नालन्दा-देवनागरी-पालि-गन्थमालाय

विनयपिटके

पाचित्तियपालि

भिक्खुविभङ्गे दुतियो भागो
भिक्खुनीविभङ्गो च

पधानसंसोधको

भिक्खु जगदीसकस्सपो

बिहारराजकीयेन पालिपकासनमण्डलेन

पकासिता

बु० २५०२ वि० २०१५

१९५८

Nālandā-Devanāgarī-Pāli-Series

THE
PĀCITTIYA
BHIKKHU-VIBHAṄGA- PART II
&
BHIKKHUṆĪ-VIBHAṄGA

General Editor

BHIKKHU J. KASHYAP

PĀLI PUBLICATION BOARD
(BIHAR GOVERNMENT)

B. E. 2502 V. E. 2015

1958

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hīnayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men. "What is life ? Why should I live ? Why should I do anything ? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death ?" Nijinzky summed up the whole problem in his *Diary* when he wrote : "The whole life of my wife and of all mankind is death." How can we be saved from the body of this death ? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of tṛṣṇā or taṇhā. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffering. When the Upaniṣads declare, "That thou art", *tat tvam asi*, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather

than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace. If few are chosen, it is because few choose to be chosen. The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him. The ten veramaṇīs or prohibitions or abstinences called *daśaśīla* or *daśaśikṣāpada* which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words : "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver." The first five are the Buddhist *pañcaśīla*.

Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṁ samādiyāmi
Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṁ samādiyāmi
Kāmesu micchācārā veramaṇī sikkhāpadaṁ samādiyāmi
Musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṁ samādiyāmi
Surā-merayamajja-pamādaṭṭhānā
veramaṇī sikkhāpadaṁ samādiyāmi

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's pañcaśīla we will develop patience, courage, love and unselfishness. The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony. which is not at the mercy of outward circumstance.

Nirvāṇaṁ paramaṁ sukham : Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one. The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution. The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being; the Buddhist says that man can live in a transfigured world where *saṁsāra* and *nirvāṇa* are one. In *Mahā-saccaka Sutta*, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows:

"When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know: "Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself." Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha's parinirvāṇa, the Government of India decided to publish standard versions in Devanāgarī Script of the complete Pāli and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world.

S. Radhakrishnan

INTRODUCTION

1. The Pāli Tipiṭaka

After the passing away of the Buddha at Kusinārā, the disciples had assembled to pay their last homage to him. The Venerable Mahā Kassapa, the chief of the congregation, was delivering words of consolation to the bereaved assembly, reminding them of the declaration of the Buddha:– "It is the very nature of all things near and dear to us that we must divide ourselves from them." Subhadra, a monk who had received ordination in an advanced age, however, did not look gloomy. He took a perverted view of the situation and spoke:--"Do not grieve, brothers, for now we are definitely released from the restraint of the Great Teacher and his too rigid discipline. While the Teacher lived, we were constantly rebuked for failing to observe the hard rules; but, now we are at liberty to do as we please; therefore, do not grieve." These words sounded a note of warning against the future possible distortion of the Dhamma at the hands of faithless members of a similar category. The Venerable Mahā Kassapa felt an urgent need for convening a Grand Council of the leading Elders of the Saṅgha to make a full collection of the teachings, and also to adopt means for their right preservation and transmission to posterity. He addressed the Bhikkhus thus:—"Come, friends, let us chant together the Dhamma and the Vinaya..." The Venerable Mahā Kassapa drew a list of five hundred names of the topmost disciples to be appointed as members of the Council. At first, the name of the Venerable Ānanda was left out in view of the fact that he had not attained Arhat-hood till then But, as no one else in the Saṅgha had the privilege of listening to the Teacher so very closely and for such a long period of time, his participation was deemed necessary and important. He was, consequently, asked to go to a suitable abode and develop insight, so as to become an Arhat and be able in time to join the Council. King Ajātasattu made necessary arrangements for the accommodation and convenience of the convention at Rājagaha, a favourite resort of the Teacher himself. A spacious beautiful pavilion was raised for the meeting at the entrance of the Sattapaṇṇi cave, on the northern side of the Vebhāra Hill.

Venerable Ānanda made the best efforts to train himself in developing insight. He kept walking up and down for the whole night absorbed in deep meditation; and, early in the morning, as he was going to stretch himself on the bed, his feet had left the ground and the head had not reached the pillow, at that moment, as if by a flash of light, darkness was dispelled and the sublime light of sainthood dawned upon him. And, through his miraculous superhuman power of an Arhat, he appeared all of a sudden on his appointed seat in the hall, as if emerging out of the ground, exactly as the proceedings were going to be started.

With the permission of the Saṅgha, Venerable Mahā Kassapa asked Upāli questions on Vinaya, relating to the different monastic transgressions; the matter, the occasion, the individuals concerned, the principal rules (paññatti), the amended rules (anupaññatti) and all other details about them. In this, the Vinaya text was agreed upon and settled. Then, again, with the permission of the Saṅgha, he asked Ānanda questions on the Dhamma; the occasion of a sermon and the person or persons with reference to whom it was preached.[1]

The commentary, Aṭṭhakathā, of a much later date, assumes that the Abhidhamma Piṭaka was also included in the collection of the Dhamma, and that the Tipiṭaka, as it is available to us, was finalised at this very stage.[2]

A century after the passing away of the Buddha, a great controversy arose in the Saṅgha concerning the interpretation of some Vinaya rules. This necessitated the holding of the Second Council at Vesālī. Seven hundred leading Elders from distant parts of the country assembled to take part in it; and they had drawn up a new edition of the Scripture, resulting in the fixing up of the Piṭakas, Nikāyas, Aṅgas and Dhammakkhandhas[3].

A century after, when King Asoka embraced Buddhism and gave patronage to its propagation, the richly furnished monasteries became centres of attraction even for the members of other sects. They donned the yellow robe, either by proper ordination or stealthily, and went about as Bhikkhus enjoying the privileges and honour given to them. They could not, however, leave their own inclinations behind, and began to twist and distort the Doctrine in their own ways. This led to a state of confusion, and it became difficult to distinguish the true principles from the coloured ones. The Elders

1. *Cullavagga*, Chapter XI. 2. *Sumaṅgalavilāsinī*, *Nidānakathā*.
3. *Cullavagga*, Chapter XI.

felt the necessity of safeguarding the purity of the Dhamma by affecting a total purge of the alien elements in the philosophical life of the Saṅgha. This task was entrusted to the Venerable Moggaliputta Tissa, a saint, a thinker and a writer. He compiled a book called the Kathāvatthu, refuting all the foreign theories, which was adopted as a book of the Tipiṭaka at the Third Council held at Pāṭaliputta under his presidentship. After the council, Asoka despatched missionaries to the then civilised parts of the world for a wide propagation of the Dhamma[1].

Prince Mahinda and Princess Saṅghamittā renounced the world and joined the Order to lead a mission to Sīhaladīpa (Ceylon). Since then, the island became a stronghold of Buddhism, and, even up to this day, has maintained the tradition of Pāli Tipiṭaka with all religious zeal[2].

Up till then, the Tipiṭaka was traditionally handed down orally from teachers to pupils. The complete Scripture was compiled in the form of books for the first time in Ceylon in 29 B.C., under the patronage of king Vaṭṭagāmani Abhaya, with all the detailed classifications that are now obtained in the Pāli Tipiṭaka of the Theravāda School. This was done at the Council convened for the purpose, known as the Fourth Great Council[3].

The Fifth Council, according to orthodox tradition, was held at Mandlay, Upper Burma, in 1871, under the patronage of king Mindon. In this Council the entire Pāli Tipiṭaka was revised, re-edited and finally engraved on 729 marble slabs as follows[4] —

Vinaya :	111 slabs
Sutta :	410 slabs
Abhidhamma :	208 slabs

Now, in this present age, the necessity of bringing out an upto-date edition of the Tipiṭaka printed on modern machines was felt. This task was taken up by the Burmese Chaṭṭha Saṅgāyana, the Sixth Great Council, held in Rangoon, which opened on the 17th May 1954 in the artificially built Rock Cave, especially constructed for the purpose, at a little distance from the city. Two thousand and five hundred of the most erudite Bhikkhus, from all parts of the world, participated in chanting the Tipiṭaka together. A modern printing press was installed in a separate building and there the texts were printed as soon as they received the sanction of the Saṅgāyana. The

---

1. *Mahāvaṁsa*, chapter V. 2. *Mahāvaṁsa*, op. cit. 3. *Mahāvaṁsa*, chapter X-XXIII. 4. बौद्ध धर्म के २५०० वर्ष, १९५६, p. 35.

Council kept functioning for two years, and concluded on the fullmoon day, May 1956, synchronising with the 2500th Jayanti of the Buddha.

In Ceylon, Burma, Thailand and Cambodia the principal religion of the people is Theravāda Buddhism, that adheres to Pāli Tipiṭaka as its Scripture. There, they have been having editions of it in their own scripts. Pali Text Society, London, has been able to complete the publication of a major portion of it in Roman characters. But, as yet, it is not fully available in any script of India.

It is with a view to removing this want that the Government of India and the State Government of Bihar have jointly sanctioned a scheme of editing and publishing the entire Pāli Tipiṭaka in Devanāgarī, which will be complete in 40volumes of about 400 pages each. This task has been entrusted to the Devanāgarī Tripiṭaka Publication Department, Nalanda. It aims at presenting a co-ordinated edition of the text based on the printed books in Roman, Sinhalese, Burmese and Siamese scripts.

The following chart will show the distribution of books in the literature:-

TIPIṬAKA

VINAYA PIṬAKA	SUTTA PIṬAKA	ABHIDHAMMA PIṬAKA
1. Mahāvagga	1. Dīghanikāya	1. Dhammasaṅgaṇi
2. Cullavagga	2. Majjhimanikāya	2. Vibhaṅga
3. Pārājika	3. Saṃyuttanikāya	3. Dhātukathā
4. Pācittiya	4. Anguttaranikāya	4. Puggalapaññatti
5. Parivāra	5 Khuddakanikāya, which contains the following fifteen books:—	5. Kathāvatthu
		6. Yamaka
		7. Paṭṭhāna
	i. Khuddakapāṭha	
	ii. Dhammapada	
	iii. Udāna	
	iv. Itivuttaka	
	v. Suttanipāta	
	vi Vimānavatthu	
	vii. Petavatthu	
	viii. Theragāthā	
	ix. Therīgāthā	
	x. Jātaka	
	xi. Niddesa	

xii. Paṭisambhidāmagga
xiii. Apadāna
xiv. Buddhavaṁsa &
xv. Cariyāpiṭaka

2. The Present Volume : Its Place in the Tipiṭaka

The usual classification of the books of the Vinaya Piṭaka is as follows—

1. KHANDHAKA - Mahāvagga, Cullavagga,
2. VIBHAṄGA - Pārājika, Pācittiya and
3. Parivāra

The Mahāvagga and the Cullavagga present a history of the formation and development of the Saṅgha, divided in chapters, called *Khandhakas*. And, the Pārājika and the Pācittiya give an analytic explanation, called *Vibhaṅga*, of the Laws laid down by the Buddha for the ethical discipline of the Saṅgha, both of the Bhikkhus and of the Bhikkhunis. The following table will show how the subject matter has been distributed in these two books —

BHIKKHU - VIBHAṄGA

Pārājika — *Pārājika, Sanghādisesa, Aniyata and Nissaggiya*

Pācittiya, Pāṭidesaniya, Sekhiya, Adhikaraṇasamatha,

BHIKKHUNĪ - VIBHAṄGA

Pācittiya — *Pārājika, Sanghādisesa, Nissaggiya, Pācittiya Pāṭidesaniya, Sekhiya and Adhikaraṇasamatha*

Ordinarily, the name 'Pārājika' suggests to a beginner that it deals with the offences of this group, both of the Bhikkhus and of the Bhikkhunis. But, this is not so. Instead of dealing with the Bhikkhunī Pārājika, it takes up the Saṅghādisesa, Aniyata and Nissaggiya offences of the Bhikkhus themselves. Thus, this name suffers from both the logical defects of being too wide and too narrow. Similarly, the name Pācittiya too is not expressive of the contents of the book; for, at the same time, it deals with offences brought under heads different from it. It would have been better if the contents were distributed clearly in two books—The Bhikkhu Vibhaṅga and the Bhikkhunī Vibhaṅga. Then, no doubt, another difficulty would have arisen. One book would have become too big and the other too small. Perhaps, it was in view of this that the tradition did not decide in favour of accepting this distribution. However,

to make it clear what the extents of the books are, we have mentioned within brackets '*Bhikkhu-vibhange Pathamo Bhāgo*' under the name of Pārājika, and '*Bhikkhu-vibhange Dutiyo Bhāgo Bhikkhunī-vibhango ca*' under the name of Pācittiya.

3. The Present Volume : A Summary

We have seen that the Pārājika Pāli, the third book of the Vinaya Piṭaka, is the First Part of the Bhikkhu Vibhaṅga, which deals with the first four of the seven groups of the offences of the Bhikkhus. The remaining three groups have been dealt with in the first half of the present volume; and the entire Bhikkhunī Vibhaṅga has been comprised in the second half of it. The last chapter of both the Vibhaṅgas is 'Adhikaraṇasamatha', that lays down the seven ways of settling disputes in the Saṅgha

(A) Bhikkhu Vibhaṅga

The first chapter of Bhikkhu Vibhaṅga in this volume deals with the ninety two Pācittiya offences of the Bhikkhus, such as–telling a deliberate lie, using abusive language, speaking ill of others, sleeping with a non-Bhikkhu in the same room, digging the ground, backbiting, leaving the articles of the Order outside carelessly, drinking water without straining it with a piece of cloth, going to give sermons to the Bhikkhunis without the permission of the Order, going out on a journey with a Bhikkhunī with previous consultation, to witness an entertaining show, drinking wine, making sports in the water, cutting jokes, killing a creature, beating and threatening other Bhikkhus.

The second chapter deals with the following four Pāṭidesaniya offences– accepting eatable from the hands of a Bhikkhunī, not related, allowing the Bhikkhunis to wait on the Bhikkhus while they are taking meals, begging alms at the door of a very poor lay disciple, and taking an eatable kept in an abode situated in a wild solitary place.

The third chapter, the Sekhiya Kaṇḍa, gives the seventy five rules laid down by the Buddha for disciplining the manners of the Bhikkhus, such as— to wear the robe properly covering the body all around, to behave decently in the village, not to laugh loudly, not to sway the limbs, not to put the hands on the hips while going, not to keep the head covered in the public, to receive the alms mindfully, not to bury the vegitable in the rice with the intention of taking more, not to make a hissing sound while eating, not to give a sermon to one who is holding an umbrella, not to preach the Dhamma sitting on a

lower seat to one who is sitting on a higher seat, not to ease himself while standing etc.

(B) Bhikkhunī Vibhaṅga

The Bhikkhunī Vibhaṅga deals with the groups of offences same as above, laid down by the Buddha in consideration of the life and limitations of the fair sex.

The total number of Pārājika offences for the Bhikkhunis is eight. Taking the four meant for the Bhikkhus,the following four have been added—to take pleasure, out of passion, in being pressed by a man above the knee; to enter a lonely place, with desire, with a man; to follow a Bhikkhu turned out from the Order; and to keep hidden the Pārājika offence of another Bhikkhunī.

There are altogether seventeen Saṅghādisesa offences for the Bhikkhunis, namely — to go about with a man, to give ordination to one who has been convicted for theft or murder, to go about all alone, to give support to a Bhikkhunī who has been turned out from the Order, to accept an eatable lovingly from the hand of a man with bad desire, to encourage another Bhikkhunī to accept it in the similar manner, to act as a go-between, to bring a baseless charge of Pārājika on a Bhikkhunī, to magnify the minor offence of a Bhikkhunī and bring the charge of Pārājika on her, to announce disloyality to the Buddha, Dhamma and Saṅgha, to talk ill of the Order, to live in an undesirable company, to encourage another Bhikkhunī to live in such a company, not to pay heed to the advice of others, and to corrupt the family of the laity.

The number of Nissaggiya offences for them is thirty. They are such as — to make a collection of begging bowls, to get the 'untimely obtained' robe distributed as if it is a 'timely obtained one', to go back on her words after having promised once to exchange her robe with another Bhikkhunī, to demand some thing else after having once made a different demand, to ask for a warm wrapper worth more than four *kansas*, to ask for a light wrapper worth more than two and half *kansas*, to keep an extra robe for more than ten days, to ask a person for a robe who is not related to her, to keep robes more than the number allowed, to express her suggestion in the preparation of the robes even before it has been actually offered, to accept gold or silver or coins, to sell or purchase a thing, to discard a bowl before there are less than five repairs in it, to snatch away a robe from a Bhikkhunī after having once made an offer of it to her etc.

The total number of Pācittiya offences for the Bhikkhunis is 166, such as — to take garlic, to get the private parts shaved, to wait on the Bhikkhus while they are taking their meals, to get raw grains and to cook or fry it for herself, to throw dirt or rubbish on the other side of the wall, to go in the dark at night with a man, to warm herself with fire, to spin, to use harsh words, to get her wound of the private parts dressed by a man, to dig the ground, to take water without straining it with a piece of cloth, to take wine, to tickle others, etc.

(C) Style

The style of '*Vatthu-pannatti-vibhaṅga*' adopted in this book to explain these offences is the same as that of the previous book, the Pārājika. The '*vatthu*' narraters the particular story that presented an occasion for the Buddha to lay down a rule The 'paññatti' enunciates the rule, legally worded. And, if there was a fresh occasion in the light of which it was necessary to amend the rule, the story of the same was narrated, as a '*vatthu*'; and the final form of the rule was laid down as an '*anupaññatti*'. At the end, the '*Vibhaṅga* gives an explanation of each word of it in a legally technical manner.

4. The Present Volume : Its Importance

The importance of the present volume consists in the fulfilment of its purpose of providing a code for the discipline of the monastic life. In addition to this, the stories and the explanatory portions of it contribute valuable materials for the reconstruction of the cultural history of the period. With this end in view, the following facts may be presnted for conideration —

(A) Social

Caste-differences — The structure of the society was based on strong feelings of caste-difference. Cāndāl, Vena, Nesāda, Rathakāra, and Pukkusa were considered as low castes (Hīna Jāti). The high castes (Ukkaṭṭha Jāti) were Khattiya and Brāhmaṇa.[1]

Occupations – Sweeping and hard labour were regarded as occupations of low order. Cultivation, trade, cattle rearing etc were looked upon as respectful. Even then, it seems, the status of an occupation was not the same in all the provinces; for, it says — "an occupation should be regarded

1. p. 10, 11, 12.

as low or high according to the attitude of the people towards it in a particular area."

Arts and crafts — There were feelings of low and high also in the different arts and crafts. Preparing articles with bamboo, pottery, weaving and shoe-making were considered as dishonoured crafts. Accountancy, scribing, appraising, recordkeeping were looked upon as respectful.[1]

Names — Names such as Avakaṇṇaka, Javakaṇṇaka, Dhaniṭṭhaka, Saviṭṭhaka were considered as bad. Good names were those that were associated with the names of the Buddha, Dhamma or Saṅgha, such as — Buddharakkhita, Buddhappiya, Sugatadāsa, Dhammarakkhita, Saṅgharakkhita.

Gottas — Similarly, as regrads the Gottas (family), Kosiya and Bhāradvāja were regarded as low. The high Gottas were — Gotama, Moggallāna, Kaccāyana and Vāseṭṭha.[2]

Diseases — So much so that such feelings prevailed even in consideration of the diseases. Leprosay, abscess, consumption, and epilepsy were regarded as disrespectful. Diabetes was considered as a respectful disease.[3]

Poverty — There is a reference of a pious devoted poor labourer. He borrowed some money from his master and invited the assembly of the Bhikkhus for a meal. The Bhikkhus happened to take some thing in the morning, and when they went to the house of the labourer, they took very little. The poor man was pained at it. The Buddha admonished the Bhikkhus not to take any thing before going to receive alms at the house of a devotee.[4]

There was a poor man very much devoted to the Buddha. Even at the point of starvation of his family, he did not hesitate in offering alms to the Bhikkhus. The Buddha advised the Bhikkhus to give a recognition of 'Sekkha Kula' to the poor family, proclaiming a ban on going for alms to their house.

Public management — There were public rest-houses called Āvasathāgāra, giving free accommodation and food to the travellers. Some Bhikkhus were staying at one of these and were receiving the food offered at it. The Buddha disallowed a Bhikkhu to stay and take food at an Āvasathāgāra for more than one night, unless he is ill.[5]

---

1. p. 11. 2-3. p. 11. 4. p. 108. 5. p. 101.

There were government out-posts at the main approaches of the city to collect octroi duties from the businessmen leading caravans on the road. There were also cases of wrongful smuggling of the commodities; and the police (Kammika) remained very vigilant about it. Once a Bhikkhu happened to be caught by the police going in the company of such a batch of smugglers.[1]

Customes and beliefs — There existed a custom to prepare sweets and cakes to be sent with the girl going to her husband's house. The mother of the girl 'Kāṇā' prepared cakes for this purpose; but, distributed them all to the Bhikkhus arrived at the door for alms, This caused a postponement in the departure of Kāṇā. After some days, the lady made the same preparation to give a send-off to her daughter; and in the similar manner gave away all the cakes to the Bhikkhus, causing another postponement in the girl's departure. Being annoyed at it, the husband of Kāṇā decided to marry a second wife.[2]

The woman generally used to spin and get cloth prepared with it. A certain woman did not leave this practice even after becoming a Bhikkhunī. As it is not suitable to a monastic life, the Bhikkhinis were disallowed to spin.[3]

A lump of dirt dropped by a Bhikkhunī from the other side of the wall happened to fall on the head of a Brāhmaṇa returning after his bath. This enraged him furiously. He was, however, passified when he was reminded that it was a very good omen, which indicated that it would bring a good luck on him. And, it so happened that he was successful the very next day in receiving a rich grant from the government.[4]

A tree, commonly believed to be the abode of this or that spirit, was held in high veneration by the people Some one happened to wound a spirit dwelling on a tree by mis ake. He was, however, passified when another tree was allotted to him for his abode.[5]

Furniture -- There were four kinds of cots and chairs, namely — Masāraka, Bundikābadha, Kulīrapādaka and Āhaccapādaka.[6]

There were five kinds of pillows, namely — stuffed with wool, with rags, with bark, with straw, and with leaves.[7]

There were four kinds of mats, namely — made of bark, of Khasa roots, of grass, and of reeds.[8]

---

1. p. 176. 2. p. 112. 3. p. 409. 4. p. 360 – 61. 5. p. 54. 6–7. p. 62. 8. p. 63.

Eatables — The following things were considered as dainty — Ghee, butter, oil, honey, molasses, rice, flour, meet, fish, milk, curd.[1]

(B) Religious

Sectarian rivalry — Side by side with the organisation of the Budhist Saṅgha, there existed a number of similar religious institutions founded and run by homeless monks of different sects. Though the mutual relation between them was ordinarily quite normal, there did persist an undercurrent of rivalry and antogonism. They entered frequently in controversial discussion, only with the purpose of establishing one's own superiority over the other. Bhikkhu Hatthaka Sākyaputta took keen interest in it, trying to defeat others by fair or foul means.[2]

There is a reference of Venerable Ānanda falling a prey to such strained feelings. While distributing cakes to a multitude, one to each, he happened to drop two in the hands of a nun of a different sect, out of sheer mistake. This gave them a chance to bring a charge on him of showing partiality to her, with bad intention.[3]

On a different occasion, a certain Bhikkhu gave some rice mixed with butter to an Ājīvaka Sādhu. When he was enquired by other Ājīvakas as to where did he receive it, instead of showing gratitude to the Bhikkhu, he used insulting words for him.[4]

Groups in the Saṅgha——In the Saṅgha itself several groups had come to exist of Bhikkhus having their own peculiar temperament and inclination. They lived and moved in companies engaged in common efforts with close cooperation. The group of six Bhikkhus, called '*Chabbaggiya*' was the most prominent of all. They were clever in breaking the rule, without violating the words. They were rough, quarrelsome and devoid of a sense of proportion. They took delight in putting others to trouble and dishonour. Most of the Vinaya rules that the Buddha had to frame were necessitated by the situations created by them.[5]

The group of seventeen Bhikkhus, called the *Sattarasavaggiya*, was week and timid in nature. Being vexed by the Chabbaggiya Bhikkhus, they began to weep like a child.

Mettiya-Bhummajaka Bhikkhus formed an unlucky group. The

---

1. p. 117, 121, 124 etc. 2. p. 3. 3. p. 127. 4. p. 128. 5. p. 194.

offers that they received from the laity was always scanty and distasteful. Even at the house of the most charitable rich merchant they got but disrespectful treatment.

Honour to the Saṅgha – The kings, out of their devotion to the Buddha, treated the Bhikkhus with great regards. Once, the Magadhan King Seniya Bimbisāra stood waiting for a long time while the Chabbaggiya Bhikkhus were taking their bath in the hot spring at Rājagaha. The king entered the spring only when the Bhikkhus had finished and come out.

The king of Kosala, Pasenadi, was a devotee of the Buddha. He used to go to listen to the sermons delivered by the Bhikkhunī Thullanandā; and was so much impressed that he made a present to her of his personal costly shawl.

Once the king was annoyed to see some Bhikkhus sporting in a childish way while taking their bath in the river Aciravati, not far from his palace. But instead of saying any thing to them himself, he arranged in a very humble way to bring it to the notice of the Buddha.

The Queen of Kosal, Mallikā Devī, was also a pious devoted lady. She used to arrange religious discourses in the palace for the benefit of the royal family. There is a reference of Venerable Ānand being invited for the same.

The Bhikkhus dwelt in magnificent monasteries, equipped with all amenities of the day, donated by kings and merchants. But for the rigour and restraint of the discipline of the Order, they had nothing else to worry about. This attracted the attention of the parents of Boy Upāli, while they conside red—"How can Upāli live happily and have no trouble after we have passed away" ? They found that each of the occupations, even including scribing and accountancy, was fraught with this or that trouble. They thought – "These Bhikkhus lead an easy and carefree life. They take good food and sleep in closed chambers. Our son would certainly live happily and have no trouble after we have passed away, if he were to get ordained amongst them."

5. The Present Edition

This presents a co-ordinated edition in Devanāgarī of the fourth book of the Vinaya Piṭaka, the Pācittiya, based on the following versions of the text :—Burmese-Chaṭṭhasaṅgāyana publication, 1956; Sinhalese - edited by Rev. Telwatte Shri Aryawansa Swami, 1928; Siamese - Mahāmakuṭa Government publication, 1926; Roman - edited by Hermann Oldenberg, 1882.

For preparing our MSS, we have adopted the Chaṭṭhasaṅgāyana edition as our basic text, an edition that has been brought out by the efforts and sanction of an international Saṅgha constituting of the zealous holders of the orthodox Theravāda tradition. Very often, we have agreed in selecting the readings and in paragraph-arrangement; but, we have broken new grounds by providing a system of headings and sub-headings, and adopting a method of punctuation, thereby making the text more useful for the modern reader.

(*a*) *Headings*

In the old-fashioned books, no headings have been given in the beginning of a section. Instead, it is at the end that we have words like ... *niṭṭhitaṁ*. But, to the modern reader, this presents a difficulty in forming a complete picture of the text as an organic unity. We have, therefore, ventured to provide headings, numbered and arranged, with the purpose of bringing to relief the order and sequence in the parts of it. As far as possible, the headings have been constructed with words picked up from the body of the text, the chief objective being to indicate at the outset what does the section contain Our readers should note that they have been supplied by us and that they do not belong to the original text.

The principal headings have been printed in 16pt. Mono Black and are numbered, with the article sign. Notable heads contained in it have also been printed in 16pt. Mono Black, but have not been numbered. The sub-headings have been serially numbered either in figures or in letters, and have been printed in 14pt. Mono Black. Headings, still subordinate to it have been numbered and printed in 12pt. Mono Black. In the folio of odd pages, it is only the principal headings that have been mentioned, not the subordinate ones.

(*b*) *Selection of readings*

In selecting a reading for our text out of the variants available, philological justification, no doubt, has been the chief consideration; but, at the same time, we have not lost sight of the importance of the historical usage. When different forms are both grammatically correct and current in use, we have put one in the text and mentioned the others in the foot-notes. In such cases, selection of one form does not mean the rejection of others.

(*c*) *Punctuation marks*

Originally, no punctuation marks were used in Pali, except, perhaps, one for full-stop. The Siamese edition has followed the same tradition. But, as

the syntax of Pāli is, at times, so very difficult and complicated, the use of the modern marks of punctuation is decidedly advantageous in making out the meaning explicit and in bringing out clearly the interconnections between the different constituent clauses and phrases, which, in their absence, would have remained obscure, if not misleading. We have, therefore, used all the modern marks freely, not in a mechanically rigid manner; but, only with a view to facilitating the correct understanding of the sentences. And in this, we have tried to be systematic and consistent.

The following marks have been used — full-stop of Devanāgarī(।); comma (,); colon (:); semicolon (;); note of interrogation(?); note of interjection (!); hyphen (-); dash (—); double inverted commas (" "); and single inverted commas (' ').

In the first volume of this series, the Mahāvagga, we used inverted commas to denote a reported speech only where it was preceded by a reporting verb. But , now, we have decided to use hem even where the reporting verb has not been mentioned. The quotation of a principal reported speech has been indicated by the use of double inverted commas, whether preceded by a reporting verb or not; the quotation of a subordinate speech, contained in it, has been indicated by the use of single inverted commas, and, the quotation of speech or speeches contained even in that has been indicated not by inverted commas but simply by the use of a dash after its reporting verb. Fresh paragraphs occuring in the principal reported speech have been opened with double inverted commas; and, those occuring in the subordinate speech have been opened with single inverted commas.

(*d*) *Abbreviations*

In the foot-note, the abbreviation रो॰ stands for the Roman edition, सी॰ for the Sinhalese edition, स्या॰ for the Siamese edition and म॰ for the Burmese edition.

In the margin, the abbreviation 'R' stands for the Roman, and 'B' for the Burmese edition. They indicate that the page number put by its side begins from that line. Reference to the page numbers of the Roman edition will facilitate the use of the P. T. S. Pali English Dictionary, as well as other modern publications in or on Pali in which references are made to the books of the Roman edition.

(*e*) *Corner reference*

On odd pages of the book, the corner numbers refer to the Chapter, the

principal heading and the paragraph occuring at the end of the page; and on even pages they refer to those occuring at the beginning of the page.

(*f*) *Spelling*

About the mode of our spelling, it is necessary to note that we have generally treated the indeclinable particles *va*, *pi* and *ti* as independent words, as the initial vowels of *eva*, *api* and *iti* are very often dropped in Pāli.

The Parasavarṇa combination has essentially been made when occuring in the same word, as—*Saṅgha, Kiñci, Pañca* etc. At other places, this combination has been generally avoided as - *evaṁ pi, kammaṁ ti* etc, But, to show that the other forms are also grammatically valid, we have, on occasions, used this form also —*evampi, kammanti* etc.

Some western editors have accepted the same method of spelling; but, in cases where '*ti*' is preceded by '*i*' or '*pi*' by '*a*' they have applied the Sanskrit rule of sandhi — *akaḥ savarṇe dīrghaḥ;* and have spelt the indeclinable particles together with the preceding words; as, *desesīti* and *tassāpi*. But, in such cases also, we have spelt them separately as - *desesī ti* and *tassā pi*. The lengthening of the preceding vowels before *ti* and *pi* may well be explained by the rule—*Byañjane dīgharassā* (Moggalāna 1.33), which allows lengthening of a short vowel, if it precedes a consonant; as in - *muni+care= munī care*; *Khanti+paramaṁ=Khantī paramaṁ* *Gotama*+ti=*Gotamā ti*, *Hoti+ ti=Hotī ti*.

* * * * * *

The printing of the book was taken up, at its initial stage by Sri L. N. Tiwari, Editor; but he had to leave for another centre very shortly, entrusting the responsibility of completing the work to our able and vigilant Assistant Editor, Sri Birbal Sharma, M. A. with his batch of collaborators, Bhikkhu K. Kassapa, Swami Dwarika Das Shastri and Sri Jai Kumar Ram.

—Bhikkhu J. Kashyap.

आमुख

१. पालि तिपिटक

कुशीनगर में बुद्ध के निर्वाण के पश्चात् उनके शिष्यगण एकत्रित हो अपनी-अपनी श्रद्धाञ्जलि अर्पित कर रहे थे। उस समय सङ्घनायक आयुष्मान् 'महाकस्सप' सभी को सान्त्वना देते हुए बुद्ध के उपदेश का स्मरण दिला रहे थे—"सभी वस्तुयें अनित्य हैं और उनसे वियोग होना अवश्यम्भावी है"। उस परिषद् में 'सुभद्द' नामक एक वृद्ध प्रव्रजित भिक्षु भी था, जो दु:खी होने के स्थान पर बुद्ध के निर्वाण पर प्रसन्नता प्रकट करते हुए कह रहा था—"भिक्षुओ, दु:खी मत हो। अब हम उस महाश्रमण के कठिन नियन्त्रण से मुक्त हो गये। वह बराबर कहता रहता था—'यह करना तुम्हें विहित है और यह नहीं'। अब हम स्वेच्छा से जो चाहेंगे करेंगे और जो नही चाहेंगे नही करेंगे। अतः आप लोग दु:खी न हों"। 'सुभद्द' के इन शब्दो से चेतावनी सी मिली और आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने इस आवश्यकता का अनुभव किया कि प्रमुख भिक्षुओं की एक बैठक का आयोजन हो, जिसमें बुद्ध-वचन का प्रामाणिक सग्रह कर लिया जाय, जिससे धर्म की सुरक्षा हो सके और आगामी पीढ़ियो में उसकी परम्परा अबाध-गति से चल सके। अतः उन्होंने भिक्षुओं को सम्बोधित किया—"आवुसो, हम लोग 'धम्म' और 'विनय' का सङ्गायन करें"। उन्होंने उक्त बैठक में भाग लेने के लिये सुयोग्य भिक्षुओ की एक नामावली तैयार की। पहले तो उन्होंने आयुष्मान् आनन्द का नाम उसमें सम्मिलित नही किया, क्योंकि तब तक वे अर्हत्-पद को प्राप्त न कर सके थे। परन्तु सम्पूर्ण सङ्घ में भगवान् के निकटतम सम्पर्क में रहकर उनके वचन श्रवण करने का सौभाग्य आयुष्मान् आनन्द के अतिरिक्त और किसी को नही प्राप्त हुआ था। अत अन्त में आयुष्मान् 'महाकस्सप' को उनका भी नाम सम्मिलित करना पडा। आयुष्मान् आनन्द भी पूरी श्रद्धा और वीर्य से ध्यानाभ्यास में तल्लीन हो गये, जिससे वे बैठक की तिथि के पूर्व ही अर्हत्-पद की प्राप्ति करने में समर्थ हो सकें।

तत्कालीन मगध-सम्राट् अजातशत्रु ने राजगृह के 'वेभार' पर्वत के उत्तर-पार्श्व में स्थित 'सत्तपण्णी' गुहा क द्वार पर एक विस्तृत रम्य मण्डप का निर्माण कराया, जिसमें भिक्षुओ की उक्त बैठक प्रारम्भ हुई।

उधर आयुष्मान् आनन्द को भी अपने प्रयत्न में सिद्धि-लाभ हुआ। सारी रात वे ध्यानमग्न हो चङ्क्रमण करते रहे। प्रात.काल जैसे ही वे शय्या पर लेटने के लिये बैठे उनके पैर भूमि से उठ चुके थे और उनका सिर तकिये तक पहुँचा भी न था कि इसी बीच उनका अज्ञानान्धकार नष्ट हो गया और उनमें परम ज्ञान की ज्योति का प्रादुर्भाव हुआ। उन्होंने अर्हत्-पद को प्राप्त कर लिया। अपनी दिव्य शक्ति से वे बैठक प्रारम्भ होने के क्षण ही मण्डप में अपने लिये निर्धारित आसन पर ऐसे विराजमान हुए मानो वे पृथ्वी के गर्भ से उद्भूत हुये हो।

सङ्घ की अनुमति लेकर आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने उपालि से विनय के नियम पूछे और आयुष्मान् उपालि ने भी सङ्घ को उन प्रश्नो का सविस्तार उत्तर दिया। फिर उसी प्रकार आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने आनन्द से भगवान् बुद्ध के उपदिष्ट धर्म पर प्रश्न किये, जिनका उन्होने पूर्णरूपेण उत्तर दिया। इस प्रकार इसमें 'विनय' और 'धम्म' दोनो का संग्रह किया गया[1]। पर इस सङ्गीति के कई शताब्दी पश्चात् लिखे गये 'अट्ठकथा-साहित्य' में यह उल्लेख मिलता है कि इसी पहली बैठक में ही 'अभिधम्मपिटक' का भी संग्रह हो गया था और जिस रूप में आज हमें 'तिपिटक' साहित्य मिलता है, उसी रूप में उसका उसी समय निर्माण हुआ था[2]।

बुद्ध-निर्वाण के एक शताब्दी पश्चात् विनय के नियमों को लेकर एक बड़ा विवाद खड़ा हुआ, जिस पर निर्णय करने के लिये वैशाली में एक दूसरी बैठक बुलाई गई। इसमें देश के सुदूर प्रान्तों के चुने हुये विख्यात सात सौ भिक्षु सम्मिलित हुये। इसी कारण यह द्वितीय सङ्गीति 'सप्तशतिका' नाम से प्रसिद्ध है[3]।

---

१. चुल्लवग्ग, ग्यारहवाँ 'खन्धक'। २. सुमङ्गलविलासिनी, निदान कथा ३. चुल्लवग्ग, बारहवाँ 'खन्धक'।

इसके एक सौ वर्ष बाद जब सम्राट् अशोक ने बौद्ध-धर्म ग्रहण किया और उसके प्रचार को राज्याश्रय प्राप्त हुआ, तब लाभ देखकर अन्य मतावलम्बी भी बौद्ध-विहारों की ओर आकृष्ट हुये। विधिवत् प्रव्रज्या ग्रहण करके अथवा चुपचाप ही पीले वस्त्र धारण कर वे अपने को बौद्ध-भिक्षु घोषित करके विहारों में रहने लगे। किन्तु उनके लिये अपने पुराने संस्कार और विचार छोड़ना सरल नहीं था। अत उन्होंने अपनी-अपनी तरह से धर्म की उलट-पलट व्याख्या करनी प्रारम्भ कर दी। फलत भिक्षु-सङ्घ के बौद्धिक जीवन में एक उच्छृङ्खलता प्रकट हुई और धर्म के वास्तविक स्वरूप का निर्णय करना कठिन हो गया। धर्म के नायक स्थविर भिक्षुओं ने धर्म की शुद्धता को चिरस्थायी रखने के लिये तथा उसे विरोधी तत्त्वों से मुक्त रखने के लिये एक तीसरी सङ्गीति की आवश्यकता समझी। सम्राट् अशोक के गुरु आयुष्मान् 'मोग्गलिपुत्त तिस्स' के नेतृत्व में पाटलिपुत्र के 'अशोकाराम' नामक विहार में इस सङ्गीति की बैठक हुई। आयुष्मान् 'तिस्स' ने अशुद्ध मतो का खण्डन करते हुए और मौलिक परम्परा से मान्य शुद्ध 'स्थविरवाद' नामक धर्म के स्वरूप का प्रतिपादन करते हुए 'कथावत्थु' नामक एक ग्रन्थ की रचना की, जिसे सङ्घ ने तीसरी सङ्गीति में बुद्ध-वचन का ही गौरव प्रदान किया। आज भी यह 'तिपिटक-साहित्य' का एक अमूल्य ग्रन्थ माना जाता है। इस सङ्गीति के पश्चात् अशोक ने सुदूर देशो में प्रचार करने के निमित्त धर्मदूतो को भेजा[1]।

राजकुमार 'महिन्द' और राजकुमारी 'सङ्घमित्ता' ने गृह त्याग कर भिक्षु-सङ्घ में प्रव्रज्या ग्रहण की। उन लोगो ने दक्षिण में सुदूर लङ्का द्वीप की यात्रा की और वहाँ वे धर्म की स्थापना करने में सफल हुये। आज तक बौद्ध 'पालि-तिपिटक' की परम्परा लङ्का में अनुप्राणित हो रही है[2]।

ईसा पूर्व २९ में राजा 'वट्टगामिनी अभय' के संरक्षण में एक चौथी सङ्गीति की बैठक हुई, जिसमें सम्पूर्ण 'तिपिटक' लिपिबद्ध कर लिया गया[3]। फिर स्थविरवाद की मान्यता के अनुसार बर्मा देश के माण्डले नामक नगर में १८७१ ई० में राजा मिण्डन के संरक्षण में पाँचवी सङ्गीति का आयोजन हुआ, जिसमें सारे 'तिपिटक' का सशोधन और सम्पादन किया गया और उन्हें सङ्गमर्मर की पट्टियो पर इस प्रकार उत्कीर्ण कर दिया गया[4] —

विनय	१११ पट्टियाँ
सुत्त	४१० पट्टियाँ
अभिधम्म	२०८ पट्टियाँ

लोग इस आवश्यकता का अनुभव कर रहे थे कि अब इस युग में आधुनिकतम यन्त्रो पर 'तिपिटक' का सुन्दर से सुन्दर मुद्रित सस्करण प्रकाशित किया जाय। बर्मा में होने वाले 'छट्ठ-सङ्गायन' में इस अभाव की पूर्ति करने का निश्चय किया गया। राजधानी रंगून से कुछ ही दूर सुन्दर निर्मित पाषाण-गुहा में १७ मई, १९५४ को सङ्गायन की बैठक प्रारम्भ हुई। ससार के विभिन्न देशो से आमन्त्रित ढाई सहस्र विद्वान् भिक्षुओ ने सङ्गायन में भाग लिया। सङ्गायन द्वारा स्वीकृत मूल 'तिपिटक' वही अपने मुद्रणालय में मुद्रित कर लिया गया। १९५६ ई० की पच्चीससौवी बुद्ध-जयन्ती के दिन सङ्गायन की बैठक पूरी हुई।

लङ्का, बर्मा, थाईलैण्ड और कम्बोडिया में राष्ट्रधर्म बौद्ध-स्थविरवाद है, जिसका सर्वमान्य ग्रन्थ है — 'पालि-तिपिटक'। उन देशों में उनकी अपनी-अपनी लिपियों में समय-समय पर 'तिपिटक' के सुन्दर से सुन्दर संस्करण प्रकाशित होते रहे हैं। लन्दन की 'पालि टेक्स्ट सोसायटी' ने भी 'तिपिटक' के अधिकाश का प्रकाशन रोमन लिपि में किया है। किन्तु अभी तक भारतवर्ष की किसी लिपि में यह अमूल्य साहित्य उपलब्ध नही है।

इस अभाव की पूर्ति के उद्देश्य से केन्द्रीय तथा बिहार सरकार के संयुक्त प्रयत्न से सम्पूर्ण 'पालि-तिपिटक' को देवनागरी लिपि में सम्पादित तथा मुद्रित करने की योजना स्वीकृत की गई। प्रायः चार-चार सौ पृष्ठों वाले चालीस खण्डों में यह प्रकाशन समाप्त होगा। इसे पूर्ण करने का भार नालन्दा के 'देवनागरी तिपिटक प्रकाशन

१. महावस, पाँचवा अध्याय। २ महावस, वही। ३. महावस, अध्याय १०—२३। ४. बौद्धधर्म के २५०० वर्ष, १९५६, पृ० ३५.

विभाग' को सौंपा गया है। इस प्रकाशन का मुख्य उद्देश्य रोमन, सिंहली, बर्मी तथा स्यामी लिपियों में मुद्रित ग्रन्थों के आधार पर एक प्रामाणिक देवनागरी-संस्करण उपस्थित करना है।

'तिपिटक' के ग्रन्थों का विभाजन किस प्रकार है, यह निम्न तालिका से प्रकट होगा :—

२. प्रस्तुत ग्रन्थ : तिपिटक में इसका स्थान

सामान्यतः विनयपिटक के ग्रन्थों का वर्गीकरण इस प्रकार है :—

१. खन्धक — महावग्ग, चुल्लवग्ग,
२. विभङ्ग — पाराजिक, पाचित्तिय और
३. परिवार

'महावग्ग' और 'चुल्लवग्ग' सङ्घ के निर्माण और विकास का इतिहास प्रस्तुत करते हैं, जो 'खन्धक' नामक अध्यायों में विभक्त हैं। 'पाराजिक' और 'पाचित्तिय' भिक्षु और भिक्षुणियों के सङ्घ के सम्बन्ध में बुद्ध द्वारा स्थापित नैतिक अनुशासन के नियमों की विश्लेषणात्मक व्याख्या करते हैं, जो 'विभङ्ग' कहलाती है। निम्नाङ्कित तालिका से यह ज्ञात होगा कि इन दोनों ग्रन्थों में विषय का विभाजन किस प्रकार हुआ है —

	भिक्खुविभङ्ग
पाराजिक	पाराजिक, सङ्घादिसेस, *अनियत तथा निस्सग्गिय ।*
	पाचित्तिय, पाटिदेसनिय, सेखिय, अधिकरणसमथ,
	भिक्खुनीविभङ्ग
पाचित्तिय	पाराजिक, सङ्घादिसेस, निस्सग्गिय, पाचित्तिय, पाटिदेसनिय, सेखिय तथा अधिकरणसमय ।

सामान्यत: 'पाराजिक' नाम से प्रारम्भिक अध्येता यह समझेगा है कि यह ग्रन्थ भिक्षु और भिक्षुणियो के इसी वर्ग के अपराधों से सम्बन्धित है । परन्तु ऐसा नही है । यह ग्रन्थ भिक्षणियो के 'पाराजिक' अपराधों के विवेचन करने के स्थान पर मात्र भिक्षुओं के 'सङ्घादिसेस', 'अनियत' तथा 'निस्सग्गिय अपराधों की व्याख्या करता है । इस प्रकार यह नामकरण अव्याप्ति और अतिव्याप्ति के दोषो से युक्त है । 'पाचित्तिय' नामकरण भी ऐसा ही है । इससे भी इस ग्रन्थ विशेष के विषय-वस्तु की व्यञ्जना नहीं होती; क्योकि इसमें इससे भिन्न शीर्षको के अन्तर्गत आने वाले अपराधों की भी व्याख्या है । यदि यह 'भिक्खुविभङ्ग' और 'भिक्खुनीविभङ्ग' नामक दो ग्रन्थों में स्पष्ट रूप से विभाजित कर दिया गया होता तो कदाचित् अच्छा ही होता । पर ऐसा करने से निस्सन्देह ही एक ग्रन्थ अधिक बडा और दूसरा अत्यन्त छोटा हो जाता । सम्भवत. इसी भय से परम्परा ने इस विभाजन को स्वीकार करना अच्छा न समझा । जो हो, हमने विषय को स्पष्ट करने के लिये 'पाराजिक' के नीचे कोष्टकों में 'भिक्खु-विभङ्गे पठमो भागो' तथा 'पाचित्तिय' के नीचे 'भिक्खुविभङ्गे दुतियो भागो भिक्खुनीविभङ्गो च' का उल्लेख कर दिया है ।

३. प्रस्तुत ग्रन्थ : एक रूपरेखा

हम देख चुके हैं कि विनयपिटक का तीसरा ग्रन्थ **पाराजिक पालि** भिक्खुविभङ्ग का पहला भाग है, जिसमें सात आपत्ति-स्कन्धों के प्रथम चार की व्याख्या की गई है । उनके शेष तीन स्कन्धों की व्याख्या प्रस्तुत ग्रन्थ **पाचित्तिय पालि** के प्रथमार्ध में की गई है, और, उत्तरार्ध में भिक्खुनीविभङ्ग पूरा सम्मिलित कर लिया गया है । दोनो विभङ्गो के अन्तिम काण्ड 'अधिकरणसमथ' में इसका निर्देश किया गया है कि सङ्घ में उत्पन्न झगड़ो का निपटारा कैसे हो ।

(क) भिक्खुविभङ्ग

ग्रन्थ का पहला काण्ड भिक्षु के बानबे **पाचित्तिय** अपराधों की व्याख्या करता है । इन अपराधो के उदाहरण हैं—जानबूझ कर झूठ बोलना, दूसरे को चिढाना, चुगली करना, किसी अभिक्षु के साथ एक ही कमरे में सोना, जमीन खोदना, वृक्ष काटना, दूसरे की निन्दा करना, सङ्घ की चीज़े बेपरवाही से बाहर छोड़ देना, विना छाने पानी पीना, सङ्घ की सम्मति के विना भिक्षुणियो को उपदेश करने के लिये जाना, पहले से तय कर भिक्षुणी के साथ यात्रा करना, तमाशा देखना, शराब पीना, पानी में खेल करना, मजाक करना, जीव मारना, दूसरे भिक्षु को पीटना और धमकाना इत्यादि ।

दूसरे काण्ड में चार **'पाटिदेसनीय'** अपराधो पर विचार किया गया है, जिनके दोषी के लिये यह आवश्यक है कि वह दूसरे भिक्षुओ के सामने अपना अपराध स्वीकार कर ले और भविष्य में ऐसा न करने का वचन दे । ये चार अपराध

है—असम्बन्धी भिक्षुणी के हाथ से खाने पीने की चीज लेना, भिक्षुओं केभोजन करते समय परोसने में भिक्षुणी को हाथ बँटाने देना, सङ्घ के द्वारा स्वीकृत निर्धन श्रद्धालुकुल में भिक्षा के लिये जाना, और भयावह निर्जन स्थान में रहते आश्रम में रखी खाने पीने की चीज ग्रहण करना ।

इसका तीसरा काण्ड है **'सेखिय काण्ड'** । इसमें भिक्षु के लिये शिष्ट-व्यवहार-विषयक पचहत्तर नियमों का विधान किया गया है । इनके कुछ उदाहरण हैं—अच्छी तरह ओढ़कर कपड़ा पहनना, गाँव में ढँग के साथ उठना बैठना,

कहकहा न लगाना, हाथ-पैर नहीं नचाना, कमर पर हाथ रख मार्ग में नहीं जाना, सिर ढके मार्ग में न जाना, भिक्षा सत्कारपूर्वक ग्रहण करना, अधिक लेने के अभिप्राय से तरकारी भाजी को भात से न ढँकना, गाल फुलाफुलाकर न खाना, चपचप कर न खाना, हाथ झाड़झाड़ कर न खाना, छाता लगाए पुरुष को धर्मोपदेश न करना, नीचे आसन पर बैठ ऊँचे आसन पर बैठे व्यक्ति को धर्मोपदेश न करना, खड़े खड़े मल-मूत्र त्याग न करना इत्यादि ।

(ख) भिक्खुनी-विभङ्ग

'भिक्खुनी-विभङ्ग' में भिक्षुणी के जीवन और मर्यादा की दृष्टि से इन्हीं आपत्ति-स्कन्धों का संकलन है। चूँकि दो 'अनियत अपराध' के अपराधी भिक्षु ही हो सकते हैं, भिक्खुनीविभङ्ग में इसका काण्ड है ही नहीं । शेष काण्डों में द्रष्टव्य बातें निम्न प्रकार हैं :—

भिक्षुणी के लिये पाराजिक अपराधों की कुल संख्या आठ है। भिक्षु के चार अपराध सम्मिलित कर, भिक्षुणी के लिये चार और नये अपराध ग्रहण कर लिये गये हैं, जो इस प्रकार हैं—कामासक्त हो घुटने के ऊपर पुरुष के संपीड़न में आस्वाद लेना, कामासक्त हो पुरुष के साथ एकान्त में प्रवेश करना और उसका स्पर्श ग्रहण करना, सङ्घ से निष्कासित भिक्षु का अनुगमन करना, और किसी अन्य भिक्षुणी के पाराजिक अपराध को छिपा रखना ।

भिक्षुणी के लिये सङ्घादिसेस अपराधों की कुल सख्या सत्रह है, जो निम्न प्रकार हैं—पुरुष के साथ घूमना, चोरनी को दीक्षा देना, अकेले घूमना, सङ्घ से निकाली भिक्षुणी का साथ देना, आसक्त हो आसक्त पुरुष के हाथ से खाने पीने की चीज लेना, अन्य आसक्त भिक्षुणी को वैसी चीज लेने के लिये उत्साहित करना, स्त्री-पुरुष के बीच कुटनी का काम करना, किसी भिक्षुणी पर निर्मूल पाराजिक अपराध का आरोप करना, किसी छोटी बात को ले किसी भिक्षुणी के ऊपर पाराजिक अपराध का आरोप करना, बुद्ध-धर्म-सङ्घ का प्रत्याख्यान करना, सङ्घ की निन्दा करना, बुरे संसर्ग में रहना, बुरे ससर्ग में रहने के लिये दूसरी भिक्षुणी को प्रेरित करना, दूसरे की सीख ग्रहण न करना, और कुलो को बिगाड़ना ।

भिक्षुणी के लिये निस्सग्गिय अपराधों की कुल सख्या तीस है। उनके विशेष उदाहरण हैं :—पात्रों का संचय करना, 'अकाल-चीवर' को 'काल-चीवर' मान बँटवा देना, दूसरी भिक्षुणी के साथ चीवर बदल कर मुकर जाना, एक चीज के लिये कह दूसरी के लिये कहने लगना, चार कस से अधिक मूल्य की गरम चादर की माँग करना, ढाई कस से अधिक मूल्य की हल्की चादर की माँग करना, अतिरिक्त चीवर को दस दिन से अधिक रखना, भिक्षुओं की सम्मति के बिना चीवरो से रहित रहना,... असम्बन्धी गृहस्थ से चीवर माँगना, अधिक चीवर रख लेना, दान मिलने के पहले ही चीवर की तैयारी में अपनी रुचि प्रकट करना, सोना-चाँदी ग्रहण करना, रुपया पैसा रखना, क्रय-विक्रय करना, पाँच टाँके से कम के पात्र को छोड़ नया पात्र ले लेना, एक सप्ताह से अधिक पथ्य को रख लेना, किसी दूसरी भिक्षुणी को एक बार चीवर दान कर छीन लेना, स्वय सूत माँग कर कपड़ा बुनवाना, दान मिलने के पहले ही चीवर की सिलाई में हेर-फेर कराना, सङ्घ के लाभ में भाँजी मारना ।

भिक्षुणी के लिये पाचित्तिय अपराधो की कुल संख्या १६६ है। इनके उदाहरण इस प्रकार हैं—लहसुन खाना, गुह्य स्थान का लोम बनवाना, भोजन करते समय जल या पंखे से भिक्षुओं की टहल करना, कच्चा अन्न माँग कर लाना और खाने के लिये तैयार करना, कूड़े-कचरे को दीवार के बाहर फेंकना, नाच-गाना में जाना, रात के अंधकार में पुरुष के साथ जाना, दूसरे को सरापना, सूत कातना, दुर्वचन कहना, गुह्य स्थान का घाव पुरुष से फोड़वाना, जमीन खोदना, बिना छाने पानी पीना, शराब पीना, दूसरे को गुदगुदाना, आग तापना, भिक्षुणी को धमकाना, तंग करना इत्यादि ।

(ग) शैली

'पाराजिक' ग्रन्थ की तरह, 'पाचित्तिय' ग्रंथ में भी अपराधों की व्याख्या 'वत्थु-पञ्ञत्ति-विभङ्ग' की शैली से की गई है। '... वत्थु' शीर्षक से उस कथा का वर्णन किया गया है जिस परिस्थिति में बुद्ध को अमुक नियम का विधान करना पड़ा। फिर, 'पञ्ञत्ति' शीर्षक से उसी नियम का स्वरूप अपने पारिभाषिक शब्दों में उपस्थित किया गया है। यदि कोई और नई परिस्थिति उत्पन्न हुई जिसके प्रकाश में बुद्ध ने नियम के शब्दों में उलट-फेर करना आवश्यक समझा

तो उसका भी उल्लेख '. . . वत्थु' शीर्षक से कर दिया है; और, 'अनुपञ्ञत्ति' शीर्षक से नियम का संशोधित रूप उपस्थित किया है। फिर, अन्त में 'विभङ्ग' शीर्षक से नियम के एक-एक शब्द की पारिभाषिक व्याख्या की गई है, जिससे अभीष्ट अर्थ समझने में कोई भ्रम न रह जाय।

४. प्रस्तुत ग्रन्थ : इसका महत्त्व

ग्रन्थ का महत्त्व इसके अपने इस उद्देश्य की पूर्ति में है कि भिक्षुणी-सङ्घ के आचार-व्यवहार का नियमन किस प्रकार हो। साथ ही यह तत्कालीन भारत की सामाजिक तथा धार्मिक स्थिति का महत्वपूर्ण प्रामाणिक परिचायक है। इस आशय से ग्रन्थ में प्राप्त सामग्रियों का संचय इस प्रकार कर सकते है :—

(क) सामाजिक

(१) **ऊँच-नीच के भेदभाव**.—उस समय समाज की भित्ति ऊँच-नीच के भेद-भाव वाली जाति-व्यवस्था पर खडी थी। चाण्डाल, वेन, नेसाद, रथकार और पुक्कुस अत्यन्त हीन जातियाँ थी। क्षत्रिय और ब्राह्मण उत्कृष्ट जातियाँ थी। इस प्रकरण में वैश्य, कृषक, गोप, आदि अन्य जातियो के नाम नही लिये गये हैं। इससे अनुमान होता है कि समाज में इनका स्थान मध्यम कोटि का था।

जाति ही की तरह, कर्मों में भी इस प्रकार के भेद-भाव थे। सफाई का काम करना तथा पीसना-कूटना हीन कर्म समझे जाते थे। कृषि, वाणिज्य, गोरक्षा जैसे काम उत्कृष्ट माने जाते थे। तो भी, कर्मों के ऊँच-नीच होने के भाव सभी क्षेत्रो में एक जैसे न थे। जो कर्म एक प्रान्त में ऊँची दृष्टि से देखा जाता था वही दूसरी जगह असम्मानित समझा जाता था। हीन कर्म क्या है इसकी व्याख्या करते हुए कहा गया है :—"तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्ञात हीळितं परिभूत अचित्तीकतं, एतं हीनं नाम कम्म"। उत्कृष्ट कर्म के विषय में भी ऐसी ही बात कही गई है।[1]

इसी प्रकार, शिल्प (हुनर) के विषय में भी हीन-उत्कृष्ट के भेद-भाव उपस्थित थे। बाँस से चीजें तैयार करना, बरतन बनाना, कपडा बुनना, जूता बनाना, बाल बनाना, जैसे शिल्प हीन समझे जाते थे। और, उत्कृष्ट समझे जाने वाले शिल्प थे—लिखना-पढना, हिसाब रखना, राज-दरबार में वस्तुओ का मूल्याकन करना इत्यादि। कर्म की तरह, शिल्प के भी ऊँच-नीच होने के भेद-भाव सभी जगह एक जैसे न थे।[1]

व्यक्तियों के नाम में भी हीन और उत्कृष्ट होने की भावना थी। अवकण्णक, जवकण्णक, धनिट्ठक, सविट्ठक जैसे नाम हीन समझे जाते थे, और बुद्धरक्षित, बुद्धप्रिय, सुगतदास, धर्मरक्षित, सङ्घरक्षित जैसे नाम उत्कृष्ट समझे जाते थे।[1]

गोत्रों में भी ऊँच-नीच होने की मान्यता थी। कोसिय और भारद्वाज गोत्र सम्मान की दृष्टि से नही देखे जाते थे। इसके विपरीत, गोतम, मोग्गल्लान, कच्चान और वासेट्ठ गोत्र उत्कृष्ट समझे जाते थे। गोत्र के विषय में भी ऊँच-नीच की भावना भिन्न-भिन्न क्षेत्रो में भिन्न-भिन्न प्रकार की थी।[2]

यहाँ तक कि रोगों में भी सम्मानित और असम्मानित होने की भावना उपस्थित थी। कोढ़, अपस्मार, क्षय जैसे रोग हीन समझे जाते थे। उत्कृष्ट रोग समझा जानेवाला मधुमेह का रोग था।[3]

(२) **दरिद्रता** :—

तैतीसवें पाचित्तिय की कथा में एक श्रद्धालु निर्धन मजदूर का उल्लेख मिलता है। उसने अपने मालिक से पैसे माँग कर भिक्षु-सङ्घ के साथ बुद्ध को भोजन के लिये आमंत्रित किया। भिक्षुओं ने कदाचित् इस विचार से कि 'यह दरिद्र क्या भोजन देगा' पहले ही कुछ खा पी लिया, और उसके यहाँ तैयार किया हुआ बहुत सामान बच गया। बेचारे मजदूर को इससे बड़ा कष्ट पहुँचा। बुद्ध ने शिक्षा दी कि निमंत्रण में आने के पहले ही कुछ खा लेना अनुचित है।[4]

---

१. देखिये—पृ० १०, ११, २२। २. पृ० ११। ३. पृ० १८०। ४. पृ० २३७।

तीसरे पाटिदेसनीय की कथा में एक दरिद्र श्रद्धालु उपासक का उल्लेख आता है जो स्वयं कठिन परिस्थितियों में रहकर भी भिक्षुओं को दान देने में बड़ा उत्साह रखता था। बुद्ध ने आज्ञा दी कि ऐसे कुल को 'सेक्ख कुल' की सम्मति दे दी जानी चाहिये और सङ्घ को इसका निषेध कर देना चाहिये कि कोई भिक्षु भिक्षार्थ उस कुल में न जाय।[1]

(३) **सामान्य प्रबंध** :—यात्रा में निकले सर्वसाधारण की सुविधा के लिये जगह-जगह धर्मशालाएँ बनी रहती थी, जहाँ उन्हें निवासस्थान के साथ ही निर्मूल्य भोजन भी दिये जाने का प्रबंध रहता था। इन्हें 'आवसथागार' कहते थे। कुछ भिक्षु किसी आवसथागार में रह अनेक दिनो तक भोजन करते रहे। बुद्ध ने इसे अनुचित बताया, और शिक्षा दी कि रुग्णावस्था को छोड़ इस प्रकार आवसथागार का भोजन एक दिन से अधिक ग्रहण न करना चाहिये।[2]

राज्य की ओर से आवागमन के मुख्य नाको पर चुंगी वसूल करने की चौकियाँ तैनात रहती थी, जो यात्रियो की तलाशी बडी सावधानी से लेती थीं। छिपाकर कोई कुछ सामान पार न कर दे इसके लिये पुलिस (कम्मिक) सचेत रहती थी। एक बार कोई भिक्षु कुछ यात्रियों के साथ पकडा गया जो चोरी से कुछ चीजें ले जा रहे थे। इस कारण उसे भी कष्ट सहना पडा।[3]

(४) **प्रथा**—लड़की को ससुराल भेजते समय उसके साथ पकवान भेजना आवश्यक समझा जाता था। 'काणा' की माँ ने उसे ससुराल भेजने के लिये पूवे पकाये। भिक्षुओ के आने पर उसने सभी पूवे भिक्षा में दे दिये। 'काणा' का पतिगृह जाना रुक गया। कुछ दिनो बाद फिर उस स्त्री ने वैसी ही तैयारी की। और इस बार भी उसने सभी पूवे भिक्षा में दे दिये। 'काणा' का पति बडा दु खी हुआ और उसने दूसरा विवाह कर लिया। बुद्ध ने शिक्षा दी कि भिक्षा ग्रहण करने में मात्रा का स्मरण रहे।[4]

स्त्रियाँ प्राय स्वयं सूत कातकर कपडे बुनवाती थी। कोई स्त्री भिक्षुणी हो जाने के बाद भी सूत कातती रही। भिक्षुणी-जीवन के लिये सार्थक न होने के कारण यह भिक्षुणियो के लिये निषिद्ध कर दिया गया।[5]

आजकल की तरह उस समय भी शकुन और अपशकुन मानने की प्रथा थी। किसी भिक्षुणी ने मैला कचरा दीवाल के बाहर फेंक दिया, जो स्नान से लौटते किसी ब्राह्मण के सिर पर जा गिरा। जब ब्राह्मण ने उसके लिये क्रुद्ध हो झगडा करना प्रारम्भ किया तो किसी ने उसे यह कहकर शान्त किया कि यह बहुत बडा शकुन है, जो सूचित करता है कि निकट भविष्य में उसे कोई बडा लाभ होने वाला है। दूसरे दिन राजदरबार में ब्राह्मण को सचमुच बडी सिद्धि मिली।[6]

यह मानकर कि अमुक वृक्ष पर देवता निवास करता है उसकी बडी पूजा की जाती थी। ग्यारहवें पाचित्तिय की कथा में इसका उल्लेख मिलता है कि किसी ने वृक्ष की शाखा काटते समय उस पर निवास करने वाले देवता के बच्चे का हाथ काट दिया। देवता बडा रुष्ट हुआ। उसे समझा-बुझाकर निवास के लिये दूसरा वृक्ष दे दिया गया, जिससे उसका क्रोध शान्त हुआ।[7]

(५) **सामग्रियाँ** :—घर में व्यवहार की जानेवाली कुछ सामग्रियो का भी उल्लेख प्राप्त होता है। जैसे—खाट और कुर्सियाँ चार प्रकार की होती थी—मसारक, बुन्दिकाबद्ध, कुलीरपादक और आहच्चपादक।[8]

तकिये (भिसि) पाँच प्रकार के होते थे—ऊन भरा, गुदडी भरा, छाल भरा, घास भरा, और पत्ता भरा।

चटाई चार प्रकार की होती थी—छाल की बनी, खस की बनी, मूँज की बनी, और बब्बज की बनी।

(६) **भोजन**.—घी, मक्खन, तेल, मधु, गुड़, भात, सत्तू, मछली, माँस, दध, दही के श्रेष्ठ भोजन माने जाने का उल्लेख मिलता है।[9]

---

१. देखिये पृ० २३७। २. पृ० १००–१। ३ पृ० १७६। ४. पृ० ११२। ५. पृ० ४०६। ६. पृ० ३६०–६२। ७. पृ०–५४। ८. पृ०–६२। ९. पृ० ११७, १२१, १२४ आदि।

(ख) धार्मिक

(१) **सम्प्रदाय**.—भिन्न-भिन्न सम्प्रदाय के साधुओं में परस्पर खण्डन-मण्डन होते रहते थे । कोई-कोई भिक्षु भी इसमें बड़ा रस लेता था । भिक्षु हत्थक शाक्यपुत्र तो इस सिलसिले में झूठ ही कुछ का कुछ कह डालता था । बुद्ध ने उसे इसके लिए बड़ा फटकारा, और किसी भी अवस्था में सत्य न छोड़ने का उपदेश दिया ।[1]

साम्प्रदायिक कशमकश में एक वर्ग दूसरे से सदा सशङ्क रहता था । आयुष्मान् आनन्द कुछ बचे पूवे लोगों को बाँट रहे थे । लेने वालों में दूसरे सम्प्रदाय के कुछ साधु और साधुनियाँ भी थीं । संयोग से किसी साधुनी को एक के बदले दो पूवे मिल गये । बस, इसी को लेकर वे हल्ला करने लगे कि आयुष्मान् आनन्द का उस साधुनी के साथ अनुचित सम्बन्ध है । फिर, किसी दूसरे भिक्षु के साथ ऐसी ही घटना हो गई । उसने बचा हुआ भात घी में अच्छी तरह सान किसी आजीवक साधु को दे दिया । जब उससे दूसरे आजीवकों ने पूछा कि उसे वह भात कहाँ मिला तब उसने कृतज्ञता प्रकट करने के बदले भिक्षु के लिये अपमान के ही शब्दों का प्रयोग किया । इन बातों की दृष्टि से यह नियम बनाना पड़ा कि कोई भिक्षु अपने हाथ से किसी अन्य सम्प्रदाय के साधु को खाने-पीने की चीज न दे ।[2]

(२) **भिक्षुसङ्घ का सम्मान**—बुद्ध के महान् व्यक्तित्व के कारण समाज में भिक्षु-सङ्घ का सबसे बढ़ चढ़कर सम्मान होता था । उनके लिये बड़े-बड़े मठ बन गये थे, और उन्हें अच्छा से अच्छा भोजन प्राप्त होता था । उनके सुख और शान्ति को देख 'उपालि' बालक के माँ-बाप ने विचार किया कि यदि हमारा पुत्र और कोई काम न कर भिक्षु-सङ्घ में प्रव्रजित हो जाय तो उसे किसी प्रकार का दुःख न हो । उसने निश्चय किया—"ये शाक्यपुत्र श्रमण आराम से रहते हैं; अच्छे भोजन खा कमरे के भीतर सोते हैं । यदि 'उपालि' इन्हीं के साथ प्रव्रजित हो जाय तो हम लोगों के मरने के बाद वह सुख से रहे और उसे किसी प्रकार का कष्ट न हो ।"[3]

बुद्ध के प्रभाव से उस समय के बड़े-बड़े राजा भी भिक्षुओं का सम्मान और गौरव करते थे । एक बार मगधराज सेनिय बिम्बिसार राजगृह के गरम कुण्ड में स्नान करने आये । उस समय छब्बग्गिय भिक्षु उसके भीतर नहा रहे थे । राजा नम्रता-पूर्वक बाहर खड़े रहे । कुछ देर भी हो गई । जब भिक्षु बाहर निकले तब उन्होंने स्नान किया ।[4]

एक बार कुछ भिक्षु अचिरवती नदी में नहाते समय जलक्रीडा कर रहे थे । कोशलराज उन्हें ऐसा करते देख अप्रसन्न हुए । किंतु, उन्हें स्वयं कुछ न कह चतुराई से यह बात बुद्ध तक पहुँचा दी । बुद्ध ने उन्हें बुलवा कर फटकारा और शिक्षा दी कि नहाते समय क्रीडा करना उचित नहीं है ।[5]

कोशलराज प्रसेनजित् धर्मालु स्वभाव के व्यक्ति थे । वे स्वयं भिक्षुणी थुल्लनन्दा के धर्मोपदेश सुनने जाया करते थे । उपदेश से इतने प्रसन्न हुए कि एक बार उन्होंने अपनी निजी बहुमूल्य चादर भी भिक्षुणी को अर्पित कर दी ।[6]

कोशल की पटरानी मल्लिका देवी भी बुद्ध की भक्त थी । उनकी प्रेरणा से अन्तःपुर में धर्मोपदेश करने के लिये कोई न कोई भिक्षु बुलाये जाते थे । एक बार जब आयुष्मान् आनन्द धर्मोपदेश करने भीतर आकर खड़े हुए तब रानी असावधानी की अवस्था में लेटी पड़ी थी । वस्त्र सम्हालती हुई वह उठ खड़ी हुई । आनन्द ने यह बात बुद्ध से कही । बुद्ध ने अन्तःपुर में प्रवेश करने के दोष बताये, और शिक्षा दी कि बिना पूर्व-सूचना के भीतर नहीं जाना चाहिये ।[7]

(३) **भिक्षुओं के कुछ गुट**:—सङ्घ में एक एक स्वभाववाले भिक्षुओं के कई गुट बन गये थे । वे प्रायः साथ रहते थे । परस्पर सहयोग से समान प्रयत्न में लगे रहना उनकी विशेषता थी ।

छ भिक्षुओं का एक गुट '**छब्बग्गिय**' सबसे अधिक प्रसिद्ध था । वे बड़े उग्र स्वभाव के व्यक्ति थे । दूसरों को तंग और अपमानित करने में उन्हें आनन्द मिलता था । भिक्षुओं के अनेक नियम उन्हीं के दुर्व्यवहार के कारण बनाये

---

१. देखिए—पृ० ३ । २. पृ० १२७–२८ । ३ पृ० १७४ । ४. पृ० १५६ । ५ पृ० १५३ । ६. पृ० ३४६ । ७. पृ० २१०–२१२ ।

गये । शब्दों की पूरी रक्षा करते हुए भी वे नियम तोड़ने का रास्ता निकाल लेते थे । इससे नई परिस्थिति उत्पन्न हो जाती थी, और उसके ख्याल से नियम के रूप में संशोधन करना आवश्यक हो जाता था[1] ।

सत्रह भिक्षुओं का एक दूसरा गुट था, जो 'सत्तरसवग्गिय' के नाम से प्रसिद्ध था । वे बड़े दब्बू और भीरु स्वभाव के व्यक्ति थे । छब्बग्गिय भिक्षुओं के द्वारा तंग किये जाने पर वे बच्चों की तरह रोने लगते थे[2] ।

· मेत्तिय-भुम्मजक भिक्षुओं का गुट बड़ा अभागा था । उन्हें अच्छी चीज खाने की नसीब नही होती थी । अच्छे भोजन के लिये वे तरसते रहते थे । दानी श्रद्धालु उपासकों के घर में भी उन्हें तिरस्कार और उपेक्षा ही प्राप्त होती थी[3] ।

(ग) निष्कर्ष

पाठक को यह भूलना न चाहिये कि 'भिक्खु-भिक्खुनी-विभङ्ग' सङ्घ की 'अपराध-पुस्तक' (Penal code) है । भिक्षु-शासन के सञ्चालन के लिये सभी संभाव्य परिस्थितियों के अपराधों का संकलन कर देना इसका मुख्य उद्देश्य है । इस सिलसिले में जितनी कथाओं का उल्लेख किया गया है सभी की दृष्टि यही रही कि अमुक अपराध का एक निदर्शन उपस्थित किया जा सके, जिससे तत्सम्बन्धी नियम का अभीष्ट अभिप्राय स्पष्ट समझा जा सके । यह न समझने के कारण कुछ विद्वानों ने लिखा है कि ये कथायें भिक्षु-समाज के नैतिक पतन की द्योतक हैं । यह तो वैसा ही हुआ कि कोई किसी देश की 'अपराध-पुस्तक' को देख वहाँ के लोगों के नैतिक स्तर की परीक्षा करना चाहे । बुद्ध के जीवन काल में ही सङ्घ बड़ा व्यापक और विशाल हो गया था । देश के सभी प्रान्तों से, सभी जाति और समाज से, तथा सभी दृष्टियों से सभी वर्गों से व्यक्तियों ने आकर दीक्षा ग्रहण की । तब, उनमें सभी प्रकार के लोगों का होना स्वाभाविक ही था, और उस समाज के नैतिक-नियमन के लिए विभङ्ग जैसी 'अपराध-पुस्तक' की बड़ी आवश्यकता थी ।

५. प्रस्तुत संस्करण

यह विनयपिटक की चौथी पुस्तक 'पाचित्तिय' का नया देवनागरी-संस्करण है । यह संस्करण इन पुस्तकों के आधार पर तैयार किया गया है — बर्मी-सस्करण, छट्ठ-सङ्गायन प्रकाशन (१९५६), सिंहली-सस्करण, भिक्षु तेलवट्टे श्री आर्यवंश स्वामी द्वारा सम्पादित (१९२८), स्यामी-संस्करण, महामकुट राजकीय प्रकाशन (१९२६) तथा रोमन-सस्करण, श्री हरमन ओल्डेनबर्ग द्वारा सम्पादित (१८८२) ।

स्थविरवाद परम्परा के चुने हुये प्रतिनिधियों के अन्तर्राष्ट्रीय सङ्घ के सोत्साह सम्मिलित प्रयत्न से तैयार किये गये 'छट्ठ-सङ्गायन' सस्करण को हमने अपनी पहली पाण्डुलिपि तैयार करने के लिये आधार-स्वरूप ग्रहण किया है । उसके पाठ और धर्मस्कन्ध-नियोजन से साधारणत. हम सहमत रहे हैं । किन्तु, आधुनिक दृष्टि से अपने सस्करण को अधिक उपयोगी बनाने के लिये हमने दो नये प्रयत्न किये हैं —(१) सम्पूर्ण ग्रन्थ में एक व्यवस्थित क्रम से विराम-चिह्नों का प्रयोग करना और (२) शीर्षक एवं अनुशीर्षक से सुसज्जित कर पाठ का एक साङ्गोपाङ्ग स्वरूप उपस्थित करना ।

(क) शीर्षक

पुरानी पद्धति के पालि-ग्रन्थों में किसी प्रकरण के प्रारम्भ में शीर्षक देने की प्रथा नहीं थी । इसके स्थान पर प्रकरण के अन्त में 'निट्ठितं' जैसे शब्द दे दिया करते थे । किन्तु इससे आधुनिक पाठक को सारे प्रकरण का सार-तत्त्व ग्रहण कर अपने समक्ष वर्ण्य-विषय का एक सम्पूर्ण चित्र उपस्थित करने में जटिलता का अनुभव करना पड़ता है । अतः उपयोगिता की दृष्टि से हमने यह आवश्यक समझा कि शीर्षक एव अनुशीर्षक के क्रम से सुसज्जित करके ही पाठ को उपस्थित करना उत्तम होगा । इन शीर्षकों के निर्माण करने में हमने

---

१. देखिए — अनुक्रमणिका 'छब्बग्गिया भिक्खू' । २. पृ० ९७ । ३. पृ० ५९ ।

यथासम्भव ग्रन्थ के ही शब्दों का उपयोग किया है । स्मरण रहे कि ये शीर्षक हमारे अपने दिये हुये हैं जो मूल-पाठ में प्राप्त नहीं होते ।

प्रधान शीर्षक १६ प्वाइण्ट मोनो काले टाइप में प्रकरण-चिह्न (§) और क्रम-संख्या के साथ छापे गये हैं । उनके अन्तर्गत आने वाले द्रष्टव्य शीर्षक बिना क्रम-संख्या के उसी टाइप में छापे गये हैं । अनु-शीर्षक क्रम संख्या के साथ १४ प्वाइण्ट मोनो काले टाइप में, और उसके अन्तर्गत आनेवाले छोटे शीर्षक क्रम-संख्या के साथ १२ प्वाइण्ट मोनो काले टाइप में मुद्रित किये गये है । पृष्ठ के ऊपर प्रधान शीर्षको का ही उल्लेख किया गया है ।

(ख) पाठभेद-निर्धारण

पाठभेद-निर्धारण में शब्द की निरुक्ति तथा व्युत्पत्ति का विचार करने के साथ ही इस बात का भी ध्यान रखा गया है कि ऐतिहासिक दृष्टि से किन रूपों का अत्यधिक प्रचलन रहा । दोनों दृष्टियों से सिद्ध यदि एक शब्द के एकाधिक रूप हुये हैं तो हमने एक को मूल-पाठ के साथ और दूसरे को पृष्ठ की अध टिप्पणी में दे दिया है । यहाँ एक के ग्रहण करने का यह अर्थ नही है कि हमने दूसरे रूप का बहिष्कार किया है ।

(ग) विराम-चिह्न

पालि की पुरानी पद्धति में पूर्ण विराम के अतिरिक्त अन्य विराम-चिह्नों के प्रयोग करने की प्रथा नहीं थी । स्यामी-संस्करण ने इसी प्राचीन पद्धति का अनुसरण किया है । लेकिन कही कही पालि की वाक्य-योजना इतनी उलझी हुई मिलती है कि उसके अंशों के पारस्परिक सम्बन्ध को विराम-चिह्नों के अभाव में समझना अत्यन्त कठिन हो जाता है । अतः प्रस्तुत सस्करण में हमने अन्य आवश्यक विराम-चिह्नो का निस्सङ्कोच प्रयोग किया है । इन विराम-चिह्नो का प्रयोग करने में हमारा यही उद्देश्य रहा है कि वाक्य का अर्थ अधिक से अधिक स्पष्ट हो जाय । जहाँ विराम-चिह्नो के प्रयोग की अनिवार्यता नही समझी गई, वहाँ पर हमने उनका प्रयोग उचित नही समझा । फिर भी हमने इस बात का ध्यान रखा है कि विराम-चिह्नो के प्रयोग में यथासम्भव एकरूपता और सङ्गति बनी रहे ।

इस संस्करण में निम्नलिखित विराम-चिह्न व्यवहृत हुए है —पूर्णविराम (।), अर्धविराम (,), उपविराम (·), स्वल्प-विराम (,), प्रश्नवाचक (?), विस्मयादि-बोधक (!), युग्रेखा (-), रेखिका (–), मुख्य-उद्धरण (" "), उद्धरण (' ')

प्रधान उद्धरणों का बोध मुख्य-उद्धरण-चिह्न और उसके अन्तर्गत आनेवाले उद्धरणो का बोध उद्धरण-चिह्नों से कराया गया है । यदि कही उसके भी अन्तर्गत कोई उद्धरण आ गया है तो उसका बोध क्रिया के आगे रेखिका चिह्न के प्रयोग से ही कराया गया है ।

मुख्य उद्धरण के भीतर आने वाले सभी नये 'पैराग्राफ' तद्बोधक चिह्नो से प्रारम्भ किये गये हैं । और, उसके भी भीतर आने वाले सभी नये 'पैराग्राफ' उसी भाति केवल उद्धरण बोधक चिह्नो से प्रारम्भ होते है ।

(घ) साङ्केतिक

अध टिप्पणी में रो०, सी०, स्या० तथा म० सङ्केत क्रमश रोमन, सिंहली, स्यामी तथा मरम्म (बर्मी) संस्करणों के लिये प्रयुक्त हुये हैं ।

पृष्ठ के बगल में प्रयुक्त R और B सङ्केत क्रम से रोमन और बर्मी संस्करणों का बोध कराते हैं । इन सङ्केतों के साथ दी हुई संख्या से यह सूचित होता है कि उन संस्करणों के उस पृष्ठ का प्रारम्भ उसी पङ्क्ति से होता है ।

रोमन ग्रन्थ की पृष्ठसंख्या से आधुनिक पाठक को कई सुविधायें प्राप्त होंगी। पालि टेक्स्ट सोसाइटी के महत्वपूर्ण कोषों तथा अन्य ग्रन्थों में रोमन की ही पृष्ठ-संख्या का हवाला दिया गया है; इससे हमारे पाठक उन स्थलों को सरलता से खोज लेंगे। और, चूँकि बर्मीज छट्ठ सङ्गायन के सस्करण का एक अपना महत्त्व है, अतः उसकी पृष्ठ-संख्या का भी उल्लेख कर देना आवश्यक समझा।

(च) पृष्ठोपरि-कोण में प्रयुक्त सङ्केत

ऊपर कोने में दी गई संख्यायें युग्म पृष्ठ में प्रारम्भ के तथा अयुग्म पृष्ठ में अन्त के काण्ड प्रकरण और पैराग्राफ की द्योतक है।

(छ) वर्तनी

पालि में **एव, अपि** और **इति** इन अव्ययो के आदि अक्षर का प्रायः लोप हो जाया करता है और उनके रूप **व, पि,** तथा **ति** रह जाते हैं। कुछ विद्वानो के मतानुसार इन लघु रूपों को स्वतन्त्र शब्द मान लेना अधिक सङ्गत है। हमने भी प्रस्तुत संकरण में ऐसा ही माना है।

हमने एक ही शब्द के अन्तर्गत आने वाली परसवर्ण सन्धि का प्रयोग अनिवार्य रूप से किया है, जैसे—**सङ्घ, किञ्चि** इत्यादि, किन्तु जहाँ यह सन्धि दो पृथक् शब्दों में हुई है, हमने प्राय उसका प्रयोग अनावश्यक समझा है, जैसे—**एवं पि, कम्मं ति** इत्यादि।

कुछ पाश्चात्य सम्पादकों ने वर्तिनी की इसी पद्धति को स्वीकार कर के भी 'इ' तथा 'अ' से परे **'ति'** तथा **'पि'** की सन्धि अनिवार्यरूप से की है। उन्होंने कदाचित् इन स्थलो में संस्कृत व्याकरण के **'अक. सवर्णे दीर्घः'** नियम का प्रयोग करना अनिवार्य समझा, जैसे—देसेसि + इति = देसेसीति; तस्स + अपि = तस्सापि। किन्तु हमने उन्हें अलग हो रखा है, जसे—**देसेसी ति**; तस्सा पि। यहाँ **'ति'** तथा **'पि'** के पूर्व आने वाले स्वरों का दीर्घ होना पालि मोग्गल्लान व्याकरण के **'ब्यञ्जने** दीघरस्सा' (१।३३) सूत्र से सिद्ध हो जाता है। व्याकरण में इसके दूसरे उदाहरण भी दिये गये है, जैसे—**खन्ति + परमं = खन्ती परमं; गोतम + ति = गोतमा ति; होति + ति = होती ति** इत्यादि।

* * * * * *

छपाई का काम प्रारम्भ करने के बाद ही हमारे सम्पादक श्री लक्ष्मीनारायण तिवारी ग्रन्थ केन्द्र का काम सम्हालने चले गये। इसका भार सहायक सम्पादक श्री बीरबल शर्म्मा, एम० ए० ने उठाया, जिन्होंने अपने सहयोगी भिक्षु कुमार कश्यप, स्वामी द्वारिकादास शास्त्री तथा श्री जयकुमार राम के साथ सफलतापूर्वक पूर्ण किया।

भिक्षु जगदीश काश्यप

———:०:———

THE PĀLI ALPHABET IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

अ a   आ ā   इ i   ई ī   उ u   ऊ ū   ए e   ओ o

CONSONANTS WITH VOWEL "A"

क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ ṅa
च ca	छ cha	ज ja	झ, झ jha	ञ ña
ट ṭa	ठ ṭha	ड ḍa	ढ ḍha	ण ṇa
त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
य ya	र ra	ल la	व va	स sa
		ह ha	ळ ḷa	अं aṁ

VOWELS IN COMBINATION

क ka	का kā	कि ki	की kī	कु ku	कू kū	के ke	को ko
ख kha	खा khā	खि khi	खी khī	खु khu	खू khū	खे khe	खो kho

CONJUNCT-CONSONANTS

क्क kka	ञ्च ñca	द्व dva	म्ब mba
क्ख kkha	ञ्छ ñcha	ध्य dhya	म्भ mbha
क्य kya	ञ्ज ñja	ध्व dhva	म्म mma
क्रि kri	ञ्झ, ञ्झ ñjha	न्त nta	म्य mya
क्ल kla	ट्ट, ट्ट ṭṭa	न्त्व ntva	म्ह mha
क्व kva	ट्ठ, ट्ठ ṭṭha	न्थ ntha	य्य yya
ख्य khya	ड्ड, ड्ड ḍḍa	न्द nda	य्ह yha
ख्व khva	ड्ढ, ड्ढ ḍḍha	न्द्र ndra	ल्ल lla
ग्ग gga	ण्ट ṇṭa	न्ध ndha	ल्य lya
ग्घ ggha	ण्ठ ṇṭha	न्न nna	ल्ह lha
ग्य gya	ण्ड ṇḍa	न्य nya	व्ह vha
ग्र gra	ण्ण ṇṇa	न्ह nha	स्त sta
ङ्क ṅka	ण्ह ṇha	प्प ppa	स्त्र stra
ङ्ख ṅkha	त्त tta	प्फ ppha	स्न sna
ङ्ग, ङ्ग ṅga	त्थ ttha	प्य pya	स्य sya
ङ्घ ṅgha	त्व tva	प्ल pla	स्स ssa
च्च cca	त्य tya	ब्ब bba	स्म sma
च्छ ccha	त्र tra	ब्भ bbha	स्व sva
ज्ज jja	द्द, द्द dda	ब्य bya	ह्म hma
ज्झ, ज्झ jjha	द्ध ddha	ब्र bra	ह्व hva
ञ्ञ ñña	द्य dya	म्प mpa	ळ्ह ḷha
ञ्ह ñha	द्र dra	म्फ mpha	

ा = ā; ि = i; ी = ī; ु = u; ू = ū; े = e; ो = o

१	२	३	४	५	६	७	८	९	०
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

———:o:———

पाचित्तियपालि

(भिक्खुविभङ्गे दुतियो भागो भिक्खुनीविभङ्गो च)

सूची

भिक्खुनीविभङ्गो

---:o:---

विनयपिटके

पाचित्तियं

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

पाचित्तियपालि

(भिक्खुविभङ्गे दुतियोभागो भिक्खुनीविभङ्गो च)

५. पाचित्तियकण्डं

इमे खो पनायस्मन्तो द्वेनवुति पाचित्तिया

धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

§ १. पठमपाचित्तियं

(मुसावादे)

(१) हत्थकसक्यपुत्तवत्थु

B. 1, R. 1

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन हत्थको सक्यपुत्तो वादक्खित्तो होति । सो तित्थियेहि सद्धिं सल्लपन्तो[1] अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अञ्ञेनञ्ञं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति, सङ्केतं कत्वा विसंवादेति । तित्थिया उज्झायन्ति खिय्यन्ति[2] विपाचेन्ति – 5 "कथं हि नाम हत्थको सक्यपुत्तो अम्हेहि सद्धिं सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानिस्सति, पटिजानित्वा अवजानिस्सति, अञ्ञेनञ्ञं पटिचरिस्सति, सम्पजानमुसा भासिस्सति, सङ्केतं कत्वा विसंवादेस्सती" ति !

अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं तित्थियानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू येन हत्थको सक्यपुत्तो तेनुपसङ्कमिंसु; उप- 10 सङ्कमित्वा हत्थकं सक्यपुत्तं एतदवोचुं – "सच्चं किर त्वं, आवुसो हत्थक, तित्थियेहि सद्धिं सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानासि, पटिजानित्वा अवजानासि, अञ्ञेनञ्ञं पटिचरसि, सम्पजानमुसा भाससि, सङ्केतं कत्वा विसंवादेसी" ति ? "एते खो, आवुसो, तित्थिया नाम येनकेनचि जेतब्बा; B. 2

१. सल्लपेन्तो – रो० । २. खीयन्ति – सी०, स्या०, रो० ।

नेव[1] तेसं जयो दातब्बो" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम हत्थको सक्यपुत्तो तित्थियेहि सद्धिं सल्लपन्तो अवजानित्वा
R. 2 पटिजानिस्सति, पटिजानित्वा अवजानिस्सति, अञ्ञेनञ्ञं पटिचरिस्सति,
5 सम्पजानमुसा भासिस्सति, सङ्केतं कत्वा विसंवादेस्सती" ति ! अथ[2] खो ते भिक्खू[2] भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा हत्थकं सक्यपुत्तं पटिपुच्छि – "सच्चं किर त्वं, हत्थक, तित्थियेहि सद्धिं सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानासि, पटिजानित्वा अवजानासि, अञ्ञे-
10 नञ्ञं पटिचरसि, सम्पजानमुसा भाससि, सङ्केतं कत्वा विसंवादेसी" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविकं, मोघपुरिस, अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, तित्थियेहि सद्धिं सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानिस्ससि, पटिजानित्वा अवजानिस्ससि, अञ्ञेनञ्ञं पटिचरिस्ससि, सम्पजानमुसा
15 भासिस्ससि, सङ्केतं कत्वा विसवादेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अञ्ञथत्ताया" ति ।

अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं
20 भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञापेस्सामि दस अत्थवसे पटिच्च – सङ्घसुट्ठुताय, सङ्घफासुताय, दुम्मङ्कूनं पुग्गलानं निग्गहाय, पेसलानं
25 भिक्खून फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकानं आसवानं संवराय, सम्परायिकानं आसवानं पटिघाताय, अप्पसन्नानं पसादाय, पसन्नानं भिय्योभावाय, सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१. न – स्या० । २–२. एत्थ म० पोत्थके 'अथ खो ते भिक्खू हत्थकं सक्यपुत्तं अनेकपरियायेन विगरहित्वा' इति पाठो दिस्सति ।

२. **"सम्पजानमुसावादे पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

३. **सम्पजानमुसावादो** नाम विसंवादनपुरेक्खारस्स वाचा, गिरा, ब्यप्पथो[1], वचीभेदो, वाचसिका विञ्ञत्ति, अट्ठ[2] अनरियवोहारा – अदिट्ठं दिट्ठं मे ति, अस्सुतं[3] सुतं मे ति, अमुतं मुतं मे ति, अविञ्ञातं विञ्ञातं मे ति, दिट्ठं अदिट्ठं मे ति, सुतं अस्सुतं मे ति, मुतं अमुतं मे ति, विञ्ञातं अविञ्ञातं मे ति ।

अदिट्ठं नाम न चक्खुना दिट्ठं । **अस्सुतं** नाम न सोतेन सुतं । **अमुतं** नाम न घानेन घायितं, न जिव्हाय सायितं, न कायेन फुट्ठं । **अविञ्ञातं** नाम न मनसा विञ्ञातं । **दिट्ठं** नाम चक्खुना दिट्ठं । **सुतं** नाम सोतेन सुतं । **मुतं** नाम घानेन घायितं, जिव्हाय सायितं, कायेन फुट्ठं । **विञ्ञातं** नाम मनसा विञ्ञातं ।

४. तीहाकारेहि "अदिट्ठं दिट्ठं मे" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति ।

चतूहाकारेहि "अदिट्ठं दिट्ठं मे" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठिं ।

पञ्चहाकारेहि "अदिट्ठं दिट्ठं मे" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं ।

छहाकारेहि "अदिट्ठं दिट्ठं मे" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं ।

सत्तहाकारेहि "अदिट्ठं दिट्ठं मे" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा

---

१. ब्यप्पत्थो – रो०; ब्यप्पथो – सी०; ब्यपथो – स्या० । २. रो० पोत्थके नत्थि । ३. असुतं – सी०, स्या०, रो० ।

भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं ।

५. तीहाकारेहि "अस्सुतं सुतं मे" ति ...पे०... अमुतं मुतं मे ति ...पे० ... अविञ्ञातं विञ्ञातं मे ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति
5 पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति ।

चतूहाकारेहि ...पे०... पञ्चहाकारेहि ...पे० ... छहाकारेहि ...पे० ... सत्तहाकारेहि "अविञ्ञातं विञ्ञातं मे" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स – पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति
10 मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं ।

६. तीहाकारेहि "अदिट्ठं दिट्ठं च मे सुतं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि "अदिट्ठं दिट्ठं च मे मुतं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहा-
15 कारेहि "अदिट्ठं दिट्ठं च मे विञ्ञातं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स
B. 4 आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि अदिट्ठं "दिट्ठं च मे सुतं च मुतं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अदिट्ठं "दिट्ठं च मे सुतं च विञ्ञातं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अदिट्ठं "दिट्ठं च मे सुतं च मुतं च विञ्ञातं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... ।

20 तीहाकारेहि अस्सुतं[1] "सुतं च मे मुतं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं "सुतं च मे विञ्ञातं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं "सुतं च मे दिट्ठं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहा-कारेहि अस्सुतं "सुतं च मे मुतं च विञ्ञातं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं "सुतं च मे मुतं च दिट्ठं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं "सुतं
25 च मे मुतं च विञ्ञातं च दिट्ठं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... ।

तीहाकारेहि अमुतं "मुतं च मे विञ्ञातं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अमुतं "मुतं च मे दिट्ठं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अमुतं "मुतं च मे सुतं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि अमुतं

---

१. असुतं – सी०, रो० ।

"मुतं च मे विञ्ञातं च दिट्ठं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अमुतं "मुतं च मे विञ्ञातं च सुतं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अमुतं "मुतं च मे विञ्ञातं च दिट्ठं च सुतं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... ।

तीहाकारेहि अविञ्ञातं "विञ्ञातं च मे दिट्ठं चा" ति...पे०... तीहाकारेहि अविञ्ञातं "विञ्ञातं च मे सुतं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अविञ्ञातं "विञ्ञातं च मे मुतं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... तीहाकारेहि अविञ्ञातं "विञ्ञातं च मे दिट्ठं च सुतं चा" ति ... पे० ... तीहाकारेहि अविञ्ञातं "विञ्ञातं च मे दिट्ठं च मुतं चा" ति ... पे० ... तीहाकारेहि अविञ्ञातं "विञ्ञातं च मे दिट्ठं च सुतं च मुतं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

७. तीहाकारेहि दिट्ठं "अदिट्ठं मे" ति ... पे० ... सुतं "अस्सुतं मे" ति ... पे० ... मुतं "अमुतं मे" ति ... पे० ... विञ्ञातं "अविञ्ञातं मे" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

८. तीहाकारेहि दिट्ठं "सुतं मे" ति ... पे० ... तीहाकारेहि दिट्ठं "मुतं मे" ति ...पे०... तीहाकारेहि दिट्ठं "विञ्ञातं मे" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... तीहाकारेहि दिट्ठं "सुतं च मे मुतं चा" ति ...पे० ... तीहाकारेहि दिट्ठं "सुतं च मे विञ्ञातं चा" ति ... पे०... तीहाकारेहि दिट्ठं "सुतं च मे मुतं च विञ्ञातं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

तीहाकारेहि सुतं "मुतं मे" ति ... पे० ... तीहाकारेहि सुतं "विञ्ञातं मे" ति ...पे०... तीहाकारेहि सुतं "दिट्ठं मे" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि सुतं "मुतं च मे विञ्ञातं चा" ति...पे०... तीहाकारेहि सुतं "मुत च मे दिट्ठं चा" ति ... पे० ... तीहाकारेहि सुतं "मुतं च मे विञ्ञातं च दिट्ठं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

तीहाकारेहि मुतं "विञ्ञातं मे" ति ...पे०... तीहाकारेहि मुतं "दिट्ठं मे" ति ...पे०... तीहाकारेहि मुतं "सुतं मे" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०...तीहाकारेहि मुतं "विञ्ञातं च मे दिट्ठं चा" ति ... पे० ... तीहाकारेहि मुतं "विञ्ञातं च मे सुतं चा" ति ... पे० ... तीहाकारेहि मुतं "विञ्ञातं च मे दिट्ठं च सुतं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति

पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

तीहाकारेहि विञ्ञातं "दिट्ठं मे" ति ... पे० ... तीहाकारेहि विञ्ञातं "सुतं मे" ति ... पे० ... तीहाकारेहि विञ्ञातं "मुतं मे" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... तीहाकारेहि विञ्ञातं "दिट्ठं च 5 मे सुतं चा" ति ... पे० ... तीहाकारेहि विञ्ञातं "दिट्ठं च मे मुतं चा" ति ... पे० ... तीहाकारेहि विञ्ञातं "दिट्ठ च मे सुतं च मुतं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... ।

९. तीहाकारेहि दिट्ठे वेमतिको दिट्ठं नो कप्पेति, दिट्ठं नस्सरति, दिट्ठं पमुट्ठो[1] होति ...पे०... सुते वेमतिको सुतं नो कप्पेति, सुतं नस्सरति, 10 सुतं पमुट्ठो होति ... पे० ... मुते वेमतिको मुतं नो कप्पेति, मुतं नस्सरति, मुतं पमुट्ठो होति ... पे० ... विञ्ञाते वेमतिको विञ्ञातं नो कप्पेति, विञ्ञातं नस्सरति, विञ्ञातं पमुट्ठो होति ... विञ्ञातं च मे दिट्ठं चा ति...पे० ... विञ्ञातं पमुट्ठो होति विञ्ञातं च मे सुतं चा ति ... पे० ... विञ्ञातं पमुट्ठो होति; विञ्ञातं च मे मुतं चा ति ... पे० ... विञ्ञातं B. 6 15 पमुट्ठो होति; विञ्ञातं च मे दिट्ठ च सुतं चा ति ... पे० ... विञ्ञातं पमुट्ठो होति; विञ्ञातं च मे दिट्ठं च मुतं चा ति ... पे० ... विञ्ञातं पमुट्ठो होति; विञ्ञातं च मे दिट्ठं च सुतं च मुतं चा ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१०. चतूहाकारेहि ... पे० ... पञ्चहाकारेहि ... पे० ... छहाकारेहि 20 ...पे०... सत्तहाकारेहि ... पे० ... विञ्ञातं पमुट्ठो होति, विञ्ञातं च मे दिट्ठं च सुतं च मुतं चा ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स— पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं ।

25 ११. अनापत्ति दवा[2] भणति रवा[3] भणति । **दवा भणति** नाम सहसा भणति । **रवा भणति** नाम अञ्ञं भणिस्सामी ति अञ्ञं भणति । उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———

१. पमुट्ठो—सी०; सम्मुट्ठो—रो० । २. दवाय – स्या० । ३. रवाय – स्या० ।

§ २. दुतियपाचित्तियं

(ओमसवादे)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

१२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पेसलेहि भिक्खूहि
सद्धिं भण्डन्ता[1] पेसले भिक्खू ओमसन्ति – जातिया पि, नामेन पि, गोत्तेन
पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि, लिङ्गेन पि, किलेसेन पि, आपत्तिया
पि; हीनेन पि अक्कोसेन खुंसेन्ति वम्भेन्ति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा 5
...पे०...ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम छब्बग्गिया
भिक्खू पेसलेहि भिक्खूहि सद्धिं भण्डन्ता पेसले भिक्खू ओमसिस्सन्ति – R. 5
जातिया पि, नामेन पि, गोत्तेन पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि,
लिङ्गेन पि, किलेसेन पि, आपत्तिया पि; हीनेन पि अक्कोसेन खुंसेस्सन्ति
वम्भेस्सन्ती" ति! 10

अथ खो ते भिक्खू छब्बग्गिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो
एतमत्थं आरोचेसुं ...पे० .. सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, पेसलेहि भिक्खूहि B. 7
सद्धिं भण्डन्ता पेसले भिक्खू ओमसथ – जातिया पि ...पे०... हीनेन पि अक्को-
सेन खुंसेथ वम्भेथा ति? "सच्चं, भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा
...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, पेसलेहि भिक्खूहि सद्धिं भण्डन्ता 15
पेसले भिक्खू ओमसिस्सथ – जातिया पि ...पे० ... हीनेन पि अक्कोसेन
खुंसेस्सथ वम्भेस्सथ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०...
विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –

(२) नन्दिविसालबलिबद्दकथा

१३. "भूतपुब्बं, भिक्खवे, तक्कसिलायं[2] अञ्ञातरस्स ब्राह्मणस्स
नन्दिविसालो नाम बलिबद्दो[3] अहोसि। अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो 20
बलिबद्दो तं ब्राह्मणं एतदवोच – 'गच्छ त्वं, ब्राह्मण, सेट्ठिना सद्धिं सहस्सेन
अब्भुतं करोहि – मय्हं बलिबद्दो सकटसतं अतिबद्धं पवट्टेस्सती' ति। अथ
खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सेट्ठिना सद्धिं सहस्सेन अब्भुतं अकासि – मय्हं
बलिबद्दो सकटसतं अतिबद्धं पवट्टेस्सती ति। अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो
सकटसतं अतिबन्धित्वा नन्दिविसालं बलिबद्दं युञ्जित्वा[4] एतदवोच – 'अञ्छ[5], 25

१. भण्डेन्ता – सी०, रो०। २. तक्कसीलायं – म०। ३ बलीबद्दो – म०; बलिवद्दो – सी०। ४. योजेत्वा – सी०। ५. अन्छ – स्या०; गच्छ – रो०, म०।

कूट, वहस्सु, कूटा' ति । अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्दो तत्थेव अट्ठासि । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सहस्सेन पराजितो पज्झायि । अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्दो तं ब्राह्मणं एतदवोच – 'किस्स त्वं, ब्राह्मण, पज्झायसी' ति ? 'तथा हि पनाहं, भो, तया सहस्सेन पराजितो' ति । 'किस्स पन मं त्वं, ब्राह्मण, अकूटं कूटवादेन पापेसि ? गच्छ त्वं, ब्राह्मण, सेट्ठिना सद्धिं द्वीहि सहस्सेहि अब्भुतं करोहि– मय्हं बलिबद्दो सकटसतं अतिबद्धं पवट्टेस्सती ति । मा च मं अकूटं कूटवादेन पापेसी' ति । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सेट्ठिना सद्धिं द्वीहि सहस्सेहि अब्भुतं अकासि – मय्हं बलिबद्दो सकटसतं अतिबद्धं पवट्टेस्सती ति । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सकटसतं अतिबन्धित्वा नन्दिविसाल बलिबद्दं युञ्जित्वा एतदवोच – 'अच्छ, भद्र, वहस्सु, भद्रा' ति । अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्दो सकटसतं अतिबद्धं पवट्टेसि ।

B.8

"मनापमेव भासेय्य, नामनापं कुदाचनं ।
मनापं भासमानस्स, गरुं भारं उदब्बहि ।
धनं च नं अलब्भेसि[1], तेन चत्तमनो अहू ति ।।

(३) पच्चुप्पन्नवत्थु

R.6

"तदा पि मे, भिक्खवे, अमनापा खुंसना वम्भना । किमङ्गं[2] पन एतरहि मनापा भविस्सति खुंसना वम्भना ? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०...।

"एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१४. "**ओमसवादे पाचित्तियं**" ति ।

(४) विभङ्गो

१५. **ओमसवादो** नाम दसहि आकारेहि ओमसति – जातिया पि, नामेन पि, गोत्तेन पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि, लिङ्गेन पि, किलेसेन पि, आपत्तिया पि, अक्कोसेन पि ।

जाति नाम द्वे जातियो[3] – हीना च जाति उक्कट्ठा च जाति । **हीना** नाम जाति– चण्डालजाति, वेणजाति[4], नेसादजाति, रथकारजाति, पुक्कुसजाति । एसा हीना नाम जाति । **उक्कट्ठा** नाम जाति – खत्तियजाति,

१. अलाभेसि – म० । २. किमङ्ग – सी०, रो० । ३. जाती – स्या० । ४. वेनजाति – म० ।

ब्राह्मणजाति । एसा उक्कट्ठा नाम जाति ।

नामं नाम द्वे नामानि – हीनं च नामं उक्कट्ठं च नामं । **हीनं** नाम नामं – अवकण्णकं, जवकण्णकं, धनिट्ठकं, सविट्ठकं, कुलवड्ढकं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्ञातं[1] अवञ्ञातं हीळितं परिभूतं अचित्तीकतं[2] । एतं हीनं नाम नामं । **उक्कट्ठं** नाम नामं – बुद्धप्पटिसंयुत्तं[3], धम्मप्पटिसंयुत्तं[4], सङ्घप्पटिसंयुत्तं[5], तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्ञातं अनवञ्ञात अहीळितं अपरिभूतं चित्तीकतं । एतं उक्कट्ठं नाम नामं । 5

गोत्तं नाम द्वे गोत्तानि – हीनं च गोत्तं उक्कट्ठं च गोत्तं । **हीनं** नाम गोत्तं – कोसियगोत्तं[6], भारद्वाजगोत्तं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्ञातं अवञ्ञातं हीळितं परिभूतं अचित्तीकतं । एतं हीनं नाम गोत्तं । **उक्कट्ठं** नाम गोत्तं – गोतमगोत्तं, मोग्गल्लानगोत्तं, कच्चानगोत्तं[7], वासिट्ठगोत्तं[8], तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्ञातं[9] अनवञ्ञातं अहीळितं अपरिभूतं चित्तीकतं । एतं उक्कट्ठं नाम गोत्तं । 10

कम्मं नाम द्वे कम्मानि – हीनं च कम्मं उक्कट्ठं च कम्मं । **हीनं** नाम कम्मं – कोट्ठककम्मं, पुप्फछड्डककम्मं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्ञातं अवञ्ञातं हीळितं परिभूतं अचित्तीकतं । एतं हीनं नाम कम्मं । **उक्कट्ठं** नाम कम्मं – कसि, वणिज्जा[10], गोरक्खा, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्ञातं अनवञ्ञातं अहीळितं अपरिभूतं चित्तीकतं । एतं उक्कट्ठं नाम कम्मं । 15 R. 9

सिप्पं नाम द्वे सिप्पानि – हीनं च सिप्पं उक्कट्ठं च सिप्पं । **हीनं** नाम सिप्पं – नळकारसिप्पं, कुम्भकारसिप्पं, पेसकारसिप्पं, चम्मकारसिप्पं, नहापितसिप्पं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्ञातं अवञ्ञातं हीळितं परिभूतं अचित्तीकतं । एतं हीनं नाम सिप्पं । **उक्कट्ठं** नाम सिप्पं – मुद्दा, गणना, लेखा, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्ञातं अनवञ्ञातं अहीळितं अपरिभूतं चित्तीकतं । एतं उक्कट्ठं नाम सिप्पं । R.7 20

सब्बे पि **आबाधा** हीना, अपि च मधुमेहो आबाधो उक्कट्ठो । 25

लिङ्गं नाम द्वे लिङ्गानि – हीनं च लिङ्गं उक्कट्ठं च लिङ्गं । **हीनं**

---

१. ओञातं – सी० । २. अचित्तीकतं – स्या० । ३. बुद्धपटिसंयुत्तं – रो०; बुद्धपटिसञ्ञुत्तं – सी० । ४. धम्मपटिसंयुत्तं – रो०; धम्मपटिसञ्ञुत्तं – सी० । ५. सङ्घपटिसंयुत्तं – रो०; सङ्घपटिसञ्ञुत्तं – सी० । ६. स्या० पोत्थके नत्थि । ७. कच्चायन० – रो० । ८. वासेट्ठगोत्तं – सी० । ९. अनोञातं – सी० । १०. वाणिज्जा – रो० ।

नाम लिङ्गं – अतिदीघं, अतिरस्सं, अतिकण्हं, अच्चोदातं । एतं हीनं नाम लिङ्गं ।

उक्कट्ठं नाम लिङ्गं – नातिदीघं, नातिरस्सं, नातिकण्हं, नाच्चोदातं । एतं उक्कट्ठं नाम लिङ्गं ।

5 सब्बे पि **किलेसा** हीना ।

सब्बा पि **आपत्तियो** हीना । अपि च, सोतापत्तिसमापत्ति उक्कट्ठा ।

अक्कोसो नाम द्वे अक्कोसा – हीनो च अक्कोसो उक्कट्ठो च अक्कोसो । **हीनो** नाम अक्कोसो – ओट्ठोसि, मेण्डोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छानगतोसि, नेरयिकोसि; नत्थि तुय्ह सुगति; दुग्गति येव तुय्हं पाटिकङ्खा ति; 10 यकारेन वा भकारेन वा, काटकोटचिकाय वा । एसो हीनो नाम अक्कोसो । **उक्कट्ठो** नाम अक्कोसो – पण्डितोसि, ब्यत्तोसि[1], मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा ति । एसो उक्कट्ठो नाम अक्कोसो ।

१६. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो[2] 15 हीनेन हीनं वदेति । चण्डालं वेनं नेसादं रथकारं पुक्कुसं – "चण्डालोसि, वेनोसि, नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

B 10 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो हीनेन उक्कट्ठं वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं – "चण्डालोसि, वेनोसि, नेसादोसि, 20 रथकारोसि, पुक्कुसोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उक्कट्ठेन हीनं वदेति । चण्डालं वेनं नेसादं रथकारं पुक्कुसं – "खत्तियोसि, ब्राह्मणोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो R 8 25 उक्कट्ठेन उक्कट्ठं वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं – "खत्तियोसि, ब्राह्मणोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

१७. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । अवकण्णकं जवकण्णकं धनिट्ठकं सविट्ठकं कुलवड्ढकं – "अवकण्णकोसि, जवकण्णकोसि, धनिट्ठकोसि, सविट्ठकोसि, कुलवड्ढकोसी"

---

१. ब्यत्तासि – सी० । २. मङ्कुं कत्तुकामो – रो० ।

ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो हीनेन उक्कट्ठं वदेति । बुद्धरक्खितं धम्मरक्खितं सङ्घरक्खितं – "अवकण्णकोसि, जवकण्णकोसि, धनिट्ठकोसि, सविट्ठकोसि, कुलवड्ढकोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स । 5

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उक्कट्ठेन हीनं वदेति । अवकण्णकं जवकण्णकं धनिट्ठकं सविट्ठकं कुलवड्ढकं– "बुद्धरक्खितोसि, धम्मरक्खितोसि, सङ्घरक्खितोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो 10 उक्कट्ठेन उक्कट्ठं वदेति । बुद्धरक्खितं धम्मरक्खितं सङ्घरक्खितं – "बुद्धरक्खितोसि, धम्मरक्खितोसि, सङ्घरक्खितोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

१८. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो B. 11 हीनेन हीनं वदेति । कोसियं भारद्वाजं – "कोसियोसि, भारद्वाजोसी" ति 15 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो हीनेन उक्कट्ठं वदेति । गोतमं मोग्गल्लानं कच्चानं वासिट्ठं – "कोसियोसि, भारद्वाजोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो 20 उक्कट्ठेन हीनं वदेति । कोसियं भारद्वाजं – "गोतमोसि, मोग्गल्लानोसि, कच्चानोसि, वासिट्ठोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उक्कट्ठेन उक्कट्ठं वदेति । गोतमं मोग्गल्लानं कच्चानं वासिट्ठं – "गोतमोसि, 25 मोग्गल्लानोसि, कच्चानोसि, वासिट्ठोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

१९. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । कोट्ठकं पुप्फछड्डकं – "कोट्ठकोसि, पुप्फछड्डकोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स । 30

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भतुकामो मङ्कुकत्तुकामो हीनेन उक्कट्ठं वदेति । कस्सकं[1] वाणिजं गोरक्खं – "कोट्ठकोसि, पुप्फछड्डकोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उक्कट्ठेन हीनं वदेति । कोट्ठकं पुप्फछड्डकं –"कस्सकोसि, वाणिजोसि, गोरक्खोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उक्कट्ठेन उक्कट्ठं वदेति । कस्सकं वाणिजं गोरक्खं – "कस्सकोसि, वाणिजोसि, गोरक्खोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२०. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । नळकारं कुम्भकारं पेसकारं चम्मकारं नहापितं – "नळकारोसि, कुम्भकारोसि, पेसकारोसि, चम्मकारोसि, नहापितोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो हीनेन उक्कट्ठं वदेति । मुद्दिकं गणकं लेखकं – "नळकारोसि, कुम्भकारोसि, पेसकारोसि, चम्मकारोसि, नहापितोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उक्कट्ठेन हीनं वदेति । नळकारं कुम्भकारं पेसकारं चम्मकारं नहापित – "मुद्दिकोसि, गणकोसि, लेखकोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उक्कट्ठेन उक्कट्ठं वदेति । मुद्दिकं गणकं लेखकं – "मुद्दिकोसि, गणकोसि, लेखकोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२१. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । कुट्ठिकं गण्डिकं किलासिकं सोसिकं अपमारिकं – "कुट्ठिकोसि, गण्डिकोसि, किलासिकोसि, सोसिकोसि, अपमारिकोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो

---

१. कसकं – स्या० ।

हीनेन उक्कट्ठं वदेति । मधुमेहिकं – "कुट्ठिकोसि, गण्डिकोसि, किलासिकोसि, सोसिकोसि, अपमारिकोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उक्कट्ठेन हीनं वदेति । कुट्ठिकं गण्डिकं किलासिकं सोसिकं अपमारिकं – 5
"मधुमेहिकोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो B. 13
उक्कट्ठेन उक्कट्ठं वदेति । मधुमेहिकं – "मधुमेहिकोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२२. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो 10
हीनेन हीनं वदेति । अतिदीघं अतिरस्सं अतिकण्हं अच्चोदातं – "अतिदीघोसि, अतिरस्सोसि, अतिकण्होसि, अच्चोदातोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो हीनेन उक्कट्ठं वदेति । नातिदीघं नातिरस्सं नातिकण्हं नाच्चोदातं – "अति- 15 R. 9
दीघोसि, अतिरस्सोसि, अतिकण्होसि, अच्चोदातोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उक्कट्ठेन हीनं वदेति । अतिदीघं अतिरस्सं अतिकण्हं अच्चोदातं – "नातिदीघोसि, नातिरस्सोसि, नातिकण्होसि, नाच्चोदातोसी" ति भणति । आपत्ति 20
वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उक्कट्ठेन उक्कट्ठ वदेति । नातिदीघं नातिरस्सं नातिकण्हं नाच्चोदातं – "नातिदीघोसि, नातिरस्सोसि, नातिकण्होसि, नाच्चोदातोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स । 25

२३. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । रागपरियुट्ठितं दोसपरियुट्ठित मोहपरियुट्ठितं – "रागपरियुट्ठितोसि, दोसपरियुट्ठितोसि, मोहपरियुट्ठितोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो 30

हीनेम उक्कट्ठं वदेति । वीतरागं वीतदोसं वीतमोहं – "रागपरियुट्ठितोसि' दोसपरियुट्ठितोसि, मोहपरियुट्ठितोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उक्कट्ठेन हीनं वदेति । रागपरियुट्ठितं दोसपरियुट्ठितं मोहपरियुट्ठितं – "वीतरागोसि, वीतदोसोसि, वीतमोहोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उक्कट्ठेन उक्कट्ठं वदेति । वीतरागं वीतदोसं वीतमोहं – "वीतरागोसि, वीतदोसोसि, वीतमोहोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२४. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । पाराजिकं अज्झापन्नं सङ्घादिसेसं अज्झापन्नं थुल्लच्चयं अज्झापन्नं पाचित्तियं अज्झापन्नं पाटिदेसनीयं[1] अज्झापन्नं दुक्कटं अज्झापन्नं दुब्भासितं अज्झापन्नं – "पाराजिकं अज्झापन्नोसि, सङ्घादिसेसं अज्झापन्नोसि, थुल्लच्चयं अज्झापन्नोसि, पाचित्तियं अज्झापन्नोसि, पाटिदेसनीयं अज्झापन्नोसि, दुक्कटं अज्झापन्नोसि, दुब्भासितं अज्झापन्नोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो हीनेन उक्कट्ठं वदेति । सोतापन्नं – "पाराजिकं अज्झापन्नोसि ... पे○... दुब्भासितं अज्झापन्नोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उक्कट्ठेन हीनं वदेति । पाराजिकं अज्झापन्नं ...पे○... दुब्भासितं अज्झापन्नं – "सोतापन्नोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उक्कट्ठेन उक्कट्ठं वदेति । सोतापन्नं – "सोतापन्नोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२५. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । ओट्ठं मेण्डं गोणं[2] गद्रभं तिरच्छानगतं नेरयिकं

---

१. पाटिदेसनियं – रो○ । २. गोनं – सी○ ।

– "ओट्ठोसि, मेण्डोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छानगतोसि, नेरयिकोसि; नत्थि तुय्हं सुगति; दुग्गति येव तुय्हं पाटिकङ्खा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

B. 15

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो हीनेन उक्कट्ठं वदेति । पण्डितं ब्यत्तं मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं – "ओट्ठोसि, मेण्डोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छानगतोसि, नेरयिकोसि; नत्थि तुय्हं सुगति; दुग्गति येव तुय्हं पाटिकङ्खा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उक्कट्ठेन हीनं वदेति । ओट्ठं मेण्डं गोणं गद्रभं तिरच्छानगतं नेरयिकं – "पण्डितोसि, ब्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो उक्कट्ठेन उक्कट्ठं वदेति । पण्डितं ब्यत्तं मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं – "पण्डितोसि, ब्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२६. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो एवं वदेति । "सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेना नेसादा रथकारा पुक्कुसा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो एवं वदेति । "सन्ति इधेकच्चे खत्तिया, ब्राह्मणा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

R. 10

२७. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो एवं वदेति । "सन्ति इधेकच्चे अवकण्णका जवकण्णका धनिट्ठका सविट्ठका कुलवड्ढका" ति भणति । ...पे०... । "सन्ति इधेकच्चे बुद्धरक्खिता धम्मरक्खिता सङ्घरक्खिता" ति भणति । ...पे०... । "सन्ति इधकच्चे कोसिया भारद्वाजा" ति भणति । ...पे०... । "सन्ति इधेकच्चे गोतमा मोग्गल्लाना कच्चाना वासिट्ठा" ति भणति । ...पे०... । "सन्ति इधेकच्चे कोट्ठका पुप्फ-

छड्डका" ति भणति ।...पे०...। "सन्ति इधेकच्चे कस्सका वाणिजा गोरक्खा" ति भणति ।...पे०...। "सन्ति इधेकच्चे नळकारा कुम्भकारा पेसकारा चम्मकारा नहापिता" ति भणति । ...पे०... । "सन्ति इधेकच्चे मुद्दिका गणका लेखका" ति भणति ।...पे०... । "सन्ति इधेकच्चे कुट्ठिका गण्डिका किलासिका सोसिका अपमारिका" ति भणति ।...पे०... । "सन्ति इधेकच्चे मधुमेहिका" ति भणति ।...पे०...। "सन्ति इधेकच्चे अतिदीघा अतिरस्सा अतिकण्हा अच्चोदाता" ति भणति ।...पे०...। "सन्ति इधेकच्चे नातिदीघा नातिरस्सा नातिकण्हा नाच्चोदाता" ति भणति ।...पे०...। "सन्ति इधेकच्चे रागपरियुट्ठिता दोसपरियुट्ठिता मोहपरियुट्ठिता" ति भणति । ...पे०...। "सन्ति इधेकच्चे वीतरागा वीतदोसा वीतमोहा" ति भणति ।...पे०...। "सन्ति इधेकच्चे पाराजिकं अज्झापन्ना ...पे०... दुब्भासितं अज्झापन्ना" ति भणति । ...पे०..। "सन्ति इधेकच्चे सोतापन्ना" ति भणति ।...पे०...। "सन्ति इधेकच्चे ओट्ठा मेण्डा गोणा गद्रभा तिरच्छानगता नेरयिका, नत्थि तेसं सुगति, दुग्गति येव पाटिकङ्खा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

२८. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो एवं वदेति । "सन्ति इधेकच्चे पण्डिता ब्यत्ता मेधावी[1] बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेस पाटिकङ्खा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

२९. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो एवं वदेति । "ये नून चण्डाला वेणा[2] नेसादा रथकारा पुक्कुसा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ... पे० ... ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो एवं वदेति । "ये नून पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका[3]" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

३०. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो एवं वदेति । "न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा" ति भणति । ...पे० ... । "न मयं पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थम्हाकं दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकङ्खा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वचाय दुक्कटस्स ।

---

१. मेधाविनो – सी०, स्या० । २. वेना – म० । ३. एत्थ 'धम्मकथिका नत्थि तेसं दुग्गति सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा ति भणती' ति पाठो स्या० पोत्थके अत्थि ।

३१. उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तु- B. 17
कामो हीनेन हीनं वदेति ... पे० ... हीनेन उक्कट्ठं वदेति ... पे० ... उक्कट्ठेन
हीनं वदेति ... पे० ... उक्कट्ठेन उक्कट्ठं वदेति । पण्डितं ब्यत्तं मेधाविं बहुस्सुतं
धम्मकथिकं – "पण्डितोसि, ब्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि;
नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा" ति भणति । आपत्ति 5
वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो
एवं वदेति । "सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा"
ति भणति । ... पे० ... । "सन्ति इधेकच्चे पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता
धम्मकथिका, नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा" ति 10
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो
एवं वदेति । "ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा" ति भणति ।
... पे० ... । "ये नून पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका" ति
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स । 15

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुकत्तुकामो
एवं वदेति । "न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा" ति भणति ।
... पे० ... । "न मयं पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थम्हाकं R. 11
दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकङ्खा" ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय दुक्कटस्स । 20

३२. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न
मङ्कुकत्तुकामो, दवकम्यता हीनेन हीनं वदेति । चण्डालं वेणं नेसादं रथकारं
पुक्कुसं – "चण्डालोसि, वेणोसि[1], नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसी" ति
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कु- 25
कत्तुकामो, दवकम्यता हीनेन उक्कट्ठं वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं – "चण्डालोसि,
वेणोसि, नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुकत्तु- B. 18
कामो, दवकम्यता उक्कट्ठेन हीनं वदेति । चण्डालं वेणं नेसादं रथकारं 30

१. वेनोसि – म० ।

पुक्कुसं – "खत्तियोसि, ब्राह्मणोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुकत्तुकामो, दवकम्यता उक्कट्ठेन उक्कट्ठं वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं – "खत्तियोसि, ब्राह्मणोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुकत्तुकामो, दवकम्यता हीनेन हीनं वदेति ... पे० ... हीनेन उक्कट्ठं वदेति ... पे० ... उक्कट्ठेन हीनं वदेति ... पे० ... उक्कट्ठेन उक्कट्ठं वदेति । पण्डितं ब्यत्तं मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं – "पण्डितोसि, ब्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

३३. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुकत्तुकामो, दवकम्यता एवं वदेति । "सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा" ति भणति । ... पे० ... । "सन्ति इधेकच्चे पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुकत्तुकामो, दवकम्यता एवं वदेति । "ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा" ति भणति ।...पे०...। "ये नून पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुकत्तुकामो, दवकम्यता एवं वदेति । "न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा" ति भणति ।...पे०...। "न मयं पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थम्हाकं दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकङ्खा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

३४. उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुकत्तुकामो, दवकम्यता हीनेन हीनं वदेति ...पे०... हीनेन उक्कट्ठं वदेति ...पे०...उक्कट्ठेन हीनं वदेति ... पे० ... उक्कट्ठेन उक्कट्ठं वदेति । पण्डितं ब्यत्तं मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं – "पण्डितोसि, ब्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुकत्तुकामो, दवकम्यता एवं वदेति । "सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा" ति भणति ।...पे०...। "सन्ति इधेकच्चे पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स । 5

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुकत्तुकामो, दवकम्यता एवं वदेति । "ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा" ति भणति ।...पे०...। "ये नून पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुकत्तुकामो, दवकम्यता एवं वदेति । "न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा" ति भणति । ... पे० ... । "न मयं पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थम्हाकं दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकङ्खा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स । 10

३५. अनापत्ति अत्थपुरेक्खारस्स, धम्मपुरेक्खारस्स, अनुसासनीपुरेक्खारस्स, उम्मत्तकस्स, खित्तचित्तस्स, वेदनाट्टस्स[1], आदिकम्मिकस्सा ति । 15

---

§ ३. ततियपाचित्तियं

(पेसुञ्ञे)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं पेसुञ्ञं उपसंहरन्ति; इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्खायन्ति, इमस्स भेदाय; अमुस्स सुत्वा इमस्स अक्खायन्ति, अमुस्स भेदाय । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय[2] वेपुल्लाय संवत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[3] विपाचेन्ति – "कथं हि नाम छब्बग्गिया R.12 B.20 20

---

१. वेदनट्टस्स – सी०, स्या०; रो० पोत्थके नत्थि । २. भीय्योभावाय – सी० । ३. खीयन्ति – सी०, स्या०, रो० ।

भिक्खू भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं पेसुञ्ञं उपसंह-
रिस्सन्ति; इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्खायिस्सन्ति, इमस्स भेदाय; अमुस्स
सुत्वा इमस्स अक्खायिस्सन्ति, अमुस्स भेदाय ! तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्ड-
नानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ती''
5 ति । अथ खो ते भिक्खू[1] भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे,
भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं पेसुञ्ञं उपसंहरथ ?
इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्खायथ, इमस्स भेदाय ? अमुस्स सुत्वा इमस्स
10 अक्खायथ, अमुस्स भेदाय ? तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति,
उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ती'' ति ? "सच्चं,
भगवा'' ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं पेसुञ्ञं उपसंहरिस्सथ !
इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्खायिस्सथ, इमस्स भेदाय ! अमुस्स सुत्वा
15 इमस्स अक्खायिस्सथ, अमुस्स भेदाय ! तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि
उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति ।
नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय...पे०...
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३७. "**भिक्खुपेसुञ्ञे पाचित्तियं**'' ति ।

(३) विभङ्गो

20 ३८. **पेसुञ्ञं** नाम द्वीहाकारेहि पेसुञ्ञं होति – पियकम्यस्स वा
भेदाधिप्पायस्स वा ति । दसहाकारेहि पेसुञ्ञं उपसंहरति – जातितो पि,
नामतो पि, गोत्ततो पि, कम्मतो पि, सिप्पतो पि, आबाधतो पि, लिङ्गतो पि,
किलेसतो पि, आपत्तितो पि, अक्कोसतो पि ।

जाति नाम द्वे जातियो – हीना च जाति उक्कट्ठा च जाति । हीना
B.21 25 नाम जाति – चण्डालजाति वेणजाति नेसादजाति रथकारजाति पुक्कुस-
जाति । एसा हीना नाम जाति । उक्कट्ठा नाम जाति – खत्तियजाति
ब्राह्मणजाति । एसा उक्कट्ठा नाम जाति ...पे०...।

---

१. एत्थ 'भिक्खू छब्बग्गिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा' ति पाठो म० पोत्थके अत्थि ।

अक्कोसो नाम द्वे अक्कोसा – हीनो च अक्कोसो उक्कट्ठो च अक्कोसो। हीनो नाम अक्कोसो – ओट्ठोसि, मेण्डोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छानगतोसि, नेरयिकोसि; नत्थि तुय्हं सुगति; दुग्गति येव तुय्हं पाटिकङ्खा ति, यकारेन वा भकारेन वा काटकोटचिकाय वा। एसो हीनो नाम अक्कोसो। उक्कट्ठो नाम अक्कोसो – पण्डितोसि, ब्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा ति। एसो उक्कट्ठो नाम अक्कोसो।

R. 13

३६. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो तं 'चण्डालो वेणो नेसादो रथकारो पुक्कुसो' ति भणती"[1] ति। आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो तं 'खत्तियो ब्राह्मणो' ति भणती" ति। आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो तं 'अवकण्णको जवकण्णको धनिट्ठको सविट्ठको कुलवड्ढको' ति भणती" ति। आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो तं 'बुद्धरक्खितो धम्मरक्खितो सङ्घरक्खितो' ति भणती" ति। आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो तं 'कोसियो भारद्वाजो' ति भणती" ति। आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो तं 'गोतमो मोग्गल्लानो कच्चानो[2] वासिट्ठो' ति भणती" ति। आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स।

B. 22

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो तं 'कोट्ठको पुप्फछड्डको' ति भणती" ति। आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति –

---

१. भणती ति भणति – रो०। २. कच्चायनो – स्या०।

"इत्थन्नामो तं 'कस्सको वाणिजो गोरक्खो' ति भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो तं 'नळकारो कुम्भकारो पेसकारो चम्मकारो नहापितो' ति 5 भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो तं 'मुद्दिको गणको लेखको' ति भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

४०. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उप-10 संहरति – "इत्थन्नामो तं 'कुट्ठिको गण्डिको किलासिको सोसिको अपमारिको' ति भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो तं 'मधुमेहिको' ति भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

15 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो तं 'अतिदीघो अतिरस्सो अतिकण्हो अच्चोदातो' ति भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो तं 'नातिदीघो नातिरस्सो नातिकण्हो नाच्चोदातो' ति भणती" 20 ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो तं 'रागपरियुट्ठितो दोसपरियुट्ठितो मोहपरियुट्ठितो' ति भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

B. 23 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति– 25 "इत्थन्नामो तं 'वीतरागो वीतदोसो वीतमोहो' ति भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो तं 'पाराजिकं अज्झापन्नो, सङ्घादिसेसं अज्झापन्नो, थुल्लच्चयं अज्झापन्नो, पाचित्तियं अज्झापन्नो, पाटिदेसनीयं अज्झापन्नो, दुक्कटं अज्झा-30 पन्नो, दुब्भासितं अज्झापन्नो' ति भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय

पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो तं 'सोतापन्नो' ति भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो तं 'ओट्ठो मेण्डो गोणो[1] गद्रभो तिरच्छानगतो नेरयिको, नत्थि तस्स सुगति, दुग्गति येव तस्स पाटिकङ्खा' ति भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो तं 'पण्डितो ब्यत्तो मेधावी बहुस्सुतो धम्मकथिको, नत्थि तस्स दुग्गति, सुगति येव तस्स पाटिकङ्खा' ति भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

४१. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो 'सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा, पुक्कुसा' ति भणति; न सो अञ्ञं भणति, तञ्ञेव भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो 'सन्ति इधेकच्चे खत्तिया ब्राह्मणा' ति भणति; न सो अञ्ञं भणति, तञ्ञेव भणती[2]" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ...पे०...।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो 'सन्ति इधेकच्चे पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा' ति भणति; न सो अञ्ञं भणति, तञ्ञेव भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो 'ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा' ति भणति; न सो अञ्ञं भणति, तञ्ञेव भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो 'ये नून पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका[3]" ति

---

१. गोनो – सी० । २. भणती ति भणति – रो० । ३. एत्थ 'धम्मकथिका नत्थि तेसं दुग्गति सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा ति भणती' ति अधिको पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु दिस्सति ।

भणति; न सो अञ्ञं भणति, तञ्ञेव भणती" ति। आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो 'न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा' ति भणति, 5 न सो अञ्ञं भणति, तञ्ञेव भणती" ति। आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति – "इत्थन्नामो 'न मयं पण्डिता ब्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थम्हाकं R. 14 दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकङ्खा' ति भणति; न सो अञ्ञं भणति, 10 तञ्ञेव भणती" ति। आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स।

४२. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति; आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा अनुपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति, आपत्ति दुक्कटस्स।

15 उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति, आपत्ति दुक्कटस्स।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नस्स सुत्वा अनुपसम्पन्नस्स पेसुञ्ञं उपसंहरति, आपत्ति दुक्कटस्स।

४३. अनापत्ति नपियकम्यस्स, नभेदाधिप्पायस्स, उम्मत्तकस्स, आदि-20 कम्मिकस्सा ति।

---

§ ४. चतुत्थपाचित्तियं

(पदसो धम्मवाचने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

B. 25 ४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उपासके पदसो धम्मं वाचेन्ति। उपासका भिक्खूसु अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका विहरन्ति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, 25 ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू उपासके पदसो धम्मं वाचेस्सन्ति! उपासका भिक्खूसु अगारवा अप्पतिस्सा

असभागवुत्तिका विहरन्ती" ति । अथ खो ते भिक्खू[1] भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) **पञ्ञत्ति**

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-पातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि –"सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, उपासके पदसो धम्मं वाचेथ; उपासका भिक्खूसु अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका 5 विहरन्ती" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, उपासके पदसो धम्मं वाचेस्सथ ! उपासका भिक्खूसु अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका विहरिस्सन्ति[2] ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ – 10

४५. **"यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नं पदसो धम्मं वाचेय्य पाचित्तियं"** ति ।

(३) **विभङ्गो**

४६. **यो पना** ति यो यादिसो ...पे०... **भिक्खू** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्खुं च भिक्खुनिं च ठपेत्वा अवसेसो अनुप-सम्पन्नो नाम । 15

पदसो[3] नाम[3] पदं, अनुपदं, अन्वक्खरं, अनुब्यञ्जनं । R. 15

पदं नाम एकतो पट्ठपेत्वा एकतो ओसापेन्ति । **अनुपदं** नाम पाटेक्कं पट्ठपेत्वा एकतो ओसापेन्ति । **अन्वक्खरं** नाम रूपं अनिच्चं ति वुच्चमानो, रु[4] ति ओपातेति । अनुब्यञ्जनं नाम रूपं अनिच्चं ति वुच्चमानो, वेदना अनिच्चा ति सद्दं निच्छारेति । 20

यं च पदं, यं च अनुपदं, यं च अन्वक्खरं, यं च अनुब्यञ्जनं – B. 26 सब्बमेतं पदसो[5] नाम ।

धम्मो नाम बुद्धभासितो, सावकभासितो, इसिभासितो, देवताभासितो, अत्थूपसञ्हितो, धम्मूपसञ्हितो ।

वाचेय्या ति पदेन वाचेति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्खराय 25 वाचेति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४७. अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी पदसो धम्मं वाचेति, आपत्ति

---

१. भिक्खू छब्बग्गिया भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा – म० । २. विहरन्ति – स्या०, रो०, म० । ३–३. रो० पोत्थके नत्थि । ४. रु – स्या० । ५. पदसो धम्मो – सी०, स्या०, रो० ।

पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको पदसो धम्मं वाचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी पदसो धम्मं वाचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी, अनापत्ति ।

४८. अनापत्ति एकतो उद्दिसापेन्तो, एकतो सज्झायं करोन्तो, येभुय्येन पगुणं गन्थं[1] भणन्तं ओपातेति, ओसारेन्तं ओपातेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ५. पञ्चमपाचित्तियं

(सहसेय्ये)

(१) धम्मसवनागतभिक्खुवत्थु

४९. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळवियं विहरति अग्गाळवे[2] चेतिये । तेन खो पन समयेन उपासका आरामं आगच्छन्ति धम्मस्सवनाय[3] । धम्मे भासिते थेरा भिक्खू यथाविहारं गच्छन्ति । नवका भिक्खू तत्थेव उपट्ठानसालायं उपासकेहि सद्धिं मुट्ठस्सती, असम्पजाना, नग्गा, विकूजमाना[4], काकच्छमाना सेय्यं कप्पेन्ति । उपासका उज्झायन्ति खिय्यन्ति[5] विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भदन्ता[6] मुट्ठस्सती असम्पजाना नग्गा विकूजमाना काकच्छमाना सेय्यं कप्पेस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं उपासकानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं[7] विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खू अनुपसम्पन्नेन सहसेय्यं कप्पेस्सन्ती" ति ! अथ खो ते भिक्खू[8] भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

R. 16 B. 27

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू अनुपसम्पन्नेन सहसेय्यं कप्पेन्ती" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा –

---

१. गन्थं – रो० । २. अग्गालवे – सी० । ३ धम्मसवनाय – रो०; धम्मसवणाय – सी० । ४. विकुज्जमाना – स्या० । ५. ॰यन्ति – सी०, स्या०, रो० । ६. भद्दन्ता – स्या०, रो० । ७. खीयन्तानं – सी०, स्या०, रो० । ८. एत्थ 'भिक्खू ते नवके भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा' इति पाठो म० पोत्थके अत्थि ।

"अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं। कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा अनुपसम्पन्नेन सहसेय्यं कप्पेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अञ्ञथत्ताया" ति। 5

अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – 10 "तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञापेस्सामि दस अत्थवसे पटिच्च – सङ्घसुट्ठुताय, सङ्घफासुताय, दुम्मङ्कूनं पुग्गलानं निग्गहाय, पेसलानं भिक्खूनं फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकानं आसवानं संवराय, सम्परायिकानं आसवानं पटिघाताय, अप्पसन्नानं पसादाय, पसन्नानं भिय्योभावाय, सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय। एवं च पन, भिक्खवे, इमं 15 सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नेन सहसेय्यं कप्पेय्य पाचित्तियं" ति।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति।

(३) **वच्चकुटिय राहुलस्स सेय्यकप्पनवत्थु**

५०. अथ खो भगवा आळवियं[1] यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कोसम्बी तेन चारिकं पक्कामि। अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कोसम्बी तदवसरि। 20 तत्र सुदं भगवा कोसम्बियं विहरति बदरिकारामे। भिक्खू आयस्मन्तं राहुलं एतदवोचुं – "भगवता, आवुसो राहुल, सिक्खापदं पञ्ञत्तं – 'न अनुपसम्पन्नेन सहसेय्या कप्पेतब्बा' ति। सेय्यं, आवुसो राहुल, जानाही" ति। अथ खो आयस्मा राहुलो सेय्यं अलभमानो वच्चकुटिया[2] सेय्यं कप्पेसि। अथ खो भगवा रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्ठाय येन वच्चकुटि[3] तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा उक्कासि। 25 आयस्मा पि राहुलो उक्कासि। "को एत्था" ति? "अहं, भगवा, राहुलो" ति। "किस्स त्वं, राहुल, इध निसिन्नोसी[4]" ति? अथ खो आयस्मा राहुलो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि।

---

१. आलवियं – रो०। २. वच्चकुटियं – सी०। ३. वच्चकुटी – सी०, स्या०, रो०। ४. निपन्नोसी – स्या०।

(४) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, अनुपसम्पन्नेन दिरत्ततिरत्तं[1] सहसेय्यं कप्पेतुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

५१. "**यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नेन उत्तरिदिरत्ततिरत्तं**[2] 5 **सहसेय्यं कप्पेय्य, पाचित्तियं**" ति ।

(५) विभङ्गो

५२. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... **अयं** इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्खुं ठपेत्वा अवसेसो अनुपसम्पन्नो नाम ।

B. 28 **उत्तरिदिरत्ततिरत्तं** ति अतिरेकदिरत्ततिरत्तं ।

R. 17 10 **सहा**[3] ति एकतो[3] ।

सेय्या नाम सब्बच्छन्ना, सब्बपरिच्छन्ना, येभुय्येनच्छन्ना, येभुय्येन परिच्छन्ना ।

सेय्यं कप्पेय्या ति चतुत्थे दिवसे अत्थङ्गते सुरिये[4], अनुपसम्पन्ने निपन्ने, भिक्खु निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने, अनुप- 15 सम्पन्नो निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उट्ठहित्वा पुनप्पुनं निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५३. अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी उत्तरिदिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको उत्तरिदिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स। अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी 20 उत्तरिदिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपड्ढच्छन्ने उपड्ढपरिच्छन्ने, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने अनुप- सम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी, अनापत्ति ।

५४. अनापत्ति द्वेतिस्सो रत्तियो वसति, ऊनकद्वेतिस्सो रत्तियो वसति, 25 द्वे रत्तियो वसित्वा ततियाय रत्तिया पुरारुणा निक्खमित्वा पुन वसति[5], सब्ब- अच्छन्ने, सब्बअपरिच्छन्ने, येभुय्येन अच्छन्ने, येभुय्येन अपरिच्छन्ने, अनुपसम्पन्ने

---

१. द्विरत्ततिरत्तं – स्या०, रो० । २. उत्तरिं दिरततिरत्तं – सी० । ३–३. सहा ति सद्धि – रो० । ४. सुरिय – म० । ५. एत्थ 'वसति सब्बअच्छन्ने सब्बअपरिच्छन्ने येभुय्येन' ति पाठो स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु दिस्सति ।

निपन्ने भिक्खु निसीदति, भिक्खु निपन्ने अनुपसम्पन्नो निसीदति, उभो वा निसीदन्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ६. छट्ठपाचित्तियं

(सहसेय्ये)

(१) कोसलिस्थि आवसथागारवत्थु

५५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा अनुरुद्धो कोसलेसु जनपदेसु[1] सावत्थिं गच्छन्तो सायं अञ्ञातरं गामं उपगच्छि[2] । तेन खो पन समयेन तस्मिं गामे[3] अञ्ञतरिस्सा इत्थिया आवसथागारं पञ्ञत्तं होति । अथ खो आयस्मा अनुरुद्धो येन सा इत्थी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं इत्थिं एतदवोच – "सचे ते, भगिनि, अगरु, वसेय्याम[4] एकरत्तं[5] आवसथागारे" ति । "वसेय्याथ, भन्ते" ति । अञ्ञे पि अद्धिका येन सा इत्थी तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा तं इत्थिं एतदवोचुं – "सचे ते, अय्ये, अगरु वसेय्याम एकरत्तं आवसथागारे" ति । "एसो खो अय्यो समणो पठमं उपगतो; सचे सो अनुजानाति, वसेय्याथा" ति । अथ खो ते अद्धिका येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदवोचुं – "सचे ते, भन्ते, अगरु, वसेय्याम एकरत्तं आवसथागारे" ति । "वसेय्याथ, आवुसो" ति । अथ खो सा इत्थी आयस्मन्ते अनुरुद्धे सह दस्सनेन पटिबद्धचित्ता अहोसि । अथ खो सा इत्थी येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुपसङ्कमि ; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदवोच – "अय्यो, भन्ते, इमेहि मनुस्सेहि आकिण्णो न फासु[6] विहरिस्सति । साधाहं, भन्ते, अय्यस्स मञ्चकं अब्भन्तरं पञ्ञापेय्यं[7]" ति । अधिवासेसि खो आयस्मा अनुरुद्धो तुण्हीभावेन[8] । अथ खो सा इत्थी आयस्मतो अनुरुद्धस्स मञ्चकं अब्भन्तरं पञ्ञापेत्वा अलङ्कतपटियत्ता[9] गन्धगन्धिनी येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदवोच – "अय्यो, भन्ते, अभिरूपो दस्सनीयो पासादिको, अहं चम्हि अभिरूपा दस्सनीया पासादिका । साधाहं, भन्ते, अय्यस्स पजापति भवेय्यं" ति । एवं वुत्ते आयस्मा

B. 29 5 R. 18 10 15 20

---

१. जनपदे – म० । २. उपगच्छि – सी० । ३. गामके – सी० । ४. वसेय्यामि – स्या० । ५. एकरत्तिं – स्या० । ६. फासु – सी० । ७. पञ्ञापेय्यं – म० । ८. तुण्हिभावेन – रो० । ९. अलङ्कतप्पटियत्ता – म० ।

अनुरुद्धो तुण्ही[1] अहोसि । दुतियं पि खो ...पे०... ततियं पि खो सा इत्थी
आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदवोच – "अय्यो, भन्ते, अभिरूपो दस्सनीयो पासादिको,
अहं चम्हि अभिरूपा दस्सनीया पासादिका । साधु, भन्ते, अय्यो मं चेव
पटिच्छतु,[2] सब्बं च सापतेय्यं" ति । ततियं पि खो आयस्मा अनुरुद्धो तुण्ही
5 अहोसि । अथ खो सा इत्थी साटकं निक्खिपित्वा आयस्मतो अनुरुद्धस्स
पुरतो चङ्कमति पि तिट्ठति पि निसीदति पि सेय्यं पि कप्पेति । अथ खो
आयस्मा अनुरुद्धो इन्द्रियानि ओक्खिपित्वा तं इत्थिं नेव ओलोकेसि न पि
B. 30 आलपि । अथ खो सा इत्थी – "अच्छरियं वत भो, अब्भुतं वत भो !
बहू मे मनुस्सा सतेन पि सहस्सेन पि पहिणन्ति[3] । अयं पन समणो – मया
10 सामं याचियमानो – न इच्छति मं चेव पटिच्छितुं सब्बं च सापतेय्यं" ति
साटकं निवासेत्वा आयस्मतो अनुरुद्धस्स पादेसु सिरसा निपतित्वा आयस्मन्तं
अनुरुद्धं एतदवोच – "अच्चयो मं, भन्ते, अच्चगमा यथाबालं यथामूळ्हं
यथाअकुसलं याहं एवमकासिं[4] । तस्सा मे, भन्ते, अय्यो अच्चयं अच्चयतो
पटिग्गण्हातु[5] आयतिं संवराया" ति । "तग्घ[6] त्वं[7], भगिनि, अच्चयो
15 अच्चगमा यथाबालं यथामूळ्हं यथाअकुसलं या त्वं एवमकासि । यतो च खो
R. 19 त्वं, भगिनि, अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोसि, तं ते मयं
पटिग्गण्हाम । वुद्धि[8] हेसा, भगिनि, अरियस्स विनये यो अच्चयं अच्चयतो
दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोति आयतिं च संवरं आपज्जती" ति ।

अथ खो सा इत्थी तस्सा रत्तिया अच्चयेन आयस्मन्तं अनुरुद्धं पणीतेन
20 खादनीयेन भोजनीयेन[9] सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, आयस्मन्तं अनुरुद्ध
भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं
खो तं इत्थिं आयस्मा अनुरुद्धो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्ते-
जेसि सम्पहंसेसि । अथ खो सा इत्थी – आयस्मता अनुरुद्धेन धम्मिया कथाय
सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता – आयस्मन्तं अनुरुद्धं
25 एतदवोच – "अभिक्कन्तं, भन्ते, अभिक्कन्तं, भन्ते ! सेय्यथापि, भन्ते,
निक्कुज्जितं वा उक्कुज्जेय्य, पटिच्छन्नं वा विवरेय्य, मूळ्हस्स वा
मग्गं आचिक्खेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोतं[10] धारेय्य – चक्खुमन्तो रूपानि

---

१. तुण्हि – रो० । २. सम्पटिच्छतु – स्या० । ३. पहिनन्ति – सी० । ४. एवरूपमकासिं – स्या० । ५. पटिगण्हतु – रो०; पतिगण्हातु – सी० । ६. इङ्घ – स्या० । ७. तं – सी०, स्या०, रो० । ८. वुद्धि – स्या० । ९ – ९. खादनियेन भोजनियेन – रो० । १०. तेलप्पज्जोतं – स्या०

दक्खन्ती[1] ति, एवमेवं[2] अय्येन अनुरुद्धेन अनेकपरियायेन धम्मो पकासितो। एसाहं, भन्ते, तं भगवन्तं सरणं गच्छामि धम्मं च भिक्खुसङ्घं च। उपासिकं मं अय्यो धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेतं सरणं गतं" ति।

अथ खो आयस्मा अनुरुद्धो सावत्थियं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खा- 5 कामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[3] विपाचेन्ति – "कथं हि नाम आयस्मा अनुरुद्धो मातुगामेन सहसेय्यं कप्पेस्सती" ति! अथ खो ते भिक्खू[4] भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता- पेत्वा आयस्मन्तं अनुरुद्धं पटिपुच्छि – "सच्चं किर त्वं, अनुरुद्ध, मातुगामेन 10 सहसेय्यं कप्पेसी" ति? "सच्चं, भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा B. 31 ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, अनुरुद्ध, मातुगामेन सहसेय्यं कप्पेस्ससि! नेतं, अनुरुद्ध, अप्पसन्नानं वा पसादाय. पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

५६. **"यो पन भिक्खु मातुगामेन सहसेय्यं कप्पेय्य पाचित्तियं"** ति। 15

(३) विभङ्गो

५७. **यो पना** ति यो यादिसो यथायुत्तो यथाजच्चो यथानामो यथा- गोत्तो यथासीलो यथाविहारी यथागोचरो थेरो वा नवो वा मज्झिमो वा। एसो वुच्चति – "यो पना" ति।

भिक्खू ति भिक्खको ति भिक्खु, भिक्खाचरियं अज्झूपगतो ति भिक्खु, भिन्नपटधरो ति भिक्खु, समञ्ञाय भिक्खु, पटिञ्ञाय भिक्खु, एहि भिक्खू 20 ति भिक्खु, तीहि सरणगमनेहि उपसम्पन्नो ति भिक्खु, भद्रो भिक्खु, सारो भिक्खु, सेखो भिक्खु, असेखो भिक्खु, समग्गेन सङ्घेन ञत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो ति भिक्खु। तत्र य्वायं भिक्खु समग्गेन सङ्घेन ञत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो, अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति। 25

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खिनी[5], न पेती, न तिरच्छानगता;

१. दक्खिन्ती – सी०, रो०। २. एवमेव – रो०। ३. खीयन्ति – सी० स्या०, रो०। ४. एत्थ 'भिक्खू आयस्मन्तं अनुरुद्धं अनेकपरियायेन विगरहित्वा' इति पाठो म० पोत्थके अत्थि। ५. यक्खी – सी०, स्या०, रो०।

अन्तमसो तदहुजाता पि दारिका, पगेव महत्तरी[1]।

सहा ति एकतो।

सेय्या नाम सब्बच्छन्ना, सब्बपरिच्छन्ना, येभुय्येनच्छन्ना, येभुय्येन-परिच्छन्ना।

R. 20 5 **सेय्यं कप्पेय्या** ति अत्थङ्गते सुरिये[2], मातुगामे निपन्ने भिक्खु निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स। भिक्खु निपन्ने मातुगामो निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स। उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स। उट्ठहित्वा पुनप्पुनं निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स।

५८. मातुगामे मातुगामसञ्ञी सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति 10 पाचित्तियस्स। मातुगामे वेमतिको सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स। मातुगामे अमातुगामसञ्ञी सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स।

उपड्ढच्छन्ने उपड्ढपरिच्छन्ने, आपत्ति दुक्कटस्स। यक्खिनिया[3] वा पेतिया वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतित्थिया वा सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स। अमातुगामे मातुगामसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स। अमातुगामे 15 वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स। अमातुगामे अमातुगामसञ्ञी, अनापत्ति।

५९. अनापत्ति सब्बअच्छन्ने, सब्बअपरिच्छन्ने[4], येभुय्येन अच्छन्ने, B. ९२ येभुय्येन अपरिच्छन्ने, मातुगामे निपन्ने भिक्खु निसीदति, भिक्खु निपन्ने मातुगामो निसीदति, उभो वा निसीदन्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

---o---

§ ७. सत्तमपाचित्तियं

(मातुगामस्स धम्मदेसनं)

(१) उदायीभिक्खुवत्थु

६०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-20 पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी[5] सावत्थियं कुलूपको होति, बहुकानि कुलानि उपसङ्कमति। अथ खो आयस्मा उदायी पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन अञ्ञतरं कुलं तेनुपसङ्कमि। तेन खो पन समयेन घरणी निवेसनद्वारे निसिन्ना होति, घरसुण्हा आवसथद्वारे निसिन्ना होति। अथ खो आयस्मा उदायी येन घरणी तेनुपसङ्कमि;

१. महन्ततरी – स्या०। २. सूरिये – म०। ३. यक्खिया – सी०, स्या०, रो०। ४. एत्थ 'अनापत्ति सब्बच्छन्ने सब्बअपरिच्छन्ने सपब्बरिच्छन्ने सब्बअच्छन्ने' ति पाठो स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु दिस्सति। ५. उदायि – सी०, स्या०, रो०।

उपसङ्कमित्वा घरणिया उपकण्णके धम्मं देसेसि[1]। अथ खो घरसुण्हाय एतदहोसि – "किं नु खो सो समणो सस्सुया जारो उदाहु ओभासती" ति ?

अथ खो आयस्मा उदायी घरणिया उपकण्णके धम्मं देसेत्वा येन घरसुण्हा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा घरसुण्हाय उपकण्णके धम्मं देसेसि। अथ खो घरणिया एतदहोसि – "किं नु खो सो समणो घरसुण्हाय जारो उदाहु 5 ओभासती" ति ? अथ खो आयस्मा उदायी घरसुण्हाय उपकण्णके धम्मं R. 21 देसेत्वा पक्कामि। अथ खो घरणी घरसुण्हं एतदवोच – "हे जे, किं ते एसो[2] समणो अवोचा" ति ? "धम्मं मे, अय्ये, देसेसि"। "अय्याय पन किं अवोचा" ति ? "मय्हं पि धम्मं देसेसी" ति। ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम अय्यो उदायी मातुगामस्स[3] उपकण्णके धम्मं देसेस्सति ! 10 ननु नाम विस्सट्ठेन[4] विवटेन धम्मो देसेतब्बो" ति ?

अस्सोसुं खो भिक्खू तासं इत्थीनं उज्झायन्तीनं खिय्यन्तीनं[5] विपाचेन्तीनं। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम आयस्मा उदायी मातुगामस्स धम्मं देसेस्सती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। 15 B. 33

(२) पठमपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं उदायिं पटिपुच्छि – "सच्चं किर त्वं, उदायि, मातुगामस्स धम्मं देसेसी" ति ? "सच्चं, भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातुगामस्स धम्मं देसेस्ससि। नेतं मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं 20 उद्दिसेय्याथ–

"यो पन भिक्खु मातुगामस्स धम्मं देसेय्य पाचित्तियं" ति।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति।

(३) उपासिकानं धम्मदेसनायाचनावत्थु

६१. तेन खो पन समयेन उपासिका भिक्खू पस्सित्वा एतदवोचुं – "इङ्घाय्या धम्मं देसेथा" ति। "न, भगिनी[6], कप्पति मातुगामस्स धम्मं 25 देसेतु" ति। "इङ्घाय्या छप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेथ, सक्का एत्तकेन पि धम्मो अञ्ञातुं" ति। "न, भगिनी, कप्पति मातुगामस्स धम्मं देसेतु" ति।

---

१. देसेति – सी०। २. सो – सी०, स्या०। ३. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि।
४. विस्सत्थेन – रो०। ५ खीयन्तीन – सी०, स्या०, रो०। ६. भगिनि – सी०, स्या०, रो०।

कुक्कुच्चायन्ता न देसेसुं । उपासिका उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम अय्या अम्हेहि याचियमाना धम्मं न देसेस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तासं उपासिकानं उज्झायन्तीनं खिय्यन्तीनं विपाचेन्तीनं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) पठमानुपञ्ञत्ति

5 अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, मातुगामस्स छप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेतुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"यो पन भिक्खु मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि[1] धम्मं देसेय्य, पाचित्तियं" ति ।

K 22 10 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(५) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

६२. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू – "भगवता अनुञ्ञातं मातुगामस्स छप्पञ्चवाचाहि[2] धम्मं देसेतुं" ति ते अविञ्ञु पुरिसविग्गहं उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि 15 नाम छब्बग्गिया भिक्खू अविञ्ञु पुरिसविग्गह उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स B. 34 उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेस्सन्ती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(६) दुतियानुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि –"सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अविञ्ञु 20 पुरिसविग्गह उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेथा" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अविञ्ञुं पुरिसविग्गह उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

25 ६३. **"यो पन भिक्खु मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेय्य, अञ्ञत्र विञ्ञुना पुरिसविग्गहेन, पाचित्तियं"** ति ।

---

१. उत्तरिं छप्पञ्चवाचाहि – सी० । २. उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि – सी० ।

(७) विभङ्गो

६४. **यो पना** ति यो यादिसो ...पे०... **भिक्खू** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी; न यक्खी न पेती न तिरच्छानगता; विञ्ञू, पटिबला होति सुभासितदुब्भासितं दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं ।

उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि ति अतिरेकछप्पञ्चवाचाहि । 5

धम्मो नाम बुद्धभासितो, सावकभासितो, इसिभासितो, देवताभासितो[1], अत्थूपसञ्हितो[2], धम्मूपसञ्हितो[3] ।

देसेय्या ति पदेन देसेति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्खराय देसेति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्ञत्र विञ्ञुना पुरिसविग्गहेना ति ठपेत्वा विञ्ञुं पुरिसविग्गहं । 10 विञ्ञू नाम पुरिसविग्गहो, पटिबलो होति सुभासितदुब्भासितं दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं ।

६५. मातुगामे मातुगामसञ्ञी उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, अञ्ञत्र विञ्ञुना पुरिसविग्गहेन, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, अञ्ञत्र विञ्ञुना पुरिसविग्गहेन, 15 आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्ञी उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, अञ्ञत्र विञ्ञुना पुरिसविग्गहेन, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यक्खिया वा पेतिया वा पण्डकस्स वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहित्थिया वा उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, अञ्ञत्र विञ्ञुना पुरिसविग्गहेन, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे मातुगामसञ्ञी, आपत्ति 20 दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्ञी, अनापत्ति ।

B. 35, R 23

६६. अनापत्ति विञ्ञुना पुरिसविग्गहेन, छप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, ऊनकछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, उट्ठहित्वा पुन निसीदित्वा देसेति[4], मातुगामो उट्ठहित्वा पुन निसीदति तस्मिं देसेति, अञ्ञस्स मातु- 25 गामस्स देसेति, पञ्हं पुच्छति, पञ्हं पुट्ठो कथेति, अञ्ञस्सत्थाय भणन्तं मातुगामो सुणाति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१. देवभासितो – सी० । २. अत्थुपसञ्हितो – स्या०; अत्थुपसंहितो – रो०; अत्थूपसंहितो – सी० । ३. धम्मूपसंहितो–सी०; धम्मुपसंहितो–रो०; धम्मुपसञ्हितो – स्या० । ४. धम्मं देसेति–स्या०।

§ ८. अट्ठमपाचित्तियं

(अनुपसम्पन्नस्स भूतुत्तरिमनुस्सधम्मारोचने)

(१) वग्गुमुदातीरियभिक्खुवत्थु

६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालायं। तेन खो पन समयेन सम्बहुला सन्दिट्ठा सम्भत्ता भिक्खू वग्गुमुदाय नदिया तीरे वस्सं उपगच्छिंसु। तेन खो पन समयेन वज्जी दुब्भिक्खा होति – द्वीहितिका सेतट्ठिका सलाकावुत्ता, न सुकरा उञ्छेन पग्गहेन यापेतुं। अथ खो तेसं भिक्खूनं एतदहोसि – "एतरहि खो वज्जी दुब्भिक्खा – द्वीहितिका सेतट्ठिका सलाकावुत्ता, न सुकरा उञ्छेन पग्गहेन यापेतुं। केन नु खो मयं उपायेन समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसेय्याम, न च पिण्डकेन किलमेय्यामा" ति ? एकच्चे एवमाहंसु – "हन्द मयं, आवुसो, गिहीनं कम्मन्तं अधिट्ठेम। एवं ते अम्हाकं दातुं मञ्ञिस्सन्ति। एवं मयं समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिस्साम[1], न च पिण्डकेन किलमिस्सामा" ति। एकच्चे एवमाहंसु – "अलं, आवुसो, किं गिहीनं कम्मन्तं अधिट्ठितेन ? हन्द मयं, आवुसो, गिहीनं दूतेय्यं हराम। एवं ते अम्हाकं दातुं मञ्ञिस्सन्ति। एव मयं समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिस्साम, न च पिण्डकेन किलमिस्सामा" ति। एकच्चे एवमाहंसु – "अलं, आवुसो; किं गिहीनं कम्मन्तं अधिट्ठितेन ! किं गिहीनं दूतेय्यं हटेन ! हन्द मयं, आवुसो, गिहीनं अञ्ञमञ्ञस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णं भासिस्साम – 'असुको भिक्खु पठमस्स झानस्स लाभी, असुको भिक्खु दुतियस्स झानस्स लाभी, असुको भिक्खु ततियस्स झानस्स लाभी, असुको भिक्खु चतुत्थस्स झानस्स लाभी, असुको भिक्खु सोतापन्नो, असुको भिक्खु सकदागामी, असुको भिक्खु अनागामी, असुको भिक्खु अरहा, असुको भिक्खु तेविज्जो, असुको भिक्खु छळभिञ्ञो[2] ति। एवं ते अम्हाकं दातुं मञ्ञिस्सन्ति। एवं मयं समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिस्साम, न च पिण्डकेन किलमिस्सामा' ति। एसो येव खो, आवुसो, सेय्यो यो अम्हाकं गिहीनं अञ्ञमञ्ञस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णो भासितो" ति।

अथ खो ते भिक्खू गिहीनं अञ्ञमञ्ञस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णं भासिंसु – "असुको भिक्खु पठमस्स झानस्स लाभी ... पे० ... असुको भिक्खु

१. वसेय्याम – स्या०। २. छलभिञ्ञो – सी०।

छळभिञ्ञो" ति । अथ खो ते मनुस्सा – "लाभा वत नो, सुलद्धं वत नो, येसं नो एवरूपा भिक्खू वस्सं उपगता । न वत नो इतो पुब्बे एवरूपा भिक्खू वस्सं उपगता, यथयिमे[1] सीलवन्तो कल्याणधम्मा" ति । ते न तादिसानि भोजनानि अत्तना भुञ्जन्ति, मातापितूनं[2] देन्ति पुत्तदारस्स देन्ति दासकम्मकरपोरिसस्स देन्ति मित्तामच्चानं देन्ति ञातिसालोहितानं देन्ति यादिसानि 5 भिक्खूनं देन्ति । न तादिसानि खादनीयानि[3] सायनीयानि[4] पानानि अत्तना पिवन्ति मातापितूनं देन्ति पुत्तदारस्स देन्ति दासकम्मकरपोरिसस्स देन्ति मित्तामच्चानं देन्ति ञातिसालोहितानं देन्ति, यादिसानि भिक्खूनं देन्ति । अथ खो ते भिक्खू वण्णवन्तो[5] अहेसुं पीनिन्द्रिया[6] पसन्नमुखवण्णा विप्पसन्नछविवण्णा । 10

६८. आचिण्णं खो पनेतं वस्संवुट्ठानं[7] भिक्खूनं भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्कमितुं । अथ खो ते भिक्खू वस्संवुट्ठा तेमासच्चयेन सेनासनं संसामेत्वा पत्तचीवरं आदाय येन वेसाली तेन पक्कमिसु[8] । अनुपुब्बेन येन वेसाली महावनं कूटागारसाला येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु । तेन खो पन समयेन दिसासु वस्संवुट्ठा 15 भिक्खू किसा होन्ति लूखा दुब्बण्णा उप्पण्डुप्पण्डुकजाता धमनिसन्थतगत्ता । B 37 वग्गुमुदातीरिया पन भिक्खू वण्णवन्तो[9] होन्ति पीनिन्द्रिया पसन्नमुखवण्णा विप्पसन्नछविवण्णा । आचिण्णं खो पनेतं बुद्धानं भगवन्तानं आगन्तुकेहि भिक्खूहि सद्धिं पटिसम्मोदितुं । अथ खो भगवा वग्गुमुदातीरिये भिक्खू एतदवोच – "कच्चि, भिक्खवे, खमनीयं, कच्चि यापनीयं, कच्चि समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसित्थ, न च पिण्डकेन किलमित्था" ति ? R 25 20 "खमनीयं भगवा, यापनीयं भगवा । समग्गा च मयं, भन्ते, सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिम्हा, न च पिण्डकेन किलमिम्हा" ति । जानन्ता पि तथागता पुच्छन्ति, जानन्ता पि न पुच्छन्ति । कालं विदित्वा पुच्छन्ति, कालं विदित्वा न पुच्छन्ति । अत्थसञ्हितं[10] तथागता पुच्छन्ति, 25 नो अनत्थसञ्हितं । अनत्थसञ्हिते सेतुघातो तथागतानं । द्वीहाकारेहि बुद्धा भगवन्तो भिक्खू पटिपुच्छन्ति – धम्मं वा देसेस्साम, सावकानं वा सिक्खापदं

१ यथायिमे – स्या० । २ मातापितुन्नं – सी० । ३ खादनियानि – रो० । ४ सायनियानि – रो० । ५. वण्णवा – सी०, म० । ६ पीणिन्द्रिया – म० । ७. वस्स वुत्थानं – सी०, रो०, स्या० । ८. उपसङ्कमिसु – स्या०, रो० । ९ वण्णवा – म०, सी० । १०. अत्थसंहितं – सी० ।

पञ्ञापेस्सामा[1] ति ।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा वग्गुमुदातीरिये भिक्खू एतदवोच – "यथा कथं पन तुम्हे, भिक्खवे, समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसित्थ, न च पिण्डकेन किलमित्था" ति ? अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं 5 आरोचेसुं । "कच्चि पन वो, भिक्खवे, भूतं" ति ? "भूतं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, भिक्खवे, उदरस्स कारणा गिहीनं अञ्ञमञ्ञस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णं भासिस्सथ ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अञ्ञथत्ताया ति ।

10 अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, 15 भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञापेस्सामि दस अत्थवसे पटिच्च – सङ्घसुट्ठुताय, सङ्घफासुताय, दुम्मङ्कूनं पुग्गलानं निग्गहाय, पेसलानं भिक्खूनं फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकानं आसवानं संवराय, सम्परायिकानं आसवानं पटिघाताय, अप्पसन्नानं पसादाय, पसन्नानं भिय्योभावाय, सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

20 ६९. "**यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नस्स उत्तरिमनुस्सधम्मं आरोचेय्य भूतस्मिं, पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

७०. **यो पना** ति यो यादिसो यथायुत्तो यथाजच्चो यथानामो यथागोत्तो यथासीलो यथाविहारी यथागोचरो, थेरो वा नवो वा मज्झिमो वा, एसो वुच्चति – "यो पना" ति ।

25 **भिक्खू** ति भिक्खको ति भिक्खु, भिक्खाचरियं अज्झूपगतो ति भिक्खु, भिन्नपटधरो ति भिक्खु, समञ्ञाय भिक्खु, पटिञ्ञाय भिक्खु, एहि भिक्खू ति भिक्खु, तीहि सरणगमनेहि उपसम्पन्नो

१. पञ्ञपेस्सामा – म० ।

ति भिक्खु, भद्रो भिक्खु, सारो भिक्खु, सेखो भिक्खु, असेखो भिक्खु, समग्गेन सङ्घेन ञत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो ति भिक्खु । तत्र य्वायं भिक्खु समग्गेन सङ्घेन ञत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो, अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्खु च भिक्खुनि च ठपेत्वा, अवसेसो अनुपसम्पन्नो नाम ।　5

उत्तरिमनुस्सधम्मो नाम झानं, विमोक्खो, समाधि, समापत्ति, ञाणदस्सनं, मग्गभावना, फलसच्छिकिरिया, किलेसप्पहानं[1], विनीवरणता चित्तस्स, सुञ्ञागारे अभिरति ।

झानं ति पठम झानं, दुतियं झान, ततिय झानं, चतुत्थं झानं ।　10　B 38

विमोक्खो ति सुञ्ञतो विमोक्खो, अनिमित्तो विमोक्खो, अप्पणिहितो विमोक्खो ।

समाधी ति सुञ्ञतो समाधि, अनिमित्तो समाधि, अप्पणिहितो समाधि ।

समापत्ती ति सुञ्ञता समापत्ति, अनिमित्ता समापत्ति, अप्पणिहिता समापत्ति ।　15

ञाणदस्सनं[2] ति तिस्सो विज्जा ।　R 26

मग्गभावना ति चत्तारो सतिपट्ठाना, चत्तारो सम्मप्पधाना, चत्तारो इद्धिपादा, पञ्चिन्द्रियानि, पञ्च बलानि, सत्त बोज्झङ्गा, अरियो अट्ठङ्गिको मग्गो ।　20

फलसच्छिकिरिया ति सोतापत्तिफलस्स सच्छिकिरिया, सकदागामिफलस्स सच्छिकिरिया, अनागामिफलस्स सच्छिकिरिया, अरहत्तफलस्स[3] सच्छिकिरिया ।

किलेसप्पहानं ति रागस्स पहानं[4], दोसस्स पहानं, मोहस्स पहानं ।

विनीवरणता चित्तस्सा ति रागा चित्तस्स[5] विनीवरणता, दोसा चित्तस्स विनीवरणता, मोहा चित्तस्स विनीवरणता ।　25

सुञ्ञागारे अभिरती ति पठमेन झानेन सुञ्ञागारे अभिरति, दुतियेन झानेन सुञ्ञागारे अभिरति, ततियेन झानेन सुञ्ञागारे अभिरति,

---

१ किलेसपहानं – रो०, किलेसप्पहाण – सी० । २ ञाणं – सी०, स्या० । ३ अरहत्तस्स – सी० । ४. पहाणं – सी० । ५. चित्त – सी०, रो०, म० ।

चतुत्थेन झानेन सुञ्ञागारे अभिरति ।

७१. **आरोचेय्या** ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं झानं समापज्जि" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं झानं समापज्जामी" ति 5 भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं झानं समापन्नो" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 39 **आरोचेय्या** ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमस्स झानस्स लाभीम्ही[1]" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 **आरोचेय्या** ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमस्स झानस्स वसीम्ही[2]" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं झानं सच्छिकतं मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "दुतियं झानं ... ततियं झानं ... 15 चतुत्थं झानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, चतुत्थस्स झानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; चतुत्थं झानं सच्छिकतं मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "सुञ्ञतं विमोक्खं ... अनिमित्तं विमोक्खं .. अप्पणिहितं विमोक्खं ... सुञ्ञत समाधि ... अनिमित्तं समाधि ... 20 अप्पणिहितं समाधिं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; अप्पणिहितस्स समाधिस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; अप्पणिहितो समाधि सच्छिकतो मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "सुञ्ञतं समापत्तिं ... अनिमित्तं समापत्तिं ... अप्पणिहितं समापत्तिं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; 25 अप्पणिहिताय समापत्तिया लाभीम्हि, वसीम्हि; अप्पणिहिता समापत्ति सच्छिकता मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "तिस्सो विज्जा समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; तिस्सन्नं विज्जानं लाभीम्हि, वसीम्हि; तिस्सो विज्जा सच्छिकता मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. लाभिम्ही – सी०, स्या०, रो० । २ वसिम्ही – सी०, स्या०, रो० ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "चत्तारो सतिपट्ठाने ... चत्तारो सम्मप्पधाने ... चत्तारो इद्धिपादे समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; चतुन्नं इद्धिपादानं लाभीम्हि, वसीम्हि; चत्तारो इद्धिपादा सच्छिकता मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । R.27

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "पञ्चिन्द्रियानि ... पञ्च बलानि समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पञ्चन्नं बलानं लाभीम्हि, वसीम्हि; पञ्च बलानि सच्छिकतानि मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । 5

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "सत्त बोज्झङ्गे समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, सत्तन्नं बोज्झङ्गान लाभीम्हि, वसीम्हि; सत्त बोज्झङ्गा सच्छिकता मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । B. 40 10

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "अरियं अट्ठङ्गिकं मग्गं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, अरियस्स अट्ठङ्गिकस्स मग्गस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; अरियो अट्ठङ्गिको मग्गो सच्छिकतो मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "सोतापत्तिफलं ... सकदागामिफलं ... अनागामिफलं ... अरहत्तफल[1] समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; अरहत्तफलस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; अरहत्तं सच्छिकतं मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । 15

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "रागो मे चत्तो ... दोसो मे चत्तो ... मोहो मे चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो, पटिनिस्सट्ठो, उक्खेटितो, समुक्खेटितो" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । 20

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "रागा मे चित्तं विनीवरणं ... दोसा मे चित्त विनीवरणं ... मोहा मे चित्तं विनीवरणं" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "सुञ्ञागारे पठमं झानं ... दुतियं झानं ... ततिय झानं ... चतुत्थं झानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; सुञ्ञागारे चतुत्थस्स झानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; सुञ्ञागारे चतुत्थं झानं सच्छिकतं मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

७२. **आरोचेय्या** ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं च झानं दुतिय च झानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च झानस्स दुतियस्स 30

---

१. अरहत्त – सी०, रो०, म० ।

च झानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च झानं दुतियं च झानं सच्छिकतं मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं च झानं ततियं च झानं ... पठमं च झानं चतुत्थं च झानं समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स 5 च झानस्स चतुत्थस्स च झानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च झानं चतुत्थं च झानं सच्छिकतं मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 41 **आरोचेय्या** ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं च झानं सुञ्ञतं च विमोक्खं... अनिमित्तं च विमोक्खं ... अप्पणिहितं च विमोक्खं ... सुञ्ञतं च समाधिं ... अनिमित्तं च समाधिं ... अप्पणिहितं च समाधिं समापज्जिं, समा- 10 पज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च झानस्स अप्पणिहितस्स च समाधिस्स लाभीम्हि, वसीम्हि, पठमं च झानं अप्पणिहितो च समाधि सच्छिकतो मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं च झानं सुञ्ञतं च समापत्तिं ... अनिमित्तं च समापत्तिं ... अप्पणिहितं च समापत्तिं समापज्जिं, 15 समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च झानस्स अप्पणिहिताय च समापत्तिया लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च झानं अप्पणिहिता च समापत्ति सच्छिकता मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं च झानं तिस्सो च विज्जा समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च झानस्स तिस्सन्नं च 20 विज्जानं लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च झानं तिस्सो च विज्जा सच्छिकता मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 28 **आरोचेय्या** ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं च झानं चत्तारो च सति- पट्ठाने चत्तारो च सम्मप्पधाने ... चत्तारो च इद्धिपादे समापज्जिं, समा- पज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च झानस्स चतुन्नं च इद्धिपादानं लाभीम्हि, 25 वसीम्हि; पठमं च झानं चत्तारो च इद्धिपादा सच्छिकता मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स–"पठमं च झानं, पञ्च च इन्द्रियानि ... पञ्च च बलानि समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च झानस्स पञ्चन्नं च बलानं लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च झानं पञ्च च बलानि 30 सच्छिकतानि[1] मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

---

१. सच्छिकता – रो० ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं च झानं सत्त च बोज्झङ्गे समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च झानस्स सत्तन्नं च बोज्झङ्गानं लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च झानं सत्त च बोज्झङ्गा सच्छिकता मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं च झानं अरियं च अट्ठङ्गिकं मग्गं समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च झानस्स अरियस्स च अट्ठङ्गिकस्स मग्गस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च झानं अरियो च अट्ठङ्गिको मग्गो सच्छिकतो मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । 5 B. 42

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं च झानं सोतापत्तिफलं च... सकदागामिफलं च ... अनागामिफलं च ... अरहत्तफलं[1] च समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च झानस्स अरहत्तफलस्स च लाभीम्हि, वसीम्हि, पठमं च झानं अरहत्तफलं च सच्छिकतं मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं च झानं समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो . रागो च मे चत्तो . . दोसो च मे चत्तो ... मोहो च मे चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो[2], पटिनिस्सट्ठो, उक्खेटितो, समुक्खेटितो" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । 15

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं च झानं समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो .. रागा च मे चित्तं विनीवरणं ... दोसा च मे चित्तं विनीवरणं . . मोहा च मे चित्तं विनीवरणं" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । 20

७३. **आरोचेय्या** ति अनुपसम्पन्नस्स – "दुतियं च झानं ततियं च झानं ... दुतियं च झानं चतुत्थं च झानं समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो, दुतियस्स च झानस्स चतुत्थस्स च झानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि, दुतियं च झानं चतुत्थं च झानं सच्छिकतं मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

---

१ अरहत्तं – सी०, रो०, म० । २. पहीणो – सी० ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "दुतियं च झानं ... पे० ... मोहा च मे चित्तं विनीवरणं" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "दुतियं च झानं पठमं च झानं समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो; दुतियस्स च झानस्स पठमस्स च झानस्स
5 लाभीम्हि, वसीम्हि; दुतियं च झानं पठमं च झानं सच्छिकतं मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । ...पे०... ।

मूलं सङ्खित्तं ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "मोहा च मे चित्तं विनीवरणं, पठमं च झानं समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो, मोहा च मे चित्तं
B. 43 विनीवरणं, पठमस्स च झानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि, मोहा च मे चित्तं
10 विनीवरणं, पठमं च झानं सच्छिकतं मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "मोहा च मे चित्तं विनीवरणं, दोसा च मे चित्तं विनीवरणं" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे०[1]... ।

15 **आरोचेय्या** ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं च झानं दुतियं च झानं ततियं च झानं चतुत्थं च झानं सुञ्ञतं च विमोक्खं अनिमित्तं च विमोक्खं अप्पणिहितं च विमोक्खं सुञ्ञतं च समाधिं अनिमित्तं च समाधिं अप्पणिहितं च समाधिं सुञ्ञतं च समापत्तिं अनिमित्तं च समापत्तिं अप्पणिहितं च समापत्तिं तिस्सो च विज्जा चत्तारो च सतिपट्ठाने चत्तारो च सम्मप्पधाने
20 चत्तारो च इद्धिपादे पञ्च च इन्द्रियानि पञ्च च बलानि सत्त च बोज्झङ्गे
R. 29 अरियं च अट्ठङ्गिकं मग्गं सोतापत्तिफलं च सकदागामिफलं च अनागामिफलं च अरहत्तफलं[2] च समापज्जिं, समापज्जामि, समापन्नो, रागो च मे चत्तो, दोसो च मे चत्तो, मोहो च मे चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो, पटिनिस्सट्ठो, उक्खेटितो समुक्खेटितो, रागा च मे चित्तं विनीवरणं, दोसा च मे चित्तं
25 विनीवरणं, मोहा च मे चित्तं विनीवरणं" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. एत्थ स्या० पोत्थके पेय्यालो न दिस्सति । २. अरहत्त – सी०, रो०, म० ।

७४. **आरोचेय्या** ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं झानं समापज्जि" ति वत्तुकामो "दुतियं झानं समापज्जि" ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "पठमं झानं समापज्जि" ति वत्तु-कामो "ततियं झानं, चतुत्थं झानं, सुञ्ञतं विमोक्खं, अनिमित्तं विमोक्खं, 5 अप्पणिहितं विमोक्खं, सुञ्ञतं समाधिं, अनिमित्तं समाधिं, अप्पणिहितं समाधिं, सुञ्ञतं समापत्तिं, अनिमित्तं समापत्तिं, अप्पणिहितं समापत्तिं, तिस्सो विज्जा, चत्तारो सतिपट्ठाने, चत्तारो सम्मप्पधाने, चत्तारो इद्धिपादे, पञ्चिन्द्रि-यानि, पञ्च बलानि, सत्त बोज्झङ्गे, अरियं अट्ठङ्गिकं मग्गं, सोतापत्तिफलं, सकदागामिफलं, अनागामिफलं, अरहत्तफलं समापज्जि; रागो मे चत्तो, दोसो 10 मे चत्तो, मोहो मे चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो, पटिनिस्सट्ठो, उक्खेटितो, समुक्खेटितो; रागा मे चित्तं विनीवरणं, दोसा मे चित्तं विनीवरणं, मोहा मे चित्तं विनीवरणं" ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "दुतियं झानं समापज्जि" ति वत्तु- 15 B. 44 कामो . पे० .. "मोहा मे चित्तं विनीवरणं" ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स– "दुतियं झानं समापज्जि" ति वत्तु-कामो – "पठमं झानं समापज्जि" ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ... पे० ... । 20

मूलं सङ्खित्तं ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "मोहा मे चित्तं विनीवरणं" ति वत्तुकामो – "पठमं झानं समापज्जि" ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ... पे० ... ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "मोहा मे चित्तं विनीवरणं" ति वत्तुकामो – "दोसा मे चित्तं विनीवरणं" ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स 25 आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ... पे० ... ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स –"पठमं च झानं दुतियं च झानं ततियं च झानं चतुत्थं च झानं...पे०... दोसा च मे चित्तं विनीवरणं" ति वत्तुकामो

– "मोहा मे चित्तं विनीवरणं" ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "दुतियं च झानं ततियं च झानं चतुत्थं च झानं ...पे०... मोहा च मे चित्त विनीवरणं" ति वत्तुकामो – "पठमं 5 झानं समापज्जिं" ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ...पे०... ।

७५. **आरोचेय्या** ति अनुपसम्पन्नस्स – "यो ते विहारे वसि सो भिक्खु पठमं झानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो, सो भिक्खु पठमस्स झानस्स लाभी, वसी; तेन भिक्खुना पठमं झानं सच्छिकतं" ति भणन्तस्स आपत्ति 10 दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स– "यो ते विहारे वसि सो भिक्खु दुतियं झानं ततियं झानं चतुत्थं झान समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो, सो भिक्खु चतुत्थस्स झानस्स लाभी, वसी; तेन भिक्खुना चतुत्थ झानं सच्छिकतं" ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

B.45 15 **आरोचेय्या** ति अनुपसम्पन्नस्स – "यो ते विहारे वसि सो भिक्खु सुञ्ञातं विमोक्ख अनिमित्त विमोक्खं अप्पणिहितं विमोक्ख सुञ्ञातं समाधि अनिमित्तं समाधि अप्पणिहितं समाधि समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो, सो भिक्खु अप्पणिहितस्स समाधिस्स लाभी, वसी; तेन भिक्खुना अप्पणिहितो समाधि सच्छिकतो" ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

20 **आरोचेय्या** ति अनुपसम्पन्नस्स – "यो ते विहारे वसि सो भिक्खु सुञ्ञात समापत्ति ...पे०... अनिमित्त समापत्ति अप्पणिहित समापत्ति समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो[1], अप्पणिहिताय समापत्तिया लाभी, वसी; तेन भिक्खुना अप्पणिहिता समापत्ति सच्छिकता" ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

25 **आरोचेय्या** ति अनुपसम्पन्नस्स – "यो ते विहारे वसि सो भिक्खु तिस्सो विज्जा ... पे० ... चत्तारो सतिपट्ठाने, चत्तारो सम्मप्पधाने, चत्तारो इद्धिपादे, पञ्चिन्द्रियानि, पञ्च बलानि, सत्त बोज्झङ्गे, अरिय अट्ठङ्गिकं मग्गं, सोतापत्तिफलं, सकदागामिफलं, अनागामिफलं, अरहत्तफलं समापज्जि ...पे०... समापज्जति, समापन्नो; ... पे० ... तस्स भिक्खुनो रागो चत्तो, दोसो

१. एत्थ 'समापन्नो सो भिक्खु' इति पाठो सी० पोत्थके अत्थि ।

चत्तो, मोहो चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो[1], पटिनिस्सट्ठो, उक्खेटितो, समुक्खेटितो; तस्स भिक्खुनो रागा चित्तं विनीवरणं, दोसा चित्तं विनीवरणं, मोहा चित्तं विनीवरणं" ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "यो ते विहारे वसि सो भिक्खु सुञ्ञागारे पठमं झानं दुतियं झानं ततियं झानं चतुत्थं झानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्ञागारे चतुत्थस्स झानस्स लाभी, वसी; तेन भिक्खुना सुञ्ञागारे चतुत्थं झानं सच्छिकतं" ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "यो[2] ते विहारं परिभुञ्जि, यो ते चीवरं परिभुञ्जि, यो ते पिण्डपातं परिभुञ्जि, यो ते सेनासनं परिभुञ्जि, यो ते गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं[3] परिभुञ्जि सो भिक्खु सुञ्ञागारे चतुत्थं झानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्ञागारे चतुत्थस्स झानस्स लाभी, वसी, तेन भिक्खुना सुञ्ञागारे चतुत्थं झानं सच्छिकतं" ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स।

७६. **आरोचेय्या** ति अनुपसम्पन्नस्स – "येन ते विहारो परिभुत्तो, येन ते चीवरं परिभुत्तं, येन ते पिण्डपातो परिभुत्तो, येन ते सेनासनं परिभुत्तं, येन ते गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारो परिभुत्तो सो भिक्खु सुञ्ञागारे चतुत्थं झानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्ञागारे चतुत्थस्स झानस्स लाभी, वसी; तेन भिक्खुना सुञ्ञागारे चतुत्थं झानं सच्छिकतं" ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – "यं त्वं आगम्म विहारं अदासि, चीवरं अदासि, पिण्डपातं अदासि, सेनासनं अदासि, गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं अदासि सो भिक्खु सुञ्ञागारे चतुत्थं झानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्ञागारे चतुत्थस्स झानस्स लाभी, वसी; तेन भिक्खुना सुञ्ञागारे चतुत्थं झान सच्छिकतं" ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स।

७७. अनापत्ति उपसम्पन्नस्स, भूतं आरोचेति[4], आदिकम्मिकस्सा ति।

---o---

१. पहीणो – सी०। २. एत्थ 'यो ते विहार परिभुञ्जि' इति पाठो म० पोत्थके नत्थि। ३. गिलानपच्चयभेसज्जपरिक्ख"रं – सी०, स्या०, रो०। ४. आरोचेसि – स्या०।

पाचित्तियं – ७.

§ ९. नवमपाचित्तियं

(अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुल्लापत्तिरोचने)

(१) उपनन्द - छब्बग्गियभण्डनवत्थु

७८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो
छब्बग्गियेहि भिक्खूहि सद्धिं भण्डनकतो होति । सो सञ्चेतनिकं सुक्क-
विस्सट्ठिं आपत्तिं आपज्जित्वा सङ्घं तस्सा आपत्तिया परिवासं याचि । तस्स
5 सङ्घो तस्सा आपत्तिया परिवासं अदासि । तेन खो पन समयेन सावत्थियं
अञ्ञतरस्स पूगस्स सङ्घभत्तं होति । सो परिवसन्तो भत्तग्गे आसनपरियन्ते
निसीदि । छब्बग्गिया भिक्खू ते उपासके एतदवोचुं – "एसो, आवुसो,
आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो तुम्हाकं सम्भावितो कुलूपको[1]; येनेव हत्थेन
सद्धादेय्यं भुञ्जति तेनेव हत्थेन उपक्कमित्वा असुचिं मोचेसि । सो सञ्चे-
R तनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्तिं आपज्जित्वा सङ्घं तस्सा आपत्तिया परिवासं
B. 47 याचि । तस्स सङ्घो तस्सा आपत्तिया परिवासं अदासि । सो परिवसन्तो
आसनपरियन्ते निसिन्नो" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो
कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि
नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुस्स दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स आरो-
15 चेस्सन्ती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे,
भिक्खुस्स दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स आरोचेथा" ति ? "सच्चं, भगवा"
ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०...कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुस्स
20 दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स आरोचेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ...पे०.. एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

७९. **"यो पन भिक्खु भिक्खुस्स दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स
आरोचेय्य, अञ्ञत्र भिक्खुसम्मुतिया[2], पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

८०. **यो पना** ति यो यादिसो ...पे०...**भिक्खू** ति...पे०...अयं इमस्मिं
25 अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

---

१. कुलूपगो – सी० । २. भिक्खुसम्मतिया – स्या० ।

भिक्खुस्सा ति अञ्ञस्स भिक्खुस्स ।

दुट्ठुल्ला नाम आपत्ति – चत्तारि च पाराजिकानि, तेरस च सङ्घादिसेसा ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्खुं च भिक्खुनिं च ठपेत्वा अवसेसो अनुपसम्पन्नो नाम । 5

आरोचेय्या ति आरोचेय्य[1] इत्थिया वा पुरिसस्स वा गहट्ठस्स वा पब्बजितस्स वा ।

अञ्ञत्र भिक्खुसम्मुतिया ति ठपेत्वा भिक्खुसम्मुतिं ।

अत्थि भिक्खुसम्मुति आपत्तिपरियन्ता, न कुलपरियन्ता । अत्थि भिक्खुसम्मुति[2] कुलपरियन्ता, न आपत्तिपरियन्ता, अत्थि भिक्खुसम्मुति 10 आपत्तिपरियन्ता च कुलपरियन्ता च, अत्थि भिक्खुसम्मुति नेव आपत्तिपरियन्ता न कुलपरियन्ता ।

आपत्तिपरियन्ता नाम आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति – एत्तकाहि आपत्तीहि आरोचेतब्बो[3] ति ।

कुलपरियन्ता नाम कुलानि परिग्गहितानि होन्ति – एत्तकेसु कुलेसु 15 B. 48 आरोचेतब्बो ति ।

आपत्तिपरियन्ता च कुलपरियन्ता च नाम आपत्तियो च परिग्गहितायो होन्ति, कुलानि च परिग्गहितानि होन्ति – एत्तकाहि आपत्तीहि एत्तकेसु कुलेसु आरोचेतब्बो ति ।

नेव आपत्तिपरियन्ता न कुलपरियन्ता नाम आपत्तियो च अपरिग्ग- 20 हितायो होन्ति, कुलानि च अपरिग्गहितानि होन्ति – एत्तकाहि आपत्तीहि एत्तकेसु कुलेसु आरोचेतब्बो ति ।

८१. आपत्तिपरियन्ते या आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति ता आपत्तियो ठपेत्वा अञ्ञाहि आपत्तीहि आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

कुलपरियन्ते यानि कुलानि परिग्गहितानि होन्ति तानि कुलानि 25 R. 32 ठपेत्वा अञ्ञेसु कुलेसु आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आपत्तिपरियन्ते च कुलपरियन्ते च या आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति ता आपत्तियो ठपेत्वा यानि कुलानि परिग्गहितानि होन्ति तानि कुलानि ठपेत्वा अञ्ञाहि आपत्तीहि अञ्ञेसु कुलेसु आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । नेव आपत्तिपरियन्ते न कुलपरियन्ते, अनापत्ति । 30

---

१. आरोचेति – सी०, स्या० । २. भिक्खुसम्मति – स्या० । ३. आरोचेतब्बा – सी० ।

८२. दुट्ठुल्लाय आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्ञी अनुपसम्पन्नस्स आरोचेति, अञ्ञत्र भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

दुट्ठुल्लाय आपत्तिया वेमतिको अनुपसम्पन्नस्स आरोचेति, अञ्ञत्र भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 33 5 दुट्ठुल्लाय आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्ञी अनुपसम्पन्नस्स आरोचेति, अञ्ञत्र भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अदुट्ठुल्लं आपत्तिं आरोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुल्लं वा अदुट्ठुल्लं वा अज्झाचारं आरोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B 49 10 अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्ञी[1], आपत्ति दुक्कटस्स ।

अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

८३. अनापत्ति वत्थुं आरोचेति नो आपत्तिं, आपत्तिं आरोचेति नो वत्थुं, भिक्खुसम्मुतिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ १०. दसमपाचित्तियं

(पथवीखणनं)

(१) नवकम्मकारकभिक्खुवत्थु

15 ८४. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळवियं[2] विहरति अग्गाळवे[3] चेतिये । तेन खो पन समयेन आळवका[4] भिक्खू नवकम्मं करोन्ता पथविं[5] खणन्ति पि खणापेन्ति पि । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया पथविं खणिस्सन्ति पि खणापेस्सन्ति पि ! एकिन्द्रियं समणा सक्यपुत्तिया जीवं विहेठेस्सन्ती[6]" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू 20 तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम आळवका भिक्खू पथविं खणिस्सन्ति पि खणापेस्सन्ति पी" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

---

१. अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्ञी – सी० । २. आलवियं – सी० । ३. अग्गालवे – सी० । ४. आलवका – सी०; आळविका – स्या०, रो० । ५. पठविं – सी०, स्या० । ६. विहेठेन्ती – स्या०, रो०, म० ।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-पातापेत्वा नवकम्मकारके भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, पथविं खणथ[1] पि खणापेथ[2] पी" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, पथविं खणिस्सथ पि खणापेस्सथ पि ! जीवसञ्ञिनो हि, मोघपुरिसा, मनुस्सा[3] पथविया[4]। 5 R. 33
नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०...एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

८५. "**यो पन भिक्खु पथविं खणेय्य वा खणापेय्य वा, पाचित्तियं**" ति।

(३) विभङ्गो

८६. **यो पना** ति यो यादिसो ...पे०... **भिक्खू** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति । 10

पथवी नाम द्वे पथवियो – जाता च पथवी अजाता च पथवी ।

जाता नाम पथवी – सुद्धपंसु सुद्धमत्तिका अप्पपासाणा अप्पसक्खरा B. 50
अप्पकठला अप्पमरुम्बा अप्पवालिका[5], येभुय्येन पंसु[6], येभुय्येन मत्तिका । अदड्ढा पि वुच्चति जाता पथवी । यो पि पंसुपुञ्जो वा मत्तिकापुञ्जो वा अतिरेकचातुमासं ओवट्ठो, अयं पि वुच्चति जाता पथवी । 15

अजाता नाम पथवी – सुद्धपासाणा सुद्धसक्खरा सुद्धकठला सुद्ध-मरुम्बा सुद्धवालिका अप्पपंसु[7] अप्पमत्तिका, येभुय्येन पासाणा, येभुय्येन सक्खरा, येभुय्येन कठला, येभुय्येन मरुम्बा, येभुय्येन वालिका । दड्ढा पि वुच्चति अजाता पथवी । यो पि पंसुपुञ्जो वा मत्तिकापुञ्जो वा ओमक-चातुमासं[8] ओवट्ठो, अयं[9] पि वुच्चति अजाता पथवी । 20

खणेय्या ति सयं खणति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

खणापेय्या ति अञ्ञं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकिं आणत्तो बहुकं पि खणति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

८७. पथविया पथविसञ्ञी खणति वा खणापेति वा भिन्दति वा भेदापेति वा दहति वा दहापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

पथविया वेमतिको खणति वा खणापेति वा भिन्दति वा भेदापेति

---

१. खणथा – सी० । २. खणापेथा – सी० । ३. स्या० पोत्थके नत्थि । ४. पठविया – सी०, स्या० । ५. अप्पवालिका – स्या० । ६. पंसुका – म० । ७. अप्पपंसुका – म० । ८. ऊनकचातु-मासं – स्या० । ९. सो – सी० ।

वा दहति वा दहापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पथविया अपथविसञ्ञी खणति वा खणापेति वा भिन्दति वा भेदापेति वा दहति वा दहापेति वा, अनापत्ति ।

अपथविया पथविसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अपथविया वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अपथविया अपथविसञ्ञी, अनापत्ति ।

८८. अनापत्ति – "इमं जान, इमं देहि, इमं आहर, इमिना अत्थो, इमं कप्पियं करोही" ति भणति, असञ्चिच्च, असतिया, अजानन्तस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

मुसावादवग्गो निट्ठितो पठमो ।

तस्सुद्दानं

B. 51

मुसा ओमसपेसुञ्ञं, पदसेय्याय वे दुवे ।
अञ्ञत्र विञ्ञुना भूता, दुट्ठुल्लापत्ति खणना' ति ।।

—o—

§ ११. एकादसमपाचित्तियं
(भूतगामपातब्ये)

(१) रुक्खदेवतावत्थु

R. 34

८९. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळवियं[2] विहरति अग्गाळवे[3] चेतिये । तेन खो पन समयेन आळवका[4] भिक्खू नवकम्मं करोन्ता रुक्खं छिन्दन्ति पि छेदापेन्ति पि । अञ्ञतरो पि आळवको भिक्खु रुक्खं छिन्दति । तस्मिं रुक्खे अधिवत्था देवता तं भिक्खुं एतदवोच – "मा, भन्ते, अत्तनो भवनं कत्तुकामो मय्हं भवनं छिन्दी[5]" ति । सो भिक्खु अनादियन्तो छिन्दि येव, तस्सा च देवताय दारकस्स बाहुं आकोटेसि । अथ खो तस्सा देवताय एतदहोसि – "यन्नूनाहं इमं भिक्खुं इधेव जीविता वोरोपेय्यं" ति । अथ खो तस्सा देवताय एतदहोसि – "न खो मेतं[6] पतिरूपं[7] याहं इमं भिक्खुं इधेव जीविता वोरोपेय्यं । यन्नूनाहं भगवतो एतमत्थं आरोचेय्यं" ति । अथ खो सा देवता येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । "साधु साधु देवते ! साधु खो त्वं, देवते, तं भिक्खुं जीविता न वोरोपेसि । सचज्ज त्वं, देवते, तं भिक्खुं जीविता वोरोपेय्यासि, बहुं च त्वं, देवते, अपुञ्ञं पसवेय्यासि । गच्छ त्वं, देवते, अमुकस्मिं ओकासे

१. खणेन वा – सी० । २. आलवियं – सी० । ३. अग्गालवे – सी० । ४. आळविका – स्या०, रो० । ५. छिन्दा – स्या० । ६. पनेतं – स्या० । ७. पटिरूपं – स्या० ।

रुक्खो विवित्तो तस्मिं उपगच्छा" ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया रुक्खं छिन्दिस्सन्ति पि छेदापेस्सन्ति पि एकिन्द्रियं समणा सक्यपुत्तिया जीवं विहेठेस्सन्ती"[1] ति !

अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं[2] विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – 5 "कथं हि नाम आळवका भिक्खू रुक्खं छिन्दिस्सन्ति पि छेदापेस्सन्ति पी" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आळवके भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, रुक्खं छिन्दथा[3] पि छेदापेथा पी" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो 10 भगवा ...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, रुक्खं छिन्दिस्सथा पि, छेदापेस्सथा पि ! जीवसञ्ञिनो हि, मोघपुरिसा, मनुस्सा रुक्खस्मिं, नेतं B 52 मोघपुरिसा अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

६०. "**भूतगामपातब्यताय पाचित्तियं**" ति । 15

(३) विभङ्गो

६१. **भूतगामो** नाम पञ्च बीजजातानि – मूलबीजं, खन्धबीजं, फळबीजं, अग्गबीजं, बीजबीजमेव[4] पञ्चमं ।

मूलबीजं नाम – हलिद्दि[5], सिङ्गिवेरं[6], वचं[7], वचत्थं[7], अतिविसं[8], R. 35 कटुकरोहिणी, उसीरं, भद्दमुत्तकं, यानि वा पनञ्ञानि पि अत्थि मूले जायन्ति, मूले सञ्जायन्ति, एतं मूलबीजं नाम । 20

खन्धबीजं नाम – अस्सत्थो[9], निग्रोधो, पिलक्खो, उदुम्बरो, कच्छको, कपित्थनो[10], यानि वा पनञ्ञानि पि अत्थि खन्धे जायन्ति, खन्धे सञ्जायन्ति, एतं खन्धबीजं नाम ।

फळबीजं नाम – उच्छु, वेळु, नळो, यानि वा पनञ्ञानि पि अत्थि पब्बे जायन्ति, पब्बे सञ्जायन्ति, एतं फळबीजं नाम । 25

---

१. विहेठेन्ती – स्या०, रो०, म० । २. खीयन्तानं – सी०, स्या०, रो० । ३. छिन्दथ – स्या० । ४. बीजबीजञ्चेव – रो० । ५. हळिद्दं – स्या० । ६. सिङ्गवेरं – स्या० । ७–७. वचा वचत्तं – म० । ८. अतिविसा – म० । ९. अस्सट्ठो – स्या० । १०. कपिट्ठनो – स्या०, कपिठनो – रो० ।

अग्गबीजं नाम – अज्जुकं,[1] फणिज्जकं, हिरिवेरं, यानि वा पनञ्ञानि पि अत्थि अग्गे जायन्ति, अग्गे सञ्जायन्ति, एतं अग्गबीजं नाम ।

बीजबीजं नाम – पुब्बण्णं, अपरण्णं, यानि वा पनञ्ञानि पि अत्थि बीजे जायन्ति, बीजे सञ्जायन्ति, एतं बीजबीजं[2] नाम[2] ।

5 ६२. बीजे बीजसञ्ञी छिन्दति वा छिन्दापेति वा, भिन्दति वा भेदापेति वा, पचति वा पचापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । बीजे वेमतिको छिन्दति वा छेदापेति वा, भिन्दति वा भेदापेति वा, पचति वा पचापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । बीजे अबीजसञ्ञी छिन्दति वा छेदापेति वा, भिन्दति वा भेदापेति वा, पचति वा पचापेति वा, अनापत्ति । अबीजे 10 बीजसञ्ञी आपत्ति दुक्कटस्स । अबीजे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अबीजे अबीजसञ्ञी, अनापत्ति ।

६३. अनापत्ति – "इमं जान, इम देहि, इमं आहर, इमिना अत्थो, इमं कप्पियं करोही" ति भणति, असञ्चिच्च, असतिया, अजानन्तस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ १२. बारसमपाचित्तियं

(अञ्ञेनञ्ञं पटिचरणे)

(१) अञ्ञावादकछन्नभिक्खुवत्थु

B 53 5 ६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचारं आचरित्वा सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो[3] अञ्ञेनञ्ञं पटिचरति – "को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मिं आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा" ति ? ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति 20 विपाचेन्ति – "कथं हि नाम आयस्मा छन्नो सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अञ्ञेनञ्ञं पटिचरिस्सति – को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा" ति ! ... पे०... सच्चं किर त्वं, छन्न, सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अञ्ञेनञ्ञं पटिचरसि– को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा 25 ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि

१. अज्जकं – सी० । २–२ बीजबीजं नाम पञ्चमो – स्या० । ३. अनुयुञ्जीयमानो – म० ।

नाम त्वं, मोघपुरिस, सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अञ्ञेनञ्ञं पटिचरिस्ससि – को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा ति ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अञ्ञवादकं रोपेतु । एवं च पन, भिक्खवे, रोपेतब्बं । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो –

R. 36

९५. "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अञ्ञेनञ्ञं पटिचरति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अञ्ञवादकं रोपेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अञ्ञेनञ्ञं पटिचरति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अञ्ञवादकं रोपेति । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो अञ्ञवादकस्स रोपना, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"रोपितं सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो अञ्ञवादकं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

(२) पठमपञ्ञत्ति

B. 54

अथ खो भगवा आयस्मन्तं छन्नं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय[1] ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"अञ्ञवादके पाचित्तियं" ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) सङ्घमज्झगततुण्हीभूतछन्नभिक्खुवत्थु

९६. तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अञ्ञेनञ्ञं पटिचरन्तो – "आपत्तिं आपज्जिस्सामी" ति तुण्हीभूतो[2] सङ्घं विहेसेति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम आयस्मा छन्नो सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेस्सती" ति ! ... पे० ... सच्चं किर त्वं, छन्न, सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा

१. दुभरताय – सी० । २. तुण्हिभूतो – रो० ।

धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो विहेसकं रोपेतु । एवं च पन, भिक्खवे, रोपेतब्बं । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो –

९७. "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्झे आप-
5 त्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो विहेसकं रोपेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो विहे-सकं रोपेति । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो विहेसकस्स रोपना, सो
10 तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"रोपितं सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो विहेसकं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

(४) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा आयस्मन्तं छन्नं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर-ताय . . . पे० . . . एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. 55 15 ९८. "**अञ्ञवादके विहेसके पाचित्तियं**" ति ।

(५) विभङ्गो

R. 37 ९९. **अञ्ञवादको** नाम सङ्घमज्झे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न[1] उग्घाटेतुकामो[2] अञ्ञेनञ्ञं पटि-चरति – "को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मिं आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा" ति । एसो अञ्ञवादको नाम ।

20 **विहेसको** नाम सङ्घमज्झे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेति । एसो विहेसको नाम ।

१००. आरोपिते अञ्ञवादके सङ्घमज्झे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो अञ्ञेनञ्ञं
25 पटिचरति – "को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मिं आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा" ति, आपत्ति दुक्कटस्स । आरोपिते विहेसके सङ्घमज्झे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. उग्घातेतुकामो – सी० ।

न उग्घाटेतुकामो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । रोपिते अञ्ञवादके सङ्घमज्झे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो अञ्ञेनञ्ञं पटिचरति – "को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मिं आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा" ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । रोपिते विहेसके सङ्घमज्झे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया 5 वा अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१०१. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी अञ्ञवादके विहेसके, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको अञ्ञवादके विहेसके, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी अञ्ञवादके विहेसके, आपत्ति 10 पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी[1], आपत्ति दुक्कटस्स[1] ।

१०२. अनापत्ति अजानन्तो पुच्छति, गिलानो वा न कथेति; B. 56 "सङ्घस्स भण्डनं वा कलहो वा विग्गहो वा विवादो वा भविस्सती" ति न 15 कथेति; "सङ्घभेदो वा सङ्घराजि[2] वा भविस्सती" ति न कथेति; "अधम्मेन वा वग्गेन वा नकम्मारहस्स वा कम्मं करिस्सति" ति न कथेति; उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—o—

§ १३. तेरसमपाचित्तियं

(भिक्खू उज्झापने)

(१) मेत्तियभुम्मजकभिक्खुवत्थु

१०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सङ्घस्स सेनासनं 20 च पञ्ञापेति[3] भत्तानि च उद्दिसति । तेन खो पन समयेन मेत्तियभुम्मजका[4] भिक्खू नवका चेव होन्ति अप्पपुञ्ञा च । यानि सङ्घस्स लामकानि सेनासनानि R. 38 तानि तेसं पापुणन्ति लामकानि च भत्तानि । ते आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं भिक्खू उज्झापेन्ति – "छन्दाय दब्बो मल्लपुत्तो सेनासनं पञ्ञापेति, छन्दाय

१–१. अधम्मकम्मसञ्ञी अनापत्ति – रो० । २. सङ्घराजी – सी० । ३. पञ्ञापेति – म० । ४. मेत्तियभूमजका – म० ।

च भत्तानि उद्दिसती" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम मेत्तियभुम्मजका भिक्खू आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं भिक्खू उज्झापेस्सन्ती" ति !

(२) पठमपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
5 पेत्वा मेत्तियभुम्मजके भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, दब्बं मल्लपुत्तं भिक्खू उज्झापेथा" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, दब्बं मल्लपुत्तं भिक्खू उज्झापेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—

10 "**उज्झापनके पाचित्तियं**" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) मेत्तियभुम्मजकभिक्खुखिय्यनवत्थु

१०४. तेन खो पन समयेन मेत्तियभुम्मजका भिक्खू – "भगवता उज्झापनकं पटिक्खित्तं ति, एत्तावता भिक्खू सोस्सन्ती" ति भिक्खूनं सामन्ता
B. 57 आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं खिय्यन्ति – "छन्दाय दब्बो मल्लपुत्तो सेनासनं
15 पञ्ञापेति, छन्दाय च भत्तानि उद्दिसती" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम मेत्तियभुम्मजका भिक्खू आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं खिय्यिस्सन्ती"[1] ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
20 पातापेत्वा मेत्तियभुम्मजके भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, दब्बं मल्लपुत्तं खिय्यथा" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, दब्बं मल्लपुत्तं खिय्यिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

25 १०५. "**उज्झापनके खिय्यनके पाचित्तियं**" ति ।

---

१. खीयिस्सन्ती – सी०; खीयन्ति – स्या० ।

(५) विभङ्गो

१०६. उज्झापनकं नाम उपसम्पन्नं सङ्घेन सम्मतं सेनासनपञ्ञापकं वा भत्तुद्देसकं वा यागुभाजकं वा फलभाजकं वा खज्जभाजकं वा अप्पमत्तक-विस्सज्जकं वा अवण्णं कत्तुकामो, अयसं कत्तुकामो, मङ्कुकत्तुकामो, उप-सम्पन्नं उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स। धम्मकम्मे धम्म-कम्मसञ्ञी उज्झापनके खिय्यनके आपत्ति पाचित्तियस्स। धम्मकम्मे वेमतिको 5 उज्झापनके खिय्यनके आपत्ति पाचित्तियस्स। धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी उज्झापनके खिय्यनके आपत्ति पाचित्तियस्स।

अनुपसम्पन्नं उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स। उप-सम्पन्नं सङ्घेन असम्मतं सेनासनपञ्ञापकं वा भत्तुद्देसकं वा यागुभाजकं वा फलभाजकं वा खज्जभाजकं वा अप्पमत्तकविस्सज्जकं वा अवण्णं कत्तुकामो, 10 अयसं कत्तुकामो, मङ्कुकत्तुकामो, उपसम्पन्नं वा अनुपसम्पन्नं वा उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नं सङ्घेन सम्मतं वा असम्मतं वा R. 39 सेनासनपञ्ञापकं वा भत्तुद्देसकं वा यागुभाजकं वा फलभाजकं वा खज्जभाजकं वा अप्पमत्तकविस्सज्जकं वा अवण्णं कत्तुकामो, अयसं अत्तुकामो, मङ्कुकत्तुकामो, उपसम्पन्नं वा अनुपसम्पन्नं वा उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स। 15 अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स। अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स। अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी[1] आपत्ति दुक्कटस्स[1]।

१०७. अनापत्ति पकतिया छन्दा दोसा मोहा भया करोन्तं उज्झा-पेति वा खिय्यति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

---

§ १४. चोद्दसमपाचित्तियं

(सेनासनअनुद्धरणे)

(१) अज्झोकासनीहटसेनासनवत्थु

१०८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 20 B 58 पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन भिक्खू हेमन्तिके काले अज्झोकासे सेनासनं पञ्ञापेत्वा काय ओतापेन्ता[2] काले आरोचिते तं पक्कमन्ता नेव उद्धरिंसु न उद्धरापेसुं, अनापुच्छा पक्कमिंसु। सेनासनं ओवट्ठं होति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं

१–१. अधम्मकम्मसञ्ञी अनापत्ति – रो०। २. ओतापेन्तो – रो०।

हि नाम भिक्खू अज्झोकासे सेनासनं पञ्ञापेत्वा तं पक्कमन्ता नेव उद्धरिस्सन्ति न उद्धरापेस्सन्ति, अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति, सेनासनं ओवट्टं" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू अज्झोकासे ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१०९. **"यो पन भिक्खु सङ्घिकं मञ्चं वा पीठं वा भिसिं वा कोच्छं वा अज्झोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) अट्ठ मासे अवस्सिकसङ्केते अनुजानना

११०. तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे वसित्वा कालस्सेव सेनासनं अभिहरन्ति[1] । अद्दसा[2] खो भगवा ते भिक्खू कालस्सेव सेनासनं अभिहरन्ते । दिस्वान[3] एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठ मासे अवस्सिकसङ्केते मण्डपे वा रुक्खमूले वा यत्थ काका वा कुलला वा न ऊहदन्ति[5] तत्थ[6] सेनासनं निक्खिपितुं" ति ।

(४) विभङ्गो

१११. **यो पना** ति यो यादिसो . . . पे० . . . **भिक्खू** ति . . . पे० . . . अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सङ्घिकं नाम सङ्घस्स दिन्नं होति परिच्चत्तं ।

मञ्चो नाम चत्तारो मञ्चा – मसारको, बुन्दिकाबद्धो, कुलीरपादको[7], आहच्चपादको ।

पीठं नाम चत्तारि पीठानि – मसारकं, बुन्दिकाबद्धं, कुलीरपादकं, आहच्चपादकं ।

भिसि नाम पञ्च भिसियो – उण्णभिसि[8], चोळभिसि[9], वाकभिसि,

---

१. भिक्खू ते अनेकपरियायेन विगरहित्वा – म० । २. अतिहरन्ति – सी०, स्या०, रो० । ३. अद्दस – रो० । ४. दिस्वा – सी० । ५. उहदन्ति – म०; ऊहनन्ति – रो० । ६. तत्थेव – स्या० । ७. कुळीरपादको – म०; कुळिरपादको – रो०; कुलिरपादको – स्या० । ८. उण्णाभिसि – सी० । ९. चोलभिसि – सी०, रो०, स्या० ।

तिणभिसि, पण्णभिसि ।

कोच्छं नाम – वाकमयं वा उसीरमयं वा मुञ्जमयं वा बब्बजमयं[1] वा अन्तो संवेठेत्वा बद्धं होति ।

सन्थरित्वा ति सयं सन्थरित्वा ।

सन्थरापेत्वा ति अञ्ञं सन्थरापेत्वा । अनुपसम्पन्नं सन्थरापेति, तस्स पलिबोधो । उपसम्पन्नं सन्थरापेति, सन्थारकस्स[2] पलिबोधो ।

तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्या ति न सयं उद्धरेय्य ।

न उद्धरापेय्या ति न अञ्ञं उद्धरापेय्य ।

अनापुच्छं वा गच्छेय्या ति भिक्खुं वा सामणेरं वा आरामिकं वा अनापुच्छा मज्झिमस्स पुरिसस्स लेड्डुपातं अतिक्कमन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

११२. सङ्घिके सङ्घिकसञ्ञी अज्झोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको ...पे०... सङ्घिके पुग्गलिकसञ्ञी अज्झोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

चिमिलिकं[3] वा उत्तरत्थरणं वा भुम्मत्थरणं[4] वा तट्टिकं वा चम्मखण्डं वा पादपुञ्छनिं वा फलकपीठं वा अज्झोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके सङ्घिकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्ञी अञ्ञस्स पुग्गलिके, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुग्गलिके अनापत्ति ।

११३. अनापत्ति उद्धरित्वा गच्छति, उद्धरापेत्वा गच्छति, आपुच्छं[5] गच्छति, ओतापेन्तो गच्छति, केनचि पलिबुद्धं होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

१. पब्बजमयं – म० । २. सन्थतस्स – सी० । ३. चिलिमकं – सी० । ४. भूमत्थरणं – म० ।
५. आपुच्छित्वा – सी० ।

§ १५. पन्नरसमपाचित्तियं
(सन्थरित्वा सेय्यं अनुद्धरिते)

(१) उपचिकाखायितसेनासनवत्थु

R 41 ११४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवग्गिया भिक्खू सहायका होन्ति । ते वसन्ता पि एकतो व वसन्ति, पक्कमन्ता पि एकतो व पक्कमन्ति । ते अञ्ञतरस्मिं सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा तं पक्कमन्ता नेव उद्धरिंसु 5 न उद्धरापेसुं, अनापुच्छा पक्कमिंसु । सेनासनं उपचिकाहि खायितं होति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम सत्तरसवग्गिया भिक्खू सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा तं पक्कमन्ता नेव उद्धरिस्सन्ति न उद्धरापेस्सन्ति, अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति, सेनासनं उपचिकाहि खायितं" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्ञत्ति

10 अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर, भिक्खवे, सत्तरसवग्गिया भिक्खू सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा तं पक्कमन्ता नेव उद्धरिंसु न उद्धरापेसुं, अनापुच्छा पक्कमिंसु, सेनासनं उपचिकाहि खायितं" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा 15 सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा तं पक्कमन्ता नेव उद्धरिस्सन्ति न उद्धरापेस्सन्ति, अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति, सेनासनं उपचिकाहि खायितं ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

११५. **"यो पन भिक्खु सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरा-** 20 **पेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

B 61 ११६. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिच्चत्तो ।

25 **सेय्यं** नाम भिसि, चिमिलिका[1] उत्तरत्थरणं, भुम्मत्थरणं, तट्टिका,

१. चिलिमिका – सी० ।

चम्मखण्डो, निसीदनं, पच्चत्थरणं, तिणसन्थारो, पण्णसन्थारो ।

सन्थरित्वा ति सयं सन्थरित्वा ।

सन्थरापेत्वा ति अञ्ञं सन्थरापेत्वा ।

तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्या ति न सयं उद्धरेय्य ।

न उद्धरापेय्या ति न अञ्ञं उद्धरापेय्य । 5

अनापुच्छं वा गच्छेय्या ति भिक्खुं वा सामणेरं वा आरामिकं वा अनापुच्छा परिक्खित्तस्स आरामस्स परिक्खेपं अतिक्कमन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्खित्तस्स आरामस्स उपचारं अतिक्कमन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । सङ्घिके सङ्घिकसञ्ञी सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति 10 पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्स । सङ्घिके पुग्गलिकसञ्ञी सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्स । 15 R. 42

११७. विहारस्स उपचारे वा उपट्ठानसालायं[1] वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । मञ्चं वा पीठं वा विहारे वा विहारस्सूपचारे वा उपट्ठानसालायं वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, 20 अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पुग्गलिके सङ्घिकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्ञी अञ्ञस्स पुग्गलिके आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुग्गलिके अनापत्ति ।

११८. अनापत्ति उद्धरित्वा गच्छति, उद्धरापेत्वा गच्छति, आपुच्छं[2] 25 B. 62 गच्छति, केनचि पलिबुद्धं होति, सापेक्खो गन्त्वा तत्थ ठितो आपुच्छति, केनचि पलिबुद्धो होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

१. उपट्ठानसालाय – मी० । २ आपुच्छित्वा – सी० ।

§ १६. सोळसमपाचित्तियं
(अनुपखज्जसेय्यकप्पने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

११९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू वरसेय्यायो
पलिबुद्धन्ति[1], थेरा[2] भिक्खू वुट्ठापेन्ति । अथ खो छब्बग्गियानं भिक्खूनं एतद-
होसि – "केन नु खो मयं उपायेन इधेव वस्सं[3] वसेय्यामा" ति ? अथ खो
5 छब्बग्गिया भिक्खू थेरे भिक्खू अनुपखज्ज[4] सेय्यं कप्पेन्ति – यस्स सम्बाधो
भविस्सति सो पक्कमिस्सती ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति
खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू थेरे भिक्खू अनुप-
R. 43 खज्ज सेय्यं कप्पेस्सन्ती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
10 पातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, थेरे
भिक्खू अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेथा" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि
बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, थेरे भिक्खू अनुपखज्ज
सेय्यं कप्पेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं
च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

15 १२०. **"यो पन भिक्खु सङ्घिके विहारे जानं पुब्बुपगतं[5] भिक्खुं
अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेय्य – यस्स सम्बाधो भविस्सति सो पक्कमिस्सती ति,
एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्ञं, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

१२१. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे०... **भिक्खू** ति ... पे०... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

20 **सङ्घिको** नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिच्चत्तो ।

B. 63 **जानाति** नाम वुड्ढो[6] ति जानाति, गिलानो ति जानाति, सङ्घेन
दिन्नो ति जानाति ।

अनुपखज्जा ति अनुपविसित्वा ।

---

१. पलिबुन्धेन्ति – म० । २. थेरे – स्या० । ३. सी० पोत्थके नत्थि । ४. अनूपखज्ज – स्या० । ५. पुब्बूपगतं – स्या० । ६. वुड्ढो – सी० ।

सेय्यं कप्पेय्या ति मञ्चस्स वा पीठस्स वा पविसन्तस्स वा निक्खमन्तस्स वा उपचारे सेय्यं सन्थरति वा सन्थरापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स। अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स।

एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्ञं ति न अञ्ञो कोचि पच्चयो होति अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेतुं। 5

१२२. सङ्घिके सङ्घिकसञ्ञी अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स। सङ्घिके वेमतिको अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स। सङ्घिके पुग्गलिकसञ्ञी अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स।

मञ्चस्स वा पीठस्स वा पविसन्तस्स वा निक्खमन्तस्स वा उपचारं 10 ठपेत्वा सेय्यं सन्थरति वा सन्थरापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स। अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति दुक्कटस्स। विहारस्स उपचारे वा उपट्ठानसालायं वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा अज्झोकासे वा सेय्यं सन्थरति वा सन्थरापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स। अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति दुक्कटस्स। पुग्गलिके सङ्घिकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स। पुग्गलिके 15 वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स। पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्ञी अञ्ञस्स पुग्गलिके आपत्ति दुक्कटस्स। अत्तनो पुग्गलिके अनापत्ति।

१२३. अनापत्ति गिलानो पविसति, सीतेन वा उण्हेन वा पीळितो[2] पविसति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

---o---

§ १७. सत्तरसमपाचित्तियं
(भिक्खुनिक्कड्ढने)

(१) सत्तरसवग्गिय–छब्बग्गियभिक्खुकलहवत्थु

१२४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 20 R. 44 पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन सत्तरसवग्गिया भिक्खू अञ्ञतरं पच्चन्तिमं महाविहारं पटिसङ्खरोन्ति – इध मयं वस्सं वसिस्सामा ति। B. 64 अद्दसंसु खो छब्बग्गिया भिक्खू सत्तरसवग्गिये भिक्खू विहारं पटिसङ्खरोन्ते। दिस्वान एवमाहंसु – "इमे, आवुसो, सत्तरसवग्गिया भिक्खू विहारं पटिसङ्ख-

---

१. अभिनिप्पज्जति – म०। २. पीलितो – सी०।

रोन्ति। हन्द ने[1] वुट्ठापेस्सामा" ति ! एकच्चे एवमाहंसु – "आगमेथावुसो, याव पटिसङ्खरोन्ति; पटिसङ्खते वुट्ठापेस्सामा" ति ।

अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू सत्तरसवग्गिये भिक्खू एतदवोचुं – "उट्ठेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती" ति। "ननु, आवुसो, पटिकच्चेव[2]
5 आचिक्खितब्बं, मयञ्चञ्ञं पटिसङ्खरेय्यामा" ति । "ननु, आवुसो, सङ्घिको विहारो" ति ? "आमावुसो, सङ्घिको विहारो" ति । "उट्ठेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती" ति । "महल्लको, आवुसो, विहारो । तुम्हे पि वसथ, मयं पि वसिस्सामा" ति । "उट्ठेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती" ति कुपिता अनत्तमना गीवायं[3] गहेत्वा निक्कड्ढन्ति । ते निक्कड्ढीयमाना रोदन्ति ।
10 भिक्खू एवमाहंसु – "किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा" ति ? "इमे, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हे सङ्घिका विहारा निक्कड्ढन्ती" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कड्ढिस्सन्ती" ति ! अथ खो ते भिक्खू[4] भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्ञत्ति

15 अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि –"सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कड्ढथा" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कड्ढिस्सथ ? नेतं, मोघपुरिसा,
20 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१२५. **"यो पन भिक्खु भिक्खुं कुपितो अनत्तमनो सङ्घिका विहारा निक्कड्ढेय्य वा निक्कड्ढापेय्य वा, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

१२६. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... **अयं**
25 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

R 45 **भिक्खु** ति अञ्ञं भिक्खुं ।

---

१. ते – सी० । २. पटिगच्चेव – रो० । ३ गीवाय – सी० । ४. भिक्खू छब्बग्गिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा – म० ।

कुपितो अनत्तमनो ति अनभिरद्धो आहतचित्तो खिलजातो । B. 65

सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिच्चत्तो ।

निक्कड्ढेय्या ति गब्भे गहेत्वा पमुखं निक्कड्ढति, आपत्ति पाचित्तियस्स। पमुखे गहेत्वा बहि निक्कड्ढति, आपत्ति पाचित्तियस्स। एकेन पयोगेन बहुके पि द्वारे अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स। 5

निक्कड्ढापेय्या ति अञ्ञं आणापेति[1], आपत्ति पाचित्तियस्स[2]। सकिं आणत्तो बहुके पि द्वारे अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स।

१२७. सङ्घिके सङ्घिकसञ्ञी कुपितो अनत्तमनो निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स। सङ्घिके वेमतिको कुपितो अनत्तमनो निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स। सङ्घिके पुग्गलिकसञ्ञी कुपितो अनत्तमनो निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स। 10

तस्स परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स। विहारस्स उपचारा वा उपट्ठानसालाय वा मण्डपा वा रुक्खमूला वा अज्झोकासा वा निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स। तस्स परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नं विहारा वा विहारस्स उपचारा वा उपट्ठानसालाय वा मण्डपा वा रुक्खमूला वा अज्झोकासा वा निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स। तस्स परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स। 15

पुग्गलिके सङ्घिकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स। पुग्गलिके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स। पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्ञी अञ्ञस्स पुग्गलिके आपत्ति दुक्कटस्स। अत्तनो पुग्गलिके अनापत्ति। 20

१२८. अनापत्ति अलज्जिं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्स परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, उम्मत्तकं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्स परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, भण्डनकारकं कलहकारकं विवादकारकं भस्सकारकं सङ्घे अधिकरणकारकं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्स परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, अन्तेवासिकं वा सद्धिविहारिकं वा न सम्मा वत्तन्तं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्स परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति। 25 B. 66 30

---

१. आणापेसि – स्या०। २ दुक्कटस्स – सी०।

§ १८. अट्ठारसमपाचित्तियं
(आहच्चपादके मञ्चे अभिनिसीदने)

(१) उपरिवेहासकुटिवत्थु

१२९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
R. 46 पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खू सङ्घिके विहारे उपरि-
वेहासकुटिया विहरन्ति ?]। एको हेट्ठा विहरति, एको उपरि। उपरिमो
भिक्खु आहच्चपादकं मञ्चं सहसा अभिनिसीदि। मञ्चपादो निप्पतित्वा[1]
5 हेट्ठिमस्स भिक्खुनो मत्थके अवत्थासि। सो भिक्खु विस्सरमकासि। भिक्खू
उपधावित्वा तं भिक्खुं एतदवोचुं – "किस्स त्वं, आवुसो, विस्सरमकासी"
ति ? अथ खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि। ये ते भिक्खू
अप्पिच्छा ...पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम
भिक्खु सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया आहच्चपादकं मञ्चं सहसा
10 अभिनिसीदिस्सती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा तं भिक्खुं पटिपुच्छि – "सच्चं किर त्व, भिक्खु, सङ्घिके विहारे
उपरिवेहासकुटिया आहच्चपादकं मञ्च सहसा अभिनिसीदसी" ति ?
"सच्चं, भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघ-
15 पुरिस, सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया आहच्चपादकं मञ्चं सहसा अभि-
निसीदिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय ...पे० ... एवं च
पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१३०. "**यो पन भिक्खु सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया
आहच्चपादकं मञ्चं वा पीठं वा अभिनिसीदेय्य वा अभिनिपज्जेय्य वा,
20 पाचित्तियं**" ति।

(३) विभङ्गो

B. 67 १३१. **यो पना** ति यो यादिसो ...पे० ... **भिक्खू** ति...पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति।

सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिच्चत्तो।

वेहासकुटि[2] नाम मज्झिमस्स पुरिसस्स असीसघट्टा।

---

१. पतित्वा – स्या०, नि·पटित्वा – रो०; निपतित्वा – सी०। २ वेहासकुटी – स्या०, रो०।

आहच्चपादको नाम मञ्चो अङ्गे विज्झित्वा ठितो होति ।
आहच्चपादकं नाम पीठं अङ्गे विज्झित्वा ठितं होति ।
अभिनिसीदेय्या ति तस्मिं अभिनिसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अभिनिपज्जेय्या ति तस्मिं अभिनिपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१३२. सङ्घिके सङ्घिकसञ्ञी उपरिवेहासकुटिया आहच्चपादकं 5
मञ्चं वा पीठं वा अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको ...पे०... सङ्घिके पुग्गलिकसञ्ञी उपरिवेहासकुटिया आहच्चपादकं मञ्चं वा पीठं वा अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पुग्गलिके सङ्घिकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके वेमतिको, 10
आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्ञी अञ्ञस्स पुग्गलिके, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुग्गलिके, अनापत्ति ।

१३३. अनापत्ति – अवेहासकुटिया सीससङ्घट्टाय[1] हेट्ठा अपरिभोगं होति, पदरसञ्चितं होति, पटाणि[2] दिन्ना होति, तस्मिं ठितो गण्हति[3] वा लग्गेति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 15

———o———

§ १९. ऊनवीसतिमपाचित्तियं

(महल्लकं विहारं कारयमाने)

(१) छन्नभिक्खुविहारवत्थु

१३४. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । R.47
तेन खो पन समयेन आयस्मतो छन्नस्स उपट्ठाको महामत्तो आयस्मतो छन्नस्स विहारं कारापेति । अथ खो आयस्मा छन्नो कतपरियोसितं विहारं पुनप्पुनं छादापेति[4], पुनप्पुनं लेपापेति[5] । अतिभारितो[6] विहारो परिपति । अथ B.68
खो आयस्मा छन्नो तिणं च कट्ठं च सङ्कड्ढन्तो अञ्ञतरस्स ब्राह्मणस्स यवखेत्तं 20
दूसेसि । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति खिय्यति[7] विपाचेति – "कथं हि नाम भदन्ता[8] अम्हाकं यवखेत्तं दूसेस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स ब्राह्मणस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम आयस्मा छन्नो

१. सीसघट्टाय – सी०, स्या०, रो० । २. पटानि – सी० । ३ गण्हाति – सी०, स्या० । ४. छादापेसि – सी०, स्या० । ५. लेपापेसि – सी०, स्या०; लिम्पापेति – रो० । ६. अतिभारिको – स्या० । ७. खीयति – सी०, स्या०, रो० । ८. भद्दन्ता – स्या०, रो० ।

कतपरियोसितं विहारं पुनप्पुनं छादापेस्सति, पुनप्पुनं लेपापेस्सति, अति-भारितो विहारो परिपती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
5 पातापेत्वा आयस्मन्तं छन्नं पटिपुच्छि – "सच्चं किर त्वं, छन्न, कतपरियोसितं विहारं पुनप्पुनं छादापेसि, पुनप्पुनं लेपापेसि, अतिभारितो विहारो परिपती" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, कतपरियोसितं विहारं पुनप्पुनं छादापेस्ससि, पुनप्पुनं लेपा-पेस्ससि, अतिभारितो विहारो परिपति ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा
10 पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१३५. **"महल्लकं पन भिक्खुना विहारं कारयमानेन यावद्वारकोसा अग्गळट्ठपनाय[1] आलोकसन्धिपरिकम्माय द्वत्तिच्छदनस्स[2] परियाय अप्पहरिते ठितेन अधिट्ठातब्बं । ततो चे उत्तरिं[3] अप्पहरिते पि ठितो अधिट्ठहेय्य पाचि-त्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

15 १३६. **महल्लको** नाम विहारो सस्सामिको वुच्चति । **विहारो** नाम उल्लित्तो वा होति अवलित्तो वा उल्लित्तावलित्तो वा ।

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा ।

यावद्वारकोसा ति पिट्ठसङ्घाटस्स समन्ता हत्थपासा ।

अग्गळट्ठपनाया ति द्वारट्ठपनाय ।

20 **आलोकसन्धिपरिकम्माया** ति वातपानपरिकम्माय सेतवण्णं काळ-वण्णं गेरुकपरिकम्मं[4] मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं[5] ।

B. 69, R 48 **द्वत्तिच्छदनस्स परियायं अप्पहरिते ठितेन अधिट्ठातब्बं** ति – हरितं नाम पुब्बण्णं अपरण्णं । सचे हरिते ठितो अधिट्ठाति, आपत्ति दुक्कटस्स । मग्गेन छादेन्तस्स द्वे मग्गे अधिट्ठहित्वा ततियं मग्गं आणापेत्वा पक्कमितब्बं ।
25 परियायेन छादेन्तस्स द्वे परियाये अधिट्ठहित्वा ततियं परियायं आणापेत्वा पक्कमितब्बं ।

---

१. अग्गलट्ठपनाय – सी० । २. द्वित्तिच्छदनस्स – स्या०, रो० । ३. उत्तरि – म०, रो० । ४. गेरुकवण्णं – स्या० । ५. पञ्चपट्टिकं – स्या०, रो० ।

१३७. **ततो चे उत्तरि अप्पहरिते पि ठितो अधिट्ठहेय्या** ति इट्ठकाय छादेन्तस्स इट्ठकिट्ठकाय[1] आपत्ति पाचित्तियस्स। सिलाय छादेन्तस्स सिलाय सिलाय आपत्ति पाचित्तियस्स। सुधाय छादेन्तस्स पिण्डे पिण्डे आपत्ति पाचित्तियस्स। तिणेन छादेन्तस्स करळे[2] करळे[2] आपत्ति पाचित्तियस्स। पण्णेन छादेन्तस्स पण्णे पण्णे आपत्ति पाचित्तियस्स। 5

अतिरेकद्वत्तिपरियाये अतिरेकसञ्ञी अधिट्ठाति, आपत्ति पाचित्तियस्स। अतिरेकद्वत्तिपरियाये वेमतिको अधिट्ठाति, आपत्ति पाचित्तियस्स। अतिरेकद्वत्तिपरियाये ऊनकसञ्ञी अधिट्ठाति, आपत्ति पाचित्तियस्स।

ऊनकद्वत्तिपरियाये अतिरेकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स। ऊनकद्वत्तिपरियाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स। ऊनकद्वत्तिपरियाये ऊनकसञ्ञी, 10 अनापत्ति।

१३८. अनापत्ति द्वत्तिपरियाये, ऊनकद्वत्तिपरियाये[3], लेण, गुहाय, तिणकुटिकाय, अञ्ञस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, वासागारं ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

---

§ २०. वीसतिमपाचित्तियं

(सप्पाणकउदकसिञ्चने)

(१) नवकम्मकारकभिक्खुवत्थु

१३९. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळवियं[4] विहरति अग्गाळवे[5] 15 चेतिय। तेन खो पन समयेन आळवका[6] भिक्खू नवकम्मं करोन्ता जानं सप्पाणकं उदक तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चन्ति पि सिञ्चापेन्ति पि। ये त भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० .. ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम आळवका भिक्खू जानं सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चिस्सन्ति पि सिञ्चापेस्सन्ति पी" ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो 20 एतमत्थं आरोचेसु। B. 70

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आळवके भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, जानं

---

१. इट्ठकायिट्ठकाय – सी०। २-२ करले करले – सी०। ३. ऊनकपरियाये – सी०। ४. आलवियं – सी०। ५. अग्गालवे – सी०, रो०। ६. आळविका – स्या०, रो०।

पाचित्तियं-१०.

सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चथ पि' सिञ्चापेथ पी[1]'' ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, जानं सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चिस्सथ पि R. 49 सिञ्चापेस्सथ पि ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... 5 एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१४०. **"यो पन भिक्खु जानं सप्पाणकं उदकं तिणं वा मत्तिकं वा सिञ्चेय्य वा सिञ्चापेय्य वा, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

१४१. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

10 **जानाति** नाम सामं वा जानाति अञ्ञे वा तस्स आरोचेन्ति ।

सिञ्चेय्या ति सयं सिञ्चति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सिञ्चापेय्या ति अञ्ञं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकि आणत्तो बहुकं पि सिञ्चति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१४२. सप्पाणके सप्पाणकसञ्ञी तिणं वा मत्तिकं वा सिञ्चति 15 वा सिञ्चापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सप्पाणके वेमतिको तिणं वा मत्तिकं वा सिञ्चति वा सिञ्चापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । सप्पाणके अप्पाणकसञ्ञी तिणं वा मत्तिकं वा सिञ्चति वा सिञ्चापेति वा, अनापत्ति । अप्पाणके सप्पाणकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके अप्पाणकसञ्ञी, अनापत्ति ।

20 १४३. अनापत्ति असञ्चिच्च, असतिया, अजानन्तस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

भूतगामवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

B. 71 भूतं अञ्ञाय उज्झायं, पक्कमन्तेन ते दुवे ।
पुब्बे निक्कड्ढनाहच्च, द्वारं सप्पाणकेन चा ति ॥

———○———

१. सिञ्चथा पि – सी० । २. सिञ्चापेथा पि – सी० ।

§ २१. एकवीसतिमपाचित्तियं

(भिक्खुनोवादकसम्मनने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

१४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ता लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं । अथ खो छब्बग्गियानं भिक्खूनं एतदहोसि – "एतरहि खो, आवुसो, थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ता लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय- 5 भेसज्जपरिक्खारानं । हन्दावुसो, मयं पि भिक्खुनियो ओवदामा" ति । अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं – "अम्हे पि, भगिनियो, उपसङ्कमथ, मयं पि ओवदिस्सामा" ति । R. 50

अथ खो ता भिक्खुनियो येन छब्बग्गिया भिक्खू तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा छब्बग्गिये भिक्खू अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु । अथ खो 10 छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनीनं परित्तञ्ञेव धम्मिं कथं कत्वा दिवस तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेसुं – "गच्छथ, भगिनियो" ति । अथ खो ता भिक्खुनियो येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठंसु । एकमन्तं ठिता खो ता भिक्खुनियो भगवा एतदवोच – "कच्चि, भिक्खुनियो, ओवादो इद्धो अहोसी" ति ? "कुतो, भन्ते, ओवादो 15 इद्धो भविस्सति ! अय्या छब्बग्गिया परित्तञ्ञेव धम्मिं कथं कत्वा दिवस तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेसुं" ति । अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो ता भिक्खुनियो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कमिसु । 20

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीनं B. 72 परित्तञ्ञेव धम्मिं कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेथा" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनीनं परित्तञ्ञेव धम्मिं कथं कत्वा 25 दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनोवादकं सम्मन्नितुं । एव च

पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो । याचित्वा ब्यत्तेन[1] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो –

१४५. "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नेय्य । एसा ञत्ति ।

5 "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो भिक्खुनोवादकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० .. ततियं पि एतमत्थं वदामि – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नति । 10 यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो भिक्खुनोवादकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु भिक्खुनोवादको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

R.51 अथ खो भगवा छब्बग्गिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर-15 ताय[2] ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१४६. "**यो पन भिक्खु असम्मतो भिक्खुनियो ओवदेय्य पाचित्तियं**" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) अट्ठङ्गसमन्नागतो सम्मन्नितब्बो

१४७. तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खू सम्मता भिक्खुनियो ओवदन्ता 20 तथेव लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खा-रानं । अथ खो छब्बग्गियानं भिक्खूनं एतदहोसि – "एतरहि खो, आवुसो, थेरा B.73 भिक्खू सम्मता भिक्खुनियो ओवदन्ता तथेव लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपात-सेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारान । हन्दावुसो, मयं पि निस्सीमं गन्त्वा अञ्ञमञ्ञं भिक्खुनोवादक सम्मन्नित्वा भिक्खुनियो ओवदामा" ति । अथ 25 खो छब्बग्गिया भिक्खू निस्सीमं गन्त्वा अञ्ञमञ्ञं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नित्वा भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं – "मयं पि, भगिनियो, सम्मता । अम्हे पि उपसङ्कमथ । मयं पि ओवदिस्सामा" ति ।

---

१. ब्यत्तेन – सी० । २ दुब्भरताय – सी० ।

अथ खो ता भिक्खुनियो येन छब्बग्गिया भिक्खु तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा छब्बग्गिये भिक्खू अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु । अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनीनं परित्तञ्ञेव धम्मिं कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेसुं – गच्छथ भगिनियो ति । अथ खो ता भिक्खुनियो येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठंसु । 5 एकमन्तं ठिता खो ता भिक्खुनियो भगवा एतदवोच – "कच्चि, भिक्खुनियो, ओवादो इद्धो अहोसी" ति ? "कुतो, भन्ते, ओवादो इद्धो भविस्सति ! अय्या छब्बग्गिया परित्तञ्ञेव धम्मिं कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेसु" ति ।

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि ... पे० ... 10 अथ खो ता भिक्खुनियो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कमिंसु। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीनं परित्तञ्ञेव धम्मिं कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेथा" ति ? 15 "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनीनं परित्तञ्ञेव धम्मिं कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागत भिक्खु भिक्खुनोवादक सम्मन्नितुं । सीलवा 20 होति, पातिमोक्खसवरसवुतो विहरति आचारगोचरसम्पन्नो अणुमत्तेसु[1] वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु; बहुस्सुतो होति सुतधरो सुतसन्निचयो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्थं B. 74 सब्यञ्जनं[2] केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति तथारूपास्स[3] धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता[4] वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता[5] दिट्ठिया सुप्पटिविद्धा; 25 उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि सुविनिच्छितानि सुत्तसो अनुब्यञ्जनसो; कल्याणवाचो होति कल्याणवाक्करणो, येभुय्येन भिक्खुनीनं पियो होति मनापो; पटिबलो होति भिक्खुनियो ओवदितुं; न खो पनेतं भगवन्तं उद्दिस्स पब्बजिताय

१. अनुमत्तेसु – सी०, स्या० । २. सब्यञ्जनं – सी० । ३. तथारूपस्स – रो० ।
४. धता – सी०, स्या० । ५. मनसा अनुपेक्खिता – म० ।

कासायवत्थवसनाय गरुधम्मं अज्झापन्नपुब्बो होति; वीसतिवस्सो वा होति अतिरेकवीसतिवस्सो वा – अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि अट्ठहङ्गेहि समन्नागतं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नितुं" ति ।

(४) **विभङ्गो**

R. 52 १४८. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं 5 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

असम्मतो नाम ञत्तिचतुत्थेन कम्मेन असम्मतो ।

भिक्खुनियो नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

ओवदेय्या ति अट्ठहि गरुधम्मेहि ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्ञेन धम्मेन ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोउपसम्पन्नं[1] ओवदति, 10 आपत्ति दुक्कटस्स ।

१४९. तेन सम्मतेन भिक्खुना परिवेणं सम्मज्जित्वा पानीयं[2] परिभोजनीयं[3] उपट्ठापेत्वा आसनं पञ्ञापेत्वा[4] दुतियं गहेत्वा निसीदितब्बं । भिक्खुनीहि तत्थ गन्त्वा तं भिक्खुं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदितब्बं । तेन[5] भिक्खुना पुच्छितब्बा – "समग्गात्थ[6], भगिनियो" ति ? सचे "समग्गाम्हाय्या" 15 ति भणन्ति, "वत्तन्ति, भगिनियो, अट्ठ गरुधम्मा" ति ? सचे "वत्तन्ताय्या" ति भणन्ति, "एसो, भगिनियो, ओवादो" ति निय्यादेतब्बो[7] । सचे "न वत्तन्ताय्या" ति भणन्ति, ओसारेतब्बा । वस्ससतूपसम्पन्नाय भिक्खुनिया तदहुपसम्पन्नस्स भिक्खुनो अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं कातब्बं; अयं पि[8] B. 75 धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो । न 20 भिक्खुनिया अभिक्खुके आवासे वस्सं वसितब्बं; अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो । अन्वद्धमासं भिक्खुनिया भिक्खुसङ्घतो द्वे धम्मा पच्चासिंसितब्बा[9] उपोसथपुच्छकं च ओवादुपसङ्कमनं च; अयं पि धम्मो ... पे० ... वस्सं वुत्थाय[10] भिक्खुनिया उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि पवारेतब्बं दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा; अयं पि धम्मो ... पे०... 25 गरुधम्मं अज्झापन्नाय भिक्खुनिया उभतोसङ्घे पक्खमानत्तं चरितब्बं; अयं पि धम्मो ... पे० ... द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय उभतोसङ्घे उपसम्पदा परियेसितब्बा; अयं पि धम्मो ... पे० ... न भिक्खुनिया

---

१. एकतो उपसम्पन्नाय – सी० । २. पानियं – रो० । ३. परिभोजनियं – रो० । ४. पञ्ञपेत्वा – म० । ५. तेन सम्मतेन – स्या० । ६. समग्गत्थ – सी०, स्या०, रो० । ७. नीय्यादेतब्बो – सी० । ८. स्या० पोत्थके नत्थि । ९. पच्चासीसितब्बा – म० । १०. वस्संवुट्ठाय – म० ।

केन चि परियायेन भिक्खु अक्कोसितब्बो परिभासितब्बो; अयं पि धम्मो ... पे० ... अज्जतग्गे ओवटो भिक्खुनीनं भिक्खूसु वचनपथो, अनोवटो भिक्खूनं भिक्खुनीसु वचनपथो; अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ति ।

सचे समग्गाम्हाय्या[1] ति भणन्तं[2] अञ्ञं धम्मं भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । सचे वग्गाम्हाय्या ति भणन्तं अट्ठ गरुधम्मे भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । ओवादं अनिय्यादेत्वा[3] अञ्ञं धम्मं भणति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१५०. अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं[4] वग्गसञ्ञी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं समग्गसञ्ञी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे वेमतिको वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्ञी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको वग्गं भिक्खुनीसङ्घं समग्गसञ्ञी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्ञी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं समग्गसञ्ञी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी समग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्ञी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी समग्गं भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी समग्गं भिक्खुनीसङ्घं समग्गसञ्ञी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे वेमतिको समग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्ञी ओवदति ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्ञी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

---

१. समग्गम्हाय्या – स्या०, सी० । २. भणन्ति – सी०; भणन्ति – स्या० । ३. अनियादेत्वा – सी० । ४. भिक्खुनिसङ्घं – म० ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी समग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्ञी ओवदति ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्ञी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१५१. धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्ञी ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स। धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्ञी ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे वेमतिको वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्ञी ओवदति ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्ञी ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्ञी ओवदति ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० .. समग्गसञ्ञी ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी समग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्ञी ओवदति ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्ञी ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे वेमतिको समग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्ञी ओवदति ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्ञी ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी समग्ग भिक्खुनीसङ्घ वग्गसञ्ञी ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी समग्गं भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी समग्गं भिक्खुनीसङ्घं समग्गसञ्ञी ओवदति, अनापत्ति ।

१५२. अनापत्ति उद्देसं देन्तो, परिपुच्छं देन्तो, ओसारेहि अय्या ति वुच्चमानो, ओसारेति, पञ्हं पुच्छति, पञ्हं पुट्ठो कथेति, अञ्ञस्सत्थाय भणन्तं भिक्खुनियो सुणन्ति, सिक्खमानाय, सामणेरिया[1], उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

१. सामणेराय – सी० ।

§ २२. बावीसतिमपाचित्तियं

(अत्थङ्गते सुरिये ओवादाने)

(१) चूळपन्थकइद्धिपाटिहारियवत्थु

१५३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ति परियायेन। तेन खो पन समयेन आयस्मतो चूळपन्थकस्स[1] परियायो होति भिक्खुनियो ओवदितुं। भिक्खुनियो एवमाहंसु – "न दानि अज्ज ओवादो इद्धो भविस्सति, तञ्ञेव दानि उदानं अय्यो चूळपन्थको पुनप्पुनं भणिस्सती" ति। अथ खो ता भिक्खुनियो येनायस्मा चूळपन्थको तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं चूळपन्थकं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु। एकमन्तं निसिन्ना खो ता भिक्खुनियो आयस्मा चूळपन्थको एतदवोच – "समग्गात्थ[2], भगिनियो" ति? "समग्गाम्हाय्या[3]" ति। "वत्तन्ति, भगिनियो, अट्ठ गरुधम्मा" ति? "वत्तन्ताय्या" ति। "एसो, भगिनियो, ओवादो" ति निय्यादेत्वा[4] इमं उदानं पुनप्पुनं अभासि –

"अधिचेतसो अप्पमज्जतो।
मुनिनो मोनपथेसु सिक्खतो॥
सोका न भवन्ति तादिनो।
उपसन्तस्स सदा सतीमतो" ति॥

भिक्खुनियो एवमाहंसु – "ननु अवोचुम्हा– न दानि अज्ज ओवादो इद्धो भविस्सति, तञ्ञेव दानि उदानं अय्यो चूळपन्थको पुनप्पुनं भणिस्सती[5]" ति! अस्सोसि खो आयस्मा चूळपन्थको तासं भिक्खुनीनं इमं कथासल्लापं। अथ खो आयस्मा चूळपन्थको वेहासं अब्भुग्गन्त्वा आकासे अन्तलिक्खे चङ्कमति पि तिट्ठति पि निसीदति पि सेय्यं पि कप्पेति धूमायति पि पज्जलति पि अन्तरधायति[6] पि, तञ्ञेव[7] उदानं भणति अञ्ञं च बहुं बुद्धवचनं। भिक्खुनियो एवमाहंसु – "अच्छरियं वत भो, अब्भुतं वत भो, न वत नो इतो पुब्बे[8] ओवादो एवं इद्धो भूतपुब्बो यथा अय्यस्स चूळपन्थकस्सा" ति। अथ खो आयस्मा चूळपन्थको ता भिक्खुनियो याव समन्धकारा ओवदित्वा उय्योजेसि – गच्छथ भगिनियो ति।

---

१. चुल्लपन्थकस्स – सी०। २. समग्गत्थ – सी०, स्या०, रो०। ३. समग्गम्हाय्या – स्या०, रो०; समग्गम्हय्या – सी०। ४. नीयादेत्वा – सी०। ५. भणती – सी०। ६. अन्तरा पि धायति – रो०। ७. तञ्ञेव – म०। ८. पुब्बेव – सी०।

पाचित्तियं – ११.

B. 78 अथ खो ता भिक्खुनियो नगरद्वारे थकिते[1] बहिनगरे वसित्वा कालस्सेव नगरं पविसन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "अब्रह्मचारिनियो[2] इमा भिक्खुनियो; आरामे भिक्खूहि सद्धिं वसित्वा इदानि नगरं R. 55 पविसन्ती" ति। अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं 5 विपाचेन्तानं। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम आयस्मा चूळपन्थको अत्थङ्गते सुरिये[3] भिक्खुनियो ओवदिस्सती" ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता10 पेत्वा आयस्मन्तं चूळपन्थकं पटिपुच्छि – "सच्चं किर त्वं, चूळपन्थक, अत्थङ्गते सुरिये भिक्खुनियो ओवदसी" ति? "सच्चं, भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, चूळपन्थक, अत्थङ्गते सुरिये भिक्खुनियो ओवदिस्ससि! नेतं, चूळपन्थक, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

15 १५४. "**सम्मतो पि चे भिक्खु अत्थङ्गते सुरिये भिक्खुनियो ओवदेय्य, पाचित्तियं**" ति।

(३) विभङ्गो

१५५. **सम्मतो** नाम ञत्तिचतुत्थेन कम्मेन सम्मतो।

अत्थङ्गते सुरिये ति ओग्गते[4] सुरिये।

भिक्खुनी[5] नाम उभतो सङ्घे उपसम्पन्ना।

20 **ओवदेय्या** ति अट्ठहि वा गरुधम्मेहि अञ्ञेन वा धम्मेन ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स।

१५६. अत्थङ्गते अत्थङ्गतसञ्ञी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स। अत्थङ्गते वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स। अत्थङ्गते अनत्थङ्गतसञ्ञी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स।

25 एकतोउपसम्पन्नाय[6] ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स। अनत्थङ्गते अत्थङ्गतसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स। अनत्थङ्गते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स। अनत्थङ्गते अनत्थङ्गतसञ्ञी, अनापत्ति।

---

१. थकिते – सी०, स्या०, रो०। २. अब्रह्मचारिनियो – सी०। ३. सूरिये – म०। ४. ओगते – सी०, स्या०। ५. भिक्खुनियो – स्या०। ६. एकतोउपसम्पन्नं – स्या०, रो०।

१५७. अनापत्ति उद्देसं देन्तो, परिपुच्छं देन्तो, ओसारेहि अय्या ति वुच्चमानो, ओसारेति, पञ्हं पुच्छति, पञ्हं पुट्ठो कथेति, अञ्ञस्सत्थाय भणन्तं भिक्खुनियो सुणन्ति, सिक्खमानाय सामणेरिया[1], उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—— ० ——

§ २३. तेवीसतिमपाचित्तियं
(भिक्खुनुपस्सयुपसङ्कमने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

१५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि निग्रोधारामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा छब्बग्गिया भिक्खुनियो ओवदन्ति । भिक्खुनियो छब्बग्गिया भिक्खुनियो एतदवोचुं – "एथाय्ये[2], ओवादं गमिस्सामा" ति । "यं हि[3] मयं, अय्ये, गच्छेय्याम ओवादस्स कारणा, अय्या छब्बग्गिया इधेव अम्हे ओवदन्ती" ति। भिक्खुनियो उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनुपस्सयं[4] उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदिस्सन्ती[5]" ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसु । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदिस्सन्ती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(5 B. 79; R. 56; 10; 15)

(२) पठमपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदथा" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

(20)

"यो पन भिक्खु भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदेय्य, पाचित्तियं" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

---

१. सामणेराय – सी० । २. एथय्य – सी०, रो० । ३. पि – सी०, स्या० । ४. भिक्खुनूपस्सयं – सी०, स्या०, रो० । ५. ओवदन्ती – स्या० ।

(३) गिलानामहापजापतिगोतमीवत्थु

१५६. तेन खो पन समयेन महापजापती[1] गोतमी गिलाना होति । थेरा भिक्खू येन महापजापती गोतमी तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा महापजापतिं गोतमिं एतदवोचुं – "कच्चि ते[2], गोतमि, खमनीयं कच्चि यापनीयं" ति ? "न मे, अय्या, खमनीयं न यापनीयं" । "इङ्घय्या, धम्मं देसेथा" ति । 5 "न[3], भगिनि, कप्पति भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो धम्मं देसेतुं" ति कुक्कुच्चायन्ता न देसेसुं । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन महापजापती गोतमी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा पञ्ञत्ते आसने निसीदि । निसज्ज खो भगवा महापजापतिं गोतमिं एतद- B. 80 वोच – "कच्चि ते, गोतमि, खमनीयं कच्चि यापनीयं" ति ? "पुब्बे मे, 10 भन्ते, थेरा भिक्खू आगन्त्वा धम्मं देसेन्ति । तेन मे फासु होति । इदानि पन – 'भगवता पटिक्खित्तं' ति, कुक्कुच्चायन्ता न देसेन्ति । तेन मे न फासु होती" ति । अथ खो भगवा महापजापतिं गोतमिं धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

(४) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा 15 भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा गिलानं भिक्खुनिं ओवदितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ–

R. 57 १६०. "**यो पन भिक्खु भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदेय्य, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । गिलाना होति भिक्खुनी – अयं तत्थ समयो**" ति ।

(५) विभङ्गो

20 १६१. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुनुपस्सयो नाम यत्थ भिक्खुनियो एकरत्तं पि वसन्ति ।

उपसङ्कमित्वा ति तत्थ गन्त्वा ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

25 **ओवदेय्या** ति अट्ठहि गरुधम्मेहि ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्ञत्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

---

१. महापजापति – स्या०, म०, रो० । २. म० पोत्थके नत्थि । ३. न ताव – स्या० ।

गिलाना नाम भिक्खुनी न सक्कोति ओवादाय वा संवासाय वा गन्तुं ।

१६२. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञी भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा अञ्ञत्र समया ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिको भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा अञ्ञत्र समया ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञी भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा अञ्ञत्र समया ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 5

अञ्ञेन धम्मेन ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोउपसम्पन्नाय ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञी, अनापत्ति । B. 81 10

१६३. अनापत्ति समये, उद्देसं देन्तो, परिपुच्छं देन्तो, "ओसारेहि अय्या" ति वुच्चमानो ओसारेति, पञ्हं पुच्छति, पञ्हं पुट्ठो कथेति, अञ्ञस्सत्थाय भणन्तं भिक्खुनियो सुणन्ति, सिक्खमानाय सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

§ २४. चतुवीसतिमपाचित्तियं

(भिक्खुनोवादकथेरानुधंसने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

१६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 15 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ता लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं । छब्बग्गिया भिक्खू एवं वदन्ति[1] – "न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदितुं[2]; आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती" ति । ये ते R. 58 भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि 20 नाम छब्बग्गिया भिक्खू एवं वक्खन्ति – 'न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदितुं; आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती'" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ;

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-

---

१. वदेन्ति – सी०, स्या० । २. ओवदन्ति – सी० ।

पातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, एवं वदेथ – 'न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदितुं; आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती'" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, एवं वक्खथ – न बहुकता थेरा 5 भिक्खू भिक्खुनियो ओवदितुं; आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती ति ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१६५. "यो पन भिक्खु एवं वदेय्य – 'आमिसहेतु थेरा[1] भिक्खू भिक्खुनियो ओवन्दती' ति, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

B. 82 10 १६६. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

आमिसहेतू ति चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलानप्पच्चय-भेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ।

एवं वदेय्या ति उपसम्पन्नं सङ्घेन सम्मतं भिक्खुनोवादकं अवण्णं 15 कत्तुकामो अयसं कत्तुकामो मङ्कुकत्तुकामो एवं वदेति – "चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ओवदती" ति भणति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-20 कम्मसञ्ञी एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नं सङ्घेन असम्मतं भिक्खुनोवादकं अवण्णं कत्तुकामो अयसं कत्तुकामो मङ्कुकत्तुकामो एवं वदेति – "चीवरहेतु ... पे० ... पूजनहेतु ओवदती" ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं सङ्घेन सम्मतं वा असम्मतं वा भिक्खुनोवादकं अवण्णं कत्तुकामो अयसं कत्तुकामो मङ्कु-25 कत्तुकामो एवं वदेति – "चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ओवदती" ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति

---

१. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी, आपत्ति[1] दुक्कटस्स[2] ।

१६८. अनापत्ति पकतिया चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलान-प्पच्चयभेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ओवदन्तं भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ २५. पञ्चवीसतिमपाचित्तियं

(अञ्ञातिकाय भिक्खुनिया चीवरदाने)

(१) पिण्डचारी – पिण्डचारिणीवत्थु

१६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु सावत्थियं अञ्ञतरिस्सा विसिखाय पिण्डाय चरति । अञ्ञतरा पि भिक्खुनी तस्सा विसिखाय पिण्डाय चरति । अथ खो सो भिक्खु तं भिक्खुनिं एतदवोच – "गच्छ, भगिनि, अमुकस्मिं ओकासे भिक्खा दिय्यती[3]" ति । सा पि खो एवमाह – "गच्छाय्य[4], अमुकस्मिं ओकासे भिक्खा दिय्यती" ति । ते अभिण्हदस्सनेन सन्दिट्ठा अहेसुं । तेन खो पन समयेन सङ्घस्स चीवरं भाजीयति[5] । अथ खो सा भिक्खुनी ओवादं गन्त्वा येन सो भिक्खु तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं भिक्खुं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितं खो तं भिक्खुनिं सो भिक्खु एतदवोच – "अयं मे, भगिनि, चीवरपटिवीसो[6]; सादियिस्ससी" ति? "आमाय्य, दुब्बलचीवराम्ही" ति ।

B. 83, R. 59

अथ खो सो भिक्खु तस्सा भिक्खुनिया चीवरं अदासि । सो पि खो भिक्खु दुब्बलचीवरो होति । भिक्खू तं भिक्खुं एतदवोचुं – "करोहि दानि ते, आवुसो, चीवरं" ति । अथ खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खु भिक्खुनिया चीवरं दस्सती" ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पठमपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-

---

१. अनापत्ति – सी०, रो० । २. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३. दीयति – सी०, स्या० । ४. गच्छय्य – सी०, रो० । ५. भाजियति – स्या०; भाजिय्यति – रो० । ६. चीवरपटिविसो – स्या०, री०; चीवरपटिविंसो – सी० ।

पातापेत्वा तं भिक्खुं पटिपुच्छि – "सच्चं किर त्वं, भिक्खु, भिक्खुनिया चीवरं अदासी" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । "ञातिका ते, भिक्खु, अञ्ञातिका" ति ? "अञ्ञातिका, भगवा" ति । "अञ्ञातको[1], मोघपुरिस, अञ्ञातिकाय[2] भिक्खुनिया[2] न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं[3]
5 वा सन्तं वा असन्तं वा । कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, अञ्ञातिकाय भिक्खुनिया चीवरं दस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"यो पन भिक्खु अञ्ञातिकाय भिक्खुनिया चीवरं ददेय्य, पाचित्तियं" ति ।

10 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) पारिवत्तकचीवरवत्थु

१७०. तेन खो पन समयेन भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता भिक्खुनीनं पारिवत्तकं[5] चीवरं न देन्ति । भिक्खुनियो उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति –
R. 60 "कथं हि नाम अय्या अम्हाकं पारिवत्तकं चीवरं न दस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं
B. 84 खो भिक्खू तासं भिक्खुनीनं उज्झायन्तीनं खिय्यन्तीनं विपाचेन्तीनं । अथ
15 खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चन्नं पारिवत्तकं दातुं । भिक्खुस्स, भिक्खुनिया, सिक्खमानाय, सामणेरस्स, सामणेरिया – अनुजानामि, भिक्खवे, इमेसं पञ्चन्नं पारिवत्तकं दातु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खा-
20 पदं उद्दिसेय्याथ –

१७१. **"यो पन भिक्खु अञ्ञातिकाय भिक्खुनिया चीवरं ददेय्य, अञ्ञत्र पारिवत्तका, पाचित्तियं"** ति ।

(५) विभङ्गो

१७२. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

25 **अञ्ञातिका** नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामहयुगा असम्बद्धा ।

---

१. अञ्ञातिका – सी० । २. अञ्ञातकस्स – सी० । ३. सी०, स्या०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ४. अपतिरूपं – रो० । ५. पारिवट्टकं – सी०, स्या० ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्ञतरं चीवरं विकप्पनुपगं[1] पच्छिमं ।

अञ्ञत्र पारिवत्तका ति ठपेत्वा पारिवत्तकं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१७३. अञ्ञातिकाय अञ्ञातिकसञ्ञी चीवरं देति, अञ्ञत्र पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्ञातिकाय वेमतिको चीवरं देति, अञ्ञत्र पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्ञातिकाय ञातिकसञ्ञी चीवरं देति, अञ्ञत्र पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एकतो उपसम्पन्नाय चीवरं देति, अञ्ञत्र पारिवत्तका, आपत्ति दुक्कटस्स । ञातिकाय अञ्ञातिकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । ञातिकाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ञातिकाय ञातिकसञ्ञी, अनापत्ति ।

१७४. अनापत्ति ञातिकाय, पारिवत्तकं परित्तेन वा विपुलं, विपुलेन वा परित्त, भिक्खुनी विस्सासं गण्हाति, तावकालिकं गण्हाति, चीवरं ठपेत्वा अञ्ञं परिक्खारं देति, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ २६. छब्बीसतिमपाचित्तियं

(भिक्खुनिया चीवरसिब्बने)

(१) उदायिभिक्खुवत्थु

१७५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी पट्टो[2] होति चीवरकम्मं कातुं । अञ्ञतरा भिक्खुनी येनायस्मा उदायी[3] तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं उदायिं एतदवोच – "साधु मे, भन्ते, अय्यो चीवरं सिब्बेतू[4]" ति । अथ खो आयस्मा उदायी तस्सा भिक्खुनिया चीवरं सिब्बेत्वा[5] सुरत्तं सुपरिकम्मकतं कत्वा मज्झे पटिभानचित्तं वुट्ठापेत्वा संहरित्वा निक्खिपि । अथ खो सा भिक्खुनी येनायस्मा उदायी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं उदायिं एतदवोच – "कहं[6] तं, भन्ते, चीवरं" ति ? "हन्द, भगिनि, इमं चीवरं यथासंहटं हरित्वा निक्खिपित्वा यदा भिक्खुनीसङ्घो[7] ओवादं

---

१. विकप्पनूपगं – सी० । २. पट्ठो – स्या०, रो० । ३. उदायि – सी०, स्या०, रो० । ४. सिब्बतु – म० । ५. सिब्बित्वा – म० । ६. कथं – स्या०; कत – सी० । ७. भिक्खुनिसङ्घो – म० ।

आगच्छति तदा इमं चीवरं पारुपित्वा भिक्खुनीसङ्घस्स[1] पिट्ठितो पिट्ठितो आगच्छा[2]" ति। अथ खो सा भिक्खुनी तं चीवरं यथासंहटं हरित्वा निक्खिपित्वा यदा भिक्खुनीसङ्घो ओवादं आगच्छति तदा तं चीवरं पारुपित्वा भिक्खुनीसङ्घस्स पिट्ठितो पिट्ठितो आगच्छति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
5 विपाचेन्ति – "याव छिन्निका इमा भिक्खुनियो धुत्तिका अहिरिकायो, यत्र हि नाम चीवरे पटिभानचित्तं वुट्ठापेस्सन्ती" ति!

भिक्खुनियो एवमाहंसु – "कस्सिदं कम्मं" ति? "अय्यस्स उदायिस्सा" ति। "ये पि ते छिन्नका[3] धुत्तका अहिरिका तेसं पि एवरूपं न सोभेय्य, किं पन अय्यस्स उदायिस्सा" ति! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं
10 आरोचेसुं। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम आयस्मा उदायी भिक्खुनिया चीवरं सिब्बेस्सती" ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं उदायिं पटिपुच्छि – सच्चं किर त्वं, उदायि, भिक्खुनिया
15 चीवरं सिब्बेसी[4]" ति? "सच्चं, भगवा" ति। "ञातिका ते, उदायि, अञ्ञातिका" ति? "अञ्ञातिका, भगवा" ति। "अञ्ञातको, मोघपुरिस, अञ्ञातिकाय न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं वा पासादिकं वा अपासादिकं वा। कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, अञ्ञातिकाय भिक्खुनिया चीवरं सिब्बेस्ससि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
20 भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. 86 १७६. **"यो पन भिक्खु अञ्ञातिकाय भिक्खुनिया चीवरं सिब्बेय्य वा सिब्बापेय्य वा, पाचित्तियं"** ति।

(३) विभङ्गो

१७७. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति।

25 **अञ्ञातिका** नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामहयुगा असम्बद्धा।

---

१. भिक्खुनिसङ्घस्स – म०। २. आगच्छतू – स्या०। ३. छिन्निका – सी०। ४. सिब्बसी – म०।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्ञतरं चीवरं ।

सिब्बेय्या ति सयं सिब्बेति आरापथे आरापथे आपत्ति पाचित्ति-यस्स । R. 62

सिब्बापेय्या ति अञ्ञं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकिं 5 आणत्तो बहुकं पि सिब्बेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१७८. अञ्ञातिकाय अञ्ञातिकसञ्ञी चीवरं सिब्बेति वा सिब्बा-पेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्ञातिकाय वेमतिको चीवरं सिब्बेति वा सिब्बापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्ञातिकाय ञातिकसञ्ञी चीवरं सिब्बेति वा सिब्बापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

एकतोउपसम्पन्नाय चीवरं सिब्बेति वा सिब्बापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । ञातिकाय अञ्ञातिकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । ञातिकाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ञातिकाय ञातिकसञ्ञी, अनापत्ति ।

१७९. अनापत्ति ञातिकाय, चीवरं ठपेत्वा अञ्ञं परिक्खारं सिब्बेति वा सिब्बापेति वा, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदि- 15 कम्मिकस्सा ति ।

---o---

§ २७. सत्तवीसतिमपाचित्तियं

(भिक्खुनीहि एकतो अद्धानमग्गप्पटिपत्ति)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

१८०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनीहि B. 87 सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "यथेव मयं सपजापतिका आहिण्डाम, एवमेविमे समणा सक्य- 20 पुत्तिया भिक्खुनीहि सद्धिं आहिण्डन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनु-स्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति –"कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खु-नीहि सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जिस्सन्ती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । 25

(२) पठमपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-

पेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीहि सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जथा" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनीहि सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं
5 वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ ।

"यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, पाचित्तियं" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) अन्तरामग्गचोरपीळितभिक्खुनीवत्थु

R. 63 १८१. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू च भिक्खुनियो च
10 साकेता सावत्थिं अद्धानमग्गप्पटिपन्ना होन्ति । अथ खो ता भिक्खुनियो ते भिक्खू[1] एतदवोचुं – "मयं पि अय्येहि सद्धिं गमिस्सामा" ति । "न, भगिनी[2], कप्पति भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जितुं । तुम्हे वा पठमं गच्छथ मयं वा गमिस्सामा" ति । "अय्या, भन्ते, अग्गपुरिसा । अय्याव पठमं गच्छन्तू" ति । अथ खो तासं भिक्खुनीनं पच्छा गच्छन्तीनं अन्तरामग्गे
15 चोरा अच्छिन्दिंसु चेव[3] दूसेसुं च । अथ खो ता भिक्खुनियो सावत्थिं गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –"अनुजानामि, भिक्खवे, सत्थगमनीये मग्गे सासङ्कसम्मते
20 सप्पटिभये भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१८२. **"यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । सत्थगमनीयो होति मग्गो सासङ्कसम्मतो सप्पटिभयो – अयं** B. 88
25 **तत्थ समयो"** ति ।

---

१. भिक्खू पस्सित्वा – स्या० । २. भगिनि – स्या०, रो० । ३. च – म०, रो० ।

(५) विभङ्गो

१८३. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सद्धिं ति एकतो ।

संविधाया ति – "गच्छाम, भगिनि, गच्छामाय्य; गच्छामाय्य, गच्छाम, भगिनि; अज्ज वा हिय्यो[1] वा परे वा गच्छामा" ति संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अन्तमसो गामन्तरं पी ति कुक्कुटसम्पाते गामे, गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्ञे, अद्धयोजने अद्धयोजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्ञत्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

सत्थगमनीयो नाम मग्गो न सक्का होति विना सत्थेन गन्तुं ।

सासङ्को नाम तस्मिं मग्गे चोरानं निविट्ठोकासो दिस्सति, भुत्तोकासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो दिस्सति ।

सप्पटिभयं नाम तस्मिं मग्गे चोरेहि मनुस्सा हता दिस्सन्ति, विलुत्ता दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति, सप्पटिभयं गन्त्वा अप्पटिभयं दस्सेत्वा[2] उय्योजेतब्बा – "गच्छथ भगिनियो" ति ।

१८४. संविदहिते संविदहितसञ्ञी एकद्धानमग्गं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, अञ्ञत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स । संविदहिते वेमतिको एकद्धानमग्गं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, अञ्ञत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स । संविदहिते, असंविदहितसञ्ञी एकद्धानमग्गं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, अञ्ञत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

भिक्खु संविदहति भिक्खुनी न संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते संविदहितसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते असंविदहितसञ्ञी, अनापत्ति ।

१८५. अनापत्ति समये, असंविदहित्वा गच्छति[3], भिक्खुनी संविदहति, भिक्खु न संविदहति, विसङ्केतेन गच्छन्ति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

१. हीय्यो – सी० । २. पस्सित्वा – सी०, स्या० । ३. गच्छन्ति – सी०, स्या० ।

६ २८. ग्रहृतीसतिमपाचित्तियं

(भिक्खुनिया एकतो नावाभिरूहने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

१८६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने ग्रनाथ-पिण्डिकस्स ग्रारामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनीहि सद्धिं संविधाय एकं नावं ग्रभिरुहन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "यथेव मयं सपजापतिका नावाय कीळाम[1], एवमेविमे समणा सक्यपुत्तिया
5 भिक्खुनीहि सद्धिं संविधाय नावाय[2] कीळन्ती" ति ! ग्रस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू ग्रप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनीहि सद्धिं संविधाय एकं नावं ग्रभिरुहिस्सन्ती" ति ! ग्रथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं ग्रारोचेसुं ।

(२) पठमपञ्ञत्ति

10 ग्रथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीहि सद्धिं संविधाय एकं नावं ग्रभिरुहथा" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनीहि सद्धिं संविधाय एकं नावं ग्रभिरुहिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, ग्रप्पसन्नानं वा पसादाय
15 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकं नावं ग्रभिरुहेय्य, उद्धंगामिनिं[3] वा ग्रधोगामिनिं वा, पाचित्तियं" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) पञ्ञाउत्तरन्तीभिक्खुनीवत्थु

R. 65 १८७. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू च भिक्खुनियो च साकेता
20 सावत्थिं ग्रद्धानमग्गप्पटिपन्ना[4] होन्ति । ग्रन्तरामग्गे नदी तरितब्बा होति । ग्रथ खो ता भिक्खुनियो ते भिक्खू एतदवोचु – "मयं पि ग्रय्येहि सद्धिं उत्तरिस्सामा" ति । "न, भगिनी[5], कप्पति भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकं नावं ग्रभिरुहितुं;
B. 90 तुम्हे वा पठमं उत्तरथ मयं वा उत्तरिस्सामा" ति । "ग्रय्या, भन्ते, ग्रग्गपुरिसा ।

---

१. कीळाम – सी० । २. एकाय नावाय – सी०; एकनावाय – स्या० । ३. उद्धगामिनिं – सी०, स्या० । ४. ग्रद्धानमग्गं पटिपन्ना – सी०, रो०; ग्रद्धानमग्गपटिपन्ना – स्या० । ५. भगिनि – स्या०, रो० ।

मय्याव पठमं उत्तरन्तू'' ति । अथ खो तासं भिक्खुनीनं पच्छा उत्तरन्तीनं चोरा अच्छिन्दिंसु चेव[1] दूसेसुं च । अथ खो ता भिक्खुनियो सावत्थिं गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, तिरियं तरणाय भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकं नावं अभिरुहितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१८८. **"यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकं नावं अभिरुहेय्य उद्धंगामिनिं वा अधोगामिनिं वा, अञ्ञत्र तिरियं तरणाय, पाचित्तियं"** ति ।

(५) विभङ्गो

१८९. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सद्धिं ति एकतो ।

संविधाया ति "अभिरुहाम, भगिनि, अभिरुहामाय्य[2], अभिरुहामाय्य, अभिरुहाम, भगिनि; अज्ज वा हिय्यो वा परे वा अभिरुहामा'' ति संविदहति आपत्ति दुक्कटस्स ।

भिक्खुनिया अभिरुळ्हे[3] भिक्खु अभिरुहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खुम्हि अभिरुळ्हे भिक्खुनी अभिरुहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा अभिरुहन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उद्धंगामिनिं ति उज्जवनिकाय ।

अधोगामिनिं ति ओजवनिकाय ।

अञ्ञत्र तिरियं तरणाया ति ठपेत्वा तिरियं तरणं ।

कुक्कुटसम्पाते[4] गामे, गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्ञे, अद्धयोजने[5] अद्धयोजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१९०. संविदहिते संविदहितसञ्ञी एकं नावं अभिरुहति उद्धंगामिनिं

---

* १. च – म०, रो० । २. अभिरुहामय्य – सी०, रो० । ३. अभिरूळ्हे – सी०, स्या०, रो० । ४. कुक्कुटसम्पादे – सी० । ५. अड्ढयोजने – सी० ।

R.66 वा अधोगामिनिं वा, अञ्ञत्र तिरियं तरणाय, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
B.91 संविदहिते वेमतिको एकं नावं अभिरुहति उद्धंगामिनिं वा अधोगामिनिं वा, अञ्ञत्र तिरियं तरणाय, आपत्ति पाचित्तियस्स । संविदहिते असंविदहित-सञ्ञी एकं नावं अभिरुहति उद्धंगामिनिं वा अधोगामिनिं वा, अञ्ञत्र
5 तिरियं तरणाय, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

भिक्खु सविदहति, भिक्खुनी न संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते संविदहितसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते, असंविदहितसञ्ञी, अनापत्ति ।

१९१. अनापत्ति तिरियं तरणाय, असंविदहित्वा अभिरुहन्ति, भिक्खुनी
10 संविदहति, भिक्खु न संविदहति, विसङ्केतेन अभिरुहन्ति, आपदासु उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिस्सा ति ।

---o---

§ २९. ऊनतिंसतिमपाचित्तियं

(भिक्खुनिपरिपाचितभोजने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु

१९२. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-निवापे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्ञातरस्स कुलस्स कुलूपिका होति निच्चभत्तिका । तेन च गहपतिना थेरा भिक्खू निमन्तिता
15 होन्ति । अथ खो थुल्लनन्दा भिक्खुनी पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन तं कुलं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं गहपतिं एतदवोच – "किमिदं, गहपति, पहूतं खादनीयं[1] भोजनीयं[2] पटियत्तं" ति ? "थेरा मया, अय्ये, निमन्तिता" ति । "के पन ते, गहपति, थेरा" ति ? "अय्यो सारिपुत्तो अय्यो महामोग्गल्लानो अय्यो महाकच्चानो अय्यो महाकोट्ठितो[3] अय्यो महा-
20 कप्पिनो अय्यो महाचुन्दो अय्यो अनुरुद्धो अय्यो रेवतो अय्यो उपालि अय्यो आनन्दो अय्यो राहुलो" ति । "किं पन त्वं, गहपति, महानागे तिट्ठमाने चेटके[4] निमन्तेसी" ति ?

"के पन ते, अय्ये, महानागा" ति ? "अय्यो देवदत्तो अय्यो कोकालिको
B.92 अय्यो कटमोरकतिस्सको[5] अय्यो खण्डदेविया पुत्तो अय्यो समुद्ददत्तो" ति ।

---

१. खादनियं – रो० । २. भोजनियं – रो० । ३. महाकोट्ठिको – म० । ४. चेतके – या०, रो० । ५. कतमोरकतिस्सको – स्या०; कटमोदकतिस्सको – म० ।

अयं चरहि थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अन्तरा कथा विप्पकता, अथ ते[1] थेरा भिक्खू पविसिंसु। "सच्चं महानागा खो तया, गहपति, निमन्तिता" ति। "इदानेव खो त्वं, अय्ये, चेटके अकासि; इदानि महानागे" ति। घरतो च निक्कड्ढि, निच्चभत्तं च पच्छिन्दि[2]। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम देवदत्तो जानं भिक्खुनीपरिपाचितं[3] पिण्डपातं भुञ्जिस्सती[4]" ति। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं।

(२) पठमपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा देवदत्तं पटिपुच्छि – "सच्चं किर त्वं, देवदत्त, जानं भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जसी" ति? "सच्चं, भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, जानं भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जिस्ससि। नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"यो पन भिक्खु जानं भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जेय्य, पाचित्तियं" ति। R. 67

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति।

(३) ञातिकुलागतभिक्खुवत्थु

१९३. तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु राजगहा पब्बजितो ञातिकुलं अगमासि। मनुस्सा – "चिरस्सं[5] पि भदन्तो[6] आगतो" ति सक्कच्चं भत्तं अकंसु। तस्स कुलस्स कुलूपिका भिक्खुनी ते मनुस्से एतदवोच – "देथय्यस्स, आवुसो, भत्तं[7]" ति। अथ खो सो भिक्खु – "भगवता पटिक्खित्तं जानं भिक्खुनीपरिपाचित पिण्डपातं भुञ्जितु" ति कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहेसि। नासक्खि पिण्डाय चरितुं, छिन्नभत्तो अहोसि। अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि। भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं।

(४) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, पुब्बे गिहिसमारम्भे जानं

१. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि। २. उपच्छिन्दि – स्या०। ३. भिक्खुनिपरिपाचितं – म०। ४. परिभुञ्जिस्सती – सी०। ५. चिरस्सा – सी०, स्या०, रो०। ६. भद्दन्तो – स्या०, रो०। ७. भिक्खं – सी०।

भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१६४. "**यो पन भिक्खु जानं भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जेय्य, अञ्ञत्र पुब्बे गिहिसमारम्भा, पाचित्तियं**" ति ।

(५) विभङ्गो

5 १६५. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अय इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

B. 93 **जानाति** नाम सामं वा जानाति अञ्ञे वा तस्स आरोचेन्ति सा[1] वा आरोचेति ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

10 **परिपाचेति** नाम पुब्बे अदातुकामानं अकत्तुकामानं – "अय्यो भाणको, अय्यो बहुस्सुतो, अय्यो सुत्तन्तिको, अय्यो विनयधरो, अय्यो धम्मकथिको, देथ अय्यस्स, करोथ अय्यस्सा" ति एसा परिपाचेति नाम ।

पिण्डपातो नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्ञतरं भोजनं ।

अञ्ञत्र पुब्बे गिहिसमारम्भा ति ठपेत्वा गिहिसमारम्भं ।

15 **गिहिसमारम्भो** नाम ञातका वा होन्ति पवारिता वा पकति-पटियत्त[2] वा ।

१६६. अञ्ञत्र पुब्बे गिहिसमारम्भा भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति[3], आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे, आपत्ति पाचित्तियस्स । R. 68 परिपाचिते परिपाचितसञ्ञी भुञ्जति, अञ्ञत्र पुब्बे गिहिसमारम्भा[4], 20 आपत्ति पाचित्तियस्स । परिपाचिते वेमतिको भुञ्जति, अञ्ञत्र पुब्बे गिहिसमारम्भा, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपाचिते अपरिपाचितसञ्ञी भुञ्जति, अञ्ञत्र पुब्बे गिहिसमारम्भा, अनापत्ति । एकतोउपसम्पन्नाय परिपाचितं भुञ्जति, अञ्ञत्र पुब्बे गिहिसमारम्भा, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिपाचिते परिपाचितसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिपाचिते वेमतिको, आपत्ति 25 दुक्कटस्स । अपरिपाचिते अपरिपाचितसञ्ञी, अनापत्ति ।

१६७. अनापत्ति पुब्बे[5] गिहिसमारम्भे, सिक्खमाना परिपाचेति,

---

१. साम – रो० । २. पकतिपटियत्ता – रो० । ३. पतिगण्हाति – सी०; पटिगण्हाति – रो० । ४. गिहीसमारम्भा – सी० । ५. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

सामणेरी[1] परिपाचेति, पञ्चभोजनानि ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ३०. तिंसतिमपाचित्तियं
(भिक्खुनिया रहो निसज्जने)

(१) उदायीपुराणदुतियिकावत्थु

१६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उदायिस्स पुराण- B. 94 दुतियिका भिक्खुनीसु पब्बजिता होति । सा[2] आयस्मतो उदायिस्स सन्तिके 5 अभिक्खणं आगच्छति, आयस्मा पि उदायी तस्सा भिक्खुनिया सन्तिके अभिक्खण गच्छति । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी तस्सा भिक्खुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथ हि नाम आयस्मा उदायी भिक्खुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्सती ति ... पे० .. सच्चं किर त्व, उदायि, 10 भिक्खुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्ज कप्पेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि[3] बुद्धो भगवा . पे० .. कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्खुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे ०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद 15 उद्दिसेय्याथ –

१६६. "यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धिं एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

२००. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे०... **भिक्खू** ति ... पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति । 20

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सद्धिं ति एकतो ।

एको एकाया ति भिक्खु चेव होति भिक्खुनी च ।

---

१. सामणेरा – सी० । २. सा भिक्खुनी – स्या० । ३. गरहि – स्या० ।

R. 69 **रहो** नाम चक्खुस्स रहो सोतस्स रहो। चक्खुस्स रहो नाम न सक्का होति अक्खि वा निखणीयमाने[1] भमुकं वा उक्खिपीयमाने[2] सीसं वा उक्खिपीयमाने पस्सितुं। सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पकतिकथा सोतुं।

5 **निसज्जं कप्पेय्या** ति भिक्खुनिया निसिन्नाय भिक्खु उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स।

२०१. भिक्खु निसिन्ने भिक्खुनी उपनिसिन्ना वा होति उपनिपन्ना वा, आपत्ति पाचित्तियस्स। उभो वा निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति B 95 पाचित्तियस्स। रहो रहोसञ्ञी एको एकाय निसज्जं कप्पेति, आपत्ति 10 पाचित्तियस्स। रहो वेमतिको एको एकाय निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स। रहो अरहोसञ्ञी एको एकाय निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स।

अरहो रहोसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स। अरहो वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स। अरहो अरहोसञ्ञी, अनापत्ति।

15 २०२. अनापत्ति यो कोचि विञ्ञू दुतियो होति, तिट्ठति न निसीदति, अरहोपेक्खो, अञ्ञाविहितो निसीदति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

ओवादवग्गो[3] ततियो।

तस्सुद्दानं

असम्मतत्थङ्गता[4] उपस्सयं[5], आमिसदानेन[5] सिब्बति।
अद्धानं नावं भुञ्जेय्य, एको एकाय ते दसा ति॥

---

§ ३१. एकतिंसतिमपाचित्तियं

(आवसथपिण्डभोजने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

20 २०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन सावत्थिया अविदूरे अञ्ञातरस्स

१. निखनियमाने – सी०, स्या०; निखणियमाने – रो०। २. उक्खिपियमाने – सी०, स्या०, रो०। ३. भिक्खुनोवादवग्गो – सी०। ४. असम्मतअत्थङ्गतू – म०। ५–५. पस्सयामिसदानेन – म०; उपस्सय-आमिसदानेन – स्या०, रो०।

पूगस्स आवसथपिण्डो पञ्ञत्तो होति । छब्बग्गिया भिक्खू पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सावत्थिं[1] पिण्डाय पविसित्वा पिण्डं अलभमाना आवसथं अगमंसु । मनुस्सा – "चिरस्सं[2] पि भदन्ता आगता" ति ते[3] सक्कच्चं परिविसिंसु । अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू दुतियं पि दिवसं ... पे० ... ततियं पि दिवसं पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सावत्थिं पिण्डाय पविसित्वा 5 पिण्डं अलभमाना आवसथं गन्त्वा भुञ्जिसु । अथ खो छब्बग्गियानं भिक्खूनं एतदहोसि – "किं मयं करिस्साम आरामं गन्त्वा ! हिय्यो पि इधेव आगन्तब्बं भविस्सती" ति, तत्थेव अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जन्ति । R. 70 तित्थिया अपसक्कन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं 10 B. 96 भुञ्जिस्सन्ति ! नयिमेसञ्ञेव आवसथपिण्डो पञ्ञत्तो; सब्बेसञ्ञेव आवसथपिण्डो पञ्ञत्तो" ति ।

अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं 15 भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पठमपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं 20 उद्दिसेय्याथ —

"एको आवसथपिण्डो भुञ्जितब्बो । ततो चे उत्तरिं[4] भुञ्जेय्य, पाचित्तियं" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) आवसथसम्पत्तसारिपुत्तवत्थु

२०४. तेन खो पन समयेन आयस्मा सारिपुत्तो कोसलेसु जनपदे[5] 25 सावत्थिं गच्छन्तो येन अञ्ञतरो आवसथो तेनुपसङ्कमि । मनुस्सा – "चिरस्सं

---

१. सावत्थियं – सी० । २. चिरस्सा – सी०, स्या०, रो० । ३. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ४. उत्तरि – रो०, म० । ५. जनपदेसु – सी०, स्या०, रो० ।

पि थेरो आगतो" ति सक्कच्चं परिविसिंसु । अथ खो आयस्मतो सारिपुत्तस्स भुत्ताविस्स खरो आबाधो उप्पज्जि, नासक्खि तम्हा आवसथा पक्कमितुं । अथ खो ते मनुस्सा दुतियं पि दिवसं आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोचुं – "भुञ्जथ, भन्ते" ति । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो – "भगवता पटिक्खित्तं
5 अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जितुं" ति कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहेसि; छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो सावत्थिं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना अनुवसित्वा
10 अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२०५. **"अगिलानेन भिक्खुना एको आवसथपिण्डो भुञ्जितब्बो । ततो चे उत्तरिं भुञ्जेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(५) विभङ्गो

B 97 २०६. **अगिलानो** नाम सक्कोति तम्हा आवसथा पक्कमितुं ।
15 **गिलानो** नाम न सक्कोति तम्हा आवसथा पक्कमितुं ।
R 71 **आवसथपिण्डो** नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्ञतरं भोजनं – सालाय[1] वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा अज्झोकासे वा अनोदिस्स यावदत्थो पञ्ञत्तो होति । अगिलानेन भिक्खुना सकिं भुञ्जितब्बो[2] । ततो चे उत्तरिं 'भुञ्जिस्सामी' ति पटिग्गण्हाति[3], आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति
20 पाचित्तियस्स ।

२०७. अगिलानो[4] अगिलानसञ्ञी ततुत्तरिं[5] आवसथपिण्डं भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो वेमतिको ततुत्तरिं आवसथपिण्डं भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो गिलानसञ्ञी ततुत्तरिं आवसथपिण्डं भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25 गिलानो[6] अगिलानसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो गिलानसञ्ञी, अनापत्ति ।

---

१. सालायं – सी०, रो० । २. भुञ्जितब्बं – सी० । ३. पतिगण्हाति – सी०; पटिगण्हाति – रो० । ४. अगिलाने – स्या० । ५. ततुत्तरि – म०, रो० । ६. गिलाने – स्या० ।

२०८. अनापत्ति गिलानस्स, अगिलानो सकिं भुञ्जति, गच्छन्तो, वा आगच्छन्तो वा भुञ्जति, सामिका निमन्तेत्वा भोजेन्ति, ओदिस्स पञ्ञत्तो होति, न यावदत्थो पञ्ञत्तो होति, पञ्च भोजनानि ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ३२. बात्तिंसतिमपाचित्तियं

(गणभोजने)

(१) देवदत्तवत्थु

२०९. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक- 5 निवापे । तेन खो पन समयेन देवदत्तो परिहीनलाभसक्कारो[1] सपरिसो कुलेसु विञ्ञापेत्वा विञ्ञापेत्वा भुञ्जति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया कुलेसु विञ्ञापेत्वा विञ्ञा- पेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न मनापं, कस्स सादु[2] न रुच्चती" ति ! ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये 10 ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं B. 98 हि नाम देवदत्तो सपरिसो कुलेसु विञ्ञापेत्वा विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, देवदत्त, सपरिसो कुलेसु विञ्ञापेत्वा विञ्ञा- पेत्वा भुञ्जसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पठमपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, 15 सपरिसो कुलेसु विञ्ञापेत्वा विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

"**गणभोजने पाचित्तियं**" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति । 20

(३) अनुपञ्ञत्ति – गिलाने

२१०. तेन खो पन समयेन मनुस्सा गिलाने भिक्खू भत्तेन निमन्तेन्ति । R. 72 भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति – "पटिक्खित्तं भगवता गणभोजनं" ति ।

---

१. पहीनलाभसक्कारो – रो० । २. सादु – सी० ।

भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिकथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—"अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

"गणभोजने, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।
5 **गिलानसमयो – अयं तत्थ समयो"** ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(४) **अनुपञ्ञत्ति – चीवरदाने**

२११. तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरदानसमये सचीवरभत्तं पटियादेत्वा भिक्खू निमन्तेन्ति – "भोजेत्वा चीवरेन[1] अच्छादेस्सामा" ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति – "पटिक्खित्तं भगवता गणभोजनं" ति ।
10 चीवरं परित्तं उप्पज्जति । भिक्खू[2] भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ...पे०... अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

"गणभोजने, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।
गिलानसमयो, चीवरदानसमयो – अयं तत्थ समयो" ति ।

15 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(५) **अनुपञ्ञत्ति – चीवरकारे**

२१२. तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरकारके भिक्खू भत्तेन निमन्तेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति – "पटिक्खित्तं भगवता
B. 99 गणभोजनं" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ...पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरकारसमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं
20 सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

"गणभोजने, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।
गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो – अयं तत्थ समयो" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(६) **अनुपञ्ञत्ति – अद्धानगमने**

R. 73 २१३. तेन खो पन समयेन भिक्खू मनुस्सेहि सद्धिं अद्धानं गच्छन्ति ।
25 अथ खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदवोचुं – "मुहुत्तं, आवुसो, आगमेथ; पिण्डाय चरिस्सामा" ति । ते एवमाहंसु – "इधेव, भन्ते, भुञ्जथा" ति । भिक्खू

---

१. चीवरेहि – सी० । २. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

कुक्कुच्चायन्ता न पटिग्गण्हन्ति – "पटिक्खित्तं भगवता गणभोजनं" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ...पे०... अनुजानामि, भिक्खवे, अद्धानगमन-समये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"गणभोजने, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो – अयं तत्थ समयो" ति । 5

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(७) अनुपञ्ञत्ति – नावाभिरुहने

२१४. तेन खो पन समयेन भिक्खू मनुस्सेहि सद्धिं नावाय गच्छन्ति । अथ खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदवोचु – "मुहुत्तं, आवुसो, तीरं उपनेथ; पिण्डाय चरिस्सामा" ति । ते एवमाहंसु – "इधेव, भन्ते, भुञ्जथा" ति । भिक्खू 10 कुक्कुच्चायन्ता न पटिग्गण्हन्ति – "पटिक्खित्तं भगवता गणभोजनं" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ...पे०... अनुजानामि, भिक्खवे, नावाभिरुहन-समये[1] गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-सेय्याथ –

"गणभोजने, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । गिलान- 15 **समयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो, नावाभिरुहन-समयो – अयं तत्थ समयो"** ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(८) अनुपञ्ञत्ति – महासमये

२१५. तेन खो पन समयेन दिसासु वस्सं[2] वुत्था[2] भिक्खू राजगहं आग- B.100 च्छन्ति भगवन्तं दस्सनाय । मनुस्सा नानावेरज्जके भिक्खू पस्सित्वा भत्तेन 20 निमन्तेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति – "पटिक्खित्तं भगवता गणभोजनं" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ...पे०... अनुजानामि, भिक्खवे, महासमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"गणभोजने, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । 25 **गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो, नावाभिरुहनसमयो, महासमयो – अयं तत्थ समयो"** ति ।

---

१. नावाभिरूहनसमये – सी०, स्या०, रो० । २–२. वस्संवुट्ठा – म० ।

पाचित्तियं – १४.

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(९) अनुपञ्ञत्ति – समणभत्ते

R. 74 २१६. तेन खो पन समयेन रञ्ञो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स ञातिसालोहितो आजीवकेसु पब्बजितो होति । अथ खो सो आजीवको येन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा राजानं मागधं 5 सेनियं बिम्बिसारं एतदवोच – "इच्छामहं, महाराज, सब्बपासण्डिकभत्तं कातुं" ति। "सचे खो[1] त्वं, भन्ते, बुद्धप्पमुखं[2] भिक्खुसङ्घं पठमं भोजेय्यासि" । "एवं करेय्यामी[3]" ति । अथ खो सो आजीवको भिक्खूनं सन्तिके दूतं पाहेसि – "अधिवासेन्तु मे भिक्खू स्वातनाय भत्तं" ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति – "पटिक्खित्तं भगवता गणभोजनं" ति । अथ खो सो आजीवको येन 10 भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवता सद्धिं सम्मोदि, सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितो खो सो आजीवको भगवन्तं एतदवोच – "भवं पि गोतमो पब्बजितो, अहं पि पब्बजितो, अरहति पब्बजितो पब्बजितस्स पिण्डं पटिग्गहेतुं । अधिवासेतु मे भवं गोतमो स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्खुसङ्घेना" ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन[4] । अथ 15 खो सो आजीवको भगवतो अधिवासनं विदित्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, समणभत्तसमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. 101 २१७. **गणभोजने, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।** 20 **गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो, नावाभिरुहनसमयो महासमयो, समणभत्तसमयो – अयं तत्थ समयो**" ति ।

(१०) विभङ्गो

२१८. **गणभोजनं** नाम यत्थ चत्तारो भिक्खू पञ्चन्नं भोजनानं अञ्ञतरेन भोजनेन निमन्तिता भुञ्जन्ति । एतं गणभोजनं नाम ।

अञ्ञत्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

25 **गिलानसमयो** नाम अन्तमसो पादा पि फलिता[5] होन्ति । "गिलानसमयो" ति भुञ्जितब्बं ।

---

१. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २. बुद्धपमुखं – सी०, रो० । ३. करेय्यासी – सी०, रो० । ४. तुण्हिभावेन – सी०, रो० । ५. फालिता – सी०, स्या०, रो० ।

चीवरदानसमयो नाम अनत्थते कठिने[1] वस्सानस्स पच्छिमो मासो, अत्थते कठिने पञ्चमासा । "चीवरदानसमयो" ति भुञ्जितब्बं ।

चीवरकारसमयो नाम चीवरे कयिरमाने[2] । "चीवरकारसमयो" ति भुञ्जितब्बं ।

अद्धानगमनसमयो नाम "अद्धयोजनं गच्छिस्सामी[3]" ति भुञ्जितब्बं, गच्छन्तेन भुञ्जितब्बं, गतेन[4] भुञ्जितब्बं । 5 R. 75

नावाभिरुहनसमयो नाम "नावं अभिरुहिस्सामी" ति भुञ्जितब्बं, आरुळ्हेन भुञ्जितब्बं, ओरुळ्हेन भुञ्जितब्बं ।

महासमयो नाम यत्थ द्वे तयो भिक्खू पिण्डाय चरित्वा यापेन्ति, चतुत्थे आगते न यापेन्ति । "महासमयो" ति भुञ्जितब्बं । 10

समणभत्तसमयो नाम यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो भत्तं करोति । "समणभत्तसमयो" ति भुञ्जितब्बं ।

"अञ्ञत्र समया भुञ्जिस्सामी" ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२१९. गणभोजने गणभोजनसञ्ञी, अञ्ञत्र समया, भुञ्जति, 15 आपत्ति पाचित्तियस्स । गणभोजने वेमतिको, अञ्ञत्र समया, भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । गणभोजने नगणभोजनसञ्ञी, अञ्ञत्र समया, भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नगणभोजने गणभोजनसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । नगणभोजने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नगणभोजने नगणभोजनसञ्ञी, अनापत्ति । 20 B. 102

२२०. अनापत्ति समये, द्वे तयो एकतो भुञ्जन्ति, पिण्डाय चरित्वा एकतो सन्निपतित्वा भुञ्जन्ति, निच्चभत्तं[5], सलाकभत्तं[6], पक्खिकं[7], उपोसथिकं[8], पाटिपदिकं[9], पञ्च भोजनानि ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

-----०-----

१. कथिने – म० । २. करियमाने – रो० । ३. गमिस्सामी – स्या० । ४. आगतेन – स्या०, रो० । ५. निच्चभत्ते – सी०, स्या० । ६. सलाकभत्ते – सी०, स्या० । ७. पक्खिके – सी०, स्या० । ८. उपोसथिके – सी०, स्या० । ९. पाटिपादिके – सी०, स्या० ।

§ ३३. तेत्तिंसतिमपाचित्तियं

(परम्परभोजने)

(१) दलिद्दकम्मकारवत्थु

२२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागार-सालायं। तेन खो पन समयेन वेसालियं पणीतानं भत्तानं भत्तपटिपाटि अधिट्ठिता[1] होति। अथ खो अञ्ञतरस्स दलिद्दस्स कम्मकारस्स एतद-होसि – "न खो इदं ओरकं भविस्सति यथयिमे मनुस्सा सक्कच्चं भत्तं 5 करोन्ति; यन्नूनाहं पि भत्तं करेय्यं" ति। अथ खो सो दलिद्दो कम्मकारो[2] येन किरपतिको तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं किरपतिकं एतदवोच – R. 76 "इच्छामहं, अय्यपुत्त, बुद्धप्पमुखस्स भिक्खुसङ्घस्स[3] भत्तं कातुं। देहि मे वेतनं" ति। सो पि खो किरपतिको सद्धो होति पसन्नो। अथ खो सो किरपतिको तस्स दलिद्दस्स कम्मकारस्स अब्भातिरेकं[4] वेतनं अदासि। अथ 10 खो सो दलिद्दो कम्मकारो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो सो दलिद्दो कम्मकारो भगवन्तं एतदवोच – "अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्खुसङ्घेना" ति। "महा खो, आवुसो, भिक्खुसङ्घो। जानाही" ति। "होतु मे[5], भन्ते, महा भिक्खुसङ्घो। बहू मे बदरा पटियत्ता बदरमिस्सेन[6] 15 पेय्या[7] परिपूरेस्सन्ती[8]" ति। अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन।

B. 103 अथ खो सो दलिद्दो कम्मकारो भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्ठा-यासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि। अस्सोसुं खो भिक्खू– "दलिद्देन किर कम्मकारेन स्वातनाय बुद्धप्पमुखो भिक्खुसङ्घो निमन्तितो, बदरमिस्सेन पेय्या परिपूरेस्सन्ती" ति। ते कालस्सेव पिण्डाय चरित्वा 20 भुञ्जिसु। अस्सोसुं खो मनुस्सा–"दलिद्देन किर कम्मकारेन बुद्धप्पमुखो भिक्खु-सङ्घो निमन्तितो" ति। ते दलिद्दस्स कम्मकारस्स पहूतं[9] खादनीयं भोजनीयं अभिहरिंसु। अथ खो सो दलिद्दो कम्मकारो तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीतं खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा भगवतो कालं आरोचापेसि – "कालो, भन्ते, निट्ठितं भत्तं" ति।

25 अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन तस्स

---

१. अट्ठिता – सी०। २. कम्मकरो – सी०। ३. सङ्घस्स – सी०। ४. अतिरेकं – स्या०; अब्भतिरेकं – रो०। ५. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ६. बदरमिस्सकेन – सी०, स्या०। ७. पय्या – सी०। ८. परिपूरिस्सन्ती – म०, रो०। ९. बहुकं – रो०।

दलिद्दस्स कम्मकारस्स निवेसनं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा पञ्ञत्ते आसने निसीदि सद्धिं भिक्खुसङ्घेन । अथ खो सो दलिद्दो कम्मकारो भत्तग्गे भिक्खू परिविसति । भिक्खू एवमाहंसु – "थोकं, आवुसो, देहि । थोकं, आवुसो, देही" ति । "मा खो तुम्हे, भन्ते, 'अयं दलिद्दो कम्मकारो' ति थोकं थोकं पटिग्गण्हित्थ । पहूतं[1] मे खादनीयं भोजनीयं पटियत्तं । पटिग्गण्हथ[2], भन्ते, यावदत्थं" ति । "न खो मयं, आवुसो, एतंकारणा थोकं थोकं पटिग्गण्हाम । अपि च, मयं कालस्सेव पिण्डाय चरित्वा भुञ्जिम्हा; तेन मयं थोकं थोकं पटिग्गण्हामा" ति ।

अथ खो सो दलिद्दो कम्मकारो उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "कथं हि नाम भदन्ता[3] मया निमन्तिता अञ्ञत्र भुञ्जिस्सन्ति ! न चाहं पटिबलो यावदत्थं दातुं" ति ? अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स दलिद्दस्स कम्मकारस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खू अञ्ञत्र निमन्तिता अञ्ञत्र भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू अञ्ञत्र निमन्तिता अञ्ञत्र भुञ्जन्ती[4] ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पठमपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा अञ्ञत्र निमन्तिता अञ्ञत्र भुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ–

"परम्परभोजने पाचित्तियं" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) अनुपञ्ञत्ति – गिलाने

२२२. तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु गिलानो होति । अञ्ञतरो भिक्खु पिण्डपातं आदाय येन सो भिक्खु तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं भिक्खुं एतदवोच – "भुञ्जाहि, आवुसो" ति । "अलं, आवुसो, अत्थि मे भत्तपच्चासा" ति । तस्स भिक्खुनो पिण्डपातो उस्सूरे आहरीयित्थ । सो भिक्खु न चित्तरूपं भुञ्जि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा

R. 77　B. 104

१. बहु – सी० । २. पतिगण्हाथ – सी० । ३. भद्दन्ता – स्या०, रो० । ४. भुञ्जिस्सन्ती – स्या० ।

एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना परम्परभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"परम्परभोजने, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । गिलानसमयो – अयं तत्थ समयो" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(४) अनुपञ्ञत्ति – चीवरदाने

२२३. तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरदानसमये सचीवरभत्तं[1] पटियादेत्वा[2] भिक्खू निमन्तेन्ति – "भोजेत्वा चीवरेन अच्छादेस्सामा" ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति – "पटिक्खित्तं भगवता परम्परभोजनं" ति । चीवरं परित्तं उप्पज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये परम्परभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"परम्परभोजने, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । गिलानसमयो, चीवरदानसमयो – अयं तत्थ समयो" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(५) अनुपञ्ञत्ति – चीवरकारे

२२४. तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरकारके भिक्खू भत्तेन निमन्तेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति – "पटिक्खित्तं भगवता परम्परभोजनं" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० . अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरकारसमये परम्परभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. 105 २२५. **"परम्परभोजने, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो – अयं तत्थ समयो"** ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(६) भत्तपच्चासाय अनुजानना

R. 78 २२६. अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय आयस्मता आनन्देन पच्छासमणेन येन अञ्ञतरं कुलं तेनुपसङ्कमि; उप-

[1] चीवरभत्तं – सी० । [2] पटियादापेत्वा – रो० ।

सङ्कमित्वा पञ्ञत्ते आसने निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा भगवतो च आयस्मतो च आनन्दस्स भोजनं अदंसु । आयस्मा आनन्दो कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गण्हाति । "गण्हाहि, आनन्दा" ति । "अलं, भगवा, अत्थि मे भत्तपच्चासा" ति । "तेनहानन्द, विकप्पेत्वा गण्हाही" ति । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, 5 भिक्खवे, भत्तपच्चासं[1] विकप्पेत्वा परम्परभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, विकप्पेतब्बं – 'मय्हं भत्तपच्चासं इत्थन्नामस्स दम्मी'" ति ।

(७) विभङ्गो

२२७. **परम्परभोजनं** नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्ञतरेन भोजनेन निमन्तितो, तं ठपेत्वा अञ्ञं पञ्चन्न भोजनानं अञ्ञतरं भोजनं भुञ्जति, एतं परम्परभोजनं नाम । 10

अञ्ञत्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

गिलानसमयो नाम न सक्कोति एकासने निसिन्नो यावदत्थं भुञ्जितुं । "गिलानसमयो" ति भुञ्जितब्ब ।

चीवरदानसमयो नाम अनत्थते कठिने वस्सानस्स पच्छिमो मासो, अत्थते कठिने पञ्च मासा । "चीवरदानसमयो" ति भुञ्जितब्बं । 15

चीवरकारसमयो नाम चीवरे कयिरमाने । "चीवरकारसमयो" ति भुञ्जितब्बं ।

"अञ्ञत्र समया भुञ्जिस्सामी" ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२२८. परम्परभोजने परम्परभोजनसञ्ञी, अञ्ञत्र समया, 20 B. 106 भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परम्परभोजने वेमतिको, अञ्ञत्र समया, भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परम्परभोजने नपरम्परभोजनसञ्ञी, अञ्ञत्र समया, भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नपरम्परभोजने परम्परभोजनसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । नपरम्परभोजने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नपरम्परभोजने नपरम्परभोजनसञ्ञी, 25 अनापत्ति ।

२२९. अनापत्ति समये, विकप्पेत्वा भुञ्जति, द्वे तयो निमन्तने एकतो भुञ्जति, निमन्तनपटिपाटिया भुञ्जति, सकलेन गामेन निमन्तितो तस्मिं गामे यत्थ कत्थचि भुञ्जति, सकलेन पूगेन निमन्तितो तस्मिं पूगे

१. सी०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

यत्थ कत्थचि भुञ्जति, निमन्तियमानो भिक्खं गहेस्सामी ति भणति, निच्च-
भत्ते[1], सलाकभत्ते, पक्खिके, उपोसथिके, पाटिपदिके, पञ्च भोजनानि
ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ३४. चतुत्तिंसतिमपाचित्तियं

(पूव-मन्थपटिग्गहणे)

(१) काणामातुवत्थु

२३०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
R. 79 5 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन काणमाता उपासिका सद्धा
होति पसन्ना । काणा गामके अञ्ञतरस्स पुरिसस्स दिन्ना होति । अथ खो
काणा मातुघरं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अथ खो काणाय सामिको
काणाय सन्तिके दूतं पाहेसि – "आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं"
ति । अथ खो काणमाता उपासिका किस्मिं विय रित्तहत्थं गन्तु ति पूवं
10 पचि । पक्के पूवे अञ्ञतरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय
निवेसनं पाविसि । अथ खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूवं दापेसि ।
सो निक्खमित्वा अञ्ञस्स आचिक्खि । तस्स पि पूवं दापेसि । सो पि[2]
B 107 निक्खमित्वा अञ्ञस्स आचिक्खि । तस्स पि पूवं दापेसि । यथापटियत्तं
पूवं परिक्खयं अगमासि । दुतियं पि खो काणाय सामिको काणाय सन्तिके
15 दूतं पाहेसि – "आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं" ति । दुतियं
पि खो काणमाता उपासिका किस्मिं विय रित्तहत्थं गन्तु ति पूवं पचि ।
पक्के पूवे अञ्ञतरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय निवेसनं
पाविसि । अथ खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूवं दापेसि । सो
निक्खमित्वा अञ्ञस्स आचिक्खि । तस्स पि पूवं दापेसि । सो पि निक्ख-
20 मित्वा अञ्ञस्स आचिक्खि । तस्स पि पूवं दापेसि । यथापटियत्तं पूवं
परिक्खयं अगमासि । ततियं पि खो काणाय सामिको काणाय सन्तिके
दूतं पाहेसि – "आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं । सचे काणा
नागच्छिस्सति[3], अहं अञ्ञं पजापतिं आनेस्सामी" ति । ततियं पि खो काण-
माता उपासिका किस्मिं विय रित्तहत्थं गन्तुं ति पूवं पचि । पक्के पूवे अञ्ञ-
25 तरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय निवेसनं पाविसि । अथ

---

१. निच्चभत्तके – रो० । २. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ३. नागमिस्सति – स्या० ।

खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूवं दापेसि। सो निक्खमित्वा अञ्ञस्स आचिक्खि। तस्स पि पूवं दापेसि। सो पि निक्खमित्वा अञ्ञस्स आचिक्खि। तस्स पि पूवं दापेसि। यथापटियत्तं पूवं परिक्खयं अगमासि। अथ खो काणाय सामिको अञ्ञं पजापतिं आनेसि।

अस्सोसि खो काणा – "तेन किर पुरिसेन अञ्ञा पजापती आनीता" ति। सा रोदन्ती अट्ठासि। अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन काणमाताय उपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा पञ्ञत्ते आसने निसीदि। अथ खो काणमाता उपासिका येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नं खो काणमातरं उपासिकं भगवा एतदवोच – "किस्सायं काणा रोदती" ति? अथ खो काणमाता उपासिका भगवतो एतमत्थं आरोचेसि। अथ खो भगवा काणमातरं उपासिकं धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि।

(२) पाथेय्यसत्थुवत्थु

२३१. तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो सत्थो राजगहा पटियालोकं गन्तुकामो होति। अञ्ञतरो पिण्डचारिको भिक्खु तं सत्थं पिण्डाय पाविसि। अञ्ञतरो उपासको तस्स भिक्खुनो सत्तुं दापेसि। सो निक्खमित्वा अञ्ञस्स आचिक्खि। तस्स पि सत्तुं दापेसि। सो पि निक्खमित्वा अञ्ञस्स आचिक्खि। तस्स पि सत्तुं दापेसि। यथापटियत्तं पाथेय्यं परिक्खयं अगमासि। अथ खो सो उपासको ते मनुस्से एतदवोच – "अज्जण्हो[1], अय्या, आगमेथ, यथापटियत्तं पाथेय्यं अय्यानं दिन्नं। पाथेय्यं पटियादेस्सामी" ति। "नाय्यो[2] सक्का आगमेतुं, पयातो सत्थो" ति अगमंसु। अथ खो तस्स उपासकस्स पाथेय्यं पटियादेत्वा पच्छा गच्छन्तस्स चोरा अच्छिन्दिंसु। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया न मत्तं जानित्वा पटिग्गहेस्सन्ति! अयं इमेसं दत्वा पच्छा गच्छन्तो चोरेहि अच्छिन्नो" ति। अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं।

(३) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञापेस्सामि[3]

१. अज्जुण्हो – सी०, स्या०, रो०। २. नाय्य – सी०, स्या०। ३. पञ्ञापेस्सामि – म०। पाचित्तियं – १५.

दस अत्थवसे पटिच्च – सङ्घसुट्ठुताय, सङ्घफासुताय ... पे० ... विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२३२. "**भिक्खुं पनेव कुलं उपगतं पूवेहि वा मन्थेहि वा अभिहट्ठुं पवारेय्य, आकङ्खमानेन भिक्खुना द्वत्तिपत्तपूरा[1] पटिग्गहेतब्बा ततो चे उत्तरिं पटिग्गण्हेय्य, पाचित्तियं । द्वत्तिपत्तपूरे पटिग्गहेत्वा ततो नीहरित्वा भिक्खूहि सद्धिं संविभजितब्बं । अयं तत्थ सामीची**" ति ।

(४) विभङ्गो

२३३. **भिक्खुं पनेव कुलं उपगतं** ति कुलं नाम चत्तारि कुलानि – खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, सुद्दकुलं ।

उपगतं ति तत्थ गतं[2] ।

पूवं नाम यं किञ्चि पहेणकत्थाय[3] पटियत्तं ।

मन्थं नाम यं किञ्चि पाथेय्यत्थाय पटियत्तं ।

अभिहट्ठुं पवारेय्या ति यावतकं इच्छसि तावतकं गण्हाही ति ।

आकङ्खमानेना ति इच्छमानेन ।

द्वत्तिपत्तपूरा पटिग्गहेतब्बा ति द्वे तयो पत्तपूरा पटिग्गहेतब्बा ।

ततो चे उत्तरिं पटिग्गण्हेय्या ति ततुत्तरिं पटिग्गण्हाति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

द्वत्तिपत्तपूरे पटिग्गहेत्वा ततो निक्खमन्तेन भिक्खु पस्सित्वा आचिक्खितब्बं – "अमुत्र[4] मया द्वत्तिपत्तपूरा पटिग्गहिता, मा खो तत्थ पटिग्गण्ही" ति । सचे पस्सित्वा न आचिक्खति, आपत्ति दुक्कटस्स । सचे आचिक्खिते पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

ततो नीहरित्वा[5] भिक्खूहि सद्धिं संविभजितब्बं ति पटिक्कमनं नीहरित्वा संविभजितब्ब ।

अयं तत्थ सामीची ति अयं तत्थ अनुधम्मता ।

२३४. अतिरेकद्वत्तिपत्तपूरे अतिरेकसञ्ञी पटिग्गण्हाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अतिरेकद्वत्तिपत्तपूरे वेमतिको पटिग्गण्हाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अतिरेकद्वत्तिपत्तपूरे ऊनकसञ्ञी पटिग्गण्हाति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

ऊनकद्वत्तिपत्तपूरे अतिरेकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वत्ति-

---

१. द्वित्तिपत्तपूरा – स्या०, रो० २. उपगतं – सी० स्या० । ३. पहिणकत्थाय – स्या०, रो० । ४. अम – सी० । ५. हरित्वा – सी० ।

पत्तपूरे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स। ऊनकद्वत्तिपत्तपूरे ऊनकसञ्ञी, अनापत्ति।

२३५. अनापत्ति द्वत्तिपत्तपूरे पटिग्गण्हाति, ऊनकद्वत्तिपत्तपूरे पटिग्गण्हाति, न पहेणकत्थाय न पाथेय्यत्थाय पटियत्तं देन्ति, पहेणकत्थाय वा पाथेय्यत्थाय वा पटियत्तसेसकं देन्ति, गमने पटिप्पस्सद्धे देन्ति, ञातकानं पवारितानं, अञ्ञस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति। 5

---o---

§ ३५. पञ्चतिंसतिमपाचित्तियं

(पवारिते पुन खादने)

(१) भुत्तावीपवारितभिक्खुवत्थु

२३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो ब्राह्मणो भिक्खू निमन्तेत्वा भोजेसि। भिक्खू भुत्तावी पवारिता ञातिकुलानि गन्त्वा एकच्चे 10 B. 110 भुञ्जिंसु एकच्चे पिण्डपातं आदाय अगमंसु। अथ खो सो ब्राह्मणो पटिविस्सके एतदवोच – "भिक्खू मया अय्या सन्तप्पिता। एथ, तुम्हे पि सन्तप्पेस्सामी" ति। ते एवमाहंसु – "किं त्वं, अय्यो, अम्हे सन्तप्पेस्ससि? ये पि तया निमन्तिता ते पि अम्हाकं घरानि आगन्त्वा एकच्चे भुञ्जिंसु एकच्चे पिण्डपातं आदाय अगमंसू" ति! 15

अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "कथं हि नाम भदन्ता अम्हाकं घरे भुञ्जित्वा अञ्ञत्र भुञ्जिस्सन्ति! न चाहं पटिबलो यावदत्थं दातुं" ति!! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स ब्राह्मणस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खू भुत्तावी पवारिता 20 अञ्ञत्र भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू भुत्तावी पवारिता अञ्ञत्र भुञ्जन्ती ति? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पठमपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा भुत्तावी पवारिता अञ्ञत्र भुञ्जिस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ – 25 R. 82

"यो पन भिक्खु भुत्तावी पवारितो खादनीयं वा भोजनीयं वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) गिलानातिरित्तभोजनवत्थु

२३७. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलानानं भिक्खूनं पणीते पिण्ड-
5 पाते नीहरन्ति । गिलाना न चित्तरूपं भुञ्जन्ति । तानि भिक्खू छड्डेन्ति[1] । अस्सोसि खो भगवा उच्चासद्दं महासद्दं काकोरवसद्दं । सुत्वान आयस्मन्तं आनन्दं आमन्तेसि – "किं नु खो सो, आनन्द, उच्चासद्दो महासद्दो काकोरवसद्दो" ति ? अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । "भुञ्जेय्युं पनानन्द, भिक्खू[2] गिलानातिरित्तं" ति । "न भुञ्जेय्युं, भगवा"
10 ति ।

(४) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि भिक्खवे, गिलानस्स च अगिलानस्स च अतिरित्तं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, अतिरित्तं कातब्बं – "अलमेतं सब्बं" ति । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. 111 15 २३८. **"यो पन भिक्खु भुत्तावी पवारितो अनतिरित्तं खादनीयं वा भोजनीयं वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं"** ति ।

(५) विभङ्गो

२३९. **यो पना** ति यो यादिसो ...पे०... **भिक्खू** ति ...पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भुत्तावी नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्ञतरं भोजनं अन्तमसो कुसग्गेन
20 पि भुत्तं होति ।

पवारितो नाम असनं पञ्ञायति, भोजनं पञ्ञायति, हत्थपासे ठितो अभिहरति, पटिक्खेपो पञ्ञायति ।

अनतिरित्तं नाम अकप्पियकतं होति, अप्पटिग्गहितकतं[3] होति, अनुच्चारितकतं होति, अहत्थपासे कतं होति, अभुत्ताविना कतं होति, भुत्ताविना
25 च[4] पवारितेन आसना वुट्ठितेन कतं होति, अलमेतं सब्बं ति अवुत्तं होति,

१. छड्डेन्ति – म० । २. सी० पोत्थके नत्थि । ३. अपटिग्गहितकतं – सी० । ४. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

न गिलानातिरित्तं होति – एतं अनतिरित्तं नाम ।

अतिरित्तं नाम कप्पियकतं होति, पटिग्गहितकतं होति, उच्चारितकत होति, हत्थपासे कतं होति, भुत्ताविना कतं होति, भुत्ताविना पवारितेन आसना अवुट्ठितेन कतं होति, अलमेतं सब्बं ति वुत्तं होति, गिलानातिरित्तं होति – एतं अतिरित्तं नाम ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२४०. अनतिरित्ते अनतिरित्तसञ्ञी खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनतिरित्ते वेमतिको खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनतिरित्ते अतिरित्तसञ्ञी खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरित्ते अनतिरित्तसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरित्ते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरित्ते अतिरित्तसञ्ञी, अनापत्ति ।

२४१. अनापत्ति अतिरित्तं कारापेत्वा भुञ्जति, अतिरित्तं कारापेत्वा भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, अञ्ञस्सत्थाय हरन्तो गच्छति, गिलानस्स सेसकं भुञ्जति, यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ३६. छत्तिंसतिमपाचित्तियं

(भुत्ताविं पुन पवारणे)

(१) अद्धानमग्गप्पटिपन्नभिक्खुद्वयवत्थु

२४२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खू कोसलेसु जनपदेसु सावत्थिं[1]

---

१. सावत्थियं – सी० ।

अद्धानमग्गप्पटिपन्ना[1] होन्ति । एको भिक्खु अनाचारं आचरति । दुतियो भिक्खु तं भिक्खुं एतदवोच – "मावुसो, एवरूपमकासि, नेतं कप्पती" ति । सो तस्मिं उपनन्धि । अथ खो ते भिक्खू सावत्थिं अगमंसु । तेन खो पन समयेन सावत्थियं अञ्ञतरस्स पूगस्स सङ्घभत्तं होति । दुतियो भिक्खु भुत्तावी
5 पवारितो होति । उपनद्धो[2] भिक्खु ञातिकुलं गन्त्वा पिण्डपातं आदाय येन सो भिक्खु तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं भिक्खुं एतदवोच – "भुञ्जाहि, आवुसो" ति । "अलं, आवुसो, परिपुण्णोम्ही" ति । "सुन्दरो, आवुसो, पिण्डपातो, भुञ्जाही" ति । अथ खो सो भिक्खु तेन भिक्खुना निप्पीळियमानो[3]
R. 84 तं पिण्डपातं भुञ्जि[4] । उपनद्धो भिक्खु तं भिक्खुं एतदवोच – "त्वं हि[5]
10 नाम, आवुसो, मं वत्तब्बं मञ्ञसि यं त्वं भुत्तावी पवारितो अनतिरित्तं भोजनं[6] भुञ्जसी" ति । "ननु, आवुसो, आचिक्खितब्बं" ति । "ननु, आवुसो, पुच्छितब्बं" ति ।

अथ खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं अरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम
B. 113 15 भिक्खु भिक्खुं भुत्ताविं पवारितं अनतिरित्तेन भोजनेन अभिहट्ठुं पवारेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, भिक्खुं भुत्ताविं पवारितं अनतिरित्तेन भोजनेन अभिहट्ठुं पवारेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्खुं भुत्ताविं पवारितं अनतिरित्तेन भोजनेन अभिहट्ठुं पवारेस्ससि ! नेतं, मोघ-
20 पुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० ... एवं च पन भिक्खवे इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२४३. **"यो पन भिक्खु भिक्खुं भुत्ताविं पवारितं अनतिरित्तेन खादनीयेन वा भोजनीयेन वा अभिहट्ठुं पवारेय्य – 'हन्द, भिक्खु, खाद वा भुञ्ज वा' ति, जानं आसादनापेक्खो, भुत्तस्मिं, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

25 २४४. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुं ति अञ्ञं भिक्खुं ।

---

१. अद्धानमग्गपटिपन्ना – सी०, स्या०, रो० । २. उपनन्दो – सी०; उपनन्धो – रो० । ३. निप्पीलियमानो – सी० । ४. भुञ्जति – रो० । ५. पि – म० । ६. भोजनियं – रो० ।

भुत्तावी नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्ञतरं भोजनं, अन्तमसो कुसग्गेन पि भुत्तं होति।

पवारितो नाम असनं पञ्ञायति, भोजनं पञ्ञायति, हत्थपासे ठितो अभिहरति, पटिक्खेपो पञ्ञायति।

अनतिरित्तं नाम अकप्पियकतं होति, अप्पटिग्गहितकतं होति, अनुच्चारितकतं होति, अहत्थपासे कतं होति, अभुत्ताविना कतं होति, भुत्ताविना पवारितेन आसना वुट्ठितेन कतं होति, अलमेतं सब्बं ति अवुत्तं होति, न गिलानातिरित्तं होति – एतं अनतिरित्तं नाम।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं।

अभिहट्ठुं पवारेय्या ति यावतकं इच्छसि तावतकं गण्हाही ति।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्ञे वा तस्स आरोचेन्ति, सो वा आरोचेति।

आसादनापेक्खो ति "इमिना इमं चोदेस्सामि सारेस्सामि पटिचोदेस्सामि पटिसारेस्सामि मङ्कु करिस्सामी" ति अभिहरति, आपत्ति दुक्कटस्स। तस्स वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति[1], आपत्ति दुक्कटस्स। अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स। भोजनपरियोसाने आपत्ति पाचित्तियस्स।

२४५. पवारिते पवारितसञ्ञी अनतिरित्तेन खादनीयेन वा भोजनीयेन वा अभिहट्ठुं पवारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स। पवारिते वेमतिको अनतिरित्तेन खादनीयेन वा भोजनीयेन वा अभिहट्ठुं पवारेति, आपत्ति दुक्कटस्स। पवारिते अप्पवारितसञ्ञी[2] अनतिरित्तेन खादनीयेन वा भोजनीयेन वा अभिहट्ठुं पवारेति, अनापत्ति। यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय अभिहरति, आपत्ति दुक्कटस्स। तस्स वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स। अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स। अप्पवारिते पवारितसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स। अप्पवारिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स। अप्पवारिते अप्पवारितसञ्ञी, अनापत्ति।

---

१. पटिगण्हाति – रो०; पातगण्हाति – सी०। २. अपवारितसञ्ञी – रो०।

२४६. अनापत्ति अतिरित्तं कारापेत्वा[1] देति, अतिरित्तं कारापेत्वा भुञ्जाही ति देति, अञ्ञस्सत्थाय हरन्तो गच्छाही ति देति, गिलानस्स सेसकं देति, "यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जा[2]" ति देति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ३७. सत्ततिंसतिमपाचित्तियं
(विकालभोजने)

(१) सत्तरसवग्गियभिक्खुवत्थु

5 २४७. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन राजगहे गिरग्गसमज्जो होति । सत्तरसवग्गिया भिक्खू गिरग्गसमज्जं दस्सनाय अगमंसु । मनुस्सा सत्तरसवग्गिये

B. 115 भिक्खू पस्सित्वा नहापेत्वा विलिम्पेत्वा भोजेत्वा खादनीयं अदंसु । सत्तरसवग्गिया भिक्खू खादनीयं आदाय आरामं गन्त्वा छब्बग्गिये भिक्खू एतदवोचुं—

10 "गण्हाथावुसो[3], खादनीयं खादथा" ति । "कुतो तुम्हेहि, आवुसो, खादनीयं लद्धं" ति ? सत्तरसवग्गिया भिक्खू छब्बग्गियानं भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । "किं पन तुम्हे, आवुसो, विकाले भोजनं भुञ्जथा" ति ? "एवमावुसो" ति । छब्बग्गिया भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति— "कथं हि नाम सत्तरसवग्गिया भिक्खू विकाले भोजनं भुञ्जिस्सन्ती" ति ! अथ खो छब्बग्गिया

15 भिक्खू भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम सत्तरसवग्गिया भिक्खू विकाले भोजनं भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे ०... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, विकाले भोजनं भुञ्जथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,

20 विकाले भोजनं भुञ्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

R. 86 २४८. **यो पन भिक्खु विकाले खादनीयं वा भोजनीयं वा खादेय्य**

---

१. कारेत्वा – स्या० । २. परिभुञ्जाही – सी० । ३. हन्दावुसो – सी०; गण्हथावुसो – स्या०, रो० ।

वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

२४९. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे०... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

विकालो नाम मज्झन्हिके[1] वीतिवत्ते याव अरुणुग्गमना ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव- 5 जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

२५०. विकाले विकालसञ्ञी खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । विकाले वेमतिको खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । विकाले कालसञ्ञी खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । 15

B. 116

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । काले विकालसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । काले वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । काले कालसञ्ञी, अनापत्ति ।

२५१. अनापत्ति यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति 20 पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ३८. अट्ठतिंसतिमपाचित्तियं

(सन्निधिकारे)

(१) बेलट्ठसीसथेरवत्थु

२५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो आनन्दस्स उपज्झायो

---

१. मज्झन्तिके – सी०, स्या०, रो० ।

पाचित्तियं – १६.

आयस्मा बेलट्ठसीसो[1] अरञ्ञे विहरति । सो पिण्डाय चरित्वा[2] सुक्खकुरं[3] आरामं हरित्वा सुक्खापेत्वा निक्खिपति । यदा आहारेन अत्थो होति, तदा उदकेन तेमेत्वा तेमेत्वा भुञ्जति, चिरेन गामं पिण्डाय पविसति । भिक्खू आयस्मन्तं बेलट्ठसीसं एतदवोचुं – "किस्स त्वं, आवुसो[4], चिरेन गामं पिण्डाय पविससी"
5 ति ? अथ खो आयस्मा बेलट्ठसीसो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । "किं पन त्वं, आवुसो, सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जसी" ति ? "एवमावुसो" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा बेलट्ठसीसो सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, बेलट्ठसीस, सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जसी ति ?
10 "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, बेलट्ठसीस, सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जिस्ससि ! नेतं, बेलट्ठसीस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—

R. 87 २५३. "**यो पन भिक्खु सन्निधिकारकं खादनीयं वा भोजनीयं वा**
15 **खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

B. 117 २५४. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति .. पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सन्निधिकारकं नाम अज्ज पटिग्गहितं अपरज्जु खादितं होति ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-
20 जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25 २५५. सन्निधिकारके सन्निधिकारकसञ्ञी खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सन्निधिकारके वेमतिको खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

---

१. वेळट्ठसीसो – स्या०; बेलट्ठिसीसो – सी० । २. चरित्वा बहुं पिण्डपातं लभित्वा – स्या० । ३. सुक्ख कूरं – रो०; सुक्खं कूरं – स्या० । ४. आवुसो बेलट्ठिसीस – सी० ।

सन्निधिकारके असन्निधिकारकसञ्ञी खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके सन्निधिकारकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके असन्निधिकारकसञ्ञी, अनापत्ति । 5

२५६. अनापत्ति यावकालिकं यावकाले निदहित्वा भुञ्जति, यामकालिकं यामे निदहित्वा भुञ्जति, सत्ताहकालिकं सत्ताहं निदहित्वा भुञ्जति, यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

―――०―――

§ ३९. ऊनचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(पणीतभोजनविञ्ञापने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

२५७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न मनापं, कस्स सादुं न रुच्चती" ति !! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति । 10 B. 118 15 R. 88 20

(२) पठमपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"यानि खो पन तानि पणीतभोजनानि, सेय्यथीदं[1] – सप्पि नवनीतं 25

---

१. सेय्यथिदं – म० ।

तेलं मधु फाणितं मच्छो मंसं खीरं दधि। यो पन भिक्खु एवरूपानि पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जेय्य, पाचित्तियं" ति।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति।

(३) गिलानभिक्खुवत्थु

२५८. तेन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति। गिलानपुच्छका भिक्खू
5 गिलाने भिक्खू एतदवोचुं – "कच्चावुसो खमनीयं, कच्चि यापनीयं" ति ?
"पुब्बे मयं, आवुसो, पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जाम, तेन नो फासु होति; इदानि पन भगवता पटिक्खित्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न विञ्ञापेम, तेन नो न फासु होती" ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं।

(४) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा
10 भिक्खू आमन्तेसि–"अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जितुं। एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. 119 २५९. "**यानि खो पन तानि पणीतभोजनानि, सेय्यथीदं – सप्पि नवनीतं तेलं मधु फाणितं मच्छो मंसं खीरं दधि। यो पन भिक्खु एव-**
15 **रूपानि पणीतभोजनानि अगिलानो अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जेय्य, पाचित्तियं"** ति।

(५) विभङ्गो

२६०. **यानि खो पन तानि पणीतभोजनानी** ति **सप्पि** नाम गोसप्पि वा अजिकासप्पि वा महिससप्पि[1] वा, येसं मंसं कप्पति तेसं सप्पि।

नवनीतं नाम तेसञ्ञेव नवनीतं।

20 **तेलं** नाम तिलतेलं सासपतेलं मधुकतेलं एरण्डतेलं वसातेलं।

मधु नाम मक्खिकामधु।

फाणितं नाम उच्छुम्हा निब्बत्तं।

मच्छो नाम उदकचरो[2] वुच्चति।

मंसं नाम येसं मंसं कप्पति तेसं मंसं।

25 **खीरं** नाम गोखीरं वा अजिकाखीरं वा महिसखीरं वा, येसं मंसं कप्पति तेसं खीरं।

---

१. महिससप्पि – स्या०; माहिसं वा सप्पि – सी०, रो०। २. ओदको – सी०।

दधि नाम तेसञ्ञेव दधि ।

यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति । R.89

एवरूपानि पणीतभोजनानी ति तथारूपानि पणीतभोजनानि ।

अगिलानो नाम यस्स विना पणीतभोजनानि[1] फासु होति । 5

गिलानो नाम यस्स विना पणीतभोजनानि न फासु होति ।

अगिलानो अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेति, पयोगे पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६१. अगिलानो अगिलानसञ्ञी पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय 10 विञ्ञापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो वेमतिको पणीत- B. 120 भोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो गिलानसञ्ञी पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

गिलानो अगिलानसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको, 15 आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो गिलानसञ्ञी अनापत्ति ।

२६२. अनापत्ति गिलानस्स, गिलानो हुत्वा विञ्ञापेत्वा अगिलानो भुञ्जति, गिलानस्स सेसकं भुञ्जति, ञातकानं पवारितानं अञ्ञस्सत्थाय अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

——o——

§ ४०. चत्तारीसतिमपाचित्तियं

(दन्तपोनखादने)

(१) पंसुकूलिकभिक्खुवत्थु

२६३. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटा- 20 गारसालायं । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु सब्बपंसुकूलिको सुसाने विहरति । सो मनुस्सेहि दिय्यमानं न इच्छति पटिग्गहेतुं, सुसाने पि रुक्खमूले पि उम्मारे पि अय्यवोसाटितकानि[2] सामं गहेत्वा परिभुञ्जति[3] । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम अयं भिक्खु अम्हाकं अय्य-वोसाटितकानि सामं गहेत्वा परिभुञ्जिस्सति[4] ! थेरोयं भिक्खु वठरो[5] 25

१. पणीतभोजना – सी० । २. अय्यवोसाटिकतानि – सी० । ३. भुञ्जति – स्या०, रो० । ४. भुञ्जिस्सति – रो०; भुञ्जिस्ससि – स्या० । ५. बधरो – स्या०, रो० ।

मनुस्समंसं मञ्ञे खादती" ति !! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु अदिन्नं मुखद्वारं आहारं आहरिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, अदिन्नं 5 मुखद्वारं आहारं आहरसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) **पठमपञ्ञत्ति**

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिसा, अदिन्नं मुखद्वारं आहारं आहरिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

R. 90 **"यो पन भिक्खु अदिन्नं मुखद्वारं आहारं आहरेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

10 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) **अनुपञ्ञत्ति**

B. 121 २६४. तेन खो पन समयेन भिक्खू उदकदन्तपोने[1] कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, उदकदन्तपोनं सामं गहेत्वा परिभुञ्जितुं[2] । एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२६५. **"यो पन भिक्खु अदिन्नं मुखद्वारं आहारं आहरेय्य, अञ्ञत्र** 15 **उदकदन्तपोना, पाचित्तियं"** ति ।

(४) **विभङ्गो**

२६६. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अदिन्नं नाम अप्पटिग्गहितकं वुच्चति ।

दिन्नं नाम कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा देन्ते हत्थपासे 20 ठितो कायेन वा कायपटिबद्धेन वा पटिग्गण्हाति, एत दिन्नं नाम ।

आहारो नाम उदकदन्तपोन ठपेत्वा यं किञ्चि अज्झोहरणीयं, एसो आहारो नाम ।

अञ्ञत्र उदकदन्तपोना ति ठपेत्वा उदकदन्तपोनं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति गण्हाति[3], आपत्ति दुक्कटस्स । 25 अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६७. अप्पटिग्गहितके अप्पटिग्गहितकसञ्ञी अदिन्नं मुखद्वारं

---

१. उदकदन्तपोणे – स्या० । २. भुञ्जितु – रो०, स्या० । ३. पतिगण्हाति – सी० ।

आहारं आहरति[1], अञ्ञत्र उदकदन्तपोना, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिग्गहितके वेमतिको अदिन्नं मुखद्वारं आहारं आहरति, अञ्ञत्र उदकदन्तपोना, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिग्गहितके पटिग्गहितकसञ्ञी अदिन्नं मुखद्वारं आहारं आहरति, अञ्ञत्र उदकदन्तपोना, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पटिग्गहितके अप्पटिग्गहितकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिग्गहितके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिग्गहितके पटिग्गहितकसञ्ञी, अनापत्ति । 5

२६८. अनापत्ति उदकदन्तपोने, चत्तारि महाविकतानि[2] सति पच्चये असति कप्पियकारके सामं गहेत्वा परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । B. 122

भोजनवग्गो चतुत्थो ।

तस्सुद्दानं

पिण्डो गणं परं पूवं, द्वे च वुत्ता पवारणा । 10
विकाले[3] सन्निधी खीरं[4], दन्तपोनेन ते दसा ति ।।

———०———

§ ४१. एकचत्तारीसतिमपाचित्तियं
(अञ्ञातित्थियानं भोजनदाने)

(१) आनन्दस्स परिब्बाजकानं पूवदानवत्थु

२६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालायं । तेन खो पन समयेन सङ्घस्स खादनीयं उस्सन्नं[5] होति । अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । "तेनहानन्द, विघासादानं पूवं देही" ति । "एवं भन्ते" ति खो आयस्मा आनन्दो भगवतो पटिस्सुणित्वा[6] विघासादे पटिपाटिया निसीदापेत्वा एकेकं पूवं देन्तो अञ्ञतरिस्सा परिब्बाजिकाय एकं मञ्ञमानो द्वे पूवे अदासि । सामन्ता परिब्बाजिकायो तं परिब्बाजिकं एतदवोचु – "जारो ते एसो समणो" ति । "न मे सो समणो जारो, एकं मञ्ञमानो द्वे पूवे अदासी" ति । दुतियं पि खो ... पे० ... ततियं पि खो आयस्मा आनन्दो एकेकं पूवं देन्तो तस्सा येव परिब्बाजिकाय एकं मञ्ञमानो द्वे पूवे अदासि । सामन्ता परिब्बाजिकायो तं परिब्बाजिकं एतदवोचुं – "जारो ते एसो समणो" ति । "न मे सो समणो जारो, एकं मञ्ञमानो द्वे पूवे अदासी" ति । "जारो न जारो" ति भण्डिसु[7] । R. 91 15 20

१. आहरेति – म० । २. महाविकटानि – सी० । ३. विकालो – स्या० । ४. सन्निधिकार – स्या० । ५. उप्पन्नं – स्या० । ६. पटिसुणित्वा – सी०, रो० । ७. उप्फण्डिसु – स्या० ।

(२) आजीवकस्स सप्पिओदनदानवत्थु

अञ्ञतरो पि आजीवको परिवेसनं अगमासि। अञ्ञतरो भिक्खु पहूतेन सप्पिना ओदनं मद्दित्वा तस्स आजीवकस्स[1] महन्तं पिण्डं अदासि। अथ खो सो आजीवको तं पिण्डं आदाय अगमासि। अञ्ञतरो आजीवको तं आजीवकं एतदवोच – "कुतो तया, आवुसो, पिण्डो लद्धो" ति? "तस्सा- वुसो, समणस्स गोतमस्स मुण्डगहपतिकस्स[2] परिवेसनाय लद्धो" ति।

B. 123

अस्सोसुं खो उपासका तेसं आजीवकानं इमं कथासल्लापं। अथ खो ते उपासका येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु। एकमन्तं निसिन्ना खो ते उपासका भगवन्तं एतदवोचुं – "इमे, भन्ते, तित्थिया अवण्णकामा बुद्धस्स अवण्णकामा धम्मस्स अवण्णकामा सङ्घस्स। साधु, भन्ते, अय्या तित्थियानं सहत्था न ददेय्युं" ति। अथ खो भगवा ते उपासके धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्प- हंसेसि। अथ खो ते उपासका भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कमिंसु।

(३) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं[3] पकरणे[4] *धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञा- पेस्सामि[5] दस अत्थवसे पटिच्च – सङ्घसुट्ठुताय, सङ्घफासुताय ... पे० ... सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय। एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि- सेय्याथ –

२७०. "**यो पन भिक्खु अचेलकस्स वा परिब्बाजकस्स वा परिब्बाजि- काय वा सहत्था खादनीयं वा भोजनीयं वा ददेय्य, पाचित्तियं**" ति।

(४) विभङ्गो

२७१. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति।

अचेलको नाम यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो नग्गो।

---

१. आजीविकस्स – सी०। २. मुण्डकगहपतिकस्स – स्या०। ३. रो० पोत्थके नत्थि। ४. रो० पोत्थके नत्थि। * एत्थ स्या० पोत्थके 'भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं' इति अधिको पाठो दिस्सति। ५. पञ्ञापेस्सामि – म०।

परिब्बाजको नाम भिक्खुं च सामणेरं च ठपेत्वा यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो ।

परिब्बाजिका नाम भिक्खुनिं च सिक्खमानं च सामणेरिं च ठपेत्वा या काचि परिब्बाजिकसमापन्ना ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – उदकदन्तपोनं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम । 5

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं । B. 124

ददेय्या ति कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

२७२. तित्थिये तित्थियसञ्ञी सहत्था खादनीयं वा भोजनीयं वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । तित्थिये वेमतिको सहत्था खादनीयं वा भोजनीयं वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । तित्थिये अतित्थियसञ्ञी सहत्था खादनीयं वा भोजनीयं वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उदकदन्तपोनं देति, आपत्ति दुक्कटस्स । अतित्थिये तित्थियसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अतित्थिये वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अतित्थिये अतित्थियसञ्ञी, अनापत्ति । 15

२७३. अनापत्ति दापेति न देति, उपनिक्खिपित्वा देति, बाहिरालेपं देति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

§ ४२. बाचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(भिक्खू उय्योजने)

(१) उपनन्दभिक्खुवत्थु

२७४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो भातुनो सद्धिविहारिकं भिक्खुं एतदवोच – "एहावुसो, गामं पिण्डाय पविसिस्सामा" ति । तस्स अदापेत्वा उय्योजेसि – "गच्छावुसो, न मे तया सद्धिं कथा वा निसज्जा वा फासु होति, एककस्स मे कथा वा निसज्जा वा फासु होती" ति । अथ खो सो भिक्खु उपकट्ठे काले नासक्खि पिण्डाय चरितुं, पटिक्कमने पि भत्तविस्सग्गं न सम्भावेसि, छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा 20 R. 93 25

भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झा-
यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो भिक्खुं –
B. 125 एहावुसो, गामं पिण्डाय पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उय्योजेस्सती ति
... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, भिक्खुं – एहावुसो, गामं पिण्डाय
5 पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उय्योजेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्खुं – एहावुसो, गामं पिण्डाय पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उय्योजेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

10 २७५. "**यो पन भिक्खु भिक्खुं**[1] **– 'एहावुसो, गामं वा निगमं वा पिण्डाय पविसिस्सामा' ति तस्स दापेत्वा वा अदापेत्वा वा उय्योजेय्य – 'गच्छावुसो, न मे तया सद्धिं कथा वा निसज्जा वा फासु होति, एककस्स मे कथा वा निसज्जा वा फासु होती' ति, एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्ञं, पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

15 २७६. **यो पना** ति यो, यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अय इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुं ति अञ्ञं भिक्खुं ।

एहावुसो, गामं वा निगमं वा ति गामो पि निगमो पि नगरं पि, गामो चेव निगमो च ।

20 **तस्स दापेत्वा** ति यागु वा भत्तं[2] वा खादनीयं वा भोजनीयं वा दापेत्वा ।

अदापेत्वा ति न किञ्चि दापेत्वा ।

उय्योजेय्या ति मातुगामेन सद्धिं हसितुकामो कीळितुकामो रहो निसीदितुकामो अनाचारं आचरितुकामो एव वदेति – "गच्छावुसो, न मे तया सद्धिं कथा वा निसज्जा वा फासु होति, एककस्स मे कथा वा निसज्जा वा फासु
25 होती" ति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं[3] वा सवनूपचारं[4] वा विजहन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । विजहिते, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

---

१. भिक्खु एवं वदेय्य – स्या० । २. रो० पोत्थके नत्थि । ३. दस्सनुपचार – स्या० । ४. सवनुपचारं – स्या० ।

एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्ञं ति न अञ्ञो कोचि पच्चयो होति उय्योजेतुं ।

२७७. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी उय्योजेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको उय्योजेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी उय्योजेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । B. 126 5

कलिसासनं आरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । कलिसासनं आरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । R. 94

२७८. अनापत्ति उभो एकतो न यापेस्सामा ति उय्योजेति, महग्घं भण्डं पस्सित्वा लोभधम्मं उप्पादेस्सती ति उय्योजेति, मातुगामं पस्सित्वा अनभिरतिं उप्पादेस्सती ति उय्योजेति, गिलानस्स वा ओहियकस्स वा विहारपालस्स वा यागुं वा भत्तं वा खादनीयं वा भोजनीयं वा नीहरा ति उय्योजेति, न अनाचारं आचरितुकामो, सति करणीये उय्योजेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 10 15

———o———

§ ४३. तेचत्तारीसतिमपाचित्तिय
(कुले अनुपखज्ज निसज्जने)

(१) उपनन्दभिक्खुवत्थु

२७९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो सहायकस्स[1] घरं गन्त्वा तस्स पजापतिया सद्धिं सयनिघरे[2] निसज्जं कप्पेसि । अथ खो सो पुरिसो येनायस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो पुरिसो पजापतिं एतदवोच – "देहय्यस्स[3] भिक्खं" ति । अथ खो सा इत्थी आयस्मतो उपनन्दस्स सक्यपुत्तस्स भिक्खं अदासि । अथ खो सो पुरिसो आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं एतदवोच – "गच्छथ, भन्ते, यतो अय्यस्स भिक्खा दिन्ना" ति । अथ खो सा इत्थी सल्लक्खेत्वा – "परियुट्ठितो अयं पुरिसो" ति, आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं एतदवोच – "निसीदथ, भन्ते, मा अगमित्था" 20 25 B. 127

१. सहायस्स – सी० । २. सयनीघरे – स्या० । ३. ददेहाय्यस्स – म०; ददेहेय्यस्स – रो० ।

ति । दुतियं पि खो सो पुरिसो ... पे० ... ततियं पि खो सो पुरिसो आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं एतदवोच – "गच्छथ, भन्ते, यतो अय्यस्स भिक्खा दिन्ना" ति । ततियं पि खो सा इत्थी आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं एतदवोच – "निसीदथ, भन्ते, मा अगमित्था" ति ।

5 अथ खो सो पुरिसो निक्खमित्वा भिक्खू उज्झापेसि[1] – "अयं, भन्ते, अय्यो उपनन्दो मय्हं पजापतिया सद्धिं सयनिघरे निसिन्नो । सो मया उय्योजियमानो न इच्छति गन्तु । बहुकिच्चा मयं बहुकरणीया" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम R. 95 आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेस्सती 10 ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

15 २८० "**यो पन भिक्खु सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेय्य, पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

२८१. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अय इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सभोजनं नाम कुलं इत्थी चेव होति पुरिसो च, इत्थी च पुरिसो च उभो 20 अनिक्खन्ता होन्ति, उभो अवीतरागा ।

अनुपखज्जा ति अनुपविसित्वा ।

निसज्जं कप्पेय्या ति महल्लके घरे पिट्ठसङ्घाटस्स[2] हत्थपासं विजहित्वा निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । खुद्दके घरे पिट्ठिवंसं अतिक्कमित्वा निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25 २८२. सयनिघरे सयनिघरसञ्ञी सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं B. 128 कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सयनिघरे वेमतिको सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सयनिघरे नसयनिघरसञ्ञी

१. उज्झापेति – रो० । २. पिट्ठिसङ्घातस्स – स्या० ।

सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नसयनिघरे सयनिघरसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । नसयनिघरे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नसयनिघरे नसयनिघरसञ्ञी, अनापत्ति ।

२८३. अनापत्ति महल्लके घरे पिट्ठसङ्घाटस्स हत्थपासं अविजहित्वा निसीदति, खुद्दके घरे पिट्ठिवंसं अनतिक्कमित्वा निसीदति, भिक्खु दुतियो होति, 5 उभो निक्खन्ता होन्ति, उभो वीतरागा, नसयनिघरे, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

---

§ ४४. चतुचत्तारीसतिमपाचित्तियं
(मातुगामेन रहो निसज्जने)

(१) उपनन्दभिक्खुवत्थु

२८४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो सहायकस्स घरं गन्त्वा तस्स पजापतिया सद्धिं रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं 10 R 96 कप्पेसि[1] । अथ खो सो पुरिसो उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "कथं हि नाम अय्यो उपनन्दो मय्हं पजापतिया सद्धिं रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेस्सती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स पुरिसस्स उज्झायन्तस्स खिय्य-न्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो मातुगामेन सद्धिं 15 रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, मातुगामेन सद्धिं रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातु-गामेन सद्धिं रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, 20 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२८५. **"यो पन भिक्खु मातुगामेन सद्धिं रहो पटिच्छन्ने आसने** B 129 **निसज्जं कप्पेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

---

१. कप्पेति – सी० ।

(३) विभङ्गो

२८६. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खी न पेती न तिरच्छानगता, अन्तमसो तदहुजाता पि दारिका, पगेव महत्तरी[1] ।

सद्धिं ति एकतो ।

रहो नाम चक्खुस्स रहो सोतस्स रहो । चक्खुस्स रहो नाम न सक्का होति अक्खि वा निखणीयमाने[2] भमुकं वा उक्खिपीयमाने[3] सीसं वा उक्खिपीयमाने पस्सितुं । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पकतिकथा सोतुं ।

पटिच्छन्नं नाम आसनं कुट्टेन[4] वा कवाटेन वा किलञ्जेन वा साणिपाकारेन वा रुक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थळिकाय[5] वा, येन केनचि पटिच्छन्नं होति ।

निसज्जं कप्पेय्या ति मातुगामे निसिन्ने भिक्खु उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निसिन्ने मातुगामो उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२८७. मातुगामे मातुगामसञ्ञी रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्ञी रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्ज कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यक्खिया वा पेतिया वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहित्थिया[6] वा सद्धिं रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स । R. 97 अमातुगामे मातुगामसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्ञी, अनापत्ति ।

B. 130 २८८. अनापत्ति यो कोचि विञ्ञू पुरिसो दुतियो होति, तिट्ठति

---

१. महन्ततरी – स्या० । २. निखनीयमाने – सी०; निखणियमाने – स्या०, रो० । ३. उक्खियमाने – सी०; उक्खिपियमाने – स्या०, रो० । ४. कुट्टेन – म० । ५. कोत्थलिया – सी०; कोत्थळिया – स्या०, रो० । ६. तिरच्छानगताय वा मनुस्सविग्गहित्थिया – म० ।

न निसीदति, अरहोपेक्खो, अञ्ञाविहितो[1] निसीदति, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

———०———

§ ४५. पञ्चचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(एको एकाय रहो निसज्जने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु

२८९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो सहायकस्स घरं गन्त्वा तस्स पजापतिया सद्धिं एको एकाय रहो निसज्जं 5 कप्पेसि[2] । अथ खो सो पुरिसो उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "कथं हि नाम अय्यो उपनन्दो मय्हं[3] पजापतिया[4] सद्धिं एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्सती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स पुरिसस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो मातुगामेन सद्धिं 10 एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, मातुगामेन सद्धिं एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातुगामेन सद्धिं एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पासादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ – 15

२९०. "**यो पन भिक्खु मातुगामेन सद्धिं एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेय्य, पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

२९१. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खी न पेती न तिरच्छानगता, 20 विञ्ञू पटिबला सुभासितदुब्भासितं दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं ।

सद्धिं ति एकतो ।

---

१. अञ्ञाविहितो – स्या०, रो० । २. कप्पेति – सी० । ३. रो० पोत्थके नत्थि । ४. मातु-गामेन – रो० ।

एको एकाया ति भिक्खु चेव होति मातुगामो च ।

B. 131 **रहो** नाम चक्खुस्स रहो, सोतस्स रहो । चक्खुस्स रहो नाम न सक्का होति अक्खिं[1] वा निखणीयमाने भमुकं वा उक्खिपीयमाने सीसं वा उक्खिपीयमाने पस्सितुं । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पकतिकथा सोतुं ।

5 **निसज्जं कप्पेय्या** ति मातुगामे निसिन्ने भिक्खु उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निसिन्ने मातुगामो उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६२. मातुगामे मातुगामसञ्ञी एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति, 10 आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्ञी एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यक्खिया वा पेतिया वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहित्थिया वा सद्धिं एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे 15 मातुगामसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्ञी, अनापत्ति ।

२६३. अनापत्ति यो कोचि विञ्ञू पुरिसो दुतियो होति, तिट्ठति न निसीदति, अरहोपेक्खो अञ्ञाविहितो निसीदति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---o---

§ ४६. छचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(कुलानि पयिरुपासने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु

R. 98 20 २६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपनन्दस्स सक्यपुत्तस्स उपट्ठाककुलं आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं भत्तेन निमन्तेसि । अञ्ञे पि भिक्खू भत्तेन निमन्तेसि । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो पुरेभत्तं, कुलानि पयिरुपासति । अथ खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदवोचुं – "देथावुसो 25 भत्तं" ति । "आगमेथ, भन्ते, यावाय्यो[2] उपनन्दो आगच्छती" ति । दुतियं

B. 132

१. अक्खीनि – स्या० । २. यावय्यो – रो०; याव अय्यो – स्या०, सी० ।

पि खो ते भिक्खू ...पे० ... ततियं पि खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदवोचुं – "देथावुसो, भत्तं; पुरे कालो अतिक्कमती" ति । "यं पि मयं, भन्ते, भत्तं करिम्हा अय्यस्स उपनन्दस्स कारणा । आगमेथ, भन्ते, यावाय्यो उपनन्दो आगच्छती" ति ।

अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो पुरेभत्तं कुलानि पयिरुपासित्वा दिवा आगच्छति[1] । भिक्खू न चित्तरूपं भुञ्जिसु । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[2] विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पठमपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं कुलेसु चारित्त आपज्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जेय्य, पाचित्तियं" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) उपनन्दवत्थु

२९५. तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपनन्दस्स सक्यपुत्तस्स उपट्ठाककुलं सङ्घस्सत्थाय खादनीयं पाहेसि – "अय्यस्स उपनन्दस्स दस्सेत्वा सङ्घस्स दातब्बं" ति । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो गामं पिण्डाय पविट्ठो होति । अथ खो ते मनुस्सा आरामं गन्त्वा भिक्खू पुच्छिसु– "कहं, भन्ते, अय्यो उपनन्दो" ति ? "एसावुसो, आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो गामं पिण्डाय पविट्ठो" ति । "इदं, भन्ते, खादनीयं अय्यस्स उपनन्दस्स दस्सेत्वा सङ्घस्स दातब्बं" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ[3] खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि[3]– "तेन हि, भिक्खवे, पटिग्गहेत्वा निक्खिपथ याव उपनन्दो आगच्छती" ति ।

5 10 20 R. 99 25 B. 133

---

१. आगच्छि – सी० । २. खीयन्ति – सी०, स्या०, रो० । ३–३. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।
पाचित्तियं – १८.

अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो– "भगवता पटिक्खित्तं पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जितुं" ति पच्छाभत्तं कुलानि पयिरुपासित्वा दिवा पटिक्कमि, खादनीयं उस्सारियित्थ[1]। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो
5 सक्यपुत्तो पच्छाभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जिस्सती ति ...पे०... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, पच्छाभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति।

(४) अनुपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, पच्छाभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन भिक्खवे इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

10 **"यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा कुलेसु चारित्तं आपज्जेय्य, पाचित्तियं"** ति।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति।

(५) अनुपञ्ञत्ति–चीवरदाने

२९६. तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरदानसमये कुक्कुच्चायन्ता कुलानि न पयिरुपासन्ति। चीवरं परित्तं उप्पज्जति। भगवतो एतमत्थं
15 आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये कुलानि पयिरुपासितुं। एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा कुलेसु चारित्तं आपज्जेय्य, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं। तत्थायं समयो। चीवरदानसमयो – अयं तत्थ समयो" ति।

20 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति।

(६) अनुपञ्ञत्ति–चीवरकारे

२९७. तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरकम्मं करोन्ति, अत्थो च होति सूचिया पि सुत्तेन पि सत्थकेन पि। भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता कुलानि न पयिरुपासन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरकारसमये कुलानि पयिरुपासितुं। एवं च पन, भिक्खवे,
25 इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

R. 100 **"यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं**

१. उस्सादियित्थ – सी०, रो०।

वा कुलेसु चारित्तं आपज्जेय्य, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो – अयं तत्थ समयो" ति । B. 134

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(७) अनुपञ्ञत्ति – गिलाने

२९८. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति, अत्थो च होति भेसज्जेहि । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता कुलानि न पयिरुपासन्ति । भगवतो एतमत्थं 5
आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा कुलानि पयिरुपासितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२९९. "**यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा कुलेसु चारित्तं आपज्जेय्य, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो –** 10
अयं तत्थ समयो" ति ।

(८) विभङ्गो

३००. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

निमन्तितो नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्ञतरेन भोजनेन निमन्तितो ।

सभत्तो नाम येन निमन्तितो तेन सभत्तो । 15

सन्तं नाम भिक्खुं सक्का होति आपुच्छा पविसितुं ।

असन्तं नाम भिक्खुं न सक्का होति आपुच्छा पविसितुं ।

पुरेभत्तं नाम येन निमन्तितो त अभुत्तावी ।

पच्छाभत्तं नाम येन निमन्तितो त अन्तमसो कुसग्गेन[1] पि भुत्त होति ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि – खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, 20
सुद्दकुलं ।

कुलेसु चारित्तं आपज्जेय्या ति अञ्ञस्स घरूपचारं ओक्कमन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । पठमं पादं उम्मारं अतिक्कामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दुतियं पादं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्ञत्र समया ति ठपेत्वा समयं । 25 B. 135

चीवरदानसमयो नाम अनत्थते कठिने[2] वस्सानस्स पच्छिमो मासो, अत्थते कठिने पञ्च मासा ।

---

१. अरुणुग्गमने – सी० । २. कथिने – म० ।

चीवरकारसमयो नाम चीवरे कयिरमाने ।

३०१. निमन्तिते निमन्तितसञ्ञी सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पुरेभत्तं वा[1] पच्छाभत्तं वा[1] कुलेसु चारित्तं आपज्जति, अञ्ञत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते वेमतिको सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा कुलेसु चारित्तं आपज्जति, अञ्ञत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते अनिमन्तितसञ्ञी सन्तं भिक्खु अनापुच्छा पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा कुलेसु चारित्तं आपज्जति, अञ्ञत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनिमन्तिते निमन्तितसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनिमन्तिते R. 101 वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनिमन्तिते अनिमन्तितसञ्ञी, अनापत्ति ।

३०२. अनापत्ति समये, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा पविसति, असन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पविसति, अञ्ञस्स घरेन मग्गो होति, घरूपचारेन मग्गो होति, अन्तरारामं[2] गच्छति, भिक्खुनुपस्सयं गच्छति, तित्थियसेय्यं गच्छति, पटिक्कमनं गच्छति, भत्तियघरं गच्छति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ४७. सत्तचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(पच्चयपवारणासादियनं)

(१) महानामभेसज्जपवारणवत्थु

चतुमासं

३०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मिं निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन महानामस्स सक्कस्स भेसज्जं उस्सन्नं होति । अथ खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो सक्को भगवन्तं एतदवोच – "इच्छामहं, भन्ते, सङ्घं चतुमासं[3] भेसज्जेन पवारेतुं" ति । B. 136 "साधु साधु, महानाम ! तेन हि त्वं, महानाम, सङ्घं चतुमासं भेसज्जेन पवारेही" ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ...पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, चतुमासं[4] भेसज्जप्पच्चयपवारणं[4] सादितु[5] ति ।

१. रो० पोत्थके नत्थि । २. अन्तरगामं – रो० । ३. चातुमासं – सी०, स्या०, रो० । ४–४. चातुमासप्पच्चयपवारणं – सी०; चातुमासपच्चयपवारणं – स्या०, रो० । ५. सादियितुं – सी० ।

अपरं पि चतुमासं

३०४. तेन खो पन समयेन भिक्खू महानामं सक्कं परित्तं भेसज्जं विञ्ञापेन्ति । तथेव महानामस्स सक्कस्स भेसज्जं उस्सन्नं होति । दुतियं पि खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो सक्को भगवन्तं एतदवोच – "इच्छामहं, भन्ते, सङ्घं अपरं पि चतुमासं भेसज्जेन 5 पवारेतुं" ति । "साधु साधु, महानाम ! तेन हि त्वं, महानाम, सङ्घं अपरं पि चतुमासं भेसज्जेन पवारेही" ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, पुन पवारणं पि सादितु ति ।

यावजीवं

३०५. तेन खो पन समयेन भिक्खू महानामं सक्कं परित्तं येव भेसज्जं 10 विञ्ञापेन्ति । तथेव महानामस्स सक्कस्स भेसज्जं उस्सन्नं होति । ततियं पि खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं R.102 अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो सक्को भगवन्तं एतदवोच – "इच्छामह, भन्ते, सङ्घं यावजीवं भेसज्जेन पवारेतुं" ति । "साधु साधु, महानाम ! तेन हि त्वं, महानाम, सङ्घं यावजीवं भेसज्जेन 15 पवारेही" ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, निच्चपवारणं पि सादितुं ति ।

(२) छब्बग्गिय – महानामवत्थु

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दुन्निवत्था होन्ति दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना । महानामो[1] सक्को[2] वत्ता[3] होति[4] – "किस्स तुम्हे, भन्ते, दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना ? ननु नाम पब्बजितेन सुनिवत्थेन 20 भवितब्बं सुपारुतेन आकप्पसम्पन्नेना" ति ? छब्बग्गिया भिक्खू महानामे सक्के उपनन्धिसु । अथ खो छब्बग्गियानं भिक्खूनं एतदहोहि – "केन नु खो मयं उपायेन महानामं सक्कं मङ्कु करेय्यामा" ति ? अथ खो छब्बग्गियानं भिक्खूनं एतदहोसि – "महानामेन खो, आवुसो, सक्केन सङ्घो भेसज्जेन पवारितो । हन्द मयं, आवुसो, महानामं सक्कं सप्पिं विञ्ञापेमा" ति । 25 B.137 अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू येन महानामो सक्को तेनुपसङ्कमिंसु; उप-

१. महानामेन – स्या० । २. सक्केन – स्या० । ३. वुत्ता – स्या० । ४. होन्ति – स्या० ।

सङ्कमित्वा महानामं सक्कं एतदवोचुं – "दोणेन, आवुसो, सप्पिना अत्थो" ति । "अज्जण्हो[1], भन्ते, आगमेथ । मनुस्सा वजं गता सप्पिं आहरितुं । कालं[2] आहरिस्सथा[3]" ति ।

दुतियं पि खो ... पे० ... ततियं पि खो छब्बग्गिया भिक्खू महानामं सक्कं एतदवोचुं – "दोणेन, आवुसो, सप्पिना अत्थो" ति । "अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथ । मनुस्सा वजं गता सप्पिं आहरितुं । कालं आहरिस्सथा" ति । "किं पन तया, आवुसो, अदातुकामेन पवारितेन, यं त्वं पवारित्वा न देसी" ति ! अथ खो महानामो सक्को उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "कथं हि नाम भदन्ता[4] – 'अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथा' ति वुच्चमाना नागमेस्सन्ती" ति ! अस्सोसु खो भिक्खू महानामस्स सक्कस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू महानामेन सक्केन – अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथा ति वुच्चमाना नागमेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, महानामेन सक्केन – अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथा ति वुच्चमाना नागमेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(३) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, महानामेन सक्केन – अज्जण्हो, भन्ते आगमेथा ति वुच्चमाना नागमेस्सथ[5] ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

R. 103 ३०६. "**अगिलानेन भिक्खुना चतुमासप्पच्चयपवारणा सादितब्बा, अञ्ञत्र पुनपवारणाय, अञ्ञत्र निच्चपवारणाय; ततो चे उत्तरिं[6] सादियेय्य, पाचित्तियं**" ति ।

(४) विभङ्गो

३०७. **अगिलानेन भिक्खुना चतुमासप्पच्चयपवारणा सादितब्बा** ति गिलानप्पच्चयपवारणा सादितब्बा ।

पुनपवारणा पि सादितब्बा ति यदा गिलानो भविस्सामि तदा विञ्ञापेस्सामी ति ।

---

१. मज्जुण्हो – सी०, स्या०, रो० । २. काले – स्या० । ३. हरिस्सथा – सी०, रो० । ४. भद्दन्ता – स्या०, रो० । ५. नागमिस्सथ – म० । ६. उत्तरि – म०, रो० ।

निच्चपवारणा पि सादितब्बा ति यदा गिलानो भविस्सामि तदा विञ्ञापेस्सामी ति ।

ततो चे उत्तरिं सादियेय्या ति अत्थि पवारणा भेसज्जपरियन्ता नरत्तिपरियन्ता, अत्थि पवारणा रत्तिपरियन्ता नभेसज्जपरियन्ता, अत्थि पवारणा भेसज्जपरियन्ता च रत्तिपरियन्ता च, अत्थि पवारणा नेवभेसज्ज-परियन्ता नरत्तिपरियन्ता ।

भेसज्जपरियन्ता नाम भेसज्जानि परिग्गहितानि होन्ति – "एत्तकेहि भेसज्जेहि पवारेमी" ति । **रत्तिपरियन्ता** नाम रत्तियो परिग्गहितायो होन्ति – "एत्तकासु रत्तीसु पवारेमी" ति । **भेसज्जपरियन्ता च रत्तिपरियन्ता च** नाम भेसज्जानि च परिग्गहितानि होन्ति रत्तियो च परिग्गहितायो होन्ति – "एत्त-केहि भेसज्जेहि एत्तकासु रत्तीसु पवारेमी" ति । **नेवभेसज्जपरियन्ता नरत्ति-परियन्ता** नाम भेसज्जानि च अपरिग्गहितानि होन्ति रत्तियो च अपरिग्ग-हितायो होन्ति ।

३०८. भेसज्जपरियन्ते – येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि भेसज्जानि ठपेत्वा अञ्ञानि भेसज्जानि विञ्ञापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । रत्तिपरियन्ते – यासु रत्तीसु पवारितो होति ता रत्तियो ठपेत्वा अञ्ञासु रत्तीसु विञ्ञापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भेसज्जपरियन्ते च रत्तिपरियन्ते च – येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि भेसज्जानि ठपेत्वा यासु रत्तीसु पवारितो होति ता रत्तियो ठपेत्वा अञ्ञानि भेसज्जानि अञ्ञासु रत्तीसु विञ्ञापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । नेवभेसज्जपरियन्ते नरत्तिपरियन्ते, अनापत्ति ।

३०९. न भेसज्जेन करणीयेन[1] भेसज्जं विञ्ञापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्ञेन भेसज्जेन करणीयेन अञ्ञं भेसज्जं विञ्ञापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ततुत्तरिं[2] ततुत्तरिसञ्ञी भेसज्जं विञ्ञापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ततुत्तरिं वेमतिको भेसज्जं विञ्ञापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ततुत्तरिं नततुत्तरिसञ्ञी भेसज्जं विञ्ञापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नततुत्तरिं ततुत्तरिसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । नततुत्तरिं वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नततुत्तरिं नततुत्तरिसञ्ञी, अनापत्ति ।

३१०. अनापत्ति येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि भेसज्जानि

---

१ करणीयं – सी०, स्या०; भेसज्जकरणीयेन – रो० । २. तदुत्तरि – स्या० ।

विञ्ञापेति, यासु रत्तीसु पवारितो होति तासु रत्तीसु विञ्ञापेति, इमेहि
R.104 तया भेसज्जेहि पवारिताम्ह[1] अम्हाकं च इमिना च इमिना च भेसज्जेन
अत्थो ति आचिक्खित्वा विञ्ञापेति, यासु तया रत्तीसु पवारिताम्ह तायो च
रत्तियो वीतिवत्ता अम्हाकं च भेसज्जेन अत्थो ति आचिक्खित्वा विञ्ञापेति
5 आतकानं पवारितानं, अञ्ञस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

———०———

§ ४८. अट्ठचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(उय्युत्तसेनावस्सने)

(१) पसेनदिकोसलअब्भुय्यानवत्थु

३११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदिकोसलो सेनाय
अब्भुय्यातो होति । छब्बग्गिया भिक्खू उय्युत्तं सेनं दस्सनाय अगमंसु ।
10 अद्दसा[2] खो राजा पसेनदिकोसलो छब्बग्गिये भिक्खू दूरतो व आगच्छन्ते ।
दिस्वान पक्कोसापेत्वा एतदवोच – "किस्स तुम्हे, भन्ते, आगतत्था" ति ?
"महाराज[3], महाराजानं मयं दट्ठुकामा" ति । "किं, भन्ते, मं दिट्ठेन युद्धा-
भिनन्दि[4]; ननु भगवा पस्सितब्बो" ति ? मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया उय्युत्तं सेन दस्सनाय आग-
15 च्छिस्सन्ति ! अम्हाकं पि अलाभा, अम्हाकं पि दुल्लद्धं, ये मयं आजीवस्स हेतु
पुत्तदारस्स कारणा सेनाय आगच्छामा" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं
मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया
भिक्खू उय्युत्त सेनं दस्सनाय गच्छिस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर तुम्हे,
20 भिक्खवे, उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गच्छथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पठमपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गच्छिस्सथ ! नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा
पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ–

---

१. पवारितम्हा – सी०, स्या०, रो० । २. अद्दस – रो० । ३. सी०, स्या०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ४. युद्धाभिनन्दिना – रो०; युद्धाभिनन्दितं – स्या० ।

"यो पन भिक्खु उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गच्छेय्य, पाचित्तियं" ति । B.140

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) सेनाय गिलानमातुलवत्थु

३१२. तेन खो पन समयेन अञ्ञातरस्स भिक्खुनो मातुलो सनाय R 105
गिलानो होति । सो तस्स भिक्खुनो सन्तिके दूतं पाहेसि – "अहं हि सेनाय
गिलानो । आगच्छतु भदन्तो । इच्छामि भदन्तस्स आगतं" ति । अथ खो 5
तस्स भिक्खुनो एतदहोसि – "भगवता भिक्खूनं[1] सिक्खापदं पञ्ञत्तं* – 'न
उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गन्तब्बं' ति । अयं च मे मातुलो सेनाय गिलानो । कथ
नु खो मया पटिपज्जितब्बं" ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसि ।

(४) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं[2] पकरणे[2] धम्मिं कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, तथारूपप्पच्चया[3] सेनाय[4] गन्तुं । 10
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३१३. **"यो पन भिक्खु उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गच्छेय्य, अञ्ञात्र तथा-
रूपप्पच्चया, पाचित्तियं"** ति ।

(५) विभङ्गो

३१४. **यो पना** ति यो यादिसो ...पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति । 15

उय्युत्ता नाम सेना गामतो निक्खमित्वा निविट्ठा वा होति पयाता वा ।

सेना नाम हत्थी अस्सा रथा पत्ती[5] । द्वादसपुरिसो हत्थी, तिपुरिसो
अस्सो, चतुपुरिसो रथो, चत्तारो पुरिसा सरहत्था पत्ति । दस्सनाय गच्छति,
आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्स-
नूपचारं[6] विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 20

अञ्ञात्र तथारूपप्पच्चया ति ठपेत्वा तथारूपप्पच्चयं ।

३१५. उय्युत्ते उय्युत्तसञ्ञी दस्सनाय गच्छति, अञ्ञात्र तथारूप-
प्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । उय्युत्ते वेमतिको दस्सनाय गच्छति, अञ्ञात्र
तथारूपप्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । उय्युत्ते अनुय्युत्तसञ्ञी दस्सनाय

---

१. रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । *. एत्थ सी० पोत्थके 'होती' ति पा ो दिस्सति । २–२. रो० पोत्थके नत्थि । ३. तथारूपपच्चया – स्या०, रो० । ४. सेनं – सी०, स्या० । ५. पत्ति – सी०, स्या० । ६. दस्सनूपचारं – स्या० ।

गच्छति, अञ्ञत्र तथारूपप्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B·141 एकमेकं दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्ति 5 दुक्कटस्स । अनुय्युत्ते उय्युत्तसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुय्युत्ते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुय्युत्ते अनुय्युत्तसञ्ञी, अनापत्ति ।

३१६. अनापत्ति आरामे ठितो पस्सति, भिक्खुस्स ठितोकासं वा निसिन्नोकासं वा निपन्नोकासं वा आगच्छति, पटिपथं गच्छन्तो पस्सति, तथारूपप्पच्चया, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ४९. ऊनपञ्ञासमपाचित्तियं

(सेनाय वासे)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

R. 106 ३१७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने 10 अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सति करणीये सेनं गन्त्वा अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया सेनाय वसिस्सन्ति ! अम्हाकं पि अलाभा, अम्हाकं पि दुल्लद्धं, ये मयं आजीवस्स हेतु पुत्तदारस्स कारणा सेनाय पटिवसामा" ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झा- 15 यन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, 20 अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३१८. "**सिया च तस्स भिक्खुनो कोचिदेव पच्चयो सेनं गमनाय, दिरत्ततिरत्तं तेन भिक्खुना सेनाय वसितब्बं । ततो चे उत्तरिं वसेय्य, पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

३१९. **सिया च तस्स भिक्खुनो कोचिदेव पच्चयो सेनं गमनाया** ति सिया पच्चयो सिया करणीयं ।

दिरत्ततिरत्तं तेन भिक्खुना सेनाय वसितब्बं ति द्वे तिस्सो रत्तियो वसितब्बं । B.142

ततो चे उत्तरिं वसेय्या ति चतुत्थे दिवसे अत्थङ्गते सुरिये[1] सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 5

३२०. अतिरेकतिरत्ते अतिरेकसञ्ञी सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अतिरेकतिरत्ते वेमतिको सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अतिरेकतिरत्ते ऊनकसञ्ञी सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

ऊनकतिरत्ते अतिरेकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकतिरत्ते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकतिरत्ते ऊनकसञ्ञी, अनापत्ति । 10

३२१. अनापत्ति द्वे तिस्सो रत्तियो वसति, ऊनकद्वेतिस्सो रत्तियो वसति, द्वे रत्तियो वसित्वा ततियाय रत्तिया पुरारुणा निक्खमित्वा पुन वसति, गिलानो वसति, गिलानस्स करणीयेन वसति, सेना[2] वा[3] पटिसेनाय रुद्धा होति, केनचि पलिबुद्धो होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,[4] आदिकम्मिकस्सा ति । 15 R.107

---

§ ५०. पञ्ञासमपाचित्तियं

(उय्योधिकगमने)

(१) उय्योधिककण्डविद्धभिक्खुवत्थु

३२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दिरत्ततिरत्तं सेनाय वसमाना उय्योधिकं पि बलग्गं पि सेनाब्यूहं पि अनीकदस्सनं पि गच्छन्ति । अञ्ञतरो पि छब्बग्गियो भिक्खु उय्योधिकं गन्त्वा कण्डेन पटिविद्धो होति । मनुस्सा तं भिक्खुं* उप्पण्डेसुं – "कच्चि, भन्ते, सुयुद्धं अहोसि, कति ते लक्खानि लद्धानी" ति ? सो भिक्खु तेहि मनुस्सेहि उप्पण्डीयमानो मङ्कु अहोसि । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया उय्योधिकं दस्सनाय आगच्छिस्सन्ति ! अम्हाकं पि 20

१, सूरिये – म० । २. सेनाय – सी० । ३. स्या० पोत्थके नत्थि । * एत्थ सी० पोत्थके 'परिसित्वा' ति पाठो अत्थि ।

अलाभा, अम्हाकं पि दुल्लद्धं, ये मयं आजीवस्स हेतु पुत्तदारस्स कारणा उय्योधिकं आगच्छामा" ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू उय्योधिकं दस्सनाय गच्छिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, उय्योधिकं दस्सनाय गच्छथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, उय्योधिकं दस्सनाय गच्छिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३२३. **"दिरत्ततिरत्तं चे भिक्खु सेनाय वसमानो उय्योधिकं वा बलग्गं वा सेनाब्यूहं वा अनीकदस्सनं वा गच्छेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

३२४. **दिरत्ततिरत्तं चे भिक्खु सेनाय वसमानो** ति द्वे तिस्सो रत्तियो वसमानो ।

उय्योधिकं नाम यत्थ सम्पहारो दिस्सति[1] ।

बलग्गं नाम एत्तका हत्थी, एत्तका अस्सा, एत्तका रथा, एत्तका पत्ती ।

सेनाब्यूहं नाम इतो हत्थी होन्तु, इतो अस्सा होन्तु, इतो रथा होन्तु, इतो पत्तिका[2] होन्तु ।

अनीकं नाम हत्थानीकं, अस्सानीकं, रथानीकं, पत्तानीकं । तयो हत्थी पच्छिमं हत्थानीकं, तयो अस्सा पच्छिमं अस्सानीकं, तयो रथा पच्छिमं रथानीकं, चत्तारो पुरिसा सरहत्था पत्ती पच्छिमं पत्तानीकं । दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एकमेकं दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

---

१. दिय्यति – सी० । २. पत्ती – सी० ।

३२५. अनापत्ति आरामे ठितो पस्सति, भिक्खुस्स ठितोकासं वा निसिन्नोकासं वा निपन्नोकासं वा आगन्त्वा सम्पहारो दिस्सति[1], पटिपथं गच्छन्तो पस्सति, सति करणीये गन्त्वा पस्सति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । B. 144

अचेलकवग्गो पञ्चमो ।

तस्सुद्दानं

*पूवं कथोपनन्दस्स[2], तयंपट्ठाकमेव च । 5
महानामो पसेनदि, सेनाविद्धो इमे दसा ति ।।

---

§ ५१. एकपञ्ञासमपाचित्तियं

(सुरापाने)

(१) सागतभिक्खु - नागसङ्गामवत्थु

३२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा चेतियेसु[3] चारिकं चरमानो येन भद्दवतिका तेन पायासि । अद्दसंसु खो गोपालका पसुपालका कस्सका पथाविनो भगवन्तं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान भगवन्तं एतदवोचु – "मा खो, भन्ते, भगवा अम्बतित्थं अगमासि । अम्बतित्थे, भन्ते, जटिलस्स 10 अस्समे नागो पटिवसति इद्धिमा आसिविसो[4] घोरविसो । सो भगवन्तं मा विहेठेसी" ति । एवं वुत्ते भगवा तुण्ही अहोसि । दुतियं पि खो ...पे०...ततियं पि खो गोपालका पसुपालका कस्सका पथाविनो भगवन्तं एतदवोचुं – "मा खो, भन्ते, भगवा अम्बतित्थं अगमासि । अम्बतित्थे, भन्ते, जटिलस्स अस्समे नागो पटिवसति इद्धिमा आसिविसो घोरविसो । 15 सो भगवन्तं मा विहेठेसी" ति । ततियं पि खो भगवा तुण्ही अहोसि ।

अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन भद्दवतिका तदवसरि । तत्र सुदं भगवा भद्दवतिकायं विहरति । अथ खो आयस्मा सागतो येन अम्बतित्थकस्स[5] जटिलस्स अस्समो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा अग्यागारं पविसित्वा तिणसन्थारकं[6] पञ्ञापेत्वा निसीदि 20 पल्लङ्कं आभुजित्वा उजुं कायं पणिधाय परिमुखं सतिं उपट्ठपेत्वा । R. 109 B 145

---

१ दिस्सति – सं० । *एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति –
अचेलकं उय्योजञ्च, सभोजनं दुवे रहो ।
सभत्तकञ्च भेसज्जं, उय्युत्तं सेनुय्योधिकं ति ।।

२. कथापनन्दस्स – रो० । ३. चेतिसु – सी० । ४. आसीविसो – सी०, स्या० । ५. अम्बतित्थस्स – म०; अम्बतित्थं – स्या० । ६. तिणसन्थारं – सी० ।

अद्दसा[1] खो सो नागो आयस्मन्तं सागतं पविट्ठं। दिस्वान *दुम्मनो पधूपायि[2]। आयस्मा पि सागतो पधूपायि। अथ खो सो नागो मक्खं असहमानो पज्जलि। आयस्मा पि सागतो तेजोधातुं समापज्जित्वा पज्जलि। अथ खो आयस्मा सागतो तस्स नागस्स तेजसा तेजं परि-
5 यादियित्वा येन भद्दवतिका तेनुपसङ्कमि। अथ खो भगवा भद्दवतिकायं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कोसम्बी तेन चारिकं पक्कामि। अस्सोसुं खो कोसम्बिका उपासका – "अय्यो किर सागतो अम्बतित्थिकेन[3] नागेन सद्धिं सङ्गामेसी" ति।

(२) सागतभिक्खुकापोतिकपानवत्थु

अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कोसम्बी तद-
10 वसरि। अथ खो कोसम्बिका उपासका भगवतो पच्चुग्गमनं करित्वा येनायस्मा सागतो तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं सागतं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठंसु। एकमन्तं ठिता खो कोसम्बिका उपासका आयस्मन्तं सागतं एतदवोचुं – "किं, भन्ते, अय्यानं दुल्लभं च मनापं च, किं पटियादेमा" ति? एवं वुत्ते छब्बग्गिया भिक्खू कोसम्बिके उपा-
15 सके एतदवोचुं – "अत्थावुसो, कापोतिका नाम पसन्ना भिक्खूनं दुल्लभा च मनापा च, तं पटियादेथा" ति। अथ खो कोसम्बिका उपासका घरे घरे कापोतिकं पसन्नं पटियादेत्वा आयस्मन्तं सागतं पिण्डाय पविट्ठं दिस्वान आयस्मन्तं सागतं एतदवोचुं – "पिवतु, भन्ते, अय्यो सागतो कापोतिकं पसन्नं, पिवतु, भन्ते, अय्यो सागतो कापोतिकं पसन्नं" ति। अथ
20 खो आयस्मा सागतो घरे घरे कापोतिकं पसन्नं पिवित्वा नगरम्हा निक्खमन्तो नगरद्वारे परिपति।

अथ खो भगवा सम्बहुलेहि भिक्खूहि सद्धिं नगरम्हा निक्खमन्तो अद्दस आयस्मन्तं सागतं नगरद्वारे परिपतितं[5]। दिस्वान भिक्खू आमन्तेसि – "गण्हथ, भिक्खवे, सागतं" ति। "एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्खू भगवतो
25 पटिस्सुणित्वा[6] आयस्मन्तं सागतं आरामं नेत्वा येन भगवा तेन सीसं कत्वा निपातेसुं। अथ खो आयस्मा सागतो परिवत्तित्वा येन भगवा तेन पादे
B.146 करित्वा सेय्यं कप्पेसि। अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि – "ननु, भिक्खवे,

१. अथ – सी०, रो०। *एत्थ सी०, स्या० पोत्थकेसु 'दुक्खी' ति पाठो दिस्सति। २. पधूपासि – स्या०, रो०। ३. अम्बतित्थकेन – सी०। ४. चरन्तं – सी०, स्या०। ५. परिपतन्तं – म०। ६. पटिसुणित्वा – स्या०, रो०।

पुब्बे सागतो तथागते सगारवो अहोसि सप्पतिस्सो" ति ? "एवं, भन्ते"। R. 110
"अपि नु खो, भिक्खवे, सागतो एतरहि तथागते सगारवो सप्पतिस्सो" ति ?
"नोहेतं, भन्ते"। "ननु, भिक्खवे, सागतो अम्बतित्थिकेन नागेन सद्धिं
सङ्गामेसी" ति ? "एवं, भन्ते"। "अपि नु खो, भिक्खवे, सागतो एतरहि
पहोति नागेन[1] सद्धिं सङ्गामेतुं" ति ? "नोहेतं, भन्ते"। "अपि नु खो, 5
भिक्खवे, तं पातब्बं यं पिवित्वा विसञ्ञी अस्सा" ति ? "नोहेतं, भन्ते"।

(३) पञ्ञत्ति

"अननुच्छविकं[2], भिक्खवे, सागतस्स अननुलोमिकं अप्पतिरूपं
अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं। कथं हि नाम, भिक्खवे, सागतो मज्जं
पिविस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ – 10

३२७. "**सुरामेरयपाने पाचित्तियं**" ति।

(४) विभङ्गो

३२८. **सुरा** नाम पिट्ठसुरा पूवसुरा ओदनसुरा[3] किण्णपक्खित्ता
सम्भारसंयुत्ता।

मेरयो नाम पुप्फासवो फलासवो मध्वासवो गुळासवो[4] सम्भार-
संयुत्तो। 15

पिवेय्या ति अन्तमसो कुसग्गेन पि पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स।

मज्जे मज्जसञ्ञी पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स। मज्जे वेमतिको
पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स। मज्जे अमज्जसञ्ञी पिवति, आपत्ति
पाचित्तियस्स।

अमज्जे मज्जसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स। अमज्जे वेमतिको, आपत्ति 20
दुक्कटस्स। अमज्जे अमज्जसञ्ञी, अनापत्ति।

३२९. अनापत्ति अमज्जं च होति मज्जवण्णं मज्जगन्धं मज्जरसं
तं पिवति, सूपसंपाके, मंससंपाके, तेलसंपाके, आमलकफाणिते, अमज्जं
अरिट्ठं पिवति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

———०———

१. देड्डुभना पि – सी०, स्या०। २. अननुच्छवियं – सी०, रो०। ३. ओदनियसुरा – सी०।
४. गुलासवो – सी०।

§ ५२. द्वापञ्ञासमपाचित्तियं

(अङ्गुलिपतोदके)

(१) छब्बग्गिय-सत्तरसवग्गियभिक्खुवत्थु

B.147 ३३०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सत्तरसवग्गियं
भिक्खुं अङ्गुलिपतोदकेन हासेसुं । सो भिक्खु उत्तसन्तो[1] अनस्सासको काल-
मकासि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
R. 111 5 विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुं अङ्गुलिपतोदकेन
हासेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुं अङ्गुलि-
पतोदकेन हासेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
भिक्खु अङ्गुलिपतोदकेन हासेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा
10 पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३३१. "**अङ्गुलिपतोदके पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

३३२. **अङ्गुलिपतोदको** नाम उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं हसाधिप्पायो[2]
कायेन कायं आमसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी
अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको
15 अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्न-
सञ्ञी अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन
कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति,
आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
20 निस्सग्गियेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन
निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३३. अनुपसम्पन्नं कायेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं आम-
सति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति
B. 148 25 दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन

१. उत्तन्तो – रो० । २. हस्साधिप्पायो – सी०; हासाधिप्पायो – रो० ।

कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स। निस्सग्गियेन निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स।

३३४. अनापत्ति न हसाधिप्पायो, सति करणीये आमसति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति। 5

---

§ ५३. तेपञ्ञासमपाचित्तियं

(उदके हसधम्मे)

(१) पसेनदिकोसल - सत्तरसवग्गियभिक्खुवत्थु

३३५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन सत्तरसवग्गिया भिक्खू अचिरवतिया नदिया उदके कीळन्ति। तेन खो पन समयेन राजा पसेनदिकोसलो R. 112 मल्लिकाय देविया सद्धि उपरिपासादवरगतो होति। अद्दसा खो राजा 10 पसेनदिकोसलो सत्तरसवग्गिये भिक्खू अचिरवतिया नदिया उदके कीळन्ते। दिस्वान मल्लिकं देविं एतदवोच – "एते ते[1], मल्लिके, अरहन्तो उदके कीळन्ती" ति। "निस्संसयं खो, महाराज, भगवता सिक्खापद अपञ्ञत्तं। ते वा भिक्खू अप्पकतञ्ञुनो" ति। अथ खो रञ्ञो पसेनदिकोसलस्स एतदहोसि – "केन नु खो अहं उपायेन भगवतो च न आरोचेय्यं, भगवा च जानेय्य इमे भिक्खू उदके 15 कीळिता" ति ? अथ खो राजा पसेनदिकोसलो सत्तरसवग्गिये भिक्खू पक्कोसापेत्वा महन्त गुळपिण्डं अदासि – "इमं, भन्ते, गुळपिण्डं भगवतो देथा" ति। सत्तरसवग्गिया भिक्खू तं गुळपिण्डं आदाय येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं एतदवोचु – "इमं, भन्ते, गुळपिण्डं राजा पसेनदिकोसलो[2] भगवतो देती" ति। "कहं पन तुम्हे, भिक्खवे, राजा 20 अद्दसा" ति। "अचिरवतिया नदिया, भगवा, उदके कीळन्ते" ति।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, उदके कीळिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३३६. "**उदके हसधम्मे[3] पाचित्तियं**" ति। 25 B.149

---

१. हे–स्या०। २. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि। ३. हस्सधम्मे – सी०, स्या०; हासधम्मे–रो०।

पाचित्तियं – २०.

(३) विभङ्गो

३३७. **उदके हसधम्मो** नाम उपरिगोप्फके उदके हसाधिप्पायो निमुज्जति[1] वा उम्मुज्जति वा पलवति[2] वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३३८. उदके हसधम्मे हसधम्मसञ्ञी, आपत्ति पाचित्तियस्स । उदके हसधम्मे वेमतिको, आपत्ति पाचित्तियस्स । उदके हसधम्मे अहसधम्म-
5 सञ्ञी, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

हेट्ठागोप्फके उदके कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके[3] नावाय कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स । हत्थेन वा पादेन वा कट्ठेन वा कठलाय वा उदकं[4] पहरति[5], आपत्ति दुक्कटस्स । भाजनगतं उदकं वा कञ्जिकं[6] वा खीरं वा तक्कं वा रजनं वा पस्सावं वा चिक्खल्लं वा कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

10 उदके अहसधम्मे हसधम्मसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके अहसधम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके अहसधम्मे अहसधम्मसञ्ञी, अनापत्ति ।

३३९. अनापत्ति नहसाधिप्पायो, सति करणीये उदकं ओतरित्वा
R.113 निमुज्जति वा उम्मुज्जति वा पलवति वा, पारं गच्छन्तो निमुज्जति वा
15 उम्मुज्जति वा पलवति वा, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—o—

§ ५४. चतुपञ्ञासमपाचित्तियं

(अनादरिये)

(१) छन्नभिक्खुवत्थु

३४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचारं आचरति । भिक्खू एवमाहंसु – "मावुसो छन्न, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पती" ति । सो अनादरियं पटिच्च करोति येव । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
20 विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा छन्नो अनादरियं करिस्सती ति
B. 150 ...पे० ... सच्चं किर त्वं, छन्न, अनादरियं करोसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

---

१. निम्मुज्जति – सी० । २. प्लवति – सी० । ३. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ४. उदके – सी०, स्या० । ५. हसति – सी०; हनति – स्या० । ६. कञ्चिकं – रो० ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, अनादरियं करिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३४१. **"अनादरिये पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

३४२. **अनादरियं** नाम द्वे अनादरियानि – पुग्गलानादरियं च धम्मानादरियं च । 5

पुग्गलानादरियं नाम उपसम्पन्नेन पञ्ञत्तेन वुच्चमानो – 'अयं उक्खित्तको[1] वा वम्भितो वा गरहितो वा इमस्स वचनं अकतं भविस्सती' ति अनादरियं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

धम्मानादरियं नाम उपसम्पन्नेन पञ्ञत्तेन वुच्चमानो कथायं नस्सेय्य वा विनस्सेय्य वा अन्तरधायेय्य वा, तं वा न सिक्खितुकामो अनादरियं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

३४३. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी अनादरियं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको अनादरियं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी अनादरियं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 15

उपसम्पन्नेन[2] अपञ्ञत्तेन वुच्चमानो – 'इदं न सल्लेखाय न धुतत्थाय[3] न पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय संवत्तती' ति अनादरियं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नेन पञ्ञत्तेन वा अपञ्ञत्तेन वा वुच्चमानो – 'इदं न सल्लेखाय न धुतत्थाय न पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय संवत्तती' ति अनादरियं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स । 20 R. 114

अनुपसम्पन्ने उपसप्पन्नसञ्ञी आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३४४. अनापत्ति – 'एवं अम्हाकं आचरियानं उग्गहो परिपुच्छा' ति भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 25

---

१ उक्खित्तो – सी०, स्या० । २ म० पोत्थके नत्थि । ३. धुतत्ताय – स्या०, रो०; धुताय – सी० ।

§ ५५. पञ्चपञ्ञासमपाचित्तियं

(भिंसापने)

(१) छब्बग्गिय-सत्तरसवग्गियभिक्खुवत्थु

B. 151 ३४५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सत्तरसवग्गिये भिक्खू भिंसापेन्ति । ते भिंसापीयमाना रोदन्ति । भिक्खू एवमाहंसु – "किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा" ति ? "इमे, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू अम्हे भिंसा-5 पेन्ती" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खू[1] भिंसापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खू[1] भिंसापेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, 10 भिक्खू भिंसापेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३४६. "**यो पन भिक्खु भिक्खुं भिंसापेय्य, पाचित्तियं**" ति।

(३) विभङ्गो

३४७. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे०... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

15 **भिक्खुं** ति अञ्ञं भिक्खुं ।

भिंसापेय्या ति उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं भिंसापेतुकामो रूपं वा सद्दं वा गन्धं वा रसं वा फोट्ठब्बं वा उपसंहरति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्स । चोरकन्तारं वा वाळकन्तारं वा पिसाचकन्तारं वा आचिक्खति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20 ३४८. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी भिंसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको भिंसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी भिंसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो[2] अनुपसम्पन्नं भिंसापेतुकामो रूपं वा सद्दं वा गन्धं वा रसं वा फोट्ठब्बं वा उपसंहरति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

---

१ – १. भिक्खुं – रो०, म० । २. सी० रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

चोरकन्तारं वा वाळकन्तारं वा पिसाचकन्तारं वा आचिक्खति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स ।　B. 152 R. 115

३४९. अनापत्ति नभिसापेतुकामो रूपं वा सद्दं वा गन्धं वा रसं वा फोट्ठब्बं वा उपसंहरति, चोरकन्तारं वा वाळकन्तारं वा पिसाचकन्तारं वा आचिक्खति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।　5

---o---

६ ५६. छपञ्ञासमपाचित्तियं

(जोतिविसिब्बने)

(१) सुसिरकट्ठजोतिवत्थु

३५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा भग्गेसु विहरति सुंसुमारगिरे[1] भेसकळावने[2] मिगदाये । तेन खो पन समयेन भिक्खू हेमन्तिके काले[3] अञ्ञतरं महन्तं सुसिरकट्ठं जोति समादहित्वा विसिब्बेसुं । तस्मि च सुसिरे कण्हसप्पो अग्गिना सन्तत्तो निक्खमित्वा भिक्खू परिपातेसि । भिक्खू तहं[4] तहं[4] उपधाविंसु[5] । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खू जोति समादहित्वा विसिब्बेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू जोतिं समादहित्वा विसिब्बेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।　10　15

(२) पठमपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा जोति समादहित्वा विसिब्बेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ–

"यो पन भिक्खु विसिब्बनापेक्खो[6] जोतिं समादहेय्य वा समादहापेय्य वा पाचित्तियं" ति ।　20

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) गिलानभिक्खुवत्थु

३५१. तेन खो पन समयेन भक्खू गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छका

---

१. संसुमारगिरे – म० । २ भेसकलावने – सी०, स्या० । ३. मासे – स्या० । ४–४. तहिं तहिं – स्या० । ५. पधाविंसु – सी०, स्या०, रो० । ६. विसीवनापेक्खो – स्या० ।

भिक्खू गिलानं भिक्खू एतदवोचुं – "कच्चावुसो, खमनीयं कच्चि यापनीयं" ति ? "पुब्बे मयं, आवुसो, जोतिं समादहित्वा विसिब्बेम ; तेन नो फासु होति। इदानि पन भगवता पटिक्खित्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न विसिब्बेम, तेन नो न फासु होती" ति ।

B. 153

(४) अनुपञ्ञत्ति

5 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना जोतिं समादहित्वा वा समादहापेत्वा वा विसिब्बेतुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

R. 116

"यो पन भिक्खु अगिलानो विसिब्बनापेक्खो जोतिं समादहेय्य वा समादहापेय्य वा, पाचित्तियं" ति ।

10 एवञ्चिदं भगवता भिक्खून सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(५) अनुपञ्ञत्ति – तथारूपप्पच्चये

३५२. तेन खो पन समयेन भिक्खू पदीपे[1] पि[1] जोतिके पि जन्ताघरे पि कुक्कुच्चायन्ति[2] । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, तथारूपप्पच्चया[3] जोतिं समादहितुं समादहापेतुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

15 ३५३. **"यो पन भिक्खु अगिलानो विसिब्बनापेक्खो जोतिं समादहेय्य वा समादहापेय्य वा, अञ्ञत्र तथारूपप्पच्चया, पाचित्तियं"** ति ।

(६) विभङ्गो

३५४. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे ० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अगिलानो नाम यस्स विना अग्गिना फासु होति ।

20 **गिलानो** नाम यस्स विना अग्गिना न फासु होति ।

विसिब्बनापेक्खो ति तप्पितुकामो ।

जोति नाम अग्गि वुच्चति ।

समादहेय्या ति सयं समादहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

समादहापेय्या ति अञ्ञं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकिं

25 आणत्तो बहुकं पि समादहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१–१. न पदीपेसुं – रो० । २. कुक्कुच्चायन्ता – रो० । ३. तथारूपपच्चया – रो० ।

अञ्ञत्र तथा रूपप्पच्चया ति ठपेत्वा तथारूपप्पच्चयं ।

३५५. अगिलानो अगिलानसञ्ञी विसिब्बनापेक्खो जोतिं समादहति वा समादहापेति वा, अञ्ञत्र तथारूपप्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो वेमतिको विसिब्बनापेक्खो जोतिं समादहति वा समादहापेति वा, अञ्ञत्र तथारूपप्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो गिलानसञ्ञी विसिब्बनापेक्खो जोतिं समादहति वा समादहापेति वा, अञ्ञत्र तथारूपप्पचया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 154

5

पटिलातं उक्खिपति, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो अगिलानसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो गिलानसञ्ञी, अनापत्ति ।

10

३५६. अनापत्ति गिलानस्स, अञ्ञेन कतं विसिब्बेति, वीतच्चितङ्गारं[1] विसिब्बेति, पदीपे पि[2] जोतिके पि[3] जन्ताघरे पि[4] तथारूपप्पच्चया, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ५७. सत्तपञ्ञासमपाचित्तियं

(नहाने)

(१) बिम्बिसारतपोदानहानवत्थु

३५७. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खू तपोदे नहायन्ति[5] । तेन[6] खो पन[7] समयेन[7] राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो "सीसं नहायिस्सामी" ति तपोदं गन्त्वा – "यावाय्या नहायन्ती" ति एकमन्तं पटिमानेसि । भिक्खू याव समन्धकारा नहायिंसु । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो विकाले सीसं नहायित्वा, नगरद्वारे थकिते बहिनगरे वसित्वा, कालस्सेव असम्भिन्नेन विलेपनेन येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो राजानं मागधं सेनियं बिम्बिसारं भगवा एतदवोच – "किस्स त्वं, महाराज, कालस्सेव आगतो असम्भिन्नेन विलेपनेना" ति ? अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो भगवा राजानं मागधं सेनियं बिम्बिसारं

15

R. 117

20

---

१. वितच्छितङ्गारं – रो०; वीतच्छितङ्गारं – स्या०; वीतच्चिकङ्गारं – सी० । २, ३, ४ – सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ५. न्हायति – रो० । ६. अथ – सी०, स्या० । ७–७. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समा-
B. 155 दपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं
5 सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू राजानं पि पस्सित्वा न मत्तं जानित्वा नहायन्ती" ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पठमपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा राजानं पि पस्सित्वा न मत्तं जानित्वा नहायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
10 उद्दिसेय्याथ –

"यो पन भिक्खु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, पाचित्तिय" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) अनुपञ्ञत्ति – उण्हसमये

३५८. तेन खो पन समयेन भिक्खू उण्हसमये परिळाहसमये कुक्कुच्चायन्ता न नहायन्ति, सेदगतेन गत्तेन सयन्ति । चीवरं पि सेनासनं पि
15 दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि भिक्खवे, उण्हसमये परिळाहसमये ओरेनद्धमासं नहायितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"यो पन भिक्खु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो मासो
20 **इच्चेते अड्ढतेय्यमासा उण्हसमयो परिळाहसमयो – अयं तत्थ समयो"** ति ।

R. 118 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(४) अनुपञ्ञत्ति – गिलाने

३५९. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छका भिक्खू गिलाने भिक्खू एतदवोचुं – "कच्चावुसो, खमनीयं कच्चि यापनीयं" ति ? "पुब्बे मयं, आवुसो, ओरेनद्धमासं नहायाम, तेन नो फासु होति ; इदानि
25 पन भगवता पटिक्खित्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न नहायाम, तेन नो न फासु होती" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन

भिक्खुना ओरेनद्धमासं नहायितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ –

"यो पन भिक्खु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अड्ढतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो – अयं तत्थ समयो" ति ।

B. 156

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(५) अनुपञ्ञत्ति – नवकम्मे

३६०. तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं कत्वा कुक्कुच्चायन्ता न नहायन्ति । ते सेदगतेन गत्तेन सयन्ति । चीवरं पि सेनासनं पि दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, कम्मसमये ओरेनद्धमासं नहायितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"यो पन भिक्खु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अड्ढतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो, कम्मसमयो – अयं तत्थ समयो" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(६) अनुपञ्ञत्ति – अद्धानगमने

३६१. तेन खो पन समयेन भिक्खू अद्धानं[1] गन्त्वा कुक्कुच्चायन्ता न नहायन्ति । ते[2] सेदगतेन गत्तेन सयन्ति । चीवरं पि सेनासनं पि दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, अद्धानगमनसमये ओरेनद्धमास नहायितु । एवं च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"यो पन भिक्खु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अड्ढतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो, कम्मसमयो, अद्धानगमनसमयो – अयं तत्थ समयो" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

---

१. अद्धानमग्गं – स्या० । २. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

(७) अनुपञ्ञत्ति – वातवुट्ठियं

३६२. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू अज्झोकासे चीवरकम्मं करोन्ता सरजेन वातेन ओकिण्णा होन्ति। देवो च थोकं थोकं फुसायति[1]। भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता न नहायन्ति, किलिन्नेन गत्तेन सयन्ति। चीवरं पि सेनासनं पि दुस्सति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, वातवुट्ठिसमये ओरेनद्धमासं नहायितु। एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. 157 R. 119

३६३. "यो पन भिक्खु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्ञत्र समया, पाचित्तियं। तत्थायं समयो। दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अड्ढतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो, कम्मसमयो, अद्धानगमनसमयो, वातवुट्ठिसमयो – अयं तत्थ समयो" ति।

(८) विभङ्गो

३६४. यो पना ति यो यादिसो .. पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति।

ओरेनद्धमासं ति ऊनकद्धमासं।

नहायेय्या ति चुण्णेन वा मत्तिकाय वा नहायति, पयोगे पयोगे दुक्कटं। नहानपरियोसाने, आपत्ति पाचित्तियस्स।

अञ्ञत्र समया ति ठपेत्वा समयं।

उण्हसमयो नाम दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं।

परिळाहसमयो नाम वस्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अड्ढतेय्यमासा उण्हसमयो परिळाहसमयो ति नहायितब्बं।

गिलानसमयो नाम यस्स विना नहानेन न फासु होति। गिलानसमयो ति नहायितब्बं।

कम्मसमयो नाम अन्तमसो परिवेणं पि सम्मट्ठं होति। कम्मसमयो ति नहायितब्बं।

अद्धानगमनसमयो नाम अद्धयोजनं गच्छिस्सामी[2] ति नहायितब्बं, गच्छन्तेन नहायितब्बं, गतेन नहायितब्बं।

वातवुट्ठिसमयो नाम भिक्खू सरजेन वातेन ओकिण्णा होन्ति, द्वे वा तीणि वा उदकफुसितानि काये पतितानि होन्ति। वातवुट्ठिसमयो ति नहायितब्बं।

---

१. फुस्सि – स्या०। २. गमिस्सामी – स्या०; गच्छिस्सामा – रो०।

३६५. ऊनकद्धमासे ऊनकसञ्ञी, अञ्ञत्र समया, नहायति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ऊनकद्धमासे वेमतिको, अञ्ञत्र समया, नहायति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ऊनकद्धमासे अतिरेकसञ्ञी, अञ्ञत्र समया, नहायति, आपत्ति पाचित्तियस्स । B. 158

अतिरेकद्धमासे ऊनकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरेकद्धमासे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरेकद्धमासे अतिरेकसञ्ञी, अनापत्ति ।

३६६. अनापत्ति समये, अद्धमासं नहायति, अतिरेकद्धमासं नहायति, पारं गच्छन्तो नहायति, सब्बपच्चन्तिमेसु जनपदेसु, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———०———

§ ५८. अट्ठपञ्ञासमपाचित्तियं

(दुब्बण्णकरणे)

(१) चोरविलुत्तपरिब्बाजकभिक्खुवत्थु

३६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू च परिब्बाजका च साकेता सावत्थिं अद्धानमग्गप्पटिपन्ना[1] होन्ति । अन्तरामग्गे चोरा निक्खमित्वा ते अच्छिन्दिंसु । सावत्थिया राजभटा निक्खमित्वा ते चोरे सभण्डे गहेत्वा भिक्खूनं सन्तिके दूतं पाहेसुं—"आगच्छन्तु, भदन्ता, सकं सकं चीवरं सञ्जानित्वा गण्हन्तू" ति । भिक्खू* न सञ्जानन्ति । ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भदन्ता अत्तनो अत्तनो चीवरं न सञ्जानिस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । R. 120

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञापेस्सामि[2] दस अत्थवसे पटिच्च – सङ्घसुट्ठुताय, सङ्घफासुताय ...पे० ... सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—

---

१. अद्धानमग्गपटिपन्ना – सी०, स्या०, रो० । *. एत्थ स्या० पोत्थके 'चीवरं' ति पाठो दिस्सति । २. पञ्ञापेस्सामि – म० ।

३६८. "**नवं पन भिक्खुना चीवरलाभेन तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्ञतरं दुब्बण्णकरणं आदातब्बं – नीलं वा कद्दमं वा काळसामं वा । अनादा चे भिक्खु तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्ञतरं दुब्बण्णकरणं नवं चीवरं परिभुञ्जेय्य, पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

३६९. **नवं** नाम अकतकप्पं वुच्चति ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्ञतर चीवरं ।

तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्ञतरं दुब्बण्णकरणं आदातब्बं ति अन्तमसो कुसग्गेन पि आदातब्बं ।

नीलं नाम द्वे नीलानि – कसनीलं, पलासनीलं ।

कद्दमो नाम ओदको वुच्चति ।

काळसामं नाम यं किञ्चि काळसामकं[1] ।

अनादा चे भिक्खु तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्ञतरं दुब्बण्णकरणं ति अन्तमसो कुसग्गेन पि अनादियित्वा तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्ञतरं दुब्बण्णकरणं नवं चीवरं परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३७०. अनादिन्ने अनादिन्नसञ्ञी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनादिन्ने वेमतिको परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनादिन्ने आदिन्नसञ्ञी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आदिन्ने अनादिन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । आदिन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । आदिन्ने आदिन्नसञ्ञी, अनापत्ति ।

३७१. अनापत्ति आदियित्वा परिभुञ्जति, कप्पो नट्ठो होति, कप्पकतोकासो जिण्णो होति, कप्पकतेन अकप्पकतं संसिब्बितं होति, अग्गळे अनुवाते परिभण्डे, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ५९. ऊनसट्ठिमपाचित्तियं
(चीवरविकप्पने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु

३७२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो

[1] काळकं – सी०, स्या० ।

भातुनो सद्धिविहारिकस्स भिक्खुनो सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं[1] परिभुञ्जति । अथ खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि – "अयं, आवुसो, आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो मय्हं चीवरं सामं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं परिभुञ्जती" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो भिक्खुस्स सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं परिभुञ्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, भिक्खुस्स सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं परिभुञ्जसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति । 5

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्खुस्स सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं परिभुञ्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ – 10

३७३. **"यो पन भिक्खु भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा सिक्खमानाय वा सामणेरस्स वा सामणेरिया वा सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं परिभुञ्जेय्य, पाचित्तियं"** ति । 15

(३) विभङ्गो

३७४. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्ञस्स भिक्खुस्स । R. 122

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा । 20

सामणेरो नाम दससिक्खापदिको ।

सामणेरी नाम दससिक्खापदिका ।

सामं ति सयं विकप्पेत्वा ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्ञतरं चीवरं विकप्पनुपगं पच्छिमं ।

विकप्पना[2] नाम द्वे विकप्पना – सम्मुखाविकप्पना च परम्मुखाविकप्पना च । 25

---

१. अपच्चुधारकं – सी०, स्या०, रो० । २. विकप्पनं – स्या०, रो० ।

सम्मुखाविकप्पना नाम इमं चीवरं तुय्हं विकप्पेमि इत्थन्नामस्स वा ति ।

B. 161 **परम्मुखाविकप्पना** नाम इमं चीवरं विकप्पनत्थाय तुय्हं दम्मी ति । तेन वत्तब्बो – "को ते मित्तो वा सन्दिट्ठो वा" ति ? "इत्थन्नामो च
5 इत्थन्नामो चा" ति । तेन वत्तब्बो – "अहं तेसं दम्मि, तेसं सन्तकं परिभुञ्ज वा विस्सज्जेहि वा यथापच्चयं वा करोही" ति ।

अप्पच्चुद्धारणं नाम तस्स वा अदिन्नं, तस्स वा अविस्ससन्तो[1] परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३७५. अप्पच्चुद्धारणे अप्पच्चुद्धारणसञ्ञी परिभुञ्जति, आपत्ति
10 पाचित्तियस्स । अप्पच्चुद्धारणे वेमतिको परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पच्चुद्धारणे अप्पच्चुद्धारणसञ्ञी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधिट्ठेति वा विस्सज्जेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे अप्पच्चुद्धारणसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे वेमतिको, आपत्ति
15 दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे पच्चुद्धारणसञ्ञी, अनापत्ति ।

३७६. अनापत्ति सो वा देति, तस्स वा विस्ससन्तो परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ६०. सट्ठिमपाचित्तियं

(चीवरअपनिधाने)

(१) सत्तरसवग्गिय-छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

३७७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवग्गिया भिक्खू असन्निहित-
20 परिक्खारा होन्ति । छब्बग्गिया भिक्खू सत्तरसवग्गियानं भिक्खूनं पत्तं पि चीवरं पि अपनिधेन्ति । सत्तरसवग्गिया भिक्खू छब्बग्गिये भिक्खू एतदवोचुं –
R. 123 "देथावुसो, अम्हाकं पत्तं पि चीवरं पी" ति । छब्बग्गिया भिक्खू हसन्ति, ते रोदन्ति । भिक्खू एवमाहंसु – "किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा" ति ? "इमे, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू अम्हाकं पत्तं पि चीवरं पि अपनिधेन्ती" ति ।
25 ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[2] विपाचेन्ति – कथं

१. अविस्सासेन्तो – स्या०, रो० । २. खीयन्ति – सी०, स्या०, रो० ।

हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खूनं पत्तं पि चीवरं पि अपनिधेस्सन्ती ति B. 162
...पे०... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खूनं पत्तं पि चीवरं पि अप-
निधेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खूनं पत्तं पि चीवरं पि अपनिधेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं 5 वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३७८. **"यो पन भिक्खु भिक्खुस्स पत्तं वा चीवरं वा निसीदनं वा सूचिघरं वा कायबन्धनं वा अपनिधेय्य वा अपनिधापेय्य वा, अन्तमसो हसापेक्खो**[1] **पि, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

३७९. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... **अयं** 10 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्ञस्स भिक्खुस्स ।

पत्तो नाम द्वे पत्ता – अयोपत्तो, मत्तिकापत्तो ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्ञतरं चीवरं, विकप्पनुपगं पच्छिमं ।

निसीदनं नाम सदसं वुच्चति । 15

सूचिघरं नामससूचिकं वा असूचिकं वा ।

कायबन्धनं नाम द्वे कायबन्धनानि – पट्टिका[2], सूकरन्तकं ।

अपनिधेय्य वा ति सयं अपनिधेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकिं आणत्तो बहुकं पि अपनिधेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अन्तमसो हसापेक्खो पी ति कीळाधिप्पायो । 20

३८०. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी पत्तं वा चीवरं वा निसीदनं वा सूचिघरं वा कायबन्धनं वा अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको ... पे०... उप-सम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी पत्तं वा चीवरं वा निसीदनं वा सूचिघरं वा कायबन्धनं वा अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि, 25 आपत्ति पाचित्तियस्स ।

---

१. हासापेक्खो – रो०; हस्सापेक्खो – सी०, स्या० । २. पट्टिकं – स्या०, रो० ।

B. 163 अञ्ञं परिक्खारं अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नस्स पत्तं वा चीवरं वा अञ्ञं वा परिक्खारं अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि,
R. 124 आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स।
5 अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स।

३८१. अनापत्ति नहसाधिप्पायो, दुन्निक्खित्तं पटिसामेति, धम्मिं कथं कत्वा दस्सामी ति पटिसामेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

सुरापानवग्गो छट्ठो।

तस्सुद्दानं

सुरा अङ्गुलि हासो[1] च, अनादरिय च भिसनं[2]।
10 जोतिनहानदुब्बण्ण[3], साम * अपनिधेन चा ति॥

---

§ ६१. एकसट्ठिमपाचित्तियं

(सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरोपनं)

(१) उदायिकाकविज्झनवत्थु

३८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी[4] इस्सासो होति, काका चस्स अमनापा होन्ति। सो काके विज्झित्वा विज्झित्वा सीसं छिन्दित्वा सूले पटिपाटिया ठपेसि। भिक्खू एवमाहंसु – "केनिमे, आवुसो,
15 काका जीविता वोरोपिता" ति? "मया, आवुसो। अमनापा मे काका" ति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ..पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा उदायी सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरोपेस्सती ति ..पे० ... सच्चं किर त्वं, उदायि, सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरोपेसी ति? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पञ्ञत्ति

20 विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,

---

१. तोयं – रो०। २. भिसना – स्या०। ३. जोतिन्हानदुब्बण्णं – स्या०। * एत्थ रो० पोत्थके 'अपञ्चुद्धारक' ति पाठो दिस्सति। ४. उदायि – सी०, स्या०, रो०।

सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरोपेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३८३. **"यो पन भिक्खु सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरोपेय्य, पाचित्तियं"** ति । B. 164

(३) विभङ्गो

३८४. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ...पे० ... **अयं** इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति । 5

सञ्चिच्चा ति जानन्तो सञ्जानन्तो चेच्च अभिवितरित्वा वीतिक्कमो ।

पाणो नाम तिरच्छानगतपाणो वुच्चति ।

जीविता वोरोपेय्या ति जीवितिन्द्रियं उपच्छिन्दति उपरोधेति सन्तति विकोपेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

३८५. पाणे पाणसञ्ञी जीविता वोरोपेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पाणे वेमतिको जीविता वोरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्स । पाणे अप्पाणसञ्ञी[1], अनापत्ति । अप्पाणे पाणसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणे अप्पाणसञ्ञी, अनापत्ति । 15 R. 125

३८६. अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया[2], अजानन्तस्स, नमरणाधिप्पायस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ६२. द्वासट्ठिमपाचित्तियं

(सप्पाणकउदकपाने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

३८७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू जानं सप्पाणकं उदकं परिभुञ्जन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू जानं सप्पाणकं उदकं परिभुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, जानं सप्पाणकं उदकं परिभुञ्जथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति । 20

---

१. अपाणसञ्ञी – सी०, रो० । २. असतिया – सी०, स्या०, रो० ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, जानं सप्पाणकं उदकं परिभुञ्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. 165

३८८. "**यो पन भिक्खु जानं सप्पाणकं उदकं परिभुञ्जेय्य, पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

३८९. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्ञे वा तस्स आरोचेन्ति । सप्पाणकं ति जानन्तो, परिभोगेन मरिस्सन्ती ति जानन्तो परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३९०. सप्पाणके सप्पाणकसञ्ञी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सप्पाणके वेमतिको परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सप्पाणके अप्पाणकसञ्ञी[1] परिभुञ्जति, अनापत्ति । अप्पाणके[2] सप्पाणकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके अप्पाणकसञ्ञी, अनापत्ति ।

३९१. अनापत्ति सप्पाणकं[3] ति अजानन्तो[4], अप्पाणकं[5] ति जानन्तो[5], परिभोगेन न मरिस्सन्ती ति जानन्तो परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ६३. तेसट्ठिमपाचित्तियं
(अधिकरणउक्कोटने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

R. 126

३९२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय उक्कोटेन्ति – "अकतं कम्मं दुक्कटं[6] कम्मं पुन

१. असप्पाणकसञ्ञी – रो० । २. अपाणके – रो० । ३. अप्पाणकं – सी० । ४. जानन्तो – सी० । ५–५. सी० पोत्थके नत्थि । ६. दुक्कतं – सी० ।

कातब्बं कम्मं अनिहतं[1] दुन्निहतं पुन निहनितब्बं[2] ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय उक्कोटेस्सन्ती ति B. 166 ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय उक्कोटेथा" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । 5

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय उक्कोटेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३९३. **"यो पन भिक्खु जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय** 10 **उक्कोटेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

३९४. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्ञे वा तस्स आरोचेन्ति, सो वा आरोचेति । 15

यथाधम्मं नाम धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन कतं, एतं यथाधम्मं नाम ।

अधिकरणं नाम चत्तारि अधिकरणानि – विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किच्चाधिकरणं ।

पुनकम्माय उक्कोटेय्या ति अकतं कम्मं दुक्कटं कम्मं पुनकातब्बं 20 कम्मं अनिहतं दुन्निहतं पुन निहनितब्बं ति* उक्कोटेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३९५. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी उक्कोटेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको उक्कोटेति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी उक्कोटेति, अनापत्ति । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्म- 25 कम्मसञ्ञी, अनापत्ति ।

---

१. अनीहटं – स्या० । २. नीहनितब्बं – स्या० । * एत्थ सी० पोत्थके 'जानन्तो' ति पाठो दिस्सति ।

३९६. अनापत्ति अधम्मेन वा वग्गेन वा नकम्मारहस्स वा कम्मं कतं ति जानन्तो उक्कोटेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ६४. चतुसट्ठिमपाचित्तियं

(दुट्ठुल्लापत्तिपटिच्छादने)

(१) उपनन्द–भातुसद्धिविहारिकवत्थु

B. 167, R. 127

३९७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो 5 सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्ति आपज्जित्वा भातुनो सद्धिविहारिकस्स भिक्खुनो आरोचेसि – "अहं, आवुसो, सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं आपत्ति आपन्नो । मा अञ्ञस्स[1] कस्सचि आरोचेही[2]" ति । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्ति आपज्जित्वा सङ्घं तस्सा आपत्तिया परिवासं याचि । तस्स सङ्घो तस्सा आपत्तिया परिवासं 10 अदासि । सो परिवसन्तो तं भिक्खुं पस्सित्वा एतदवोच – "अहं, आवुसो, सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्तिं आपज्जित्वा सङ्घं तस्सा आपत्तिया परिवासं याचिं, तस्स मे सङ्घो तस्सा आपत्तिया परिवास अदासि, सोहं परिवसामि, वेदियामहं[3], आवुसो, वेदियती[4]" ति मं आयस्मा धारेतू ति ।

"किं नु खो, आवुसो, यो अञ्ञो पि इमं आपत्तिं आपज्जति सो 15 पि एवं करोती" ति ? "एवमावुसो" ति । "अयं, आवुसो, आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि आपत्ति आपज्जित्वा सो मे आरोचेति[5] * मा कस्सचि आरोचेही" ति । "कि पन त्व, आवुसो, तं[6] आपत्तिं[6] पटिच्छादेसी[7]" ति ? "एवमावुसो" ति । अथ खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झा-20 यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु भिक्खुस्स जानं दुट्ठुल्ल आपत्ति पटिच्छादेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, भिक्खुस्स जानं दुट्ठुल्लं आपत्ति पटिच्छादेसी ति । "सच्चं, भगवा" ति ।

---

१. सी०, स्या०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २ आरोचेसी – स्या०, रो० । ३. वेदयामहं – स्या० । ४. वेदयती – स्या० । ५. आरोचेसि – सी०, स्या० । * एत्थ स्या० पोत्थके 'अह आवुसो सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्तिं आपन्नो' ति पाठो दिस्सति । ६-६. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ७. छादेसी–सी०, स्या०।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्खुस्स जानं दुट्ठुल्लं आपत्तिं पटिच्छादेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३९८. **"यो पन भिक्खु भिक्खुस्स जानं दुट्ठुल्लं आपत्तिं पटिच्छादेय्य, पाचित्तियं"** ति । 5

(३) विभङ्गो

३९९. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति । B 168

भिक्खुस्सा ति अञ्ञस्स भिक्खुस्स ।

जानाति नाम सामं वा जानाति अञ्ञे वा तस्स आरोचेन्ति, सो वा आरोचेति । 10

दुट्ठुल्ला नाम आपत्ति चत्तारि च पाराजिकानि तेरस च सङ्घादिसेसा । R. 128

पटिच्छादेय्या ति इमं जानित्वा चोदेस्सन्ति सारेस्सन्ति खुंसेस्सन्ति वम्भेस्सन्ति मङ्कु करिस्सन्ति नारोचेस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते, आपत्ति पाचित्तियस्स । 15

४००. दुट्ठुल्लाय आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्ञी पटिच्छादेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दुट्ठुल्लाय आपत्तिया वेमतिको पटिच्छादेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दुट्ठुल्लाय आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्ञी पटिच्छादेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुट्ठुल्लं आपत्तिं पटिच्छादेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 20 अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुल्लं वा अदुट्ठुल्लं वा अज्झाचारं पटिच्छादेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४०१. अनापत्ति – "सङ्घस्स भण्डनं वा कलहो वा विग्गहो वा विवादो वा भविस्सती" ति नारोचेति, "सङ्घभेदो वा सङ्घराजि वा भविस्सती" ति नारोचेति, "अयं कक्खळो[1] फरुसो जीवितन्तरायं वा ब्रह्मचरियन्तरायं वा 25

१. कक्खलो – सी० ।

करिस्सती" ति नारोचेति, अञ्ञे पतिरूपे[1] भिक्खू अपस्सन्तो नारोचेति, नच्छादेतुकामो नारोचेति, "पञ्ञायिस्सति सकेन कम्मेना" ति नारोचेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ६५. पञ्चवसट्ठिमपाचित्तियं
(ऊनवीसतिवस्स-उपसम्पादने)

(१) उपालिदारकवत्थु

B. 169 ४०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
5 निवापे । तेन खो पन समयेन राजगहे सत्तरसवग्गिया दारका सहायका होन्ति । उपालिदारको तेसं पामोक्खो[2] होति । अथ खो उपालिस्स माता-पितूनं[3] एतदहोसि – "केन नु खो उपायेन उपालि अम्हाकं अच्चयेन सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या" ति ? अथ खो उपालिस्स मातापितूनं एतद-होसि – "सचे खो उपालि लेखं सिक्खेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं अच्चयेन
10 सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या" ति । अथ खो उपालिस्स मातापितूनं
R. 129 एतदहोसि – "सचे खो उपालि लेखं सिक्खिस्सति, अङ्गुलियो दुक्खा भविस्सन्ति । सचे खो उपालि गणनं सिक्खेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं अच्चयेन सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या" ति । अथ खो उपालिस्स माता-पितूनं एतदहोसि – "सचे खो उपालि गणनं सिक्खिस्सति, उरस्स दुक्खो
15 भविस्सति । सचे खो उपालि रूपं सिक्खेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं अच्च-येन सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या" ति । अथ खो उपालिस्स मातापितूनं एतदहोसि – "सचे खो उपालि रूपं सिक्खिस्सति, अक्खीनि[4] दुक्खा भवि-स्सन्ति । इमे खो समणा सक्यपुत्तिया सुखसीला सुखसमाचारा सुभोजनानि भुञ्जित्वा निवातेसु सयनेसु सयन्ति । सचे खो उपालि समणेसु सक्यपुत्तियेसु
20 पब्बजेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं अच्चयेन सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या" ति ।

अस्सोसि खो उपालिदारको मातापितूनं इमं कथासल्लापं । अथ खो उपालिदारको येन ते दारका तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा ते दारके एतदवोच – "एथ मयं, अय्या[5], समणेसु सक्यपुत्तियेसु पब्बजिस्सामा" ति ।

---

१. पटिरूपे – स्या० । २. पमुखो – सी०, स्या० । ३. मातापितुन्नं – रो० । ४. अक्खीनिस्स – स्या० । ५. अय्यो – रो० ।

"सचे खो त्वं, अय्य, पब्बजिस्ससि, एवं मयं पि पब्बजिस्सामा" ति । अथ खो ते दारका एकमेकस्स मातापितरो उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं – "अनुजानाथ मं[1] अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया" ति । अथ खो तेसं दारकानं मातापितरो – "सब्बेपिमे[2] दारका समानच्छन्दा कल्याणाधिप्पाया" ति अनुजानिंसु । ते भिक्खू उपसङ्कमित्वा पब्बज्जं याचिंसु । ते भिक्खू पब्बाजेसुं 5 उपसम्पादेसुं । ते रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्ठाय रोदन्ति – "यागुं देथ, भत्तं देथ, खादनीयं देथा" ति । भिक्खू एवमाहंसु – "आगमेथ, आवुसो, याव B. 170 रत्ति विभायति । सचे यागु भविस्सति, पिविस्सथ । सचे भत्तं भविस्सति, भुञ्जिस्सथ । सचे खादनीयं भविस्सति, खादिस्सथ । नो चे भविस्सति यागु वा भत्तं वा खादनीयं वा, पिण्डाय चरित्वा भुञ्जिस्सथा" ति । एवं 10 पि खो ते भिक्खू भिक्खूहि वुच्चमाना रोदन्ति येव – "यागुं देथ, भत्तं देथ, खादनीयं देथा" ति । सेनासनं ऊहदन्ति पि उम्मिहन्ति पि ।

अस्सोसि खो भगवा रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्ठाय दारकसद्दं । सुत्वान आयस्मन्तं आनन्दं आमन्तेसि – "किं नु खो सो, आनन्द, दारकसद्दो" ति ? अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो 15 भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू जानं ऊनवीसतिवस्सं पुग्गलं R. 130 उपसम्पादेन्ती" ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा जानं ऊनवीसतिवस्सं पुग्गलं उपसम्पादेस्सन्ति ! ऊनकवीसतिवस्सो, 20 भिक्खवे, पुग्गलो अक्खमो होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय डंसमकसवातातपसिरिंसपसम्फस्सानं[3] दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाणहरानं अनधिवासकजातिको होति । वीसतिवस्सो व[4] खो, भिक्खवे, पुग्गलो खमो होति सीतस्स उण्हस्स ... पे० ... पाणहरानं अधिवासक- 25 जातिको होति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४०३. "यो पन भिक्खु जानं ऊनवीसतिवस्सं पुग्गलं उपसम्पादेय्य,

---

१. अम्हाकं – स्या० । २. सब्बेपीमे – स्या० । ३. डंसमकसवातातपसिरीसपसम्फस्सानं – म० । ४. च – सी०, स्या०, रो०

सो च पुग्गलो अनुपसम्पन्नो, ते च भिक्खू गारय्हा, इदं तस्मिं पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

४०४. **यो पना** ति यो यादिसो ...पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... **अयं** इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्ञे वा तस्स आरोचेन्ति, सो
5 वा आरोचेति ।

B. 171 **ऊनवीसतिवस्सो** नाम अप्पत्तवीसतिवस्सो ।

उपसम्पादेस्सामी ति गणं वा आचरियं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायस्स आपत्ति
10 पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरियस्स च आपत्ति दुक्कटस्स ।

४०५. ऊनवीसतिवस्से ऊनवीसतिवस्ससञ्ञी उपसम्पादेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ऊनवीसतिवस्से वेमतिको उपसम्पादेति, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनवीसतिवस्से परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्ञी उपसम्पादेति, अनापत्ति । परिपुण्णवीसतिवस्से ऊनवीसतिवस्ससञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स ।
15 परिपुण्णवीसतिवस्से वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णवीसतिवस्से परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्ञी, अनापत्ति ।

४०६. अनापत्ति ऊनवीसतिवस्स पुग्गलं[1] परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्ञी उपसम्पादेति, परिपुण्णवीसतिवस्सं परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्ञी उपसम्पादेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

§ ६६ छसट्ठिमपाचित्तियं

(थेय्यसत्थेन मग्गपटिपज्जने)

(१) अञ्ञातरभिक्खुवत्थु

R. 131 20 ४०७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञातरो सत्थो राजगहा पटियालोकं गन्तुकामो होति । अञ्ञातरो भिक्खु ते मनुस्से एतदवोच – "अहंपायस्मन्तेहि सद्धिं गमिस्सामी" ति । "मयं खो, भन्ते, सुङ्कं परिहरिस्सामा" ति । "पजानाथावुसो" ति । अस्सोसुं खो कम्मिका[2] – "सत्थो किर सुङ्कं

---

१. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २. कम्मिया – म० ।

परिहरिस्सती" ति । ते मग्गे परियुट्ठिसु । अथ खो ते कम्मिका तं सत्थं गहेत्वा अच्छिन्दित्वा तं भिक्खुं एतदवोचुं – "किस्स त्वं, भन्ते, जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं गच्छसी" ति ? पलिबुद्धित्वा[1] मुञ्चिसु । अथ खो सो भिक्खु सावत्थिं[2] गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते[3] उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

B. 172

5

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

10

४०८. "**यो पन भिक्खु जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

४०९. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... **अयं** इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

15

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्ञे वा तस्स आरोचेन्ति, सो[3] वा आरोचेति[4] ।

थेय्यसत्थो नाम चोरा कतकम्मा वा होन्ति अकतकम्मा वा राजानं वा थेय्यं गच्छन्ति सुङ्कं वा परिहरन्ति ।

20

सद्धिं ति एकतो ।

संविधाया ति – "गच्छामावुसो, गच्छाम भन्ते; गच्छाम भन्ते, गच्छामावुसो, अज्ज वा हिय्यो[5] वा परे वा गच्छामा" ति संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अन्तमसो गामन्तरं पी ति कुक्कुटसम्पाते[6] गामे गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्ञे अद्धयोजने अद्धयोजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25

१. पलिबुन्धेत्वा – म० । २. सावत्थियं – सी० । ३. ते – सी० । ४. आरोचेन्ति – सी० । ५. हीय्यो – सी० । ६. कुक्कुटसम्पादे – सी० ।

R. 132 ४१०. थेय्यसत्थे थेय्यसत्थसञ्ञी संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । थेय्यसत्थे वेमतिको संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति दुक्कटस्स । थेय्यसत्थे अथेय्यसत्थसञ्ञी संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जति, अन्तमसो[1]
5 गामन्तरं पि[1], अनापत्ति । भिक्खु[2] संविदहति[3], मनुस्सा न संविदहन्ति,
B. 173 आपत्ति दुक्कटस्स । अथेय्यसत्थे थेय्यसत्थसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अथेय्यसत्थे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अथेय्यसत्थे अथेय्यसत्थसञ्ञी अनापत्ति ।

४११. अनापत्ति असंविदहित्वा गच्छति[4], मनुस्सा संविदहन्ति
10 भिक्खु न संविदहति, विसङ्केतेन गच्छति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—— ० ——

§ ६७. सत्तसट्ठिमपाचित्तियं

(मातुगामेन मग्गपटिपज्जने)

(१) भिक्खु - गामनिक्खन्तइत्थिवत्थु

४१२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु कोसलेसु जनपदेसु[5] सावत्थिं गच्छन्तो अञ्ञतरेन गामद्वारेन अतिक्कमति । अञ्ञतरा इत्थी[6]
15 सामिकेन सह भण्डित्वा गामतो निक्खमित्वा तं भिक्खुं पस्सित्वा एतदवोच – "कहं, भन्ते, अय्यो गमिस्सती" ति ? "सावत्थिं खो अहं, भगिनि, गमिस्सामी" ति । "अहं अय्येन सद्धिं गमिस्सामी" ति । "एय्यासि, भगिनी" ति । अथ खो तस्सा इत्थिया सामिको गामतो निक्खमित्वा मनुस्से पुच्छि – "अपय्या[7] एवरूपिं[8] इत्थिं पस्सेय्याथा" ति ? "एसय्य[9], पब्बजितेन सह गच्छती"
20 ति । अथ खो सो पुरिसो अनुबन्धित्वा तं भिक्खुं गहेत्वा आकोटेत्वा मुञ्चि । अथ खो सो भिक्खु अञ्ञतरस्मिं रुक्खमूले पधूपेन्तो निसीदि । अथ खो सा इत्थी तं पुरिसं एतदवोच – "नाय्यो[10] सो भिक्खु मं निप्पातेसि; अपि च, अहमेव तेन भिक्खुना सद्धिं गच्छामि; अकारको सो भिक्खु; गच्छ, नं खमापेही" ति । अथ खो सो पुरिसो तं भिक्खुं खमापेसि । अथ खो सो भिक्खु

१–१. सी॰ पोत्थके नत्थि । २. भिक्खू – रो॰ । ३. संविदहन्ति – रो॰ । ४. गच्छन्ति – रो॰ । ५. जनपदे – म॰ । ६. इत्थि – रो॰ । ७. अपाय्यो – म॰, रो॰ । ८. एवरूपं – स्या॰ । ९. एसाय्यो – सी॰, रो॰, म॰ । १०. नाय्य – स्या॰ ।

सावत्थिं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु मातुगामेन सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, मातुगामेन सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जसी[1] ति ? "सच्चं, भगवा" ति। R. 133 5

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातुगामेन सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं, उद्दिसेय्याथ – B. 174

४१३. **"यो पन भिक्खु मातुगामेन सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, पाचित्तियं"** ति। 10

(३) विभङ्गो

४१४. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खी न पेती न तिरच्छानगता विञ्ञू पटिबला सुभासितदुब्भासितं दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं। 15

सद्धिं ति एकतो।

संविधाया ति – "गच्छाम भगिनि, गच्छाम अय्य; गच्छाम अय्य, गच्छाम भगिनि, अज्ज वा हिय्यो वा परे वा गच्छामा" ति संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स।

अन्तमसो गामन्तरं पी ति कुक्कुटसम्पाते गामे गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति पाचित्तियस्स। अगामके अरञ्ञे अद्धयोजने अद्धयोजने आपत्ति पाचित्तियस्स। 20

४१५. मातुगामे मातुगामसञ्ञी संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स। मातुगामे वेमतिको संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स। मातुगामे अमातुगामसञ्ञी संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स। 25

भिक्खु संविदहति मातुगामो न संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स।

---

१. पटिपज्जी – सी०।

यक्खिया वा पेतिया पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहित्थिया वा सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति दुक्कटस्स। अमातुगामे मातुगामसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स। अमातुगामे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स। अमातुगामे अमातुगामसञ्ञी, अनापत्ति।

B. 175 5 ४१६. अनापत्ति असंविदहित्वा गच्छति, मातुगामो संविदहति भिक्खु न संविदहति, विसङ्केतेन गच्छति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

———o———

§ ६८. अट्ठसट्ठिमपाचित्तियं

(मिच्छादिट्ठियं)

(१) अरिट्ठभिक्खुवत्थु

४१७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन अरिट्ठस्स नाम भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स[1] एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति – "तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया" ति। अस्सोसुं खो सम्बहुला भिक्खू – "अरिट्ठस्स किर नाम भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'" ति। अथ खो ते भिक्खू येन अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा अरिट्ठं भिक्खुं गद्धबाधिपुब्बं एतदवोचुं – "सच्चं किर ते, आवुसो अरिट्ठ, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'" ति? "एवंब्याखो अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि – 'यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'" ति।

(R. 134 / 10 / 15 / 20 margin references)

"मा, आवुसो अरिट्ठ, एवं अवच। मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि। न हि साधु भगवतो अब्भक्खानं। न हि भगवा एवं वदेय्य। अनेकपरियायेनावुसो अरिट्ठ, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका[2] वुत्ता भगवता। अलं च पन

१. गन्धबाधिपुब्बस्स – स्या०; गण्डबाधिपुब्बस्स – सी०। २. म० पोत्थके नत्थि।

ते पटिसेवतो अन्तरायाय[1]। अप्पस्सादा कामा वुत्ता भगवता बहुदुक्खा बहूपायासा[2], आदीनवो एत्थ भिय्यो[3]। अट्ठिकङ्कलूपमा[4] कामा वुत्ता भगवता बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो। मंसपेसूपमा कामा　B. 176
वुत्ता भगवता ... पे० ... तिणुक्कूपमा कामा वुत्ता भगवता ... अङ्गारकासूपमा कामा वुत्ता भगवता ... सुपिनकूपमा कामा वुत्ता भगवता　5
... याचितकूपमा कामा वुत्ता भगवता ... रुक्खफलूपमा कामा वुत्ता भगवता ... असिसूनूपमा कामा वुत्ता भगवता ... सत्तिसूलूपमा कामा वुत्ता भगवता ... सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता भगवता बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो'' ति।

एवं पि खो अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो तेहि भिक्खूहि वुच्चमानो　10
तथेव तं पापकं दिट्ठिगतं थामसा परामासा[5] अभिनिविस्स वोहरति – ''एवं-ब्याखो अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि – 'यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया'' ति। यतो च खो ते[6] भिक्खू नासक्खिंसु अरिट्ठं भिक्खु गद्धबाधिपुब्बं पापका एतस्मा दिट्ठिगता विवेचेतु, अथ खो ते भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा　15
भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मि पकरणे　R. 135
भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा अरिट्ठं भिक्खु गद्धबाधिपुब्बं पटिपुच्छि – ''सच्चं किर ते, अरिट्ठ, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिवसेतो नालं अन्तरायाया'' ति? ''एवंब्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजा-　20
नामि – 'यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'' ति।

कस्स नु खो नाम त्वं, मोघपुरिस, मया एव धम्मं देसितं आजानासि? ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका[7] वुत्ता। अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाय। अप्पस्सादा　25
कामा वुत्ता मया बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो। अट्ठिकङ्कलूपमा कामा वुत्ता मया ... पे० ... मंसपेसूपमा कामा वुत्ता मया ... तिणुक्कूपमा कामा वुत्ता मया ... अङ्गारकासूपमा कामा वुत्ता मया ... सुपिनकूपमा कामा वुत्ता मया ... याचितकूपमा कामा वुत्ता मया ...

१. अन्तरायाया ति – सी०। २. बहुपायासा – सी०, म०। ३. भीय्यं – स०. ४. अट्ठिकङ्कलूपमा – सी०। ५. परामस्स – सी० ६ सी० पोत्थके नत्थि। ७. स्या० पोत्थके नत्थि।

रुक्खफलूपमा कामा वुत्ता मया ... असिसूनूपमा कामा वुत्ता मया ...
B. 177 सत्तिसूलूपमा कामा वुत्ता मया ... सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता मया
बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अथ च पन त्वं, मोघपुरिस,
अत्तना दुग्गहितेन दिट्ठिगतेन[1] अम्हे चेव अब्भाचिक्खसि, अत्तानं च खणसि[2],
5 बहुं च अपुञ्ञं पसवसि । तं हि ते, मोघपुरिस, भविस्सति दीघरत्तं अहिताय
दुक्खाय । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... ।

(२) पञ्ञत्ति

एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४१८. **"यो पन भिक्खु एवं वदेय्य – 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं
10 अन्तरायाया' ति सो भिक्खु भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो – 'मायस्मा एवं अवच, मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि, न हि साधु भगवतो अब्भक्खानं, न हि भगवा एवं वदेय्य, अनेकपरियायेनावुसो, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता, अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया' ति । एवं च पन[3] सो भिक्खु भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव पग्गण्हेय्य, सो भिक्खु भिक्खूहि यावततियं
15 समनुभासितब्बो तस्स पटिनिस्सग्गाय । यावततियं चे समनुभासियमानो तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

४१९. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

एवं वदेय्या ति –"तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे
20 अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया" ति ।

सो भिक्खू ति यो सो एवंवादी भिक्खू ।

भिक्खूही ति अञ्ञेहि भिक्खूहि । ये पस्सन्ति ये सुणन्ति तेहि वत्तब्बो – "मायस्मा एवं अवच, मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि, न हि साधु भगवतो अब्भक्खानं, न हि भगवा एवं वदेय्य, अनेकपरियायेन आवुसो अन्त-
25 रायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो
R. 136 अन्तरायाया" ति । दुतियं पि वत्तब्बो । ततियं पि वत्तब्बो । सचे पटि-

---

१. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २. खनसि – स्या० । ३. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

निस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स। सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स। सो भिक्खु सङ्घमज्झं पि आकड्ढित्वा वत्तब्बो – "मायस्मा एवं अवच, मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि, न हि साधु भगवतो अब्भक्खानं, न हि भगवा एवं वदेय्य, अनेकपरियायेनावुसो अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता। अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया" ति। दुतियं पि वत्तब्बो। ततियं पि वत्तब्बो। सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं। नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स। सो भिक्खु भिक्खूहि[1] समनुभासितब्बो। एवं च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बो। ब्यत्तेन[2] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो –

४२०. "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इत्थन्नामस्स भिक्खुनो एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया' ति। सो तं दिट्ठिं न पटिनिस्सज्जति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं समनुभासेय्य – तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इत्थन्नामस्स भिक्खुनो एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया' ति। सो तं दिट्ठिं न पटिनिस्सज्जति। सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं समनुभासति तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो समनुभासना, तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि – "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इत्थन्नामस्स भिक्खुनो एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया' ति। सो तं दिट्ठिं न पटिनिस्सज्जति। सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं समनुभासति तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो समनुभासना, तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"समनुभट्ठो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु, तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति।

१. म०, रो०, पोत्थकेसु नत्थि। २. ब्यत्तेन – सी०।

ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४२१. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स
5 धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४२२. अनापत्ति असमनुभासन्तस्स, पटिनिस्सज्जन्तस्स, उम्मत्त-
10 कस्सा ति ।

———o———

§ ६९. एकूनसत्ततिमपाचित्तियं

(उक्खित्तसम्भोगे)

(१) छब्बग्गिय - अरिट्ठभिक्खुसंवासवत्थु

R. 137 ४२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू जानं तथावादिना अरिट्ठेन भिक्खुना अकटानुधम्मेन तं दिट्ठिं अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं सम्भुञ्जन्ति पि संवसन्ति[1] पि सहा पि सेय्यं कप्पेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
15 ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू जानं तथावादिना अरिट्ठेन भिक्खुना अकटानुधम्मेन तं दिट्ठिं अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं सम्भुञ्जिस्सन्ति पि संवसिस्सन्ति पि सहा पि सेय्यं कप्पेस्सन्ती ति ..पे०... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, जानं तथावादिना अरिट्ठेन भिक्खुना अकटानुधम्मेन तं दिट्ठिं अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं सम्भुञ्जथा
20 पि संवसथा पि सहा पि सेय्यं कप्पेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, जानं तथावादिना अरिट्ठेन भिक्खुना अकटानुधम्मेन तं दिट्ठिं अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं सम्भुञ्जिस्सथा पि संवसिस्सथा पि सहा पि सेय्यं कप्पेस्सथ ! नेतं,

---

१. संवासन्ति – रो० ।

मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४२४. **"यो पन भिक्खु जानं तथावादिना भिक्खुना अकटानुधम्मेन तं दिट्ठिं अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं सम्भुञ्जेय्य वा संवसेय्य[1] वा सह वा सेय्यं कप्पेय्य, पाचित्तियं"** ति । B. 180 5

(३) **विभङ्गो**

४२५. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्ञे वा तस्स आरोचेन्ति, सो वा आरोचेति ।

तथावादिना ति – "तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया" ति एवं वादिना । 10

अकटानुधम्मो नाम उक्खित्तो अनोसारितो ।

तं दिट्ठिं अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं ति एतं दिट्ठिं अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं ।

सम्भुञ्जेय्य वा ति सम्भोगो नाम द्वे सम्भोगा – आमिससम्भोगो च धम्मसम्भोगो च । आमिससम्भोगो नाम आमिसं देति वा पटिग्गण्हाति[2] वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मसम्भोगो नाम उद्दिसति वा उद्दिसापेति वा, पदेन उद्दिसति वा उद्दिसापेति वा, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्खराय उद्दिसति वा उद्दिसापेति वा, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स । 15

संवसेय्य वा ति उक्खित्तकेन सद्धिं उपोसथं वा पवारणं वा सङ्घकम्मं वा करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 20 R. 138

सह वा सेय्यं कप्पेय्या ति एकच्छन्ने उक्खित्तके निपन्ने भिक्खु निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने उक्खित्तको निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उट्ठहित्वा पुनप्पुनं निपज्जन्ति[3], आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

४२६. उक्खित्तके उक्खित्तकसञ्ञी सम्भुञ्जति वा संवसति[4] वा सह वा सेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उक्खित्तके वेमतिको सम्भुञ्जति वा संवसति वा सह वा सेय्यं कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स । उक्खित्तके अनुक्खि-

---

१. संवासेय्य – रो० । २. पतिगण्हाति – सी०; पटिगण्हाति – रो० । ३. निपज्जति – स्या० । ४. संवासति – रो० ।

पाचित्तियं – २४.

B. 181 त्तकसञ्ञी सम्भुञ्जति वा संवसति वा सह वा सेय्यं कप्पेति, अनापत्ति । अनुक्खित्तके उक्खित्तकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुक्खित्तके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुक्खित्तके अनुक्खित्तकसञ्ञी, अनापत्ति ।

४२७. अनापत्ति अनुक्खित्तो ति जानाति, उक्खित्तो ओसारितो ति जानाति, उक्खित्तो तं दिट्ठिं पटिनिस्सट्ठो ति जानाति, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

---

§ ७०. सत्ततिमपाचित्तियं

(नासितकसामणेरसम्भोगे)

(१) कण्टकसमणुद्देसवत्थु

४२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन कण्टकस्स[2] नाम समणुद्देसस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति – "तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया" ति । अस्सोसुं खो सम्बहुला भिक्खू कण्टकस्स नाम किर समणुद्देसस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – "तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया" ति । अथ खो ते भिक्खू येन कण्टको समणुद्देसो तेनुपसङ्कमिंसु ; उपसङ्कमित्वा कण्टकं समणुद्देसं एतदवोचु – "सच्चं किर ते, आवुसो कण्टक, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'" ति ? "एवं-ब्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि – 'यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'" ति ।

मा, आवुसो कण्टक, एवं अवच । मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि । न हि साधु भगवतो अब्भक्खानं । न हि भगवा एवं वदेय्य । अनेकपरियायेन, आवुसो कण्टक, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका[3] वुत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया[4] ति । अप्पस्सादा कामा वुत्ता भगवता बहुदुक्खा बहूपायासा[5], आदीनवो एत्थ भिय्यो ... पे० ... एवं पि खो कण्टको

B. 182

---

१. रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २. कण्डकस्स – रो०, स्या० । ३. स्या० पोत्थके नत्थि । ४. अन्तरायाय – सी० । ५. बहुपायासा – सी०, म० ।

समणुद्देसो तेहि भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव तं पापकं दिट्ठिगतं थामसा परामासा[1] अभिनिविस्स वोहरति – "एवंब्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि – 'यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता[2] भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'" ति ।

यतो च[3] खो ते भिक्खू नासक्खिंसु कण्टकं समणुद्देसं एतस्मा पापका दिट्ठिगता विवेचेतुं, अथ खो ते भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा कण्टकं समणुद्देसं पटिपुच्छि – "सच्चं किर ते, कण्टक, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'" ति ? "एवंब्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि – 'यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'" ति ।

"कस्स नु खो नाम त्वं, मोघपुरिस, मया एवं धम्मं देसितं आजानासि ? ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता, अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया ति ? अप्पस्सादा कामा वुत्ता मया बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अट्ठिकङ्कलूपमा[4] कामा वुत्ता मया ... पे० ... सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता मया बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अथ च पन त्वं, मोघपुरिस, अत्तना दुग्गहितेन दिट्ठिगतेन[5] अम्हे चेव अब्भाचिक्खसि अत्तानं च खणसि[6] बहुं च अपुञ्ञं पसवसि । तञ्हि ते, मोघपुरिस, भविस्सति दीघरत्तं अहिताय दुक्खाय । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... पसन्नानं च एकच्चानं अञ्ञथत्ताया" ति । विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो कण्टकं[7] समणुद्देसं नासेतु । एवं च पन, भिक्खवे, नासेतब्बो – अज्जतग्गे ते, आवुसो कण्टक, न चेव सो भगवा सत्था अपदिसितब्बो । यं पि चञ्ञे समणुद्देसा लभन्ति भिक्खूहि सद्धिं दिरत्ततिरत्तं[8] सहसेय्यं सा पि ते नत्थि । चर पिरे विनस्सा" ति । अथ खो सङ्घो कण्टकं समणुद्देसं नासेसि ।

R. 139 B. 183

१. परामस्स – सी० । २. म० पोत्थके नत्थि । ३. स्या० पोत्थके नत्थि । ४. अट्ठिकङ्कलूपमा – सी० । ५. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ६. खनसि – स्या० । ७. कण्डकं – स्या०, रो० । ८. द्विरत्ततिरत्तं – सी०, स्या०, रो० ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू जानं तथानासितं कण्टकं समणुद्देसं उपलापेन्ति पि उपट्ठापेन्ति पि सम्भुञ्जन्ति पि सहा पि सेय्यं कप्पेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[1] विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू जानं तथानासितं कण्टकं समणुद्देसं उपलापेस्सन्ति पि उपट्ठापेस्सन्ति पि सम्भुञ्जिस्सन्ति पि सहा पि सेय्यं कप्पेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, जानं तथानासितं कण्टकं समणुद्देसं उपलापेथा पि उपट्ठापेथा पि सम्भुञ्जथा पि सहा पि सेय्यं कप्पेथा[2] ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, जानं तथानासितं कण्टकं समणुद्देसं उपलापेस्सथा पि उपट्ठापेस्सथा पि सम्भुञ्जिस्सथा पि सहा पि सेय्यं कप्पेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४२९. **"समणुद्देसो पि चे एवं वदेय्य – 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया' ति, सो समणुद्देसो भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो – 'मावुसो समणुद्देस, एवं अवच, मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि, न हि साधु भगवतो अब्भक्खानं, न हि भगवा एवं वदेय्य । अनेकपरियायेन, आवुसो समणुद्देस, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया' ति । एवं च पन[3] सो समणुद्देसो भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव पग्गण्हेय्य, सो समणुद्देसो भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो – 'अज्जतग्गे ते, आवुसो समणुद्देस, न चेव सो भगवा सत्था अपदिसितब्बो । यं पि चञ्ञे समणुद्देसा लभन्ति भिक्खूहि सद्धिं दिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं सा पि ते नत्थि । चर पिरे विनस्सा' ति । यो पन भिक्खु जानं तथानासितं समणुद्देसं उपलापेय्य वा उपट्ठापेय्य वा सम्भुञ्जेय्य वा सह वा सेय्यं कप्पेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

४३०. **समणुद्देसो** नाम सामणेरो वुच्चति ।

एवं वदेय्या ति – "तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि

---

१. खीयन्ति – सी०, स्या०, रो० । २. कप्पेथापी – सी० । ३. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरा-
याया" ति ।

सो समणुद्देसो ति यो सो एवंवादी समणुद्देसो । R. 140

भिक्खूहि ति अञ्ञेहि भिक्खूहि, ये पस्सन्ति ये सुणन्ति तेहि
वत्तब्बो – "मा, आवुसो समणुद्देस, एवं अवच । मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि । 5
न हि साधु भगवतो अब्भक्खानं । न हि भगवा एवं वदेय्य । अनेकपरिया-
येनावुसो समणुद्देस, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अलं
च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया" ति । दुतियं पि वत्तब्बो । ततियं पि
वत्तब्बो ... पे० ... सचे पटिनिस्सज्जति इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जति
सो समणुद्देसो भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो – "अज्जतग्गे ते, आवुसो समणु- 10
द्देस, न चेव सो भगवा सत्था अपदिसितब्बो । यं पि चञ्ञे समणुद्देसा
लभन्ति भिक्खूहि सद्धिं दिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं सा पि ते नत्थि । चर पिरे
विनस्सा" ति ।

यो पना ति यो यादिसो ...पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं
अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति । 15

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्ञे वा तस्स आरोचेन्ति,
सो वा आरोचेति ।

तथानासितं ति एवं नासितं ।

समणुद्देसो नाम सामणेरो वुच्चति ।

उपलापेय्य वा ति तस्स पत्तं वा चीवरं वा उद्देसं वा परिपुच्छं वा 20
दस्सामी ति उपलापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपट्ठापेय्य वा ति तस्स चुण्णं वा मत्तिकं वा दन्तकट्ठं वा मुखोदकं
वा सादियति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सम्भुञ्जेय्य वा ति सम्भोगो नाम द्वे सम्भोगा – आमिससम्भोगो
च धम्मसम्भोगो च । आमिससम्भोगो नाम आमिसं देति वा पटिग्गण्हाति 25
वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मसम्भोगो नाम उद्दिसति वा उद्दिसापेति
वा, पदेन उद्दिसति वा उद्दिसापेति वा, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । B. 185
अक्खराय उद्दिसति वा उद्दिसापेति वा, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सह वा सेय्यं कप्पेय्या ति एकच्छन्ने नासितके समणुद्देसे निपन्ने
भिक्खु निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने नासितको समणु- 30
द्देसो निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति

पाचित्तियस्स । उट्ठहित्वा पुनप्पुनं निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४३१. नासितके नासितकसञ्ञी उपलापेति वा उपट्ठापेति वा सम्भुञ्जति वा सह वा सेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । नासितके वेमतिको उपलापेति वा उपट्ठापेति वा सम्भुञ्जति वा सह वा सेय्यं कप्पेति, 5 आपत्ति दुक्कटस्स । नासितके अनासितकसञ्ञी उपलापेति वा उपट्ठापेति वा सम्भुञ्जति वा सह वा सेय्यं कप्पेति, अनापत्ति । अनासितके नासितकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनासितके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनासितके अनासितकसञ्ञी, अनापत्ति ।

४३२. अनापत्ति अनासितको ति जानाति, तं दिट्ठिं पटिनिस्सट्ठो 10 ति जानाति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

सप्पाणकवग्गो सत्तमो ।

तस्सुद्दानं

सञ्चिच्चवधसप्पाणं, उक्कोटं[1] दुट्ठुल्लछादनं ।
ऊनवीसति सत्थं[2] च, संविधानं अरिट्ठकं ।
उक्खित्तं कण्टकं[3] चेव, दस सिक्खापदा इमे ति ॥

---

§ ७१. एकसत्ततिमपाचित्तियं

(बुद्धवचभूते)

(१) छन्नभिक्खुवत्थु

R. 141 ४३३. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । B. 186 15 तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचारं आचरति । भिक्खू एवमाहंसु – "मावुसो छन्न, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पती" ति । सो एवं वदेति – "न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्ञं भिक्खुं ब्यत्तं[4] विनयधरं परिपुच्छामी" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा छन्नो भिक्खूहि 20 सहधम्मिकं वुच्चमानो एवं वक्खति – न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्ञं भिक्खुं ब्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी ति ...पे०... सच्चं किर त्वं, छन्न, भिक्खूहि सहधम्मिकं वुच्चमानो एवं वदेसि –

---

१. उक्कोटे – स्या०, रो० । २. वत्थं – सी० । ३. कण्डकं – स्या०, रो० । ४. व्यत्तं – सी० ।

न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्ञं भिक्खुं ब्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्खूहि सहधम्मिकं वुच्चमानो एवं वक्खसि – न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्ञं भिक्खुं ब्यत्तं[1] विनयधरं परिपुच्छामी 5 ति । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४३४. "यो पन भिक्खु भिक्खूहि सहधम्मिकं वुच्चमानो एवं वदेय्य – 'न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्ञं भिक्खुं ब्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी' ति, पाचित्तियं । सिक्खमानेन, भिक्खवे, भिक्खुना 10 **अञ्ञातब्बं परिपुच्छितब्बं परिपञ्हितब्बं । अयं तत्थ सामीची"** ति ।

(३) विभङ्गो

४३५. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... **अयं** इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खूही ति अञ्ञेहि भिक्खूहि ।

सहधम्मिकं नाम यं भगवता पञ्ञत्तं सिक्खापदं एतं सहधम्मिकं 15 नाम । तेन वुच्चमानो एवं वदेय्य[2]– "न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्ञं भिक्खुं ब्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी" ति । पण्डितं ब्यत्तं मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं परिपुच्छामी ति भणति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४३६. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी एवं वदेति, आपत्ति पाचि- 20 B.187 त्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । R.142

अपञ्ञत्तेन वुच्चमानो – "इदं न सल्लेखाय न धुतत्थाय[3] न पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय संवत्तती" ति एवं वदेति, "न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्ञं 25 भिक्खुं ब्यत्तं विनयधरं[4] पण्डितं मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं परिपुच्छामी" ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१. ब्यत्तं – सी० । २. वदेति – स्या०, रो०; वदेय्या ति – सी० । ३. धतत्ताय – स्या०, रो०; धुताय – सी० । ४. विनयधरं ति – रो० ।

अनुपसम्पन्नेन पञ्ञत्तेन वा अपञ्ञत्तेन वा वुच्चमानो – "इदं न सल्लेखाय न धुतत्थाय न पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय संवत्तती" ति एवं वदेति, "न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्ञं भिक्खुं ब्यत्तं विनयधरं पण्डितं मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं परिपुच्छामी" ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

सिक्खमानेना ति सिक्खितुकामेन ।

अञ्ञातब्बं ति जानितब्बं ।

परिपुच्छितब्बं ति "इदं, भन्ते, कथं; इमस्स वा क्वत्थो" ति ?

परिपञ्हितब्बं ति चिन्तेतब्बं तुलयितब्बं ।

अयं तत्थ सामीची ति अयं तत्थ अनुधम्मता ।

४३७. अनापत्ति "जानिस्सामि सिक्खिस्सामी" ति भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———०———

§ ७२. द्वासत्ततिमपाचित्तियं

(सिक्खापदविवण्णके)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

४३८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवा भिक्खूनं अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्णं भासति, विनयपरियत्तिया वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्मतो उपालिस्स वण्णं भासति । भिक्खू – "भगवा खो अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्णं भासति, विनयपरियत्तिया वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्मतो उपालिस्स वण्णं भासति । हन्द मयं, आवुसो, आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके विनयं परियापुणामा" ति, ते च बहू भिक्खू थेरा च नवा च मज्झिमा च आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके विनयं परियापुणन्ति ।

अथ खो छब्बग्गियानं भिक्खूनं एतदहोसि – "एतरहि खो, आवुसो, बहू भिक्खू थेरा च नवा च मज्झिमा च आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके विनयं परियापुणन्ति । सचे इमे विनये पकतञ्ञुनो भविस्सन्ति अम्हे

येनिच्छकं[1] यदिच्छकं[2] यावदिच्छकं[3] आकङ्खिस्सन्ति परिकङ्खिस्सन्ति । हन्द मयं, आवुसो, विनयं विवण्णेमा" ति । अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खू उपसङ्कमित्वा एवं वदेन्ति[4] – "किं पनिमेहि खुद्दानुखुद्दकेहि सिक्खापदेहि उद्दिट्ठेहि, यावदेव कुक्कुच्चाय विहेसाय विलेखाय संवत्तन्ती" ति ! ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू विनयं विवण्णेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, विनयं विवण्णेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, विनयं विवण्णेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४३९. **"यो पन भिक्खु पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वदेय्य – 'किं पनिमेहि खुद्दानुखुद्दकेहि सिक्खापदेहि उद्दिट्ठेहि, यावदेव कुक्कुच्चाय विहेसाय विलेखाय संवत्तन्ती' ति, सिक्खापदविवण्णके पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

४४०. **यो पना** ति यो यादिसो .. पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

पातिमोक्खे उद्दिस्समाने ति उद्दिसन्ते वा उद्दिसापेन्ते वा सज्झायं वा करोन्ते ।

एवं वदेय्या ति – "कि पनिमेहि खुद्दानुखुद्दकेहि सिक्खापदेहि उद्दिट्ठेहि, यावदेव कुक्कुच्चाय विहेसाय विलेखाय संवत्तन्ती ति । ये इमं परियापुणन्ति तेसं कुक्कुच्चं होति विहेसा होति विलेखा होति, ये इमं न परियापुणन्ति तेसं कुक्कुच्चं न होति विहेसा न होति विलेखा न होति । अनुद्दिट्ठं इद वरं, अनुग्गहितं इदं वरं, अपरियापुटं[5] इदं वर, अधारित इदं वरं, विनयो वा अन्तरधायतु, इमे वा भिक्खू अपकतञ्ञुनो[6] होन्तू" ति उपसम्पन्नस्स विनयं विवण्णेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४४१. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी विनयं विवण्णेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको विनयं विवण्णेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. स्या० पोत्थके नत्थि । २. यथिच्छक – स्या० । ३. यावतिच्छकं – सी०; स्या० पोत्थके नत्थि । ४. वदन्ति – म० । ५. अपरियापुतं – स्या०; अपरियापुणितं – सी० । ६. अप्पकतञ्ञुनो – सी० ।

पाचित्तियं – २५.

-उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी विनयं विवण्णेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्ञं धम्मं विवण्णेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स विनयं वा अञ्ञं वा धम्मं विवण्णेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४४२. अनापत्ति नविवण्णेतुकामो, "इङ्घ त्वं[1] सुत्तन्ते वा गाथायो वा अभिधम्मं वा परियापुणस्सु, पच्छा विनयं परियापुणिस्ससी" ति भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ७३. तेसत्ततिमपाचित्तियं

(मोहनके)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

४४३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अनाचारं आचरित्वा अञ्ञाणकेन आपन्ना ति जानन्तू ति पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वदेन्ति – "इदानेव खो मयं जानाम, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमास उद्देस आगच्छती" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वक्खन्ति – इदानेव खो मयं जानाम, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती ति ...पे० .. सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वदेथ – इदानेव खो मयं जानाम, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ...कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वक्खथ – इदानेव खो मयं जानाम, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती ति ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

---

[1] ताव – सी०, स्या० ।

४४४. "यो पन भिक्खु अन्वद्धमासं पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वदेय्य – 'इदानेव खो अहं जानामि, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती' ति । तं चे भिक्खुं अञ्ञे भिक्खू जानेय्युं निसिन्नपुब्बं इमिना भिक्खुना द्वत्तिक्खत्तुं[1] पातिमोक्खे उद्दिस्समाने, को पन वादो भिय्यो[2], न च तस्स भिक्खुनो अञ्ञाणकेन मुत्ति अत्थि, 5 यं च तत्थ आपत्तिं आपन्नो तं च यथाधम्मो कारेतब्बो, उत्तरिं[3] चस्स मोहो आरोपेतब्बो – 'तस्स ते, आवुसो, अलाभा, तस्स ते दुल्लद्धं, यं त्वं पातिमोक्खे उद्दिस्समाने न साधुकं अट्ठिं कत्वा मनसि करोसी' ति । इदं तस्मिं मोहनके पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

४४५. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं 10 R. 145 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अन्वद्धमासं ति अनुपोसथिकं ।

पातिमोक्खे उद्दिस्समाने ति उद्दिसन्ते ।

एवं वदेय्या ति अनाचारं आचरित्वा – "अञ्ञाणकेन आपन्नो" ति जानन्तू ति पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वदेति – "इदानेव खो अहं जानामि, 15 अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती" ति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

तञ्चे मोहेतुकामं भिक्खुं अञ्ञे भिक्खू जानेय्युं निसिन्नपुब्बं B. 191 इमिना भिक्खुना द्वत्तिक्खत्तु पातिमोक्खे उद्दिस्समाने, को पन वादो भिय्यो, न च तस्स भिक्खुनो अञ्ञाणकेन मुत्ति अत्थि, यं च तत्थ आपत्ति आपन्नो, 20 तं च यथाधम्मो कारेतब्बो, उत्तरि चस्स मोहो आरोपेतब्बो । एवं च पन, भिक्खवे, आरोपेतब्बो । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो –

४४६. "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु पातिमोक्खे उद्दिस्समाने न साधुकं अट्ठिं कत्वा मनसि करोति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो मोहं आरोपेय्य । एसा ञत्ति । 25

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु पातिमोक्खे उद्दिस्समाने न साधुकं अट्ठिं कत्वा मनसि करोति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो मोहं आरोपेति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो

---

१. द्वित्तिक्खत्तुं – स्या०, रो० । २. भीय्यो – सी० । ३. उत्तरि – म० ।

मोहस्स आरोपना, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"आरोपितो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो मोहो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

अनारोपिते मोहे मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । आरोपिते मोहे मोहेति, 5 आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४४७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी मोहेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको मोहेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी मोहेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म- 10 कम्मे वेमतिको मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४४८. अनापत्ति न वित्थारेन सुतं होति, ऊनकद्वत्तिक्खत्तुं वित्थारेन सुतं होति, नमोहेतुकामस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

§ ७४. चतुसत्ततिमपाचित्तियं

(पहारदाने)

(१) छब्बग्गिय – सत्तरसवग्गियभिक्खुवत्थु

B. 192 ४४९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- R 146 15 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना सत्तरसवग्गियानं भिक्खूनं पहारं देन्ति । ते रोदन्ति । भिक्खू एवमाहंसु – "किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा" ति ? "इमे, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हाकं पहारं देन्ती" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्ब- 20 ग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना भिक्खूनं पहारं दस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, कुपिता अनत्तमना भिक्खूनं पहारं देथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, कुपिता अनत्तमना भिक्खूनं पहारं दस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा 25 पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४५०. **"यो पन भिक्खु भिक्खुस्स कुपितो अनत्तमनो पहारं ददेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

४५१. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्ञस्स भिक्खुस्स । 5

कुपितो अनत्तमनो ति अनभिरद्धो आहतचित्तो खिलजातो ।

पहारं ददेय्या ति कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा अन्त-मसो उप्पलपत्तेन पि पहारं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४५२. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी कुपितो अनत्तमनो पहारं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको कुपितो अनत्तमनो पहारं 10 देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी कुपितो अनत्त-मनो पहारं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नस्स कुपितो अनत्तमनो पहारं देति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, B. 193 आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । 15

४५३. अनापत्ति केनचि विहेठीयमानो मोक्खाधिप्पायो पहारं देति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---o---

§ ७५. पञ्चसत्ततिमपाचित्तियं

(तलसत्तिकउग्गिरणे)

(१) छब्बग्गिय – सत्तरसवग्गियभिक्खुवत्थु

४५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्त-मना सत्तरसवग्गियानं भिक्खूनं तलसत्तिकं उग्गिरन्ति । ते पहारसमुच्चिता 20 R. 147 रोदन्ति । भिक्खू एवमाहंसु – "किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा" ति ? "इमे, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हाकं तलसत्तिकं उग्गिरन्ती" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना

सत्तरसवग्गियानं भिक्खूनं तलसत्तिकं उग्गिरिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, कुपिता अनत्तमना सत्तरसवग्गियानं भिक्खूनं तलसत्तिकं उग्गिरथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, 5 कुपिता अनत्तमना सत्तरसवग्गियानं भिक्खूनं तलसत्तिकं उग्गिरिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४५५. "**यो पन भिक्खु भिक्खुस्स कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उग्गिरेय्य, पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

10 ४५६. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे ०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्ञस्स भिक्खुस्स ।

B. 194 **कुपितो अनत्तमनो** ति अनभिरद्धो आहतचित्तो खिलजातो ।

तलसत्तिकं उग्गिरेय्या ति कायं वा कायपटिबद्धं वा अन्तमसो 15 उप्पलपत्तं पि उच्चारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४५७. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उग्गिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उग्गिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उग्गिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20 अनुपसम्पन्नस्स कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उग्गिरति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४५८. अनापत्ति केनचि विहेठीयमानो मोक्खाधिप्पायो तलसत्तिकं 25 उग्गिरति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

§ ७६. छसत्ततिमपाचित्तियं

(अमूलकानुद्धंसने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

४५९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुं अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुं अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुं अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति । 5

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुं अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ – R. 148

४६०. "**यो पन भिक्खु भिक्खुं अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेय्य, पाचित्तिय**" ति । 10

(३) विभङ्गो

४६१. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... **अयं** इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति । B. 195

भिक्खुं ति अञ्ञं भिक्खुं ।

अमूलकं नाम अदिट्ठं अस्सुतं[1] अपरिसङ्कितं । 15

सङ्घादिसेसेना ति तेरसन्नं अञ्ञतरेन ।

अनुद्धंसेय्या ति चोदेति वा चोदापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४६२. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धंसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 20

आचारविपत्तिया वा दिट्ठिविपत्तिया वा अनुद्धंसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं अनुद्धंसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । 25

---

१. असुतं – सी०, रो० ।

४६३. अनापत्ति तथासञ्ञी चोदेति, वा चोदापेति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ७७. सत्तसत्ततिमपाचित्तियं

(कुक्कुच्चउपदहने)

(१) छब्बग्गिय - सत्तरसवग्गियभिक्खुवत्थु

४६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सत्तरसवग्गियानं
5 भिक्खूनं सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहन्ति –"भगवता, आवुसो, सिक्खापदं पञ्ञत्तं – 'न ऊनवीसतिवस्सो पुग्गलो उपसम्पादेतब्बो' ति । तुम्हे च ऊन-वीसतिवस्सा उपसम्पन्ना । कच्चि नो तुम्हे अनुपसम्पन्ना" ति ? ते रोदन्ति । भिक्खू एवमाहंसु –"किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा" ति ?

B. 196 "इमे, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू अम्हाकं सञ्चिच्च कुक्कुच्चं
R. 149 10 उपदहन्ती" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खूनं सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खूनं सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० .. कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
15 भिक्खूनं सञ्चिच्च कुक्कुच्च उपदहिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ –

४६५. **"यो पन भिक्खु भिक्खुस्स सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहेय्य– 'इतिस्स मुहुत्तं पि अफासु भविस्सती' ति एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्ञं, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

20 ४६६. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्ञस्स भिक्खुस्स ।

सञ्चिच्चा ति जानन्तो सञ्जानन्तो चेच्च अभिवितरित्वा वीतिक्कमो ।

कुक्कुच्चं उपदहेय्या ति "ऊनवीसतिवस्सो मञ्ञे त्वं उपसम्पन्नो, विकाले मञ्ञे तया भुत्तं, मज्जं मञ्ञे तया पीतं, मातुगामेन सद्धिं रहो मञ्ञे तया निसिन्नं" ति कुक्कुच्चं उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एतदेव पच्चयं करित्वा, अनञ्ञं ति न अञ्ञो कोचि पच्चयो होति कुक्कुच्चं उपदहितुं । 5

४६७. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी कुक्कुच्चं उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नस्स सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10 अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४६८. अनापत्ति न कुक्कुच्चं उपदहितुकामो "ऊनवीसतिवस्सो B. 197 मञ्ञे त्वं उपसम्पन्नो, विकाले मञ्ञे तया भुत्तं, मज्जं मञ्ञे तया पीतं, मातुगामेन सद्धिं रहो मञ्ञे तया निसिन्नं, इङ्घ जानाहि, मा ते पच्छा कुक्कुच्चं 15 अहोसी" ति भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———०

§ ७८. अट्ठुसत्ततिमपाचित्तियं

(उपस्सुतिट्ठाने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

४६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- R. 150 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पेसलेहि भिक्खूहि सद्धिं भण्डन्ति[1] । पेसला भिक्खू एवं वदेन्ति[2] – "अलज्जिनो इमे, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू । न सक्का इमेहि सह भण्डितु" ति । 20 छब्बग्गिया भिक्खू एवं वदेन्ति – "किस्स तुम्हे, आवुसो, अम्हे अलज्जिवादेन पापेथा" ति ? "कहं पन तुम्हे, आवुसो, अस्सुथा" ति ? "मयं आयस्मन्तानं उपस्सुतिं तिट्ठम्हा" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्सुतिं तिट्ठिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं 25

१. भण्डेन्ति – सी० । २. वदन्ति – म०, रो० ।

किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्सुतिं तिट्ठथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्सुतिं तिट्ठिस्सथ ! 5 नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४७०. **"यो पन भिक्खु भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्सुतिं तिट्ठेय्य[1] – 'यं इमे भणिस्सन्ति तं सोस्सामी' ति एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्ञं, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

10 ४७१. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

B. 198 **भिक्खूनं** ति अञ्ञेसं भिक्खूनं ।

भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं ति अधिकरणजातानं ।

उपस्सुतिं तिट्ठेय्या ति "इमेसं सुत्वा चोदेस्सामि सारेस्सामि पटिचो-15 देस्सामि पटिसारेस्सामि मङ्कू[2] करिस्सामी" ति गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो सुणाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पच्छतो गच्छन्तो तुरितो गच्छति सोस्सामी ति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो सुणाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पुरतो गच्छन्तो ओहिय्यति सोस्सामी ति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो सुणाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खुस्स ठितोकास वा निसिन्नोकास वा R. 151 20 निपन्नोकासं वा आगन्त्वा मन्तेन्तं उक्कासितब्बं, विजानापेतब्बं, नो चे उक्कासेय्य वा[3] विजानापेय्य वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्ञं ति न अञ्ञो कोचि पच्चयो होति उपस्सुतिं तिट्ठितुं ।

४७२. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी उपस्सुतिं तिट्ठति, आपत्ति 25 पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको उपस्सुतिं तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञी उपस्सुतिं तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

---

१. तिट्ठेय्यं – सी० । २. मङ्कुं – रो०, स्या०; मङ्कुकरिस्सामी – सी० । ३. वा न – रो० ।

अनुपसम्पन्नस्स उपस्सुतिं तिट्ठति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४७३. अनापत्ति – "इमेसं सुत्वा ओरमिस्सामि विरमिस्सामि वूप-समिस्सामि[1] अत्तानं परिमोचेस्सामी" ति गच्छति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-　5
कस्सा ति ।

———०———

§ ७९. ऊनासीतिमपाचित्तियं

(कम्मपटिबाहने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

४७४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-　B. 199
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अनाचारं आचरित्वा एकमेकस्स कम्मे कयिरमाने[2] पटिक्कोसन्ति । तेन खो पन समयेन सङ्घो सन्निपतितो होति केनचिदेव करणीयेन । छब्बग्गिया भिक्खू चीवरकम्मं　10
करोन्ता एकस्स छन्दं अदंसु । अथ खो सङ्घो – "अयं, आवुसो, छब्बग्गियो भिक्खु एकको आगतो, हन्दस्स मयं कम्मं करोमा" ति तस्स कम्मं अकासि । अथ खो सो भिक्खु येन छब्बग्गिया भिक्खू तेनुपसङ्कमि । छब्बग्गिया भिक्खू तं भिक्खुं एतदवोचुं – "किं, आवुसो, सङ्घो अकासी" ति ? "सङ्घो मे, आवुसो, कम्मं अकासी" ति । "न मयं, आवुसो, एतदत्थाय छन्दं अदम्हा –　15
'तुय्हं कम्मं करिस्सती' ति । सचे च मयं जानेय्याम तुय्हं कम्मं करिस्सती ति, न मयं छन्दं ददेय्यामा" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झा-यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू धम्मिकानं कम्मानं छन्दं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं[3] आपज्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, धम्मिकानं कम्मानं छन्दं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं　20　R. 152
आपज्जथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, धम्मिकानं कम्मानं छन्दं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जिस्सथ ! नेतं,

---

१. वपसमेस्सामि – सी० । २. करियमाने – रो० । ३. खीयधम्मं – रो० ।

मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिस्सेय्याथ –

४७५. "**यो पन भिक्खु धम्मिकानं कम्मानं छन्दं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जेय्य, पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

5 ४७६. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

धम्मिकं नाम **कम्मं** अपलोकनकम्मं ञत्तिकम्मं ञत्तिदुतियकम्मं ञत्तिचतुत्थकम्मं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन कतं, एतं धम्मिकं नाम कम्मं । छन्दं दत्वा खिय्यति[१] आपत्ति पाचित्तियस्स ।

.200 10 ४७७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी छन्दं दत्वा खिय्यति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको छन्दं दत्वा खिय्यत्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी छन्दं दत्वा खिय्यति, अनापत्ति । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी, अनापत्ति ।

15 ४७८. अनापत्ति – "अधम्मेन वा वग्गेन वा नकम्मारहस्स वा कम्मं कतं" ति जानन्तो खिय्यति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

§ ८०. असीतिमपाचित्तियं

(छन्दं अदत्वा गते)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

४७९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सङ्घो सन्निपतितो होति केनचिदेव करणीयेन । छब्बग्गिया भिक्खू चीवरकम्मं करोन्ता एकस्स छन्दं
20 अदंसु । अथ खो सङ्घो यस्सत्थाय सन्निपतितो तं कम्मं करिस्सामी ति ञत्तिं ठपेसि । अथ खो सो भिक्खु – "एवमेविमे एकमेकस्स कम्मं करोन्ति, कस्स तुम्हे कम्मं करिस्सथा" ति छन्दं अदत्वा उट्ठायासना पक्कामि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम
R. 15 भिक्खु सङ्घे विनिच्छयकथाय वत्तमानाय छन्दं अदत्वा उट्ठायासना

१. खीयति – सी०, स्या०, रो० ।

पक्कमिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, सङ्घे विनिच्छय-
कथाय वत्तमानाय छन्दं अदत्वा उट्ठायासना पक्कमसी ति ? "सच्चं,
भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
सङ्घे विनिच्छयकथाय वत्तमानाय छन्दं अदत्वा उट्ठायासना पक्कमिस्ससि ! 5
नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे,
इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४८०. **"यो पन भिक्खु सङ्घे विनिच्छयकथाय वत्तमानाय छन्दं
अदत्वा उट्ठायासना पक्कमेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

४८१. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं 10 B. 201
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सङ्घे विनिच्छयकथा नाम वत्थु[1] वा आरोचितं होति अविनिच्छितं,
ञत्ति वा ठपिता होति, कम्मवाचा वा विप्पकता होति ।

छन्दं अदत्वा उट्ठायासना पक्कमेय्या ति – "कथं इदं कम्मं कुप्पं अस्स
वग्गं अस्स न करेय्या" ति गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । परिसाय हत्थपासं 15
विजहन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । विजहिते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४८२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी छन्दं अदत्वा उट्ठायासना
पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको छन्दं अदत्वा उट्ठा-
यासना पक्कमति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी छन्दं
अदत्वा उट्ठायासना पक्कमति, अनापत्ति । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी, 20
आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्ञी, अनापत्ति ।

४८३. अनापत्ति – "सङ्घस्स भण्डनं वा कलहो वा विग्गहो वा
विवादो वा भविस्सती" ति गच्छति, "सङ्घभेदो वा सङ्घराजि वा भविस्सती"
ति गच्छति, "अधम्मेन वा वग्गेन वा नकम्मारहस्स वा कम्मं करिस्सती" ति 25
गच्छति, गिलानो वा[2] गच्छति, गिलानस्स करणीयेन वा[3] गच्छति, उच्चारेन

---

१. वत्थुं – सी० । २, ३. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

वा पस्सावेन वा पीळितो गच्छति, न कम्मं कोपेतुकामो पुन पच्चागमिस्सामी ति गच्छति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—— ० ——

§ ८१. एकासीतिमपाचित्तियं

(चीवर दिन्ने खिय्यने)

(१) दब्बमल्लपुत्त - छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

R. 154 ४८४. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने[1] कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सङ्घस्स
5 सेनासनं च पञ्ञापेति[2] भत्तानि च उद्दिसति । सो चायस्मा दुब्बलचीवरो होति । तेन खो पन समयेन सङ्घस्स एकं चीवरं उप्पन्नं होति । अथ खो
B. 202 सङ्घो तं चीवरं आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स अदासि । छब्बग्गिया भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "यथासन्थुतं[3] भिक्खू सङ्घिकं लाभं परिणामेन्ती" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
10 खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू समग्गेन सङ्घेन चीवरं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, समग्गेन सङ्घेन चीवरं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति[4] ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
15 समग्गेन सङ्घेन चीवरं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं, वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४८५. **"यो पन भिक्खु समग्गेन सङ्घेन चीवरं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जेय्य 'यथासन्थुतं भिक्खू सङ्घिकं लाभं परिणामेन्ती' ति, पाचि-**
20 **त्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

४८६. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

---

१. वेलुवने – सी० । २ पञ्ञापेति – म०, सी० । ३. यथासन्ततं – रो० । ४. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

समग्गो नाम सङ्घो समानसंवासको समानसीमायं ठितो ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्ञतरं चीवरं विकप्पनुपगं पच्छिमं ।

दत्वा ति सयं दत्वा ।

यथासन्थुतं नाम यथामित्तता यथासन्दिट्ठता यथासम्भत्तता यथा-
समानुपज्झायकता यथासमानाचरियकता । 5

सङ्घिकं नाम सङ्घस्स दिन्नं होति परिच्चत्तं ।

लाभो नाम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारा,
अन्तमसो चुण्णपिण्डो पि, दन्तकट्ठं पि, दसिकसुत्तं पि ।

पच्छा खीयनधम्मं आपज्जेय्या ति उपसम्पन्नस्स सङ्घेन सम्मतस्स R. 155
सेनासनपञ्ञापकस्स वा भत्तुद्देसकस्स वा यागुभाजकस्स वा फलभाजकस्स वा 10
खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तकविस्सज्जकस्स वा चीवरं दिन्ने खिय्यति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४८७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी चीवरं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको चीवरं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी चीवरं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति 15
पाचित्तियस्स ।

अञ्ञं परिक्खारं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्नस्स B. 203
सङ्घेन असम्मतस्स सेनासनपञ्ञापकस्स वा भत्तुद्देसकस्स वा यागुभाजकस्स
वा फलभाजकस्स वा खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तकविस्सज्जकस्स वा चीवरं
वा अञ्ञं वा परिक्खारं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स 20
सङ्घेन सम्मतस्स वा असम्मतस्स वा सेनासनपञ्ञापकस्स वा भत्तुद्देसकस्स
वा यागुभाजकस्स वा फलभाजकस्स वा खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तक-
विस्सज्जकस्स वा चीवरं वा अञ्ञं वा परिक्खारं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
कम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञी, 25
अनापत्ति[1] ।

४८८. अनापत्ति – पकतिया छन्दा दोसा मोहा भया करोन्तं[2]
"क्वत्थो तस्स दिन्नेन लद्धा पि विनिपातेस्सति न सम्मा उपनेस्सती" ति
खिय्यति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१. आपत्ति दुक्कटस्स – सी०, स्या० । २. करोन्तस्स – रो० ।

§ ८२. द्वासीतिमपाचित्तियं
(सङ्घिकलाभपरिणामने)

(१) सावत्थिपूगस्स सचीवरभत्तपटिपादनवत्थु

४८९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थियं अञ्ञातरस्स पूगस्स
सङ्घस्स सचीवरभत्तं पटियत्तं होति – भोजेत्वा चीवरेन अच्छादेस्सामा ति ।
अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू येन सो पूगो तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा तं
5 पूगं एतदवोचुं – "देथावुसो, इमानि चीवरानि इमेसं भिक्खूनं" ति । "न
मयं, भन्ते, दस्साम । अम्हाकं सङ्घस्स अनुवस्सं[1] सचीवरभिक्खा पञ्ञात्ता"
ति । "बहू, आवुसो, सङ्घस्स दायका, बहू सङ्घस्स भत्ता[2] । इमे तुम्हे
निस्साय तुम्हे सम्पस्सन्ता इध विहरन्ति । तुम्हे चे इमेसं न दस्सथ, अथ
R. 156 को चरहि इमेसं दस्सति ? देथावुसो, इमानि चीवरानि इमेसं भिक्खूनं"
10 ति । अथ खो सो पूगो छब्बग्गियेहि भिक्खूहि निप्पीळियमानो यथापटियत्तं
चीवरं छब्बग्गियानं भिक्खूनं दत्वा सङ्घं भत्तेन परिविसि । ये ते भिक्खू
B. 204 जानन्ति सङ्घस्स सचीवरभत्तं पटियत्तं न च जानन्ति छब्बग्गियानं भिक्खूनं
दिन्नं ति ते एवमाहंसु – "ओणोजेथावुसो, सङ्घस्स चीवरं" ति । "नत्थि,
भन्ते । यथापटियत्तं चीवरं अय्या छब्बग्गिया अय्यानं छब्बग्गियानं परिणा-
15 मेसुं" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०.. ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू जानं सङ्घिक लाभं परिणतं
पुग्गलस्स परिणामेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे,
जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं पुग्गलस्स परिणामेथा ति ? "सच्चं,
भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

20 विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं पुग्गलस्स परिणामेस्सथ ! नेत, मोघपुरिसा,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ –

४९०. "**यो पन भिक्खु जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं पुग्गलस्स परि-
25 णामेय्य, पाचित्तियं**" ति ।

---

१. अनवस्सकं – सी० । २. भद्दति – सी० ।

(३) विभङ्गो

४९१. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्ञे वा तस्स आरोचेन्ति, सो वा आरोचेति ।

सङ्घिकं नाम सङ्घस्स दिन्नं होति परिच्चत्तं ।

लाभो नाम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारा, अन्तमसो चुण्णपिण्डो पि, दन्तकट्ठं पि, दसिकसुत्तं पि ।

परिणतं नाम दस्साम करिस्सामा ति वाचा भिन्ना होति, तं[1] पुग्गलस्स परिणामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४९२. परिणते परिणतसञ्ञी पुग्गलस्स परिणामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परिणते वेमतिको पुग्गलस्स परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । परिणते अपरिणतसञ्ञी पुग्गलस्स परिणामेति, अनापत्ति । सङ्घस्स परिणतं अञ्ञसङ्घस्स वा चेतियस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । चेतियस्स परिणतं अञ्ञचेतियस्स[2] वा सङ्घस्स वा* पुग्गलस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलस्स परिणतं अञ्ञपुग्गलस्स वा सङ्घस्स वा* चेतियस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिणते परिणतसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिणते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिणते अपरिणतसञ्ञी, अनापत्ति ।

B. 205 R. 157

४९३. अनापत्ति – "कत्थ देमा" ति पुच्छीयमानो – "यत्थ तुम्हाकं देय्यधम्मो परिभोगं वा लभेय्य पटिसङ्खारं वा लभेय्य चिरट्ठितिको वा अस्स यत्थ वा पन तुम्हाकं चित्तं पसीदति तत्थ देथा" ति भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

सहधम्मिकवग्गो अट्ठमो ।

तस्सुद्दानं

सहधम्म-विवण्णं च, मोहापनं[3] पहारकं[3] ।
तलसत्ति अमूलं च, सञ्चिच्च च उपस्सुतिं[4] ।
पटिबाहनछन्दं[5] च, दब्बं च परिणामनं ति[6] ॥

---

१. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । २. अञ्ञस्स चेतियस्स – स्या०, रो० । * एत्थ सी० पोत्थके 'गणस्स वा' ति अधिको पाठो दिस्सति । ३–३. मोहापन पहारणं – सी०; मोहापनप्पहारकं – स्या०; मोहापनपहारकं – रो० । ४. उपस्सुति च – रो० । ५. पटिबाहनच्छन्दं – स्या०; पटिबाहन छन्दं – म० । ६. परिणामनं – रो० ।

पाचित्तियं – २७.

§ ८३. तयासीतिमपाचित्तियं

(राजन्तेपुरप्पवेसने)

(१) आनन्द-मल्लिकादेवीवत्थु

४९४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो उय्यानपालं
आणापेसि – "गच्छ, भणे, उय्यानं सोधेहि । उय्यानं गमिस्सामा[1]" ति ।
"एवं, देवा" ति खो सो उय्यानपालो रञ्ञो पसेनदिस्स कोसलस्स पटि-
5 स्सुत्वा उय्यानं सोधेन्तो अद्दस भगवन्तं अञ्ञतरस्मिं रुक्खमूले निसिन्नं ।
दिस्वान येन राजा पसेनदि कोसलो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा राजानं
पसेनदिं कोसलं एतदवोच – "सुद्धं, देव, उय्यानं । अपि च, भगवा तत्थ
निसिन्नो" ति । "होतु, भणे ! मयं भगवन्तं पयिरुपासिस्सामा" ति । अथ खो
राजा पसेनदि कोसलो उय्यानं गन्त्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि । तेन खो
10 पन समयेन अञ्ञतरो उपासको भगवन्तं पयिरुपासन्तो निसिन्नो होति ।
अद्दसा खो राजा पसेनदि कोसलो तं उपासकं भगवन्तं पयिरुपासन्तं निसिन्नं ।
दिस्वान भीतो अट्ठासि । अथ खो रञ्ञो पसेनदिस्स कोसलस्स एतदहोसि –
B. 206 "नारहतायं पुरिसो पापो होतुं, यथा भगवन्तं पयिरुपासती" ति । येन
भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि ।
R. 158 15 अथ खो सो उपासको भगवतो गारवेन राजानं पसेनदिं कोसलं नेव अभि-
वादेसि न पच्चुट्ठासि । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो अनत्तमनो अहोसि –
"कथं हि नामायं पुरिसो मयि आगते नेव अभिवादेस्सति न पच्चुट्ठेस्सती"
ति ! अथ खो भगवा राजानं पसेनदिं कोसलं अनत्तमनं विदित्वा राजानं
पसेनदिं कोसलं एतदवोच – "एसो खो, महाराज, उपासको बहुस्सुतो
20 आगतागमो कामेसु वीतरागो" ति । अथ खो रञ्ञो पसेनदिस्स कोसलस्स
एतदहोसि – "नारहतायं उपासको ओरको होतु, भगवा पि इमस्स वण्णं
भासती[2]" ति । तं उपासकं एतदवोच – "वदेय्यासि, उपासक, येन अत्थो"
ति । "सुट्ठु, देवा" ति । अथ खो भगवा राजानं पसेनदिं कोसलं धम्मिया
कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो राजा
25 पसेनदि कोसलो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो
सम्पहंसितो उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

---

१. गमिस्सामी – सी० । २. भणती – स्या० ।

४९५. तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो उपरिपासाद-वरगतो होति। अद्दसा[1] खो राजा पसेनदि कोसलो तं उपासकं रथिकाय[2] छत्तपाणिं गच्छन्तं। दिस्वान पक्कोसापेत्वा एतदवोच – "त्वं किर, उपासक, बहुस्सुतो आगतागमो। साधु, उपासक, अम्हाकं इत्थागारं धम्मं वाचेही" ति। "यमहं[3], देव, जानामि अय्यानं वाहसा, अय्या व देवस्स इत्थागारं धम्मं वाचेस्सन्ती" ति। अथ खो राजा पसेनदि कोसलो – "सच्चं खो उपासको आहा" ति येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो राजा पसेनदि कोसलो भगवन्तं एतदवोच – "साधु, भन्ते, भगवा एकं भिक्खुं आणापेतु यो अम्हाकं इत्थागारं धम्मं वाचेस्सती" ति। अथ खो भगवा राजानं पसेनदिं कोसलं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि ... पे० ... पदक्खिणं कत्वा पक्कामि। अथ खो भगवा आयस्मन्तं आनन्दं आमन्तेसि – "तेनहानन्द, रञ्ञो इत्थागारं धम्मं वाचेही" ति। "एवं, भन्ते" ति खो आयस्मा आनन्दो भगवतो पटिस्सुत्वा[4] कालेन[5] कालं[6] पविसित्वा रञ्ञो इत्थागारं धम्मं वाचेति[7]। अथ खो आयस्मा आनन्दो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवर-मादाय येन रञ्ञो पसेनदिस्स कोसलस्स निवेसनं तेनुपसङ्कमि।

४९६. तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो मल्लिकाय देविया सद्धिं सयनगतो होति। अद्दसा खो मल्लिका देवी आयस्मन्तं आनन्दं दूरतो व आगच्छन्तं। दिस्वान सहसा वुट्ठासि; पीतकमट्ठं[8] दुस्सं पभस्सित्थ। अथ खो आयस्मा आनन्दो ततो व पटिनिवत्तित्वा आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा आनन्दो पुब्बे अप्पटि-संविदितो रञ्ञो अन्तेपुरं पविसिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, आनन्द, पुब्बे अप्पटिसंविदितो रञ्ञो अन्तेपुरं पविससी[9] ति? "सच्चं, भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, आनन्द, पुब्बे अप्पटिसंविदितो रञ्ञो अन्तेपुरं पविसिस्ससि! नेतं, आनन्द, अप्प-सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि–

४९७. "दसयिमे, भिक्खवे, आदीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने। कतमे

---

१. अद्दस – रो०। २. रथियाय – स्या०। ३. यमपाहं – सी०। ४. पटिसुणित्वा – सी०, स्या०। ५. काले – सी०। ६. सी० पोत्थके नत्थि। ७. वाचेसि – स्या०, रो०। ८. पीतक-मस्सा – सी०। ९. पाविसी – सी०।

दस ? इध, भिक्खवे, राजा महेसिया सद्धिं निसिन्नो[1] होति, तत्थ भिक्खु पविसति । महेसी वा भिक्खुं दिस्वा सितं पातुकरोति । भिक्खु वा महेसिं दिस्वा सितं पातुकरोति । तत्थ रञ्ञो एवं होति – 'अद्धा इमेसं कतं वा करिस्सन्ति वा' ति । अयं, भिक्खवे, पठमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

5 "पुन च परं, भिक्खवे, राजा बहुकिच्चो बहुकरणीयो । अञ्ञतरं इत्थिं गन्त्वा नस्सरति । सा तेन गब्भं गण्हाति[2] । तत्थ रञ्ञो एवं होति – 'न खो इध अञ्ञो कोचि पविसति अञ्ञत्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, दुतियो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

10 "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्ञो अन्तेपुरे अञ्ञतरं रतनं नस्सति । तत्थ रञ्ञो एवं होति – 'न खो इध अञ्ञो कोचि पविसति अञ्ञत्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, ततियो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

B. 208 "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्ञो अन्तेपुरे अब्भन्तरा गुय्हमन्ता बहिद्धा 15 सम्भेदं गच्छन्ति । तत्थ रञ्ञो एवं होति – 'न खो इध अञ्ञो कोचि पविसति अञ्ञत्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, चतुत्थो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

"पुन च परं, भिक्खवे, रञ्ञो अन्तेपुरे पुत्तो वा पितरं पत्थेति पिता वा पुत्तं पत्थेति । तेसं एवं होति – 'न खो इध अञ्ञो कोचि 20 पविसति अञ्ञत्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, पञ्चमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

"पुन च परं, भिक्खवे, राजा नीचट्ठानियं उच्चे ठाने ठपेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति – 'राजा खो पब्बजितेन संसट्ठो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, छट्ठो आदीनवो, राजन्तेपुरप्प- 25 वेसने ।

"पुन च परं, भिक्खवे, राजा उच्चट्ठानियं[3] नीचे ठाने ठपेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति – 'राजा खो पब्बजितेन संसट्ठो । सिया R. 160 नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, सत्तमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

---

१. सयनगतो – स्या०; निपन्नो – सी० । २. गण्हि – म०, रो० । ३. नीचट्ठानी र- सं ८ ।

"पुन च परं, भिक्खवे, राजा अकाले सेनं उय्योजेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति – 'राजा खो पब्बजितेन संसट्ठो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, अट्ठमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

"पुन च परं, भिक्खवे, राजा काले सेनं उय्योजेत्वा अन्तरामग्गतो 5 निवत्तापेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति – 'राजा खो पब्बजितेन संसट्ठो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, नवमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

"पुन च परं, भिक्खवे, रञ्ञो राजन्तेपुरं[1] हत्थिसम्मद्दं अस्ससम्मद्दं रथसम्मद्दं रज्जनीयानि[2] रूपसद्दगन्धरसफोट्ठब्बानि, यानि न पब्ब- 10 जितस्स सारुप्पानि । अयं*, भिक्खवे, दसमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने । इमे खो, भिक्खवे, दस आदीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा आयस्मन्तं आनन्दं अनेकपरियायेन विगरहित्वा B. 209 दुब्भरताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४६८. **"यो पन भिक्खु रञ्ञो खत्तियस्स मुद्धावसित्तस्स[3] अनिक्ख-** 15 **न्तराजके अनिग्गतरतनके[4] पुब्बे अप्पटिसंविदितो इन्दखीलं अतिक्कामेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

४६९. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

खत्तियो नाम उभतो सुजातो होति, मातितो च पितितो च संसुद्ध- 20 गहणिको, याव सत्तमा पितामहयुगा अक्खित्तो अनुपकुट्ठो[5] जातिवादेन ।

मुद्धावसित्तो नाम खत्तियाभिसेकेन अभिसित्तो होति ।

अनिक्खन्तराजके ति राजा सयनिघरा अनिक्खन्तो होति ।

अनिग्गतरतनके ति महेसी सयनिघरा अनिक्खन्ता होति, उभो वा अनिक्खन्ता होन्ति । 25

पुब्बे अप्पटिसंविदितो ति पुब्बे अनामन्तेत्वा[6] ।

---

१. अन्तेपुरं – सी०, रो० । २. रजनीयानि – सी०; रजनियानि – स्या० । * एत्थ स्या० पोत्थके 'खो' ति पाठो दिस्सति । ३. मुद्धाभिसित्तस्सो – स्या० । ४. अनीभतरतनके – सी० । ५. अनुपक्कुट्ठो – सी० । ६. अनिमन्तितो – स्या०, सी० ।

इन्दखीलो नाम सयनिघरस्स उम्मारो वुच्चति ।

सयनिघरं[1] नाम यत्थ कत्थचि रञ्ञो सयनं पञ्ञत्तं होति, अन्त-
मसो साणिपाकारपरिक्खित्तं पि ।

इन्दखीलं अतिक्कामेय्या ति पठमं पादं उम्मारं अतिक्कामेति,
5 आपत्ति दुक्कटस्स । दुतियं पादं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५००. अप्पटिसंविदिते अप्पटिसंविदितसञ्ञी इन्दखीलं अति-
क्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिसंविदिते वेमतिको इन्दखीलं
अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिसंविदिते पटिसंविदितसञ्ञी
इन्दखीलं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 पटिसंविदिते अप्पटिसंविदितसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । पटि-
संविदिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसंविदिते पटिसंविदितसञ्ञी,
अनापत्ति ।

B. 210, R. 161 ५०१. अनापत्ति पटिसंविदिते, न खत्तियो होति, न खत्तिया-
भिसेकेन अभिसित्तो होति, राजा वा[2] सयनिघरा निक्खन्तो होति, महेसी
15 वा[3] सयनिघरा निक्खन्ता होति, उभो वा* निक्खन्ता होन्ति, नसयनिघरे,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

६ ८४. चतुरासीतिमपाचित्तियं

(रतनउग्गहणने)

(१) भिक्खु-ब्राह्मणथविकवत्थु

५०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु अचिरवतिया
नदिया नहायति । अञ्ञतरो पि ब्राह्मणो पञ्चसतानि थविकं थले निक्खि-
20 पित्वा अचिरवतिया नदिया नहायन्तो[4] विस्सरित्वा अगमासि । अथ खो
सो भिक्खु – "तस्सायं ब्राह्मणस्स थविका, मा इध[5] नस्सी" ति अग्गहेसि ।
अथ खो सो ब्राह्मणो सरित्वा तुरित[6]-तुरितो आधावित्वा तं भिक्खु एतद-
वोच – "अपि मे, भो, थविकं पस्सेय्यासी" ति ? "हन्द, ब्राह्मणा" ति

---

१. सयनीघरं – स्या० । २. म०, रो०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ३. म०, रो०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । *एत्थ स्या० पोत्थके 'सयनीघरा' ति पाठो दिस्सति । ४. नहायित्वा – सी०, स्या० । ५. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ६. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

अदासि। अथ खो तस्स ब्राह्मणस्स एतदहोसि – "केन नु खो अहं उपायेन इमस्स भिक्खुनो पुण्णपत्तं न ददेय्यं" ति! "न मे, भो, पञ्चसतानि, सहस्सं मे" ति पलिबुद्धित्वा[1] मुञ्चि। अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु रतनं उग्गहेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, रतनं उग्गहेसी ति? "सच्चं, भगवा" ति[2]। 5

(२) पठमपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, रतनं उग्गहेस्ससि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"यो पन भिक्खु रतनं वा रतनसम्मतं वा उग्गण्हेय्य वा उग्गण्हापेय्य वा, पाचित्तियं" ति। 10

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति।

(३) विसाखाआभरणभण्डिकवत्थु

५०३. तेन खो पन समयेन सावत्थिया[3] उस्सवो होति। मनुस्सा अलङ्कतप्पटियत्ता[4] उय्यानं गच्छन्ति। विसाखा पि मिगारमाता अलङ्कतप्पटियत्ता उय्यानं गमिस्सामी ति गामतो निक्खमित्वा – "क्याहं करिस्सामि उय्यानं गन्त्वा, यन्नूनाहं भगवन्तं पयिरुपासेय्यं" ति आभरणं ओमुञ्चित्वा उत्तरासङ्गेन भण्डिकं बन्धित्वा दासिया अदासि – "हन्द, जे, इमं भण्डिकं गण्हाही" ति। अथ खो विसाखा मिगारमाता येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नं खो विसाखं मिगारमातरं भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि। अथ खो विसाखा मिगारमाता भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि। अथ खो सा दासी तं भण्डिकं विस्सरित्वा अगमासि। भिक्खू पस्सित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "तेन हि, भिक्खवे, उग्गहेत्वा निक्खिपथा" ति।

B. 211 15 R. 162 20 25

(४) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा

1. पलिबुन्धेत्वा – म०। 2. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। 3. सावत्थियं – सी०। 4. अलङ्कतपटियत्ता – सी०, स्या०, रो०।

भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, रतनं वा रतनसम्मतं वा अज्झारामे उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितुं – यस्स भविस्सति सो हरिस्सती ति । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"यो पन भिक्खु रतनं वा रतनसम्मतं वा, अञ्ञत्र अज्झारामा, 5 उग्गण्हेय्य वा उग्गण्हापेय्य वा, पाचित्तियं" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(५) अङ्गुलिमुद्दिकावत्थु

५०४. तेन खो पन समयेन कासीसु जनपदेसु[1] अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स कम्मन्तगामो होति । तेन च गहपतिना अन्तेवासी आणत्तो होति – "सचे भदन्ता[2] आगच्छन्ति भत्तं करेय्यासी" ति । तेन खो पन समयेन 10 सम्बहुला भिक्खू कासीसु जनपदेसु चारिकं चरमाना येन अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स कम्मन्तगामो तेनुपसङ्कमिसु । अद्दसा खो सो पुरिसो ते भिक्खू दूरतो व आगच्छन्ते । दिस्वान येन ते भिक्खू तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा ते भिक्खू अभिवादेत्वा एतदवोच – "अधिवासेन्तु, भन्ते, अय्या स्वातनाय गहपतिनो भत्तं" ति । अधिवासेसुं खो ते भिक्खू तुण्हीभावेन[3] । अथ खो 15 सो पुरिसो तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीतं खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा कालं आरोचापेत्वा[4] अङ्गुलिमुद्दिकं ओमुञ्चित्वा ते भिक्खू भत्तेन परिविसित्वा – "अय्या भुञ्जित्वा गच्छन्तु, अहं पि[5] कम्मन्तं गमिस्सामी" ति अङ्गुलिमुद्दिकं विस्सरित्वा अगमासि । भिक्खू पस्सित्वा – "सचे मयं गमिस्साम नस्सिस्सतायं अङ्गुलिमुद्दिका" ति तत्थेव अच्छिंसु । अथ खो 20 सो पुरिसो कम्मन्ता आगच्छन्तो ते भिक्खू पस्सित्वा एतदवोच – "किस्स, भन्ते, अय्या इधेव अच्छन्ती" ति ? अथ खो ते भिक्खू तस्स पुरिसस्स एतमत्थं आरोचेत्वा सावत्थिं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B 212, R. 163

(६) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा 25 भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, रतनं वा रतनसम्मतं वा अज्झारामे वा अज्झावसथे वा उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितुं –

---

१. जनपदे – म० । २. भद्दन्ता – स्या०, रो० । ३. तुण्हिभावेन – रो० । ४. आरोचेत्वा – सी० । ५. हि – सी० ।

यस्स भविस्सति सो हरिस्सती" ति । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

५०५. "यो पन भिक्खु रतनं वा रतनसम्मतं वा, अञ्ञत्र अज्झारामा वा अज्झावसथा वा, उग्गण्हेय्य वा उग्गण्हापेय्य वा, पाचित्तियं । रतनं वा पन भिक्खुना रतनसम्मतं वा अज्झारामे वा अज्झावसथे वा उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितब्बं – 'यस्स भविस्सति सो हरिस्सती' ति । अयं तत्थ सामीची" ति । 5

(७) विभङ्गो

५०६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ..पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

रतनं नाम मुत्ता मणि वेळुरियो सङ्खो सिला पवालं[1] रजतं जातरूपं लोहितङ्को मसारगल्लं । 10

रतनसम्मतं नाम मनुस्सानं उपभोगपरिभोगं एतं[2] रतनसम्मतं नाम[2] ।

अञ्ञत्र अज्झारामा वा अज्झावसथा वा ति ठपेत्वा अज्झारामं अज्झावसथं । 15

अज्झारामो नाम परिक्खित्तस्स आरामस्स अन्तो आरामो, अपरिक्खित्तस्स उपचारो ।

अज्झावसथो नाम परिक्खित्तस्स आवसथस्स अन्तो आवसथो, अपरिक्खित्तस्स उपचारो ।

उग्गण्हेय्या ति सयं गण्हाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 20 B. 213

उग्गण्हापेय्या ति अञ्ञ गाहापेति[3], आपत्ति पाचित्तियस्स ।

रतनं वा पन भिक्खुना रतनसम्मतं वा अज्झारामे वा अज्झावसथे वा उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितब्बं ति रूपेन वा निमित्तेन वा सञ्ञाणं कत्वा निक्खिपित्वा आचिक्खितब्बं – "यस्स भण्डं नट्ठं सो आगच्छतू" ति । सचे तत्थ आगच्छति सो वत्तब्बो – "आवुसो, कीदिसं ते भण्डं" ति ? सचे रूपेन वा निमित्तेन वा सम्पादेति दातब्बं, नो चे सम्पादेति विचिनाहि आवुसो ति वत्तब्बो । तम्हा आवासा पक्कमन्तेन ये तत्थ होन्ति भिक्खू पतिरूपा तेसं हत्थे निक्खिपित्वा पक्कमितब्बं । नो चे होन्ति भिक्खू 25 R. 164

१. पवाळं – स्या०, रो० । २ – २. सी० पोत्थके नत्थि । ३. गण्हापेति – सी०, स्या०, रो० ।

पतिरूपा, ये तत्थ होन्ति गहपतिका पतिरूपा तेसं हत्थे निक्खिपित्वा पक्क-
मितब्बं ।

अयं तत्थ सामीची ति अयं तत्थ अनुधम्मता ।

५०७. अनापत्ति रतनं वा रतनसम्मतं वा अज्झारामे वा अज्झा-
5 वसथे वा उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपति – "यस्स भविस्सति
सो हरिस्सती" ति, रतनसम्मतं विस्सासं गण्हाति, तावकालिकं गण्हाति,
पंसुकूलसञ्ञिस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---o---

§ ८५. पञ्चासीतिमपाचित्तियं
(विकालगामप्पविसनं)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

५०८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू विकाले
10 गामं पविसित्वा सभायं निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेन्ति,
सेय्यथीदं[1] – राजकथं चोरकथं महामत्तकथं सेनाकथं भयकथं युद्धकथं अन्न-
कथं पानकथं वत्थकथं सयनकथं मालाकथं गन्धकथं ञातिकथं यानकथं
गामकथं निगमकथं नगरकथं जनपदकथं इत्थिकथं[2] पुरिसकथं[3] सूरकथं[4]
विसिखाकथं कुम्भट्ठानकथं पुब्बपेतकथं नानत्तकथं[5] लोकक्खायिकं समुद्द-
B. 214 15 क्खायिकं इतिभवाभवकथं इति वा । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया विकाले गामं पविसित्वा सभायं
निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेस्सन्ति, सेय्यथीदं – राजकथं
चोरकथं ... पे० ... इतिभवाभवकथं इति वा, सेय्यथापि गिही काम-
भोगिनो" ति !

20 अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपा-
चेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू विकाले गामं पविसित्वा सभायं
निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेस्सन्ति, सेय्यथीदं – राजकथं
चोरकथं... पे० ... इतिभवाभवकथं इति वा ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे,

---

१. सेय्यथिदं – म० । २. इत्थीकथं – स्या० । ३. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।
४. सुराकथं – सी०, स्या०, रो० । ५. नानत्थकथं – रो० ।

भिक्खवे, विकाले गामं पविसित्वा सभायं निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेथ, सेय्यथीदं – राजकथं चोरकथं ... पे० ... इतिभवाभवकथं इति वा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पठमपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, विकाले गामं पविसित्वा सभायं निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं 5 कथेस्सथ, सेय्यथीदं – राजकथं चोरकथं ... पे० ... इतिभवाभवकथं इति वा ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"यो पन भिक्खु विकाले गामं पविसेय्य, पाचित्तियं" ति । R. 165

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति । 10

(३) सावत्थिगच्छन्तभिक्खुवत्थु

५०९. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू कोसलेसु जनपदेसु सावत्थिं गच्छन्ता सायं अञ्ञतरं गामं उपगच्छिंसु । मनुस्सा ते भिक्खू पस्सित्वा एतदवोचु – "पविसथ, भन्ते" ति । अथ खो ते भिक्खू – "भगवता पटिक्खित्तं विकाले गामं पविसितुं" ति कुक्कुच्चायन्ता न पविसिंसु । चोरा ते भिक्खू अच्छिन्दिंसु । अथ खो ते भिक्खू सावत्थिं गन्त्वा 15 भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, आपुच्छा विकाले गामं पविसितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"यो पन भिक्खु अनापुच्छा विकाले गामं पविसेय्य, पाचित्तियं" ति । 20 B. 215

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(५) अनुपञ्ञत्ति – अनापुच्छाय

५१०. तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु कोसलेसु जनपदेसु सावत्थिं गच्छन्तो सायं अञ्ञतरं गामं उपगच्छि[1] । मनुस्सा तं भिक्खु पस्सित्वा एतदवोचु – "पविसथ, भन्ते" ति । अथ खो सो भिक्खु – "भगवता पटिक्खित्तं अनापुच्छा विकाले गामं पविसितुं" ति कुक्कुच्चा- 25

१. उपगञ्छि – सी० ।

यन्तो न पाविसि। चोरा तं भिक्खुं अच्छिन्दिसु। **अथ खो सो भिक्खु** सावत्थिं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि। भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं।

(६) **अनुपञ्ञत्ति – सन्तं भिक्खुं अनापुच्छाय**

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा
5 भिक्खू आमन्तेसि– "अनुजानामि, भिक्खवे, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा विकाले गामं पविसितुं। एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"यो पन भिक्खु सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं पविसेय्य, पाचित्तियं" ति।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति।

(७) **अहिदट्ठभिक्खुवत्थु**

R. 166 10 ५११. तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु अहिना दट्ठो होति। अञ्ञतरो भिक्खु अग्गिं आहरिस्सामी ति गामं गच्छति। अथ खो सो भिक्खु – "भगवता पटिक्खित्तं सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं पविसितुं" ति कुक्कुच्चायन्तो न पाविसि। भगवतो एतमत्थं आरोचेसु[1]।

(८) **अनुपञ्ञत्ति**

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा
15 भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, तथारूपे अच्चायिके करणीये सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं पविसितुं। एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

५१२. **"यो पन भिक्खु सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं पविसेय्य, अञ्ञत्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, पाचित्तियं"** ति।

(९) **विभङ्गो**

20 ५१३. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... **अयं** इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति।

B. 216 **सन्तो** नाम भिक्खु सक्का होति आपुच्छा पविसितुं।

असन्तो नाम भिक्खु न सक्का होति आपुच्छा पविसितुं।

विकालो नाम मज्झन्तिके[2] वीतिवत्ते याव अरुणुग्गमना।

25 **गामं पविसेय्या** ति परिक्खित्तस्स गामस्स परिक्खेपं अतिक्कमन्तस्स

---

१. आरोचेसि – स्या०। २. मज्झन्हिके – म०।

आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्खित्तस्स गामस्स उपचारं ओक्कमन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्ञत्र तथारूपा अच्चायिका करणीया ति ठपेत्वा तथारूपं अच्चायिकं करणीयं ।

५१४. विकाले विकालसञ्ञी सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा गामं पविसति, अञ्ञत्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, आपत्ति पाचित्तियस्स । विकाले वेमतिको सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा गामं पविसति, अञ्ञत्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, आपत्ति पाचित्तियस्स । विकाले कालसञ्ञी सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा गामं पविसति, अञ्ञत्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।　5 10

काले विकालसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । काले वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । काले कालसञ्ञी, अनापत्ति ।

५१५. अनापत्ति तथारूपे अच्चायिके करणीये, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा पविसति, असन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पविसति, अन्तरारामं[1] गच्छति, भिक्खुनुपस्सयं गच्छति, तित्थियसेय्यं गच्छति, पटिक्कमनं गच्छति, गामेन मग्गो होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।　15

―――o―――

§ ८६. छासीतिमपाचित्तियं

(सूचिघरकारापने)

(१) दन्तकारपवारणावत्थु

५१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञातरेन दन्तकारेन भिक्खू पवारिता होन्ति – "येसं अय्यानं सूचिघरेन अत्थो अहं सूचिघरेना" ति । तेन खो पन समयेन भिक्खू बहू सूचिघरे विञ्ञापेन्ति । येसं खुद्दका सूचिघरा ते महन्ते सूचिघरे विञ्ञापेन्ति । येसं महन्ता सूचिघरा ते खुद्दके सूचिघरे विञ्ञापेन्ति । अथ खो सो[2] दन्तकारो भिक्खूनं बहू सूचिघरे करोन्तो न सक्कोति अञ्ञं विक्कायिकं भण्डं कातुं, अत्तना पि न यापेति, पुत्तदारोपिस्स[3] किलमति[4] । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति[5] विपाचेन्ति – "कथं हि नाम　R. 167 B 217 20

---

१. अन्तरागामं – रो० । २. स्या० पोत्थके नत्थि । ३. पुत्तदारापिस्स – सी०, स्या० । ४. किलमन्ति – सी०, स्या० । ५. खीयन्ति – सी०, स्या०, रो० ।

समणा सक्यपुत्तिया न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विञ्ञापेस्सन्ति ! अयं इमेसं बहू सूचिघरे करोन्तो न सक्कोति अञ्ञं विक्कायिकं भण्डं कातुं, अत्तना पि न यापेति, पुत्तदारोपिस्स किलमती" ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू
5 अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खू न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विञ्ञापेस्सन्ती ति ...पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विञ्ञापेन्ती[1] ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम ते, भिक्खवे,
10 मोघपुरिसा न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विञ्ञापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे० ...एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

५१७. **"यो पन भिक्खु अट्ठिमयं वा दन्तमयं वा विसाणमयं वा सूचिघरं कारापेय्य भेदनकं, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

15 ५१८. **यो पना** ति यो यादिसो ...पे०... **भिक्खू** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अट्ठि नाम यं किञ्चि अट्ठि ।

दन्तो नाम हत्थिदन्तो वुच्चति ।

विसाणं नाम यं किञ्चि विसाणं ।

20 **कारापेय्या** ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन भिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

५१९. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि
25 विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 218 R. 168

अञ्ञस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्ञेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

---

१. विञ्ञापेथा – स्या० ।

५२०. अनापत्ति गण्ठिकाय, अरणिके, विधे[1], अञ्जनिया, अञ्जनि-सलाकाय, वासिजटे* , उदकपुञ्छनिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—o—

§ ८७. सत्तासीतिमपाचित्तियं

(मञ्चपीठकारापने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु

५२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो उच्चे मञ्चे सयति । अथ खो भगवा सम्बहुलेहि भिक्खूहि सद्धिं सेनासनचारिकं 5 आहिण्डन्तो येनायस्मतो उपनन्दस्स सक्यपुत्तस्स विहारो तेनुपसङ्कमि । अद्दसा खो आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो भगवन्तं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान भगवन्तं एतदवोच – "आगच्छतु मे, भन्ते, भगवा सयनं पस्सतू[2]" ति । अथ खो भगवा ततो व पटिनिवत्तित्वा भिक्खू आमन्तेसि – "आसयतो, भिक्खवे, मोघपुरिसो वेदितब्बो" ति । 10

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय ...पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

५२२. **"नवं पन भिक्खुना मञ्चं वा पीठं वा कारयमानेन अट्ठ-ङ्गुलपादकं कारेतब्बं सुगतङ्गुलेन, अञ्ञत्र हेट्ठिमाय अटनिया; तं अति-** 15 **क्कामयतो छेदनकं पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

५२३. **नवं** नाम करणं उपादाय वुच्चति ।

मञ्चो नाम चत्तारो मञ्चा – मसारको, बुन्दिकाबद्धो, कुलीर-पादको[3], आहच्चपादको । B. 219

पीठं नाम चत्तारि पीठानि – मसारकं, बुन्दिकाबद्धं, कुलीरपादकं, 20 आहच्चपादकं ।

---

१. वीधे – स्या०; वीठे – सी० । *एत्थ सी० पोत्थके 'वीजने' ति अधिको पाठो दिस्सति । २. सयतू – रो० । ३. कुळिरपादको – स्या०, रो०; कुळीरपादको – म० ।

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा ।

R. 169 **अट्ठङ्गुलपादकं कारेतब्बं सुगतङ्गुलेन, अञ्ञत्र हेट्ठिमाय अटनिया** ति ठपेत्वा हेट्ठिमं अटनिं; तं अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं, पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

5 ५२४. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्ञस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्ञेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति 10 दुक्कटस्स ।

५२५. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्ञेन कतं पमाणातिक्कन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———०———

§ ८८. अट्ठासीतिमपाचित्तियं

(तूलोनद्धमञ्चपीठकारापने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

५२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-15 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू मञ्चं पि पीठं पि तूलोनद्धं कारापेन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया B 220 मञ्चं पि पीठं पि तूलोनद्धं कारापेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो[1]" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचे-20 न्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू मञ्चं पि पीठं पि तूलोनद्धं कारापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, मञ्चं पि पीठं पि तूलोनद्धं कारापेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,

१. गिहिकामभोगिनो – रो० ।

मञ्चं पि पीठं पि तूलोनद्धं कारापेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

५२७. **"यो पन भिक्खु मञ्चं वा पीठं वा तूलोनद्धं कारापेय्य, उद्दालनकं पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

५२८. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति । 5

मञ्चो नाम चत्तारो मञ्चा – मसारको, बुन्दिकाबद्धो, कुलीरपादको, आहच्चपादको :

पीठं नाम चत्तारि पीठानि – मसारकं, बुन्दिकाबद्धं, कुलीरपादकं, आहच्चपादकं । 10

तूलं नाम तीणि तूलानि – रुक्खतूलं, लतातूलं, पोटकितूलं[1] । R. 170

कारापेय्या ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन उद्दालेत्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

५२९. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्प- 15 कतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्ञस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्ञेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३०. अनापत्ति आयोगे, कायबन्धने, अंसबद्धके[2], पत्तथविकाय, 20 परिस्सावने, बिम्बोहनं[3] करोति, अञ्ञेन कतं पटिलभित्वा उद्दालेत्वा परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

६ ८९. ऊनवुतिमपाचित्तियं

(निसीदनकारापने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

५३१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- B. 221 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खूनं निसीदनं

1. पोतकीतूलं – स्या०; पोतकितूलं – रो० । 2. अंसबद्धके – सी०; अंसबद्धके – रो० ।
3. बिब्बोहनं – म० ।

अनुञ्ञातं होति । छब्बग्गिया भिक्खू – "भगवता निसीदनं अनुञ्ञातं" ति अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेन्ति । मञ्चस्स पि पीठस्स पि पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ति[1] । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अप्प-
5 माणिकानि निसीदनानि धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पठमपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –
10 **"निसीदनं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिकं कारेतब्बं । तत्रिदं पमाणं – दीघसो द्वे विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं दियड्ढं । तं अति-क्कामयतो छेदनकं पाचित्तियं"** ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) महाकायउदायिभिक्खुवत्थु

R. 171 ५३२. तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी[2] महाकायो होति ।
15 सो भगवतो पुरतो निसीदनं पञ्ञापेत्वा[3] समन्ततो समञ्छमानो[4] निसी-दति[5] । अथ खो भगवा आयस्मन्तं उदायि एतदवोच – "किस्स त्वं, उदायि, निसीदनं पञ्ञापेत्वा[6] समन्ततो समञ्छसि; सेय्यथापि पुराणासिकोट्ठो[7]" ति ? "तथा हि पन, भन्ते, भगवता भिक्खूनं अतिखुद्दकं निसीदनं अनु-ञ्ञातं" ति ।

(४) अनुपञ्ञत्ति

20 अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, निसीदनस्स दसं[8] विदत्थिं[9] । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

५३३. **"निसीदनं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिकं कारेतब्बं । तत्रिदं पमाणं – दीघसो द्वे विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं दियड्ढं ।
25 दसा विदत्थि[10] । तं अतिक्कामयतो छेदनकं पाचित्तियं"** ति ।

---

१. ओलम्बन्ति – सी० । २. उदायि – सी०, स्या०, रो० । ३. पञ्ञापेत्वा – म० । ४. समञ्छमानो – रो० । ५. निसीदि – सी० । ६. म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ७. पुराणसिकोट्ठो – स्या० । ८. दसा – सी०, स्या०, रो० । ९. विदत्थि – रो० । १०. विदत्थी – सी० ।

(५) विभङ्गो

५३४. **निसीदनं** नाम सदसं वुच्चति ।

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा पमाणिकं कारेतब्बं । तत्रिदं पमाणं – दीघसो द्वे विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं दियड्ढं । दसा विदत्थि । तं अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।　B. 222　5

५३५. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्ञस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । 10 अञ्ञेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३६. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्ञेन कतं पमाणातिक्कन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थरणं[1] वा साणिपाकारं वा भिसिं वा बिम्बोहनं[2] वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।　15

―――o―――

§ ९०. नवुतिमपाचित्तियं

(कण्डुप्पटिच्छादिकारापने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

५३७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खूनं कण्डुप्पटिच्छादि[3] अनुञ्ञाता होति । छब्बग्गिया भिक्खू – "भगवता कण्डुप्पटिच्छादि अनुञ्ञाता" ति अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेन्ति; पुरतो पि पच्छतो पि आकड्ढन्ता आहिण्डन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते 20 उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर　R. 172

१. भूमत्थरणं – म० । २. बिब्बोहनं – म० । ३. कण्डुपटिच्छादी – स्या०; कण्डुपटिच्छादि – रो०, सी० ।

तुम्हे, भिक्खवे, अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. 223

५३८. "**कण्डुप्पटिच्छादिं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिका कारेतब्बा । तत्रिदं पमाणं – दीघसो चतस्सो विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं द्वे विदत्थियो । तं अतिक्कामयतो छेदनकं पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

५३९. **कण्डुप्पटिच्छादि** नाम यस्स अधोनाभि उब्भजाणुमण्डलं कण्डु वा पीळका[1] वा अस्सावो वा थुल्लकच्छु[2] वा आबाधो, तस्स पटिच्छादनत्थाय ।

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा । पमाणिका कारेतब्बा । तत्रिदं पमाणं – दीघसो चतस्सो विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं द्वे विदत्थियो । तं अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

५४०. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्ञस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्ञेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५४१. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्ञेन कतं पमाणातिक्कन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थरणं वा साणिपाकारं वा भिसिं वा बिम्बोहनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———○———

१. पिलका – सी०; पिळका – रो०, स्या० । २. थुल्लकच्छा – स्या०; थूलकच्छु – सी० ।

§ ९१. एकनवुतिमपाचित्तियं

(वस्सिकसाटिककारापने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

५४२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खूनं वस्सिकसाटिका अनुञ्ञाता होति । छब्बग्गिया भिक्खू – "भगवता वस्सिकसाटिका अनुञ्ञाता" ति अप्पमाणिकायो वस्सिकसाटिकायो धारेन्ति । पुरतो पि पच्छतो पि आकड्ढन्ता आहिण्डन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अप्पमाणिकायो वस्सिकसाटिकायो धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अप्पमाणिकायो वस्सिकसाटिकायो धारेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

B 224

5

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अप्पमाणिकायो वस्सिकसाटिकायो धारेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

10

५४३. **"वस्सिकसाटिकं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिका कारेतब्बा । तत्रिदं पमाणं – दीघसो छ विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं अड्ढतेय्या । तं अतिक्कामयतो छेदनकं पाचित्तियं"** ति ।

15

(३) विभङ्गो

५४४. **वस्सिकसाटिका** नाम वस्सानस्स चतुमासत्थाय ।

R 173

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा । पमाणिका कारेतब्बा । तत्रिदं पमाणं – दीघसो छ विदत्थियो, सुगतविदत्थिया ; तिरियं अड्ढतेय्या । तं अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

20

५४५. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्ञस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स। अञ्ञेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स।

B. 225 ५४६. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्ञेन कतं पमाणातिक्कन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थ-
5 रणं वा साणिपाकारं वा भिसिं वा बिम्बोहनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति।

---o---

§ ९२. द्वेनवुतिमपाचित्तियं

(सुगतचीवरप्पमाणचीवरकारापने)

(१) नन्दभिक्खुवत्थु

५४७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन आयस्मा नन्दो भगवतो मातुच्छा-पुत्तो अभिरूपो होति दस्सनीयो पासादिको चतुरङ्गुलोमको भगवता[1]।
10 सो सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं धारेति। अद्दसंसु[2] खो[2] थेरा भिक्खू आय-स्मन्तं नन्दं दूरतो व आगच्छन्तं। दिस्वान – "भगवा आगच्छती" ति आसना वुट्ठहन्ति[3]। ते उपगते[4] जानित्वा[5] उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा नन्दो सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं धारेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, नन्द, सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं धारेसी ति?
15 "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, नन्द, सुगतचीवर-प्पमाणं चीवरं धारेस्ससि! नेतं, नन्द, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

५४८. **"यो पन भिक्खु सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं कारापेय्य अतिरेकं**
20 **वा, छेदनकं पाचित्तियं। तत्रिदं सुगतस्स सुगतचीवरप्पमाणं – दीघसो नव विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं छ विदत्थियो। इदं सुगतस्स सुगत-चीवरप्पमाणं"** ति।

---

१. भगवतो – सी०, रो०। २–२. सी० पोत्थके नत्थि। ३. वुट्ठहित्वा – सी०। ४. उपगतं – स्या०। ५. सञ्जानित्वा – सी०, स्या०।

(३) विभङ्गो

५४९. **योपना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सुगतचीवरप्पमाणं[1] नाम दीघसो नव विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं छ विदत्थियो ।　　B. 226

कारापेय्या ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।　　5

५५०. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।　　10

अञ्ञस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्ञेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५५१. अनापत्ति ऊनकं करोति, अञ्ञेन कतं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थरणं वा साणिपाकारं वा भिसिं वा बिम्बोहनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।　　R. 174　　15

रतनवग्गो[2] नवमो ।

तस्सुद्दानं

रञ्ञो च रतनं सन्तं, सूचि[3] मञ्चं च तूलिकं ।
निसीदनं च कण्डुं[4] च, वस्सिका[5] सुगतेन चा ति* ॥

———o———

१. सुगतचीवरं – सी०, रो० । २. राजवग्गो – सी० । ३. सूचिं – सी० । ४. कण्डु – सी० । ५. वस्सिकं – सी० । *. एत्थ सी० पोत्थके अयं अधिको पाठो दिस्सति –

वग्गुद्दानं

मुसा भूतञ्च ओवादो, भोजनं चेलकेन च ।
सुरा सप्पाणका धम्मा, राजवग्गेन ते नव ॥

उद्दिट्ठा खो, आयस्मन्तो, द्वेनवुति पाचित्तिया धम्मा। तत्थायस्मन्ते पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? दुतियं पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? ततियं पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? परिसुद्धेत्थायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

खुद्दकं समत्तं ।

पाचित्तियकण्डं निट्ठितं ।

———:०:———

६. पाटिदेसनीयकण्डं

इमे खो पनायस्मन्तो चत्तारो पाटिदेसनीया[1]
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

§ १. पठमपाटिदेसनीयं
(भिक्खुनिहत्थतो खादनीयगहणे)

(१) भिक्खु-भिक्खुनीवत्थु

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- B. 227, R. 175
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा भिक्खुनी सावत्थियं
पिण्डाय चरित्वा पटिक्कमनकाले अञ्ञतरं भिक्खुं पस्सित्वा एतदवोच –
"हन्दाय्य[2], भिक्खं पटिग्गण्हा[3]" ति । "सुट्ठु[4], भगिनी[4]" ति सब्बेव अग्ग-
हेसि । सा उपकट्ठे काले नासक्खि पिण्डाय चरितुं, छिन्नभत्ता अहोसि । अथ 5
खो सा भिक्खुनी दुतियं पि दिवसं ... पे० ... ततियं पि दिवसं सावत्थियं
पिण्डाय चरित्वा पटिक्कमनकाले तं भिक्खुं पस्सित्वा एतदवोच – "हन्दाय्य,
भिक्खं पटिग्गण्हा" ति । "सुट्ठु, भगिनी" ति सब्बेव अग्गहेसि । सा
उपकट्ठे काले नासक्खि पिण्डाय चरितु, छिन्नभत्ता अहोसि । अथ खो सा
भिक्खुनी चतुत्थे दिवसे रथिकाय[5] पवेधेन्ती[6] गच्छति । सेट्ठि गहपति रथेन 10
पटिपथं आगच्छन्तो तं भिक्खुनि एतदवोच – "अपेहय्ये[7]" ति । सा वोक्क-
मन्ती[8] तत्थेव परिपति । सेट्ठि गहपति तं भिक्खुनि खमापेसि – "खमाहय्ये[9],
मयासि[10] पातिता[11]" ति । "नाहं, गहपति, तया पातिता । अपि च, अहमेव
दुब्बला" ति । "किस्स पन त्वं, अय्ये, दुब्बला" ति ? अथ खो सा भिक्खुनी
सेट्ठिस्स गहपतिस्स एतमत्थं आरोचेसि । सेट्ठि गहपति तं भिक्खुनि घरं 15
नेत्वा भोजेत्वा उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "कथं हि नाम भदन्ता[12]
भिक्खुनिया हत्थतो आमिसं पटिग्गहेस्सन्ति! किच्छलाभो मातुगामो" ति !

अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स[13] सेट्ठिस्स गहपतिस्स उज्झायन्तस्स खिय्य-

---

१. पाटिदेसनिया – रो० । २. हन्दय्य – स्या० । ३. पतिगण्हाति – सी०; पटिगण्हाति – रो० । ४–४. सुट्ठुभगिनी – सी० । ५. रथियाय – स्या०, रो० । ६. पवेधन्ती – स्या०, रो० । ७. अपेहाय्य – म० । ८. ओक्कमन्ती – सी०, स्या० । ९. खमाहाय्ये – म० । १०. मया – सी० । ११. निपातिता – सी० । १२. महन्ता – स्या०, रो० । १३. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु भिक्खुनिया हत्थतो आमिसं B. 228 पटिग्गहेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, भिक्खुनिया हत्थतो R. 176 आमिसं पटिग्गहेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति । "ञातिका ते, भिक्खु, 5 अञ्ञातिका" ति ? "अञ्ञातिका, भगवा" ति । "अञ्ञातको, मोघपुरिस, अञ्ञातिकाय न जानाति पतिरूपं[1] वा अप्पतिरूपं[2] वा सन्तं वा असन्तं वा ।

(२) पञ्ञत्ति

कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, अञ्ञातिकाय भिक्खुनिया हत्थतो आमिसं पटिग्गहेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय 10 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२. "**यो पन भिक्खु अञ्ञातिकाय भिक्खुनिया अन्तरघरं पविट्ठाय हत्थतो खादनीयं[3] वा भोजनीयं[4] वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेतब्बं तेन भिक्खुना – 'गारय्हं, आवुसो, धम्मं आपज्जिं असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी'**" ति ।

(३) विभङ्गो

15 ३. **यो पना** ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति।

अञ्ञातिका नाम मातितो वा ।पतितो वा याव सत्तमा पितामहयुगा असम्बद्धा ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

20 **अन्तरघरं** नाम रथिका[5] ब्यूहं सिङ्घाटकं घरं ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीवकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

25 खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

४. अञ्ञातिकाय अञ्ञातिकसञ्ञी अन्तरघरं पविट्ठाय हत्थतो

१. पटिरूपं – स्या० । २. अप्पटिरूपं – स्या० । ३. खादनियं – रो० । ४. भोजनियं – रो० । ५. रथिया – स्या०, रो० ।

खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अञ्ञातिकाय वेमतिको अन्तरघरं पविट्ठाय हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अञ्ञातिकाय ञातिकसञ्ञी अन्तरघरं पविट्ठाय हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

B. 229

5

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । एकतो-उपसम्पन्नाय[1] हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा – "खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी" ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । ञातिकाय अञ्ञातिकसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । ञातिकाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ञातिकाय ञातिकसञ्ञी, अनापत्ति ।

10

५. अनापत्ति ञातिकाय, दापेति न देति, उपनिक्खिपित्वा देति अन्तरारामे, भिक्खुनूपस्सये[2], तित्थियसेय्याय, पटिक्कमने, गामतो नीहरित्वा देति, यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं "सतिपच्चये परिभुञ्जा" ति देति, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

15 R. 177

---

§ २. दुतियपाटिदेसनीयं
(भिक्खुनी-वोसासने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुनीवत्थु

६. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खू कुलेसु निमन्तिता भुञ्जन्ति । छब्बग्गिया भिक्खुनियो छब्बग्गियानं भिक्खूनं वोसासन्तियो ठिता होन्ति – "इध सूपं देथ, इध ओदनं देथा" ति । छब्बग्गिया भिक्खू यावदत्थं भुञ्जन्ति । अञ्ञे भिक्खू न चित्तरूपं भुञ्जन्ति[3] । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनियो वोसासन्तियो न निवारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर

20

25

---

१. एकतो उपसम्पन्नाय – सी०, स्या० । २. भिक्खुनुपस्सये – म० । ३. लभन्ति – सी० ।

तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनियो वोसासन्तियो न निवारेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनियो वोसासन्तियो न निवारेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं 5 वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

B. 230 ७. **"भिक्खू पनेव कुलेसु निमन्तिता भुञ्जन्ति, तत्र चे सा[1] भिक्खुनी वोसासमानरूपा ठिता होति – 'इध सूपं देथ, इध ओदनं देथा' ति, तेहि भिक्खूहि सा भिक्खुनी अपसादेतब्बा – 'अपसक्क ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती' ति । एकस्स चे[2] पि[2] भिक्खुनो न[3] पटिभासेय्य[3] तं भिक्खुनिं 10 अपसादेतुं – 'अपसक्क ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती' ति पटिदेसेतब्बं तेहि भिक्खूहि – 'गारय्हं, आवुसो, धम्मं आपज्जिम्हा असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमा'"** ति ।

(३) विभङ्गो

८. **भिक्खू पनेव कुलेसु निमन्तिता भुञ्जन्ती** ति कुलं नाम चत्तारि कुलानि – खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, सुद्दकुलं ।

15 **निमन्तिता भुञ्जन्ती** ति पञ्चन्नं भोजनानं अञ्ञतरेन भोजनेन निमन्तिता भुञ्जन्ति ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

R. 178 **वोसासन्ती** नाम यथामित्तता यथासन्दिट्ठता यथासम्भत्तता यथासमानुपज्झायकता[4] यथासमानाचरियकता[5] – "इध सूपं देथ, इध ओदनं 20 देथा" ति । एसा वोसासन्ती नाम ।

तेहि भिक्खूही ति भुञ्जमानेहि भिक्खूहि ।

सा भिक्खुनी ति या सा वोसासन्ती भिक्खुनी ।

तेहि भिक्खूहि सा भिक्खुनी अपसादेतब्बा – "अपसक्क ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती" ति । एकस्स चे पि भिक्खुनो अनपसादिते[6] – "खादिस्सामि 25 भुञ्जिस्सामी" ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

---

१. स्या० पोत्थके नत्थि । २–२. पि चे – सी०, स्या० । ३–३. नप्पटिभासेय्य – सी०, स्या० । ४. यथासमानूपज्झायकता – सी०; यथासमानुपज्झायता – रो० । ५. यथासमानाचरियता – रो० । ६. अनपसादितो – म० ।

९. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञी वोसासन्तिया न निवारेति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिको वोसासन्तिया न निवारेति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञी वोसासन्तिया न निवारेति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

एकतोउपसम्पन्नाय वोसासन्तिया न निवारेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 5 B. 231 अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञी, अनापत्ति ।

१०. अनापत्ति अत्तनो भत्तं दापेति न देति, अञ्ञेसं[1] भत्तं देति न दापेति, यं न दिन्नं तं दापेति, यत्थ न दिन्नं तत्थ दापेति, सब्बेसं समकं दापेति, सिक्खमाना[2] वोसासति, सामणेरी[3] वोसासति, पञ्च भोजनानि 10 ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ३. ततियपाटिदेसनीयं

(सहत्थाखादनीयपटिग्गहणे)

(१) सेक्खसम्मतकुलवत्थु

११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थियं अञ्ञतरं कुलं उभतोपसन्नं होति । सद्धाय वड्ढति, भोगेन हायति, यं तस्मिं कुले उप्पज्जति पुरेभत्तं खादनीयं वा भोजनीयं वा तं सब्बं भिक्खूनं विस्सज्जेत्वा अप्पेकदा अनसिता 15 अच्छन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया न मत्तं जानित्वा पटिग्गहेस्सन्ति ! इमे इमेसं दत्वा अप्पेकदा अनसिता अच्छन्ती" ति ! ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । 20

(२) पठमपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा R. 179 भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, यं कुलं सद्धाय वड्ढति, भोगेन हायति एवरूपस्स कुलस्स ञत्तिदुतियेन कम्मेन सेक्खसम्मुतिं[4] दातुं । एवं

---

१. अञ्ञास्स – सी० । २. सिक्खमानाय – सी० । ३. सामणेराय – सी० । ४. सेक्खसम्मतिं – स्या०; सेखसम्मुतिं – सी० ।

च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ब्यत्तेन[1] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो –

१२. "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामं कुलं सद्धाय वड्ढति, भोगेन हायति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्खसम्मुतिं ददेय्य । एसा ञत्ति ।

B. 232 5 "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामं कुलं सद्धाय वड्ढति, भोगेन हायति । सङ्घो इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्खसम्मुतिं देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्खसम्मुतिया दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्खसम्मुति । खमति सङ्घस्स, 10 तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

"यानि खो पन तानि सेक्खसम्मतानि कुलानि, यो पन भिक्खु तथारूपेसु सेक्खसम्मतेसु कुलेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेतब्बं तेन भिक्खुना – 'गारय्हं, आवुसो, धम्मं 15 आपज्जिं असप्पायं पाटिदेसनीयं तं पटिदेसेमी'" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) सावत्थिउस्सववत्थु

१३. तेन खो पन समयेन सावत्थियं उस्सवो होति । मनुस्सा भिक्खू निमन्तेत्वा भोजेन्ति । तं पि खो कुलं भिक्खू निमन्तेसि । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति – "पटिक्खित्तं भगवता सेक्खसम्मतेसु कुलेसु खादनीयं 20 वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितुं" ति । ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "किं नु खो नाम अम्हाकं जीवितेन यं अय्या अम्हाकं न पटिग्गण्हन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं[2] उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा 25 भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, निमन्तितेन सेक्खसम्मतेसु कुलेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

---

१. ब्यत्तेन – सी० । २. स्या० पोत्थके नत्थि ।

"यानि खो पन तानि सेक्खसम्मतानि कुलानि, यो पन भिक्खु तथारूपेसु सेक्खसम्मतेसु कुलेसु पुब्बे अनिमन्तितो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेतब्बं तेन भिक्खुना – 'गारय्हं, आवुसो, धम्मं आपज्जिं असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी'" ति । R. 180 B. 233 5

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(५) गिलानभिक्खुवत्थु

१४. तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु तस्स कुलस्स कुलूपको होति । अथ खो सो भिक्खु पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन तं कुलं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा पञ्ञत्ते आसने निसीदि । तेन[1] खो पन[2] समयेन[2] सो भिक्खु गिलानो होति । अथ खो ते मनुस्सा तं भिक्खुं एतदवोचुं – "भुञ्जथ, भन्ते" ति । अथ खो सो भिक्खु – "भगवता पटिक्खित्तं अनिमन्तितेन सेक्खसम्मतेसु कुलेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितु" ति कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहेसि; नासक्खि पिण्डाय चरितुं; छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । 10 15

(६) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना सेक्खसम्मतेसु कुलेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१५. **"यानि खो पन तानि सेक्खसम्मतानि कुलानि, यो पन भिक्खु तथारूपेसु सेक्खसम्मतेसु कुलेसु पुब्बे अनिमन्तितो अगिलानो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेतब्बं तेन भिक्खुना – 'गारय्हं, आवुसो, धम्मं आपज्जिं असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी'"** ति । 20

(७) विभङ्गो

१६. **यानि खो पन तानि सेक्खसम्मतानि कुलानी** ति सेक्खसम्मतं नाम कुलं यं कुलं सद्धाय वड्ढति, भोगेन हायति । एवरूपस्स कुलस्स ञत्ति- 25

१. अथ – स्या० । २–२. स्या० पोत्थके नत्थि ।

दुतियेन कम्मेन सेक्खसम्मुति दिन्ना होति ।

यो पना ति यो यादिसो ...पे०... **भिक्खू** ति ...पे०... **अयं** इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

तथारूपेसु सेक्खसम्मतेसु कुलेसू ति एवरूपेसु सेक्खसम्मतेसु कुलेसु ।

B. 234 5 **अनिमन्तितो** नाम अज्जतनाय वा स्वातनाय वा अनिमन्तितो, घरूपचारं ओक्कमन्ते निमन्तेति[1], एसो अनिमन्तितो नाम ।

R. 181 **निमन्तितो** नाम अज्जतनाय वा स्वातनाय वा निमन्तितो, घरूपचारं अनोक्कमन्ते[2] निमन्तेति, एसो निमन्तितो नाम ।

अगिलानो नाम सक्कोति पिण्डाय चरितुं ।

10 **गिलानो** नाम न सक्कोति पिण्डाय चरितुं ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

15 अनिमन्तितो अगिलानो[3] खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

१७. सेक्खसम्मते सेक्खसम्मतसञ्ञी अनिमन्तितो अगिलानो खादनीयं वा भोजनीयं व सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । सेक्खसम्मते वेमतिको ...पे०... सेक्खसम्मते असेक्ख-
20 सम्मतसञ्ञी अनिमन्तितो अगिलानो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्खसम्मते सेक्खसम्मतसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्खसम्मते वेमतिको,
25 आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्खसम्मते असेक्खसम्मतसञ्ञी, अनापत्ति ।

१८. अनापत्ति निमन्तितस्स, गिलानस्स, निमन्तितस्स वा गिलानस्स वा सेसकं भुञ्जति, अञ्ञेसं भिक्खा तत्थ पञ्ञत्ता होति, घरतो नीहरित्वा देन्ति, निच्चभत्ते[4], सलाकभत्ते, पक्खिके, उपोसथिके, पाटिपदिके, यामकालिकं

---

१. निमन्तेन्ति – सी०, स्या० । २. अनोक्कन्ते – सी० । ३. एत्थ सी० पोत्थके 'खादनीयं वा भोजनीयं वा' ति अधिको पाठो दिस्सति । ४. निच्चभत्तके – रो० ।

सत्ताहकालिकं यावजीविकं – सति पच्चये परिभुञ्जाति[1] देति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ४. चतुत्थपाटिदेसनीयं
(अप्पटिसंविदितखादनीयपटिग्गहणे)

(१) साकियदासकवत्थु

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मिं निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन साकियदासका अवरुद्धा होन्ति । साकियानियो इच्छन्ति आरञ्ञकेसु सेनासनेसु भत्तं कातुं । अस्सोसुं खो साकियदासका– "साकियानियो किर आरञ्ञकेसु सेनासनेसु भत्तं कत्तुकामा[2]" ति । ते मग्गे परियुट्ठिंसु । साकियानियो पणीतं खादनीयं भोजनीयं आदाय आरञ्ञकं सेनासनं अगमंसु । साकियदासका निक्खमित्वा साकियानियो अच्छिन्दिंसु च दूसेसु च । साकिया निक्खमित्वा ते चोरे सह[3] भण्डेन[4] गहेत्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति –"कथं हि नाम भदन्ता आरामे चोरे पटिवसन्ते नारोचेस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू[5] साकियानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 235 5 R. 182 10

(२) पठमपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून सिक्खापदं पञ्ञापेस्सामि दस अत्थवसे पटिच्च – सङ्घसुट्ठुताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

15

"यानि खो पन तानि आरञ्ञकानि सेनासनानि सासङ्कसम्मतानि सप्पटिभयानि, यो पन भिक्खु तथारूपेसु सेनासनेसु[6] पुब्बे अप्पटिसंविदितं खादनीयं वा भोजनीयं वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेतब्बं तेन भिक्खुना – 'गारय्हं, आवुसो, धम्मं आपज्जिं असप्पायं पाटिदेसनीयं तं पटिदेसेमी'" ति ।

20

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

---

१. परिभुञ्जति – रो० । २ कातुकामा – सी० । ३. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ४. समण्डे – सी०, स्या० । ५. एत्थ सी० पोत्थके 'तेसं' ति अधिको पाठो अत्थि । ६. एत्थ सी०, स्या० पोत्थकेसु 'विहरन्तो' ति अधिको पाठो दिस्सति ।

(३) आरञ्ञिकगिलानभिक्खुवत्थु

२०. तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु आरञ्ञकेसु सेनासनेसु गिलानो होति । मनुस्सा खादनीयं वा[1] भोजनीयं वा[2] आदाय आरञ्ञकं सेनासनं अगमंसु । अथ खो ते मनुस्सा तं भिक्खुं एतदवोचुं – "भुञ्जथ, भन्ते" ति । अथ खो सो भिक्खु – "भगवता पटिक्खित्तं आरञ्ञकेसु B. 236 5 सेनासनेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितुं" ति कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहेसि, नासक्खि पिण्डाय चरितुं, छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा 10 भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना आरञ्ञकेसु सेनासनेसु पुब्बे अप्पटिसंविदितं खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२१. **"यानि खो पन तानि आरञ्ञकानि सेनासनानि सासङ्कसम्म-** R. 183 15 **तानि सप्पटिभयानि, यो पन भिक्खु तथारूपेसु सेनासनेसु पुब्बे अप्पटिसंविदितं खादनीयं वा भोजनीयं वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेतब्बं तेन भिक्खुना – 'गारय्हं, आवुसो, धम्मं आपज्जिं असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी'"** ति ।

(५) विभङ्गो

२२. **यानि खो पन तानि आरञ्ञकानि सेनासनानी** ति आरञ्ञकं 20 नाम **सेनासनं** पञ्चधनुसतिकं पच्छिमं ।

सासङ्कं नाम आरामे आरामूपचारे[3] चोरानं निविट्ठोकासो दिस्सति, भुत्तोकासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो दिस्सति ।

सप्पटिभयं नाम आरामे आरामूपचारे चोरेहि मनुस्सा हता 25 दिस्सन्ति, विलुत्ता दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... **भिक्खू** ति ... पे० ... अयं

१, २. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि। ३. आरामुपचारे – स्या० ।

इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

तथारूपेसु सेनासनेसू ति एवरूपेसु सेनासनेसु ।

अप्पटिसंविदितं नाम पञ्चन्नं पटिसंविदितं, एतं अप्पटिसंविदितं नाम । आरामं आरामूपचारं ठपेत्वा पटिसंविदितं, एतं पि[1] अप्पटिसंविदितं नाम । 5

B. 237

पटिसंविदितं नाम यो कोचि इत्थी वा पुरिसो वा आरामं[2] आरामूपचारं[2] आगन्त्वा आरोचेति[3]–"इत्थन्नामस्स[4], भन्ते, खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरिस्सन्ती" ति । सचे सासङ्कं होति, सासङ्कं ति आचिक्खितब्बं; सचे सप्पटिभयं होति, सप्पटिभयं ति आचिक्खितब्बं; सचे – "होतु, भन्ते, आहरियिस्सती[5]" ति भणति, चोरा वत्तब्बा – "मनुस्सा इधूपचरन्ति 10 अपसक्कथा" ति । यागुया पटिसंविदिते तस्सा परिवारो आहरिय्यति[6], एतं पटिसंविदितं नाम । भत्तेन पटिसंविदिते तस्स परिवारो आहरिय्यति, एतं पटिसंविदितं नाम । खादनीयेन पटिसंविदिते तस्स परिवारो आहरिय्यति, एतं पटिसंविदितं नाम । कुलेन पटिसंविदिते यो[7] तस्मिं कुले मनुस्सो[8] खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरति[9], एतं पटिसंविदितं 15 नाम । गामेन पटिसंविदिते यो तस्मिं गामे मनुस्सो खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरति, एतं पटिसंविदितं नाम । पूगेन पटिसंविदिते यो तस्मिं पूगे मनुस्सो खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरति, एतं पटिसंविदितं नाम ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम । 20

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

अज्झारामो नाम परिक्खित्तस्स आरामस्स अन्तो आरामो । अपरिक्खित्तस्स उपचारो ।

अगिलानो नाम सक्कोति पिण्डाय चरितुं[10] । 25

गिलानो नाम न सक्कोति पिण्डाय चरितुं[10] ।

अप्पटिसंविदितं अगिलानो खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटि-

R. 164

१. म०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. एत्थ स्या० पोत्थके 'वा' ति अधिको पाठो दिस्सति । ३. आरोचेसि – रो० । ४. एत्थ सी० पोत्थके 'कुलस्स' इति अधिको पाठो दिस्सति । ५. आहरिस्सती – सी० । ६. आहरियति – सी०, स्या० । ७. ये – स्या० । ८. मनुस्सा – स्या० । ९. आहरन्ति – स्या० । १०. गन्तुं – रो० ।

ग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटि-
देसनीयस्स ।

२३. अप्पटिसंविदिते अप्पटिसंविदितसञ्ञी खादनीयं वा भोज-
नीयं वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो खादति वा भुञ्जति वा,
5 आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अप्पटिसंविदिते वेमतिको खादनीयं वा
B. 238 भोजनीयं वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो खादति वा
भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अप्पटिसंविदिते पटिसंविदित-
सञ्ञी खादनीयं वा भोजनीयं वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो
खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

10 यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसं-
विदिते अप्पटिसंविदितसञ्ञी, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसंविदिते वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसंविदिते पटिसंविदितसञ्ञी, अनापत्ति ।

२४. अनापत्ति पटिसविदिते, गिलानस्स, पटिसविदिते वा गिला-
15 नस्स वा सेसकं भुञ्जति, बहारामे पटिग्गहेत्वा अन्तो आरामे भुञ्जति[1],
तत्थ जातकं मूल वा तचं वा पत्तं वा पुप्फ वा फलं वा भुञ्जति, याम-
कालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।*

———०———

२५. उद्दिट्ठा खो, आयस्मन्तो, चत्तारो पाटिदेसनीया धम्मा ।
20 तत्थायस्मन्ते पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? दुतियं पि पुच्छामि –
"कच्चित्थ परिसुद्धा' ? ततिय पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ?
परिसुद्धेत्थायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

पाटिदेसनीयकण्डं निट्ठितं ।

———:०:———

१. परिभुञ्जति – सी०, रो० । * एत्थ सी० पोत्थके अयं गाथा दिस्सति–

तस्सुद्दानं

अञ्ञातिकाय वोसासं सेख आरञ्ञकेन च ।
पाटिदेसनीया चत्तारो सम्बुद्धेन पकासिता ।।

७. सेखियकण्डं

इमे खो पनायस्मन्तो सेखिया धम्मा
उद्देसं आगच्छन्ति ।

§ १. पठमसेखियं

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही[1] कामभोगिनो"' ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेस्सन्ती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेथा" ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

B. 239, R. 185

5

10

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

15

२. "**परिमण्डलं निवासेस्सामी ति सिक्खा करणीया**" ति ।

३. परिमण्डलं निवासेतब्बं नाभिमण्डलं जाणुमण्डलं पटिच्छादेन्तेन । यो अनादरियं पटिच्च पुरतो वा पच्छतो वा ओलम्बेन्तो निवासेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

20

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया[2], अजानन्तस्स, गिलानस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

१ – १. गिहिकामभोगिनो – रो० । २. असतिया – सी०, स्या०, रो० ।

§ २. दुतियसेखियं

B. 240 ४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ता पारुपन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

५. **"परिमण्डलं पारुपिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति[1]।

R. 186 5 ६. परिमण्डलं पारुपितब्बं उभो कण्णे समं कत्वा[2]। यो अनादरियं पटिच्च पुरतो वा[3] पच्छतो वा[3] ओलम्बेन्तो पारुपति, आपत्ति दुक्कटस्स।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

—o—

§ ३. ततियसेखियं

10 ७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायं विवरित्वा अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

८. **"सुप्पटिच्छन्नो[4] अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति।

९. सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्बं। यो अनादरियं पटिच्च कायं 15 विवरित्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

—o—

§ ४. चतुत्थसेखियं

१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायं विवरित्वा 20 अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

११. **"सुप्पटिच्छन्नो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति।

---

१. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। २. एत्थ सी० पोत्थके 'पारुपन्तेन' इति अधिको पाठो दिस्सति। ३. पि – स्या०। ४. सुपटिच्छन्नो – सी०, स्या०, रो०।

१२. सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे निसीदितब्बं। यो अनादरियं पटिच्च कायं विवरित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूपगतस्स[1], आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

---

§ ५. पञ्चमसेखियं

१३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हत्थं पि पादं पि कीळापेन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ – 5 B. 241

१४. **"सुसंवुतो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति।

१५. सुसंवुतेन अन्तरघरे गन्तब्बं। यो अनादरियं पटिच्च हत्थं वा पादं वा कीळापेन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स। 10

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आपदासु[2], उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

---

§ ६. छट्ठमसेखियं

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हत्थं पि पादं पि कीळापेन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ – 15

१७. **"सुसंवुतो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति।

१८. सुसंवुतेन अन्तरघरे निसीदितब्बं। यो अनादरियं पटिच्च हत्थं वा पादं वा कीळापेन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति। 20

---

§ ७. सत्तमसेखियं

१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

---

१. वासूपगतस्स – स्या०। २. म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि।

पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तहं तहं ओलो-
केन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

२०. "**ओक्खित्तचक्खु अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया**" ति।

5 २१. ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे गन्तब्बं युगमत्तं पेक्खन्तेन। यो
अनादरियं पटिच्च तहं तहं ओलोकेन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति
दुक्कटस्स।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

———o———

§ ८. अट्ठमसेखियं

B. 242 10 २२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तहं तहं
ओलोकेन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

२३. "**ओक्खित्तचक्खु अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया**" ति।

15 २४. ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे निसीदितब्बं युगमत्तं पेक्खन्तेन।
यो अनादरियं पटिच्च तहं तहं ओलोकेन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति
दुक्कटस्स।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

———o———

§ ९. नवमसेखियं

R. 187 20 २५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उक्खित्तकाय
अन्तरघरे गच्छन्ति... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

२६. "**न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया**" ति।

25 २७. न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तब्बं। यो अनादरियं पटिच्च

एकतो वा उभतो वा उक्खिपित्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

---

§ १०. दसमसेखियं

२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उक्खित्तकाय अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ – R. 187 5

२९. **"न उक्खित्तकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति।

३०. न उक्खित्तकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं। यो अनादरियं पटिच्च एकतो वा उभतो वा उक्खिपित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स। 10

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूपगतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति। B. 243

परिमण्डलवग्गो पठमो।

---

§ ११. एकादसमसेखियं

३१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू महाहसितं हसन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ – 15

३२. **"न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति।

३३. न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं। यो अनादरियं पटिच्च महाहसितं हसन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया,[1] अजानन्तस्स, गिलानस्स, हसनीयस्मिं वत्थुस्मिं मिहितमत्तं करोति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति। 20

---

१. असतिया – सी०, स्या०, रो०।

पाचित्तियं – १२.

§ १२. बारसमसेखियं

३४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू महाहसितं हसन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

३५. **"न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति।

३६. न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं। यो अनादरियं पटिच्च महाहसितं हसन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, हसनीयस्मिं वत्थुस्मिं मिहितमत्तं करोति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

---

§ १३. तेरसमसेखियं

३७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चासद्दं महासद्दं करोन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति... पे०... उद्दिसेय्याथ –

३८. **"अप्पसद्दो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति।

३९. अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्बं। यो अनादरियं पटिच्च उच्चासद्दं महासद्दं करोन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

---

§ १४. चुद्दसमसेखियं

४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चासद्दं महासद्दं करोन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

४१. **"अप्पसद्दो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति।

४२. अप्पसद्देन अन्तरघरे निसीदितब्बं। यो अनादरियं पटिच्च

उच्चासद्दं महासद्दं करोन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ...पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ १५. पञ्चदसमसेखियं

४३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायप्पचालकं अन्तरघरे गच्छन्ति कायं ओलम्बेन्ता ...पे०... उद्दिसेय्याथ – R. 188 5

४४. **"न कायप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

४५. न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । कायं पग्गहेत्वा गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च कायप्पचालकं अन्तरघरे गच्छति कायं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ १६. सोळसमसेखियं

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदन्ति, कायं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ – B. 245

४७. **"न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति । 15

४८. न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं । कायं पग्गहेत्वा निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदति कायं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूपगतस्स[1], आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 20

---

१. वासुपगतस्स – स्या० ।

§ १७. सत्तरसमसेखियं

४९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गच्छन्ति बाहुं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

५०. **"न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति।

५१. न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं। बाहुं पग्गहेत्वा गन्तब्बं। यो अनादरियं पटिच्च बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गच्छति बाहुं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति।

---

§ १८. अट्ठारसमसेखियं

५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदन्ति बाहु ओलम्बेन्ता ... पे० .. उद्दिसेय्याथ –

५३. **"न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति।

५४. न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्ब। बाहुं पग्गहेत्वा निसीदितब्बं। यो अनादरियं पटिच्च बाहुप्पचालक अन्तरघरे निसीदति बाहु ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स।

B. 246 अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूपगतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

---

§ १९. ऊनवीसतिमसेखियं

५५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सीसप्पचालकं अन्तरघरे गच्छन्ति सीसं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

५६. "न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया" ति ।

५७. न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । सीसं पग्गहेत्वा गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च सीसप्पचालकं अन्तरघरे गच्छति सीसं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स । 5

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ २०. वीसतिमसेखियं

५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदन्ति सीसं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

५९. "न सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया" ति । 10

६०. न सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं । सीसं पग्गहेत्वा निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदति सीसं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूपगतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 15

उज्जग्घिकवग्गो दुतियो ।

---

§ २१. एकवीसतिमसेखियं

६१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू खम्भकता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ – B 247

६२. "न खम्भकतो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया" ति । 20

६३. न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च एकतो वा उभतो वा खम्भं कत्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । R. 189

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ २२. बावीसतिमसेखियं

६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू खम्भकता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

६५. **"न खम्भकतो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

६६. न खम्भकतेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च एकतो वा उभतो वा खम्भं कत्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूपगतस्स[1], आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

§ २३. तेवीसतिमसेखियं

६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ससीसं पारुपित्वा अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

६८. **"न ओगुण्ठितो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

६९. न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च ससीसं पारुपित्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

§ २४. चतुवीसतिमसेखियं

B. 248

७०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ससीसं पारुपित्वा अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

७१. **"न ओगुण्ठितो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

७२. न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं

---

१. वासुपगतस्स – स्या० ।

पटिच्च ससीसं पारुपित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूपगतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ २५. पञ्चवीसतिमसेखियं

७३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उक्कुटिकाय 5 अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

७४. **"न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

७५. न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च उक्कुटिकाय अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ २६. छब्बीसतिमसेखियं

७६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

७७. **"न पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति । 15

७८. न पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च हत्थपल्लत्थिकाय वा दुस्सपल्लत्थिकाय वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूपगतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 20

---

§ २७. सत्तवीसतिमसेखियं

७९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- B. 249
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू असक्कच्चं R. 190

पिण्डपातं पटिग्गण्हन्ति[1] छड्डेतुकामा विय ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

८०. **"सक्कच्चं पिण्डपातं पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

८१. सक्कच्चं पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च असक्कच्चं पिण्डपातं पटिग्गण्हाति छड्डेतुकामो विय, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

———०———

§ २८. अट्ठवीसतिमसेखियं

८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तहं तहं ओलोकेन्ता पिण्डपातं पटिग्गण्हन्ति, आकिरन्ते पि अतिक्कन्ते पि न जानन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

८३. **"पत्तसञ्ञी पिण्डपातं पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

८४. पत्तसञ्ञिना पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च तहं तहं ओलोकेन्तो पिण्डपातं पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ...पे०... उम्मत्तकस्स आदिकम्मिकस्सा ति ।

———०———

§ २९. ऊनतिंसतिमसेखियं

८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पिण्डपातं पटिग्गण्हन्ता सूपञ्ञेव बहुं पटिग्गण्हन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

८६. **"समसूपकं पिण्डपातं पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

८७. **सूपो** नाम द्वे सूपा – मुग्गसूपो, माससूपो । हत्थहारियो समसूपको पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च सूपञ्ञेव बहुं पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, रस-

---

१. पटिगण्हन्ति – रो० ।

रसे, ञातकानं पवारितानं, अञ्ञस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———०———

§ ३०. तिंसतिमसेखियं

८८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- B. 250
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू थूपीकतं[1]
पिण्डपातं पटिग्गण्हन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ – 5

८९. "**समतित्तिकं[2] पिण्डपातं पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा करणीया**" ति ।

९०. समतित्तिको पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च R. 191
थूपीकतं पिण्डपातं पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, आपदासु, उम्मत्त- 10
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

खम्भकतवग्गो ततियो ।

———०———

§ ३१. एकतिंसतिमसेखियं

९१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू असक्कच्चं पिण्डपातं भुञ्जन्ति अभुञ्जितुकामा विय ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

९२. "**सक्कच्चं पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया**" ति । 15

९३. सक्कच्चं पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च असक्कच्चं पिण्डपातं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———०———

§ ३२. द्वत्तिंसतिमसेखियं

९४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 20
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तहं तहं

---

१. थूपिकतं – रो० । २. समतित्थिकं – रो० ।

ओलोकेन्ता पिण्डपातं भुञ्जन्ति, आकिरन्ते पि अतिक्कन्ते[1] पि न जानन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

B. 251 ९५. "पत्तसञ्ञी पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया" ति ।

९६. पत्तसञ्ञिना पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
5 तहं तहं ओलोकेन्तो पिण्डपातं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ३३. तेत्तिंसतिमसेखियं

९७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तहं तहं ओमसित्वा[2] पिण्डपातं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

10 ९८. "सपदानं पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया" ति ।

९९. सपदानं पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च तहं तहं ओमसित्वा पिण्डपातं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, अञ्ञेसं देन्तो ओमसति, अञ्ञस्स[3] भाजने[3] आकिरन्तो ओमसति, उत्तरिभङ्गे,
15 आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ३४. चतुत्तिंसतिमसेखियं

R. 192 १००. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पिण्डपातं भुञ्जन्ता सूपञ्ञेव बहुं भुञ्जन्ति ... पे०... उद्दिसेय्याथ –

१०१. "समसूपकं पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा कर-
20 णीया" ति ।

१०२. सूपो नाम द्वे सूपा – मुग्गसूपो, माससूपो हत्थहारियो । समसूपको पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च सूपञ्ञेव बहुं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

---

१. अतिक्कमन्ते – सी० । २. ओमद्दित्वा – रो० । ३-३. अञ्ञभाजने – स्या० ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, रस-रसे, ञातकानं पवारितानं, अत्तनो धनेन, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

———o———

§ ३५. पञ्चतिंसतिमसेखियं

१०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू थूपकतो[1] ओमद्दित्वा पिण्डपातं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –　B. 252　5

१०४. **"न थूपकतो ओमद्दित्वा पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

१०५. न थूपकतो ओमद्दित्वा पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अना-दरियं पटिच्च थूपकतो ओमद्दित्वा पिण्डपातं भुञ्जति आपत्ति दुक्कटस्स ।　10

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, परि-त्तके सेसे एकतो संकड्ढित्वा ओमद्दित्वा भुञ्जति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

§ ३६. छत्तिंसतिमसेखियं

१०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सूपं पि ब्यञ्जनं पि ओदनेन पटिच्छादेन्ति भिय्योकम्यतं[2] उपादाय ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –　15

१०७. **"न सूपं वा ब्यञ्जनं वा ओदनेन पटिच्छादेस्सामि भिय्यो-कम्यतं उपादाया ति सिक्खा करणीया"** ति ।

१०८. न सूपं वा ब्यञ्जनं वा ओदनेन पटिच्छादेतब्बं भिय्यो-कम्यतं उपादाय । यो अनादरियं पटिच्च सूपं वा ब्यञ्जनं वा ओदनेन पटिच्छादेति भिय्योकम्यतं उपादाय, आपत्ति दुक्कटस्स ।　20

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, सामिका पटि-च्छादेत्वा देन्ति, न भिय्योकम्यतं उपादाय, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

———o———

१. थूपतो – सी०, स्या०, रो० । २. भीय्योकम्यतं – सी० ।

§ ३७. सत्ततिंसतिमसेखियं

R. 193

१०९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम समणा[1] सक्यपुत्तिया[2] सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति! कस्स सम्पन्नं न मनापं! कस्स सादु न रुच्चती" ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जथा ति? "सच्चं, भगवा" ति।

B. 253

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्सथ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

११०. **"न सूपं वा ओदनं वा अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून सिक्खापद पञ्ञत्तं होति।

१११. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति। गिलानपुच्छका भिक्खू गिलाने भिक्खू[3] एतदवोचुं – "कच्चावुसो, खमनीयं, कच्चि यापनीयं" ति? "पुब्बे मयं, आवुसो, सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जाम, तेन नो फासु होति। इदानि पन – 'भगवता पटिक्खित्त' ति कुक्कुच्चायन्ता न विञ्ञापेम, तेन नो न फासु होती" ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जितुं। एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

११२. **"न सूपं वा ओदनं वा अगिलानो अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति।

११३. न सूपं वा ओदनं वा अगिलानेन अत्तनो अत्थाय विञ्ञा-

१. छब्बग्गिया – रो०। २. भिक्खू – रो०। ३. सी० पोत्थके नत्थि।

पेत्वा भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च सूपं वा ओदनं वा अगिलानो अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, ञातकानं पवारितानं, अञ्ञस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 5

———o———

§ ३८. अट्ठतिंसतिमसेखियं

११४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उज्झानसञ्ञी परेसं पत्तं ओलोकेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ– B. 254, R. 194

११५. "**न उज्झानसञ्ञी परेसं पत्तं ओलोकेस्सामी ति सिक्खा करणीया**" ति । 10

११६. न उज्झानसञ्ञिना परेसं पत्तो ओलोकेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च उज्झानसञ्ञी परेसं पत्तं ओलोकेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, दस्सामी ति वा दापेस्सामी ति वा ओलोकेति, न उज्झानसञ्ञिस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 15

———o———

§ ३९. ऊनचत्तारीसतिमसेखियं

११७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू महन्तं कबळं करोन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

११८. "**नातिमहन्तं कबळं करिस्सामी ति सिक्खा करणीया**" ति ।

११९. नातिमहन्तो कबळो कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च महन्तं कबळं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स । 20

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, **खज्जके**, फलाफले, उत्तरिभङ्गे, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

§ ४०. चत्तारीसतिमसेखियं

१२०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दीघं आलोपं करोन्ति[1] ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

१२१. **"परिमण्डलं आलोपं करिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

5 १२२. परिमण्डलो आलोपो कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च दीघं आलोपं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 255 अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, खज्जके, फलाफले, उत्तरिभङ्गे, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

सक्कच्चवग्गो चतुत्थो ।

---o---

§ ४१. एकचत्तारीसतिमसेखियं

10 १२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अनाहटे कबळे मुखद्वारं विवरन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ–

R. 195 १२४. **"न अनाहटे कबळे मुखद्वारं विवरिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

15 १२५. न अनाहटे कबळे मुखद्वारं विवरितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च अनाहटे कबळे मुखद्वारं विवरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

---o---

§ ४२. द्वाचत्तारीसतिमसेखियं

१२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भुञ्जमाना
20 सब्बं हत्थं मुखे पक्खिपन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

१२७. **"न भुञ्जमानो सब्बं हत्थं मुखे पक्खिपिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

---

१. करोन्ता भुञ्जन्ति – स्या० ।

१२८. न भुञ्जमानेन सब्बो हत्थो मुखे पक्खिपितब्बो। यो अनादरियं पटिच्च भुञ्जमानो सब्बं हत्थं मुखे पक्खिपति, आपत्ति दुक्कटस्स।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति।

———o———

§ ४३. तेचत्तारीसतिमसेखियं

१२९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 5
पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सकबळेन मुखेन ब्याहरन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

१३० "**न सकबळेन मुखेन ब्याहरिस्सामी ति सिक्खा करणीया**" ति। B. 256

१३१. न सकबळेन मुखेन ब्याहरितब्बं। यो अनादरियं पटिच्च सकबळेन मुखेन ब्याहरति, आपत्ति दुक्कटस्स। 10

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति।

———o———

§ ४४. चतुचत्तारीसतिमसेखियं

१३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पिण्डुक्खेपकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

१३३. "**न पिण्डुक्खेपकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया**" ति। 15

१३४. न पिण्डुक्खेपकं भुञ्जितब्बं। यो अनादरियं पटिच्च पिण्डुक्खेपकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, खज्जके, फलाफले, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति।

———o———

§ ४५. पञ्चचत्तारीसतिमसेखियं

१३५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 20
पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कबळावच्छेदकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

R. 196 १३६. **"न कबळावच्छेदकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

१३७. न कबळावच्छेदकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च कबळावच्छेदकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, खज्जके[1] फलाफले, उत्तरिभङ्गे, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—o—

§ ४६. छचत्तारीसतिमसेखियं

१३८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अवगण्डकारकं भुञ्जन्ति ...पे० ... उद्दिसेय्याथ –

B. 257 १३९. **"न अवगण्डकारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

१४०. न अवगण्डकारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च एकतो वा उभतो वा गण्डं कत्वा भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, फलाफले, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—o—

§ ४७. सत्तचत्तारीसतिमसेखियं

१४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हत्थनिद्धुनकं भुञ्जन्ति ... पे० .. उद्दिसेय्याथ –

१४२. **"न हत्थनिद्धुनकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

१४३. न हत्थनिद्धुनकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च हत्थनिद्धुनकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, कचवरं छड्डेन्तो हत्थं निद्धुनाति[2], आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—o—

१. एत्थ सी० पोत्थके 'खज्जके' इति अधिको पाठो दिस्सति । २. निद्धुनति – रो०; निद्धूनति – स्या० ।

§ ४८. अट्ठचत्तारीसतिमसेखियं

१४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सित्थावकारकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

१४५. **"न सित्थावकारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

१४६. न सित्थावकारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च सित्थावकारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, कचवरं छड्डेन्तो सित्थं छड्डयति[1], आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । R.197

———०———

§ ४९. ऊनपञ्ञासमसेखियं

१४७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू जिव्हानिच्छारकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

१४८. **"न जिव्हानिच्छारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति । B 258

१४९. न जिव्हानिच्छारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च जिव्हानिच्छारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

———०———

§ ५०. पञ्ञासमसेखियं

१५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू चपुचपुकारकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

१५१. **"न चपुचपुकारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

१५२. न चपुचपुकारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च चपुचपुकारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

कबळवग्गो पञ्चमो ।

———०———

1. छड्डीयति – सी०; छड्डियति – रो०, म० ।

§ ५१. एकपञ्ञासमसेखियं

१५३. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे। तेन खो पन समयेन अञ्ञतरेन ब्राह्मणेन सङ्घस्स पयोपानं पटियत्तं होति। भिक्खू सुरुसुरुकारकं खीरं पिवन्ति। अञ्ञतरो नटपुब्बको भिक्खु एवमाह – "सब्बोयं[1] मञ्ञे सङ्घो सीतीकतो[2]" ति। ये ते भिक्खू 5 अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु सङ्घं आरब्भ दवं करिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, सङ्घं आरब्भ दवं अकासी ति? "सच्चं, भगवा" ति।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, सङ्घं आरब्भ दवं करिस्ससि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसा- 10 दाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "न, B. 259 भिक्खवे, बुद्धं वा धम्मं वा सङ्घं वा आरब्भ दवो कातब्बो। यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति। अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय[3] ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

15 १५४. **"न सुरुसुरुकारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति।

R. 198 १५५. न सुरुसुरुकारकं भुञ्जितब्बं। यो अनादरियं पटिच्च सुरुसुरुकारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति।

—o—

§ ५२. द्वेपञ्ञासमसेखियं

१५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 20 पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हत्थनिल्लेहकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

१५७. **"न हत्थनिल्लेहकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति।

१५८. न हत्थनिल्लेहकं भुञ्जितब्बं। यो अनादरियं पटिच्च

---

१. सब्बायं – सी०, स्या०, रो०। २. सीतिकतो – सी०, रो०। ३. दुभरताय – सी०।

हत्थनिल्लेहकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे॰... आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

§ ५३. तेपञ्ञासमसेखियं

१५९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पत्त-निल्लेहकं भुञ्जन्ति ... पे॰... उद्दिसेय्याथ – 5

१६०. **"न पत्तनिल्लेहकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

१६१. न पत्तनिल्लेहकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च पत्त-निल्लेहकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, परित्तके सेसे एकतो सङ्कड्ढित्वा निल्लेहित्वा भुञ्जति, आपदासु, उम्मत्त- 10
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

§ ५४. चतुपञ्ञासमसेखियं

१६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- B. 260
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ओट्ठ-निल्लेहकं भुञ्जन्ति ...पे॰... उद्दिसेय्याथ –

१६३. **"न ओट्ठनिल्लेहकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति । 15

१६४. न ओट्ठनिल्लेहकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च ओट्ठनिल्लेहकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ...पे॰... आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

§ ५५. पञ्चपञ्ञासमसेखियं

१६५. तेन समयेन बुद्धो भगवा भग्गेसु विहरति सुंसुमारगिरे[1] भेस-कळावने मिगदाये । तेन खो पन समयेन भिक्खू कोकनदे पासादे सामिसेन 20
हत्थेन पानीयथालकं[2] पटिग्गण्हन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति

१. सुसुमारगिरे – म॰ । २. पानियथालकं – रो॰ ।

विपाचेन्ति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
5 चेन्ति – कथं हि नाम भिक्खू सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सन्ती ति .. पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गण्हन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
10 सन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१६६. **"न सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

R. 199 १६७. न सामिसेन हत्थेन पानीयथालको पटिग्गहेतब्बो । यो
15 अनादरियं पटिच्च सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 261 अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, धोविस्सामी ति वा धोवापेस्सामी ति वा पटिग्गण्हाति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ५६. छपञ्ञासमसेखियं

20 १६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा भग्गेसु विहरति सुंसुमारगिरे भेसकळावने मिगदाये । तेन खो पन समयेन भिक्खू कोकनदे पासादे ससित्थक पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्डेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्डेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो" ति ! अस्सोसुं
25 खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खू ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्डेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे

छड्डेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्डेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ – 5

१६९. **"न ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्डेस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

१७०. न ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्डेतब्बं । यो अनादरियं पटिच्च ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्डेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, उद्धरित्वा वा भिन्दित्वा वा पटिग्गहेत्वा[1] वा नीहरित्वा वा छड्डेति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 10

———०———

§ . ५७. सत्तपञ्ञासमसेखियं

१७१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू छत्तपाणिस्स धम्मं देसेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति 15 खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू छत्तपाणिस्स धम्मं देसेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, छत्तपाणिस्स धम्मं देसेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति । B. 262

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, छत्तपाणिस्स धम्मं देसेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ – 20

१७२. **"न छत्तपाणिस्स धम्मं देसेस्सामी[2] ति सिक्खा करणीया"** ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

१७३. तेन खो पन समयेन भिक्खू छत्तपाणिस्स गिलानस्स 25 धम्मं देसेतु कुक्कुच्चायन्ति[3] । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया छत्तपाणिस्स गिलानस्स धम्मं न R. 200

१. पटिग्गहे – स्या०, म० । २. देसिस्सामी – सी० । ३. कुक्कुच्चायन्ता न देसेन्ति – सी० ।

देसेस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, छत्तपाणिस्स गिलानस्स
5 धम्मं देसेतुं। एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

१७४. **"न छत्तपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति।

१७५. **छत्तं** नाम तीणि छत्तानि – सेतच्छत्तं[1], किलञ्जच्छत्तं, पण्णच्छत्तं मण्डलबद्धं सलाकबद्धं।

10 **धम्मो** नाम बुद्धभासितो सावकभासितो इसिभासितो देवताभासितो[2] अत्थूपसञ्हितो धम्मूपसञ्हितो।

देसेय्या ति पदेन देसेति, पदे पदे आपत्ति दुक्कटस्स। अक्खराय देसेति, अक्खरक्खराय आपत्ति दुक्कटस्स। न छत्तपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो। यो अनादरियं पटिच्च छत्तपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं
15 देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स।

अनापत्ति असञ्चिच्च ...पे०... आदिकम्मिकस्सा ति।

---

§ ५८. अट्ठपञ्ञासमसेखियं

B. 263 १७६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दण्डपाणिस्स धम्मं देसेन्ति ...पे० ... उद्दिसेय्याथ –

20 १७७. **"न दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति।

१७८. **दण्डो** नाम मज्झिमस्स पुरिसस्स चतुहत्थो दण्डो। ततो उक्कट्ठो अदण्डो, ओमको अदण्डो।

न दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो। यो अनादरियं
25 पटिच्च दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति।

---

१ सेतछत्तं – रो०। २. देवभासितो – सी०।

§ ५९. ऊनसट्ठिमसेखियं

१७९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सत्थ-पाणिस्स धम्मं देसेन्ति...पे०... उद्दिसेय्याथ –

१८०. **"न सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।   5

१८१. **सत्थं** नाम एकतोधारं उभतोधारं पहरणं[1] ।   R. 201

न सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ...पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§. ६०. सट्ठिमसेखियं

१८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-   10
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू आवुध-पाणिस्स[2] धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

१८३. **"न आवुधपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

१८४. **आवुधं** नाम चापो कोदण्डो ।   15

न आवुधपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं   B. 264
पटिच्च आवुधपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ...पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

सुरुसुरुवग्गो छट्ठो ।

---

§ ६१. एकसट्ठिमसेखियं

१८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पादुका-   20
रूळ्हस्स[3] धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

---

१. पहरणि – स्या०, रो० । २. पायुधपाणिस्स – सी० । ३. पादुकारुळ्हस्स – म० ।

१८६. **"न पादुकारूळ्हस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

१८७. न पादुकारूळ्हस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो। यो अनादरियं पटिच्च अक्कन्तस्स वा पटिमुक्कस्स वा ओमुक्कस्स वा अगि-
5 लानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ...पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

———०———

§ ६२. द्वासट्ठिमसेखियं

१८८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उपाहनारूळ्हस्स[1] धम्मं देसेन्ति ...पे०... उद्दिसेय्याथ –

10 १८९. **"न उपाहनारूळ्हस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खाकरणीया"** ति ।

१९०. न उपाहनारूळ्हस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च अक्कन्तस्स वा पटिमुक्कस्स वा ओमुक्कस्स वा अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15 अनापत्ति असञ्चिच्च ...पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

———०———

§ ६३. तेसट्ठिमसेखियं

B. 265 १९१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू यानगतस्स धम्मं देसेन्ति ...पे०... उद्दिसेय्याथ –

१९२. **"न यानगतस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी सिक्खा**
20 **करणीया"** ति ।

१९३. **यानं** नाम वय्हं रथो सकटं सन्दमानिका सिविका पाटङ्की । न यानगतस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं

१. उपाहनारूळ्हस्स – म० ।

पटिच्च यानगतस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

---o---

§ ६४. चतुसट्ठिमसेखियं

१९४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सयनगतस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ – R. 202 5

१९५. **"न सयनगतस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

१९६. न सयनगतस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च अन्तमसो छमाय[1] पि निपन्नस्स सयनगतस्स[2] अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

---o---

§ ६५. पञ्चसट्ठिमसेखियं

१९७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पल्लत्थिकाय निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

१९८. **"न पल्लत्थिकाय निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति । 15

१९९. न पल्लत्थिकाय निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च हत्थपल्लत्थिकाय वा दुस्सपल्लत्थिकाय वा निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । B. 266

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति । 20

---o---

§ ६६. छसट्ठिमसेखियं

२००. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू वेठितसीसस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

---

१. छमायं – म०, स्या० । २. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

२०१. **"न वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी'[1] ति सिक्खा करणीया"** ति ।

२०२. **वेठितसीसो** नाम केसन्तं न दस्सापेत्वा वेठितो होति । न वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, केसन्तं विवरापेत्वा देसेति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ६७. सत्तसट्ठिमसेखियं

२०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ओगुण्ठितसीसस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

२०४. **"न ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

R. 203 २०५. **ओगुण्ठितसीसो** नाम ससीसं पारुतो वुच्चति ।

न ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्म देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, सीसं विवरापेत्वा देसेति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ६८. अट्ठसट्ठिमसेखियं

B. 267 २०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू छमाय[2] निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

२०७. **"न छमाय निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

२०८. न छमाय निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स

---

१. देसिस्सामी – सी० । २. छमायं – स्या०, म० ।

धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च छमायं निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

§ ६९. ऊनसत्ततिमसेखियं

२०९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –

२१०. "भूतपुब्बं, भिक्खवे, बाराणसियं अञ्ञतरस्स छपकस्स[1] पजापति गब्भिनी अहोसि । अथ खो, भिक्खवे, सा छपकी[2] तं छपकं[3] एतदवोच – 'गब्भिनीम्हि, अय्यपुत्त ! इच्छामि अम्बं खादितुं' ति । 'नत्थि अम्बो[4], अकालो अम्बस्सा' ति । 'सचे[5] न लभिस्सामि मरिस्सामी' ति । तेन खो पन समयेन, भिक्खवे[6], रञ्ञो अम्बो धुवफलो होति । अथ खो, भिक्खवे, सो छपको येन सो अम्बो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं अम्बं अभिरूहित्वा[7] निलीनो अच्छि । अथ खो, भिक्खवे, राजा पुरोहितेन ब्राह्मणेन सद्धिं येन सो अम्बो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा उच्चे आसने निसीदित्वा मन्तं परियापुणाति । अथ खो, भिक्खवे, तस्स छपकस्स एतदहोसि – 'याव अधम्मिको अयं राजा, यत्र हि नाम उच्चे आसने निसीदित्वा मन्तं परियापुणिस्सति । अयं च ब्राह्मणो अधम्मिको, यत्र हि नाम नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे

१. छवकस्स – स्या० । २. छवकी – स्या० । ३. छवकं – स्या० । ४. अम्बं – म०, रो० । ५. सचाहं – सी० । ६. म०, रो०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ७. अभिरुहित्वा – म० ।

आसने निसिन्नस्स मन्तं वाचेस्सति । अहं चम्हि अधम्मिको, योहं इत्थिया कारणा रञ्ञो अम्बं अवहरामि । सब्बमिदं[1] चरिमं[2] कतं" ति तत्थेव परिपति ।

"उभो अत्थं न जानन्ति, उभो धम्मं न पस्सरे ।
यो चायं मन्तं वाचेति, यो चाधम्मेनधीयति[3] ।।

"सालीनं ओदनो भुत्तो, सुचिमंसूपसेचनो ।
तस्मा धम्मे न वत्तामि, धम्मो अरियेभि[4] वण्णितो ।।

"धिरत्थु तं धनलाभं, यसलाभं च ब्राह्मण ।
या वुत्ति विनिपातेन, अधम्मचरणेन वा ।।

"परिब्बज महाब्रह्मे, पचन्तञ्ञे पि पाणिनो ।
मा त्वं अधम्मो आचरितो, अस्मा कुम्भमिवाभिदा ति ।।

"तदापि मे, भिक्खवे, अमनापा नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स मन्तं वाचेतुं, किमङ्ग[6] पन एतरहि न अमनापा भविस्सति नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेतुं । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२११. **"न नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

२१२. न नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च . . पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ७०. सत्ततिमसेखियं

२१३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ठिता

---

१. सब्बं इदं च – रो०; सब्बमिदं च – स्या०; सब्बमिदंचमरिगतं – सी० । २. सी०. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३. परिगतं – रो०, स्या०; सी० पोत्थके नत्थि । ४. चाधम्मेन पधिय्यति – रो० । ५. परियेहि – सी० । ६. किमङ्गं – म०, स्या० ।

निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

२१४. "**न ठितो निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया**" ति । B. 269

२१५. न ठितेन निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च ठितो निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 5

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

§ ७१. एकसत्ततिमसेखियं

२१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पच्छतो गच्छन्ता पुरतो गच्छन्तस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ – R. 205 10

२१७. "**न पच्छतो गच्छन्तो पुरतो गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया**" ति ।

२१८. न पच्छतो गच्छन्तेन पुरतो गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च पच्छतो गच्छन्तो पुरतो गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 15

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

———o———

§ ७२. द्वासत्ततिमसेखियं

२१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उप्पथेन गच्छन्ता पथेन गच्छन्तस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

२२०. "**न उप्पथेन गच्छन्तो पथेन गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया**" ति । 20

२२१. न उप्पथेन गच्छन्तेन पथेन गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च उप्पथेन गच्छन्तो पथेन गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति । 25

———o———

§ ७३. तेसत्ततिमसेखियं

B. 270 २२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ठिता उच्चारं पि पस्सावं पि करोन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

२२३. "**न ठितो अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा करिस्सामी ति सिक्खा करणीया**" ति ।

२२४. न ठितेन अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च ठितो अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ७४. चतुसत्ततिमसेखियं

२२५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हरिते उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं[1] पि करोन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ –

२२६. "**न हरिते अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करिस्सामी ति सिक्खा करणीया**" ति ।

२२७. न हरिते अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च हरिते अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, अप्पहरिते[2] कतो हरितं ओत्थरति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

---

§ ७५. पञ्चसत्ततिमसेखियं

२२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उदके उच्चारं R. 206 पि पस्सावं पि खेळं पि करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-

---

१ खेलं – सी० । २. अपहरिते – स्या० ।

चेन्ति–"कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करिस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करोथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२२९. **"न उदके उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

२३०. तेन खो पन समयेन गिलाना भिक्खू उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि कातुं कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि कातुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२३१. **"न उदके अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करिस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

२३२. न उदके अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च उदके अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, थले कतो उदकं ओत्थरति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, खित्तचित्तस्स[1], वेदनाट्टस्स[2], आदिकम्मिकस्सा ति ।

पादुकवग्गो सत्तमो ।

---

१ स्या० पोत्थके नत्थि । २ वेदनट्टस्स – सी०, रो०; स्या० पोत्थके नत्थि ।

B. 272

२३३. *उद्दिट्ठा खो, आयस्मन्तो, सेखिया धम्मा । तत्थायस्मन्ते पुच्छामि –"कच्चित्थ परिसुद्धा"? दुतियं पि पुच्छामि –"कच्चित्थ परिसुद्धा"? ततियं पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा"? परिसुद्धेत्थायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

सेखियकण्डं निट्ठितं ।

———:o:———

---

*एत्थ सी० पोत्थके इमा गाथायो दिस्सन्ति.—

उद्दानं

"परिमण्डलं पटिच्छन्नं सुसंवुतोक्खित्त चक्खुना ।
उक्खित्तुज्जग्घिकाप्पसद्दो तयो चेव पचालना ॥
खम्भओगुण्ठिता चेव कुटिपल्लत्थिकाय च ।
सक्कच्चं पत्तसञ्ञी च समसूपसमतित्तिकं ॥
सक्कच्च पत्तसञ्ञी च सपदान समसूपक ।
थूपतो च पटिच्छन्न विञ्ञत्तुज्झान सञ्ञिता ॥
न महन्तं मण्डल द्वार सब्बं हत्थ न ब्याहरे ।
उक्खेपो छेदनं गण्ड धुन सित्थाव कारकं ॥
जिह्वानिच्छारक चेव चपुससुरु सुरेन च ।
हत्थो पत्तो च ओट्ठो च सामिसञ्चससित्थकं ॥
छत्तपाणिस्स सद्धम न देसेन्ति तथागता ॥
इच्चेव दण्डपाणिस्स सत्थ आयुध पाणिनं ॥
पादुकोपाहनाचेव यानसेय्य गतस्स च ।
पल्लत्थिका निसिन्नस्स वेठितो गुण्ठितस्स च ॥
छमा नीचासने ठानं पच्छतो उप्पथेन च ।
ठितकेन न कातब्बं हरिते उदकम्हिचा ति ॥

———o———

तेसं वग्गानं उद्दानं

परिमण्डलं उज्जग्घि खम्भं सक्कच्चमेव च ।
कबलासुरु सुरू चेव पादुकेन च सत्तमा ति ॥
पञ्ञत्ता अतिदेवेन गोतमेन यसस्सिना ।
सावके सिक्खनत्थाय पञ्चसत्तति सेखिया ति ॥

८. अधिकरणसमथा धम्मा

इमे खो पनायस्मन्तो सत्त अधिकरणसमथा धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

१. उप्पन्नुप्पन्नानं अधिकरणानं समथाय वूपसमाय सम्मुखाविनयो दातब्बो, सतिविनयो दातब्बो, अमूळ्हविनयो दातब्बो, पटिञ्ञाय कारेतब्बं, येभुय्यसिका, तस्सपापियसिका[1], तिणवत्थारको ति । R. 207

२. उद्दिट्ठा खो, आयस्मन्तो, सत्त अधिकरणसमथा धम्मा । तत्थायस्मन्ते पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? दुतियं पि पुच्छामि – 5 "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? ततियं पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? परिसुद्धेत्थायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

अधिकरणसमथा धम्मा निट्ठिता ।

---

३. उद्दिट्ठं खो, आयस्मन्तो, निदानं; उद्दिट्ठा चत्तारो पाराजिका धम्मा; उद्दिट्ठा तेरस सङ्घादिसेसा धम्मा; उद्दिट्ठा द्वे अनियता धम्मा; उद्दिट्ठा तिंस निस्सग्गिया पाचित्तिया धम्मा; उद्दिट्ठा द्वेनवुति पाचित्तिया 10 धम्मा; उद्दिट्ठा चत्तारो पाटिदेसनीया धम्मा; उद्दिट्ठा सेखिया धम्मा; उद्दिट्ठा सत्त अधिकरणसमथा धम्मा । एत्तकं तस्स भगवतो सुत्तागतं सुत्तपरियापन्नं अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छति । तत्थ सब्बेहेव समग्गेहि सम्मोदमानेहि अविवदमानेहि सिक्खितब्बं ति ।

भिक्खुविभङ्गो[2] निट्ठितो[3] ।

---

१. तस्सपापिय्यसिका – सी०, रो० । २. महाविभङ्गो – म०; महाविभङ्गं – रो० । ३. निट्ठितं – रो० ।
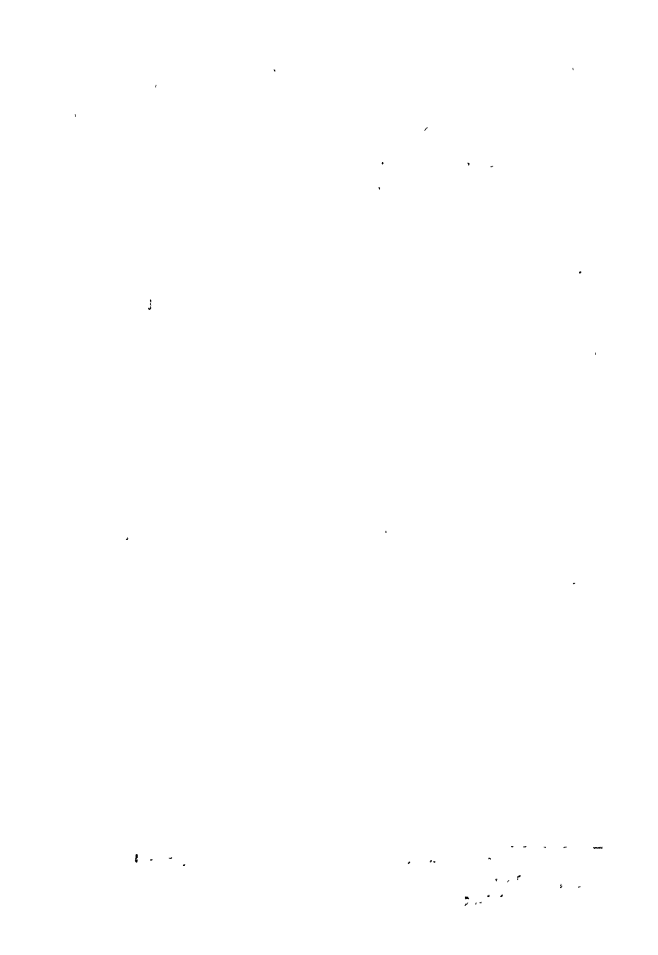
नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

भिक्खुनीविभङ्गो

१. पाराजिककण्डं

§ १. पठमपाराजिकं
(परामसनसाविले)

(१) सुन्दरीनन्दावत्थु

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- B. 273, R. 211
पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन साळ्हो मिगारनत्ता भिक्खुनी-
सङ्घस्स[1] विहारं कत्तुकामो होति। अथ खो साळ्हो मिगारनत्ता भिक्खु-
नियो उपसङ्कमित्वा एतदवोच – "इच्छामहं, अय्ये, भिक्खुनीसङ्घस्स
विहारं कातुं। देथ मे नवकम्मिकं भिक्खुनिं" ति। तेन खो पन समयेन 5
चतस्सो भगिनियो भिक्खुनीसु पब्बजिता होन्ति – नन्दा, नन्दवती, सुन्दरी-
नन्दा, थुल्लनन्दा ति। तासु[2] सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी तरुणपब्बजिता
अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका पण्डिता ब्यत्ता[3] मेधाविनी दक्खा
अनलसा, तत्रुपायाय[4] वीमंसाय समन्नागता, अलं कातुं अलं संविधातुं।
अथ खो भिक्खुनीसङ्घो सुन्दरीनन्दं भिक्खुनिं सम्मन्नित्वा साळ्हस्स मिगार- 10
नत्तुनो नवकम्मिकं अदासि। तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी
साळ्हस्स मिगारनत्तुनो निवेसनं अभिक्खणं गच्छति – "वासिं देथ, फरसुं[5]
देथ, कुठारिं देथ, कुद्दालं[6] देथ, निखादनं देथा" ति। साळ्हो पि मिगारनत्ता
भिक्खुनूपस्सयं[7] अभिक्खणं गच्छति कताकतं जानितुं। ते अभिण्हदस्सनेन[8]
पटिबद्धचित्ता अहेसुं। 15

अथ खो साळ्हो मिगारनत्ता सुन्दरीनन्दं भिक्खुनिं दूसेतुं ओकासं
अलभमानो एतदेवत्थाय[9] भिक्खुनीसङ्घस्स भत्तं अकासि। अथ खो

---

१. भिक्खुनिसङ्घस्स – म०। २. सी० पोत्थके नत्थि। ३. ब्यत्ता – सी०। ४. तत्रू-
पायाय – सी०। ५. परसुं – म०। ६. कुदालं – म०। ७. भिक्खुनुपस्सयं – म०। ८. अभिण्हंदस्सनेन –
सी०; अभिण्हं दस्सनेन – स्या०। ९. एतदेवमत्थाय – म०; एतदेव अत्थाय – रया०।

साळ्हो मिगारनत्ता भत्तग्गे आसनं पञ्ञापेन्तो[1] – "एत्तका[2] भिक्खु-
नियो अय्याय सुन्दरीनन्दाय वुड्ढतरा[3]" ति एकमन्तं आसनं पञ्ञापेसि
B. 274, R. 212 "एत्तका नवकतरा" ति – एकमन्तं आसनं पञ्ञापेसि। पटिच्छन्ने ओकासे
निकूटे सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया आसनं पञ्ञापेसि, यथा थेरा
5 भिक्खुनियो जानेय्युं – "नवकानं भिक्खुनीनं सन्तिके निसिन्ना" ति; नवका
पि भिक्खुनियो जानेय्युं – "थेरानं भिक्खुनीनं सन्तिके निसिन्ना" ति।
अथ खो साळ्हो मिगारनत्ता भिक्खुनीसङ्घस्स कालं आरोचापेसि – "कालो,
अय्ये, निट्ठितं भत्त" ति। सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी सल्लक्खेत्वा – "न बहु-
कतो साळ्हो मिगारनत्ता भिक्खुनीसङ्घस्स भत्तं[4] अकासि[5]; मं सो दूसेतु-
10 कामो। सचाहं गमिस्सामि विस्सरो मे भविस्सती" ति, अन्तेवासिनिं[6]
भिक्खुनिं आणापेसि – "गच्छ मे पिण्डपातं नीहर। यो चे[7] मं पुच्छति,
'गिलाना' ति पटिवेदेही" ति। "एवं, अय्ये" ति खो सा भिक्खुनी
सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया पच्चस्सोसि।

तेन खो पन समयेन साळ्हो मिगारनत्ता बहिद्वारकोट्ठके ठितो होति
15 सुन्दरीनन्दं भिक्खुनिं पटिपुच्छन्तो – "कहं, अय्ये, अय्या सुन्दरीनन्दा ?
कहं, अय्ये, अय्या सुन्दरीनन्दा" ति ? एवं वुत्ते सुन्दरीनन्दाय भिक्खु-
निया अन्तेवासिनी भिक्खुनी साळ्हं मिगारनत्तारं एतदवोच – "गिला-
नावुसो; पिण्डपातं नीहरिस्सामी" ति। अथ खो साळ्हो मिगारनत्ता –
"यम्पाहं अत्थाय[8] भिक्खुनीसङ्घस्स भत्तं अकासिं अय्याय सुन्दरीनन्दाय
20 कारणा" ति मनुस्से आणापेत्वा – "भिक्खुनीसङ्घं भत्तेन परिविसथा" ति
वत्वा येन भिक्खुनूपस्सयो तेनुपसङ्कमि। तेन खो पन समयेन सुन्दरी-
नन्दा भिक्खुनी बहारामकोट्ठके ठिता होति साळ्हं मिगारनत्तारं पतिमानेन्ती।
अद्दसा[10] खो सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी साळ्हं मिगारनत्तारं दूरतो व आगच्छन्तं।
दिस्वान उपस्सयं पविसित्वा ससीसं पारुपित्वा मञ्चके निपज्जि। अथ
25 खो साळ्हो मिगारनत्ता येन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क-
मित्वा सुन्दरीनन्दं भिक्खुनिं एतदवोच – "किं ते, अय्ये, अफासु, किस्स
निपन्नासी" ति ? "एवञ्हेतं, आवुसो, होति या अनिच्छन्तं इच्छती" ति।
"क्याहं तं, अय्ये, न इच्छिस्सामि" ? अपि चाहं ओकासं न लभामि तं[12] दूसेतुं"

१. पञ्ञापेन्तो – म०। २. एत्तिका – सी०। ३. वुड्ढतरा – सी०। ४. भत्तेन – सी०। ५. सी० पोत्थके नत्थि। ६. अन्तेवासिं – सी०, रो०। ७. च – सी०, स्या०, रो। ८. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि। ९. भिक्खुनुपस्सयो – म०। १०. अद्दस – रो०। ११. इच्छामि – सी०। १२. सी० पोत्थके नत्थि।

ति । अवस्सुतो अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया कायसंसग्गं समापज्जि ।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा भिक्खुनी जरादुब्बला चरणगिलाना सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया अविदूरे निपन्ना[1] होति । अद्दसा खो सा भिक्खुनी साळ्हं मिगारनत्तारं अवस्सुतं[2] अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय (B. 275) भिक्खुनिया कायसंसग्गं समापज्जन्तं । दिस्वान उज्झायति खिय्यति[3] (5) विपाचेति – "कथं हि नाम अय्या सुन्दरीनन्दा अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स कायसंसग्गं सादियिस्सती" ति ! अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खु- (R. 213) नीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम अय्या सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी[4] अवस्सुता अवस्सुतस्स (10) पुरिसपुग्गलस्स कायसंसग्गं सादियिस्सती" ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स कायसंसग्गं सादियिस्सती" ति ! (15)

अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स कायसंसग्गं सादियी[5]" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविकं[6], भिक्खवे, सुन्दरीनन्दाय (20) भिक्खुनिया अननुलोमिकं अप्पतिरूपं[7] अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स कायसंसग्गं सादियिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय[8] । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय[9] पसन्नानं च एकच्चानं अञ्ञथत्ताया" ति । (25)

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा सुन्दरीनन्दं भिक्खुनिं अनेकपरियायेन विगरहित्वा

---

१. निसिन्ना – सी० । २. स्या० पोत्थके नत्थि । ३. खीयति – सी०, स्या०, रो० ४. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ५. सादियती – स्या० । ६. अननुच्छवियं – सी०, रो० । ७. अप्पटिरूपं – स्या०, रो० । ८. भीय्योभावाय – सी० । ९. अपसादाय – रो० ।

दुब्भरताय[1] दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय[2] सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय[3] अप्पिच्छताय[4] सन्तुट्ठस्स[5] सल्लेखस्स धुतस्स[6] पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं 5 कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्ञापेस्सामि[7] दस अत्थवसे पटिच्च – सङ्घसुट्ठुताय, सङ्घफासुताय, B. 276 दुम्मङ्कूनं भिक्खुनीनं निग्गहाय, पेसलानं भिक्खुनीनं फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकानं आसवानं संवराय, सम्परायिकानं आसवानं पटिघाताय, अप्पसन्नानं वा[8] पसादाय, पसन्नानं वा[9] भिय्योभावाय, सद्धम्मट्ठितिया 10 विनयानुग्गहाय। एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२. "**या पन भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स अधक्खकं उब्भजाणुमण्डलं आमसनं वा परामसनं वा गहणं वा छुपनं वा पटिपीळनं**[10] **वा सादियेय्य, अयं पि पाराजिका होति असंवासा उब्भजाणुमण्डलिका**" ति।

(३) विभङ्गो

R. 214 15 ३. **या पना** ति या यादिसा यथायुत्ता यथाजच्चा यथानामा यथागोत्ता यथासीला यथाविहारिनी यथागोचरा थेरा वा नवा वा मज्झिमा वा, एसा वुच्चति या पना ति।

भिक्खुनी ति भिक्खका[11] ति भिक्खुनी; भिक्खाचरियं अज्झुपगता ति भिक्खुनी; भिन्नपटधरा ति भिक्खुनी; समञ्ञाय भिक्खुनी; 20 पटिञ्ञाय भिक्खुनी; एहि भिक्खुनी ति भिक्खुनी; तीहि सरणगमनेहि उपसम्पन्ना ति भिक्खुनी; भद्रा भिक्खुनी; सारा भिक्खुनी; सेखा[12] भिक्खुनी; असेखा[13] भिक्खुनी; समग्गेन उभतोसङ्घेन ञत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्ना ति भिक्खुनी। तत्र यायं भिक्खुनी समग्गेन उभतोसङ्घेन ञत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उप25 सम्पन्ना, अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति।

---

१. दुभरताय – सी०। २. असन्तुट्ठताय – स्या०; असन्तुट्ठिया – सी०, रो०। ३. सुपोसताय – स्या०, रो०, म०। ४. अप्पिच्छस्स – सी०, स्या०। ५ सन्तुट्ठिया – रो०। ६. धूतस्स – स्या०, रो०। ७. पञ्ञपेस्सामि – म०। ८, ९. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि। १०. पतिपीळनं – रो०; पतिपीलनं – सी०। ११. भिक्खिका – म०। १२. सेक्खा – स्या०। १३. असेक्खा – स्या०।

अवस्सुता नाम सारत्ता अपेक्खवती पटिबद्धचित्ता ।

अवस्सुतो नाम सारत्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।

पुरिसपुग्गलो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो विञ्ञू पटिबलो कायसंसग्गं समापज्जितुं ।

अधक्खकं ति हेट्ठक्खकं ।

उब्भजाणुमण्डलं ति उपरिजाणुमण्डलं ।

आमसनं नाम आमट्ठमत्तं ।

परामसनं नाम इतोचितो च सञ्चोपनं ।

गहणं नाम गहितमत्तं ।

छुपनं नाम फुट्ठमत्तं[1] ।

पटिपीळनं वा सादियेय्या ति अङ्गं गहेत्वा निप्पीळनं सादियति ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम पुरिसो सीसच्छिन्नो अभब्बो तेन सरीरबन्धनेन जीवितुं एवमेव भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स अधक्खकं उब्भजाणुमण्डलं आमसनं वा परामसनं वा गहणं वा छुपनं वा पटिपीळनं वा सादियन्ती[2] अस्समणी होति असक्यधीता । तेन वुच्चति पाराजिका होती ति ।

असंवासा ति संवासो नाम एककम्मं एकुद्देसो समसिक्खता[3], एसो संवासो नाम । सो ताय सद्धिं नत्थि, तेन वुच्चति असंवासा ति ।

४. उभतोअवस्सुते अधक्खकं उब्भजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति पाराजिकस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उब्भक्खकं अधोजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

---

१. फुट्ठमत्तं – सी० । २. सादियन्ति – सी० । ३. समसिक्खाता – सी०, स्या०, रो० ।

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५. एकतोअवस्सुते अधक्खकं उब्भजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उब्भक्खकं अधोजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

६. उभतोअवस्सुते यक्खस्स वा पेतस्स वा पण्डकस्स वा तिरच्छानगतमनुस्सविगहस्स वा अधक्खकं उब्भजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उब्भक्खकं अधोजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं

आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

७. एकतोअवस्सुते अधक्खकं उब्भजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उब्भक्खकं अधोजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

८. अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया[1], अजानन्तिया, असादियन्तिया, उम्मत्तिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाट्टाय[2], आदिकम्मिकाया ति ।

—— ० ——

§ २. दुतियपाराजिकं

(पाराजिकापत्तिप्पटिच्छादने)

(१) विजातासुन्दरीनन्दावत्थु

९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी साळ्हेन मिगारनत्तुना गब्भिनी होति । याव गब्भो तरुणो अहोसि ताव छादेसि[3] । परिपक्के गब्भे विब्भमित्वा विजायि । भिक्खुनियो थुल्लनन्दं भिक्खुनिं एतदवोचुं – "सुन्दरीनन्दा खो, अय्ये, अचिरविब्भन्ता विजाता । कच्चि नो सा भिक्खुनी येव समाना गब्भिनी" ति ? "एवं, अय्ये" ति । "किस्स पन त्वं, अय्ये, जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनिं नेवत्तना पटि-

---

१. असतिया – सी०, स्या०, रो० । २. वेदनट्टाय – सी०, स्या०, रो० । ३. छादेसि – सी०, रो० ।

चोदेसि न गणस्स आरोचेसी'' ति ? ''यो एतिस्सा **अवण्णो मय्हेसो अवण्णो, या एतिस्सा अकित्ति मय्हेसा अकित्ति, यो एतिस्सा अयसो मय्हेसो** B. 280 **अयसो, यो एतिस्सा अलाभो मय्हेसो अलाभो । क्याहं, अय्ये, अत्तनो अवण्णं अत्तनो अकित्तिं अत्तनो अयसं अत्तनो अलाभं परेसं आरोचेस्सामी''**
5 ति ? या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -''कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेस्सति न गणस्स आरोचेस्सती'' ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं
10 सन्निपातापेत्वा धम्मिं[1] कथं कत्वा[1] भिक्खू पटिपुच्छि - ''सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेसि[2] न गणस्स आरोचेसी[3] '' ति ? ''सच्चं, भगवा'' ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-
15 नन्दा भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनिं नेवत्तना पटिचोदेस्सति न गणस्स आरोचेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु -

१०. ''**या पन भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनिं नेवत्तना पटिचोदेय्य न गणस्स आरोचेय्य, यदा च सा ठिता वा अस्स**
20 **चुता वा नासिता वा अवस्सटा[4] वा, सा पच्छा एवं वदेय्य - 'पुब्बेवाहं,** R. 217 **अय्ये, अञ्ञासिं एतं भिक्खुनिं एवरूपा च एवरूपा च सा भगिनी ति, नो च[5] खो अत्तना पटिचोदेस्सं[6] न गणस्स आरोचेस्सं[7]' ति, अयं पि पाराजिका होति असंवासा वज्जप्पटिच्छादिका[8]''** ति ।

(३) विभङ्गो

११. **या पन** ति या यादिसा ... पे०... **भिक्खुनी** ति ... पे०... अयं
25 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१-१. म० पोत्थके नत्थि । २. पटिचोदेति - स्या० । ३. आरोचेती - स्या० । ४. अवसटा - स्या०, रो० । ५. चे० - सी० । ६. पटिचोदेय्यं - रो० । ७. आरोचेय्यं - रो० । ८. वज्ज-पटिच्छादिका - सी०, स्या०, रो० ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्ञे वा तस्सा आरोचेन्ति, सा वा आरोचेति ।

पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं ति अट्ठन्नं पाराजिकानं अञ्ञतरं पाराजिकं अज्झापन्नं ।

नेवत्तना पटिचोदेय्या ति न सयं चोदेय्य । 5

न गणस्स आरोचेय्या ति न अञ्ञासं भिक्खुनीनं आरोचेय्य ।

यदा च सा ठिता वा अस्स चुता वा ति **ठिता** नाम सलिङ्गे ठिता वुच्चति । **चुता** नाम कालङ्कता[1] वुच्चति । **नासिता** नाम सयं वा विब्भन्ता होति अञ्ञेहि वा नासिता । **अवस्सटा** नाम तित्थायतनं सङ्कन्ता वुच्चति । सा पच्छा एवं वदेय्य – "पुब्बेवाहं, अय्ये, अञ्ञासिं एतं 10 भिक्खुनिं एवरूपा च एवरूपा च सा भगिनी" ति ।

नो च खो अत्तना पटिचोदेस्सं[2] ति सयं वा न चोदेस्सं[3] ।

न गणस्स आरोचेस्सं[4] ति न अञ्ञासं भिक्खुनीनं आरोचेस्सं ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम पण्डुपलासो बन्धना पमुत्तो[5] 15 अभब्बो हरितत्ताय[6], एवमेव भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनिं नेवत्तना पटिचोदेस्सामि न गणस्स आरोचेस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते अस्समणी होति असक्यधीता । तेन वुच्चति पाराजिका होती ति ।

असंवासा ति **संवासो** नाम एककम्मं एकुद्देसो समसिक्खता[7] । एसो संवासो नाम । सो ताय सद्धिं नत्थि । तेन वुच्चति असंवासा ति । 20

१२. अनापत्ति सङ्घस्स भण्डनं वा कलहो वा विग्गहो वा विवादो वा भविस्सती ति नारोचेति, सङ्घभेदो वा सङ्घराजि वा भविस्सती ति नारोचेति, अयं कक्खळा[8] फरुसा जीवितन्तरायं वा ब्रह्मचरियन्तरायं वा करिस्सती ति नारोचेति, अञ्ञा पतिरूपा[9] भिक्खुनियो अपस्सन्ती नारोचेति, नच्छादेतुकामा नारोचेति, पञ्ञायिस्सति सकेन कम्मेना ति नारो- 25 चेति, उम्मत्तिकाय ... पे० ... आदिकम्मिकाया ति ।

B. 281

———o———

१. कालकता – सी०, स्या० । २. पटिचोदेय्यं – रो० । ३. पटिचोदेय्यं – रो० । ४. आरोचेय्यं ति – रो० । ५. पवुत्तो – स्या०, म० । ६ हरितत्थाय – म० । ७ समसिक्खाता – सी०, स्या० । ८. कक्खला – सी०, स्या० । ९. पटिरूपा – स्या० ।

§ ३. ततियपाराजिकं
(उक्खित्तकभिक्खु-अनुवत्तने)

(१) थुल्लनन्दा-अरिट्ठभिक्खुवत्थु

R. 218 १३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी समग्गेन
B. 282 सङ्घेन उक्खित्तं अरिट्ठं भिक्खुं गद्धबाधिपुब्बं[1] अनुवत्तति। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं
5 हि नाम अय्या थुल्लनन्दा भिक्खुनी[2] समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं अरिट्ठं भिक्खुं गद्धबाधिपुब्बं अनुवत्तिस्सती ति ... पे० .. सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं अरिट्ठं भिक्खुं[3] गद्धबाधिपुब्बं अनुवत्तती ति ? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
10 भिक्खुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं अरिट्ठं भिक्खुं गद्धबाधिपुब्बं अनुवत्तिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापद उद्दिसन्तु –

१४. **"या पन भिक्खुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं भिक्खुं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरं अप्पटिकारं[4] अकतसहायं तमनुवत्तेय्य, सा**
15 **भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया – 'एसो खो, अय्ये, भिक्खु समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तो धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकतसहायो, माय्ये, एतं भिक्खुं अनुवत्ती' ति। एवं च पन[5] सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि वुच्चमाना तथेव पग्गण्हेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततियं समनुभासितब्बा तस्स पटिनिस्सग्गाय। यावततियं चे समनुभासियमाना तं**
20 **पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेतं कुसलं। नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, अयं पि पाराजिका होति असंवासा उक्खित्तानुवत्तिका"** ति।

(३) विभङ्गो

१५. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... **अयं** इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति।

---

१. गण्डबाधिपुब्बं – सी०, स्या०। २. स्या०, रो० म० पोत्थकेसु नत्थि। ३. स्या० पोत्थके नत्थि। ४. अप्पतिकारं – सी०; अपटिकारं – रो०। ५. स्या०, रो, म० पोत्थकेसु नत्थि।

समग्गो नाम सङ्घो समानसंवासको समानसीमायं[1] ठितो ।

उक्खित्तो नाम आपत्तिया अदस्सने[2] वा अप्पटिकम्मे[3] वा अप्पटिनिस्सग्गे[4] वा उक्खित्तो ।

धम्मेन विनयेना ति येन धम्मेन येन विनयेन ।

सत्थुसासनेना ति जिनसासनेन बुद्धसासनेन । 5

अनादरो नाम सङ्घं वा गणं[5] वा पुग्गलं वा कम्मं वा नादियति ।

अप्पटिकारो नाम उक्खित्तो अनोसारितो ।

अकतसहायो नाम समानसंवासका भिक्खू वुच्चन्ति सहाया । R.219
सो तेहि सद्धिं नत्थि, तेन वुच्चति अकतसहायो ति ।

तमनुवत्तेय्या ति यंदिट्ठिको सो होति यंखन्तिको यंरुचिको, सा पि 10 B.283
तंदिट्ठिका होति तंखन्तिका तंरुचिका ।

सा भिक्खुनी ति या सा उक्खित्तानुवत्तिका भिक्खुनी ।

भिक्खुनीही ति अञ्ञाहि भिक्खुनीहि । या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा – "एसो खो, अय्ये, भिक्खु समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तो धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकतसहायो । माय्ये, 15 एतं भिक्खुं अनुवत्ती" ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी सङ्घमज्झं पि आकड्ढित्वा वत्तब्बा – "एसो खो, अय्ये, भिक्खु समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तो धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकत- 20 सहायो । माय्ये, एतं भिक्खुं अनुवत्ती" ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं । नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवं च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बा । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ञापेतब्बो – 25

१६. "सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं भिक्खुं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरं अप्पटिकारं[6] अकतसहायं तमनुवत्तति, सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स

१. समानसीमाय – सी० । २. अदस्सनेन – रो० । ३. अप्पटिकम्मेन – रो० । ४. अप्पटिनिस्सग्गेन – रो० । ५. स्या० पोत्थके नत्थि । ६. अपटिकारं – रो०; अप्पतिकारं – सी० ।

पटिनिस्सग्गाय । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं भिक्खुं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरं अप्पटिकारं अकतसहायं तमनुवत्तति । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो
5 इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

"दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... सा भासेय्य ।

10 "समनुभट्ठा सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

B. 284 ञत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचापरियोसाने आपत्ति पाराजिकस्स ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

15 **पाराजिका होती** ति सेय्यथापि नाम पुथुसिला द्वेधा भिन्ना
R. 220 अप्पटिसन्धिका होति, एवमेव भिक्खुनी यावततियं समनुभासनाय[1] न पटिनिस्सज्जन्ती अस्समणी होति असक्यधीता । तेन वुच्चति पाराजिका होती ति ।

असंवासा ति **संवासो** नाम एककम्मं एकुद्देसो समसिक्खता[2] । एसो
20 संवासो नाम । सो ताय सद्धिं नत्थि । तेन वुच्चति असंवासा ति ।

१७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाराजिकस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाराजिकस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

25 अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१८. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्तिकाय ... पे० ... आदिकम्मिकाया ति ।

———०———

१. समनुभासियमाना – स्या० । २. समसिक्खाता – सी०, स्या० ।

§ ४. चतुत्थपाराजिकं

(हत्थग्गहणसादियने)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो
अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थग्गहणं[1] पि सादियन्ति, सङ्घा-
टिकण्णग्गहणं पि सादियन्ति, सन्तिट्ठन्ति पि, सल्लपन्ति पि, सङ्केतं पि
गच्छन्ति, पुरिसस्स पि अब्भागमनं सादियन्ति, छन्नं पि अनुपविसन्ति, 5
कायं पि तदत्थाय[2] उपसंहरन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति –
कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस- B. 285
पुग्गलस्स हत्थग्गहणं पि सादियिस्सन्ति, सङ्घाटिकण्णग्गहणं पि सादि-
यिस्सन्ति, सन्तिट्ठिस्सन्ति पि, सल्लपिस्सन्ति पि, सङ्केतं पि गच्छिस्सन्ति, 10
पुरिसस्स पि अब्भागमनं सादियिस्सन्ति, छन्नं पि अनुपविसिस्सन्ति, कायं
पि तदत्थाय उपसंहरिस्सन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाया ति
... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो अवस्सुता अवस्सु-
तस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थग्गहणं पि सादियन्ति, सङ्घाटिकण्णग्गहणं पि
सादियन्ति, सन्तिट्ठन्ति पि, सल्लपन्ति पि, सङ्केतं पि गच्छन्ति, पुरिसस्स पि 15
अब्भागमनं सादियन्ति, छन्नं पि अनुपविसन्ति, काय पि तदत्थाय उपसंह-
रन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाया ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्ब-
ग्गिया भिक्खुनियो अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थग्गहणं पि
सादियिस्सन्ति, सङ्घाटिकण्णग्गहण पि सादियिस्सन्ति, सन्तिट्ठिस्सन्ति पि, 20
सल्लपिस्सन्ति पि, सङ्केतं पि गच्छिस्सन्ति[3], पुरिसस्स पि अब्भागमनं
सादियिस्सन्ति, छन्नं पि अनुपविसिस्सन्ति, कायं पि तदत्थाय उपसंह-
रिस्सन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिसन्तु – 25

---

१. हत्थगहणं – सी०, स्या०, रो० । २. तयत्ताय – सी० । ३ गच्छन्ति – स्या० ।

२०. "या पन भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थ-ग्गहणं वा सादियेय्य, सङ्घाटिकण्णग्गहणं वा सादियेय्य, सन्तिट्ठेय्य वा, सल्लपेय्य वा, सङ्केतं वा गच्छेय्य, पुरिसस्स वा अब्भागमनं सादियेय्य, छन्नं वा अनुपविसेय्य, कायं वा तदत्थाय उपसंहरेय्य एतस्स असद्धम्मस्स पटि-सेवनत्थाय, अयं पि पाराजिका होति असंवासा अट्ठवत्थुका" ति ।

(३) विभङ्गो

२१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अवस्सुता नाम सारत्ता अपेक्खवती[1] पटिबद्धचित्ता ।

अवस्सुतो नाम सारत्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।

पुरिसपुग्गलो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो विञ्ञू पटिबलो कायसंसग्गं समापज्जितुं ।

हत्थग्गहणं वा सादियेय्या ति हत्थो नाम कप्परं[2] उपादाय याव अग्ग-नखा । एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय उब्भक्खकं अधोजाणुमण्डलं गहणं सादियति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

सङ्घाटिकण्णग्गहणं वा सादियेय्या ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवन-त्थाय निवत्थं वा पारुतं वा गहणं सादियति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

सल्लपेय्य वा ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

सङ्केतं वा गच्छेय्या ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय पुरि-सेन – इत्थन्नामं ओकासं आगच्छा ति – वुत्ता गच्छति । पदे पदे आपत्ति दुक्कटस्स । पुरिसस्स हत्थपासं ओक्कन्तमत्ते आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

पुरिसस्स वा अब्भागमनं सादियेय्या ति एतस्स असद्धम्मस्स पटि-सेवनत्थाय पुरिसस्स अब्भागमनं[3] सादियति, आपत्ति दुक्कटस्स । हत्थ-पासं ओक्कन्तमत्ते आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

छन्नं वा अनुपविसेय्या ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय येन केनचि पटिच्छन्नं ओकासं पविट्ठमत्ते आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

कायं वा तदत्थाय उपसंहरेय्या ति एतस्स असद्धम्मस्स पटि-

१. अपेक्खवा – सी०, रो० । २ कप्पुरं – स्या० । ३. आगमनं – सी० ।

सेवनत्थाय पुरिसस्स हत्थपासे ठिता कायं उपसंहरति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम तालो मत्थकच्छिन्नो अभब्बो पुन विरूळ्हिया[1] एवमेव भिक्खुनी अट्ठमं वत्थुं परिपूरेन्ती अस्समणी होति असक्यधीता । तेन वुच्चति पाराजिका होती ति । 5 R. 222

असंवासा ति **संवासो** नाम एककम्मं एकुद्देसो समसिक्खता । एसो संवासो नाम । सो ताय सद्धिं नत्थि । तेन वुच्चति असंवासा ति ।

२२. अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तिया, असादियन्तिया, उम्मत्तिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाट्टाय, आदिकम्मिकाया ति । B 287 10

———o———

२३. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, अट्ठ पाराजिका धम्मा । येसं भिक्खुनी अञ्ञतरं वा अञ्ञतरं वा आपज्जित्वा न लभति भिक्खुनीहि सद्धिं संवासं, यथा पुरे तथा पच्छा, पाराजिका होति असंवासा । तत्थाय्यायो पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? दुतियं पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? ततियं पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? परिसुद्धेत्थाय्यायो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति । 15

पाराजिककण्डं निट्ठितं ।

———:o:———

1. विरुळ्हिया – म० ।

२. सङ्घादिसेसकण्डं[1]

§ १. पठमसङ्घादिसेसो

(उस्सयवादे)

इमे खो पनाय्यायो[2] सत्तरस सङ्घादिसेसा
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

(१) उदोसितभाजनवत्थु

B. 288, R. 223

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो उपासको भिक्खुनी-सङ्घस्स[3] उदोसितं[4] दत्वा कालङ्कतो[5] होति । तस्स द्वे पुत्ता होन्ति– एको अस्सद्धो अप्पसन्नो, एको सद्धो पसन्नो । ते पेत्तिकं सापतेय्यं विभ-
5 जिंसु । अथ खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो तं सद्धं पसन्नं एतदवोच – "अम्हाकं उदोसितो, तं भाजेमा[6]" ति । एवं वुत्ते सो सद्धो पसन्नो तं अस्सद्धं अप्पसन्नं एतदवोच – "माय्यो, एवं अवच । अम्हाकं पितुना भिक्खुनी-सङ्घस्स दिन्नो" ति । दुतियं पि खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो तं सद्धं पसन्नं एतदवोच – "अम्हाकं उदोसितो, तं भाजेमा" ति । अथ[7] खो[8] सो सद्धो
10 पसन्नो तं अस्सद्धं अप्पसन्नं एतदवोच – "माय्यो, एवं अवच । अम्हाकं पितुना भिक्खुनीसङ्घस्स दिन्नो" ति । ततियं पि खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो तं सद्धं पसन्नं एतदवोच – "अम्हाकं उदोसितो, त भाजेमा" ति । अथ खो सो सद्धो पसन्नो – "सचे मय्हं भविस्सति, अहं पि भिक्खुनीसङ्घस्स दस्सामी" ति – तं अस्सद्धं अप्पसन्नं एतदवोच – "भाजेमा" ति । अथ
15 खो सो उदोसितो तेहि भाजियमानो[9] तस्स अस्सद्धस्स अप्पसन्नस्स पापुणि[10] । अथ खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोच – "निक्खमथाय्ये, अम्हाकं उदोसितो" ति ।

एवं वुत्ते थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं पुरिसं एतदवोच – "माय्यो, एवं अवच, तुम्हाकं पितुना भिक्खुनीसङ्घस्स दिन्नो" ति । "दिन्नो" न दिन्नो"

---

१. सत्तरसकण्डं – स्या० । २. पनय्यायो – सी०, स्या०, रो० । ३. भिक्खुनिसङ्घस्स – म० । ४. उद्दोसितं – सी०, स्या०, रो० । ५ कालकतो – सी०, स्या० । ६. भाजामा – रो० । ७. दुतियं पि – सी० । ८. सी० पोत्थके नत्थि । ९. भाजीयमानो – म० । १०. पापुणाति – म०, सी०, रो० । ११. सी० पोत्थके नत्थि ।

ति वोहारिके महामत्ते पुच्छिंसु । महामत्ता एवमाहंसु – "को, अय्य, जानाति भिक्खुनीसङ्घस्स दिन्नो" ति ? एवं वुत्ते थुल्लनन्दा भिक्खुनी ते महामत्ते एतदवोच – "अपि[1] नाय्यो[2] तुम्हेहि दिट्ठं वा सुतं वा सक्खि ठपयित्वा दानं दिय्यमानं" ति ? अथ खो ते महामत्ता – "सच्चं खो अय्या आहा" ति तं उदोसितं भिक्खुनीसङ्घस्स अकंसु । अथ खो सो पुरिसो पराजितो उज्झायति खिय्यति[3] विपाचेति –"अस्समणियो इमा मुण्डा बन्धकिनियो[4] । कथं हि नाम अम्हाकं उदोसितं अच्छिन्दापेस्सन्ती" ति ! थुल्लनन्दा भिक्खुनी महामत्तानं एतमत्थं आरोचेसि । महामत्ता तं पुरिसं दण्डापेसुं । अथ खो सो पुरिसो दण्डितो[5] भिक्खुनूपस्सयस्स[6] अविदूरे आजीवकसेय्यं कारापेत्वा आजीवके उय्योजेसि – "एता भिक्खुनियो अच्चावदथा" ति ।

थुल्लनन्दा भिक्खुनी महामत्तान एतमत्थं आरोचेसि । महामत्ता तं पुरिसं बन्धापेसु । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "पठमं[7] भिक्खुनियो उदोसितं अच्छिन्दापेसुं, दुतियं* दण्डापेसुं, ततियं* बन्धापेसुं । इदानि घातापेस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा उस्सयवादिका[8] विहरिस्सती" ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसु ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरती ति । "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२. **"या पन भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरेय्य गहपतिना वा गहपतिपुत्तेन वा दासेन वा कम्मकारेन[9] वा अन्तमसो समणपरिब्बाज-**

१–२. अपिन्वय्या – स्या० । ३. खीयति – सी०, स्या०, रो० । ४. वन्धकिनियो – सी० । ५. दण्डिको – रो० । ६. भिक्खुनुपस्सयस्स – म० । ७. कथं हि नाम – रो०; पठमं हि नाम – स्या० । *एत्थ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु 'पि' इति अधिको पाठो दिस्सति । ८. उसुय्यवादिका – स्या० । ९. कम्मकरेन – सी०, स्या० ।

केना पि, अयं भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घा-दिसेसं" ति ।

(३) **विभङ्गो**

३. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... **अयं** इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

5 **उस्सयवादिका** नाम अट्टकारिका[1] वुच्चति ।

गहपति नाम यो कोचि अगारं अज्झावसति ।

B. 290 **गहपतिपुत्तो** नाम ये केचि[2] पुत्तभातरो ।

दासो नाम अन्तोजातो धनक्कीतो करमरानीतो ।

कम्मकारो नाम भटको[3] आहतको[4] ।

10 **समणपरिब्बाजको** नाम भिक्खुं च भिक्खुनिं च सिक्खमानं च सामणेरं च सामणेरिं च ठपेत्वा यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो ।

R.225 अट्टं करिस्सामी ति दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । एकस्स आरोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दुतियस्स आरोचेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । अट्टपरियोसाने आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

15 **पठमापत्तिकं** ति सह वत्थुज्झाचारा आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति[5] ।

सङ्घादिसेसं[6] ति सङ्घो व तस्सा आपत्तिया मानत्तं देति मूलाय पटिकस्सति अब्भेति, न सम्बहुला भिक्खुनियो[7], न एका भिक्खुनी । तेन वुच्चति सङ्घादिसेसो ति । तस्सेव[8] आपत्तिनिकायस्स नामकम्मं अधि-
20 वचनं । तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

४. अनापत्ति मनुस्सेहि आकड्ढीयमाना[9] गच्छति, आरक्खं[10] याचति, अनोदिस्स आचिक्खति, उम्मत्तिकाय ... पे० ... आदिकम्मिकाया ति ।

---o---

१. अड्डकारिका – म० । २. यो कोचि – सी०, रो० । ३. भतको – सी० । ४. आभतको – सी; आहटको – स्या० । ५. निस्सारियति – स्या०, रो० । ६. सङ्घादिसेसो – सी०, स्या० । ७ सी०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ८. तस्सायेव – सी० । ९. आकड्ढियमाना – सी०, स्या० रो० । १०. रक्खं – सी० ।

§ २. दुतियसङ्घादिसेसो

(चोरिं पब्बाजने)

(१) चोरीलिच्छविइत्थीवत्थु

५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन वेसालियं अञ्ञतरस्स लिच्छविस्स पजापति[1] अतिचारिनी[2] होति । अथ खो सो लिच्छवि तं इत्थिं एतदवोच – "साधु विरमाहि, अनत्थं खो ते करिस्सामी[3]" ति । एवं पि सा[4] वुच्चमाना नादियि । तेन खो पन समयेन वेसालियं[5] लिच्छविगणो सन्निपतितो होति केनचिदेव करणीयेन । अथ खो सो लिच्छवि ते लिच्छवयो[6] एतदवोच – "एकं मे, अय्यो[7], इत्थिं अनुजानाथा" ति । B. 291 "का नाम सा" ति ? "मय्हं पजापति अतिचरति, तं घातेस्सामी" ति । "जानाही[8]" ति । अस्सोसि खो सा इत्थी – "सामिको किर मं घातेतुकामो" ति । वरभण्डं आदाय सावत्थिं गन्त्वा तित्थिये उपसङ्कमित्वा पब्बज्जं याचि । तित्थिया न इच्छिंसु पब्बाजेतुं । भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा पब्बज्जं याचि । भिक्खुनियो पि न इच्छिंसु पब्बाजेतुं । थुल्लनन्दं भिक्खुनिं उपसङ्कमित्वा भण्डकं दस्सेत्वा पब्बज्जं याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी भण्डकं गहेत्वा पब्बाजेसि ।

अथ खो सो लिच्छवि तं इत्थिं गवेसन्तो[9] सावत्थिं गन्त्वा भिक्खुनीसु पब्बजितं दिस्वान येन राजा पसेनदि कोसलो तेनुपसङ्कमि ; उपसङ्कमित्वा राजानं पसेनदिं कोसलं एतदवोच – "पजापति मे, देव, R. 226 वरभण्डं आदाय सावत्थिं अनुप्पत्ता । तं देवो अनुजानातू" ति । "तेन हि, भणे, विचिनित्वा आचिक्खा" ति । "दिट्ठा, देव, भिक्खुनी सुपब्बजिता" ति । "सचे, भणे, भिक्खुनीसु पब्बजिता, न सा लब्भा किञ्चि कातुं । स्वाक्खातो भगवता[10] धम्मो, चरतु ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया" ति । अथ खो सो लिच्छवि उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो चोरिं पब्बाजेस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्स लिच्छविस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स ।

---

१. पजापती – सी०, स्या० २ अतिचरति – सी० । ३. करिस्सामा – रो० । ४. म०, रो०, सी० पोत्थकेसु नत्थि । ५. वेसालिया – सी०, रो० । ६. लिच्छवी – सी० ; लिच्छविनो – स्या०, रो० । ७. अय्या – स्या० । ८. पजानाही – सी० । ९. परियेसन्तो – सी० । १०. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति– "कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा चोरिं पब्बाजेस्सती" ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी चोरिं पब्बाजेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

5 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी चोरिं पब्बाजेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

६. **"या पन भिक्खुनी जानं चोरिं वज्झं विदितं अनपलोकेत्वा राजानं वा सङ्घं वा गणं वा पूगं वा सेणिं[1] वा अञ्ञत्र कप्पा वुट्ठापेय्य, अयं** 10 **पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं"** ति ।

(३) विभङ्गो

७. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ... पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

B. 292 **जानाति** नाम सामं वा जानाति अञ्ञे वा तस्सा आरोचेन्ति, सा वा आरोचेति ।

15 **चोरी**[2] नाम या पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अग्घनकं अदिन्नं थेय्यसङ्खातं आदियति, एसा चोरी नाम ।

वज्झा नाम यं कम्मं[3] कत्वा वज्झप्पत्ता होति ।

विदिता नाम अञ्ञेहि मनुस्सेहि ञाता होति वज्झा एसा ति ।

अनपलोकेत्वा ति अनापुच्छा ।

20 **राजा** नाम यत्थ राजा अनुसासति, राजा अपलोकेतब्बो ।

सङ्घो नाम भिक्खुनीसङ्घो[4] वुच्चति, भिक्खुनीसङ्घो अपलोकेतब्बो ।

गणो नाम यत्थ गणो अनुसासति, गणो अपलोकेतब्बो ।

पूगो नाम यत्थ पूगो अनुसासति, पूगो अपलोकेतब्बो ।

सेणि नाम यत्थ सेणि अनुसासति, सेणि अपलोकेतब्बो ।

R. 227 25 **अञ्ञत्र कप्पा** ति ठपेत्वा कप्पं । **कप्पं** नाम द्वे कप्पानि – तित्थियेसु वा पब्बजिता होति अञ्ञासु वा भिक्खुनीसु पब्बजिता । **अञ्ञत्र**

---

१. सेणिं – सी० । २. चोरो – स्या० । ३. स्या०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४. भिक्खुनिसङ्घो – म० ।

कप्पा वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

अयं पी ति पुरिमं[1] उपादाय वुच्चति । 5

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा[2] आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति[3] ।

सङ्घादिसेसं[4] ति ... पे०... तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

८. चोरिया चोरिसञ्ञा[5] अञ्ञत्र कप्पा वुट्ठापेति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । चोरिया वेमतिका अञ्ञत्र कप्पा वुट्ठापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10 B.293 चोरिया अचोरिसञ्ञा अञ्ञत्र कप्पा वुट्ठापेति, अनापत्ति । अचोरिया चोरिसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अचोरिया वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अचोरिया अचोरिसञ्ञा, अनापत्ति ।

९. अनापत्ति अजानन्ती वुट्ठापेति, अपलोकेत्वा वुट्ठापेति, कप्पकतं वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 15

―――o―――

§ ३. ततियसङ्घादिसेसो
(एका गामन्तरगमने)

(१) भद्दाकापिलानियअन्तेवासिनीवत्थु

१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दाय कापिलानिया अन्तेवासिनी[6] भिक्खुनी भिक्खुनीहि सद्धिं भण्डित्वा गामकं[7] ञातिकुलं अगमासि । भद्दा कापिलानी तं भिक्खुनिं अपस्सन्ती भिक्खुनियो पुच्छि – "कहं इत्थन्नामा, न दिस्सती" ति ! "भिक्खुनीहि सद्धिं, अय्ये, भण्डित्वा न 20 दिस्सती" ति । "अम्मा[8], अमुकस्मि गामके एतिस्सा ञातिकुलं । तत्थ गन्त्वा[9] विचिनथा" ति । भिक्खुनियो तत्थ गन्त्वा तं भिक्खुनिं पस्सित्वा एतदवोचुं – "किस्स त्वं, अय्ये, एकिका आगता, कच्चिसि अप्पधंसिता"

---

१. पुरिमायो – सी० । २. सहवत्थज्झाचारा – सी० । ३. निस्सारियति – स्या० । ४. संघादिसेसो – सी० स्या० । ५. चोरीसञ्ञा – स्या०, रो० । ६. अन्तेवासिका – सी०, रो० । ७. गामके – स्या० । ८. अम्म – रो०; सी० पोत्थके नत्थि । ९. सी० पोत्थके नत्थि ।

ति ? "अप्पधंसिताम्हि, अय्ये" ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छिस्सती ति ...पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

R. 228 विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

"या पन भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छेय्य, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) नदीतरणवत्थु

B 294 ११. तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खुनियो साकेता सावत्थिं अद्धानमग्गप्पटिपन्ना[1] होन्ति । अन्तरामग्गे नदी तरितब्बा होति । अथ खो ता भिक्खुनियो नाविके उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं – "साधु नो, आवुसो, तारेथा" ति । "नाय्ये, सक्का उभो सकिं तारेतुं" ति । एको एकं उत्तारेसि । उत्तिण्णो उत्तिण्णं दूसेसि । अनुत्तिण्णो अनुत्तिण्णं दूसेसि । ता पच्छा समागन्त्वा पुच्छिसु – "कच्चिसि, अय्ये, अप्पधंसिता" ति ? "पधंसिताम्हि, अय्ये ! त्वं पन, अय्ये, अप्पधंसिता" ति ? "पधंसिताम्हि, अय्ये" ति । अथ खो ता भिक्खुनियो सावत्थिं गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति[2] विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनी एका नदीपारं गच्छिस्सती" ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी एका नदीपारं गच्छती[3]" ति ? "सच्चं, भगवा " ति ।

(४) अनुपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी एका नदीपारं गच्छिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय

---

१. अद्धानमग्गपटिपन्ना – सी०, स्या०, रो० । २. खीयन्ति – सी०, स्या०, रो० ।
३. गच्छन्ती – स्या० ।

... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु—

१२. **"या पन भिक्खुनी एका वा गामन्तरं गच्छेय्य, एका वा नदीपारं गच्छेय्य, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं"** ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति । 5

(५) मग्गप्पटिपन्नाभिक्खुनीवत्थु

१३. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो कोसलेसु जनपदेसु[1] सावत्थिं गच्छन्ता[2] सायं अञ्ञतरं गामं उपगच्छिंसु । तत्थ अञ्ञतरा भिक्खुनी अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका । अञ्ञतरो पुरिसो तस्सा भिक्खुनिया सह दस्सनेन पटिबद्धचित्तो होति । अथ खो सो पुरिसो तासं भिक्खुनीनं सेय्यं पञ्ञापेन्तो[3] तस्सा भिक्खुनिया सेय्यं एकमन्तं 10 R. 229 पञ्ञापेसि । अथ खो सा भिक्खुनी सल्लक्खेत्वा – "परियुट्ठितो अयं पुरिसो; सचे रत्तिं आगच्छिस्सति, विस्सरो मे भविस्सती" ति, भिक्खुनियो अनापुच्छा अञ्ञतरं कुलं गन्त्वा सेय्यं कप्पेसि । अथ खो सो पुरिसो रत्तिं आगन्त्वा तं भिक्खुनिं गवेसन्तो भिक्खुनियो घट्टेसि । भिक्खुनियो B. 295 तं भिक्खुनिं अपस्सन्तियो एवमाहंसु – "निस्संसयं खो सा भिक्खुनी 15 पुरिसेन सद्धिं निक्खन्ता" ति ।

अथ खो सा भिक्खुनी तस्सा रत्तिया अच्चयेन येन ता भिक्खुनियो तेनुपसङ्कमि । भिक्खुनियो तं भिक्खुनिं एतदवोचु – "किस्स त्वं, अय्ये, पुरिसेन सद्धिं निक्खन्ता" ति ? "नाहं, अय्ये, पुरिसेन सद्धिं निक्खन्ता" ति । भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा 20 ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी एका रत्तिं विप्पवसिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी एका रत्तिं विप्पवसी[4] ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(६) अनुपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी एका रत्तिं विप्पवसिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय 25

---

१. जनपदे – म० । २. गन्त्वा – रो० । ३. पञ्ञापेन्तो – म० । ४. विप्पवसती – सी०, स्या०, रो० ।

पाचित्तियं – ३९.

...पे० ...एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१४. **"या पन भिक्खुनी एका वा गामन्तरं गच्छेय्य, एका वा नदीपारं गच्छेय्य, एका वा रत्तिं विप्पवसेय्य, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं"** ति ।

5 एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(७) वच्चपीळिताभिक्खुनीवत्थु

१५. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो कोसलेसु जनपदेसु[1] सावत्थिं अद्धानमग्गप्पटिपन्ना होन्ति । तत्थ अञ्ञतरा भिक्खुनी वच्चेन[2] पीळिता[2] एकिका ओहियित्वा[3] पच्छा अगमासि । मनुस्सा तं भिक्खुनिं पस्सित्वा दूसेसुं । अथ खो सा भिक्खुनी येन ता भिक्खुनियो तेनुपसङ्कमि । भिक्खुनियो तं भिक्खुनिं एतदवोचुं – "किस्स त्वं, अय्ये, 10 एकिका ओहीना[4], कच्चिसि अप्पधंसिता" ति ? "पधंसितामिह, अय्ये" ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे० ...ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी एका गणम्हा ओहियिस्सती ति ...पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी एका गणम्हा ओहियी[5] ति ? "सच्चं, 15 भगवा" ति ।

(८) अनुपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी एका गणम्हा ओहियिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे० ...एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

B. 296 १६. **"या पन भिक्खुनी एका वा गामन्तरं गच्छेय्य, एका वा नदीपारं गच्छेय्य, एका वा रत्तिं विप्पवसेय्य, एका वा गणम्हा ओहियेय्य, अयं** 20 R. 230 **पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं"** ति ।

(९) विभङ्गो

१७. **या पना** ति या यादिसा ...पे० ... **भिक्खुनी** ति ...पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

एका वा गामन्तरं गच्छेय्या ति परिक्खित्तस्स गामस्स परिक्खेपं 25 पठमं पादं अतिक्कामेन्तिया आपत्ति थुल्लच्चयस्स, दुतियं पादं अतिक्कामेन्तिया आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

---

१. जनपदे – म० । २–२. वच्चपीलिता – सी० । ३. ओहीयित्वा – सी०, स्या० । ४. हन्द – सी० । ५. ओहीयती – स्या० ।

अपरिक्खित्तस्स गामस्स उपचारं पठमं पादं अतिक्कामेन्तिया आपत्ति थुल्लच्चयस्स। दुतियं पादं अतिक्कामेन्तिया आपत्ति सङ्घादिसेसस्स।

एका वा नदीपारं गच्छेय्या ति नदी नाम तिमण्डलं पटिच्छादेत्वा यत्थ कत्थचि उत्तरन्तिया भिक्खुनिया[1] अन्तरवासको तेमियति। पठमं पादं उत्तरन्तिया[2] आपत्ति थुल्लच्चयस्स। दुतियं पादं उत्तरन्तिया आपत्ति सङ्घादिसेसस्स।

एका वा रत्तिं विप्पवसेय्या ति सह अरुणुग्गमना दुतियिकाय भिक्खुनिया हत्थपासं विजहन्तिया आपत्ति थुल्लच्चयस्स। विजहिते आपत्ति सङ्घादिसेसस्स।

एका वा गणम्हा ओहियेय्या[3] ति अगामके अरञ्ञे दुतियिकाय भिक्खुनिया दस्सनूपचारं[4] वा सवनूपचारं वा विजहन्तिया आपत्ति थुल्लच्चयस्स। विजहिते आपत्ति सङ्घादिसेसस्स।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति।

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा[5] आपज्जति असमनुभासनाय।

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति।

सङ्घादिसेसो ति ... पे० ... तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति।

१८. अनापत्ति दुतियिका भिक्खुनी पक्कन्ता वा होति विब्भन्ता वा कालङ्कता[6] वा पक्खसङ्कन्ता वा, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति।

---

§ ४. चतुत्थसङ्घादिसेसो

(गणस्स छन्दं ओसारणे)

(१) चण्डकाळीभिक्खुनीवत्थु

१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन चण्डकाळी[7] भिक्खुनी भण्डनकारिका होति कलहकारिका विवादकारिका भस्सकारिका सङ्घे अधिकरणकारिका। थुल्लनन्दा भिक्खुनी तस्सा कम्मे करीयमाने[8]

B. 297

---

१. सी० पोत्थके नत्थि। २. उत्तारेन्तिया – सी०, स्या०। ३. ओहीयेय्या – सी०, स्या०, रो०। ४. दस्सनुपचारं – स्या०, रो०। ५. सहवत्थज्झाचारा – सी०। ६. कालकता – सी०, स्या०। ७. चण्डकाली – सी०, स्या०, रो०। ८. कयिरमाने – सी०, स्या०।

ते[1] पटिक्कोसति । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामकं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अथ खो भिक्खुनीसङ्घो[2] – "थुल्लनन्दा भिक्खुनी पक्कन्ता" ति, चण्डकाळिं भिक्खुनिं आपत्तिया
R. 231
अदस्सने उक्खिपि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामके तं करणीयं तीरेत्वा
5 पुनदेव सावत्थिं पच्चागच्छि । चण्डकाळी भिक्खुनी थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्ञापेसि[3] न पादोदकं पादपीठं पादकठलिकं उपनिक्खिपि न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेसि न पानीयेन[4] आपुच्छि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डकाळिं भिक्खुनिं एतदवोच – "किस्स त्वं, अय्ये, मयि आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्ञापेसि
10 न पादोदकं पादपीठं पादकठलिकं उपनिक्खिपि न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेसि न पानीयेन आपुच्छी" ति ? "एवं हेतं, अय्ये, होति यथा तं अनाथाया" ति । "किस्स पन त्वं, अय्ये, अनाथा" ति ? "इमा मं, अय्ये, भिक्खुनियो – 'अयं अनाथा अप्पञ्ञाता, नत्थि इमिस्सा काचि पटिवत्ता[5]' ति, आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिंसू" ति ।

15 थुल्लनन्दा भिक्खुनी – "बाला एता अब्यत्ता[6] एता, नेव[7] जानन्ति कम्मं वा कम्मदोसं वा कम्मविपत्तिं वा कम्मसम्पत्तिं वा । मयं खो जानाम कम्मं पि कम्मदोसं पि कम्मविपत्तिं पि कम्मसम्पत्तिं पि । मयं खो अकतं वा कम्मं कारेय्याम कतं वा कम्मं कोपेय्यामा" ति, लहुं लहुं भिक्खुनीसङ्घं सन्निपातेत्वा चण्डकाळिं भिक्खुनिं ओसारेसि ।
20 या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं भिक्खुनिं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं अनञ्ञाय गणस्स छन्दं ओसारेस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं भिक्खुनिं धम्मेन विनयेन सत्थु-
25 सासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं अनञ्ञाय गणस्स छन्दं ओसारेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।
B. 298

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-

---

१. स्या०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. भिक्खुनिसङ्घो – म० । ३. पञ्ञपेसि – म० । ४ पानियेन – रो० । ५. पतिवत्ता – सी०, स्या, रो० । ६. अब्यत्ता – सी० । ७. नेता – सी०, स्या० ।

नन्दा भिक्खुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं भिक्खुनिं धम्मेन विनयेन सत्थु-सासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं अनञ्ञाय गणस्स छन्दं ओसारेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२०. **"या पन भिक्खुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं भिक्खुनिं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं अनञ्ञाय गणस्स छन्दं ओसारेय्य, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं"** ति । 5

(३) विभङ्गो

२१. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 10

समग्गो नाम **सङ्घो** समानसंवासको समानसीमायं[1] ठितो ।

उक्खित्ता नाम आपत्तिया अदस्सने[2] वा अप्पटिकम्मे[3] वा अप्पटिनिस्सग्गे[4] वा उक्खित्ता । R. 232

धम्मेन विनयेना ति येन धम्मेन येन विनयेन ।

सत्थुसासनेना ति जिनसासनेन बुद्धसासनेन । 15

अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं ति कम्मकारकसङ्घं अनापुच्छा ।

अनञ्ञाय गणस्स छन्दं ति गणस्स छन्दं अजानित्वा ।

ओसारेस्सामी ति गणं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचापरियोसाने आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । 20

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा[5] आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति ।

सङ्घादिसेसो ति ...पे०... तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति । 25

२२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा ओसारेति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । धम्मकम्मे वेमतिका ओसारेति आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा ओसारेति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । B.299

---

१. सीमाय – सी० २. अदस्सनेन – रो० । ३. अप्पटिकम्मेन – रो० । ४. अप्पटिनिस्सग्गेन – रो० । ५ सहवत्थज्झाचारा – सी० ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२३. अनापत्ति कम्मकारकसङ्घं अपलोकेत्वा ओसारेति, गणस्स 5 छन्दं जानित्वा ओसारेति, वत्ते वत्तन्ति ओसारेति, असन्ते कम्मकारकसङ्घे ओसारेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ५. पञ्चमसङ्घादिसेसो

(पुरिसहत्थतो खादनीयगहणे)

(१) सुन्दरीनन्दावत्थु

२४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका । मनुस्सा भत्तग्गे सुन्दरीनन्दं भिक्खुनिं 10 पस्सित्वा अवस्सुता अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया अग्गमग्गानि भोजनानि देन्ति । सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी यावदत्थं भुञ्जति; अञ्ञा भिक्खुनियो न चित्तरूपं लभन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या सुन्दरीनन्दा अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीयं[1] वा R.233 15 भोजनीयं[2] वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादिस्सति भुञ्जिस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति भुञ्जती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, सुन्दरी20 नन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादिस्सति भुञ्जिस्सती ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

---

१. खादनियं – रो० । २. भोजनियं – रो० ।

२५. **"या पन भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं"** ति । B. 300

(३) विभङ्गो

२६. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... **अयं** इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 5

अवस्सुता नाम सारत्ता अपेक्खवती[1] पटिबद्धचित्ता ।

अवस्सुतो नाम सारत्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।

पुरिसपुग्गलो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो, विञ्ञू पटिबलो सारज्जितुं । 10

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – उदकदन्तपोनं[2] ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति[3], आपत्ति थुल्लच्चयस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । 15

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति ।

सङ्घादिसेसो ति ... पे० ... तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति । 20

उदकदन्तपोनं पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोअवस्सुते खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२७. अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति थुल्लच्चयस्स । उदकदन्तपोनं पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । उभतोअवस्सुते यक्खस्स वा पेतस्स वा पण्डकस्स वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहस्स वा हत्थतो खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति थुल्लच्चयस्स । उदकदन्तपोनं पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोअवस्सुते खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्क- 25 B. 301

---

१. अपेक्खवा – सी०, रो० । २. उदकदन्तपोणं – स्या० । ३. पटिगण्हाति – रो०; पतिगण्हाति – सी० ।

टस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । उदकदन्तपोनं पटि-
ग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 234 २८. अनापत्ति उभतोअनवस्सुता होन्ति, अनवस्सुतो ति जानन्ती
पटिग्गण्हाति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———०———

§ ६. छट्ठसङ्घादिसेसो
(भिक्खुनी-उय्योजने)

(१) सुन्दरीनन्दावत्थु

5 २९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अभिरूपा
होति दस्सनीया पासादिका । मनुस्सा भत्तग्गे सुन्दरीनन्दं भिक्खुनिं पस्सित्वा
अवस्सुता सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया अग्गमग्गानि भोजनानि देन्ति । सुन्दरी-
नन्दा भिक्खुनी कुक्कुच्चायन्ती न पटिग्गण्हाति । अनन्तरिका भिक्खुनी
10 सुन्दरीनन्दं भिक्खुनिं एतदवोच – "किस्स त्वं, अय्ये, न पटिग्गण्हासी"ति ?
"अवस्सुता[1], अय्ये" ति । "त्वं पन, अय्ये, अवस्सुता" ति ? "नाहं, अय्ये[2],
अवस्सुता" ति । "किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा
अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता । इङ्घ, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो
देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा, भुञ्ज
15 वा" ति ।

या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी एवं वक्खति – किं ते, अय्ये, एसो
पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता ।
इङ्घ, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं
20 सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,
भिक्खुनी एवं वदेति – 'किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो
वा अनवस्सुतो वा यतो त्वं अनवस्सुता ! इङ्घ, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो
देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज
वा' ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

---

१. अवस्सुतो – सी०, स्या० । २. रो० पोत्थके नत्थि ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी एवं वक्खति – किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा यतो त्वं अनवस्सुता; इङ्घ, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा ति। नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु – B. 302 5

३०. **"या पन भिक्खुनी एवं वदेय्य – 'किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता। इङ्घ, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा' ति, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं"** ति। 10

(३) विभङ्गो

३१. **या पना** ति या यादिसा ...पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति।

एवं वदेय्या ति – "किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता। इङ्घ, अय्ये, यं ते 15 एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा" ति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स। तस्सा वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स। अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति थुल्लच्चयस्स। भोजनपरियोसाने आपत्ति R. 235 सङ्घादिसेसस्स। 20

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति।

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा आपज्जति असमनुभासनाय।

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति।

सङ्घादिसेसो ति ... पे०... तेन पि[1] वुच्चति सङ्घादिसेसो ति।

उदकदन्तपोनं पटिग्गण्हाति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स। 25 तस्सा वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स।

---

१. स्या० पोत्थके नत्थि।

B. 303 ३२. एकतोअवस्सुते यक्खस्स वा पेतस्स वा पण्डकस्स वा तिरच्छान-
गतमनुस्सविग्गहस्स वा हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा खाद वा भुञ्ज
वा ति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स। तस्सा वचनेन खादिस्सामि भुञ्जि-
स्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स। अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति
5 दुक्कटस्स। भोजनपरियोसाने आपत्ति थुल्लच्चयस्स। उदकदन्तपोनं पटि-
ग्गण्हाति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स। तस्सा वचनेन खादिस्सामि
भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स।

३३. अनापत्ति अनवस्सुतो ति जानन्ती उय्योजेति, कुपिता न
पटिग्गण्हाती ति उय्योजेति, कुलानुद्दयताय न पटिग्गण्हाती ति उय्योजेति,
10 उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति।

———o———

§ ७. सत्तमसङ्घादिसेसो

(कुपितवाचायं)

(१) कुपिताचण्डकाळीवत्थु

३४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन चण्डकाळी[1] भिक्खुनी भिक्खुनीहि
सद्धिं भण्डित्वा कुपिता अनत्तमना एवं वदेति – "बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं
पच्चाचिक्खामि, सङ्घं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चाचिक्खामि। किं[2] नुमाव[2]
15 समणियो या समणियो सक्यधीतरो, सन्तञ्ञा पि समणियो लज्जिनियो
कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी" ति।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति–
कथं हि नाम अय्या चण्डकाळी कुपिता अनत्तमना एवं वक्खति – बुद्धं
पच्चाचिक्खामि ...पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि। किं नुमाव समणियो या
20 समणियो सक्यधीतरो, सन्तञ्ञा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका
सिक्खाकामा तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एवं वदेति – बुद्धं पच्चा-
चिक्खामि ...पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि। किं नुमाव समणियो या समणियो
B. 304 सक्यधीतरो, सन्तञ्ञा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खा
25 कामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति ? "सच्चं, भगवा" ति।

---

१. चण्डकाली – सी०, स्या०, रो०। २–२. किन्नुमाव – सी०; किन्नुमा व – स्या०।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एवं वक्खति – बुद्धं पच्चाचिक्खामि ... पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो, सन्तञ्ञा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु – R. 236 5

३५. **"या पन भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एवं वदेय्य – 'बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं पच्चाचिक्खामि, सङ्घं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो ! सन्तञ्ञा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी' ति, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया – 'माय्ये, कुपिता अनत्तमना एवं अवच – बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं पच्चाचिक्खामि, सङ्घं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो ! सन्तञ्ञा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति, अभिरमाय्ये[1], स्वाक्खातो धम्मो; चर ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया' ति । एवं च सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि वुच्चमाना तथेव पग्गण्हेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततियं समनुभासितब्बा तस्स पटिनिस्सग्गाय । यावततियं चे समनुभासीयमाना[2] तं पटिनिस्सज्जेय्य इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, अयं पि भिक्खुनी यावततियकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं"** ति । 10 15 20

(३) विभङ्गो

३६. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

कुपिता अनत्तमना ति अनभिरद्धा आहतचित्ता खिलजाता ।

एवं वदेय्या ति – "बुद्धं पच्चाचिक्खामि ... पे० ... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो ! सन्तञ्ञा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी" ति । 25

---

१. अभिरमय्ये – सी०, स्या०, रो० । २. समनुभासियमाना – सी०, स्या०, रो०

B. 305 सा भिक्खुनी ति या सा एवंवादिनी भिक्खुनी। भिक्खुनीहि ति अञ्ञाहि भिक्खुनीहि।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा – "माय्ये, कुपिता अनत्तमना एवं अवच – 'बुद्धं पच्चाचिक्खामि ...पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि। किं 5 नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो! सन्तञ्ञा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी' ति। अभिरमाय्ये, स्वाक्खातो धम्मो; चर ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया" ति। दुतियं पि वत्तब्बा। ततियं पि वत्तब्बा। सचे पटिनिस्सज्जति इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जति आपत्ति दुक्कटस्स। सुत्वा न 10 वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स। सा भिक्खुनी सङ्घमज्झं पि आकड्ढित्वा वत्तब्बा – "माय्ये, कुपिता अनत्तमना एवं अवच – 'बुद्धं पच्चाचिक्खामि ...पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि। किं नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो! सन्तञ्ञा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी' ति। अभिरमाय्ये, स्वाक्खातो धम्मो; चर 15 ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया" ति। दुतियं पि वत्तब्बा। ततियं पि वत्तब्बा। सचे पटिनिस्सज्जति इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जति आपत्ति दुक्कटस्स। सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा। एवं च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बा। ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ञापेतब्बो –

20 ३७. "सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो। अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एवं वदेति – 'बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं पच्चाचिक्खामि, सङ्घं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चाचिक्खामि। किं नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो! सन्तञ्ञा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी' ति। सा तं वत्थुं R.237 25 न पटिनिस्सज्जति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो। अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एवं वदेति – 'बुद्धं पच्चाचिक्खामि ...पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि। किं नुमाव समणियो या समणियो सक्यधीतरो! सन्तञ्ञा पि समणियो 30 लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं

चरिस्सामी' ति। सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति। सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय। यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति सा, भासेय्य। B. 306

"दुतियं पि एतमत्थं वदामि ...पे० .. .ततियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... सा भासेय्य।

"समनुभट्ठा सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति।

ञत्तिया दुक्कटं। द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया। कम्मवाचापरियोसाने आपत्ति सङ्घादिसेसस्स। सङ्घादिसेसं अज्झापज्जन्तिया ञत्तिया[1] दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति।

यावततियकं ति यावततियं समनुभासनाय आपज्जति, न सह वत्थुज्झाचारा[2]।

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति[3]।

सङ्घादिसेसो ति .. पे० ... तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति।

३८. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स। धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स। धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स। अधम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स। अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स।

३९. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति।

———०———

§ ८. अट्ठमसङ्घादिसेसो

(कुपितवाचायं)

(१) पच्चाकताचण्डकाळीवत्थु

४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- B. 307

---

१. सी० पोत्थके नत्थि। २ सहवत्थज्झाचारा – सी०। ३. निस्सारियति – स्या०, रो०।

पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी[1] भिक्खुनी किस्मि-ञ्चिदेव[2] अधिकरणे पच्चाकता[3] कुपिता अनत्तमना एवं वदेति – "छन्द-
R. 238 गामिनियो च भिक्खुनियो, दोसगामिनियो च भिक्खुनियो, मोहगामि-नियो च भिक्खुनियो, भयगामिनियो च भिक्खुनियो" ति। या ता भिक्खु-
5 नियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या चण्डकाळी भिक्खुनी[4] किस्मिञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं वक्खति – छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ...पे०... भयगामिनियो च भिक्खुनियो ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, चण्ड-काळी भिक्खुनी किस्मिञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं
10 वदेति – छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खु-नियो ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०.. कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी किस्मिञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं वक्खति – छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ...पे०... भयगामिनियो च भिक्खु-
15 नियो ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

४१. **"या पन भिक्खुनी किस्मिञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं वदेय्य – 'छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो, दोसगामिनियो च भिक्खुनियो, मोहगामिनियो च भिक्खुनियो, भयगामिनियो च भिक्खु-**
20 **नियो' ति, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया – 'मय्ये, किस्मि-ञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं अवच – छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो दोसगामिनियो च भिक्खुनियो मोहगामिनियो च भिक्खुनियो भयगामिनियो च भिक्खुनियो ति । अय्या खो छन्दा पि गच्छेय्य, दोसा पि गच्छेय्य, मोहा पि गच्छेय्य, भया पि गच्छेय्या' ति । एवं च सा भिक्खुनी**
25 **भिक्खुनीहि वुच्चमाना तथेव पग्गण्हेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततियं समनुभासितब्बा तस्स वत्थुस्स[5] पटिनिस्सग्गाय । यावततियं चे समनु-**

---

१. चण्डकाली – सी०, स्या०, रो० । २. किस्मिचिदेव – सी० । ३. पच्छाकता – स्या० ।
४. स्या०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ५. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

भासीयमाना तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, अयं पि भिक्खुनी यावततियकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं" ति।

(३) विभङ्गो

४२. **या पना** ति या यादिसा ...पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति। B. 308

किस्मिञ्चिदेव अधिकरणे ति अधिकरणं नाम चत्तारि अधिकरणानि – विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किच्चाधिकरणं। 5

पच्चाकता[1] नाम पराजिता वुच्चति।

कुपिता अनत्तमना ति अनभिरद्धा आहतचित्ता खिलजाता।

एवं वदेय्या ति – "छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खुनियो" ति। 10

सा भिक्खुनी ति या सा एवंवादिनी भिक्खुनी।

भिक्खुनीहि ति अञ्ञाहि भिक्खुनीहि।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा – "माय्ये, किस्मिञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं अवच – 'छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खुनियो' ति। अय्या खो छन्दा 15 पि गच्छेय्य ... पे० ... भया पि गच्छेय्या" ति। दुतियं पि वत्तब्बा। ततियं पि वत्तब्बा। सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स। सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स। सा भिक्खुनी सङ्घमज्झं पि आकड्ढित्वा वत्तब्बा – "माय्ये, किस्मिञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं अवच – 'छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो 20 ... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खुनियो' ति। अय्या खो छन्दा पि गच्छेय्य ... पे० ... भया पि गच्छेय्या" ति। दुतियं पि वत्तब्बा। ततियं पि वत्तब्बा। सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स। सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा। एवं च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बा। ब्यत्ताय[2] भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ञापेतब्बो – 25

४३. "सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो। अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी किस्मिञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं वदेति – 'छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खुनियो' ति। सा

---

१. पच्छाकता – स्या०। २. ब्यत्ताय – सी०।

तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति[१]। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । एसा ञत्ति ।

B. 309 "सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी किस्मिञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं वदेति – 'छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ... पे०... भयगामिनियो च भिक्खुनियो' ति । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

"दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... सा भासेय्य ।

"समनुभट्ठा सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया । कम्मवाचापरियोसाने आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । सङ्घादिसेसं अज्झापज्जन्तिया ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

यावततियकं ति यावततियं समनुभासनाय आपज्जति, न सह वत्थुज्झाचारा ।

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति ।

सङ्घादिसेसो ति ... पे० . तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

४४. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा आपत्ति दुक्कटस्स ।

४५. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्तिकाय, R. 239 आदिकम्मिकाया ति ।

---

१. नप्पटिनिस्सज्जति – स्या० ।

§ ९. नवमसङ्घादिसेसो

(तत्थेव पच्चयुप्पन्ने)

(१) थुल्लनन्दाय अन्तेवासिकावत्थु

B. 310

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अन्ते-वासिका[1] भिक्खुनियो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स[2] विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका[3]। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति– 5 कथं हि नाम भिक्खुनियो संसट्ठा विहरिस्सन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका ति ? "सच्चं, भगवा" ति। 10

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो संसट्ठा विहरिस्सन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु – 15

४७. **"भिक्खुनियो पनेव संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका। ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि एवमस्सु वचनीया – 'भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका। विविच्चथाय्ये[4]। विवेकञ्ञेव** 20 **भगिनीनं सङ्घो वण्णेती' ति। एवं च ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि वुच्चमाना तथेव पग्गण्हेय्युं, ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि यावततियं समनुभासितब्बा तस्स वत्थुस्स[5] पटिनिस्सग्गाय। यावततियं चे समनुभासीयमाना तं पटिनिस्सज्जेय्युं, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्युं, इमा पि भिक्खुनियो यावततियकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं"** ति। 25

१. अन्तेवासी – सी०; अन्तेवासिनियो – स्या०; अन्तेवासिभिक्खुनियो – रो०। २. भिक्खुनिसङ्घस्स – म०। ३. वज्जपटिच्छादिका – सी०, स्या०, रो०। ४. विविच्चयय्ये – सी०, स्या०, रो०। ५. स्या०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि।

(३) विभङ्गो

४८. **भिक्खुनियो पनेवा** ति उपसम्पन्नायो वुच्चन्ति ।

संसट्ठा विहरन्ति ति संसट्ठा नाम अननुलोमिकेन कायिकवाचसिकेन संसट्ठा विहरन्ति ।

B. 311 **पापाचारा** ति पापकेन आचारेन समन्नागता ।

5 **पापसद्दा** ति पापकेन कित्तिसद्देन अब्भुग्गता ।

पापसिलोका ति पापकेन मिच्छाजीवेन जीवितं कप्पेन्ति ।

R. 240 **भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका** ति अञ्ञमञ्ञिस्सा कम्मे करीयमाने[1] पटिक्कोसन्ति ।

अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका ति अञ्ञमञ्ञं[2] वज्जं 10 पटिच्छादेन्ति ।

ता भिक्खुनियो ति या ता संसट्ठा भिक्खुनियो ।

भिक्खुनीहि ति अञ्ञाहि भिक्खुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा – "भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ञा-15 मञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्ञेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती" ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जन्ति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ता भिक्खुनियो सङ्घमज्झं पि आकड्ढित्वा वत्तब्बा – "भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, 20 भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्ञेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती" ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जन्ति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ता भिक्खुनियो समनुभासितब्बा । एवं च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बा । ब्यत्ताय[3] भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो 25 ञापेतब्बो –

४९. "सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा च इत्थन्नामा च भिक्खुनियो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता तं वत्थुं न पटिनिस्स-

---

१. कयिरमाने – सी०, स्या०; करियमान – रो० । २. अञ्ञमञ्ञस्सा – सी० ।
३. ब्यत्ताय – सी० ।

ज्जन्ति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं च इत्थन्नामं च भिक्खुनियो समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा च इत्थन्नामा च भिक्खुनियो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जन्ति । 5 सङ्घो इत्थन्नामं च इत्थन्नामं च भिक्खुनियो समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय च इत्थन्नामाय च भिक्खुनीनं समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

B. 312

"दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि 10 ... पे० ... सा भासेय्य ।

"समनुभट्ठा सङ्घेन, इत्थन्नामा च इत्थन्नामा च भिक्खुनियो तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । खमति सङ्घस्स,तस्मा तुण्ही,एवमेतं धारयामी" ति ।

ञत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचापरियोसाने आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । सङ्घादिसेसं अज्झापज्जन्तीनं ञत्तिया दुक्कटं 15 द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति । द्वे तिस्सो एकतो समनुभासितब्बा । ततुत्तरि[1] न समनुभासितब्बा ।

इमा पि भिक्खुनियो ति पुरिमायो उपादाय वुच्चन्ति ।

यावततियकं ति यावततियं समनुभासनाय आपज्जन्ति, न सह वत्थुज्झाचारा । 20

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति ।

सङ्घादिसेसो ति ... पे० ... तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

५०. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्घा- 25 दिसेसस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१. ततुत्तरि – म०, रो०; तदुत्तरि – स्या० ।

५१. अनापत्ति असमनुभासन्तीनं, पटिनिस्सज्जन्तीनं, उम्मत्तिकानं[1], आदिकम्मिकानं ति ।

---

§ १०. दसमसङ्घादिसेसो

(तथेव पञ्ञत्ति)

(१) थुल्लनन्दावत्थु

B 313 ५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनीसङ्घेन[2] सम-
5 नुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वदेति – "संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्ञा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसद्दा
R. 241 एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स[3] विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्ञेव[4] सङ्घो उञ्ञाय परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया[5] दुब्बल्या एवमाह – 'भगिनियो खो संसट्ठा
10 विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्ञेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती'" ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा भिक्खुनी[6] सङ्घेन समनुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वक्खति – संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ ।
15 मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्ञा पि भिक्खुनियो ... पे० ... विविच्चथाय्ये । विवेकञ्ञेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सङ्घेन समनुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वदेति – संसट्ठा व अय्ये तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्ञा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसद्दा एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स
20 विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्ञेव सङ्घो उञ्ञाय परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एवमाह – भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्ञेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती ति ? "सच्चं भगवा" ति ।

---

१. एत्थ 'खित्तचित्तानं, वेदनट्टानं' इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु दिस्सति । २. भिक्खुनीसङ्घेन – म० । ३. भिक्खुनिसङ्घस्स – म० । ४. तुम्हेयेव – स्या० । ५. वेभस्सा – सी०, स्या० । ६. स्या०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सङ्घेन समनुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वक्खति – संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्ञा पि भिक्खुनियो ... पे० ... विविच्चथाय्ये । विवेकञ्ञेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु – 5

५३. "या पन भिक्खुनी एवं वदेय्य – 'संसट्ठा व,अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्ञा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसद्दा एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्ञेव सङ्घो उञ्ञाय परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एवमाह – भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्ञेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती' ति । सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया – 'मा, अय्ये, एवं अवच – संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्ञा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसद्दा एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्ञेव सङ्घो उञ्ञाय परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एवमाह – भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्ञेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती' ति । एवं च सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि वुच्चमाना तथेव पग्गण्हेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततियं समनुभासितब्बा तस्स पटिनिस्सग्गाय । यावततियं चे समनुभासीयमाना तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, अयं पि भिक्खुनी यावततियकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घादिसेसं" ति । B. 314 10 15 20 25

(३) विभङ्गो

५४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

एवं वदेय्या ति – "संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना

विहरित्थ। सन्ति सङ्घे अञ्ञा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसद्दा एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका। ता सङ्घो न किञ्चि आह'' ।

तुम्हञ्ञेव[1] **सङ्घो उञ्ञाया** ति अवञ्ञाय।

5 **परिभवेना** ति पारिभब्यता[2]।

अक्खन्तिया ति कोपेन।

B. 315 **वेभस्सिया**[3] ति विभस्सीकता[4]।

R. 242 **दुब्बल्या** ति अपक्खता[5]।

एवमाह – "भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा 10 पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका। विविच्चथाय्ये[6]। विवेकञ्ञेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती" ति।

सा भिक्खुनी ति या सा एवंवादिनी भिक्खुनी।

भिक्खुनीहि ति अञ्ञाहि भिक्खुनीहि।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा – "माय्ये, एवं अवच – 15 'संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ। मा तुम्हे नाना विहरित्थ। सन्ति सङ्घे अञ्ञा पि भिक्खुनियो ... पे० ... विविच्चथाय्ये। विवेकञ्ञेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती'" ति। दुतियं पि वत्तब्बा। ततियं पि वत्तब्बा। सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स। सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स। सा भिक्खुनी सङ्घमज्झं पि आकड्ढित्वा वत्तब्बा – "माय्ये, 20 एवं अवच – 'संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ। मा तुम्हे नाना विहरित्थ। सन्ति सङ्घे अञ्ञा पि भिक्खुनियो ... पे० ... विविच्चथाय्ये। विवेकञ्ञेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती'" ति। दुतियं पि वत्तब्बा। ततियं पि वत्तब्बा। सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स। सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा। एवं च पन, भिक्खवे, 25 समनुभासितब्बा। ब्यत्ताय[7] भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ञापेतब्बो–

५५. "सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो। अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी सङ्घेन समनुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वदेति – 'संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ। मा तुम्हे नाना विहरित्थ। सन्ति सङ्घे अञ्ञा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवं-

---

१. तुम्हेयेव – स्या०। २. परिभब्यताय – सी०। ३. वेभस्सा – सी०, स्या०। ४. विभस्सिकताय – सी०; विभस्सिकता – रो०। ५. अपक्खताय – सी०। ६. विविच्चथय्ये – सी०, स्या०, रो०। ७. ब्यत्ताय – सी०।

सद्दा एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्प-टिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्ञेव[1] सङ्घो उञ्ञाय परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया[2] दुब्बल्या एवमाह – भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका[3] । विविच्चथाय्ये[4] । विवेकञ्ञेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती' ति । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्स-ग्गाय । एसा ञत्ति ।

B. 316

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी सङ्घेन सम-नुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वदेति – 'संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्ञा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसद्दा एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स[5] विहेसिका, अञ्ञमञ्ञिस्सा वज्जप्पटिच्छा-दिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्ञेव सङ्घो उञ्ञाय परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एवमाह – भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ञमञ्ञि-स्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्ञेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती' ति । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्ना-माय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

"दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... सा भासेय्य ।

"समनुभट्ठा सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्सप टिनिस्सग्गाय । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

ञत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचापरि-योसाने आपत्ति सङ्घादिसेसस्स । सङ्घादिसेसं अज्झापज्जन्तिया ञत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

---

१. तुम्हंयेव – स्या०; तुम्हञ्ञेव – सी० । २. वेभस्सा – सी०, स्या० । ३. वज्जपटि-च्छादिका – सी०, स्या०, रो० । ४. विविच्चथय्ये – सी०, स्या०, रो० । ५. भिक्खुनिसङ्घस्स – म० ।

यावततियकं ति यावततियं समनुभासनाय आपज्जति, न सह-वत्थुज्झाचारा[1]।

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति[2]।

सङ्घादिसेसो ति सङ्घो व तस्सा आपत्तिया मानत्तं देति, मूलाय
5 पटिकस्सति, अब्भेति, न सम्बहुला न एका भिक्खुनी। तेन[3] वुच्चति
सङ्घादिसेसो ति। तस्सेव[4] आपत्तिनिकायस्स नामकम्मं अधिवचनं, तेन पि
वुच्चति सङ्घादिसेसो ति।

५६. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घा-
दिसेसस्स। धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स।
10 धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स।

B. 317 अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स। अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स। अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति
दुक्कटस्स।

५७. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्ति-
15 काय, आदिकम्मिकाया ति।*

———o———

५८. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, सत्तरस सङ्घादिसेसा धम्मा – नव
पठमापत्तिका, अट्ठ यावततियका। येसं भिक्खुनी अञ्ञतरं वा अञ्ञतरं
वा आपज्जति[5], ताय भिक्खुनिया उभतोसङ्घे पक्खमानत्तं चरितब्बं।
चिण्णमानत्ता[6] भिक्खुनी[7] यत्थ सिया वीसतिगणो भिक्खुनीसङ्घो तत्थ
20 सा भिक्खुनी अब्भेतब्बा। एकाय पि चे ऊनो वीसतिगणो[8] भिक्खुनी-
सङ्घो तं भिक्खुनिं अब्भेय्य। सा च भिक्खुनी अनब्भिता, ता च भिक्खु-
नियो गारय्हा, अयं तत्थ सामीचि।

---

१ सहवत्थज्झाचारा – सी०। २. निस्सारियति – स्या०, रो०,। ३. तेन पि – सी०।
४. तस्स चेव – सी०। *. एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति –

उस्सयं चोरिं गामन्तं उक्खित्तं खादनेन च।
किन्ते कुपिता किस्मिञ्चि संसट्ठुञ्ञाय ते दसा ति॥

५. आपज्जित्वा – रो०। ६. चिण्णमानत्ताय – सी०, स्या०। ७. भिक्खुनिया – सी०,
स्या०। ८. ऊनवीसतिगणो – रो०।

तत्थाय्यायो पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? दुतियं पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? ततियं पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? परिसुद्धेत्थाय्यायो[1], तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

सत्तरसकं निट्ठितं ।

सङ्घादिसेसकण्डं निट्ठितं ।

———:०:———

१. परिसुद्धेत्थय्यायो – सी०, स्या०, रो० ।

३. निस्सग्गियकण्डं

§ १. पठमनिस्सग्गियं

(पत्तसन्निचये)

इमे खो पनाय्यायो[1] तिस निस्सग्गिया पाचित्तिया
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

B. 318, R. 243 १. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो बहू[2] पत्ते सन्निचयं करोन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो बहू पत्ते
5 सन्निचयं करिस्सन्ति, पत्तवाणिज्जं[3] वा भिक्खुनियो करिस्सन्ति, आमत्तिकापणं वा पसारेस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो पत्तसन्निचयं करिस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे,
10 छब्बग्गिया भिक्खुनियो पत्तसन्निचय करोन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो पत्तसन्निचयं करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२. **"या पन भिक्खुनी पत्तसन्निचयं करेय्य, निस्सग्गियं पाचि-**
15 **त्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

३. **या पना** ति या यादिसा ...पे० ... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पत्तो नाम द्वे पत्ता – अयोपत्तो, मत्तिकापत्तो । तयो पत्तस्स वण्णा –

---

१. पनय्यायो – सी०, स्या०, रो० । २. बहु – सी०, स्या०, रो० । ३ पत्तवणिज्जं – सी०, स्या०, रो० ।

उक्कट्ठो पत्तो, मज्झिमो पत्तो, ओमको पत्तो । उक्कट्ठो नाम पत्तो अड्ढा-ळ्हकोदनं गण्हाति चतुभागं खादनं[1] तदुपियं[2] च ब्यञ्जनं[3] । मज्झिमो नाम पत्तो नाळिकोदनं गण्हाति चतुभागं खादनं तदुपियं च ब्यञ्जनं । ओमको नाम पत्तो पत्थोदनं गण्हाति चतुभागं खादनं तदुपियं च ब्यञ्जनं । ततो उक्कट्ठो अपत्तो ओमको अपत्तो । 5

सन्निचयं करेय्या ति अनधिट्ठितो अविकप्पितो ।

निस्सग्गियो होती ति सह अरुणुग्गमना निस्सग्गियो होति । निस्स-ज्जितब्बो सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बो । ताय भिक्खुनिया सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढानं[4] भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसी- 10 दित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – "अयं मे, अय्ये, पत्तो रत्ता-तिक्कन्तो निस्सग्गियो, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी" ति । निस्सज्जित्वा आपत्ति देसेतब्बा । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय आपत्ति पटिग्गहेतब्बा । निस्सट्ठपत्तो दातब्बो –

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं पत्तो इत्थन्नामाय भिक्खुनिया 15 निस्सग्गियो सङ्घस्स निस्सट्ठो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इमं पत्तं इत्थन्नामाय भिक्खुनिया ददेय्या" ति ।

ताय भिक्खुनिया सम्बहुला भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरा-सङ्गं करित्वा वुड्ढानं भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीया – "अयं मे, अय्यायो, पत्तो रत्ताति- 20 क्कन्तो निस्सग्गियो, इमाहं अय्यानं[5] निस्सज्जामी" ति । निस्सज्जित्वा आपत्ति देसेतब्बा । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय आपत्ति पटिग्गहेतब्बा । निस्सट्ठपत्तो दातब्बो –

"सुणन्तु[6] मे अय्यायो[7] । अयं पत्तो इत्थन्नामाय भिक्खुनिया निस्सग्गियो अय्यानं[8] निस्सट्ठो । यदि अय्यानं[8] पत्तकल्लं, अय्यायो[9] इमं 25 पत्तं इत्थन्नामाय भिक्खुनिया ददेय्युं[10]" ति ।

ताय भिक्खुनिया एकं[11] भिक्खुनिं[12] उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं

R. 244 B. 319

१. खादनीयं – स्या० । २. तदूपियं – स्या०, रो० । ३. ब्यञ्जनं – सी० । ४. वुड्ढानं – सी० । ५. सङ्घस्स – रो० । ६. सुणातु – रो० । ७. अय्य – रो० । ८. सङ्घस्स – रो० । ९. सङ्घो – रो० । १०. ददेय्या – रो० । ११. सम्बहुला – रो० । १२. भिक्खुनियो – रो० ।

करित्वा[1] उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीया – "अयं मे, अय्ये[2], पत्तो रत्तातिक्कन्तो निस्सग्गियो । इमाहं अय्याय[3] निस्सज्जामी[4]" ति । निस्सज्जित्वा आपत्ति देसेतब्बा । ताय भिक्खुनिया आपत्ति पटिग्गहेतब्बा । निस्सट्ठपत्तो दातब्बो – "इमं पत्तं अय्याय दम्मी" ति ।

४. रत्तातिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्ञा, निस्सग्गियं पाचित्तियं । रत्तातिक्कन्ते वेमतिका, निस्सग्गियं पाचित्तियं । रत्तातिक्कन्ते अनतिक्कन्तसञ्ञा, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अनधिट्ठिते अधिट्ठितसञ्ञा, निस्सग्गियं B. 320 पाचित्तियं । अविकप्पिते विकप्पितसञ्ञा, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अवि- R. 245 स्सज्जिते विस्सज्जितसञ्ञा, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अनट्ठे नट्ठसञ्ञा ... अविनट्ठे विनट्ठसञ्ञा ... अभिन्ने भिन्नसञ्ञा ... अविलुत्ते विलुत्तसञ्ञा, निस्सग्गियं पाचित्तियं ।

निस्सग्गियं पत्तं अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । रत्तानतिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । रत्तानतिक्कन्ते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । रत्तानतिक्कन्ते अनतिक्कन्तसञ्ञा अनापत्ति ।

५. अनापत्ति अन्तोअरुणे[5] अधिट्ठेति, विकप्पेति, विस्सज्जेति, नस्सति, विनस्सति, भिज्जति, अच्छिन्दित्वा गण्हन्ति, विस्सासं गण्हन्ति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो निस्सट्ठपत्तं न देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । न, भिक्खवे,[6] निस्सट्ठपत्तो न दातब्बो । या न ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

—— ० ——

§ २. दुतियनिस्सग्गियं
(चीवरभाजापने)

(१) अकालचीवरवत्थु

६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गामकावासे वस्सं[7] वुत्था[7] सावत्थिं अगमंसु वत्तसम्पन्ना इरियापथसम्पन्ना

---

१. एत्थ 'वुड्ढानं भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा' इति अधिको पाठो रो॰ पोत्थके अत्थि । २. अय्यायो– रो॰ । ३. अय्यानं – रो॰ । ४. निस्सज्जामी – सी॰ । ५. अन्तोअरुणं – सी॰, स्या॰; अन्तो अरुणं– रो॰ । ६. एत्थ स्या॰ पोत्थके 'भिक्खुनियो' इति अधिको पाठो दिस्सति । ७–७. वस्संवुट्ठा–म॰ ।

दुब्बोळा[1] लूखचीवरा। उपासका ता भिक्खुनियो पस्सित्वा—"इमा भिक्खुनियो वत्तसम्पन्ना इरियापथसम्पन्ना दुब्बोळा लूखचीवरा, इमा भिक्खुनियो अच्छिन्ना भविस्सन्ती" ति भिक्खुनीसङ्घस्स अकालचीवरं अदंसु। थुल्लनन्दा भिक्खुनी – "अम्हाकं कठिनं[2] अत्थतं कालचीवरं" ति अधिट्ठहित्वा भाजापेसि। उपासका ता भिक्खुनियो पस्सित्वा एतदवोचुं – "अपय्याहि चीवरं लद्धं" ति ? "न मयं, आवुसो, चीवरं लभाम। अय्या थुल्लनन्दा – 'अम्हाकं कठिनं अत्थतं कालचीवरं' ति अधिट्ठहित्वा भाजापेसी" ति। उपासका उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अकालचीवरं 'कालचीवरं' ति अधिट्ठहित्वा भाजापेस्सती" ति! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं उपासकानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति –"कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अकालचीवरं 'कालचीवरं' ति अधिट्ठहित्वा भाजापेस्सती" ति! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं। भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अकालचीवरं 'कालचीवरं' ति अधिट्ठहित्वा भाजापेसी[3] ति ? "सच्चं, भगवा" ति।

B. 321 R. 246

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अकालचीवरं 'कालचीवरं' ति अधिट्ठहित्वा भाजापेस्सति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

७. **"या पन भिक्खुनी अकालचीवरं 'कालचीवरं' ति अधिट्ठहित्वा भाजापेय्य, निस्सग्गियं पाचित्तियं" ति।**

(३) विभङ्गो

८. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति।

अकालचीवरं नाम अनत्थते कठिने एकादसमासे उप्पन्नं, अत्थते कठिने सत्तमासे उप्पन्नं, काले पि आदिस्स दिन्नं, एतं अकालचीवरं नाम।

अकालचीवरं[4] 'कालचीवरं' ति अधिट्ठहित्वा भाजापेति, पयोगे

---

१. दुब्बोला – सी०, स्या०, रो०। २. कथिनं – म०। ३. भाजापेसी – स्या०। ४. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि।

दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सग्गियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ...पे०... इदं मे, अय्ये, अकालचीवरं 'कालचीवरं' ति अधिट्ठहित्वा भाजापितं निस्सग्गियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी[1] ति ...पे० ... ददेय्या ति ...पे० ... ददेय्युं ति
5 ...पे०... अय्याय दम्मी ति ।

९. अकालचीवरे अकालचीवरसञ्ञा कालचीवरं ति अधिट्ठहित्वा भाजापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अकालचीवरे वेमतिका कालचीवरं ति अधिट्ठहित्वा भाजापेति, आपत्ति[2] दुक्कटस्स[2] । अकालचीवरे कालचीवर-
B. 322 सञ्ञा कालचीवरं ति अधिट्ठहित्वा भाजापेति, अनापत्ति[3] । कालचीवरे
10 अकालचीवरसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । कालचीवरे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । कालचीवरे कालचीवरसञ्ञा, अनापत्ति ।

१०. अनापत्ति अकालचीवरं कालचीवरसञ्ञा[4] भाजापेति, काल-चीवरं कालचीवरसञ्ञा भाजापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---o---

§ ३. ततियनिस्सग्गियं
(चीवरपरिवत्तने)
(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु

११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
15 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्ञतराय[5] भिक्खुनिया सद्धिं चीवरं परिवत्तेत्वा[6] परिभुञ्जति[7] । अथ खो सा भिक्खुनी तं चीवरं संहरित्वा[8] निक्खिपि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं भिक्खुनिं एतद-
R. 247 वोच – "यं ते, अय्ये, मया सद्धिं चीवरं परिवत्तितं, कहं तं चीवरं" ति ? अथ खो सा भिक्खुनी तं चीवरं नीहरित्वा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया दस्सेसि ।
20 थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं भिक्खुनिं एतदवोच – "हन्दाय्ये[9], तुय्हं चीवरं, आहर मेतं चीवरं, यं तुय्हं तुय्हमेवेतं, यं मय्हं मय्हमेवेतं, आहर मेतं, सकं पच्चाहरा" ति अच्छिन्दि । अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति

१. निस्सज्जामी – सी० । २-२. निस्सग्गियं पाचित्तियं – स्या० । ३. निस्सग्गियं पाचित्तियं – स्या० । ४. अकालचीवरसञ्ञा – स्या०, रो० । ५. अञ्ञतरिस्सा – रो० । ६. परिवट्टेत्वा – स्या० । ७. परिभुञ्जि – म० । ८. संहरित्वा – स्या०, म० । ९. हन्दय्ये – सी०, स्या०, रो० ।

विपाचेन्ति – "कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा भिक्खुनिया सद्धिं चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दिस्सती" ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया सद्धिं चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दी' ति ? "सच्चं, भगवा" ति । 5

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया सद्धिं चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१२. **"या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया सद्धिं चीवरं परिवत्तेत्वा सा पच्छा एवं वदेय्य – 'हन्दाय्ये, तुय्हं चीवरं आहर, मेतं चीवरं, यं तुय्हं तुय्हमेवेतं, यं मय्हं मय्हमेवेतं, आहरमेतं, सकं पच्चाहरा' ति अच्छिन्देय्य वा अच्छिन्दापेय्य वा, निस्सग्गियं पाचित्तियं"** ति । 10 B. 323

(३) विभङ्गो

१३. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । **भिक्खुनिया सद्धिं** ति अञ्ञाय भिक्खुनिया सद्धिं । **चीवरं** नाम छन्नं चीवरानं अञ्ञतरं चीवरं विकप्पनुपगं[2] पच्छिमं। 15

परिवत्तेत्वा ति परित्तेन वा विपुलं, विपुलेन वा परित्तं ।

अच्छिन्देय्या ति सयं अच्छिन्दति निस्सग्गियं पाचित्तियं[1] ।

अच्छिन्दापेय्या ति अञ्ञं आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकिं आणत्ता बहुकं पि अच्छिन्दति, निस्सग्गियं होति[3] । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ...पे०... इदं मे अय्ये चीवरं भिक्खुनिया सद्धिं परिवत्तेत्वा अच्छिन्नं[4] निस्सग्गियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ... पे०... ददेय्या ति ... पे०... ददेय्युं ति ... पे०... अय्याय दम्मी ति । 20

१४. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञा चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, निस्सग्गियं पाचित्तियं । उपसम्पन्नाय वेमतिका चीवरं 25 R. 248

---

१. अच्छिन्दती – स्या०, रो० । २. विकप्पनूपगं – सी० । ३. होति – स्या० । ४. अच्छिन्दितं – सी० ।

परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, निस्सग्गियं पाचित्तियं। उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञा चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, निस्सग्गियं पाचित्तियं।

अञ्ञं परिक्खारं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, 5 आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नाय सद्धिं चीवरं वा अञ्ञं वा परिक्खारं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स।

१५. अनापत्ति सा वा देति, तस्सा वा विस्ससन्ती[1] गण्हाति, 10 उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति।

———o———

§ ४. चतुत्थनिस्सग्गियं

(अञ्ञं विञ्ञापेत्वा अञ्ञं विञ्ञापने)

(१) थुल्लनन्दासप्पितेलविञ्ञापनवत्थु

B. 324 १६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गिलाना होति। अथ खो अञ्ञतरो उपासको येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं एतदवोच – "किं ते, अय्ये, अफासु, किं 15 आहरीयतू" ति? "सप्पिना मे, आवुसो, अत्थो" ति। अथ खो सो उपासको अञ्ञतरस्स आपणिकस्स घरा कहापणस्स सप्पिं आहरित्वा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अदासि। थुल्लनन्दा भिक्खुनी एवमाह[2] – "न मे, आवुसो, सप्पिना अत्थो; तेलेन मे अत्थो" ति। अथ खो सो उपासको येन सो आपणिको तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं[3] आपणिकं एतदवोच – "न 20 किराय्यो[4] अय्याय सप्पिना अत्थो, तेलेन अत्थो। हन्द ते सप्पिं, तेलं मे देही" ति। "सचे मयं अय्यो[5] विक्कीतं भण्डं पुन आदियिस्साम, कदा अम्हाकं भण्डं विक्कायिस्सति; सप्पिस्स कयेन सप्पिं हटं, तेलस्स कयं आहर, तेलं हरिस्ससी" ति। अथ खो सो उपासको उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अञ्ञं विञ्ञापेत्वा अञ्ञं विञ्ञा-

---

१. विस्सासेन्ति – सी०; विस्सासेन्ती – स्या०, रो०। २. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ३. सी० पोत्थके नत्थि। ४. किरय्य – स्या०; किरय्यो – रो०, सी०। ५. अय्य – स्या०।

पेस्सती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्स उपासकस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति ... पे० ... अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्ञं विञ्ञापेत्वा अञ्ञं विञ्ञापेसी[1] 5 ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा R.249 भिक्खुनी अञ्ञं विञ्ञापेत्वा अञ्ञं विञ्ञापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापदं उद्दिसन्तु – 10

१७. **"या पन भिक्खुनी अञ्ञं विञ्ञापेत्वा अञ्ञं विञ्ञापेय्य, निस्सग्गियं पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

१८. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्ञं विञ्ञापेत्वा ति यं किञ्चि विञ्ञापेत्वा । 15 B 25

अञ्ञं विञ्ञापेय्या ति तं ठपेत्वा अञ्ञं विञ्ञापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सग्गियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ...पे०... इदं मे अय्ये अञ्ञं विञ्ञापेत्वा अञ्ञं विञ्ञापितं निस्सग्गियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी[2] ति ...पे०... ददेय्या ति ...पे०... ददेय्यु ति ...पे०... अय्याय 20 दम्मी ति ।

१९. अञ्ञे अञ्ञसञ्ञा अञ्ञं विञ्ञापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अञ्ञे वेमतिका अञ्ञं विञ्ञापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अञ्ञे अनञ्ञसञ्ञा अञ्ञं विञ्ञापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं ।

अनञ्ञे अञ्ञसञ्ञा अनञ्ञं विञ्ञापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 25 अनञ्ञे वेमतिका अनञ्ञं विञ्ञापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ञे अनञ्ञसञ्ञा, अनापत्ति ।

---

१. विञ्ञापेती – स्या० । २. निस्सजामी – सी० ।

पाचित्तियं–४३.

२०. अनापत्ति तञ्ञेव[1] विञ्ञापेति, अञ्ञं च विञ्ञापेति, आनिसंसं दस्सेत्वा विञ्ञापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—————०—————

§ ५. पञ्चमनिस्सग्गियं
(अञ्ञं चेतापने)

(१) थुल्लनन्दातेलसप्पिचेतापनवत्थु

२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गिलाना होति । 5 अथ खो अञ्ञतरो उपासको येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं एतदवोच – "कच्चि, अय्ये, खमनीयं कच्चि यापनीयं" ति ? "न मे, आवुसो, खमनीयं, न यापनीयं" ति । "अमुकस्स, अय्ये, आपणिकस्स घरे कहापणं निक्खिपिस्सामि, ततो यं इच्छेय्यासि तं आहरापेय्यासी" ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्ञतरं सिक्खमानं आणा- 10 पेसि – "गच्छ, सिक्खमाने, अमुकस्स आपणिकस्स घरा कहापणस्स तेलं आहरा" ति । अथ खो सा सिक्खमाना तस्स आपणिकस्स घरा कहा- R. 250 पणस्स तेलं आहरित्वा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अदासि । थुल्लनन्दा B. 326 भिक्खुनी एवमाह[2] – "न मे, सिक्खमाने, तेलेन अत्थो, सप्पिना मे अत्थो" ति । अथ खो सा सिक्खमाना येन सो आपणिको तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क- 15 मित्वा तं आपणिकं एतदवोच – "न किर, आवुसो, अय्याय तेलेन अत्थो, सप्पिना अत्थो, हन्द ते तेलं, सप्पिं मे देही" ति । "सचे मयं, अय्ये, विक्कीतं भण्डं पुन आदियिस्साम, कदा अम्हाकं भण्डं विक्कायिस्सति ! तेलस्स कयेन तेलं हटं, सप्पिस्स कयं आहर, सप्पिं हरिस्ससी[3]" ति । अथ खो सा सिक्खमाना रोदन्ती अट्ठासि । भिक्खुनियो तं सिक्खमानं एतदवोचुं – "किस्स 20 त्वं, सिक्खमाने, रोदसी" ति ? अथ खो सा सिक्खमाना भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अञ्ञं चेतापेत्वा अञ्ञं चेतापेस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्ञं चेतापेत्वा अञ्ञं चेतापेसी[4] ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

---

१. तञ्ञेव – स्या०, रो० । २. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ३. हरिस्सतो – सी० । ४. चेतापेसी – स्या० ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्ञं चेतापेत्वा अञ्ञं चेतापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-सन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२२. **"या पन भिक्खुनी अञ्ञं चेतापेत्वा अञ्ञं चेतापेय्य, निस्सग्गियं पाचित्तियं"** ति । 5

(३) विभङ्गो

२३. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्ञं चेतापेत्वा ति यं किञ्चि चेतापेत्वा ।

अञ्ञं चेतापेय्या ति तं ठपेत्वा अञ्ञं चेतापेति, पयोगे दुक्कटं । 10 पटिलाभेन निस्सग्गियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा एक-भिक्खुनिया वा। एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ... इदं मे, अय्ये, अञ्ञं चेतापेत्वा अञ्ञं चेतापितं निस्सग्गियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ...पे०... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे०... अय्याय दम्मी ति ।

२४. अञ्ञे अञ्ञसञ्ञा अञ्ञं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचि- 15 B. 327 त्तियं । अञ्ञे वेमतिका अञ्ञं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं। अञ्ञे अनञ्ञसञ्ञा अञ्ञं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं ।

अनञ्ञे अञ्ञसञ्ञा अनञ्ञं चेतापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ञे वेमतिका अनञ्ञं चेतापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ञे अनञ्ञ-सञ्ञा अनापत्ति । 20

२५. अनापत्ति तञ्ञेव[1] चेतापेति, अञ्ञं च चेतापेति, आनिसंसं दस्सेत्वा चेतापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—o—

§ ६. छट्ठनिस्सग्गियं

(अञ्ञं चेतापने)

(१) परिक्खारनिक्खिपनवत्थु

२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन उपासका भिक्खुनीसङ्घस्स

१. तञ्ञेव – स्या० । २.

चीवरत्थाय छन्दकं संहरित्वा[1] अञ्ञतरस्स पावारिकस्स घरे परिक्खारं निक्खिपित्वा भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं – "अमुकस्स, अय्ये, पावारिकस्स घरे चीवरत्थाय परिक्खारो निक्खित्तो, ततो चीवरं आहरापेत्वा भाजेथा" ति। भिक्खुनियो तेन परिक्खारेन* भेसज्जं चेतापेत्वा
5 परिभुञ्जिसु। उपासका जानित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो अञ्ञदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्ञं चेतापेस्सन्ती" ति! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं उपासकानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं। या ता भिक्खुनियो
R. 251 अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम
10 भिक्खुनियो अञ्ञदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्ञं चेतापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्ञदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्ञं चेतापेन्ती ति? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
B. 328 15 अञ्ञदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्ञं चेतापेस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२७. **"या पन भिक्खुनी अञ्ञदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्ञं चेतापेय्य, निस्सग्गियं पाचित्तियं"** ति।

(३) विभङ्गो

20 २८. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० .. अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति।

अञ्ञदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेना ति अञ्ञस्सत्थाय दिन्नेन।

सङ्घिकेना ति सङ्घस्स, न गणस्स, न एकभिक्खुनिया।

25 **अञ्ञं चेतापेय्या** ति यं अत्थाय[2] दिन्नं, तं ठपेत्वा अञ्ञं चेतापेति, पयोगे दुक्कटं। पटिलाभेन निस्सग्गियं होति। निस्सज्जितब्बं[3] सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा। एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जि-

---

१. सङ्घरित्वा – म०, स्या०। *एत्थ स्या० पोत्थके 'सयं' इति अधिको पाठो दिस्सति।
२. य अत्थाय – म०, रो०। ३. निस्सजितब्बं – सी०।

तब्बं ... पे० ... इदं मे, अय्ये, अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्ञं चेतापितं निस्सग्गियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी[1] ति । ... पे० ... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे० ... अय्याय दम्मी ति ।

२९. अञ्ञादत्थिके अञ्ञादत्थिकसञ्ञा अञ्ञं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अञ्ञादत्थिके वेमतिका अञ्ञं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अञ्ञादत्थिके अनञ्ञादत्थिकसञ्ञा अञ्ञं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । निस्सट्ठं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं । 5

अनञ्ञादत्थिके अञ्ञादत्थिकसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ञादत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ञादत्थिके अनञ्ञादत्थिकसञ्ञा, अनापत्ति । 10

३०. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—— ० ——

§ ७. सत्तमनिस्सग्गियं

(संयाचिकेन अञ्ञं चेतापने)

(१) परिक्खारनिक्खिपनवत्थु

३१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन उपासका भिक्खुनीसङ्घस्स चीवरत्थाय छन्दकं संहरित्वा अञ्ञातरस्स पावारिकस्स घरे परिक्खारं[2] निक्खिपित्वा भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं – "अमुकस्स, अय्ये, पावारिकस्स घरे चीवरत्थाय परिक्खारो निक्खित्तो, ततो चीवरं आहरापेत्वा भाजेथा" ति । भिक्खुनियो तेन च परिक्खारेन सयं पि याचित्वा भेसज्जं चेतापेत्वा परिभुञ्जिसु । उपासका जानित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन सङ्घिकेन सयाचिकेन अञ्ञं चेतापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन सङ्घिकेन संयाचिकेन अञ्ञं चेतापेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति । B. 329 15 R. 252 20

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन सङ्घिकेन संयाचिकेन अञ्ञं 25

१. निस्सजामी – सी० । २. सी० पोत्थके नत्थि ।

चेतापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३२. **"या पन भिक्खुनी अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन सङ्घिकेन संयाचिकेन अञ्ञं चेतापेय्य, निस्सग्गियं पाचित्तियं"** ति ।

(३) **विभङ्गो**

5 ३३. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेना ति अञ्ञस्सत्थाय दिन्नेन ।

सङ्घिकेना ति सङ्घस्स, न गणस्स, न एकभिक्खुनिया ।

संयाचिकेना ति सयं याचित्वा ।

10 **अञ्ञं चेतापेय्या** ति यं अत्थाय दिन्नं तं ठपेत्वा अञ्ञं चेतापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सग्गियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ... इदं मे, अय्ये, अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन सङ्घिकेन संयाचिकेन अञ्ञं चेतापितं निस्सग्गियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ... पे० ...

B. 330

15 ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे० ... अय्याय दम्मी ति ।

३४. अञ्ञादत्थिके अञ्ञादत्थिकसञ्ञा अञ्ञं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अञ्ञादत्थिके वेमतिका अञ्ञं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अञ्ञादत्थिके अनञ्ञादत्थिकसञ्ञा अञ्ञं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । निस्सट्ठं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

20 अनञ्ञादत्थिके अञ्ञादत्थिकसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ञादत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ञादत्थिके अनञ्ञादत्थिकसञ्ञा, अनापत्ति ।

३५. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———o———

§ ८. अट्ठमनिस्सग्गियं

(अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञं चेतापने)

(१) यागुया परिक्खारनिक्खिपनवत्थु

25 ३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञातरस्स पूगस्स परिवेणवासिका

भिक्खुनियो यागुया किलमन्ति । अथ खो सो पूगो भिक्खुनीनं यागुअत्थाय छन्दकं संहरित्वा अञ्ञातरस्स आपणिकस्स घरे परिक्खारं[1] निक्खिपित्वा भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोच – "अमुकस्स, अय्ये, आपणिकस्स घरे यागुअत्थाय परिक्खारो निक्खित्तो, ततो तण्डुलं[2] आहरापेत्वा यागुं पचापेत्वा परिभुञ्जथा" ति । भिक्खुनियो तेन परिक्खारेन भेसज्जं चेतापेत्वा परिभु- 5
ञ्जिसु । अथ[3] खो[3] सो पूगो जानित्वा उज्झायति खिय्यति विपाचेति – कथं हि नाम भिक्खुनियो अञ्ञदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन महाजनिकेन अञ्ञं चेतापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो अञ्ञदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन महाजनिकेन अञ्ञं B. 331
चेतापेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति । 10 R. 253

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्ञदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन महाजनिकेन अञ्ञं चेता-पेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३७. **"या पन भिक्खुनी अञ्ञदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन** 15
महाजनिकेन अञ्ञं चेतापेय्य, निस्सग्गियं पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

३८. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... प० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्ञदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेना ति अञ्ञस्सत्थाय दिन्नेन । 20

महाजनिकेना ति गणस्स, न सङ्घस्स, न एकभिक्खुनिया ।

अञ्ञं चेतापेय्या ति यं अत्थाय दिन्नं तं ठपेत्वा अञ्ञं चेतापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सग्गियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ... इदं मे, अय्ये, अञ्ञदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन महाजनिकेन 25
अञ्ञं चेतापितं निस्सग्गियं इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ... पे० ... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे० ... अय्याय दम्मी ति ।

३९. अञ्ञदत्थिके अञ्ञदत्थिकसञ्ञा अञ्ञं चेतापेति, निस्स-

---

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. तण्डुले – स्या० । ३–३. स्या० पोत्थके नत्थि ।

ग्गियं पाचित्तियं । अञ्ञादत्थिके वेमतिका अञ्ञं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अञ्ञादत्थिके अनञ्ञादत्थिकसञ्ञा अञ्ञं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । निस्सट्ठं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

अनञ्ञादत्थिके अञ्ञादत्थिकसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ञा- 5 दत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ञादत्थिके अनञ्ञादत्थिकसञ्ञा, अनापत्ति ।

४०. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ९. नवमनिस्सग्गियं

(अञ्ञं चेतापने)

(१) पूगपरिक्खारनिक्खिपनवत्थु

B 332 ४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 10 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञातरस्स पूगस्स परिवेणवासिका भिक्खुनियो यागुया किलमन्ति । अथ खो सो पूगो भिक्खुनीनं यागुअत्थाय छन्दकं संहरित्वा अञ्ञातरस्स आपणिकस्स घरे परिक्खारं[1] निक्खिपित्वा भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोच – "अमुकस्स, अय्ये, आपणिकस्स घरे यागुअत्थाय परिक्खारो निक्खित्तो । ततो तण्डुलं[2] आहरा- 15 पेत्वा यागुं पचापेत्वा परिभुञ्जथा" ति । भिक्खुनियो तेन च परिक्खारेन सयं पि याचित्वा भेसज्जं चेतापेत्वा परिभुञ्जिंसु । अथ[3] खो[3] सो पूगो जानित्वा उज्झायति खिय्यति विपाचेति – कथ हि नाम भिक्खुनियो अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्ञं चेतापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्ञादत्थिकेन 20 परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्ञं चेतापेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्ञं

---

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. तण्डुले – स्या०, म० । ३–३. सी०, स्या०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

चेतापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

४२. **"या पन भिक्खुनी अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्ञं चेतापेय्य, निस्सग्गियं पाचित्तियं"** ति ।

(३) **विभङ्गो**

४३. **या पना** ति या यादिसा ... पे०... **भिक्खुनी** ति ... पे०... **अयं** इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 5

अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेना ति अञ्ञस्सत्थाय दिन्नेन ।

महाजनिकेना ति गणस्स, न सङ्घस्स, न एकभिक्खुनिया ।

संयाचिकेना ति सयं याचित्वा । 10

अञ्ञं चेतापेय्या ति यं अत्थाय दिन्नं तं ठपेत्वा अञ्ञं चेतापेति, पयोगे दुक्कट । पटिलाभेन निस्सग्गियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ... इदं मे, अय्ये, अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्ञं चेतापित निस्सग्गियं । इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ... पे० ... ददेय्या ति . . पे० . . ददेय्यु ति ... पे०... अय्याय दम्मी ति । B. 333 15

४४. अञ्ञादत्थिके अञ्ञादत्थिकसञ्ञा अञ्ञं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अञ्ञादत्थिके वेमतिका अञ्ञं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अञ्ञादत्थिके अनञ्ञादत्थिकसञ्ञा अञ्ञं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । निस्सट्ठं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं । 20

अनञ्ञादत्थिके अञ्ञादत्थिकसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ञादत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ञादत्थिके अनञ्ञादत्थिकसञ्ञा अनापत्ति ।

४५. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 25

―――o―――

पाचित्तियं – ४४.

§ १०. दसमनिस्सग्गियं

(संयाचिकेन अञ्ञं चेतापने)

(१) धम्मकथिकाथुल्लनन्दावत्थु

R. 254 ४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा[1] धम्मिं कथं कातुं। बहू मनुस्सा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं पयिरुपासन्ति। तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया 5 परिवेणं उन्द्रियति[2]। मनुस्सा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं एतदवोचुं – "किस्सिदं ते[3], अय्ये, परिवेणं उन्द्रियती" ति ? "नत्थावुसो, दायका, नत्थि कारका" ति। अथ खो ते मनुस्सा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिवेणत्थाय छन्दकं संहरित्वा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिक्खारं[4] अदंसु। थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेन च परिक्खारेन सयं पि याचित्वा भेसज्जं चेतापेत्वा परिभुञ्जि। मनुस्सा 10 जानित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन संयाचिकेन B. 334 अञ्ञं चेतापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन संयाचिकेन अञ्ञं चेतापेती ति ? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पञ्ञत्ति

15 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन संयाचिकेन चेतापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

४७. "**या पन भिक्खुनी अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन** 20 **पुग्गलिकेन संयाचिकेन अञ्ञं चेतापेय्य, निस्सग्गियं पाचित्तियं**" ति।

(३) विभङ्गो

४८. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति।

अञ्ञादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेना ति अञ्ञस्सत्थाय दिन्नेन।

---

१. पट्ठा – स्या०, रो०। २. उद्दियति – सी०; उद्रियति – रो०; उद्दीयति – स्या०। ३. नो – रो०। ४. सी० पोत्थके नत्थि।

पुग्गलिकेना ति एकाय भिक्खुनिया, न सङ्घस्स, न गणस्स ।

संयाचिकेना ति सयं याचित्वा ।

अञ्ञं चेतापेय्या ति यं अत्थाय दिन्नं तं ठपेत्वा अञ्ञं चेतापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सग्गियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे०... 5 इदं मे, अय्ये, अञ्ञदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्ञुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन संयाचिकेन अञ्ञं चेतापितं निस्सग्गियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ... पे०... ददेय्या ति ... पे०... ददेय्युं ति ... पे०... अय्याय दम्मी ति ।

४९. अञ्ञदत्थिके अञ्ञदत्थिकसञ्ञा अञ्ञं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अञ्ञदत्थिके वेमतिका अञ्ञं चेतापेति, निस्सग्गियं 10 पाचित्तियं । अञ्ञदत्थिके अनञ्ञदत्थिकसञ्ञा अञ्ञं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । निस्सट्ठं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

अनञ्ञदत्थिके अञ्ञदत्थिकसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ञदत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ञदत्थिके अनञ्ञदत्थिकसञ्ञा, अनापत्ति । 15

५०. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———o———

§ ११. एकादसमनिस्सग्गियं

(गरुपावुरणचेतापने)

(१) पसेनदिकम्बलवत्थु

५१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा धम्मिं कथं कातुं । अथ खो राजा पसेनदि 20 कोसलो सीतकाले महग्घं कम्बलं पारुपित्वा येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो राजानं पसेनदिं कोसलं थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो 25

B.335, R 255

समुत्तेजितो सम्पहंसितो थुल्लनन्दं भिक्खुनिं एतदवोच – "वदेय्यासि, अय्ये, येन अत्थो" ति ? "सचे मे त्वं, महाराज, दातुकामोसि, इमं कम्बलं देही" ति । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया कम्बलं दत्वा उट्ठायासना थुल्लनन्दं भिक्खुनिं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।
5 मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "महिच्छा इमा भिक्खुनियो असन्तुट्ठा । कथं हि नाम राजानं कम्बलं विञ्ञापेस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा राजानं कम्बलं विञ्ञापेस्सती ति ...पे०...
10 सच्चं किर भिक्खवे थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजानं कम्बलं विञ्ञापेसी[1] ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजानं कम्बलं विञ्ञापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु–

15 ५२. "**गरुपावुरणं[2] पन भिक्खुनिया चेतापेन्तिया चतुक्कंसपरमं चेतापेतब्बं । ततो चे उत्तरिं[3] चेतापेय्य, निस्सग्गियं पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

B. 336 ५३. **गरुपावुरणं** नाम यं किञ्चि सीतकाले पावुरणं ।

चेतापेन्तिया ति विञ्ञापेन्तिया ।

R. 256 **चतुक्कंसपरमं चेतापेतब्बं** ति सोळसकहापणग्घनकं[4] चेतापेतब्बं ।

20 **ततो चे उत्तरिं चेतापेय्या** ति ततुत्तरिं[5] विञ्ञापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सग्गियं होति । निस्सज्जितब्बं[6] सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ...पे०... इदं मे, अय्ये, गरुपावुरणं अतिरेकचतुक्कंसपरमं चेतापितं निस्सग्गियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ...पे०... ददेय्या ति ...पे०... ददेय्युं ति ...पे०... अय्याय
25 दम्मी ति ।

५४. अतिरेकचतुक्कंसे अतिरेकसञ्ञा चेतापेति, निस्सग्गियं

---

१ विञ्ञापेती – स्या० । २. गरुपापुरणं – सी०, स्या० । ३ उत्तरि – म०, रो० । ४. सोळसकहापनग्घनकं – सी० । ५. ततुत्तरि – म०, रो०; तदुत्तरिं – स्या० । ६. निस्सजितब्बं – सी० ।

पाचित्तियं । अतिरेकचतुक्कंसे वेमतिका चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अतिरेकचतुक्कंसे ऊनकसञ्ञा चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं ।

ऊनकचतुक्कंसे अतिरेकसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकचतुक्कंसे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकचतुक्कंसे ऊनकसञ्ञा[1], अनापत्ति ।

५५. अनापत्ति चतुक्कंसपरमं चेतापेति, ऊनकचतुक्कंसपरमं चेतापेति, 5
ञातकानं, पवारितानं, अञ्ञस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, महग्घं चेतापेतुकामस्स अप्पग्घं चेतापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ १२. बारसमनिस्सग्गियं

(लहुपापुरणचेतापने)

(१) पसेनदिखोमवत्थु

५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा[2] धम्मि कथं कातु । अथ खो राजा पसेनदि 10
कोसलो उण्हकाले महग्घं खोमं पारुपित्वा येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा थुल्लनन्दं भिक्खुनि अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो राजान पसेनदि कोसलं थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो 15
सम्पहंसितो थुल्लनन्द भिक्खुनिं एतदवोच – "वदेय्यासि, अय्ये, येन अत्थो" ति । "सचे मे त्वं, महाराज, दातुकामोसि, इमं खोमं देही" ति । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया खोमं दत्वा उट्ठायासना थुल्लनन्दं भिक्खुनि अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "महिच्छा इमा भिक्खुनियो असन्तुट्ठा । कथं हि 20
नाम राजान खोम विञ्ञापेस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० .. ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा राजानं खोमं विञ्ञापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं

B. 337

---

[1] ऊनकचतुक्कंससञ्ञा – सी० । [2] पट्ठा – स्या०, रो० ।

किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजानं खोमं विञ्ञापेसी ति ? "सच्चं, भगवा ति"।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजानं खोमं विञ्ञापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसा-
5 दाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु–

५७. **"लहुपावुरणं[1] पन भिक्खुनिया चेतापेन्तिया अड्ढतेय्यकंसपरमं चेतापेतब्बं। ततो चे उत्तरिं चेतापेय्य, निस्सग्गियं पाचित्तियं"** ति।

(३) विभङ्गो

५८. **लहुपावुरणं** नाम यं किञ्चि उण्हकाले पावुरणं।

चेतापेन्तिया ति विञ्ञापेन्तिया।

10 **अड्ढतेय्यकंसपरमं चेतापेतब्बं** ति दसकहापणग्घनकं[2] चेतापेतब्बं।

ततो चे उत्तरिं चेतापेय्या ति ततुत्तरिं[3] विञ्ञापेति, पयोगे दुक्कटं। पटिलाभेन निस्सग्गियं होति। निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा एक-भिक्खुनिया वा। एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ... इदं मे, अय्ये, लहुपावुरणं अतिरेकअड्ढतेय्यकंसपरमं चेतापितं निस्सग्गियं, इमाहं
15 सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ... पे० ... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे०... अय्याय दम्मी ति।

B. 338 ५९. अतिरेकअड्ढतेय्यकंसे अतिरेकसञ्ञा चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं। अतिरेकअड्ढतेय्यकंसे वेमतिका चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं। अतिरेकअड्ढतेय्यकंसे ऊनकसञ्ञा चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं।

20 ऊनकअड्ढतेय्यकंसे अतिरेकसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स। ऊनकअड्ढतेय्यकंसे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स। ऊनकअड्ढतेय्यकंसे ऊनकसञ्ञा, अनापत्ति।

R. 257

६०. अनापत्ति अड्ढतेय्यकंसपरमं चेतापेति, ऊनकअड्ढतेय्यकंसपरमं चेतापेति, ञातकानं, पवारितानं, अञ्ञस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, महग्घं
25 चेतापेतुकामस्स अप्पग्घं चेतापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति*।

---

१. लहुपापुरणं – सी०, स्या०। २. दसकहापनग्घनकं – सी०। *. एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति: –

पत्तं अकालकालञ्च परिवत्ते च विञ्ञापे।
चेतापेत्वा अञ्ञादत्थि सङ्घिकञ्च महाजनी।
सञ्ञाचिका पुग्गलिका चतुक्कंसड्ढतेय्य चा ति॥

६१. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, तिंस निस्सग्गिया पाचित्तिया धम्मा। तत्थाय्यायो[1] पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा"? दुतियं पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा"? ततियं पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा"? परिसुद्धेत्थाय्यायो[2], तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति।

निस्सग्गियकण्डं निट्ठितं।

——:o:——

१. तत्थय्यायो – सी०, स्या०, रो०। २. परिसुद्धेत्थय्यायो – सी०, स्या०, रो०।

४. पाचित्तियकण्डं

इमे खो पनाय्यायो छसट्ठिसता पाचित्तिया
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

§ १. पठमपाचित्तियं

(लसुणखादने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु

R.258, B 339

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञातरेन उपासकेन भिक्खुनीसङ्घो
लसुणेन पवारितो होति – "यासं अय्यानं लसुणेन अत्थो, अहं लसुणेना" ति ।
खेत्तपालो च आणत्तो होति – "सचे[1] भिक्खुनियो आगच्छन्ति, एकमेकाय[2]
5 भिक्खुनिया द्वे तयो भण्डिके देही" ति । तेन खो पन समयेन सावत्थियं
उस्सवो होति । यथाभतं लसुणं परिक्खयं अगमासि । भिक्खुनियो तं उपा-
सकं उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं – "लसुणेन, आवुसो, अत्थो" ति । "नत्थाय्ये[3] ।
यथाभतं लसुणं परिक्खीणं । खेत्तं गच्छथा" ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी खेत्तं
गन्त्वा न मत्तं जानित्वा बहुं[4] लसुणं हरापेसि[5] । खेत्तपालो उज्झायति
10 खिय्यति विपाचेति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो न मत्तं जानित्वा बहुं
लसुणं हरापेस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्स खेत्तपालस्स
उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
...पे० ..ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या
थुल्लनन्दा न मत्तं जानित्वा बहुं लसुणं हरापेस्सती ति ...पे० ...
15 सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी न मत्तं जानित्वा बहुं[6] लसुणं
हरापेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० ...
कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी न मत्तं जानित्वा बहुं लसुणं
हरापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे० ... धम्मिं
कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –

---

१. सचे हि – सी० । २ एकेकाय – सी० । ३. नत्थय्ये – स्या०, रो०; न एत्थय्य – सी० । ४. सी० पोत्थके नत्थि । ५. आहरापेसि – सी० । ६. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

(२) सोवण्णहंसराजवत्थु

"भूतपुब्बं, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्ञतरस्स ब्राह्मणस्स पजापति अहोसि । तिस्सो च धीतरो – नन्दा, नन्दवती, सुन्दरीनन्दा । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो कालङ्कत्वा अञ्ञतरं हंसयोनि उपपज्जि[1] । तस्स सब्बसोवण्णमया पत्ता अहेसुं । सो तासं एकेकं पत्तं देति । अथ खो, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी 'अयं हंसो[2] अम्हाकं एकेकं पत्तं देती' ति तं हंसराजं[3] गहेत्वा निप्पत्तं अकासि । तस्स पुन जायमाना पत्ता सेता सम्पज्जिंसु । तदा पि, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अतिलोभेन सुवण्णा परिहीना । इदानि लसुणा परिहायिस्सती" ति ।

"यं लद्धं तेन तुट्ठब्बं, अतिलोभो हि पापको ।
हंसराजं गहेत्वान, सुवण्णा परिहायथा" ति ॥

(३) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय[4] ... पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु–

२. **"या पन भिक्खुनी लसुणं खादेय्य पाचित्तियं"** ति ।

(४) विभङ्गो

३. **या पना** ति या यादिसा ... पे०... **भिक्खुनी** ति ... पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

लसुणं नाम मागधकं[5] वुच्चति ।

खादिस्सामी ति पटिग्गण्हाति[6], आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४. लसुणे लसुणसञ्ञा खादति, आपत्ति पाचित्तियस्स । लसुणे वेमतिका खादति, आपत्ति पाचित्तियस्स । लसुणे अलसुणसञ्ञा खादति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अलसुणे लसुणसञ्ञा खादति[7], आपत्ति दुक्कटस्स । अलसुणे वेमतिका खादति, आपत्ति दुक्कटस्स । अलसुणे अलसुणसञ्ञा खादति; अनापत्ति ।

---

१ उप्पज्जि – सी० । २. सी० पोत्थके नत्थि । ३. हंसराजानं – सी० । ४. दुभरताय – सी० । ५. मागधिकं – स्या०; मागधं – सी० । ६. पतिगण्हाति – सी०; पटिगण्हाति – रो० । ७. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

५. अनापत्ति पलण्डुके, भञ्जनके, हरीतके, चापलसुणे[1], सूपसम्पाके, मंससम्पाके, तेलसम्पाके, साळवे[2], उत्तरिभङ्गे, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———०———

§ २. दुतियपाचित्तियं

(लोमसंहरापने)

(१) अचिरवतीनहानवत्थु

B. 341 R. 260 ६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
5 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं संहरापेत्वा अचिरवतिया नदिया वेसियाहि सद्धिं नग्गा एकतित्थे नहायन्ति । वेसिया उज्झायन्ति खिय्यन्ति[3] विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं संहरापेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो[4] कामभोगिनियो" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तासं वेसियानं उज्झायन्तीनं खिय्यन्तीनं
10 विपाचेन्तीनं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ..पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं संहरापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं संहरापेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
15 भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं संहरापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

७. **"या पन भिक्खुनी सम्बाधे लोमं संहरापेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

८. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं
20 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सम्बाधो नाम उभो उपकच्छका, मुत्तकरणं ।

संहरापेय्या ति एकं पि लोमं संहरापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

---

१. चावलसुणे – सी० । २. सालवे – सी० । ३. खीयन्ति – सी०, स्या०, रो० । ४. गिही – सी० ।

बहुके पि लोमे संहरापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

९. अनापत्ति आबाधपच्चया[1], उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ३. ततियपाचित्तियं

(तलघातके)

(१) अनभिरताभिक्खुनीवत्थु

१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खुनियो अनभिरतिया पीळिता　B. 342 ओवरकं पविसित्वा तलघातकं करोन्ति। भिक्खुनियो तेन सद्देन उपधा- 5 वित्वा[2] ता भिक्खुनियो एतदवोचुं – "किस्स तुम्हे, अय्ये, पुरिसेन सद्धिं सम्पदुस्सथा[3]" ति ? "न मयं, अय्ये, पुरिसेन सद्धिं सम्पदुस्सामा" ति । भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो तलघातकं करिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो तलघातकं 10 करोन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो तलघातकं करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

११. "**तलघातके पाचित्तियं**" ति ।　15

(३) विभङ्गो

१२. **तलघातकं** नाम सम्फस्सं सादियन्ती अन्तमसो उप्पलपत्तेन पि　R. 261 मुत्तकरणे पहारं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१३. अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ४. चतुत्थपाचित्तियं

(जतुमट्ठके)

(१) पुराणराजोरोधावत्थु

१४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

---

१. आबाधप्पच्चया – सी०, स्या० । २. उपधाविता – रो० । ३. पदुस्सथा – स्या० ।

पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा[1] पुराणराजोरोधा[2]
भिक्खुनीसु पब्बजिता[3] होति । अञ्ञतरा भिक्खुनी अनभिरतिया पीळिता[4]
येन सा भिक्खुनी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं भिक्खुनिं एतदवोच–"राजा
खो, अय्ये, तुम्हे चिराचिरं गच्छति । कथं तुम्हे धारेथा" ति ? "जतुमट्ठ-
5 केन, अय्ये" ति । "किं एतं, अय्ये, जतुमट्ठकं" ति ? अथ खो सा भिक्खुनी
तस्सा भिक्खुनिया जतुमट्ठकं आचिक्खि । अथ खो सा भिक्खुनी जतुमट्ठकं
आदियित्वा धोवितुं विस्सरित्वा एकमन्तं छड्डेसि । भिक्खुनियो मक्खिकाहि
B. 343 संपरिकिण्णं पस्सित्वा एवमाहंसु – "कस्सिदं कम्मं" ति ? सा एवमाह –
"मय्हिदं कम्मं" ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०. . ता उज्झायन्ति
10 खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी जतुमट्ठकं आदियिस्सती
ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी जतुमट्ठकं आदियी[5] ति ?
"सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
जतुमट्ठकं आदियिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय...पे०...
15 एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापद उद्दिसन्तु –

१५. "**जतुमट्ठके पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

१६. **जतुमट्ठकं** नाम जतुमयं कट्ठमयं पिट्ठमय मत्तिकामयं ।

आदियेय्या[6] ति सम्फस्सं सादियन्ती अन्तमसो उप्पलपत्तं पि मुत्त-
करणं पवेसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20 १७. अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाय ति ।

—— ० ——

§ ५. पञ्चमपाचित्तियं

(उदकसुद्धिकमादियने)

(१) महापजापतिगोतमीवत्थु

R 262 १८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि
निग्रोधारामे । अथ खो महापजापति[7] गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उप-

१. अञ्ञातरो – स्या० । २. पुराणराजोरोधो – स्या० । ३ पब्बयितो – स्या० ।
४. पीळिता – सी० । ५ आदियती – स्या० । ६. स्या० पोत्थके नत्थि । ७. महापजा-
पती – सी०, स्या० ।

सङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा अधोवाते अट्ठासि – "दुग्गन्धो, भगवा, मातुगामो" ति । अथ खो भगवा – "आदियन्तु खो भिक्खुनियो उदकसुद्धिकं" ति, महापजापतिं गोतमिं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो महापजापति गोतमी भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता भगवन्तं अभिवादेत्वा 5 पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं उदकसुद्धिकं" ति । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा भिक्खुनी – "भगवता B. 344 उदकसुद्धिका अनुञ्ञाता" ति अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियन्ती मुत्तकरणे वणं[1] अकासि । अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि[2] । 10 या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियिस्सती ति ...पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियी[3]" ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी 15 अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१९. **"उदकसुद्धिकं पन भिक्खुनिया आदियमानाय द्वङ्गुलपब्बपरमं आदातब्बं । तं अतिक्कामेन्तिया पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

२०. **उदकसुद्धिकं**[4] नाम मुत्तकरणस्स धोवना वुच्चति । 20

आदियमानाया[5] ति धोवन्तिया ।

द्वङ्गुलपब्बपरमं आदातब्बं ति द्वीसु अङ्गुलेसु द्वे पब्बपरमा आदातब्बा ।

तं अतिक्कामेन्तिया ति सम्फस्सं सादियन्ती अन्तमसो केसग्गमत्तं पि अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

२१. अतिरेकद्वङ्गुलपब्बे अतिरेकसञ्ञा आदियति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अतिरेकद्वङ्गुलपब्बे वेमतिका आदियति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

---

१. वणं – सी० । २. आ रोचेति – म० । ३. आदियिस्सति – सी०; आदियति – स्या० । ४. उदकसुद्धिका – सी०, स्या० । ५. आदियन्तिया – सी०, रो० ।

R. 263 अतिरेकद्वङ्गुलपब्बे ऊनकसञ्ञा आदियति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

ऊनकद्वङ्गुलपब्बे अतिरेकसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वङ्गुलपब्बे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वङ्गुलपब्बे ऊनकसञ्ञा, अनापत्ति ।

5 २२. अनापत्ति द्वङ्गुलपब्बपरमं आदियति, ऊनकद्वङ्गुलपब्बपरमं आदियति, आबाधपच्चया[1], उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———o———

§ ६. छट्ठपाचित्तियं
(भोजनुपट्ठाने)

(१) महामत्तपुराणदुतियिकावत्थु

B. 345 २३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आरोहन्तो[2] नाम महामत्तो भिक्खूसु पब्बजितो होति । तस्स पुराणदुतियिका भिक्खुनीसु पब्बजिता 10 होति । तेन खो पन समयेन सो भिक्खु तस्सा भिक्खुनिया सन्तिके भत्तविस्सग्गं करोति । अथ खो सा भिक्खुनी तस्स भिक्खुनो भुञ्जन्तस्स पानीयेन च विधूपनेन च उपतिट्ठित्वा अच्चावदति । अथ खो सो भिक्खु तं भिक्खुनिं अपसादेति[3] – "मा, भगिनि, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पती" ति । पुब्बे मं त्वं एवं च एवं च करोसि, इदानि एत्तकं न सहसी ति – पानीयथालकं 15 मत्थके आसुम्भित्वा विधूपनेन पहारं अदासि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी भिक्खुस्स पहारं दस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी भिक्खुस्स पहारं अदासी[4] ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी 20 भिक्खुस्स पहारं दस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२४. **"या पन भिक्खुनी भिक्खुस्स भुञ्जन्तस्स पानीयेन वा विधूपनेन वा उपतिट्ठेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

---

१. आबाधप्पच्चया – सी०, स्या० । २. रोहन्तो – सी० । ३. अपसादेसि – सी०, स्या० । ४. देती – स्या० ।

(२) विभङ्गो

२५. **या पना** ति या यादिसा ...पे० ... **भिक्खुनी** ति ...पे० ...अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुस्स ति उपसम्पन्नस्स ।

भुञ्जन्तस्स ति पञ्चन्नं भोजनानं अञ्ञतरं भोजनं भुञ्जन्तस्स ।

पानीयं नाम यं किञ्चि पानीयं । 5

विधूपनं नाम या काचि बीजनी ।

उपतिट्ठेय्या ति हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञा पानीयेन वा विधूपनेन वा उपतिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिका पानीयेन वा विधूपनेन वा उपतिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञा 10 पानीयेन वा विधूपनेन वा उपतिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स । R. 264

हत्थपासं विजहित्वा उपतिट्ठति, आपत्ति दुक्कटस्स । खादनीयं खादन्तस्स उपतिट्ठति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स उपतिट्ठति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञा, 15 आपत्ति दुक्कटस्स । B. 346

२७. अनापत्ति देति, दापेति, अनुपसम्पन्नं आणापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ७. सत्तमपाचित्तियं

(आमकधञ्ञविञ्ञापने)

(१) द्वारट्ठभिक्खुनीवत्थु

२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सस्सकाले आमकधञ्ञं 20 विञ्ञापेत्वा नगरं अतिहरन्ति[1] द्वारट्ठा[2] – "देथाय्ये[3], भागं" ति । पलिबुद्धित्वा[4] मुञ्चिंसु । अथ खो ता भिक्खुनियो उपस्सयं गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०...ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो आमकधञ्ञं विञ्ञा-

---

१. अभिहरन्ति – स्या० । २. द्वारट्ठाने – स्या०, रो०, म० । ३. देथय्ये – सी०, स्या०, रो० । ४. पलिबुन्धेत्वा – म० ।

पेस्सन्ती ति ...पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ग्रामकधञ्ञं विञ्ञा-पेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो ग्रामकधञ्ञं विञ्ञापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, ग्रप्पसन्नानं वा पसादाय
5 ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२९. **"या पन भिक्खुनी ग्रामकधञ्ञं विञ्ञत्वा[1] वा विञ्ञापेत्वा[2] वा भज्जित्वा वा भज्जापेत्वा वा कोट्टेत्वा[3] वा कोट्टापेत्वा वा पचित्वा वा पचापेत्वा वा भुञ्जेय्य[4], पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

३०. **या पना** ति या यादिसा ..पे०... **भिक्खुनी** ति .. पे०... ग्रयं
10 इमस्मिं ग्रत्थे ग्रधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

ग्रामकधञ्ञं नाम सालि वीहि यवो गोधुमो[5] कङ्गु वरको कुद्रूसको ।

B. 347 **विञ्ञत्वा** ति सयं विञ्ञत्वा । **विञ्ञापेत्वा** ति ग्रञ्ञं विञ्ञा-पेत्वा । **भज्जित्वा** ति सयं भज्जित्वा । **भज्जापेत्वा** ति ग्रञ्ञं भज्जापेत्वा ।
15 **कोट्टेत्वा** ति सयं कोट्टेत्वा । **कोट्टापेत्वा** ति ग्रञ्ञं कोट्टापेत्वा ।
पचित्वा ति सयं पचित्वा । **पचापेत्वा** ति ग्रञ्ञं पचापेत्वा ।

भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, ग्रापत्ति दुक्कटस्स । ग्रज्झोहारे ग्रज्झोहारे ग्रापत्ति पाचित्तियस्स ।

३१. ग्रनापत्ति ग्राबाधपच्चया, ग्रपरण्णं विञ्ञापेति, उम्मत्तिकाय,
20 ग्रादिकम्मिकाया ति ।

---o---

§ ८. ग्रट्ठमपाचित्तियं
(तिरोकुट्टछड्डने)

(१) गूथकटाहछड्डनवत्थु

३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने ग्रनाथपि-ण्डिकस्स ग्रारामे । तेन खो पन समयेन ग्रञ्ञतरो ब्राह्मणो निब्बिट्ठराजभटो*

---

1. विञ्ञापेत्वा – सी०, स्या०; विञ्ञत्वा – रो० । 2. विञ्ञापापेत्वा – सी०, स्या० । 3. कोट्टित्वा – रो० । 4. परिभुञ्जेय्य – सी० । 5. गोधूमो – स्या०, रो० । *. एत्थ सी० पोत्थके 'होती' ति ग्रधिको पाठो दिस्सति ।

तञ्ञेव भटपथं याचिस्सामी ति सीसं नहायित्वा भिक्खुनूपस्सयं[1] निस्साय राजकुलं गच्छति । अञ्ञतरा भिक्खुनी कटाहे वच्चं कत्वा तिरोकुट्टे[2] छड्डेन्ती तस्स ब्राह्मणस्स मत्थके आसुम्भि । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "अस्समणियो इमा मुण्डा बन्धकिनियो[3] । कथं हि नाम गूथकटाहं मत्थके आसुम्भिस्सन्ति ! इमासं उपस्सयं झापेस्सामी" ति ! उम्मुकं गहेत्वा उपस्सयं पविसति । अञ्ञतरो उपासको उपस्सया निक्खमन्तो अद्दस तं ब्राह्मणं उम्मुकं गहेत्वा उपस्सयं पविसन्तं । दिस्वान तं ब्राह्मणं एतदवोच – "किस्स त्वं, भो, उम्मुकं गहेत्वा उपस्सयं पविससी" ति ? "इमा मं, भो, मुण्डा बन्धकिनियो गूथकटाहं मत्थके आसुम्भिसु । इमासं उपस्सयं झापेस्सामी" ति । "गच्छ, भो ब्राह्मण, मङ्गलं एतं । सहस्सं लच्छसि तं च भटपथं" ति । अथ खो सो ब्राह्मणो सीसं नहायित्वा राजकुलं गन्त्वा सहस्सं अलत्थ तं च भटपथं । अथ खो सो उपासको उपस्सयं पविसित्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेत्वा परिभासि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो[4] उच्चारं तिरोकुट्टे छड्डेस्सन्ती ति ..पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो उच्चारं तिरोकुट्टे छड्डेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

B. 348

5 10 15

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो उच्चारं तिरोकुट्टे छड्डेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु – 20

३३. **"या पन भिक्खुनी उच्चारं वा पस्सावं वा सङ्कारं वा विघासं वा तिरोकुट्टे वा तिरोपाकारे वा छड्डेय्य वा छड्डापेय्य वा, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

३४. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । R. 266

उच्चारो नाम गूथो वुच्चति । **पस्सावो** नाम मुत्तं वुच्चति । 25

सङ्कारं नाम कचवरं वुच्चति ।

विघासं नाम चलकानि वा अट्ठिकानि वा उच्छिट्ठोदकं[5] वा वुच्चति[6] ।

---

१. भिक्खुनुपस्सयं – म० । २. तिरोकुट्टे – म० । ३. बन्धकिनियो – सी० । ४. भिक्खुनी – सी० । ५. उच्छिट्ठोदकं – सी० । ६. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

पाचित्तियं–४६.

कुड्डो नाम तयो कुड्डा – इट्ठकाकुड्डो, सिलाकुड्डो, दारुकुड्डो ।

पाकारो नाम तयो पाकारा – इट्ठकापाकारो, सिलापाकारो, दारु-पाकारो ।

तिरोकुड्डे ति कुड्डस्स परतो । **तिरोपाकारे** ति पाकारस्स परतो ।

5 **छड्डेय्या** ति सयं छड्डेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

छड्डापेय्या ति अञ्ञं आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकिं आणत्ता बहुकं पि छड्डेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३५. अनापत्ति ओलोकेत्वा छड्डेति, अवलञ्जे[1] छड्डेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—— ० ——

§ ९. नवमपाचित्तियं

(हरिते उच्चारछड्डने)

(१) यवखेत्तसामीब्राह्मणवत्थु

B. 349 10 ३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरस्स ब्राह्मणस्स भिक्खुनूपस्सयं निस्साय यवखेत्तं होति । भिक्खुनियो उच्चारं पि पस्सावं पि सङ्कारं पि विघासं पि खेत्ते[2] छड्डेन्ति । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो अम्हाकं यवखेत्तं दूसेस्सन्ती" 15 ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्स ब्राह्मणस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो उच्चारं पि पस्सावं पि सङ्कारं पि विघासं पि हरिते छड्डेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो उच्चारं पि पस्सावं पि सङ्कारं पि विघासं पि हरिते छड्डेन्ती ति ? 20 "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो उच्चारं पि पस्सावं पि सङ्कारं पि विघासं पि हरिते छड्डेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

---

१. अवळञ्जे – म० । २. हरिते – सी० ।

३७. **"या पन भिक्खुनी उच्चारं वा पस्सावं वा सङ्कारं वा विघासं वा हरिते छड्डेय्य वा छड्डापेय्य वा, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

३८. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

उच्चारो नाम गूथो वुच्चति । **पस्सावो** नाम मुत्तं वुच्चति । 5

सङ्कारं नाम कचवरं वुच्चति ।

विघासं नाम चलकानि वा अट्ठिकानि वा उच्छिट्ठोदकं वा वुच्चति[1]।

हरितं नाम पुब्बण्णं अपरण्णं यं मनुस्सानं उपभोगपरिभोगं रोपिमं । R. 67

छड्डेय्या ति सयं छड्डेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

छड्डापेय्या ति अञ्ञं आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकिं आणत्ता 10 बहुकं पि छड्डेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३९. हरिते हरितसञ्ञा छड्डेति वा छड्डापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । हरिते वेमतिका छड्डेति वा छड्डापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । B 350 हरिते अहरितसञ्ञा छड्डेति वा छड्डापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अहरिते हरितसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अहरिते वेमतिका, 15 आपत्ति दुक्कटस्स । अहरिते अहरितसञ्ञा, अनापत्ति ।

४०. अनापत्ति ओलोकेत्वा[2] छड्डेति, खेत्तमरियादे[3] छड्डेति[3] सामिके आपुच्छित्वा[4] अपलोकेत्वा छड्डेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———o———

§ १०. दसमपाचित्तियं

(नच्चगीतवादितगमने)

(१) राजगहसमज्जावत्थु

४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने[5] कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन राजगहे गिरग्गसमज्जो होति । छब्बग्गिया 20 भिक्खुनियो गिरग्गसमज्जं दस्सनाय अगमंसु । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो नच्चं पि गीतं पि वादितं पि दस्स-

१. सी०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. छड्डितखेत्ते – सी० । ३–३ सी० पोत्थके नत्थि । ४. आपुच्छा – स्या; सी० पोत्थके नत्थि । ५. वेळुवने – सी० ।

नाय आगच्छिस्सन्ति[1], सेय्यथापि गिहिनियो[2] कामभोगिनियो" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा... पे०...ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो नच्चं पि गीतं पि
5 वादितं पि दस्सनाय गच्छिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो नच्चं पि गीतं पि वादितं पि दस्सनाय गच्छन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो नच्चं पि गीतं पि वादितं पि दस्सनाय गच्छिस्सन्ति ! नेतं,
10 भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

४२. **"या पन भिक्खुनी नच्चं वा गीतं वा वादितं वा दस्सनाय गच्छेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

४३. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० . अयं
15 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

B. 351 **नच्चं** नाम यं किञ्चि नच्चं। **गीतं** नाम यं किञ्चि गीतं। **वादितं** नाम यं किञ्चि वादितं ।

R. 268 ४४. दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स। यत्थ ठिता पस्सति वा सुणाति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स। दस्सनूपचारं[3] विजहित्वा पुनप्पुनं
20 पस्सति वा सुणाति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकमेकं दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति वा सुणाति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति वा सुणाति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४५. अनापत्ति आरामे ठिता पस्सति वा सुणाति वा, भिक्खुनिया
25 ठितोकासं वा निसिन्नोकासं वा निपन्नोकासं वा आगन्त्वा नच्चन्ति वा गायन्ति वा वादेन्ति वा, पटिपथं गच्छन्ती पस्सति वा सुणाति वा, सति

१. गच्छिस्सन्ति – स्या० । २. गिही – सी० । ३. दस्सनुपचारं – स्या०, रो० ।

करणीये गन्त्वा पस्सति वा सुणाति वा, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

*लसुणवग्गो पठमो ।

——o——

§ ११. एकादसमपाचित्तियं

(रत्तन्धकारे सन्तिट्ठिते)

(१) भद्दाअन्तेवासिनीवत्थु

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दाय कापिलानिया अन्तेवासि-
निया भिक्खुनिया ञातको पुरिसो गामका सावत्थिं अगमासि केनचिदेव 5
करणीयेन । अथ खो सा भिक्खुनी तेन पुरिसेन सद्धिं रत्तन्धकारे अप्पदीपे
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०...
ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी रत्तन्धकारे
अप्पदीपे पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति
...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धिं 10
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी B. 352
रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति
पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु – 15

४७."**या पन भिक्खुनी रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धिं एके-
नेका सन्तिट्ठेय्य वा सल्लपेय्य वा, पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

४८. **या पना** ति या यादिसा ... पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०.. अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

रत्तन्धकारे ति ओग्गते सुरिये[1] । **अप्पदीपे** ति अनालोके । 20

---

* एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति:–

लसुणं संहरे लोमं तलमट्ठञ्च सुद्धिकं ।
भुञ्जन्तामकधञ्ञेन द्वे विघासेन दस्सना ति ॥

१. सूरिये – म० ।

R. 269 **पुरिसो** नाम मनुस्सपुरिसो न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो विञ्ञू पटिबलो सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं।

सद्धिं ति एकतो।

एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च।

5 **सन्तिट्ठेय्य वा** ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स।

सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति पाचित्तियस्स।

हत्थपासं विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स। यक्खेन वा पेतेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धिं सन्ति-10 ट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स।

४९. अनापत्ति यो[1] कोचि[2] विञ्ञू दुतियो[3] होति, अरहोपेक्खा, अञ्ञाविहिता[4] सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति।

---

§ १२. बारसमपाचित्तियं

(पटिच्छन्ने सन्तिट्ठिते)

(१) भद्दाअन्तेवासिनीवत्थु

५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन भद्दाय कापिलानिया अन्तेवासिनिया B. 353 15 भिक्खुनिया ञातको पुरिसो गामका सावत्थिं अगमासि केनचिदेव करणीयेन। अथ खो सा भिक्खुनी – "भगवता पटिक्खित्तं रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठितु सल्लपितु" ति तेनेव पुरिसेन सद्धिं पटिच्छन्ने ओकासे एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी पटिच्छन्ने 20 ओकासे पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पी ति ? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति

---

१. या – स्या०। २. काचि – स्या०। ३. दुतिया – स्या०। ४. अञ्ञाविहिता – स्या०, रो०।

पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु–

५१. **"या पन भिक्खुनी पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठेय्य वा सल्लपेय्य वा, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

५२. **या पना** ति या यादिसा ... पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 5

पटिच्छन्नो नाम ओकासो कुट्टेन[1] वा कवाटेन वा किलञ्जेन वा साणिपाकारेन वा रुक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थळिकाय[2] वा येन केनचि पटिच्छन्नो होति ।

पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो विञ्ञू पटिबलो सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं । 10

सद्धिं ति एकतो ।

एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 15

हत्थपासं विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । यक्खेन वा पेतेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धिं सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३. अनापत्ति यो कोचि विञ्ञू दुतियो होति, अरहोपेक्खा, अञ्ञविहिता सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 20 B 354

---

§ १३. तेरसमपाचित्तियं

(अज्झोकासे सन्तिट्ठिते)

(१) भद्दाअन्तेवासिनीवत्थु

५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दाय कापिलानिया अन्तेवासिनिया R.270

---

१. कुट्टेन – म० । २. कोत्थळिया – रो०; कोत्थलिया – सी० ।

भिक्खुनिया ञातको पुरिसो गामका सावत्थिं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अथ खो सा भिक्खुनी – "भगवता पटिक्खित्तं पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं" ति तेनेव पुरिसेन सद्धिं अज्झोकासे एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ...
5 ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी अज्झोकासे पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी अज्झोकासे पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
10 अज्झोकासे पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०.. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

५५. **"या पन भिक्खुनी अज्झोकासे पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठेय्य वा सल्लपेय्य वा, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

15 ५६. **या पना** ति या यादिसा ... पे०... **भिक्खुनी** ति ... पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अज्झोकासो नाम अप्पटिच्छन्नो होति कुट्टेन वा कवाटेन वा किलञ्जेन वा साणिपाकारेन वा रुक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थळिकाय वा, येन केनचि अप्पटिच्छन्नो होति ।

B. 355 20 **पुरिसो** नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो, विञ्ञू पटिबलो सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं ।

सद्धिं ति एकतो । **एकेनेका** ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति
25 पाचित्तियस्स ।

हत्थपासं विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । यक्खेन वा पेतेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धिं सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५७. अनापत्ति यो[1] कोचि[2] विञ्ञू दुतियो[3] होति, अरहोपेक्खा, अञ्ञ-विहिता[4] सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ १४. चतुद्दसमपाचित्तियं

(रथिकादीसु सन्तिट्ठिते)

(१) थुल्लनन्दावत्थु

५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी रथिकाय[5] पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि निकण्णिकं[6] पि जप्पेति दुतियिकं पि भिक्खुनिं उय्योजेति । या ता भिक्खु-नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पि निकण्णिकं पि जप्पिस्सति[7] दुतियिकं पि भिक्खुनिं उय्योजेस्सती ति ... पे ० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि निकण्णिकं पि जप्पेति दुतियिकं पि भिक्खुनिं उय्योजेती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-नन्दा भिक्खुनी रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पि निकण्णिकं पि जप्पिस्सति दुतियिकं पि भिक्खुनिं उय्योजेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

५९. **"या पन भिक्खुनी रथिकाय वा ब्यूहे वा सिङ्घाटके वा पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठेय्य वा सल्लपेय्य वा निकण्णिकं वा जप्पेय्य दुतियिकं वा भिक्खुनिं उय्योजेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

5 10 15 B. 356 R. 271 20

---

१. या – स्या० । २. काचि – स्या० । ३. दुतिया – स्या० । ४. अञ्ञाविहिता – स्या० रो० । ५. रथियाय – स्या०, रो०, सी० । ६. निकण्णकं – सी० । ७. जप्पेस्सति – सी० ।
पाचित्तियं – ४७.

(३) विभङ्गो

६०. **या पना** ति या यादिसा ... पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... **अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता** भिक्खुनी ति ।

रथिका नाम रच्छा वुच्चति । **ब्यूहं** नाम येनेव पविसन्ति तेनेव निक्कमन्ति । **सिङ्घाटको** नाम चच्चरं वुच्चति । **पुरिसो** नाम मनुस्सपुरिसो
5 न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो विञ्ञू पटिबलो सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं । **सद्धिं** ति एकतो । **एकेनेका** ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 **निकण्णिकं वा जप्पेय्या** ति पुरिसस्स उपकण्णके आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

दुतियिकं वा भिक्खुनिं उय्योजेय्या ति अनाचारं आचरितुकामा दुतियिकं पि[1] भिक्खुनिं उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं[2] वा सवनूपचारं[3] वा विजहन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । विजहिते आपत्ति
15 पाचित्तियस्स ।

हत्थपासं विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा आपत्ति दुक्कटस्स । यक्खेन वा पेतेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धिं सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

६१. अनापत्ति यो कोचि विञ्ञू दुतियो होति, अरहोपेक्खा,
20 अञ्ञाविहिता सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, न अनाचारं आचरितुकामा, सति करणीये दुतियिकं भिक्खुनिं उय्योजेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ १५. पञ्चदसमपाचित्तियं

(पुरेभत्तं कुलूपसङ्कमने)

(१) थासिया आसनपञ्ञपनवत्थु

B. 357 ६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा भिक्खुनी अञ्ञतरस्स

१. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । २ दस्सनुपचारं – रो०, स्या० । ३ सवनुपचारं – रो०, स्या० ।

कुलस्स कुलूपिका[1] होति निच्चभत्तिका। अथ खो सा भिक्खुनी पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरं आदाय येन तं कुलं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कामि। तस्स कुलस्स दासी घरं सम्मज्जन्ती तं[2] आसनं भाजनन्तरिकाय पक्खिपि। मनुस्सा तं आसनं अपस्सन्ता तं भिक्खुनिं एतदवोचुं – "कहं तं, अय्ये, आसनं" ति? "नाहं तं, आवुसो, आसनं पस्सामी" ति। "देथाय्ये[3], तं आसनं" ति परिभासित्वा निच्चभत्तं[4] पच्छिन्दिंसु[5]। अथ खो ते मनुस्सा घरं सोधेन्ता तं आसनं भाजनन्तरिकाय पस्सित्वा तं भिक्खुनिं खमापेत्वा निच्चभत्तं पट्ठपेसुं। अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी पुरेभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कमिस्सती ति ..पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी पुरेभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कामी[6] ति? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खव भिक्खुनी पुरेभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कमिस्सति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

६३. "**या पन भिक्खुनी पुरेभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कमेय्य, पाचित्तियं**" ति।

(३) विभङ्गो

६४. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति।

पुरेभत्तं नाम अरुणुग्गमनं[7] उपादाय याव मज्झन्तिका[8]।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि – खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, सुद्दकुलं।

उपसङ्कमित्वा ति तत्थ गन्त्वा।

आसनं नाम पल्लङ्कस्स ओकासो वुच्चति।

R. 272 5 10 15 20 25 B .358

१. कुलुपिका – स्या०, रो०। २. सी० पोत्थके नत्थि। ३. देथय्ये – रो०; देहय्ये – सी०, स्या०। ४. निच्चभत्तिकं – रो०; निच्चभत्तकं – सी०। ५. उच्छिन्दिंसु – सी०। ६. पक्कमती – स्या०। ७. अरुणुग्गं – रो०। ८. मज्झन्हिका – म०।

निसीदित्वा ति तस्मिं निसीदित्वा ।

सामिके अनापुच्छा पक्कमेय्या ति यो तस्मिं कुले मनुस्सो विञ्ञू[1] तं अनापुच्छा अनोवस्सकं[2] अतिक्कामेन्तिया[3] आपत्ति पाचित्तियस्स । अज्झोकासे उपचारं अतिक्कामेन्तिया आपत्ति पाचित्तियस्स ।

5 ६५. अनापुच्छिते अनापुच्छितसञ्ञा पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छिते वेमतिका पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छिते आपुच्छितसञ्ञा पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पल्लङ्कस्स अनोकासे आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते अनापुच्छितसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स ।
10 आपुच्छिते आपुच्छितसञ्ञा, अनापत्ति ।

६६. अनापत्ति आपुच्छा गच्छति, असंहारिमे, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---o---

§ १६. सोळसमपाचित्तियं

(पच्छाभत्तं कुलूपसङ्कमने)

(१) थुल्लनन्दावत्थु

R. 273 ६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी पच्छाभत्तं
15 कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदति पि अभिनिपज्जति पि । मनुस्सा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं हिरीयमाना[4] आसने नेव अभिनिसीदन्ति न अभिनिपज्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पच्छाभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदिस्सति पि अभिनिपज्जिस्सति पी"
20 ति ! अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति
B. 359 खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पच्छाभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदिस्सति पि अभिनिपज्जिस्सति पी ति . . पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी
25 पच्छाभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदति पि अभिनिपज्जति पी ति ? "सच्चं, भगवा 'ति ।

---

१. सामिको दातुं – स्या० । २. अनोवस्सिकं – स्या० । ३. अतिक्कमन्तिया – स्या० ।
४. हिरियमाना – स्या०, रो० ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी पच्छाभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदिस्सति पि अभिनिपज्जिस्सति पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु—

६८. **"या पन भिक्खुनी पच्छाभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदेय्य वा अभिनिपज्जेय्य वा, पाचित्तियं"** ति । 5

(३) विभङ्गो

६९. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पच्छाभत्तं नाम मज्झन्तिके[1] वीतिवत्ते याव अत्थङ्गते सुरिये[2] ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि – खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, सुद्दकुलं । 10

उपसङ्कमित्वा ति तत्थ गन्त्वा ।

सामिके अनापुच्छा ति यो तस्मिं कुले मनुस्सो सामिको दातुं, तं अनापुच्छा ।

आसनं नाम पल्लङ्कस्स ओकासो वुच्चति । 15

अभिनिसीदेय्या *ति तस्मिं अभिनिसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।*

अभिनिपज्जेय्या ति तस्मिं अभिनिपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

७०. अनापुच्छिते अनापुच्छितसञ्ञा आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छिते वेमतिका आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छिते 20 आपुच्छितसञ्ञा आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पल्लङ्कस्स अनोकासे आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते अनापुच्छित- B. 360 सञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते आपुच्छितसञ्ञा, अनापत्ति । 25

७१. अनापत्ति आपुच्छा आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति R. 274 वा, धुवपञ्ञत्ते, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———o———

१. मज्झन्हिके – म० । २. सूरिये – म० ।

§ १७. सत्तरसमपाचित्तियं

(विकाले कुलूपसङ्कमने)

(१) ब्राह्मणकुले ओकासगहणवत्थु

७२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो कोसलेसु
जनपदेसु[1] सावत्थिं गच्छन्तियो[2] सायं अञ्ञतरं गामं उपगन्त्वा अञ्ञतरं
ब्राह्मणकुलं उपसङ्कमित्वा ओकासं याचिंसु । अथ खो सा ब्राह्मणी ता
5 भिक्खुनियो एतदवोच – "आगमेथ, अय्ये, याव ब्राह्मणो आगच्छती" ति ।
भिक्खुनियो – "याव ब्राह्मणो आगच्छती" ति सेय्यं सन्थरित्वा एकच्चा
निसीदिंसु एकच्चा निपज्जिंसु । अथ खो सो ब्राह्मणो रत्तिं आगन्त्वा तं
ब्राह्मणिं एतदवोच – "का इमा" ति ? "भिक्खुनियो, अय्या" ति । "निक्क-
ड्ढथ इमा मुण्डा बन्धकिनियो[3]" ति, घरतो[4] निक्कड्ढापेसि । अथ खो ता
10 भिक्खुनियो सावत्थिं गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । या ता भिक्खु-
नियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं
हि नाम भिक्खुनियो विकाले कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा सेय्यं
सन्थरित्वा[5] अभिनिसीदिस्सन्ति पि अभिनिपज्जिसन्ति पी ति ...पे०...
सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो विकाले कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके
15 अनापुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा अभिनिसीदन्ति पि अभिनिपज्जन्ति पी ति ?
"सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ..पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो विकाले कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा
अभिनिसीदिस्सन्ति पि अभिनिपज्जिस्सन्ति पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
20 वा पसादाय ...पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिसन्तु –

B 361 ७३. **"या पन भिक्खुनी विकाले कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके
अनापुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभिनिसीदेय्य वा अभिनि-
पज्जेय्य वा, पाचित्तियं"** ति ।

---

१. जनपदे – म० । २. गच्छन्ती – सी०, गच्छन्ता – स्या०, रो० । ३. बन्धकिनियो –
सी० । ४. सी० पोत्थके नत्थि । ५ एत्थ स्या० पोत्थके 'सन्थरापेत्वा' ति अधिको पाठो
दिस्सति ।

(३) विभङ्गो

७४. **या पन** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... **अयं** इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

विकालो नाम अत्थङ्गते सुरिये याव अरुणुग्गमना ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि – खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं सुद्दकुलं ।

उपसङ्कमित्वा ति तत्थ गन्त्वा ।

सामिके अनापुच्छा ति यो तस्मिं कुले मनुस्सो सामिको दातुं, तं अनापुच्छा ।

सेय्यं नाम अन्तमसो पण्णसन्थारो पि ।

सन्थरित्वा ति सयं सन्थरित्वा । **सन्थरापेत्वा** ति अञ्ञं सन्थरापेत्वा ।

अभिनिसीदेय्या ति तस्मिं अभिनिसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अभिनिपज्जेय्या ति तस्मिं अभिनिपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

७५. अनापुच्छिते अनापुच्छितसञ्ञा सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छिते वेमतिका सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छिते आपुच्छितसञ्ञा सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आपुच्छिते अनापुच्छितसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते आपुच्छितसञ्ञा, अनापत्ति ।

७६. अनापत्ति आपुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ १८. अट्ठारसमपाचित्तियं

(परं उज्झापने)

(१) भद्दाअन्तेवासिनीवत्थु

७७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दाय कापिलानिया अन्तेवासिनी[1] भिक्खुनी भद्दं कापिलानिं सक्कच्चं उपट्ठेति । भद्दा कापिलानी भिक्खुनियो

---

१. अन्तेवासी – सी०, रो० ।

एतदवोच – "अयं मं, अय्ये, भिक्खुनी सक्कचं उपट्ठेति, इमिस्साहं चीवरं दस्सामी" ति । अथ खो सा भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झापेसि[1] – "अहं किराय्ये, अय्यं न सक्कच्चं उपट्ठेमि, न किर मे अय्या चीवरं दस्सती" ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति 5 खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झापेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा 10 पसादाय ... पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

७८. "**या पन भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झापेय्य, पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

७९. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं 15 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

दुग्गहितेना ति अञ्ञथा गहितेन ।

दूपधारितेना ति अञ्ञथा उपधारितेन ।

परं ति उपसम्पन्नं उज्झापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R.276 ८०. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञा उज्झापेति, आपत्ति पाचि- 20 त्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका उज्झापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञा उज्झापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B 363 अनुपसम्पन्नं उज्झापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

25 ८१. अनापत्ति उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———o———

१. उज्झापेति – स्या० ।

§ १९. ऊनवीसतिमपाचित्तियं
(अत्तानं परं वा अभिसपने)

(१) चण्डकाळिया भण्डपुच्छनवत्थु

८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अत्तनो भण्डकं अपस्सन्तियो चण्डकाळिं[1] भिक्खुनिं एतदवोचुं – "अपाय्ये[2], अम्हाकं, भण्डकं पस्सेय्यासी" ति? चण्डकाळी भिक्खुनी उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "अहमेव नून चोरी, अहमेव नून अलज्जिनी, या[3] अय्यायो[4] अत्तनो भण्डकं अपस्सन्तियो ता मं एवमाहंसु – 'अपाय्ये, अम्हाकं भण्डकं पस्सेय्यासी' ति ? सचाहं, अय्ये, तुम्हाकं भण्डकं गण्हामि, अस्समणी होमि, ब्रह्मचरिया चवामि, निरयं उपपज्जामि[5]; या पन मं अभूतेन एवमाह सा पि अस्समणी होतु, ब्रह्मचरिया चवतु, निरयं उपपज्जतू" ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या चण्डकाळी अत्तानं पि परं पि निरयेन पि ब्रह्मचरियेन पि अभिसपिस्सती[6] ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी अत्तानं पि परं पि निरयेन पि ब्रह्मचरियेन पि अभिसपिस्सती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी अत्तानं पि परं पि निरयेन पि ब्रह्मचरियेन पि अभिसपिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

८३. **"या पन भिक्खुनी अत्तानं वा परं वा निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

८४. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अत्तानं ति पच्चत्तं । **परं** ति उपसम्पन्नं । निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स । B. 364

---

१. चण्डकालिं – सी०, स्या०, रो० । २. अपय्ये – सी०, स्या०, रो० । ३. सी० पोत्थके नत्थि । ४. अय्या – सी०, स्या० । ५. उप्पज्जामि – सी० । ६. अभिसपती – स्या०, रो०; अभिसपेसी – सी० ।

R. 277 ८५. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञा निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स। उपसम्पन्नाय वेमतिका निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स। उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञा निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स।

5 तिरच्छानयोनिया वा पेत्तिविसयेन[1] वा मनुस्सदोभग्गेन वा अभिसपति, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नं अभिसपति, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स।

10 ८६. अनापत्ति अत्थपुरेक्खाराय, धम्मपुरेक्खाराय, अनुसासनिपुरेक्खाराय[2], उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति।

———०———

§ २०. वीसतिमपाचित्तियं

(अत्तानं वधित्वा रोदनं)

(१) चण्डकाळिवत्थु

८७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन चण्डकाळी भिक्खुनी भिक्खुनीहि सद्धिं भण्डित्वा अत्तानं[3] वधित्वा वधित्वा रोदति। या ता भिक्खुनियो 15 अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या चण्डकाळी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदिस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदती ति? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी 20 भिक्खुनी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदिस्सति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

B. 365 ८८. "**या पन भिक्खुनी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदेय्य, पाचित्तियं**" ति।

---

१. पित्तिविसयेन – स्या०। २. अनुसासनीपुरेक्खाराय – सी०, स्या०, रो०। ३. अत्तना – स्या०।

(३) विभङ्गो

८९. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... **अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी** ति ।

अत्तानं ति पच्चत्तं । वधित्वा[1] वधित्वा[2] रोदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । वधति न रोदति, आपत्ति दुक्कटस्स । रोदति न वधति, आपत्ति दुक्कटस्स । 5

९०. अनापत्ति ञातिब्यसनेन[3] वा भोगब्यसनेन[4] वा रोगब्यसनेन[5] वा फुट्ठा[6] रोदति न वधति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* अन्धकारवग्गो दुतियो ।

---

§ २१. एकवीसतिमपाचित्तियं

(नग्गनहाने)

(१) वेसियाउप्पण्डनवत्थु

९१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो अचिरवतिया नदिया वेसियाहि सद्धिं नग्गा एकतित्थे नहायन्ति । वेसिया ता भिक्खुनियो उप्पण्डेसुं[7] – "किं नु खो नाम तुम्हाकं, अय्ये, दहरानं ब्रह्मचरियं चिण्णेन, ननु नाम कामा परिभुञ्जितब्बा ! यदा जिण्णा[8] भविस्सथ तदा ब्रह्मचरियं चरिस्सथ । एवं तुम्हाकं उभो अत्था[9] परिग्गहिता भविस्सन्ती" ति । भिक्खुनियो वेसियाहि उप्पण्डियमाना मङ्कू अहेसुं । अथ खो ता भिक्खुनियो उपस्सयं गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । R. 278 10 15

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्ञा-

---

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. वधति – सी० । ३. ञातिब्यसनेन – सी० । ४. भोगब्यसनेन – सी० । ५ रोगब्यसनेन – सी० । ६. पुट्ठा – सी० । * एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति–

अन्धकारे पटिच्छन्ने अज्झोकासे सिङ्घाटके ।
द्वेनापुच्छा विकालो च दुग्गही निरये वधी ति ॥

७. उप्फण्डेसुं – स्या० । ८. जिन्ना – सी० । ९. अन्ता – रो० ।

पेस्सामि[1] दस अत्थवसे पटिच्च – सङ्घसुट्ठुताय ... पे०... विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

B. 366 ९२. **"या पन भिक्खुनी नग्गा नहायेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) **विभङ्गो**

९३. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं 5 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

नग्गा नहायेय्या ति अनिवत्था वा अपारुता वा नहायति, पयोगे दुक्कटं । नहानपरियोसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

९४. अनापत्ति अच्छिन्नचीवरिकाय वा नट्ठचीवरिकाय वा, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———०———

§ २२. बावीसतिमपाचित्तियं

(उदकसाटिककारापने)

(१) छब्बग्गियानं उदकसाटिकावत्थु

10 ९५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खुनीनं उदकसाटिका R. 279 अनुञ्ञाता होति । छब्बग्गिया भिक्खुनियो – "भगवता उदकसाटिका अनुञ्ञाता" ति अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेसुं । पुरतो पि पच्छतो पि आकड्ढन्ता[2] आहिण्डन्ति[3] । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा 15 ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) **पञ्ञत्ति**

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया 20 भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

९६. **"उदकसाटिकं पन भिक्खुनिया कारयमानाय पमाणिका[4] कारे-**

१. पञ्ञपेस्सामि – म० । २. कड्ढन्ता – सी० । ३. आहिण्डन्ता – स्या० । ४. पामाणिका – रो० ।

तब्बा। तत्रिदं पमाणं – दीघसो चतस्सो विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं द्वे विदत्थियो। तं अतिक्कामेन्तिया छेदनकं पाचित्तियं" ति।

(३) विभङ्गो

९७. **उदकसाटिका** नाम[1] याय निवत्था नहायति। B. 367

कारयमानाया ति करोन्तिया वा कारापेन्तिया वा।

पमाणिका कारेतब्बा। तत्रिदं पमाणं – दीघसो चतस्सो विदत्थियो, 5 सुगतविदत्थिया; तिरियं द्वे विदत्थियो। तं अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं। पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं।

९८. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स। अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स। परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स। परेहि विप्पकतं परेहि 10 परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स।

अञ्ञस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स। अञ्ञेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स।

९९. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्ञेन कतं पमाणातिक्कन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थरणं[2] 15 वा साणिपाकारं वा भिसिं वा बिम्बोहनं[3] वा करोति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति।

---

§ २३. तेवीसतिमपाचित्तियं

(चीवरविसिब्बने)

(१) दुस्सिब्बितचीवरवत्थु

१००. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन अञ्ञतरिस्सा भिक्खुनिया महग्घे चीवरदुस्से चीवरं दुक्कटं होति दुस्सिब्बितं। थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं 20 R. 280 भिक्खुनिं एतदवोच – "सुन्दरं खो इदं ते, अय्ये, चीवरदुस्सं; चीवरं च खो दुक्कटं दुस्सिब्बितं" ति। "विसिब्बेमि, अय्ये, सिब्बिस्ससी"[4] ति? "आमय्ये[5], सिब्बिस्सामी" ति। अथ खो सा भिक्खुनी तं चीवरं विसिब्बेत्वा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अदासि। थुल्लनन्दा भिक्खुनी – "सिब्बि- B. 368

१. सी० पोत्थके नत्थि। २ भूमत्थरणं – म०। ३. बिम्बोहनं – म०। ४. सिब्बेस्ससी – सी०, स्या०, रो०। ५. आमाय्ये – म०।

स्सामी सिब्बिस्सामी" ति नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति। अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति[1] विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा भिक्खुनिया चीवरं विसिब्बापेत्वा नेव सिब्बिस्सति न
5 सिब्बापनाय उस्सुक्कं करिस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं विसिब्बापेत्वा नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोती ति ? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं विसिब्बापेत्वा नेव सिब्बिस्सति न सिब्बा-
10 पनाय उस्सुक्कं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१०१. **"या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बेय्य न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करेय्य, अञ्ञत्र चतूहपञ्चाहा, पाचित्तियं"** ति।

(३) विभङ्गो

15 १०२. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति।

भिक्खुनिया ति अञ्ञाय भिक्खुनिया।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्ञतरं चीवर।

विसिब्बेत्वा ति सयं विसिब्बेत्वा।

20 **विसिब्बापेत्वा** ति अञ्ञं विसिब्बापेत्वा।

सा पच्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये।

नेव सिब्बेय्या ति न सयं सिब्बेय्य।

न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्ञं आणापेय्य।

अञ्ञत्र चतूहपञ्चाहा ति ठपेत्वा चतूहपञ्चाहं। नेव सिब्बि-
25 स्सामि न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स।

१०३. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञा चीवरं विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बति न सिब्बापनाय

---

१. खीयन्ति – सी०, स्या०, रो०।

उस्सुक्कं करोति, अञ्ञत्र चतूहपञ्चाहा, आपत्ति पाचित्तियस्स। उपसम्पन्नाय वेमतिका चीवरं विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति, अञ्ञत्र चतूहपञ्चाहा, आपत्ति पाचित्तियस्स। उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञा चीवरं विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति, अञ्ञत्र चतूहपञ्चाहा, आपत्ति पाचित्तियस्स। B 369 5

अञ्ञं परिक्खारं विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति, अञ्ञत्र चतूहपञ्चाहा, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नाय चीवरं वा अञ्ञं वा परिक्खारं विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति, अञ्ञत्र चतूहपञ्चाहा, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स। 10 R. 281 15

१०४. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, करोन्ती[1] चतूहपञ्चाहं अतिक्कामेति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति।

———o———

§ २४. चतुवीसतिमपाचित्तियं

(सङ्घाटिचारनिक्कमने)

(१) चीवरनिक्खिपनवत्थु

१०५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खुनीनं हत्थे चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेन जनपदचारिकं पक्कमन्ति। तानि चीवरानि चिरं निक्खित्तानि कण्णकितानि होन्ति। तानि भिक्खुनियो ओतापेन्ति। भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतदवोचुं – "कस्सिमानि, अय्ये, चीवरानि कण्णकितानी" ति ? अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति 20 25

१. करोन्तं – रो०।

विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो भिक्खुनीनं हत्थे चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेन जनपदचारिकं पक्कमिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुनीनं हत्थे चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेन जनपदचारिकं पक्कमन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

B. 370

(२) पञ्ञत्ति

5 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुनीनं हत्थे चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेन जनपदचारिकं पक्कमिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१०६. "**या पन भिक्खुनी पञ्चाहिकं सङ्घाटिचारं[1] अतिक्कामेय्य,**
10 **पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

१०७. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पञ्चाहिकं सङ्घाटिचारं अतिक्कामेय्या ति पञ्चमं दिवसं पञ्च चीवरानि नेव निवासेति न पारुपति न ओतापेति, पञ्चमं दिवसं अतिक्का-
15 मेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 282

१०८. पञ्चाहातिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्ञा, आपत्ति पाचित्तियस्स । पञ्चाहातिक्कन्ते वेमतिका, आपत्ति पाचित्तियस्स । पञ्चाहातिक्कन्ते अनतिक्कन्तसञ्ञा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पञ्चाहानतिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । पञ्चा-
20 हानतिक्कन्ते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । पञ्चाहानतिक्कन्ते अनतिक्कन्तसञ्ञा, अनापत्ति ।

१०९. अनापत्ति पञ्चमं दिवसं पञ्च चीवरानि निवासेति वा पारुपति वा ओतापेति वा, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———०———

१. सङ्घाटिवारं – स्या० ।

§ २५. पञ्चवीसतिमपाचित्तियं
(चीवरसङ्कमनीयधारणे)

(१) अल्लचीवरवत्थु

११०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा भिक्खुनी पिण्डाय चरित्वा अल्लचीवरं पत्थरित्वा विहारं पाविसि। अञ्ञतरा भिक्खुनी तं चीवरं पारुपित्वा गामं पिण्डाय पाविसि। सा निक्खमित्वा भिक्खुनियो पुच्छि – "अपय्ये', मय्हं चीवरं पस्सेय्याथा" ति? भिक्खुनियो तस्सा भिक्खुनिया एतमत्थं आरोचेसुं। अथ खो सा भिक्खुनी उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "कथं हि नाम भिक्खुनी मय्हं चीवरं अनापुच्छा पारुपिस्सती" ति! अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०...ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं अनापुच्छा पारुपिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं अनापुच्छा पारुपी' ति? "सच्चं, भगवा" ति।

(B. 371; 5; 10)

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं अनापुच्छा पारुपिस्सति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु – (15)

१११. **"या पन भिक्खुनी चीवरसङ्कमनीयं धारेय्य, पाचित्तियं"** ति।

(३) विभङ्गो

११२. **या पना** ति या यादिसा ... पे०... **भिक्खुनी** ति... पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति।

चीवरसङ्कमनीयं नाम उपसम्पन्नाय पञ्चन्नं चीवरानं अञ्ञतरं चीवरं तस्सा वा अदिन्नं तं वा अनापुच्छा निवासेति वा पारुपति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स। (20)

११३. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञा चीवरसङ्कमनीयं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स। उपसम्पन्नाय वेमतिका चीवरसङ्कमनीयं धारेति,

---

१. अपाय्ये – म०। २. पारुपती – स्या०।

पाचित्तियं –४१.

आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञा चीवरसङ्कमनीयं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R.283 अनुपसम्पन्नाय चीवरसङ्कमनीयं धारेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय 5 वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

११४. अनापत्ति सा वा देति, तं वा आपुच्छा निवासेति वा पारुपति वा, अच्छिन्नचीवरिकाय, नट्ठचीवरिकाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———०———

§ २६. छब्बीसतिमपाचित्तियं

(गणलाभन्तरायकरणे)

(१) चीवरदेय्यधम्मअन्तरायवत्थु

B.372 10 ११५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया उपट्ठाककुलं थुल्लनन्दं भिक्खुनिं एतदवोच – "भिक्खुनीसङ्घस्स[1], अय्ये, चीवरं दस्सामा" ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी– "तुम्हे बहुकिच्चा बहुकरणीया" ति अन्तरायं अकासि । तेन खो पन समयेन तस्स कुलस्स घरं डय्हति । ते 15 उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अम्हाकं देय्यधम्मं अन्तरायं करिस्सति ! उभयेनाम्ह[2] परिबाहिरा[3], भोगेहि च पुञ्ञेन चा" ति । अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०...ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा गणस्स चीवर- 20 लाभं अन्तरायं करिस्सती ति ...पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी गणस्स चीवरलाभं अन्तरायं अकासी[4] ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी गणस्स चीवरलाभं अन्तरायं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-

---

१. भिक्खुनिसङ्घस्स – म० । २. उभयेनम्ह – स्या०, रो०; उभयेनम्हा – सी० । ३. परिहीना – सी० । ४. करोती – स्या० ।

सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

११६. **"या पन भिक्खुनी गणस्स चीवरलाभं अन्तरायं करेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

११७. **या पना** ति या यादिसा ... पे०... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 5

गणो नाम भिक्खुनीसङ्घो वुच्चति ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्ञतरं चीवरं विकप्पनुपगं[1] पच्छिमं ।

अन्तरायं करेय्या ति कथं इमे[2] चीवरं न[3] ददेय्युं ति अन्तरायं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्ञं परिक्खारं अन्तरायं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स । सम्बहुलानं भिक्खुनीनं वा एकभिक्खुनिया वा अनुपसम्पन्नाय वा चीवरं वा अञ्ञं वा परिक्खारं अन्तरायं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स । R. 284 10

११८. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा निवारेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । B. 373

———०———

§ २७. सत्तवीसतिमपाचित्तियं

(चीवरविभङ्गपटिबाहने)

(१) चीवरभाजनवत्थु

११९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनीसङ्घस्स अकालचीवरं उप्पन्नं होति । अथ खो भिक्खुनीसङ्घो तं चीवरं भाजेतुकामो सन्निपति । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अन्तेवासिनियो[4] भिक्खुनियो पक्कन्ता होन्ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी ता भिक्खुनियो एतदवोच – "अय्ये, भिक्खुनियो पक्कन्ता, न ताव चीवरं भाजियिस्सती" ति । *चीवरविभङ्गं पटिबाहि[5] । भिक्खुनियो न ताव चीवरं भाजयिस्सती ति पक्कमिंसु[6] । थुल्लनन्दा भिक्खुनी अन्तेवासिनीसु भिक्खुनीसु आगतासु तं चीवरं भाजापेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – 15 20

---

१. विकप्पनूपगं – सी० । २. इमं – स्या०, रो० । ३. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४. अन्तेवासी – सी० । *. एत्थ सी० पोत्थके 'धम्मिकं' ति अधिको पाठो दिस्सति । ५. पटिबाहति – रो० । ६. विप्पक्कमिंसु – स्या०, रो० ।

कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा धम्मिकं चीवरविभङ्गं पटिबाहिस्सती ति ...पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिकं चीवरविभङ्गं पटिबाही[1] ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा 5 भिक्खुनी धम्मिकं चीवरविभङ्गं पटिबाहिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१२०. **"या पन भिक्खुनी धम्मिकं चीवरविभङ्गं पटिबाहेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

10 १२१. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

धम्मिको नाम चीवरविभङ्गो समग्गो भिक्खुनीसङ्घो सन्निपतित्वा भाजेति ।

R. 285 **पटिबाहेय्या** ति कथं इमं चीवरं न भाजेय्या ति पटिबाहति, आपत्ति 15 पाचित्तियस्स ।

B. 374 १२२. धम्मिके धम्मिकसञ्ञा पटिबाहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मिके वेमतिका पटिबाहति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मिके अधम्मिकसञ्ञा पटिबाहति, अनापत्ति । अधम्मिके धम्मिकसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मिके अधम्मिकसञ्ञा, 20 अनापत्ति ।

१२३. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा पटिबाहति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—— ० ——

§ २८. अट्ठवीसतिमपाचित्तियं

(समणचीवरदाने)

(१) थुल्लनन्दाय नटानं चीवरदानवत्थु

१२४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी नटानं पि

१. पटिबाहती – स्या० ।

नटकानं पि लङ्घकानं[1] पि सोकज्झायिकानं पि कुम्भथूणिकानं पि समणचीवरं देति –"मय्हं परिसति वण्णं भासथा" ति। नटा पि नटका पि लङ्घका पि सोकज्झायिका[2] पि कुम्भथूणिका पि थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिसति वण्णं भासन्ति– "अय्या थुल्लनन्दा बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्टा[3] धम्मिं कथं कातुं; देथ अय्याय, करोथ अय्याया" ति। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अगारिकस्स[4] समणचीवरं दस्सती ति ...पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अगारिकस्स समणचीवरं देती ति ? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अगारिकस्स समणचीवरं दस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१२५. **"या पन भिक्खुनी अगारिकस्स वा परिब्बाजकस्स वा परिब्बाजिकाय वा समणचीवरं ददेय्य, पाचित्तियं"** ति।

(३) विभङ्गो

१२६. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे० ...अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति।

अगारिको नाम यो कोचि अगारं अज्झावसति। B. 375

परिब्बाजको नाम भिक्खुं च सामणेरं च ठपेत्वा यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो।

परिब्बाजिका नाम भिक्खुनिं च सिक्खमानं च सामणेरिं च ठपेत्वा या काचि परिब्बाजिकसमापन्ना।

समणचीवरं नाम कप्पकतं वुच्चति। देति, आपत्ति पाचित्तियस्स। R. 286

१२७. अनापत्ति मातापितूनं देति, तावकालिकं देति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति।

---

१. लङ्घिकानं – सी०, स्या०, रो०। २. सोकसायिकानं – सी०। ३. पट्ठा – स्या०, रो०। ४ आगारिकस्स – स्या०।

§ २९. ऊनतिंसतिमपाचित्तियं

(चीवरकालातिक्कमने)

(१) चीवरपच्चासावत्थु

१२८. तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया उपट्ठाककुलं
थुल्लनन्दं भिक्खुनिं एतदवोच – "सचे मयं, अय्ये, सक्कोम, भिक्खुनी-
सङ्घस्स चीवरं दस्सामा" ति। तेन खो पन समयेन वस्सं[1] वुत्था[1] भिक्खुनियो
5 चीवरं भाजेतुकामा सन्निपतिंसु। थुल्लनन्दा भिक्खुनी ता भिक्खुनियो एतद-
वोच – "आगमेथ, अय्ये, अत्थि भिक्खुनीसङ्घस्स चीवरपच्चासा" ति।
भिक्खुनियो थुल्लनन्दं भिक्खुनिं एतदवोचुं – "गच्छाय्ये[2], तं चीवरं जानाही"
ति। थुल्लनन्दा भिक्खुनी येन तं कुलं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा ते मनुस्से
एतदवोच – "देथावुसो, भिक्खुनीसङ्घस्स चीवरं" ति। "न मयं, अय्ये,
10 सक्कोम भिक्खुनीसङ्घस्स चीवरं दातुं" ति। थुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खु-
नीनं एतमत्थं आरोचेसि। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा... पे०... ता उज्झा-
यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा दुब्बलचीवर-
पच्चासाय चीवरकालसमयं अतिक्कामेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमयं अति-
15 क्कामेसी[3] ति ? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
B. 376 भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमयं अतिक्कामेस्सति ! नेतं,
भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

20 १२९. "**या पन भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमयं
अतिक्कामेय्य, पाचित्तियं**" ति।

(३) विभङ्गो

१३०. **या पना** ति या यादिसा...पे०... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति।

१-१. वस्संवुट्ठा – म०। २ गच्छय्ये – स्या०, रो०। ३ अतिक्कामेसी – स्या०।

दुब्बलचीवरपच्चासा नाम सचे मयं सक्कोम, दस्साम करिस्सामा ति वाचा भिन्ना होति ।

चीवरकालसमयो नाम अनत्थते कठिने[1] वस्सानस्स पच्छिमो मासो, अत्थते कठिने पञ्च मासा । R 287

चीवरकालसमयं अतिक्कामेय्या ति अनत्थते कठिने वस्सानस्स पच्छिमं दिवसं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्थते कठिने कठिनुद्धारदिवसं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 5

१३१. दुब्बलचीवरे दुब्बलचीवरसञ्ञा चीवरकालसमयं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दुब्बलचीवरे वेमतिका चीवरकालसमयं अतिक्कामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दुब्बलचीवरे अदुब्बलचीवरसञ्ञा चीवरकालसमयं अतिक्कामेति, अनापत्ति । 10

अदुब्बलचीवरे दुब्बलचीवरसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुब्बलचीवरे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुब्बलचीवरे अदुब्बलचीवरसञ्ञा, अनापत्ति ।

१३२. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा निवारेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 15

---

§ ३०. तिसतिमपाचित्तियं

(कठिनुद्धारपटिबाहने)

(१) कठिनुद्धारवत्थु

१३३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरेन उपासकेन सङ्घं उद्दिस्स विहारो कारापितो होति । सो तस्स विहारस्स महे उभतोसङ्घस्स अकालचीवरं दातुकामो होति । तेन खो पन समयेन उभतोसङ्घस्स कठिनं अत्थतं होति । अथ खो सो उपासको सङ्घं उपसङ्कमित्वा कठिनुद्धारं याचि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, कठिनं उद्धरितुं । एवं च पन भिक्खवे कठिनं उद्धरितब्बं । ब्यत्तेन भिक्खुना B 377 20

[1] कथिने – म० ।

पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो –

१३४. "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो कठिनं उद्धरेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। सङ्घो कठिनं उद्धरति। यस्सायस्मतो 5 खमति कठिनस्स उद्धारो, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"उब्भतं सङ्घेन कठिनं, खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति।

१३५. अथ खो सो उपासको भिक्खुनीसङ्घं उपसङ्कमित्वा कठिनुद्धारं R 288 याचि। थुल्लनन्दा भिक्खुनी – "चीवरं अम्हाकं भविस्सती" ति कठिनुद्धारं 10 पटिबाहि। अथ खो सो उपासको उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो अम्हाकं कठिनुद्धारं न दस्सन्ती" ति! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्स उपासकस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा...पे०...ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा धम्मिकं कठिनुद्धारं पटिबाहिस्सती 15 ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिकं कठिनुद्धारं पटिबाही' ति? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा B 378 भिक्खुनी धम्मिकं कठिनुद्धारं पटिबाहिस्सति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं 20 उद्दिसन्तु –

१३६. **"या पन भिक्खुनी धम्मिकं कठिनुद्धारं पटिबाहेय्य, पाचित्तियं"** ति।

(३) विभङ्गो

१३७. **या पना** ति या यादिसा...पे०...**भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति।

5 **धम्मिको** नाम कठिनुद्धारो समग्गो भिक्खुनीसङ्घो सन्निपतित्वा उद्धरति।

पटिबाहेय्या ति कथं इदं कठिनं न[२] उद्धरेय्या ति पटिबाहति[१],

---

१ पटिबाहती – स्या०। २. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि।

आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१३८. धम्मिके धम्मिकसञ्ञा पटिबाहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मिके वेमतिका पटिबाहति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मिके अधम्मिकसञ्ञा पटिबाहति, अनापत्ति । अधम्मिके धम्मिकसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मिके अधम्मिकसञ्ञा, 5 अनापत्ति ।

१३९. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा पटिबाहति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

*नग्गवग्गो ततियो ।

---

§ ३१. एकतिंसतिमपाचित्तियं

(एकमञ्चे तुवट्टने)

(१) एकमञ्चे तुवट्टनवत्थु

१४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टेन्ति । 10 मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा- B. 379 चेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो[1] कामभोगिनियो" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो 15 द्वे एकमञ्चे तुवट्टेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु – 20

---

* एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति –

नग्गोदकं विसिब्बेत्वा पञ्चाह संकमानियं ।
गणविभङ्गं समणं दुब्बलकठिनेन चा ति ॥

१. गिही – सी० ।

R. 289 १४१. **"या पन भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टेय्युं, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

१४२. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनियो** ति उपसम्पन्नायो वुच्चन्ति ।

द्वे एकमञ्चे तुवट्टेय्युं ति एकाय निपन्नाय अपरा निपज्जति, आपत्ति 5 पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उट्ठहित्वा पुनप्पुनं निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१४३. अनापत्ति एकाय निपन्नाय अपरा निसीदति, उभो वा निसीदन्ति, उम्मत्तिकानं, आदिकम्मिकानं ति ।

---

§ ३२. द्वत्तिसतिमपाचित्तियं

(एकत्थरणपावुरणतुवट्टने)

(१) एकत्थरणपावुरणावत्थु

१४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 10 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा[1] तुवट्टेन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो" ति ! अस्सोसुं खो B. 380 भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या 15 ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो 20 द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

---

१. एकत्थरणपापुरणा – सी०, स्या० ।

१४५. **"या पन भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेय्युं, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

१४६. **या पना** ति या यादिसा...पे०...**भिक्खुनियो** ति उपसम्पन्नायो वुच्चन्ति ।

द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेय्युं ति तञ्ञेव अत्थरित्वा तञ्ञेव पारुपन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।　5

१४७. एकत्थरणपावुरणे एकत्थरणपावुरणसञ्ञा तुवट्टेन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकत्थरणपावुरणे वेमतिका तुवट्टेन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकत्थरणपावुरणे नानत्थरणपावुरणसञ्ञा तुवट्टेन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।　10

एकत्थरणे नानापावुरणसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणे एकपावुरणसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणपावुरणे एकत्थरणपावुरणसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणपावुरणे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणपावुरणे नानत्थरणपावुरणसञ्ञा, अनापत्ति ।

१४८. अनापत्ति ववत्थानं दस्सेत्वा निपज्जन्ति, उम्मत्तिकानं, आदिकम्मिकानं ति ।　15

---

§ ३३. तेत्तिंसतिमपाचित्तियं
(भिक्खुनिया अफासुकरणे)

(१) थुल्लनन्दा-भद्दाकापिलानीवत्थु

१४९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा[1] धम्मिं[2] कथं[2] कातुं । भद्दा पि कापिलानी बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा धम्मिं कथं कातुं उळारसम्भाविता । मनुस्सा – "अय्या भद्दा कापिलानी बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्टा धम्मिं कथं कातुं उळारसम्भाविता" ति भद्दं कापिलानिं पठमं पयिरुपासित्वा, पच्छा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं पयिरुपासन्ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी इस्सापकता　B.381, R.290　20

१. पट्ठा – स्या०, रो० । २-२. धम्मकथं – सी० रो० ।

– "इमा किर अप्पिच्छा सन्तुट्ठा पविवित्ता असंसट्ठा या इमा सञ्ञत्तिबहुला विञ्ञत्तिबहुला विहरन्ती" ति भद्दाय कापिलानिया पुरतो चङ्कमति पि तिट्ठति पि निसीदति पि सेय्यं पि कप्पेति उद्दिसति पि उद्दिसापेति पि सज्झायं पि करोति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति[1] विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अय्याय भद्दाय कापिलानिया सञ्चिच्च अफासु करिस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भद्दाय कापिलानिया सञ्चिच्च अफासुं करोती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भद्दाय कापिलानिया सञ्चिच्च अफासु करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१५०. **"या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया सञ्चिच्च अफासुं करेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

१५१. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अञ्ञाय भिक्खुनिया ।

सञ्चिच्चा ति जानन्ती सञ्जानन्ती चेच्च अभिवितरित्वा वीतिक्कमो ।

अफासुं करेय्या ति – "इमिना इमिस्सा अफासु[2] भविस्सती" ति अनापुच्छा पुरतो चङ्कमति वा तिट्ठति वा निसीदति वा सेय्यं वा कप्पेति उद्दिसति वा उद्दिसापेति वा सज्झायं वा करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B.382 १५२. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञा सञ्चिच्च अफासु करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका सञ्चिच्च अफासु करोति, R.291 आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञा सञ्चिच्च अफासु करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नाय सञ्चिच्च अफासु करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

---

१. खीयन्ति – सी०, स्या०, रो० । २. अफासुं – सी०, स्या० ।

अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१५३. अनापत्ति न अफासुं कत्तुकामा आपुच्छा पुरतो चङ्कमति वा तिट्ठति वा निसीदति वा सेय्यं वा कप्पेति उद्दिसति वा उद्दिसापेति वा 5 सज्झायं वा करोति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———o———

§ ३४. चतुत्तिंसतिमपाचित्तियं

(सहजीविनीअनुपट्ठाने)

(१) दुक्खितासहजीविनीवत्थु

१५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी दुक्खितं सहजीविनिं नेव उपट्ठेति न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करोति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम 10 अय्या थुल्लनन्दा दुक्खितं सहजीविनिं नेव उपट्ठेस्सति न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी दुक्खितं सहजीविनिं नेव उपट्ठेति न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करोती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा 15 भिक्खुनी दुक्खितं सहजीविनिं नेव उपट्ठेस्सति न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१५५. **"या पन भिक्खुनी दुक्खितं सहजीविनिं नेव उपट्ठेय्य न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करेय्य, पाचित्तियं"** ति । 20

(३) विभङ्गो

१५६. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं B.383 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

दुक्खिता नाम गिलाना वुच्चति ।

सहजीविनी नाम सद्धिविहारिनी वुच्चति ।

नेव उपट्ठेय्या ति न सयं उपट्ठेय्य ।

न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्ञं आणापेय्य ।

नेव उपट्ठेस्सामि न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स । अन्तेवासिनिं[1] वा अनुपसम्पन्नं वा 5 नेव उपट्ठेति, न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 292 १५७. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———०———

§ ३५. पञ्चतिंसतिमपाचित्तियं

(भिक्खुनीनिक्कड्ढने)

(१) भद्दाथुल्लनन्दावत्थु

१५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दा कापिलानी साकेते वस्सं उपगता होति । सा केनचिदेव करणीयेन उब्बाळ्हा[2] थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया सन्तिके दूतं पाहेसि – "सचे मे अय्या थुल्लनन्दा उपस्सयं ददेय्य आगच्छेय्या-महं[3] सावत्थिं" ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी एवमाह – "आगच्छतु, दस्सामी" ति । अथ खो भद्दा कापिलानी साकेता सावत्थिं अगमासि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी भद्दाय कापिलानिया उपस्सयं अदासि । तेन खो पन समयेन 15 थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा[4] धम्मिं[5] कथं[5] कातुं । भद्दा पि कापिलानी बहुस्सुता येव[6] होति भाणिका विसारदा पट्टा धम्मिं कथं कातुं उळारसम्भाविता । मनुस्सा – "अय्या भद्दा कापिलानी बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्टा धम्मिं कथं कातुं उळारसम्भाविता" ति भद्दं कापिलानिं पठमं पयिरुपासित्वा पच्छा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं B. 384 20 पयिरुपासन्ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी इस्सापकता – "इमा किर अप्पिच्छा सन्तुट्ठा पविवित्ता असंसट्ठा या इमा सञ्ञत्तिबहुला विञ्ञत्तिबहुला विहरन्ती" ति कुपिता अनत्तमना भद्दं कापिलानिं उपस्सया निक्कड्ढि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा .. पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति– कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अय्याय भद्दाय कापिलानिया उपस्सयं दत्वा 25 कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,

---

१. अन्तेवासिं – रो० । २ स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३. गच्छेय्यामहं –स्या० । ४. पट्ठा – स्या०, रो० । ५–५. धम्मकथं – सी०, रो० । ६. सी०, स्या०, पोत्थकेसु नत्थि ।

थुल्लनन्दा भिक्खुनी भद्दाय कापिलानिया उपस्सयं दत्वा कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भद्दाय कापिलानिया उपस्सयं दत्वा कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, 5 भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१५९. **"या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया उपस्सयं दत्वा कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढेय्य वा निक्कड्ढापेय्य वा, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

१६०. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 10

भिक्खुनिया ति अञ्ञाय भिक्खुनिया ।

उपस्सयो नाम कवाटबद्धो वुच्चति ।

दत्वा ति सयं दत्वा ।

कुपिता अनत्तमना ति अनभिरद्धा आहतचित्ता खिलजाता ।

निक्कड्ढेय्या ति गब्भे गहेत्वा पमुखं निक्कड्ढति, आपत्ति पाचित्ति- 15 यस्स । पमुखे गहेत्वा बहि निक्कड्ढति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकेन पयोगेन बहुके पि द्वारे अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । R. 293

निक्कड्ढापेय्या ति अञ्ञं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकिं आणत्ता बहुके पि द्वारे अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६१. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञा उपस्सयं दत्वा कुपिता अनत्त- 20 मना निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका उपस्सयं दत्वा कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञा उपस्सयं दत्वा कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । B. 385

तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्क- 25 टस्स । अकवाटबद्धा निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं कवाटबद्धा वा अकवाटबद्धा वा निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा,

आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स।

१६२. अनापत्ति अलज्जिनिं[1] निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्सा 5 परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, उम्मत्तिकं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, भण्डनकारिकं ... पे० ... कलहकारिकं ... विवादकारिकं ... भस्सकारिकं ... सङ्घे अधिकरणकारिकं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, अन्तेवासिनिं वा सद्धिविहारिनिं वा न सम्मा वत्तन्तिं 10 निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति।

—— ० ——

§ ३६. छत्तिंसतिमपाचित्तियं

(संसट्ठविहारे)

(१) संसट्ठा चण्डकाळीवत्थु

१६३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन चण्डकाळी[2] भिक्खुनी संसट्ठा विहरति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन[3] पि। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा 15 ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या चण्डकाळी संसट्ठा विहरिस्सति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पी ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी संसट्ठा विहरति गहपतिना पि B. 386 गहपतिपुत्तेन पी ति? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पञ्ञत्ति

R. 294 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी 20 भिक्खुनी संसट्ठा विहरिस्सति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवञ्च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१६४. **"या पन भिक्खुनी संसट्ठा विहरेय्य गहपतिना वा गहपतिपुत्तेन वा सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया – 'माय्ये, संसट्ठा**

---

१. अलज्जिनिं – सी०। २. चण्डकाली – सी०, स्या०, रो०। ३. गहपतिपुत्तेना – सी०।

विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । विविच्चाय्ये[1]; विवेकञ्ञेव भगिनिया सङ्घो वण्णेती' ति । एवञ्च पन सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि वुच्चमाना तथेव पग्गण्हेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततियं समनुभासितब्बा तस्स पटिनिस्सग्गाय । यावततियञ्चे समनुभासियमाना[2] तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, पाचित्तियं" ति । 5

(३) विभङ्गो

१६५. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

संसट्ठा नाम अननुलोमिकेन कायिकवाचसिकेन संसट्ठा ।

गहपति नाम यो कोचि अगारं अज्झावसति ।

गहपतिपुत्तो नाम यो[3] कोचि[3] पुत्तभातरो । 10

सा भिक्खुनी ति या सा संसट्ठा भिक्खुनी ।

भिक्खुनीहि ति अञ्ञाहि भिक्खुनीहि । या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा – "माय्ये, संसट्ठा विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । विविच्चाय्ये, विवेकञ्ञेव भगिनिया सङ्घो वण्णेती" ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो 15 चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी सङ्घमज्झं पि आकड्ढित्वा वत्तब्बा – "माय्ये, संसट्ठा विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । विविच्चाय्ये; विवेकञ्ञेव भगिनिया सङ्घो वण्णेती" ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति 20 दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवञ्च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बा । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ञापेतब्बो –

१६६. "सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी संसट्ठा विहरति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स 25 पटिनिस्सग्गाय । एसा ञत्ति । B. 387

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी संसट्ठा विहरति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो

---

१ विविच्चय्य – सी०, रो०; विविच्चाहय्ये – स्या० । २. समनुभासीयमाना – म० ।
३–३. ये केचि – म० ।
पाचित्तियं – ५१.

इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

"दुतियं पि एतमत्थं वदामि ...पे०... ततियं पि एतमत्थं वदामि ...पे०... सा भासेय्य ।

"समनुभट्ठा सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय; खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

R. 295 ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१६८. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ३७. सत्ततिंसतिमपाचित्तियं

(असत्थिकाचारिकायं)

(१) असत्थिकाचारिकावत्थु

१६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अन्तोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । B. 388 या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति[1] विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो अन्तोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरिस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अन्तोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

---

१. खीयन्ति – सी०, स्या०, रो० ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो अन्तोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१७०. "या पन भिक्खुनी अन्तोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरेय्य, पाचित्तियं" ति । 5

(३) विभङ्गो

१७१. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अन्तोरट्ठे ति यस्स विजिते विहरति, तस्स रट्ठे ।

सासङ्कं नाम तस्मिं मग्गे चोरानं निविट्ठोकासो दिस्सति, भुत्तोकासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो दिस्सति । 10

सप्पटिभयं नाम तस्मिं मग्गे चोरेहि मनुस्सा हता दिस्सन्ति, विलुत्ता दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

असत्थिका नाम विना सत्थेन । 15

चारिकं चरेय्या ति कुक्कुटसम्पाते[1] गामे गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्ञे अद्धयोजने अद्धयोजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१७२. अनापत्ति सत्थेन सह गच्छति, खेमे अप्पटिभये गच्छति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 20

---

§ ३८. अट्ठतिंसतिमपाचित्तियं

(असत्थिकाचारिकायं)

(१) असत्थिकाचारिकावत्थु

१७३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो तिरोरट्ठे सासङ्क-

---

१. कुक्कुटसम्पादे – सी० ।

सम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो तिरोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो तिरोरट्ठे
5 सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो तिरोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
10 इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१७४. **"या पन भिक्खुनी तिरोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

१७५. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ... पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

15 **तिरोरट्ठे** ति यस्स विजिते विहरति, तं ठपेत्वा अञ्ञस्स रट्ठे ।

सासङ्कं नाम तस्मिं मग्गे चोरानं निविट्ठोकासो दिस्सति, भत्तोकासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो दिस्सति ।

सप्पटिभयं नाम तस्मिं मग्गे चोरेहि मनुस्सा हता दिस्सन्ति, विलुत्ता
20 दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

असत्थिका नाम विना सत्थेन ।

चारिकं चरेय्या ति कुक्कुटसम्पाते गामे गामन्तरे गामन्तरे, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्ञे अद्धयोजने अद्धयोजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25 १७६. अनापत्ति सत्थेन सह गच्छति, खेमे अप्पटिभये गच्छति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———०———

§ ३९. अन्तोवस्सचारिकपाचित्तियं

(अन्तोवस्सचारिकायं)

(१) अन्तोवस्सचारिकावत्थु

१७७. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-निवापे। तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अन्तोवस्सं चारिकं चरन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो अन्तोवस्सं चारिकं चरिस्सन्ति हरितानि तिणानि च[1] सम्मद्दन्ता[2], एकिन्द्रियं जीवं विहेठेन्ता, बहू खुद्दके पाणे सङ्घातं आपादेन्ता" ति! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो अन्तोवस्सं चारिकं चरिस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अन्तोवस्सं चारिकं चरन्ती ति? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो अन्तोवस्सं चारिकं चरिस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१७८. **"या पन भिक्खुनी अन्तोवस्सं चारिकं चरेय्य, पाचित्तियं"** ति।

(३) विभङ्गो

१७९. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति।

अन्तोवस्सं ति पुरिमं वा तेमासं पच्छिमं वा तेमासं अवसित्वा।

चारिकं चरेय्या ति कुक्कुटसम्पाते गामे गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति पाचित्तियस्स। अगामके अरञ्ञे अद्धयोजने अद्धयोजने आपत्ति पाचित्तियस्स।

१८०. अनापत्ति सत्ताहकरणीयेन गच्छति, केनचि उब्बाळ्हा गच्छति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति।

———o———

१. स्या० रो०, पोत्थकेसु नत्थि। २. मद्दन्ता – सी०।

§ ४०. चत्तारीसतिमपाचित्तियं

([illegible])

(१) आहुन्दरिकावत्थु

१८१. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो तत्थेव राजगहे वस्सं वसन्ति, तत्थ
हेमन्तं, तत्थ गिम्हं । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—"आहुन्दरिका
भिक्खुनीनं दिसा अन्धकारा, न इमासं दिसा पक्खायन्ती" ति । अस्सोसुं
5 खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ
खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं ।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्ञा-
10 पेस्सामि[1] दस अत्थवसे पटिच्च – सङ्घसुट्ठुताय ...पे०... सद्धम्मट्ठितिया विन-
यानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१८२. **"या पन भिक्खुनी वस्सं[2] वुत्था[2] चारिकं न पक्कमेय्य
अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पि, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

१८३. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०.. अय
15 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

वस्सं वुत्था नाम पुरिमं वा तेमासं पच्छिमं वा तेमासं वुट्ठा ।

"चारिकं न पक्कमिस्सामि अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पी" ति
धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१८४. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतियिकं भिक्खुनिं न
20 लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

*तुवट्टवग्गो चतुत्थो ।

———o———

१. पञ्ञपेस्सामि – म० । २–२. वस्संवुट्ठा – म० । * एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति—

सेय्यत्थरण अफासुकं दुक्खिता उपस्सयेन च ।
संसट्ठा कुवेरट्ठा अन्तोवस्सेन चारिका ति ॥

§ ४१. एकचत्तालीसतिमपाचित्तियं

(चित्तागारसिक्खापदं)

(१) कोसलराजचित्तागारवत्थु

R. 298

१८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन रञ्ञो पसेनदिस्स[1] कोसलस्स[1] उय्याने चित्तागारे पटिभानचित्तं कतं होति। बहू मनुस्सा चित्तागारं दस्सनाय गच्छन्ति। छब्बग्गिया पि भिक्खुनियो चित्तागारं दस्सनाय अगमंसु। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो चित्तागारं दस्सनाय गच्छिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो[2] कामभोगिनियो"[2] ति! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो चित्तागारं दस्सनाय गच्छिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो चित्तागारं दस्सनाय गच्छन्ती ति? "सच्चं, भगवा" ति।

B. 392

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो चित्तागारं दस्सनाय गच्छिस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१८६. **"या पन भिक्खुनी राजागारं वा चित्तागारं वा आरामं वा उय्यानं वा पोक्खरणिं वा दस्सनाय गच्छेय्य, पाचित्तियं" ति।**

(३) विभङ्गो

१८७. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति।

राजागारं नाम यत्थ कत्थचि रञ्ञो कीळितुं रमितुं कतं होति।
चित्तागारं नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कतं होति।
आरामो नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कतो होति।
उय्यानं नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कतं होति।
पोक्खरणी नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कता होति।

१–१. पसेनदिकोसलस्स – रो०। २–२ गिही कामभोगिनियो – सी०, गिहिकामभोगिनियो – रो०।

१८८. दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्सनूपचारं[1] विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकमेकं दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, 5 आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 393, R. 299

१८९. अनापत्ति आरामे ठिता पस्सति, गच्छन्ती वा आगच्छन्ती वा पस्सति, सति करणीये गन्त्वा पस्सति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———०———

§ ४२. द्वाचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(आसन्दिपरिभोगे)

(१) आसन्दिपल्लङ्कभोगवत्थु

१९०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-10 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो आसन्दि पि पल्लङ्कं पि परिभुञ्जन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो आसन्दि पि पल्लङ्कं पि परिभुञ्जिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । 15 या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो आसन्दि पि पल्लङ्कं पि परिभुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो आसन्दि पि पल्लङ्कं पि परिभुञ्जन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो 20 आसन्दि पि पल्लङ्कं पि परिभुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

---

१. दस्सनुपचारं – स्या०, रो० ।

१६१. **"या पन भिक्खुनी आसन्दिं वा पल्लङ्कं वा परिभुञ्जेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

१६२. **या पना** ति या यादिसा ...पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... **अयं** इमस्मिं **अत्थे** **अधिप्पेता** भिक्खुनी ति ।

आसन्दी[1] नाम अतिक्कन्तप्पमाणा वुच्चति । 5

पल्लङ्को नाम आहरिमेहि वाळेहि[2] कतो होति ।

परिभुञ्जेय्या ति तस्मिं अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६३. अनापत्ति आसन्दिया पादे छिन्दित्वा परिभुञ्जति, पल्लङ्कस्स वाळे[3] भिन्दित्वा[4] परिभुञ्जति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 10 B. 394

―――o―――

६ ४३. तेचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(सुत्तकन्तने)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

१६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो सुत्तं कन्तन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो सुत्तं कन्तिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं 15 उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो सुत्तं कन्तिस्सन्ती ति ...पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो सुत्तं कन्तन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति । R. 300

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया 20 भिक्खुनियो सुत्तं कन्तिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

---

१. आसन्दि – स्या०, रो० । २. वाळेहि – सी०, स्या०, रो० । ३. वाळे – सी०, स्या०, रो० । ४. छिन्दित्वा – सी०, रो० ।

१९५. "या पन भिक्खुनी सुत्तं कन्तेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

१९६. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सुत्तं नाम छ सुत्तानि – खोमं, कप्पासिकं, कोसेय्यं, कम्बलं, साणं, 5 भङ्गं ।

कन्तेय्या ति सयं कन्तति, पयोगे दुक्कटं । उज्जवुज्जवे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१९७. अनापत्ति कन्तितसुत्तं कन्तति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———o———

§ ४४. चतुचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(गिहिवेय्यावच्चकरणे)

(१) गिहिवेय्यावच्चवत्थु

B. 395 10 १९८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो गिहिवेय्यावच्चं करोन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो गिहिवेय्यावच्चं करिस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिवेय्यावच्चं करोन्ती ति ? 15 "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिवेय्यावच्चं करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

१९९. "या पन भिक्खुनी गिहिवेय्यावच्चं करेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

20 २००. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

R. 301 गिहिवेय्यावच्चं नाम अगारिकस्स यागुं वा भत्तं वा खादनीयं[1] वा पचति, साटकं वा वेठनं[2] वा धोवति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. खादनियं – रो० । २. वेट्ठनं – रो० ।

२०१. अनापत्ति यागुपाने, सङ्घभत्ते, चेतियपूजाय, अत्तनो वेय्यावच्चकरस्स यागुं वा भत्तं वा खादनीयं वा पचति, साटकं वा वेठनं वा धोवति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति।

———o———

§ ४५. पञ्चचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(अधिकरणवूपसमनं)

(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु

२०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा भिक्खुनी थुल्लनन्दं भिक्खुनिं उपसङ्कमित्वा एतदवोच – "एहाय्ये[1], इमं अधिकरणं वूपसमेही" ति। थुल्लनन्दा भिक्खुनी 'साधू' ति पटिस्सुणित्वा[2] नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुक्कं करोति। अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा भिक्खुनिया[3] – 'एहाय्ये, इमं अधिकरणं वूपसमेही' ति वुच्चमाना – 'साधू' ति पटिस्सुणित्वा, नेव वूपसमेस्सति न वूपसमाय उस्सुक्कं करिस्सती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया – 'एहाय्ये, इमं अधिकरणं वूपसमेही' ति वुच्चमाना – 'साधू' ति पटिस्सुणित्वा, नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुक्कं करोती ति? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया – 'एहाय्ये, इमं अधिकरणं वूपसमेही' ति वुच्चमाना – 'साधू' ति पटिस्सुणित्वा, नेव वूपसमेस्सति न वूपसमाय उस्सुक्कं करिस्सति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२०३. **"या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया – 'एहाय्ये, इमं अधिकरणं वूपसमेही' ति वुच्चमाना – 'साधू' ति पटिस्सुणित्वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी[4] नेव वूपसमेय्य न वूपसमाय उस्सुक्कं करेय्य, पाचित्तियं"** ति।

---

१. एहय्ये – सी०, स्या०, रो०। २. पटिसुणित्वा – सी०, रो०। ३ भिक्खुनियो – स्या०। ४. अन्तरायिकिनी – सी०।

B. 396

(२) विभङ्गो

२०४. **या पना** ति या यादिसा ... पे०... **भिक्खुनी** ति ... पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अञ्ञाय भिक्खुनिया ।

अधिकरणं नाम चत्तारि अधिकरणानि – विवादाधिकरणं, अनु-
5 वादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किच्चाधिकरणं ।

एहाय्ये इमं अधिकरणं वूपसमेही ति एहाय्ये इमं अधिकरणं विनिच्छेहि ।

R. 302 **सा पच्छा अनन्तरायिकिनी** ति असति अन्तराये ।

नेव वूपसमेय्या ति न सयं वूपसमेय्य ।

10 **न वूपसमाय उस्सुक्कं करेय्या** ति न अञ्ञं आणापेय्य । नेव वूप-समेस्सामि न वूपसमाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 397 २०५. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञा अधिकरणं नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुक्कं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका
15 अधिकरणं नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुक्कं करोति, आपत्ति पाचित्ति-यस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञा अधिकरणं नेव वूपसमेति न वूप-समाय उस्सुक्कं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नाय अधिकरणं नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुक्कं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति
20 दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२०६. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———०———

§ ४६. छचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(नटादीनं समणचीवरदाने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु

२०७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
25 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी नटानं पि नट-

कानं पि लङ्घकानं[1] पि सोकज्झायिकानं[2] पि कुम्भथूणिकानं पि सहत्था खाद-
नीयं भोजनीयं देति – "मय्हं परिसति[3] वण्णं भासथा" ति । नटा पि नटका पि
लङ्घका पि सोकज्झायिका पि कुम्भथूणिका पि थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया
परिसति वण्णं भासन्ति – "अय्या थुल्लनन्दा बहुस्सुता भाणिका विसारदा
पट्टा[4] धम्मिं कथं कातुं; देथाय्याय, करोथाय्याया" ति । या ता भिक्खुनियो 5
अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम
अय्या थुल्लनन्दा अगारिकस्स सहत्था खादनीयं भोजनीयं दस्सती ति
...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अगारिकस्स सहत्था
खादनीयं भोजनीयं देती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा 10
भिक्खुनी अगारिकस्स सहत्था खादनीयं भोजनीयं दस्सति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२०८. **"या पन भिक्खुनी अगारिकस्स वा परिब्बाजकस्स वा परिब्बा-** B 398
जिकाय वा सहत्था खादनीयं वा भोजनीयं वा ददेय्य, पाचित्तियं" ति । 15

(३) विभङ्गो

२०९. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अगारिको नाम यो कोचि अगारं अज्झावसति ।

परिब्बाजको नाम भिक्खु च सामणेरं च ठपेत्वा यो कोचि
परिब्बाजकसमापन्नो । 20

परिब्बाजिका नाम भिक्खुनि च सिक्खमानं च सामणेरिं च ठपेत्वा
या काचि परिब्बाजिकसमापन्ना ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि–उदकदन्तपोनं ठपेत्वा अवसेसं
खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि–ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं । 25

ददेय्या ति कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा देति, R. 303
आपत्ति पाचित्तियस्स । उदकदन्तपोनं देति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

---

१. लङ्घिकानं – सी०, स्या० । २. सोकसायिकानं – सी० । ३. परिसतिं – सी० ।
४. पट्ठा – स्या०, रो० ।

२१०. अनापत्ति दापेति न देति, उपनिक्खिपित्वा देति, बाहिरलेपं[1] देति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ४७. सत्तचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(आवसथचीवरपरिभोगे)

(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु

२११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथ-
5 चीवरं अनिस्सज्जित्वा[2] परिभुञ्जति । अञ्ञा उतुनियो भिक्खुनियो न लभन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति
B. 399 विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा आवसथचीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जिस्सती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथचीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

10 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथचीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२१२. **"या पन भिक्खुनी आवसथचीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभु-**
15 **ञ्जेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

२१३. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

आवसथचीवरं नाम उतुनियो भिक्खुनियो परिभुञ्जन्तू ति दिन्नं होति ।

20 **अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जेय्या** ति द्वे तिस्सो रत्तियो परिभुञ्जित्वा चतुत्थदिवसे धोवित्वा भिक्खुनिया वा सिक्खमानाय वा सामणेरिया[3] वा अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

---

१. बाहिरलेपं – स्या०, रो० । २. अनिस्सजित्वा – सी० । ३. सामणेराय – सी० ।

२१४. अनिस्सज्जिते[1] अनिस्सज्जितसञ्ञा परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते वेमतिका परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्ञा परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

निस्सज्जिते अनिस्सज्जितसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्ञा अनापत्ति ।

२१५. अनापत्ति निस्सज्जित्वा परिभुञ्जति, पुन परियायेन परिभुञ्जति, अञ्ञा उतुनियो भिक्खुनियो[2] न होन्ति, अच्छिन्नचीवरिकाय, नट्ठचीवरिकाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ४८. अट्ठचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(चारिकपक्कमने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु

२१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथं अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कामि । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया आवसथो डय्हति । भिक्खुनियो एवमाहंसु – "हन्दाय्ये[3], भण्डकं नीहरामा" ति । एकच्चा एवमाहंसु – "न मयं, अय्ये, नीहरिस्साम । यं किञ्चि नट्ठं सब्बं अम्हे अभियुञ्जिस्सती" ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी पुनदेव तं आवसथं पच्चागन्त्वा भिक्खुनियो पुच्छि – "अपाय्ये[4], भण्डकं नीहरित्था" ति ? "न मयं, अय्ये, नीहरिम्हा" ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी उज्झायति खिय्यति विपाचेति –"कथं हि नाम भिक्खुनियो आवसथे डय्हमाने भण्डकं न नीहरिस्सन्ती" ति ! या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – *कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा आवसथं अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथं अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कामी[5] ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

---

१. अनिस्सजिते – सी० । २ सी० पोत्थके नत्थि । ३. हन्दय्ये – सी०, स्या०, रो० । ४. अपय्ये – सी०, स्या०; अय्ये – रो० । * एत्थ 'कथ हि नाम भिक्खुनियो आवसथे डय्हमाने भण्डकं न नीहरिस्सन्ती ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खीयन्ति विपाचेन्ति' इति अधिको पाठो सी० पोत्थके अत्थि । ५ पक्कमी ति – सी०; पक्कमती ति – स्या० ।

(२) पञ्‍ञत्ति

विमरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथं अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

5 २१७. **"या पन भिक्खुनी आवसथं अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

२१८. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

आवसथो नाम कवाटबद्धो वुच्चति ।

10 **अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमेय्या** ति भिक्खुनिया वा सिक्खमानाय वा सामणेरिया वा अनिस्सज्जित्वा परिक्खित्तस्स आवसथस्स परिक्खेपं अतिक्कामेन्तिया[1] आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्खित्तस्स आवसथस्स उपचारं अतिक्कामेन्तिया आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२१९. अनिस्सज्जिते अनिस्सज्जितसञ्ञा पक्कमति, आपत्ति 15 पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते वेमतिका पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्ञा पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 401 अकवाटबद्धं अनिस्सज्जित्वा पक्कमति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते अनिस्सज्जितसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्ञा, अनापत्ति ।

R. 305 20 २२०. अनापत्ति निस्सज्जित्वा पक्कमति, सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—— ० ——

§ ४९. ऊनपञ्ञासमपाचित्तियं

(तिरच्छानविज्जापरियापुणने)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

२२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो तिरच्छान-

---

१. अतिक्कमेन्तिया – स्या० ।

विज्जं परियापुणन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं परियापुणिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो¹ कामभोगिनियो"¹ ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया 5 भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं परियापुणिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं परियापुणन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं परियापुणिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प- 10 सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२२२. **"या पन भिक्खुनी तिरच्छानविज्जं परियापुणेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

२२३. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं 15 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

तिरच्छानविज्जा नाम यं किञ्चि बाहिरकं अनत्थसंहितं ।

परियापुणेय्या ति पदेन परियापुणाति, पदे पदे आपत्ति पाचित्ति- B. 402 यस्स । अक्खराय परियापुणाति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२२४. अनापत्ति लेखं परियापुणाति, धारणं परियापुणाति, गुत्तत्थाय 20 परित्तं परियापुणाति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ५०. पञ्ञासमपाचित्तियं

(तिरच्छानविज्जावाचने)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

२२५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- R. 306 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो

१–१. गिही कामभोगिनियो – सी०; गिहिकामभोगिनियो – रो० ।

तिरच्छानविज्जं वाचेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
5 ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
10 वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२२६. **"या पन भिक्खुनी तिरच्छानविज्जं वाचेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

२२७. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

15 **तिरच्छानविज्जा** नाम यं किञ्चि बाहिरकं अनत्थसंहितं ।

वाचेय्या ति पदेन वाचेति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्खराय वाचेति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 403 २२८. अनापत्ति लेखं वाचेति, धारणं वाचेति, गुत्तत्थाय परित्तं वाचेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

*चित्तागारवग्गो पञ्चमो ।

———o———

§ ५१. एकपञ्ञासमपाचित्तियं

(अनापुच्छा आरामपवेसने)

(१) भिक्खुनीवत्थु

20 २२९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू गामकावासे

* एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति –
राजासन्दि युतञ्च गिही कूपसमेन च ।
ददे चीवरावसथं परियापुण वाचणं ति ।।

एकचीवरा चीवरकम्मं करोन्ति । भिक्खुनियो अनापुच्छा आरामं पविसित्वा येन ते भिक्खू तेनुपसङ्कमिंसु । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो अनापुच्छा आरामं पविसिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अनापुच्छा आरामं पविसन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति । 5

(२) पठमपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे[1], भिक्खुनियो अनापुच्छा आरामं पविसिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु–

"**या पन भिक्खुनी अनापुच्छा आरामं पविसेय्य, पाचित्तियं**" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति । 10

(३) पठमानुपञ्ञत्ति

२३०. तेन खो पन समयेन ते भिक्खू तम्हा आवासा पक्कमिंसु । भिक्खुनियो – "अय्या पक्कन्ता" ति, आरामं नागमंसु[2] । अथ खो ते भिक्खू पुनदेव तं आवासं पच्चागच्छिंसु । भिक्खुनियो – "अय्या आगता" ति, आपुच्छा आरामं पविसित्वा येन ते भिक्खू तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा ते भिक्खू अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठंसु । एकमन्तं ठिता खो ता भिक्खुनियो ते भिक्खू एतदवोचुं – "किस्स तुम्हे, भगिनियो, आरामं नेव सम्मज्जित्थ न पानीयं[3] परिभोजनीयं[3] उपट्ठापित्था[4] ति ? भगवता, अय्या, सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति[5] – "न अनापुच्छा आरामो पविसितब्बो ति । तेन मयं न आगमिम्हा" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा आरामं पविसितुं । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु – R. 307 15 20 B. 404

"**या पन भिक्खुनी सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा आरामं पविसेय्य, पाचित्तियं**" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(४) दुतियानुपञ्ञत्ति

२३१. तेन खो पन समयेन ते भिक्खू तम्हा आवासा पक्कमित्वा 25

---

१. स्या० पोत्थके नत्थि । २. नागमिंसु – सी० । ३–३. पानियं परिभोजनियं – रो० । ४. उपट्ठपित्था – स्या० । ५. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

पुनदेव तं आवासं[1] पच्चागच्छिसु । भिक्खुनियो – "अय्या पक्कन्ता" ति अनापुच्छा आरामं पविसिसु[1]। तासं कुक्कुच्चं अहोसि – "भगवता भिक्खुनीनं[2] सिक्खापदं पञ्ञत्तं – 'न सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा आरामो पविसितब्बो' ति । मयञ्चम्हा[3] सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा आरामं पविसिम्हा । कच्चि नु खो मयं पाचित्तियं आपत्तिं आपन्ना" ति ? भगवतो एमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२३२. "**या पन भिक्खुनी जानं सभिक्खुकं आरामं अनापुच्छा पविसेय्य, पाचित्तियं**" ति ।

(५) विभङ्गो

२३३. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्ञे वा तस्सा आरोचेन्ति, ते वा आरोचेन्ति ।

सभिक्खुको नाम आरामो यत्थ भिक्खू रुक्खमूले पि वसन्ति ।

अनापुच्छा आरामं पविसेय्या ति भिक्खुं वा सामणेरं वा आरामिकं वा अनापुच्छा परिक्खित्तस्स आरामस्स परिक्खेपं अतिक्कामेन्तिया[4] आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्खित्तस्स आरामस्स उपचारं ओक्कमन्तिया आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२३४. सभिक्खुके सभिक्खुकसञ्ञा सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा आरामं पविसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सभिक्खुके वेमतिका सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा आरामं पविसति, आपत्ति दुक्कटस्स । सभिक्खुके अभिक्खुकसञ्ञा सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा आरामं पविसति, अनापत्ति ।

अभिक्खुके सभिक्खुकसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिक्खुके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिक्खुके अभिक्खुकसञ्ञा, अनापत्ति ।

२३५. अनापत्ति सन्तं भिक्खुं आपुच्छा पविसति, असन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पविसति, सीसानुलोकिका गच्छति, यत्थ भिक्खुनियो सन्निपतिता

१. आरामं – सी० । २. सी०, स्या०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ३. मयञ्च – रो०, स्या० ।
४. अतिक्कमन्तिया – स्या० ।

होन्ति तत्थ गच्छति, आरामेन मग्गो होति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———०———

§ ५२. द्वापञ्ञासमपाचित्तियं

(भिक्खुं अक्कोसने)

(१) कप्पितक-छब्बग्गियाकलहवत्थु

२३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालायं । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपालिस्स उपज्झायो आयस्मा कप्पितको सुसाने विहरति । तेन खो पन समयेन छब्बग्गियानं भिक्खुनीनं 5 महत्तरा[1] भिक्खुनी कालङ्कता[2] होति । छब्बग्गिया भिक्खुनियो तं भिक्खुनिं नीहरित्वा आयस्मतो कप्पितकस्स विहारस्स अविदूरे झापेत्वा[3] थूपं कत्वा गन्त्वा तस्मिं थूपे रोदन्ति । अथ खो आयस्मा कप्पितको तेन सद्देन उब्बाळ्हो तं थूपं भिन्दित्वा विप्पकिरेसि[4] । छब्बग्गिया भिक्खुनियो – "इमिना कप्पितकेन अम्हाकं अय्याय थूपो भिन्नो, हन्द नं[5] घातेमा" ति, मन्तेसुं । 10 अञ्ञतरा भिक्खुनी आयस्मतो उपालिस्स एतमत्थं आरोचेसि । आयस्मा उपालि आयस्मतो कप्पितकस्स एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो आयस्मा कप्पितको विहारा निक्खमित्वा निलीनो अच्छि । अथ खो छब्बग्गिया भिक्खुनियो येनायस्मतो कप्पितकस्स विहारो तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा आयस्मतो कप्पितकस्स विहारं पासाणेहि च लेड्डूहि च ओत्थरापेत्वा, "मतो 15 कप्पितको" ति पक्कमिंसु ।

B. 406 अथ खो आयस्मा कप्पितको तस्सा रत्तिया अच्चयेन पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरं आदाय वेसालिं पिण्डाय पाविसि । अद्दसंसु खो छब्बग्गिया भिक्खुनियो आयस्मन्तं कप्पितकं पिण्डाय चरन्तं । दिस्वान एवमाहंसु – "अयं कप्पितको जीवति, को नु खो अम्हाकं मन्तं संहरी[6]" ति ? अस्सोसुं 20 खो छब्बग्गिया भिक्खुनियो – "अय्येन किर उपालिना अम्हाकं मन्तो संहटो" ति । ता आयस्मन्तं उपालिं अक्कोसिंसु – कथं हि नाम अयं कासावटो[7] मलमज्जनो निहीनजच्चो अम्हाकं मन्तं संहरिस्सती ति ! या ता भिक्खु-

---

१. महन्ततरा – सी० । २. कालकता – स्या०, सी० । ३. तं झापेत्वा – स्या० । ४. पकिरेसि – सी०, म०, रो० । ५. तं – सी० । ६. संहरती – स्या०, रो० । ७ कसावटो – स्या०, रो० ।

R. 309 नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो अय्यं उपालिं अक्कोसिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो उपालिं अक्कोसन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

5 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो उपालिं अक्कोसिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२३७. **"या पन भिक्खुनी भिक्खुं अक्कोसेय्य वा परिभासेय्य वा,**
10 **पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

२३८. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुं तिउपसम्पन्नं । **अक्कोसेय्य वा** ति दसहि वा अक्कोसवत्थूहि अक्कोसति एतेसं वा अञ्ञतरेन, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

15 **परिभासेय्य वा** ति भयं उपदंसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२३९. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञा अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिका अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञा[1] अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20 अनुपसम्पन्नं अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 407 २४०. अनापत्ति अत्थपुरेक्खाराय, धम्मपुरेक्खाराय, अनुसासनिपुरेक्खाराय[2], उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———o———

१. उपसम्पन्नसञ्ञा – सी० । २. अनुसासनीपुरेक्खाराय – सी०, स्या० ।

§ ५३. तेपञ्ञासमपाचित्तियं
(गणपरिभासने)

(१) भण्डनकारिकाचण्डकाळीवत्थु

२४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन चण्डकाळी[1] भिक्खुनी भण्डन-कारिका होति कलहकारिका विवादकारिका भस्सकारिका सङ्घे अधिकरण-कारिका। थुल्लनन्दा भिक्खुनी तस्सा कम्मे करीयमाने[2] पटिक्कोसति। तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामकं अगमासि केनचिदेव करणीयेन। 5
अथ खो भिक्खुनीसङ्घो – "थुल्लनन्दा भिक्खुनी पक्कन्ता" ति चण्डकाळिं भिक्खुनिं आपत्तिया अदस्सने उक्खिपि। थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामके तं *करणीयं तीरेत्वा पुनदेव सावत्थिं पच्चागच्छि*[3]। चण्डकाळी भिक्खुनी थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्ञापेसि[4] न पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं[5] उपनिक्खिपि; न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेसि 10
न पानीयेन[6] आपुच्छि। थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डकाळिं भिक्खुनिं एतद-वोच – "किस्स त्वं, अय्ये, मयि आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्ञापेसि न पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपि; न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेसि न पानीयेन आपुच्छी" ति? "एवं हेतं, अय्ये, होति यथा तं अना-थाया" ति। "किस्स पन त्वं, अय्ये, अनाथा" ति? "इमा मं, अय्ये, भिक्खु- 15
नियो – "अयं अनाथा अप्पञ्ञाता, नत्थि इमिस्सा काचि[7] पतिवत्ता" ति, आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिंसू" ति। थुल्लनन्दा भिक्खुनी – "बाला एता अब्यत्ता[8] एता नेता[9] जानन्ति कम्मं वा कम्मदोसं वा कम्मविपत्तिं वा कम्म-सम्पत्तिं वा ति, चण्डीकता गणं परिभासि[10]। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या 20
थुल्लनन्दा चण्डीकता गणं परिभासिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डीकता गणं परिभासी ति? "सच्चं, भगवा" ति।

R. 310

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा

---

१. चण्डकाली – सी०, स्या० रो०, । २. करियमाने – रो०; कयिरमाने – स्या०, सी०। ३. पच्चागञ्छि – सी०। ४. पञ्ञापेसि – म०। ५ पादकठलिक – सी०, म०। ६. पानियेन – रो०। ७. कोचि – स्या०, रो०। ८ अब्यत्ता – सी०। ९ नेव – रो०। १०. परिभासति – स्या०।

B. 408 भिक्खुनी चण्डीकता गणं परिभासिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२४२. **"या पन भिक्खुनी चण्डीकता गणं परिभासेय्य, पाचि-** 5 **त्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

२४३. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

चण्डीकता नाम कोधना वुच्चति ।

गणो नाम भिक्खुनीसङ्घो[1] वुच्चति

10 **परिभासेय्या** ति 'बाला एता अब्यत्ता एता नेता जानन्ति कम्मं वा कम्मदोसं वा कम्मविपत्तिं वा कम्मसम्पत्तिं वा' ति परिभासति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सम्बहुला भिक्खुनियो वा एकं भिक्खुनिं वा अनुपसम्पन्नं वा परिभासति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२४४. अनापत्ति अत्थपुरेक्खाराय, धम्मपुरेक्खाराय, अनुसासनि- 15 पुरेक्खाराय[2], उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---o---

§ ५४. चतुपञ्ञासमपाचित्तियं

(निमन्तितवग्गो)

(१) ब्राह्मणनिमन्तनवत्थु

२४५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो ब्राह्मणो भिक्खुनियो R. 311 निमन्तेत्वा भोजेसि । भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता ञातिकुलानि गन्त्वा एकच्चा भुञ्जिंसु एकच्चा पिण्डपातं आदाय अगमंसु । अथ खो सो ब्राह्मणो 20 पटिविस्सके एतदवोच – "भिक्खुनियो मया अय्या सन्तप्पिता, एथ तुम्हे पि सन्तप्पेस्सामी" ति । ते एवमाहंसु – "किं त्वं, अय्य[3], अम्हे सन्तप्पेस्ससि ! या पि तया निमन्तिता ता पि अम्हाकं घरानि आगन्त्वा एकच्चा

---

१. भिक्खुनिसङ्घो – म० । २. अनुसासनीपुरेक्खाराय – सी०, स्या० । ३. अय्ये – सी०; अय्यो – रो०, म० ।

भुञ्जिसु एकच्चा पिण्डपातं आदाय अगमंसू" ति। अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो अम्हाकं घरे भुञ्जित्वा अञ्ञत्र भुञ्जिस्सन्ति, न चाहं पटिबलो यावदत्थं दातुं" ति! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्स ब्राह्मणस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता अञ्ञत्र भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता अञ्ञत्र भुञ्जन्ती ति? "सच्चं, भगवा" ति। B. 409 5

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता अञ्ञत्र भुञ्जिस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु – 10

२४६. **"या पन भिक्खुनी निमन्तिता वा पवारिता वा खादनीयं वा भोजनीयं वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं"** ति।

(३) विभङ्गो

२४७. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति। 15

निमन्तिता नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्ञतरेन भोजनेन निमन्तिता।

पवारिता नाम असनं[1] पञ्ञायति, भोजनं पञ्ञायति, हत्थपासे ठिता अभिहरति, पटिक्खेपो पञ्ञायति।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यागुं यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम। 20

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स। अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स। 25

२४८. निमन्तिते* निमन्तितसञ्ञा खादनीयं वा भोजनीयं वा

१. आसनं – सी०, स्या०।

खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते वेमतिका खादनीयं
B. 410 वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते
अनिमन्तितसञ्ञा खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा,
आपत्ति पाचित्तियस्स* ।

5 यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स ।

२४९. अनापत्ति अनिमन्तिता[1] अप्पवारिता, यागुं पिवति, सामिके अपलोकेत्वा भुञ्जति, यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ५५. पञ्चपञ्ञासमपाचित्तियं

(कुलमच्छेरे)

(१) कुलमच्छरिनीवत्थु

R. 312 10 २५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा भिक्खुनी सावत्थियं अञ्ञतरिस्सा विसिखाय पिण्डाय चरमाना येन अञ्ञतर कुलं तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पञ्ञत्ते आसने निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा त भिक्खुनि भोजेत्वा एतदवोचु – "अञ्ञा पि, अय्ये, भिक्खुनियो आगच्छन्तू" ति ।
15 अथ खो सा भिक्खुनी, कथं हि नाम[2] भिक्खुनियो नागच्छेय्यु ति, भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोच – "अमुकस्मि, अय्ये, ओकासे वाळा[3] सुनखा चण्डो बलिबद्दो[4] चिक्खल्लो ओकासो । मा खो तत्थ अगमित्था" ति । अञ्ञतरा पि भिक्खुनी तस्सा विसिखाय पिण्डाय चरमाना येन तं कुलं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा पञ्ञत्ते आसने निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा तं भिक्खुनि
20 भोजेत्वा एतदवोचु – "किस्स, अय्ये, भिक्खुनियो न आगच्छन्ती" ति ? अथ खो सा भिक्खुनी तेसं मनुस्सानं एतमत्थं आरोचेसि । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनी कुलं मच्छरायिस्सती
B. 411 ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी कुलं मच्छरायती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

–. 'निमन्तिते निमन्तितसञ्ञा ... पाचित्तियस्स' इति पाठो सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।
१. निमन्तिता – म०, रो० । २. सी० पोत्थके नत्थि; अय्या – स्या० । ३. वाला – स्या०, रो० ।
४. बलिबद्दो – सी०; बलीबद्दो – रो० ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे ० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी कुलं मच्छरायिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२५१. "**या पन भिक्खुनी कुलमच्छरिनी अस्स, पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

२५२. **या पना** ति या यादिसा ... पे ०... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 5

कुलं नाम चत्तारि कुलानि – खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, सुद्दकुलं ।

मच्छरिनी अस्सा ति कथं भिक्खुनियो नागच्छेय्युं ति भिक्खुनीनं सन्तिके कुलस्स अवण्णं भासति,[1] आपत्ति पाचित्तियस्स । कुलस्स वा सन्तिके 10 भिक्खुनीनं अवण्णं भासति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२५३. अनापत्ति कुलं न मच्छरायन्ति सन्तं येव आदीनवं आचिक्खति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———०———

§ ५६. छपञ्ञासमपाचित्तियं

(अभिक्खुकावासे वस्सूपगमने)

(१) सम्बहुलाभिक्खुनीवत्थु

२५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- R. 313 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गामकावासे 15 वस्सं[2] वुत्था[2] सावत्थिं अगमंसु । भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतदवोचुं – "कत्थाय्यायो वस्सं वुत्था ? कच्चि ओवादो इद्धो अहोसी" ति ? "नत्थय्ये[3], तत्थ भिक्खू; कुतो ओवादो इद्धो भविस्सती" ति ! या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे० . . ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो अभिक्खुके आवासे वस्सं वसिस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, 20 भिक्खवे, भिक्खुनियो अभिक्खुके आवासे वस्सं वसन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

१. भणति – सी० । २–२. वस्संवुट्ठा – म० । ३. नत्थाय्ये – म० ।

(२) पञ्ञत्ति

B. 412 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो अभिक्खुके आवासे वस्सं वसिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

5 २५५. **"या पन भिक्खुनी अभिक्खुके आवासे वस्सं वसेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

२५६. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अभिक्खुको नाम आवासो न सक्का होति ओवादाय वा संवासाय 10 वा गन्तुं । वस्सं वसिस्सामी ति सेनासनं पञ्ञापेति[1] पानीयं परिभोजनीयं उपट्ठापेति[2] परिवेणं सम्मज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सह अरुणुग्गमना आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२५७. अनापत्ति वस्सुपगता[3] भिक्खू पक्कन्ता वा होन्ति विब्भन्ता वा कालङ्कता[4] वा पक्खसङ्कन्ता वा, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-15 काया ति ।

---

§ ५७. सत्तपञ्ञासमपाचित्तियं

(न पवारणे)

(१) वस्संवुत्थाभिक्खुनीवत्थु

२५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गामकावासे वस्सं वुत्था सावत्थिं अगमंसु । भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतदवोचुं–

R. 314 "कत्थाय्यायो वस्सं वुत्था; कत्थ भिक्खुसङ्घो पवारितो" ति ? "न मयं, 20 अय्ये, भिक्खुसङ्घं पवारेमा" ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथ हि नाम भिक्खुनियो वस्सं वुत्था भिक्खुसङ्घं न पवारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो

1. पञ्ञपेति – म० । 2. उपट्ठपेति – स्या०, म० । 3. वस्सूपगता – सी० । 4. कालकता – सी०, स्या० ।

वस्सं वुत्था भिक्खुसङ्घं न पवारेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो वस्सं वुत्था भिक्खुसङ्घं न पवारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु – B. 413 5

२५९. **"या पन भिक्खुनी वस्सं वुत्था उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि न पवारेय्य दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

२६०. **या पना** ति या यादिसा ...पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

वस्सं वुत्था नाम पुरिमं वा तेमासं पच्छिमं वा तेमासं वुत्था । 10 उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि न पवारेस्सामि दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६१. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

―――o―――

§ ५८. अट्ठपञ्ञासमपाचित्तियं

(न ओवादगमने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

२६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मिं निग्रो- 15 धारामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनूपस्सयं[1] उपसङ्कमित्वा छब्बग्गिया भिक्खुनियो ओवदन्ति । भिक्खुनियो छब्बग्गिया भिक्खुनियो एतदवोचुं –"एथाय्ये[2] ओवादं गमिस्सामा" ति । "यं पि मयं, अय्ये, गच्छेय्याम ओवादस्स कारणा, अय्या छब्बग्गिया इधेव आगन्त्वा[3] अम्हे ओवदन्ती" ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति 20 खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो ओवादं न

---

१. भिक्खुनुपस्सयं – म० । २. एथय्ये – सी०, स्या०, रो० । ३. सी० पोत्थके नत्थि ।

गच्छिस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो ओवादं न गच्छन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्ब-
R. 315 ग्गिया भिक्खुनियो ओवादं न गच्छिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
5 वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

B. 414 २६३. **"या पन भिक्खुनी ओवादाय वा संवासाय वा न गच्छेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

२६४. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ...
10 अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

ओवादो नाम अट्ठ गरुधम्मा ।

संवासो नाम एककम्मं एकुद्देसो समसिक्खाता[1] । ओवादाय वा संवासाय वा न गच्छिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६५. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतियिकं भिक्खुनि न
15 लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———०———

§ ५९. ऊनसट्ठिमपाचित्तियं

(उपोसथपुच्छनं)

(१) भिक्खुनीवत्थु

२६६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो उपोसथं पि न पुच्छन्ति ओवादं पि न याचन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो उपोसथं पि न पुच्छिस्सन्ति ओवादं पि न याचि-
20 स्सन्ती[2] ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो उपोसथं पि न पुच्छन्ति ओवादं पि न याचन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो

१. समसिक्खता – म० । २. याचेस्सन्ती – सी० ।

उपोसथं पि न पुच्छिस्सन्ति ओवादं पि न याचिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२६७. "**अन्वद्धमासं**[1] **भिक्खुनिया भिक्खुसङ्घतो द्वे धम्मा पच्चासिंसितब्बा**[2] **– उपोसथपुच्छकं च ओवादूपसङ्कमनं च । तं अतिक्कामेन्तिया पाचित्तियं**" ति । 5

(३) विभङ्गो

२६८. **अन्वद्धमासं** ति अनुपोसथिकं । B. 415

उपोसथो नाम द्वे उपोसथा – चातुद्दसिको च पन्नरसिको[3] च ।

ओवादो नाम अट्ठ गरुधम्मा । उपोसथं पि न पुच्छिस्सामि ओवादं पि न याचिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

२६९. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतियिकं भिक्खुनिं न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ६०. सद्धिम्पाचित्तियं

(पसाखगण्डभेदापनं)

(१) पसाखगण्डवत्थु

२७०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञातरा भिक्खुनी पसाखे जातं गण्डं पुरिसेन सद्धिं एकेनेका भेदापेसि । अथ खो सो पुरिसो तं भिक्खुनिं दूसेतुं उपक्कमि । सा[4] विस्सरमकासि । भिक्खुनियो उपधावित्वा तं भिक्खुनिं एतदवोचुं – "किस्स त्वं, अय्ये, विस्सरमकासी" ति ? अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खनी पसाखे जातं गण्डं पुरिसेन सद्धिं एकेनेका भेदापेस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी पसाखे जातं गण्डं पुरिसेन सद्धिं एकेनेका भेदापेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति । R. 316 15 20

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी

---

१. अन्वड्ढमासं – स्या० । २. पच्चासीसितब्बा – म० । ३. पण्णरसिको – सी० । ४. सा भिक्खुनी – स्या० ।

पसाखे जातं गण्डं पुरिसेन सद्धिं एकेनेका भेदापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु–

२७१. **"या पन भिक्खुनी पसाखे जातं गण्डं वा रुहितं[1] वा अनपलोकेत्वा सङ्घं वा गणं वा पुरिसेन सद्धिं एकेनेका भेदापेय्य वा फालापेय्य वा धोवापेय्य वा आलिम्पापेय्य वा बन्धापेय्य वा मोचापेय्य वा, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

B. 416 २७२. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पसाखं नाम अधोनाभि उब्भजाणुमण्डलं ।

जातं ति तत्थ जातं ।

गण्डो नाम यो कोचि गण्डो ।

रुहितं नाम यं किञ्चि वणो[2] ।

अनपलोकेत्वा ति अनापुच्छा ।

सङ्घो नाम भिक्खुनीसङ्घो वुच्चति ।

गणो नाम सम्बहुला भिक्खुनियो वुच्चन्ति ।

पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो, न पेतो, न तिरच्छानगतो, विञ्ञू पटिबलो दूसेतुं ।

सद्धिं ति एकतो ।

एकेना ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

२७३. भिन्दा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । भिन्ने आपत्ति पाचित्तियस्स । फालेही ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । फालिते आपत्ति R. 317 पाचित्तियस्स । धोवा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । धोविते[3] आपत्ति पाचित्तियस्स । आलिम्पा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । लित्ते आपत्ति पाचित्तियस्स । बन्धाही[4] ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । बद्धे[5] आपत्ति पाचित्तियस्स । मोचेही ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । मुत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

---

१. रुधितं – म० । २. वणं – स्या०, म० । ३. धोते – स्या०, रो० । ४. बन्धा – सी० । ५. बन्धे – सी०, स्या० ।

२७४. अनापत्ति अपलोकेत्वा भेदापेति वा फालापेति वा धोवापेति वा आलिम्पापेति वा बन्धापेति वा मोचापेति वा, या काचि विञ्ञू दुतियिका[1] होति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* आरामवग्गो छट्ठो ।

---

§ ६१. एकसट्ठिमपाचित्तियं
(गब्भिनीवुट्ठापनं)

(१) गब्भिनीभिक्खुनीवत्थु

२७५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो गब्भिनिं वुट्ठापेन्ति । सा[2] पिण्डाय चरति[3] । मनुस्सा एवमाहंसु – "देथय्याय[4] भिक्खं, गरुभारा अय्या" ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति–"कथं हि नाम भिक्खुनियो गब्भिनिं वुट्ठापेस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो गब्भिनिं वुट्ठापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो गब्भिनिं वुट्ठापेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

B. 417 — 5 — 10

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो गब्भिनिं वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु – 15

२७६. **"या पन भिक्खुनी गब्भिनिं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

२७७. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

गब्भिनी नाम आपन्नसत्ता वुच्चति । **वुट्ठापेय्या** ति उपसम्पादेय्य ।

---

१. दुतिया – स्या० । *एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति–
आरामक्कोस चण्डी च भुञ्जेय्य कुलमच्छरी ।
वस्सपवारणो वादा द्वे धम्मा पसाखेन चा ति ।।
२. ता – सी० । ३. चरन्ति – सी० । ४. देथाय्याय – म० ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स[1] ।

5 २७८. गब्भिनिया गब्भिनिसञ्ञा[2] वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । गब्भिनिया वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । गब्भिनिया अगब्भिनिसञ्ञा[3] वुट्ठापेति, अनापत्ति । अगब्भिनिया गब्भिनिसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अगब्भिनिया वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अगब्भिनिया अगब्भिनिसञ्ञा, अनापत्ति ।

R. 318

10 २७९. अनापत्ति गब्भिनिं अगब्भिनिसञ्ञा वुट्ठापेति, अगब्भिनिं अगब्भिनिसञ्ञा वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———o———

§ ६२. द्वासट्ठिमपाचित्तियं

(पायन्तीवुट्ठापने)

(१) पायन्तीभिक्खुनीवत्थु

B. 418

२८०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पायन्तिं वुट्ठापेन्ति । सा पिण्डाय चरति । मनुस्सा एवमाहंसु – "देथय्याय भिक्खं, सदुतियिका[4] अय्या" ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं

15 हि नाम भिक्खुनियो पायन्तिं वुट्ठापेस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो पायन्तिं वुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो पायन्तिं वुट्ठापेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

20

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो पायन्तिं वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...

---

१. पाचित्तियस्स – सी० । २. गब्भिनीसञ्ञा – सी०, स्या०, रो० । ३ अगब्भिनीसञ्ञा – सी०, स्या०, रो० । ४. सदुतिया – स्या० ।

एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२८१. **"या पन भिक्खुनी पायन्तिं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं" ति ।**

(३) विभङ्गो

२८२. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पायन्ती नाम माता वा होति[1] धाती[1] वा । 5

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स । 10

२८३. पायन्तिया पायन्तिसञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पायन्तिया वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । पायन्तिया अपायन्तिसञ्ञा[2] वुट्ठापेति, अनापत्ति । अपायन्तिया पायन्तिसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अपायन्तिया वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अपायन्तिया अपायन्तिसञ्ञा, अनापत्ति । 15

२८४. अनापत्ति पायन्तिं अपायन्तिसञ्ञा वुट्ठापेति, अपायन्तिं अपायन्तिसञ्ञा वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । B. 419

---

§ ६३. तेसट्ठिमपाचित्तियं

(असिक्खितसिक्खावुट्ठापने)

(१) छधम्मसिक्खावत्थु

२८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं सिक्खमानं वुट्ठापेन्ति । ता बाला होन्ति अब्यत्ता 20 न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं सिक्खमानं वुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं

१–१. होतु धाति – म० । २. अपायन्तीसञ्ञा – स्या० ।

किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं सिक्खमानं वुट्ठापेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं [R. 319] सिक्खमानं वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –

"अनुजानामि, भिक्खवे, सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं[1] दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय सिक्खमानाय सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय सिक्खमाना । सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं याचामी' ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितबा । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ञापेतब्बो–

२८६. "सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय सिक्खमाना सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं ददेय्य । एसा ञत्ति ।

[B. 420] "सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय सिक्खमाना सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स , यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

"दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

२८७. सा सिक्खमाना एवं वदेही ति वत्तब्बा – "पाणातिपाता वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिकम्मं[2] समादानं समादियामि । अदिन्नादाना वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिक्कम्म समादानं समादियामि । अब्रह्मचरिया वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिक्कम्म समादानं समादियामि । मुसावादा वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिक्कम्म समादानं समादियामि । सुरामेरयमज्जप्पमादट्ठाना[3] वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिक्कम्म समादानं समादि-

---

१. सिक्खासम्मतिं – स्या० । २. अवीतिक्कम – सी०, स्या० । ३. सुरामेरयमज्जपमादट्ठाना – सी०, स्या०, रो० ।

यामि । विकालभोजना वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिक्कम्म समादानं समादियामी" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय[1] ...पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२८८. **"या पन भिक्खुनी द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं सिक्खमानं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

२८९. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

असिक्खितसिक्खा नाम सिक्खा वा न दिन्ना होति, दिन्ना वा सिक्खा कुपिता । R. 320

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

२९०. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । B. 421

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२९१. अनापत्ति द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———o———

१. दुभरताय – सी० ।

§ ६४. चतुसट्ठिमपाचित्तियं

(असम्मतं वुट्ठापने)

(१) वुट्ठानसम्मुतिवत्थु

२९२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु
धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन असम्मतं वुट्ठापेन्ति । भिक्खुनियो
एवमाहंसु – "एथ, सिक्खमाना, इमं जानाथ, इमं देथ, इमं आहरथ, इमिना
5 अत्थो, इमं कप्पियं करोथा" ति । ता एवमाहंसु – "न मयं, अय्ये, सिक्ख-
माना । भिक्खुनियो मयं" ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ...
ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन असम्मतं वुट्ठापेस्सन्ती ति
... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु
10 सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन असम्मतं वुट्ठापेन्ती ति ? "सच्चं,
भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे,
भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन
असम्मतं वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय .. पे० ...
विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –

15 "अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय
सिक्खमानाय वुट्ठानसम्मुतिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय द्वे
वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय सङ्घं उपसङ्कमित्वा
B. 422 एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा
R. 321 अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
20 अय्याय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्घं वुट्ठान-
सम्मुतिं[1] याचामी' ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा ।
ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ञापेतब्बो –

२९३. "सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
अय्याय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्घं वुट्ठान-
25 सम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामाय द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय वुट्ठानसम्मुतिं ददेय्य । एसा
ञत्ति ।

---

१. वुट्ठानसम्मतिं – स्या० ।

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्घं वुट्ठानसम्मुतिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय वुट्ठानसम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय वुट्ठानसम्मुतिया दानं, 5 सा तुण्हस्स ; यस्मा नक्खमति, सा भासेय्य ।

"दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय वुट्ठानसम्मुति; खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय ...पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु – 10

२९४. **"या पन भिक्खुनी द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन असम्मतं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

२९५. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 15

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि । B 425

सिक्खितसिक्खा नाम छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

असम्मता नाम ञत्तिदुतियेन कम्मेन वुट्ठानसम्मुति न दिन्ना होति ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, 20 सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

२९६. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म- 25 कम्मसञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे

वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२९७. अनापत्ति द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन सम्मतं वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ६५. पञ्चसट्ठिमपाचित्तियं

(ऊनद्वादसवस्सवुट्ठापनं)

(१) ऊनद्वादसवस्सवत्थु

5 २९८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सं गिहिगतं[1] वुट्ठापेन्ति । ता अक्खमा होन्ति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय डंसमकसवातातपसिरिंसपसम्फस्सानं[2] दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं । उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं[3] खरान कटुकानं असातानं 10 अमनापानं पाणहरानं अनधिवासकजातिका[4] होन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा . . पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सं गिहिगतं वुट्ठापेस्सन्ती ति ...पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सं गिहिगतं वुट्ठापेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

B. 424, R. 322 15 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सं गिहिगतं वुट्ठापेस्सन्ति ! ऊनद्वादसवस्सा[5], भिक्खवे, गिहिगता अक्खमा होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय डंसमकसवातातपसिरिंसपसम्फस्सानं दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं । उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाण- 20 हरानं अनधिवासकजातिका होति । द्वादसवस्सा च खो, भिक्खवे, गिहिगता खमा होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय डंसमकसवातातपसिरिंसपसम्फस्सानं दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं । उप्पन्नानं सारीरिकानं

---

१. गिहीगतं – सी० । २. डंसमकसवातातपसरीसपसम्फस्सानं – म० । ३ तिप्पान – सी० । ४. अनधिवासिकजातिका – सी० । ५. ऊनद्वादसवस्सानि – सी० ।

वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाणहरानं अधिवासकजातिका होति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२९९. **"या पन भिक्खुनी ऊनद्वादसवस्सं गिहिगतं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं"** ति । 5

(३) विभङ्गो

३००. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

ऊनद्वादसवस्सा नाम अप्पत्तद्वादसवस्सा ।

गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता वुच्चति ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य । 10

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०१. ऊनद्वादसवस्साय ऊनद्वादसवस्ससञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति 15 पाचित्तियस्स । ऊनद्वादसवस्साय वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनद्वादसवस्साय परिपुण्णसञ्ञा वुट्ठापेति, अनापत्ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्साय ऊनद्वादसवस्ससञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । B. 425 परिपुण्णद्वादसवस्साय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णद्वादसवस्साय परिपुण्णसञ्ञा, अनापत्ति । 20

३०२. अनापत्ति ऊनद्वादसवस्सं परिपुण्णसञ्ञा वुट्ठापेति, परिपुण्णद्वादसवस्सं परिपुण्णसञ्ञा वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———o———

§ ६६. छसट्ठिमपाचित्तियं

(असिक्खितसिक्खावुट्ठापने)

(१) असिक्खितसिक्खावत्थु

३०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं वुट्ठापेन्ति । ता बाला 25

पाचित्तियं – ५६.

होन्ति अब्यत्ता न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं वुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो
5 परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं वुट्ठापेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं वुट्ठापेस्सन्ति[1] ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा
R. 323 10 धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –

"अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा
15 एवमस्स वचनीयो – 'अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं[2] याचामी' ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं ति याचितब्बा । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ञापेतब्बो –

B. 426 ३०४. "सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
20 अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं ददेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय
25 परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स ; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

---

१. वुट्ठापेन्ति – स्या० । २. सिक्खासम्मतिं – स्या० ।

"दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

"सा परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता एवं वदेही ति वत्तब्बा –'पाणातिपाता वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिक्कम्म[1] समादानं[1] समादियामि ... पे० ... विकालभोजना वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिक्कम्म समादानं समादियामी'" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय[2] ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३०५. **"या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं[3] द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

३०६. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।

गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता वुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

असिक्खितसिक्खा नाम सिक्खा वा न दिन्ना होति, दिन्ना वा सिक्खा कुपिता ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा वुट्ठापेति[4], आपत्ति दुक्कटस्स ।

१–१. अवीतिक्कमसमादानं – सी०, स्या० । २. दुभरताय – सी० । ३. गिहीगतं – सी० । ४. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

अधम्मकम्मे वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्म-कम्मसञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०८. अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———०———

§ ६७. सत्तसट्ठिमपाचित्तियं

(असम्मतवुट्ठापने)

(१) वुट्ठानसम्मुतिवत्थु

5 ३०९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मतं वुट्ठापेन्ति । भिक्खुनियो एवमाहंसु – "एथ सिक्खमाना, इमं जानाथ, इमं देथ, इमं आहरथ, इमिना अत्थो, इमं कप्पियं करोथा" ति । ता एवमाहंसु – "न मयं, 10 अय्ये, सिक्खमाना, भिक्खुनियो मयं" ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मतं वुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे० .. सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो परि-पुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन अस-15 म्मतं वुट्ठापेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे... कथं हि नाम भिक्खवे भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु B. 428 धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मतं वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पस-न्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि–

"अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि 20 छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुतिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, R. 324 दातब्बा । ताय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता 25 द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा, सङ्घं वुट्ठानसम्मुतिं याचामी' ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटि-बलाय सङ्घो ञापेतब्बो ।

३१०. "सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सङ्घं वुट्ठानसम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुतिं ददेय्य । एसा ञत्ति । 5

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सङ्घं वुट्ठानसम्मुतिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु 10 सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

"दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति । 15

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३११. **"या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मतं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं"** ति । 20 B. 429

(३) विभङ्गो

३१२. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।
गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता वुच्चति ।
द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि । 25
सिक्खितसिक्खा नाम छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।
असम्मता नाम ञत्तिदुतियेन कम्मेन वुट्ठानसम्मुति न दिन्ना होति ।
वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

5 ३१३. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति 10 दुक्कटस्स ।

३१४. अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन सम्मतं वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ६८. अट्ठसट्ठिमपाचित्तियं
(सहजीविनीअननुग्गहे)

(१) थुल्लनन्दासहजीविनीवत्थु

३१५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 15 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनिं B. 430 वुट्ठापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुग्गण्हाति न अनुग्गण्हापेति । ता बाला होन्ति अब्यत्ता ; न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या R. 325 थुल्लनन्दा सहजीविनिं वुट्ठापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुग्गण्हिस्सति न अनु- 20 ग्गण्हापेस्सती ति ...पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनिं वुट्ठापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुग्गण्हाति न अनुग्गण्हापेती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनिं वुट्ठापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुग्गण्हिस्सति न अनुग्ग- 25 ण्हापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,

भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३१६. **"या पन भिक्खुनी सहजीविनिं वुट्ठापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुग्गण्हेय्य न अनुग्गण्हापेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

३१७. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 5

सहजीविनी नाम सद्धिविहारिनी वुच्चति ।

वुट्ठापेत्वा ति उपसम्पादेत्वा ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

नेव अनुग्गण्हेय्या ति न सयं अनुग्गण्हेय्य उद्देसेन परिपुच्छाय ओवादेन अनुसासनिया । 10

न अनुग्गण्हापेय्या ति न अञ्ञं आणापेय्य द्वे वस्सानि नेव अनुग्गण्हिस्सामि न अनुग्गण्हापेस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३१८. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———o———

§ ६९. ऊनसत्ततिमपाचित्तियं

(वुट्ठापितपवत्तिनीअननुबन्धने)

(१) वुट्ठापितपवत्तिनीवत्थु

३१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो वुट्ठापितं पवत्तिनिं द्वे वस्सानि नानुबन्धन्ति । ता बाला होन्ति अब्यत्ता; न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो वुट्ठापितं पवत्तिनिं द्वे वस्सानि नानुबन्धिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो वुट्ठापितं पवत्तिनिं द्वे वस्सानि नानुबन्धन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति । 15 B. 431 20

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो वुट्ठापितं पवत्तिनिं द्वे वस्सानि नानुबन्धिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-

सम्रानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा-
पदं उद्दिसन्तु –

R. 326 ३२०. **"या पन भिक्खुनी वुट्ठापितं पवत्तिनिं द्वे वस्सानि नानुबन्धेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

5 ३२१. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

वुट्ठापितं ति उपसम्पादितं ।

पवत्तिनी नाम उपज्झाया वुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

10 **नानुबन्धेय्या** ति न सयं[1] उपट्ठहेय्य ।

द्वे वस्सानि नानुबन्धिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३२२. अनापत्ति उपज्झाया[2] बाला वा होति अलज्जिनी वा, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ७०. सत्ततिमपाचित्तियं

(अवूपकासे)

(१) थुल्लनन्दासहजीविनीवत्थु

15 ३२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनिं वुट्ठापेत्वा नेव वूपकासेति[3] न वूपकासापेति[3] । सामिको अग्गहेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति –

कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा सहजीविनिं वुट्ठापेत्वा नेव वूपका-
B. 432 20 सेस्सति न वूपकासापेस्सति, सामिको अग्गहेसि ! सचायं भिक्खुनी पक्कन्ता अस्स, न च सामिको गण्हेय्या ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनिं वुट्ठापेत्वा नेव वूपकासेसि[4] न वूपकासापेसि[4], सामिको अग्गहेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

---

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. उपज्झा – रो० । ३–३. वूपकासेसि न वूपकासापेसि – सी०, रो० । ४–४. वूपकासेति न वूपकासापेति – स्या० ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनिं वुट्ठापेत्वा नेव वूपकासेस्सति न वूपकासापेस्सति, सामिको अग्गहेसि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३२४. **"या पन भिक्खुनी सहजीविनिं वुट्ठापेत्वा नेव वूपकासेय्य न वूपकासापेय्य अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पि, पाचित्तियं"** ति । 5

(३) विभङ्गो

३२५. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सहजीविनी नाम सद्धिविहारिनी वुच्चति ।

वुट्ठापेत्वा ति उपसम्पादेत्वा । 10

नेव वूपकासेय्या ति न सयं वूपकासेय्य । R. 327

न वूपकासापेय्या ति न अञ्ञं आणापेय्य ।

नेव वूपकासेस्सामि न वूपकासापेस्सामि[1] अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३२६. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतियिकं भिक्खुनिं न 15 लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाय ति ।

गब्भिनिवग्गो[2] सत्तमो* ।

——o——

§ ७१. एकसत्ततिमपाचित्तियं

(कुमारिभूतावुट्ठापने)

(१) ऊनवीसतिवस्सकुमारीवत्थु

३२७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ऊनवीसतिवस्सं कुमारिभूतं[1] वुट्ठापेन्ति । ता अक्खमा होन्ति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय B. 433

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. गब्भिनीवग्गो – सी०, स्या०, रो० । * एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति–

गब्भि पायन्ति छ धम्मे असम्मतूनद्वादस ।
परिपुणञ्च सङ्घेन सहवुट्ठा छ पञ्च च ।।

३. कुमारीभूतं – स्या० ।

पिपासाय डंसमकसवातातपसिरिंसपसम्फस्सानं दुरुत्तानं दुरागतानं वचन-पथानं । उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं[1] खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाणहरानं अनधिवासकजातिका होन्ति । या ता भिक्खु-नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो ऊनवीसतिवस्सं कुमारिभूतं वुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनवीसतिवस्सं कुमारिभूतं वुट्ठापेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनवीसतिवस्सं कुमारिभूतं वुट्ठापेस्सन्ति ! ऊनवीसतिवस्सा, भिक्खवे, कुमारिभूता अक्खमा होति सीतस्स उण्हस्स ... पे० ... पाणहरानं अनधिवा-सकजातिका होति । वीसतिवस्सा च खो, भिक्खवे, कुमारिभूता खमा होति सीतस्स उण्हस्स ...पे०... पाणहरानं अधिवासकजातिका होति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० .. एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३२८. **"या पन भिक्खुनी ऊनवीसतिवस्सं कुमारिभूतं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

३२९. **या पना** ति या यादिसा ... पे० . . **भिक्खुनी** ति .. पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

ऊनवीसतिवस्सा नाम अप्पत्तवीसतिवस्सा ।

कुमारिभूता नाम सामणेरी[2] वुच्चति ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचि-त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३०. ऊनवीसतिवस्साय ऊनवीसतिवस्ससञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ऊनवीसतिवस्साय वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनवीसतिवस्साय परिपुण्णसञ्ञा वुट्ठापेति, अनापत्ति । परिपुण्णवीसति-

---

१. तिप्पानं – सी० । २. सामणेरा – सी० ।

वस्साय ऊनवीसतिवस्ससञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णवीसतिवस्साय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णवीसतिवस्साय परिपुण्णसञ्ञा, अनापत्ति । B. 434

३३१. अनापत्ति ऊनवीसतिवस्सं परिपुण्णसञ्ञा वुट्ठापेति, परिपुण्णवीसतिवस्सं परिपुण्णसञ्ञा वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 5

---o---

§ ७२. द्वासत्तिमपाचित्तियं

(कुमारिभूतावुट्ठापने)

(१) छसिक्खासम्मुतिवत्थु

३३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं वुट्ठापेन्ति । ता R. 328 बाला होन्ति अब्यत्ता; न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं 10 हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं वुट्ठापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं वुट्ठापेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारि- 15 भूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –

"अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं[1] दातुं । एवं च पन भिक्खवे दातब्बा । ताय 20 अट्ठारसवस्साय कुमारिभूताय सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय अट्ठारसवस्सा कुमारिभूता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं याचामी' ति । दुतियं

---

१. सिक्खासम्मतिं – स्या० ।

पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ञापेतब्बो –

B. 435 ३३३. "सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय अट्ठारसवस्सा कुमारिभूता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामाय अट्ठारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं ददेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय अट्ठारसवस्सा कुमारिभूता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय अट्ठारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय अट्ठारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

"दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामाय अट्ठारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

"सा अट्ठारसवस्सा कुमारिभूता एवं वदेही ति वत्तब्बा–'पाणातिपाता वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिक्कम्म[1] समादानं[1] समादियामि .. पे०. . विकालभोजना वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिक्कम्म समादानं समादियामी'" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय[2] ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु–

३३४. "**या पन भिक्खुनी परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं**" ति ।

(३) विभङ्गो

३३५. **या पना** ति या यादिसा ... पे०... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णवीसतिवस्सा नाम पत्तवीसतिवस्सा ।

कुमारिभूता नाम सामणेरी वुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

१–१. अवीतिक्कमसमादानं – सी०, स्या० । २. दुभरताय – सी० ।

असिक्खितसिक्खा नाम सिक्खा वा न दिन्ना होति, दिन्ना वा सिक्खा कुपिता ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 486

३३६. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति[1] पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३७. अनापत्ति परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———०———

§ ७३. तेसत्ततिमपाचित्तियं

(असम्मतावुट्ठापने)

(१) वुट्ठानसम्मुतिवत्थु

३३८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मतं वुट्ठापेन्ति । भिक्खुनियो एवमाहंसु – "एथ सिक्खमाना, इमं जानाथ, इमं देथ, इमं आहरथ, इमिना अत्थो, इमं कप्पियं करोथा" ति । ता एवमाहंसु – "न मयं, अय्ये, सिक्खमाना; भिक्खुनियो मयं" ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मतं वुट्ठापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खि-

१. स्या०, पोत्थके नत्थि ।

तसिक्खं सङ्घेन असम्मतं वुट्ठापेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मतं वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –

"अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुतिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णवीसतिवस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सङ्घं वुट्ठानसम्मुतिं याचामी' ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ञापेतब्बो –

३३९. "सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णवीसतिवस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सङ्घं वुट्ठानसम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुतिं ददेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णवीसतिवस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सङ्घं वुट्ठानसम्मुतिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

"दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर-

ताय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३४०. **"या पन भिक्खुनी परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मतं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं"** ति । B. 438

(३) विभङ्गो

३४१. **या पना** ति या यादिसा ... पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 5 R. 329

परिपुण्णवीसतिवस्सा नाम पत्तवीसतिवस्सा ।

कुमारिभूता नाम सामणेरी वुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

सिक्खितसिक्खा नाम छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा । 10

असम्मता नाम ञत्तिदुतियेन कम्मेन वुट्ठानसम्मुति न दिन्ना होति ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स । 15

३४२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिका वुट्ठापेति, [1]आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । 20

३४३. अनापत्ति परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन[1] सम्मतं[1] वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 25

———o———

१–१. रो० पोत्थके नत्थि ।

§ ७४. चतुसत्ततिमपाचित्तियं

(ऊनद्वादसवस्सावुट्ठापने)

(१) ऊनद्वादसवस्सावत्थु

३४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापेन्ति। ता बाला होन्ति अब्यत्ता न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा। सद्धिविहारिनियो पि बाला होन्ति अब्यत्ता; न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे० .. सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापेन्ती ति? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापेस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३४५. "**या पन भिक्खुनी ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं**" ति।

(३) विभङ्गो

३४६. **या पना** ति या यादिसा ... पे०... **भिक्खुनी** ति .. पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति।

ऊनद्वादसवस्सा नाम अप्पत्तद्वादसवस्सा।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स। ञत्तिया दुक्कटं। द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा। कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स। गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स।

३४७. अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सा वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति।

———०———

§ ७५. पञ्चसत्ततिमपाचित्तियं

(असम्मतावुट्ठापने)

(१) वुट्ठापनसम्मुतिवत्थु

३४८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- R. 330
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सा
सङ्घेन असम्मता वुट्ठापेन्ति । ता बाला होन्ति अब्यत्ता; न जानन्ति कप्पियं
वा अकप्पियं वा । सद्धिविहारिनियो पि बाला होन्ति अब्यत्ता, न जानन्ति B. 440
कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झा- 5
यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सा
सङ्घेन असम्मता वुट्ठापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्घेन असम्मता वुट्ठापेन्ती ति ? "सच्चं,
भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्घेन असम्मता वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, 10
अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू
आमन्तेसि –

"अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया वुट्ठा-
पनसम्मुतिं[1] दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय परिपुण्णद्वादस-
वस्साय भिक्खुनिया सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढानं[2] 15
भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स
वचनीयो – 'अहं, अय्ये, इत्थन्नामा परिपुण्णद्वादसवस्सा भिक्खुनी सङ्घं वुट्ठा-
पनसम्मुतिं याचामी' ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा ।
सा भिक्खुनी सङ्घेन परिच्छिन्दितब्बा[3] – "ब्यत्तायं[4] भिक्खुनी लज्जिनी"
ति । सचे बाला च होति अलज्जिनी च, न दातब्बा । सचे बाला होति 20
लज्जिनी, न दातब्बा । सचे ब्यत्ता होति अलज्जिनी, न दातब्बा । सचे
ब्यत्ता च होति लज्जिनी च, दातब्बा । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ब्यत्ताय
भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ञापेतब्बो –

३४९. "सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा परिपुण्ण-
द्वादसवस्सा भिक्खुनी सङ्घं वुट्ठापनसम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, 25

---

१. वुट्ठापनसम्मतिं – स्या० । २. वुड्ढानं – सी० । ३. परिच्छिन्दितब्बा – रो० । ४. ब्यत्तासि – सी० ।

सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया वुट्ठापनसम्मुतिं ददेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा परिपुण्णद्वादसवस्सा भिक्खुनी सङ्घं वुट्ठापनसम्मुतिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादस-
5 वस्साय भिक्खुनिया वुट्ठापनसम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्ना-माय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया वुट्ठापनसम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

"दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया वुट्ठा-पनसम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

B. 441 10 अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय[1] ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३५० **"या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्घेन असम्मता वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

15 ३५१. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।

असम्मता नाम ञत्तिदुतियेन कम्मेन वुट्ठापनसम्मुति न दिन्ना होति ।

R. 331 **वुट्ठापेय्या** ति उपसम्पादेय्य ।

20 वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३५२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
25 धम्मकम्मे वेमतिका वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-कम्मसञ्ञा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे

---

१. दुभरताय – सी० ।

वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३५३. अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्घेन सम्मता वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ७६. छसत्ततिमपाचित्तियं

(खीयनधम्मापज्जने)

(१) चण्डकाळीवुट्ठापनसम्मुतिवत्थु

३५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 5
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी[1] भिक्खुनी भिक्खुनी- B. 442
सङ्घं[2] उपसङ्कमित्वा वुट्ठापनसम्मुतिं याचति । अथ खो भिक्खुनीसङ्घो चण्डकाळिं भिक्खुनिं परिच्छिन्दित्वा[3] – "अलं ताव ते, अय्ये, वुट्ठापितेना" ति, वुट्ठापनसम्मुतिं न अदासि । चण्डकाळी भिक्खुनी 'साधू' ति पटिस्सुणि । तेन खो पन समयेन भिक्खुनीसङ्घो अञ्ञासं भिक्खुनीनं वुट्ठापनसम्मुतिं 10
देति । चण्डकाळी भिक्खुनी उज्झायति खिय्यति[4] विपाचेति – "अहमेव नून बाला, अहमेव नून[5] अलज्जिनी; यं सङ्घो अञ्ञासं भिक्खुनीनं वुट्ठापनसम्मुतिं देति, मय्हमेव न देती" ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या चण्डकाळी – 'अलं ताव ते, अय्ये, वुट्ठापितेना' ति वुच्चमाना 'साधू' ति 15
पटिस्सुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्मं[6] आपज्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, 'चण्डकाळी भिक्खुनी अलं ताव ते अय्ये वुट्ठापितेना' ति वुच्चमाना 'साधू' ति पटिस्सुणित्वा[7] पच्छा खिय्यनधम्मं आपज्जी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी 20
भिक्खुनी – 'अलं ताव ते, अय्ये, वुट्ठापितेना' ति वुच्चमाना 'साधू' ति पटिस्सुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्मं आपज्जिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं

---

१. चण्डकाली – सी०, स्या०, रो० । २. भिक्खुनिसङ्घं – म० । ३. परिच्छित्वा – रो० । ४. खीयति – सी०, स्या०, रो० । ५. स्या० पोत्थके नत्थि । ६. खीयधम्मं – रो० । ७. पटिसुणित्वा – सी० ।

वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३५५. **"या पन भिक्खुनी – 'अलं ताव ते, अय्ये, वुट्ठापितेना' ति वुच्चमाना 'साधू' ति पटिस्सुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्मं[1] आपज्जेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

३५६. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अलं ताव ते अय्ये वुट्ठापितेना ति अलं ताव ते, अय्ये, उपसम्पादितेन । 'साधू' ति पटिस्सुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्मं आपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३५७. अनापत्ति पकतिया छन्दा दोसा मोहा भया करोन्तं खिय्यति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ७७. सत्तसत्ततिमपाचित्तियं

(अवुट्ठापने)

(१) थुल्लनन्दाय उपसम्पदायाचनवत्थु

M. 449, R. 332

३५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा सिक्खमाना थुल्लनन्दं भिक्खुनिं उपसङ्कमित्वा उपसम्पदं याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं सिक्खमानं – "सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं दस्ससि एवाहं तं वुट्ठापेस्सामी" ति वत्वा, नेव वुट्ठापेति न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करोति । अथ खो सा सिक्खमाना भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा सिक्खमानं – 'सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं दस्ससि एवाहं तं वुट्ठापेस्सामी' ति वत्वा, नेव वुट्ठापेस्सति न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमानं – 'सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं दस्ससि एवाहं तं वुट्ठापेस्सामी' ति वत्वा, नेव वुट्ठापेति न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करोती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

---

१. खीयधम्मं – रो० ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमानं – 'सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं दस्ससि एवाहं तं वुट्ठापेस्सामी' ति वत्वा, नेव वुट्ठापेस्सति न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु– 5

३५९. **"या पन भिक्खुनी सिक्खमानं – 'सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं दस्ससि एवाहं तं वुट्ठापेस्सामी' ति वत्वा, सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव वुट्ठापेय्य न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

३६०. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 10

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

सचे मे त्वं अय्ये चीवरं दस्ससि एवाहं तं वुट्ठापेस्सामी ति एवाहं तं उपसम्पादेस्सामि ।

सा पच्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।

नेव वुट्ठापेय्या ति न सयं वुट्ठापेय्य । 15

न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्ञं आणापेय्य । नेव वुट्ठापेस्सामि न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स । B. 444

३६१. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 20

—— ० ——

§ ७८. अट्ठसत्ततिमपाचित्तियं

(अवुट्ठापने)

(१) थुल्लनन्दाय उपसम्पदायाचनवत्थु

३६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा सिक्खमाना थुल्लनन्दं भिक्खुनिं उपसङ्कमित्वा उपसम्पदं याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं सिक्खमानं एतदवोच – "सचे मं त्वं, अय्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं वुट्ठा- R. 333

पेस्सामी'' ति वत्वा, नेव वुट्ठापेति न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करोति । अथ खो सा सिक्खमाना भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा सिक्खमानं – सचे मं त्वं, अय्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि
5 एवाहं तं वुट्ठापेस्सामी ति वत्वा, नेव वुट्ठापेस्सति न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमानं – सचे मं त्वं अय्ये द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं वुट्ठा-पेस्सामी ति वत्वा, नेव वुट्ठापेति न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करोती ति ? "सच्च, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

10 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमानं – सचे मं त्वं, अय्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं वुट्ठापेस्सामी ति वत्वा, नेव वुट्ठापेस्सति न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खु-नियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु–

15 ३६३. **"या पन भिक्खुनी सिक्खमानं – 'सचे मं त्वं अय्ये द्वे वस्सानि**
B. 445 **अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं वुट्ठापेस्सामी' ति वत्वा, सा पच्छा अनन्तरायि-किनी नेव वुट्ठापेय्य न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

३६४. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

20 **सिक्खमाना** नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

सचे मं त्वं अय्ये द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससी ति द्वे संवच्छरानि उपट्ठहिस्ससि ।

एवाहं तं वुट्ठापेस्सामी ति एवाहं तं उपसम्पादेस्सामि ।

सा पच्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।

25 **नेव वुट्ठापेय्या** ति न सयं वुट्ठापेय्य ।

न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्ञं आणापेय्य । नेव वुट्ठापेस्सामि न वुट्ठापनाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३६५. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ७९. ऊनासीतिमपाचित्तियं

(पुरिससंसट्ठावुट्ठापने)

(१) चण्डकाळीवुट्ठापनवत्थु

३६६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी पुरिससंसट्ठं कुमारकसंसट्ठं चण्डि सोकावासं[1] चण्डकाळिं[2] सिक्खमानं वुट्ठापेति । या ता 5 भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पुरिससंसट्ठं कुमारकसंसट्ठं चण्डि सोकावासं चण्डकाळिं सिक्खमानं वुट्ठापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी पुरिससंसट्ठं कुमारकसंसट्ठं चण्डि सोकावासं चण्डकाळिं सिक्खमानं वुट्ठापेसी[3] ति ? "सच्चं, भगवा" ति । 10

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खव, थुल्लनन्दा B. 446 भिक्खुनी पुरिससंसट्ठं कुमारकसंसट्ठं चण्डि सोकावासं चण्डकाळिं सिक्खमानं वुट्ठापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, R. 334 भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३६७. **"या पन भिक्खुनी पुरिससंसट्ठं कुमारकसंसट्ठं चण्डि सोकावासं सिक्खमानं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं"** ति । 15

(३) विभङ्गो

३६८. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पुरिसो नाम पत्तवीसतिवस्सो ।

कुमारको नाम अप्पत्तवीसतिवस्सो । 20

संसट्ठा नाम अननुलोमिकेन कायिकवाचसिकेन संसट्ठा ।

चण्डी नाम कोधना वुच्चति ।

---

१. सोकवस्सं – सी०; सोकावस्सं – स्या० । २. सी० पोत्थके नत्थि । ३. वुट्ठापेती – स्या० ।

सोकावासा नाम परेसं दुक्खं उप्पादेति, सोकं आविसति ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, 5 सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स; गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३६९. अनापत्ति अजानन्ती वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ८०. असीतिमपाचित्तियं
(अननुञ्ञातावुट्ठापने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु

10 ३७०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुञ्ञातं सिक्खमानं वुट्ठापेति । मातापितरो पि सामिको पि B 447 उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अम्हेहि अननुञ्ञातं सिक्खमान वुट्ठापेस्सती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो 15 मातापितूनं पि सामिकस्स पि उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा . . पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुञ्ञातं सिक्खमानं वुट्ठापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी, मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुञ्ञातं सिक्खमानं वुट्ठापेती ति ? "सच्चं, 20 भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुञ्ञातं सिक्खमानं वुट्ठापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

R. 335 25 ३७१. **"या पन भिक्खुनी मातापितूहि वा सामिकेन वा अनन-**

ञ्ञातं सिक्खमानं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

३७२. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

मातापितरो नाम जनका वुच्चन्ति ।

सामिको नाम येन परिग्गहिता होति । 5

अननुञ्ञाता ति अनापुच्छा ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म- 10 वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३७३. अनापत्ति अजानन्ती वुट्ठापेति, अपलोकेत्वा वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ८१. एकासीतिमपाचित्तियं

(पारिवासिकछन्ददानेन वुट्ठापने)

(१) थुल्लनन्दाय देवदत्तपक्खगमनवत्थु

३७४. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक- 15 निवापे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी – "सिक्खमानं वुट्ठा- B. 448 पेस्सामी" ति थेरे भिक्खू सन्निपातेत्वा पहूतं खादनीयं भोजनीयं पस्सित्वा – "न तावाहं, अय्या, सिक्खमानं वुट्ठापेस्सामी" ति थेरे भिक्खू उय्योजेत्वा देवदत्तं कोकालिकं कटमोदकतिस्सकं[1] खण्डदेविया पुत्तं समुद्ददत्तं सन्निपातेत्वा सिक्खमानं वुट्ठापेसि[2] । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झा- 20 यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पारिवासिक-छन्ददानेन[3] सिक्खमानं वुट्ठापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,

---

१. कटमोरकतिस्सकं – सी०, स्या०, रो० । २. वुट्ठापेति – स्या० । ३. पारिवासिकच्छन्ददानेन – स्या० ।

थुल्लनन्दा भिक्खुनी पारिवासिकछन्ददानेन सिक्खमानं वुट्ठापेसी[1] ति ?
"सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी पारिवासिकछन्ददानेन सिक्खमानं वुट्ठापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे,
5 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३७५. **"या पन भिक्खुनी पारिवासिकछन्ददानेन सिक्खमानं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

३७६. **या पना** ति या यादिसा ... पे०... **भिक्खुनी** ति ... पे० ...
10 अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

R. 336 **पारिवासिकछन्ददानेना** ति वुट्ठिताय परिसाय ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
15 सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३७७. अनापत्ति अवुट्ठिताय परिसाय वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ८२. द्वासीतिमपाचित्तियं
(अनुवस्सं वुट्ठापनं)

(१) अनुवस्सं वुट्ठापनवत्थु

20 १ ३७८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अनुवस्सं वुट्ठापेन्ति,
B. 449 उपस्सयो न सम्मति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो अनुवस्सं वुट्ठापेस्सन्ति, उपस्सयो न सम्मती" ति !

१. वुट्ठापेति – स्या० ।

अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो अनुवस्सं वुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अनुवस्सं वुट्ठापेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो अनुवस्सं वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु – 5

३७९. **"या पन भिक्खुनी अनुवस्सं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

३८०. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे०... अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 10

अनुवस्सं ति अनुसंवच्छरं ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ञत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । 15 गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३८१. अनापत्ति एकन्तरिक वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

६ ८३. तयासीतिमपाचित्तियं

(द्वे वुट्ठापनं)

(१) भिक्खुनीवत्थु

३८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो एकं वस्सं द्वे वुट्ठापेन्ति । 20 उपस्सयो तथेव न सम्मति । मनुस्सा* तथेव उज्झायन्ति खिय्यन्ति B. 450 विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो एकं वस्सं द्वे वुट्ठापेस्सन्ति ! R. 337 उपस्सयो तथेव न सम्मती " ति ! अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं

*. एत्थ सी० पोत्थके 'विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा' ति अधिको पाठो दिस्सति ।

उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो एकं वस्सं द्वे वुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो एकं वस्सं द्वे वुट्ठापेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) **पञ्ञत्ति**

5 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो एकं वस्सं द्वे वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३८३. **"या पन भिक्खुनी एकं वस्सं द्वे वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं"** ति।

(३) **विभङ्गो**

३८४. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ...
10 अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति।

एकं वस्सं ति एकं संवच्छरं।

द्वे वुट्ठापेय्या ति द्वे उपसम्पादेय्य।

द्वे वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स। ञत्तिया दुक्कटं। द्वीहि
15 कम्मवाचाहि दुक्कटा। कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स। गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स।

३८५. अनापत्ति एकन्तरिकं एकं वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति।

*कुमारिभूतवग्गो अट्ठमो।

———o———

§ ८४. चतुरासीतिमपाचित्तियं

(छत्तुपाहनधारणे)

(१) **छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु**

३८६. तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
20 पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो छत्तु-

* एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति –

कुमारी द्वे च सङ्घेन द्वादसा सम्मतेन च।
अलं चीवर द्वे वस्सं संसट्ठा सामिकेन च।
परिवासिकानुवस्सं दुवे वुट्ठापनेन चा ति॥

पाहनं धारेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो छत्तुपाहनं धारेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो" ति! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो छत्तुपाहनं धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो छत्तुपाहनं धारेन्ती ति? "सच्चं, भगवा" ति।

B. 451 　5

(२) पठमपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो छत्तुपाहनं धारेस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु – 　10

"या पन भिक्खुनी छत्तुपाहनं धारेय्य, पाचित्तियं" ति।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति।

(३) अनुपञ्ञत्ति – गिलाने

३८७. तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा भिक्खुनी गिलाना होति। तस्सा विना छत्तुपाहनं न फासु होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया छत्तुपाहनं। एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

R. 338 　15

३८८. **"या पन भिक्खुनी अगिलाना छत्तुपाहनं धारेय्य, पाचित्तियं"** ति।

(४) विभङ्गो

३८९. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति। 　20

अगिलाना नाम यस्सा विना छत्तुपाहनं[१] फासु होति।

गिलाना नाम यस्सा विना छत्तुपाहनं न फासु होति।

छत्तं नाम तीणि छत्तानि – सेतच्छत्तं[३], किलञ्जच्छत्तं, पण्णच्छत्तं मण्डलबद्धं[४] सलाकबद्धं[५]।

धारेय्या ति सकिं पि धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स। 　25

१. छत्तुपहानं – सी०। २. छत्तुपाहना – सी०। ३. सेतछत्तं – रो०। ४. मण्डलबन्धं – स्या०, रो०। ५. स्या० पोत्थके नत्थि।

३९०. अगिलाना अगिलानसञ्ञा छत्तुपाहनं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स। अगिलाना वेमतिका छत्तुपाहनं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स। अगिलाना गिलानसञ्ञा छत्तुपाहनं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स।

B. 452 छत्तं धारेति न उपाहनं, आपत्ति दुक्कटस्स। उपाहनं धारेति
5 न छत्तं, आपत्ति दुक्कटस्स। गिलाना अगिलानसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स। गिलाना वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स। गिलाना गिलानसञ्ञा, अनापत्ति।

३९१. अनापत्ति गिलानाय, आरामे आरामूपचारे[1] धारेति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति।

———o———

§ ८५. पञ्चासीतिमपाचित्तियं

(यानगमने)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

३९२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
10 पिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो यानेन यायन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो यानेन यायिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो" ति! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति
15 खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो यानेन यायिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो यानेन यायन्ती ति? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पठमपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो यानेन यायिस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
20 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

R. 339 **"या पन भिक्खुनी यानेन यायेय्य, पाचित्तियं"** ति।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति।

(३) अनुपञ्ञत्ति – गिलाने

३९३. तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा भिक्खुनी गिलाना होति,

[1] आरामुपचारे – स्या०, रो०।

न सक्कोति पदसा गन्तुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनियो यानं । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३९४. **"या पन भिक्खुनी अगिलाना यानेन यायेय्य, पाचित्तियं"** ति । B. 453

(४) विभङ्गो

३९५. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० .. 5 अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अगिलाना नाम सक्कोति पदसा गन्तुं ।

गिलाना नाम न सक्कोति पदसा गन्तुं ।

यानं नाम वय्हं रथो सकटं सन्दमानिका सिविका पाटङ्की ।

यायेय्या ति सकिं पि यानेन[1] यायति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

३९६. अगिलाना अगिलानसञ्ञा यानेन यायति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलाना वेमतिका यानेन यायति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलाना गिलानसञ्ञा यानेन यायति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

गिलाना अगिलानसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्ञा, अनापत्ति । 15

३९७. अनापत्ति गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---o---

§ ८६. छासीतिमपाचित्तियं
(सङ्घाणीधारणे)

(१) सङ्घाणीवत्थु

३९८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा भिक्खुनी अञ्ञतरिस्सा इत्थिया कुलूपिका होति । अथ खो सा इत्थी[2] तं भिक्खुनिं एतदवोच – 20 "हन्दाय्ये[3], इमं सङ्घाणिं अमुकाय नाम इत्थिया देही" ति । अथ खो सा भिक्खुनी – "सचाहं पत्तेन आदाय गच्छामि विस्सरो मे भविस्सती" ति पटिमुञ्चित्वा अगमासि । तस्सा रथिकाय[4] सुत्तके छिन्ने विप्पकिरियिंसु ।

१. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. इत्थि – रो० । ३. हन्दय्ये – सी०, स्या०, रो० । ४. रथियाय – सी०, स्या०, रो० ।

B. 454 मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो सङ्घाणि धारेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो[1] कामभोगिनियो"[1] ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या
R. 340 ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति –
5 कथं हि नाम भिक्खुनी सङ्घाणि धारेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी सङ्घाणि धारेसी[2]" ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) **पञ्ञत्ति**

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी सङ्घाणि धारेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

10 ३९९. **"या पन भिक्खुनी सङ्घाणि धारेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) **विभङ्गो**

४००. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सङ्घाणि नाम या काचि कटूपगा ।

धारेय्या ति सकिं पि धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

15 ४०१. अनापत्ति आबाधपच्चया[3] कटिसुत्तकं धारेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ८७. सत्तासीतिमपाचित्तियं

(अलङ्कारधारणे)

(१) **छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु**

४०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि
20 नाम भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति

१–१. गिही कामभोगिनियो – सी०; गिहिकामभोगिनियो – रो० । २. धारेती – स्या० ।
३. आबाधप्पच्चया – सी०, स्या०, म० ।

खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेस्सन्ती ति ...पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्ब-ग्गिया भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं 5 B. 455 वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

४०३. **"या पन भिक्खुनी इत्थालङ्कारं धारेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

४०४. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 10

इत्थालङ्कारो नाम सीसूपगो गीवूपगो हत्थूपगो पादूपगो कटूपगो ।

धारेय्या ति सकिं पि धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४०५. अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-काया ति ।

---

§ ८८. अट्ठासीतिमपाचित्तियं

(गन्धवण्णकनहाने)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

४०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 15 R. 341 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो गन्ध-वण्णकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो काम-भोगिनियो" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झा- 20 यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो गन्ध-वण्णकेन नहायिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

5 ४०७. **"या पन भिक्खुनी गन्धवण्णकेन नहायेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

४०८. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

B. 456 **गन्धो** नाम यो कोचि गन्धो ।

वण्णकं नाम यं किञ्चि वण्णकं ।

10 **नहायेय्या** ति नहायति । पयोगे दुक्कटं, नहानपरियोसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४०९. अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ८९. ऊननवुतिमपाचित्तियं

(वासितकपिञ्ञाकनहाने)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

४१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
15 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो वासितकेन पिञ्ञाकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो वासितकेन पिञ्ञाकेन नहायिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
20 ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो वासितकेन पिञ्ञाकेन नहायिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो वासितकेन पिञ्ञाकेन नहायन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया

भिक्खुनियो वासितकेन पिञ्ञाकेन नहायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा-पदं उद्दिसन्तु –

४११. **"या पन भिक्खुनी वासितकेन पिञ्ञाकेन नहायेय्य, पाचित्तियं"** ति । 5

(३) विभङ्गो

४१२. **या पना** ति या यादिसा ... पे०... **भिक्खुनी** ति ... पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

वासितकं नाम यं किञ्चि गन्धवासितकं ।

पिञ्ञाकं नाम तिलपिट्ठं वुच्चति ।

नहायेय्या ति नहायति । पयोगे दुक्कटं, नहानपरियोसाने आपत्ति 10 पाचित्तियस्स ।

४१३. अनापत्ति आबाधप्पच्चया, पकतिपिञ्ञाकेन नहायति, B. 432 उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———o———

§ ९०. नवुतिमपाचित्तियं

(परिमद्दापने)

(१) भिक्खुनीवत्थु

४१४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- R. 342 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खुनिया उम्मद्दा- 15 पेन्ति पि परिमद्दापेन्ति पि । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो भिक्खुनिया उम्मद्दापेस्सन्ति पि परिमद्दापेस्सन्ति पि सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० . . ता उज्झायन्ति 20 खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो भिक्खुनिया उम्मद्दापेस्सन्ति पि परिमद्दापेस्सन्ति पी ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुनिया उम्मद्दापेन्ति पि परिमद्दापेन्ति पी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-

नियो[1] भिक्खुनिया उम्मद्दापेस्सन्ति पि परिमद्दापेस्सन्ति पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

४१५. **"या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया उम्मद्दापेय्य वा परिमद्दापेय्य**
5 **वा, पाचित्तियं"** ति ।

(३) **विभङ्गो**

४१६. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अञ्ञाय भिक्खुनिया ।

उम्मद्दापेय्य वा ति उम्मद्दापेति[2], आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 **परिमद्दापेय्य वा** ति सम्बाहापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 458 ४१७. अनापत्ति गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———०———

§ ९१ – ९३. पाचित्तियानि

(उम्मद्दापनं परिमद्दापनं)

(१) **परिमद्दापनवत्थु**

४१८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सिक्खमानाय
15 उम्मद्दापेन्ति पि परिमद्दापेन्ति पि ... पे० ... सामणेरिया उम्मद्दापेन्ति पि परिमद्दापेन्ति पि ... पे० ... गिहिनिया उम्मद्दापेन्ति पि परिमद्दापेन्ति पि । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
R. 343 चेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो गिहिनिया उम्मद्दापेस्सन्ति पि परिमद्दापेस्सन्ति पि, सेय्यथापि गिहिनियो[3] कामभोगिनियो[3]" ति ! अस्सोसुं
20 खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो गिहिनिया उम्मद्दापेस्सन्ति पि परिमद्दापेस्सन्ति पी ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिनिया उम्मद्दापेन्ति पि परिमद्दापेन्ति पी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

---

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. उब्बट्टापेति – सी० । ३–३. गिहिकामभोगिनियो – रो०; गिही कामभोगिनियो – सी० ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिनिया उम्मद्दापेस्सन्ति पि परिमद्दापेस्सन्ति पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

४१९. **"या पन भिक्खुनी सिक्खमानाय**[1] ... पे० ... **सामणेरिया** ...पे०[1]... **गिहिनिया उम्मद्दापेय्य वा परिमद्दापेय्य वा, पाचित्तियं"** ति । 5

(३) विभङ्गो

४२०. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ...अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

सामणेरी[2] नाम दससिक्खापदिका । 10

गिहिनी नाम अगारिनी वुच्चति ।

उम्मद्दापेय्य वा ति उम्मद्दापेति[3], आपत्ति पाचित्तियस्स । B. 459

परिमद्दापेय्य वा ति सम्बाहापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४२१. अनापत्ति गिलानाय, आपदासु[4], उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 15

———o———

§ ९४. चतुनवुतिमपाचित्तियं

(अनापुच्छानिसीदने)

(१) भिक्खुनीवत्थु

४२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा 20 आसने निसीदन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

१–१. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि; सामणेरिया गिहिनिया – रो० । २. सामणेरा – सी० । ३. उम्बट्टापेति – सी० । ४. आबाधपच्चया – स्या०; आबाधपच्चया – रो० ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

5 ४२३. **"या पन भिक्खुनी भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

४२४. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुस्स पुरतो ति उपसम्पन्नस्स पुरतो ।

10 **अनापुच्छा** ति अनपलोकेत्वा ।

आसने निसीदेय्या ति अन्तमसो छमाय[1] पि निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४२५. अनापुच्छिते अनापुच्छितसञ्ञा आसने निसीदति, आपत्ति B. 460 पाचित्तियस्स । अनापुच्छिते वेमतिका आसने निसीदति, आपत्ति पाचित्ति- R. 344 15 यस्स । अनापुच्छिते आपुच्छितसञ्ञा आसने निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आपुच्छिते अनापुच्छितसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते आपुच्छितसञ्ञा, अनापत्ति ।

४२६. अनापत्ति आपुच्छा आसने निसीदति, गिलानाय, आपदासु, 20 उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ९५. पञ्चनवुतिमपाचित्तियं

(अनोकासकतपञ्हपुच्छने)

(१) भिक्खुनीवत्थु

४२७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अनोकासकतं भिक्खुं पञ्हं पुच्छन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम

---

१. छमायं – स्या० ।

भिक्खुनियो अनोकासकतं भिक्खुं पञ्हं पुच्छिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अनोकासकतं भिक्खुं पञ्हं पुच्छन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो अनोकासकतं भिक्खुं पञ्हं पुच्छिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा 5 पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु–

४२८. **"या पन भिक्खुनी अनोकासकतं भिक्खुं पञ्हं पुच्छेय्य, पाचित्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

४२९. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 10

अनोकासकतं ति अनापुच्छा । **भिक्खुं** ति उपसम्पन्नं ।

पञ्हं पुच्छेय्या ति सुत्तन्ते ओकासं कारापेत्वा विनयं वा अभिधम्मं वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । विनये ओकासं कारापेत्वा सुत्तन्तं वा अभिधम्मं वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अभिधम्मे ओकासं कारापेत्वा सुत्तन्तं वा विनयं वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 15

४३०. अनापुच्छिते अनापुच्छितसञ्ञा पञ्हं पुच्छति, आपत्ति B. 461 पाचित्तियस्स । अनापुच्छिते वेमतिका पञ्हं पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छिते आपुच्छितसञ्ञा पञ्हं पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आपुच्छिते अनापुच्छितसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते आपुच्छितसञ्ञा, अनापत्ति । 20

४३१. अनापत्ति ओकासं कारापेत्वा पुच्छति, अनोदिस्स ओकासं कारापेत्वा यत्थ कत्थचि पुच्छति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

---

§ ९६. छनवुतिमपाचित्तियं

(असङ्कच्चिकागामपविसने)

(१) वातमण्डलिकावत्थु

४३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा भिक्खुनी असङ्क- R. 365

च्छिका[1] गामं पिण्डाय पाविसि । तस्सा रथिकाय[2] वातमण्डलिका सङ्का-
टियो उक्खिपिंसु । मनुस्सा उक्कुट्ठिं अकंसु – "सुन्दरा[3] अय्याय थनुदरा[4]"
ति । सा भिक्खुनी तेहि[5] मनुस्सेहि उप्पण्डियमाना[6] मङ्कु अहोसि । अथ
खो सा भिक्खुनी उपस्सयं गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता
5 भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति –
कथं हि नाम भिक्खुनी असङ्कच्चिका गामं पविसिस्सती[7] ति ... पे० ...
सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी असङ्कच्चिका गामं पाविसी[8] ति ?
"सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
10 असङ्कच्चिका गामं पविसिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

४३३. **"या पन भिक्खुनी असङ्कच्चिका गामं पविसेय्य, पाचि-
त्तियं"** ति ।

(३) विभङ्गो

B. 462 ४३४. **या पना** ति या यादिसा ... पे० ... **भिक्खुनी** ति ... पे० .. अयं
15 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

असङ्कच्चिका ति विना सङ्कच्चिकं[9] ।

सङ्कच्चिकं नाम अधक्खकं उब्भनाभि, तस्स पटिच्छादनत्थाय ।

गामं पविसेय्या ति परिक्खित्तस्स गामस्स परिक्खेपं अतिक्कामेन्तिया[10]
आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्खित्तस्स गामस्स उपचारं ओक्कमन्तिया
20 आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४३५. अनापत्ति अच्छिन्नचीवरिकाय[11], नट्ठचीवरिकाय, गिलानाय,
अस्सतिया[12], अजानन्तिया, आपदासु[13], उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

छत्तुपाहनवग्गो[14] नवमो ।

———o———

१. असंकच्छिका – रो०, असङ्कच्चिका – सी०; असकच्चिका – म० । २. रथियाय – सी० स्या०, रो० । ३. सुन्दरो – सी०, स्या०, रो० । ४. थनुदरो – सी०, स्या०, तनुतरो – रो० । ५. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ६. उप्फण्डियमाना – स्या० । ७. पविसिस्ससी – सी० । ८. पविसती – स्या० । ९. संकच्छिकं – रो०; संकच्चिक – सी०, म० । १०. अतिक्कमन्तिया – स्या० । ११. अच्छिन्नचीवरीकाय – सी० । १२. असतिया – सी०, स्या०, रो० । १३. सी० पोत्थके नत्थि । १४. छत्तवग्गो – रो०; छत्तुपहानवग्गो – सी० ।

४३६. *उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, छसट्ठिसता‡ पाचित्तिया धम्मा । तत्थाय्यायो[1] पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? दुतियं पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? ततियं पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? परिसुद्धेत्थाय्यायो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

खुद्दकं समत्तं[2] ।

पाचित्तियकण्डं निट्ठितं ।

———:o:———

*. एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति –

छत्तं यानञ्च सङ्घाणी लङ्कारागन्ध पिञ्ञाका ।
भिक्खुनी सिक्खमाना च सामणेरा गिहीनिया ।
अनापुच्छा अनोकासा असङ्कच्चिकाय तेरसा ति ॥

वग्गुद्दानं

लसुण अन्धकारञ्च नग्गा तुवट्टकेन च ।
चित्ताराम गब्भिनी च कुमारी छत्तुपाहना ति ॥

‡ एत्थ कङ्खावितरणियं अयं वण्णना दट्ठब्बा–

इतो पर मुसावादवग्गादिसु सत्तसु वग्गेसु भिक्खुपातिमोक्खवण्णनाय वुत्तनयेनेव विनिच्छयो वेदितब्बो ति ।

सोळसवग्गो

उद्दिट्ठा खो अय्यायो छसट्ठिसता पाचित्तिया धम्माति भिक्खू आरब्भ पञ्ञत्ता साधारणा सत्तति असाधारणा छन्नवुती ति । एव छसट्ठिसता सेस सब्बत्थ वुत्तानयेवा ति ।

तत्रायं सङ्खेपतो असाधारणसिक्खापदेसु समुट्ठानविनिच्छयो गिरग्गसमज्जा चित्तागार सिक्खापद सङ्घाणी इत्थालङ्कारो गन्धवण्णको वासितपिञ्ञाको भिक्खुणी आदीहि उम्मद्दनपरिमद्दनानि इमानि दस सिक्खापदानि अवितक्कानि अकुसलचित्तानि । अयं पनेत्थ अधिप्पायो विना पि चित्तेन आपज्जितब्बता अचित्तकानि चित्ते पन सति अकुसलेनेव आपज्जितब्बत्ता लोकवज्जानि चेव अकुसलचित्तानि च । अवसेसानि अचित्तकानि पञ्ञत्तिवज्जानेव चोरिवुट्ठापनं गामन्तरं आरामसिक्खापद गब्भिनीवग्गे आदितो पट्ठाय सत्त कुमारीभूतवग्गे आदितो पट्ठाय पञ्च पुरिसादिसंसट्ठ परिवासियछन्ददानं अनुवस्सवुट्ठापनं एकन्तरिकवुट्ठापनन्ति इमानि एकूनवीसति सचित्तकानि पञ्ञत्तिवज्जानि अवसेसानि सचित्तकानि लोकवज्जानेवा ति ।

१. तत्थय्यायो – सी०, स्या०, रो० । २. खुद्दकं निट्ठितं – सी०, रो०, पाचित्तिया निट्ठिता – स्या० ।

पाचित्तियं – ६१.

५. पाटिदेसनीयकण्डं

इमे खो पनाय्यायो[1] अट्ठ पाटिदेसनीया
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

§ १. पठमपाटिदेसनीयं
(सप्पिविञ्ञापने)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

B 463,
R 346

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो सप्पि
विञ्ञापेत्वा भुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति –"कथं
हि नाम भिक्खुनियो सप्पि विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न
5 मनापं, कस्स सादुं न रुच्चती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं
उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
... पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया
भिक्खुनियो सप्पि विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, छब्बग्गिया[2], भिक्खुनियो सप्पि विञ्ञापेत्वा भुञ्जन्ती ति ?
10 "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पठमपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
भिक्खुनियो सप्पि विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ...पे० . एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिसन्तु –

15 **"या पन भिक्खुनी सप्पि विञ्ञापेत्वा भुञ्जेय्य, पटिदेसेतब्बं ताय
भिक्खुनिया – 'गारय्हं, अय्ये, धम्मं आपज्जिं असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं
पटिदेसेमी'"** ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

(३) अनुपञ्ञत्ति

२. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छिका

---

१. पनय्यायो सी०, स्या०, रो० । २. स्या० पोत्थके नत्थि ।

भिक्खुनियो गिलाना भिक्खुनियो एतदवोचुं – "कच्चि, अय्ये, खमनीयं, कच्चि यापनीयं" ति ? "पुब्बे मयं, अय्ये, सप्पिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जाम, तेन नो फासु होति; इदानि पन भगवता पटिक्खित्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न विञ्ञापेम, तेन नो न फासु होती" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ...पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया सप्पिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

३. **"या पन भिक्खुनी अगिलाना सप्पिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जेय्य, पटिदेसेतब्बं ताय भिक्खुनिया – 'गारय्हं, अय्ये, धम्मं आपज्जिं असप्पायं पाटिदेसनीयं तं पटिदेसेमी'"** ति ।

(४) विभङ्गो

४. **या पना** ति या यादिसा ...पे० ... **भिक्खुनी** ति ...पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अगिलाना नाम यस्सा विना सप्पिना फासु होति ।

गिलाना नाम यस्सा विना सप्पिना न फासु होति ।

सप्पि नाम गोसप्पि वा अजिकासप्पि वा महिंससप्पि[1] वा[1] । येसं मंसं कप्पति तेसं सप्पि ।

अगिलाना अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

५. अगिलाना अगिलानसञ्ञा सप्पिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना वेमतिका सप्पिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना गिलानसञ्ञा सप्पिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

गिलाना अगिलानसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्ञा, अनापत्ति ।

६. अनापत्ति गिलानाय, गिलाना हुत्वा विञ्ञापेत्वा अगिलाना भुञ्जति, गिलानाय सेसकं भुञ्जति, ञातकानं पवारितानं, अञ्ञस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———o———

१–१. महिंससप्पि वा – स्या०; माहिंसं वा सप्पि – सी०, रो० ।

§ २. दुतियादिपाटिदेसनीयानि
(तेलादिविञ्ञापने)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो तेलं विञ्ञापेत्वा भुञ्जन्ति ...पे०... मधुं विञ्ञापेत्वा भुञ्जन्ति...पे०...फाणितं विञ्ञापेत्वा भुञ्जन्ति ...पे०... मच्छं विञ्ञापेत्वा भुञ्जन्ति ...पे०... मंसं विञ्ञापेत्वा भुञ्जन्ति ..पे०... खीरं विञ्ञापेत्वा भुञ्जन्ति...पे०... दधिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो दधिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति! कस्स सम्पन्नं न मनापं, कस्स सादुं न रुच्चती" ति! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं। या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो दधिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो दधिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जन्ती ति? "सच्चं, भगवा" ति।

(२) पठमपञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो दधिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

"या पन भिक्खुनी दधिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जेय्य, पटिदेसेतब्बं ताय भिक्खुनिया – 'गारय्हं, अय्ये, धम्मं आपज्जिं असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी" ति।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति।

(३) अनुपञ्ञत्ति

८. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो गिलाना होन्ति। गिलानपुच्छिका भिक्खुनियो गिलाना भिक्खुनियो एतदवोचुं – "कच्चि, अय्ये, खमनीयं, कच्चि यापनीयं" ति? "पुब्बे मयं, अय्ये, दधिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जिम्हा[1], तेन नो फासु होति, इदानि पन भगवता पटिक्खित्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न

B. 467

---

१. भुञ्जाम – सी०, स्या०।

विञ्ञापेम, तेन नो न फासु होती" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ...पे०... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया दधिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

९. "या पन भिक्खुनी अगिलाना तेलं[1] ...पे०... मधुं ...पे०... फाणितं ...पे०... मच्छं ... पे० ... मंसं ... पे० ... खीरं ... पे०[1]... दधिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जेय्य, पटिदेसेतब्बं ताय भिक्खुनिया – 'गारय्हं, अय्ये, धम्मं आपज्जिं असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी'" ति । 5 R 384

(४) विभङ्गो

१०. **या पना** ति या यादिसा ...पे०... **भिक्खुनी** ति ...पे०...अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अगिलाना नाम यस्सा विना दधिना फासु होति । 10

गिलाना नाम यस्सा विना दधिना न फासु होति ।

तेलं नाम तिलतेलं सासपतेलं मधुकतेलं एरण्डकतेलं[2] वसातेलं ।

मधु नाम मक्खिकामधु ।

फाणितं नाम उच्छुम्हा निब्बत्तं ।

मच्छो नाम ओदको वुच्चति । 15

मंसं नाम येसं मंसं कप्पति तेसं मंसं ।

खीरं नाम गोखीरं वा अजिकाखीरं वा महिंसखीरं[3] वा[3] येसं मंसं कप्पति तेसं खीरं ।

दधि नाम तेसञ्ञेव दधि ।

अगिलाना अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । 20

११. अगिलाना अगिलानसञ्ञा दधिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना वेमतिका दधिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना गिलानसञ्ञा दधिं विञ्ञापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । 25

गिलाना अगिलानसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्ञा अनापत्ति । B. 467

१–१. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । २. एरण्डतेलं – स्या०, सी० । ३–३. माहिसं वा खीरं – सी०, रो०; महिसखीरं वा – स्या० ।

१२. अनापत्ति गिलानाय, गिलाना हुत्वा विञ्ञापेत्वा अगिलाना भुञ्जति, गिलानाय सेसकं भुञ्जति, ञातकानं पवारितानं, अञ्ञस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

———०———

उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, अट्ठ पाटिदेसनीया धम्मा । तत्थाय्यायो पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? दुतियं पि पुच्छामि –"कच्चित्थ परिसुद्धा" ? ततियं पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा" ? परिसुद्धेत्थाय्यायो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

पाटिदेसनीयकण्डं निट्ठितं ।

———:०:———

६. सेखियकण्डं

इमे खो पनाय्यायो[1] सेखिया धम्मा
उद्देसं आगच्छन्ति ।

§ १. पठमसेखियं

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- R. 349, B. 468
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो पुरतो पि
पच्छतो पि ओलम्बेन्ती[2] निवासेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती
निवासेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो[3] कामभोगिनियो[3]" ति ! अस्सोसुं खो 5
भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं
हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो पुरतो[4] पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती[4] निवा-
सेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो पुरतो
पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती निवासेन्ती[5] ति ? "सच्चं, भगवा" ति । 10

(२) पञ्ञत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
भिक्खुनियो पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती निवासेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२. **"परिमण्डलं निवासेस्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति । 15

३. परिमण्डलं निवासेतब्बं नाभिमण्डलं जाणुमण्डलं पटिच्छा-
देन्तिया । या अनादरियं पटिच्च पुरतो वा पच्छतो वा ओलम्बेन्ती निवासेति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तिया, गिलानाय, आप-

---

१. पनय्यायो – सी०, स्या०, रो० । २. ओलम्बन्ता – स्या०; ओलम्बेन्ता – सी०, रो० ।
३. गिहिकामभोगिनियो – रो०; गिही कामभोगिनियो – सी० । ४–४. रो० पोत्थके नत्थि ।
५ निवासेस्सन्ती – सी० ।

दासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

... पे० * ...

§ ७५. पञ्चसत्ततिमसेखियं

२२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो उदके
उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
5 चेन्ति – "कथं हि नाम भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि
B. 469 करिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खु-
नियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खु-
नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि
नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करि-
R. 350 10 स्सन्ती" ति ! अथ खो भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू
भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा ...पे०... भिक्खू पटिपुच्छि –
"सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं पि
खेळं पि करोन्ती" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०...
कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं
15 पि खेळं पि करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु –

२२९. **"न उदके उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करिस्सामी ति
सिक्खा करणीया"** ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्ञत्तं होति ।

20 २३०. तेन खो पन समयेन गिलाना भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि
पस्सावं पि खेळं पि कातुं कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं
...पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया उदके उच्चारं पि
पस्सावं पि खेळं पि कातुं । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिसन्तु –

25 २३१. **"न उदके अगिलाना उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करि-
स्सामी ति सिक्खा करणीया"** ति ।

---

१. असत्थिया – सी०, स्या०, रो० । * सेखियानि सङ्गहितानि ।

२३२. न उदके अगिलानाय उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा कातब्बो। या अनादरियं पटिच्च उदके अगिलाना उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करोति, आपत्ति दुक्कटस्स।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तिया, गिलानाय, थले कतो उदकं ओत्थरति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाट्टाय[1], आदिकम्मिकाया ति। 5

पादुकवग्गो सत्तमो।

—०—

२३३. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, सेखिया धम्मा। तत्थाय्यायो[2] पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा"? दुतियं पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा"? ततियं पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा"? परिसुद्धेत्थाय्यायो[3], तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति। 10

B. 470

सेखियकण्डं निट्ठितं।

—:०:—

१. वेदनट्टाय – स्या०, रो० २ तत्थय्यायो – स्या०, रो०। ३. परिसुद्धेत्थय्यायो – स्या०, रो०।

७. अधिकरणसमथा धम्मा

इमे खो पनाय्यायो सत्त अधिकरणसमथा
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

R. 351 १. उप्पन्नुप्पन्नानं[1] अधिकरणानं समथाय वूपसमाय सम्मुखाविनयो दातब्बो, सतिविनयो दातब्बो, अमूळ्हविनयो दातब्बो, पटिञ्ञाय कारेतब्बं, येभुय्यसिका, तस्सपापियसिका, तिणवत्थारको ति ।

२. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, सत्त अधिकरणसमथा धम्मा । तत्थाय्यायो
5 पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा"? दुतियं पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा"? ततियं पि पुच्छामि – "कच्चित्थ परिसुद्धा"? परिसुद्धेत्थाय्यायो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

अधिकरणसमथा निट्ठिता ।

—:०:—

३. उद्दिट्ठं खो, अय्यायो, निदानं । उद्दिट्ठा अट्ठ पाराजिका धम्मा । उद्दिट्ठा सत्तरस सङ्घादिसेसा धम्मा । उद्दिट्ठा तिंस निस्सग्गिया पाचित्तिया
10 धम्मा । उद्दिट्ठा छसट्ठिसता पाचित्तिया धम्मा । उद्दिट्ठा अट्ठ पाटिदेसनीया धम्मा । उद्दिट्ठा सेखिया धम्मा । उद्दिट्ठा सत्त अधिकरणसमथा धम्मा । एत्तकं तस्स भगवतो सुत्तागतं सुत्तपरियापन्नं अन्वद्धमासं[2] उद्देसं आगच्छति । तत्थ सब्बाहेव समग्गाहि सम्मोदमानाहि अविवदमानाहि सिक्खितब्बं ति ।

भिक्खुनीविभङ्गो निट्ठितो[3] ।

पाचित्तियपालि निट्ठिता ।

—:०:—

१. उपन्नुप्पन्नानं – री० । २. अन्वड्ढमासं – स्या० । ३. भिक्खुनी विभङ्गं निट्ठितं – रो० ; एत्थ रो० पोत्थके 'उभतो विभङ्गं निट्ठितं' पि अत्थि ।

विसेसपदानं

अनुक्कमणिका

अ

ऊ

घ

च

छ

त

थ

द

प

पाळिसियं – ६४.

फ

ब

य

———:o:———

सुद्धिपण्णं

पिट्ठे	पन्तियं	असुद्धपाठो	सुद्धपाठो
३	(सिरो)	दुतियोभागो	दुतियो भागो
१४	१	वम्मतुकामो	वम्मेतुकामो
१६	६	दुक्कट्टस्स	दुक्कटस्स
२१	१८	जेतवन	जेतवने
२५	१	उपसहरति	उपसंहरति
२७	१४	अवससो	अवसेसो
२८	४	उपसम्पन्न	उपसम्पन्ने
५४	२२	भिक्ख	भिक्खु
५५	१७	फळबीजं	फळुबीजं
५७	६	ब्यत्तन	ब्यत्तेन
६१	१४	अत्तुकामो	कत्तुकामो
७२	५	सन्निपातापत्वा	सन्निपातापेत्वा
७३	१६	चतिय	चेतियं
७३	१८	त	ते

पिट्ठे	पन्तियं	असुद्धपाठो	सुद्धपाठो
७७	२	भिक्खु	भिक्खू
८०	२०	समग्ग	समग्गं
८०	२०	भिक्खुनीसङ्घ	भिक्खुनीसङ्घं
८१	(सिरो)	ओवादाने	ओवाददाने
८५	२	पसम्पन्नाय	उपसम्पन्नाय
९८	२५	अपरिपाचिते	अपरिपाचिते
१००	१	चक्खुस्स	चक्खुस्स
१०४	२	धम्मिकथ	धम्मिं कथं
१०८	२५	यन	येन
१११	१	आसन	आसने
१२४	१३	पणीतभोजानि	पणीतभोजनानि
१२४	२०	वसातले	वसातेलं
१२४	२२	निब्बस्त	निब्बत्त
१२४	२५	यसं	येस
१२४	२५	मसं	मंसं
१३५	१५	पासादाय	पसादाय
१४५	३	सनाय	सेनाय
१४७	११	वमतिको	वेमतिको
१५९	१७	भिक्ख	भिक्खू
१८१	१९	पटिवसेतो	पटिसेवतो
१८७	(अधो)	अट्ठिकङ्कलपमा	अट्ठिकङ्कलूपमा
१९१	(अधो)	धतत्ताय	धुतत्ताय
१९३	१३	विलखाय	विलेखाय
२३४	१७	ापतितो	पिंतितो
२४०	२	अय	अय
२४६	१	तन	तेन
२४६, २४७, २५०, २५१, २५९, २६२, २७१	(सिरो)	सखियं	सेखिय
२४८	(सिरो)	सेखिय	सेखियं
२९५	(सिरो)	० भिखुकनीवत्थु	० भिक्खुनीवत्थु
३०१	१९	भिक्खुनी	भिक्खुनीसु
३०१	१९	सुपब्बजिता	पब्बजिता
३२७	२३	वत्युस्सप	वत्थुस्स
३२७	२३	टिनिस्सग्गाय	पटिनिस्सग्गाय
३३४	१७	सहरित्वा	संहरित्वा
३४५	४	महार्जनिकेन	महाजनिकेन
३५९	(सिरो)	द्वारट्ठभिक्खुनीवत्थ	द्वारट्ठभिक्खुनीवत्थु
३६६	(सिरो)	पटिच्छन्न सन्तिाट्ठते	पटिच्छन्ने सन्तिट्ठिते
३७१	१५	भिक्खव	भिक्खवे,
३७४	(सिरो)	कुलपसङ्कमने	कुलूपसङ्कमने
३९०	१	तन	तेन
३९९	२	निक्कड़्ढी	निक्कड्ढो
४०२	(सिरो)	० चारिकाये	० चारिकाय
४१८	२०	जेतवन	जेतवने
४२२	१३	तिउपसम्पन्न	ति उपसम्पन्न
४३१	(सिरो)	पसाखगण्डभेदापन	पसाखगण्डभेदापने
४३८	३	असम्मत	असम्मत
४३९	४	द्व	द्वे
४४१	(सिरो)	असिाक्खतासक्खा-वुट्ठापे	असिक्खितसिक्खा-वुट्ठापने
४५८	१३	सङ्घन	सङ्घेन
४६४	१९	माता पितूहि	मातापितूहि
४७४	(सिरो)	० पिञ्ञाकनहाने	० पिञ्ञाकनहाने
४७७	१६	जेतवन	जेतवने
४७८	(सिरो)	भिक्खिुनीवत्थु	भिक्खुनीवत्थु

———— ० ————

प्रकाशक : भिक्खु जगदीश काश्यप, मन्त्री, पालि प्रकाशन मण्डल,
बिहार, नालन्दा (पटना)
मुद्रक : श्री कृष्णचन्द्र बेरी, विद्यामन्दिर प्रेस प्राइवेट लिमिटेड,
डी० १५।२४, मानमन्दिर, वाराणसी–१.